

**ОСНОВНА ШКОЛА „ДАНИЛО ЗЕЛЕНОВИЋ“ СИРИГ**

**Новосадска 1, Сириг**

**E-mail: danilozelenovic@osdz.edu.rs**

**АНЕКС ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА**

**ЗА ПЕРИОД ОД 2018/19. ШК. ГОДИНЕ ДО 2021/22. ШК. ГОДИНЕ**

---

**ЗА ШКОЛСКУ 2020/2021. ГОДИНУ**

**АНЕКС САСТАВИО: ТИМ ЗА РАЗВОЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА**

**СИРИГ, СЕПТЕМБАР 2020. ГОДИНЕ**

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

На основу члана 119. став 1. тачка 1, а у вези с чланом 56.и 61.Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС” 88/2017и 27/2018 –др.закони; 10/2019, 27/2018 – др. закон и 6/2020) на седници Школског одбора, одржаној дана 10.09.2020. године, једногласно је донета Одлука

Школски одбор доноси Анекс Школског програма Основне школе „Данило Зеленовић“ у Сиригу, за период 2018/2019- 2021/22.годину., за школску 2020/2021. годину

Председник Школског одбора

Наташа Томић

Директор школе

Даниела Костић

Овај анекс предвиђа следеће допуне:

- Измена наставног програма за 1. разред основне школе
- Измена наставног програма за 3. разред основне школе
- Измена наставног програма за 7. разред основне школе
- Измена наставног програма за 8. разред основне школе
- Правилник о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновање наставе на даљину у основној школи
- Правилник о посебном програму образовања и васпитања
- Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање

## **ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ИЗМЕНА И ДОПУНА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА**

1. Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања: 10/2017-1, 12/2018-1, 15/2018-1, 18/2018-1, 1/2019-18, 2/2020-1; 39.
2. Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања: 5/2019-6, 1/2020-1; 40.
3. Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања: 5/2019-61, 1/2020-60; 41.
4. Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања: 2/2010-13, 3/2011-129 (др. правилник), 8/2013-7, 5/2014-85, 11/2016-505, 11/2016-586, 7/2017-12, 12/2018-64, 10/2019-1, 3/2020-4
5. Правилник о посебном програму образовања и васпитања („Службени гласник РС", број 110 од 26. августа 2020.
6. Правилник о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновање наставе на даљину у основној школи "Службени гласник РС", број 109 од 21. августа 2020.
7. Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање "Службени гласник РС", бр. 46 од 26. јуна 2019, 104 од 31. јула 2020.

### 1. Школски програм за први разред

У делу школског програма који се односи на наставни програм првог разреда мења се назив наставног предмета и гласи: - Облик образовно-васпитног рада Пројектна настава се укида; - Додаје се обавезни наставни предмет: Дигитални свет.

Листа предмета и активности и годишњи фонд часова у првом разреду

| Ред. број | А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ            | ПРВИ РАЗРЕД |      |
|-----------|---------------------------------|-------------|------|
|           |                                 | нед.        | год. |
| 1.        | Српски језик                    | 5           | 180  |
| 2.        | Страни језик - енглески језик   | 2           | 72   |
| 3.        | Математика                      | 5           | 180  |
| 4.        | Свет око нас                    | 2           | 72   |
| 5.        | Ликовна култура                 | 1           | 36   |
| 6.        | Музичка култура                 | 1           | 36   |
| 7.        | Физичко и здравствено васпитање | 3           | 108  |
| 8.        | Дигитални свет                  | 1           | 36   |
| УКУПНО:А  |                                 | 20          | 720  |

| Ред. број  | Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ                |    |     |
|------------|------------------------------------|----|-----|
| 1.         | Верска настава/Грађанско васпитање | 1  | 36  |
| УКУПНО:Б   |                                    | 1  | 36  |
| УКУПНО:А+Б |                                    | 21 | 756 |

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни и изборни наставни предмети

| Ред. број | ОБЛИК ОБРАЗОВНОВАСПИТНОГ РАДА | ПРВИ РАЗРЕД       |      |
|-----------|-------------------------------|-------------------|------|
|           |                               | нед.              | год. |
| 1.        | Редовна настава               | 21                | 756  |
| 2.        | Допунска настава              | 1                 | 36   |
| 3.        | Настава у природи             | 7-10 дана годишње |      |

| Ред. број | ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНОВАСПИТНОГ РАДА | ПРВИ РАЗРЕД |      |
|-----------|---------------------------------------|-------------|------|
|           |                                       | нед.        | год. |

|    |                          |     |          |
|----|--------------------------|-----|----------|
| 1. | Час одељењског старешине | 1   | 36       |
| 2. | Ваннаставне активности   | 1-2 | 36-72    |
| 3. | Екскурзије               |     | 1-3 дана |

Школски програм обавезног наставног предмета Дигитални свет је у прилогу овог документа.

## 2. Школски програм за трећи разред

У Школском програму III разреда основног образовања и васпитања од 2020/2021. године уводе се измене које се односе на програм трећег разреда у целости у складу са *Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања*: 5/2019-6, 1/2020-1.

Листа предмета и активности и годишњи фонд часова у трећем разреду мења се и гласи:

| Ред. број | А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ            | ТРЕЋИ РАЗРЕД |      |
|-----------|---------------------------------|--------------|------|
|           |                                 | нед.         | год. |
| 1.        | Српски језик                    | 5            | 180  |
| 2.        | Страни језик - енглески језик   | 2            | 72   |
| 3.        | Математика                      | 5            | 180  |
| 4.        | Природа и друштво               | 2            | 72   |
| 5.        | Ликовна култура                 | 2            | 72   |
| 6.        | Музичка култура                 | 1            | 36   |
| 7.        | Физичко и здравствено васпитање | 3            | 108  |
| УКУПНО:А  |                                 | 20           | 720  |

| Ред. број  | Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ                |    |     |
|------------|------------------------------------|----|-----|
| 1.         | Верска настава/Грађанско васпитање | 1  | 36  |
| УКУПНО:Б   |                                    | 1  | 36  |
| УКУПНО:А+Б |                                    | 21 | 756 |

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни и изборни наставни предмети

| Ред. број | ОБЛИК ОБРАЗОВНО- ВАСПИТНОГ РАДА | ТРЕЋИ РАЗРЕД      |      |
|-----------|---------------------------------|-------------------|------|
|           |                                 | нед.              | год. |
| 1.        | Редовна настава                 | 21                | 756  |
| 2.        | Пројектна настава               | 1                 | 36   |
| 3.        | Допунска настава                | 1                 | 36   |
| 4.        | Настава у природи               | 7-10 дана годишње |      |

| Ред. број | ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА | ТРЕЋИ РАЗРЕД |          |
|-----------|----------------------------------------|--------------|----------|
|           |                                        | нед.         | год.     |
| 1.        | Час одељењског старешине               | 1            | 36       |
| 2.        | Ваннаставне активности                 | 1-2          | 36-72    |
| 3.        | Екскурзија                             |              | 1-3 дана |

Школски програм трећег разреда је у прилогу овог документа.

### 3. Школски програм за седми разред

У Школском програму VII разреда основног образовања и васпитања од 2020/2021. године уводе се измене које се односе на програм седмог разреда у целости осим за наставне предмете Техника и технологија, Информатика и рачунарство и Физичко и здравствено васпитање у складу са *Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања*: 5/2019-61, 1/2020-60.

Листа предмета и активности и годишњи фонд часова у седмом разреду мења се и гласи:

| Ред. број | А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ          | СЕДМИ РАЗРЕД |      |
|-----------|-------------------------------|--------------|------|
|           |                               | нед.         | год. |
| 1.        | Српски језик и књижевност     | 4            | 144  |
| 2.        | Страни језик - енглески језик | 2            | 72   |
| 3.        | Ликовна култура               | 1            | 36   |
| 4.        | Музичка култура               | 1            | 36   |
| 5.        | Историја                      | 2            | 72   |
| 6.        | Географија                    | 2            | 72   |

|               |                                     |    |      |
|---------------|-------------------------------------|----|------|
| 7.            | Физика                              | 2  | 72   |
| 8.            | Математика                          | 4  | 144  |
| 9.            | Биологија                           | 2  | 72   |
| 10.           | Хемија                              | 2  | 72   |
| 11.           | Техника и технологија               | 2  | 72   |
| 12.           | Информатика и рачунарство           | 1  | 36   |
| 13.           | Физичко и здравствено васпитање     | 3  | 108  |
| УКУПНО: А     |                                     | 28 | 1008 |
| Ред. број     | Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ                 |    |      |
| 1             | Верска настава/ Грађанско васпитање | 1  | 36   |
| 2.            | Други страни језик- руски језик     | 2  | 72   |
| УКУПНО: Б     |                                     | 3  | 108  |
| УКУПНО: А + Б |                                     | 31 | 1116 |

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

| Ред. број | ОБЛИК ОБРАЗОВНО– ВАСПИТНОГ РАДА | СЕДМИ РАЗРЕД |      |
|-----------|---------------------------------|--------------|------|
|           |                                 | нед.         | год. |
| 1.        | Редовна настава                 | 31           | 1116 |
| 2.        | Слободне наставне активности    | 1            | 36   |
| 3.        | Допунска настава                | 1            | 36   |
| 4.        | Додатна настава                 | 1            | 36   |

| Ред. број | ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА | СЕДМИ РАЗРЕД   |      |
|-----------|----------------------------------------|----------------|------|
|           |                                        | нед.           | год. |
| 1.        | Час одељењског старешине               | 1              | 36   |
| 2.        | Ваннаставне активности                 | 1              | 36   |
| 3.        | Екскурзија                             | 2 дана годишње |      |

Школски програм седмог разреда је у прилогу овог документа.

#### 4. Школски програм за осми разред

У садржају који се односи на програм осмог разреда мења се назив обавезног наставног предмета Техничко и информатичко образовање и гласи: Техника и технологија.

У садржају који се односи на програм осмог разреда мења се назив обавезног наставног предмета Физичко васпитање и гласи: Физичко и здравствено васпитање.

Изборни наставни предмет Информатика и рачунарство у осмом разреду постаје обавезни наставни предмет: Информатика и рачунарство.

У Школском програму VIII разреда основног образовања и васпитања у 2020/2021. години уводе су измене које се односе на програм за обавезне предмете: Техника и технологија, Информатика и рачунарство и Физичко и здравствено васпитање.

Измене су дате у прилогу овог документа.

## **5. ПРАВИЛНИК**

### **о посебном програму образовања и васпитања**

Овај правилник примењује се почев од школске 2020/2021. године.

Овим правилником уређује се посебан програм образовања и васпитања, упутство о организацији и раду установе и одређују установе које настављају са радом у случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних околности.

У школској 2020/2021. години Препоруке и план реализације наставе у случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних ситуација и околности примењују се у свим основним школама на територији Републике Србије.

Препоруке и план реализације наставе у случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних ситуација и околности.

Школа води евиденцију образовно-васпитног рада са ученицима у складу са законом.

Час непосредне наставе са ученицима траје 30 минута.

## **6. ПРАВИЛНИК**

### **о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновање наставе на даљину у основној школи**

Овај правилник примењује се почев од школске 2020/2021. године.



Овим правилником утврђују се ближи услови за остваривање наставе на даљину у основној школи, и то: циљеви, задаци, услови за остваривање, организација и начин остваривања образовно-васпитног рада, начин осигурања квалитета и вредновање постигнућа ученика који стичу основно образовање наставом на даљину.

Школа у случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних ситуација и околности, може да организује образовно-васпитни рад путем наставе на даљину и за све ученике школе у складу са посебним програмом и ресурсима школе.

Посебан програм садржи:

- дужину трајања часа;
- препоруке за организацију наставе;
- неопходне садржаје у складу са планом наставе и учења, који обезбеђују остваривање прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа;
- дидактичко-методичко упутство за остваривање садржаја;
- период остваривања прописаних садржаја.

План активности у случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних ситуација и околности је саставни део Годишњег плана рада школе.

План активности садржи:

- план наставе и учења;
- преглед расположивих ресурса;
- распоред образовно-васпитних активности на недељном нивоу;
- начин праћења и вредновања постигнућа ученика;
- начин праћења остваривања плана активности.

Саставни део плана активности је и начин остваривања наставе путем учења на даљину за ученике који не располажу потребним материјалним ресурсима.

Саставни део плана активности је и начин пружања додатне подршке за ученике којима је то потребно.

Праћење и вредновање постигнућа и напредовања ученика који стиче образовање на даљину остварује се у складу са прописима којима се уређује оцењивање ученика у основном образовању и васпитању.

Школа води евиденцију образовно-васпитног рада са ученицима који остварују образовно-васпитни рад путем наставе на даљину у складу са законом.

## 7. ПРАВИЛНИК

### **о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање**

Овим правилником утврђује се Протокол поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање.

Измене се односе на део поглавља 9. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА и односе се на примену новог Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање- "Службени гласник РС", бр. 46 од 26. јуна 2019, 104 од 31. јула 2020

Напомена: Одредбе Правилника се налазе у прилогу овог документа

Сириг, 10.09.2020.

Директор

Даниела Костић

Председник школског одбора

Наташа Томић

## ПРИЛОГ 1

### Школски програм обавезног наставног предмета Дигитални свет

Назив предмета: **ДИГИТАЛНИ СВЕТ**      Разред: **први**      Годишњи фонд часова: **36 часова**

Недељни фонд часова: **1 час**

**Циљ:** Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.

Предмет Дигитални свет намењен је развијању дигиталне компетенције код ученика првог разреда основне школе. Програм наставе и учења за први разред оријентисан је на процес учења и остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет Дигитални свет. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика, који су груписани у три наставне теме: Дигитално друштво, Безбедно коришћење дигиталних уређаја и Алгоритамски начин размишљања.

| ОБЛАСТ/ ТЕМА                                                                                                                    | ИСХОДИ<br>По завршетку разреда<br>ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | САДРЖАЈИ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА<br>ПРОГРАМА                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>ДИГИТАЛНО ДРУШТВО</b></p> <p><b>БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА</b></p> <p><b>АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА</b></p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих;</li> <li>– наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова;</li> <li>– упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; – упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих;</li> <li>– користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника); – упореди дигитални и папирни уџбеник;</li> </ul> | <p>Различит изглед дигиталних уређаја.</p> <p>Дигитални уређаји у различитим занимањима.</p> <p>Учење уз помоћ дигиталних уџбеника.</p> <p>Креативно изражавање са дигиталним уређајима и без њих.</p> <p>Комуникација посредством дигиталних уређаја.</p> <p>Дигитални уређај и паметни дигитални уређај.</p> <p>Коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности.</p> <p>Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела,</p> | <p>Наведене исходе могуће је остварити са различитим нивоима расположивости дигиталних уређаја намењених за коришћење од стране ученика, укључујући и могућност да само наставник располаже дигиталним уређајем. Уколико наставник има на располагању одговарајуће дигиталне уређаје (рачунаре, таблете, мобилне телефоне, роботе и друге физичке дигиталне уређаје...), ученици треба да их користе на начин који директно доприноси остваривања дефинисаних исхода учења.</p> <p>Обуку ученика за коришћење дигиталних уџбеника наставник</p> |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>– упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја; – наведе неке од карактеристика „паметног“ дигиталног уређаја; – наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине;</p> <p>– наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; – наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; – доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине;</p> <p>– наброји основне податке о личности;</p> <p>– објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја; – именује особе или институције којима се треба</p> | <p>време пред екраном, дигитални уређај као отпад).</p> <p>Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја.</p> <p>Помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин.</p> <p>Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћење лозинке).</p> <p>Разлагање проблема на мање целине.</p> <p>Осмишљавање корака који воде до решења једноставног проблема.</p> <p>Тумачење постојећих и креирање алгоритама изражених симболима.</p> <p>Уочавање и исправљање грешака у алгоритму.</p> <p>Тумачење понашања дигиталног уређаја у односу на приказани алгоритам.</p> | <p>треба да спроводи планирано, у више наврата, у ситуацијама када дигитални уџбеник пружа могућности које премашују традиционални и доприноси разумевању наставног садржаја различитих предмета, те конструкцији и функционализацији знања. На часовима наставник треба да омогући ученицима да искажу своје виђење предности и мана дигиталних уџбеника.</p> <p>Ученици треба да решавају тестове у уџбеницима и играју образовне игре, а све у контексту конструкције</p> |
|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |                                                                                                                                    |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које</p> |  | <p>конкретних знања и јачања дигиталне компетенције.</p> <p>Наставник треба да демонстрира и, заједно са ученицима примени начине коришћења дигиталних уређаја на безбедан начин по здравље.</p> <p>Дигитални уређаји захтевају пажљиво руковање и одговарајућу заштиту од неовлашћеног приступа. Ученике треба упознати са неколико важних принципа физичке заштите дигиталног уређаја (не доводити уређај у контакт са течностима, посебно слатким пићима, штитити га од прашине, излагања прекомерној топлоти,</p> |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                 | <p>комуницирају на неприхватљив начин;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их; – анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење;</li> <li>– протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима;</li> <li>– уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сараднички);</li> <li>– доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја.</li> </ul> |                   | <p>било због вишесатне употребе или остављања на сунцу или пећи и сл.). Поред физичке заштите, дигитални уређај треба обезбедити од неовлашћеног приступа.</p> <p>Наставник треба да уведе термин <i>алгоритам</i> и да га ученицима протумачи као упутство за решавање неког проблема или извођење неког поступка.</p> |
| <b>АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>ЕВАЛУАЦИЈА</b> | <b>КОРЕЛАЦИЈА</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>наставник</b>                                | <b>ученик</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

|                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>главни организатор активности, пружа подршку свим ученичким активностима у току активности, често и помоћ, упознаје ученике, њихове јаче и слабије стране и да осмишљавање процеса индивидуализације за оне којима је то потребно.</p> | <p>самостално проналажење информација; способност решавања проблема; самостално учење; рад у групи, сарадњу; критички однос према властитом и туђем раду; доношење одлука; аргументовање; усвајање другачијих, нових начина рада; планирање; поштовање рокова и преузимање одговорности.</p> | <p>Евалуација се остварује праћењем процедуре, планирања, ангажовања ученика, презентовања резултата, коришћење савремене технологије на правилан начин, сарадња у групи тј. тимски рад, вредновање пројекта а све то уз уважавање узраста и њихових вештина и искустава, различитости.</p> <p>У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења вреднују се процес и продукти учења.</p> <p>– самопроцена: програм наставе и учења очекује да ученици објасне нпр. начин функционисања једноставних алгоритама (укључујући и оне које су сами креирали), тестирају их, а затим откривају и исправљају грешке у њима. Неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика;</p> <p>– вршњачка процена: ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. (Ова метода широко је распрострањена у ИТ индустрији од стране</p> | <p>Садржаји овог предмета ће се реализовати у корелација са садржајима из предмета: српског језика, математике- коришћењем дигиталних уџбеника и учења помоћу њих, као и алгоритама; свет око нас - област Здравље и безбедност, Дигитални уређаји у различитим занимањима; Музичка култура – песме различитог садржаја и ритма извођене на дигиталним уређајима; Час одељенског старешине (Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја. Помоћ у случају контакта са непримерним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на</p> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|



|  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | <p>професионалних програмера (програмирање у пару) и лако ју је превести у учионицу.);</p> <p>– отворена питања: знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени</p> | <p>неприхватљив начин. Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћење лозинке). Физичко и здравствено васпитање - Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела, време пред екраном)Професионална оријентација - Коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности.</p> |
|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|--|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|  |  | <p>постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретnog концепта. Питања која почињу са „Зашто” или „Како” посебно су корисна: Зашто није добро да чашу са слатким пићем држиш поред дигиталног уређаја? Како ради твој алгоритам? Зашто је потребно да водиш рачуна о дужини времена које проводиш у раду са дигиталним уређајем? итд.;</p> <p>– Већ знам – Желим да научим –<br/>         Научио/ла сам: коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа.</p> <p>Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно гради персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати постигнућа ученика из улоге активног посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), чиме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан). Јачање самопоуздања ученика и саморегулације у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног.</p> <p>Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује</p> |  |
|--|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

|  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
|--|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|  |  | <p>ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Повратна информација треба да буде увременењена, дата током или непосредно након обављања неке активности; треба да буде конкретна, да се односи на активности и</p> |  |
|--|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

|  |  |                                                                                                                                                                                                  |  |
|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|  |  | продукте ученика, а не на његову личност и да буде позитивно интонирана, односно да прво садржи оне елементе који су за похвалу, а тек потом оне које би ученик требало да развија и унапређује. |  |
|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

## ПРИЛОГ 2

### **ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**

#### **1. ЦИЉЕВИ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА СУ:**

- 1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју ученика;
- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- 4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;

- 6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, развијање међупредметних компетенција за потребе савремене науке и технологије;
- 10) развој свести о себи, развој стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- 11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 12) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- 13) развијање позитивних људских вредности;
- 14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
- 15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности, развој толеранције и уважавање различитости;
- 16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- 17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
- 18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

## 2. ПРОГРАМИ ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ И ПРОЦЕС УЧЕЊА

Структура програма свих наставних предмета је конципирана на исти начин. На почетку се налази циљ наставе и учења предмета за први циклус образовања и васпитања. У табели која следи, у првој колони, дефинисани су предметни исходи за крај трећег разреда, у другој колони дате су области и/или теме, а у трећој се налазе предметни садржаји. Иза

табеле налазе се кључне речи садржаја програма и препоруке за остваривања наставе и учења конкретног предмета под насловом *Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма*.

Програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама и могућностима ученика трећег разреда. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који сада имају другачију функцију и значај. Садржаји више нису циљ сами по себи, већ су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао током једне године учења конкретног наставног предмета, у овом случају током трећег разреда. Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, и то како општих и специфичних предметних, тако и кључних.

Прегледом исхода који су дати у оквиру појединих програма наставе и учења може се видети како се постављају темељи развоја кључних и општих међупредметних компетенција које желимо да наши ученици имају на крају основног образовања. Та потреба да се образовање и васпитање усмере ка развијању компетенција био је један од разлога увођења и пројектне наставе као облика образовно-васпитног рада. Пројектна настава се у данашње време све више фокусира на остваривање образовних стандарда и исхода и, како показују резултати најновијих истраживања, прати друштвене промене својом усмереношћу на развијање знања и способности ученика кроз активности планирања, истраживања и тимског рада у оквиру предметног и међупредметног повезивања садржаја. Поред тога, једна од битних особина савременог приступа пројектном раду у настави односи се на коришћење ИКТ у пројектним активностима што обезбеђује ефикасније учење и развијање знања, али и развијање понашања правилног и безбедног коришћења рачунара и интернета. Детаљније препоруке за планирање и остваривање пројектне наставе дате су у поглављу 7 – *Упутство за реализацију пројектне наставе*.

На путу остваривања циља и исхода кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја; метода, поступака и техника наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Програми наставе и учења намењени су, пре свега, наставницима који непосредно раде са ученицима, али и онима који на посредан начин узимају учешће у образовању и васпитању. Зато треба имати у виду да терминологија, која је коришћена у програмима наставе и учења, није намењена ученицима и треба је приликом дефинисања конкретних наставних јединица, било за непосредан рад са ученицима, било за потребе уџбеничких и дидактичких материјала, прилагодити узрасту ученика. Програми наставе и учења су наставницима полазна основа и педагошко полазиште за развијање образовно-васпитне праксе: за планирање годишњих и оперативних планова, непосредну припрему за рад као и оквир за преиспитивање праксе развијања планова, остваривања и праћења и вредновања наставе и учења кроз сопствена промишљања, разговор са колегама итд.

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице. Зато, уместо израза реализовати програм, боље је рећи да се на основу датих програма планира и остварује настава и учење које одговара конкретним потребама одељења.

### 3. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета

**СРПСКИ ЈЕЗИК**

Циљ

**Циљ** учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Разред

**Трећи**

Годишњи фонд часова

**180**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <b>ОБЛАСТ/<br/>ТЕМА</b>  | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– чита са разумевањем различите текстове;</li> <li>– опише свој доживљај прочитаних књижевних дела;</li> <li>– изнесе своје мишљење о тексту;</li> <li>– разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст;</li> <li>– одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту;</li> <li>– именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине;</li> <li>– уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима);</li> </ul> | <p><b>КЊИЖЕВНОСТ</b></p> | <p><b>ШКОЛСКА ЛЕКТИРА</b><br/> <b>Лирска поезија</b><br/>                     1. Душан Костић: <i>Септембар</i><br/>                     2. Григор Витез: <i>Какве је боје поток</i> /<br/>                     Десанка Максимовић: <i>Вожња</i><br/>                     3. Душан Васиљев: <i>Зима</i><br/>                     4. Мирослав Антић: <i>Шта је највеће</i> /<br/>                     Ф. Г. Лорка: <i>Луцкаста песма</i><br/>                     5. Драган Лукић: <i>Свакога дана</i> /<br/> <i>Шта је отац</i><br/>                     6. Бранислав Црнчевић: <i>Љутило мече</i> /<br/>                     Љубивоје Ршумовић: <i>Аждаја своје чеду тепа</i><br/>                     7. Милован Данојлић: <i>Љубавна песма</i><br/>                     8. Љубивоје Ршумовић: <i>Домовина себрани лепотом</i><br/>                     9. Химна Светоме Сави<br/>                     10. Бранко Стевановић: <i>Занимање Марка Краљевића</i><br/> <b>Епска поезија</b><br/>                     11. Народне песме: <i>Марко Краљевић и бег Костадин</i>,<br/> <i>Орање Марка Краљевића</i><br/> <b>Проза</b></p> |



|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност;</li> <li>– разуме идеје књижевног дела;</li> <li>– уочи основне одлике народне бајке;</li> <li>– разликује народну од ауторске бајке;</li> <li>– представи главне особине јунака;</li> <li>– уочи основне одлике народне епске песме;</li> <li>– уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу;</li> <li>– разликује опис од приповедања у књижевном делу;</li> <li>– покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту;</li> <li>– уочи хумор у књижевном делу;</li> <li>– чита текст поштујући интонацију реченице/стиха;</li> <li>– изражајно рецитије песму и чита прозни текст;</li> <li>– изводи драмске текстове;</li> <li>– разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима;</li> <li>– одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола;</li> <li>– примењује основна правописна правила;</li> <li>– јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући</li> </ul> |  | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ла Фонтен: <i>Цврчак и мрав</i> / Езоп: <i>Корњача и зец</i></li> <li>2. Народна приповетка: <i>Свети Сава и сељак без среће</i></li> <li>3. Народна бајка: <i>Чардак ни на небу ни на земљи</i></li> <li>4. Народна приповетка: <i>Свијету се не може угодити</i></li> <li>5. Бранко Ћопић: <i>Изокренута прича</i></li> <li>6. Оскар Вајлд: <i>Себични џин</i></li> <li>7. Светлана Велмар Јанковић: <i>Златно јагње</i> (одломак)</li> <li>8. Бранко В. Радичевић: <i>Прича о дечаку и Месецу</i></li> <li>9. Ијан Маџуен: <i>Реч-две о Питеру</i> (одломак)</li> <li>10. Јохана Шпири: <i>Хајди</i> (одломак)</li> <li>11. Народна бајка: <i>Баи-Челик</i> (читање у наставцима)</li> <li>12. Јасминка Петровић: <i>Од читања се расте</i> (читање у наставцима)</li> </ol> <p><b>Драмски текстови</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Душан Радовић: <i>А зашто он вежба</i></li> <li>2. Александар Поповић: <i>Лед се топи</i></li> <li>3. Јованка Јоргачевић: <i>Никад два добра</i></li> <li>4. Лаза Лазић: <i>Суђење</i></li> </ol> <p><b>Популарни и информативни текстови</b></p> <p>Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Милева Ајнштајн, Михаило Пупин), знаменита завичајна личност и др.</p> <p><b>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Бранко Ћопић: <i>Доживљаји Мачка Тоше</i></li> <li>2. Избор из поезије Душана Радовића (<i>Замислите, Да ли ми верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне ђачке исповести, Здравница, Плави зец</i> и друге песме)</li> <li>3. Браћа Грим: <i>Бајке</i> (по избору)</li> </ol> <p><b>Књижевни појмови:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– лирска песма,</li> <li>– химна,</li> <li>– епска песма,</li> <li>– народна бајка,</li> </ul> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– споји више реченица у краћу и дужу целину;</li> <li>– препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин;</li> <li>– извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости;</li> <li>– варира језички израз;</li> <li>– попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке;</li> <li>– разликује формални од неформалног говора (комуникације);</li> <li>– учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника.</li> </ul> |                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>– роман,</li> <li>– поређење,</li> <li>– персонификација (на нивоу препознавања),</li> <li>– опис,</li> <li>– дијалог,</li> <li>– приповедање,</li> <li>– епски јунак,</li> <li>– драмска радња</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p style="text-align: center;"><b>ЈЕЗИК</b></p> <p><b>Граматика, правопис и ортоепија</b></p> | <p>Врсте речи:<br/>именице (градивне, збирне);<br/>придеви (присвојни, градивни); род и број придева;<br/>заменице (личне заменице);<br/>глаголи; лице и број глагола.<br/>Подела речи на крају реда (граница на самогласник).<br/>Управни говор (први и други модел). Неуправни говор.<br/>Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа;<br/>Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: <i>-ов, -ев, -ин; -ски, -чки, -шки</i>).<br/>Речца <i>не</i> уз именице и придеве.<br/>Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа).<br/>Сугласник <i>ј</i> (између самогласника <i>и-о</i> и <i>о-и</i>).<br/>Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности).</p> |

|  |                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--|----------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <b>ЈЕЗИЧКА<br/>КУЛТУРА</b> | <p>Краћи и дужи текстови – књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови.</p> <p>Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано).</p> <p>Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано.</p> <p>Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.).</p> <p>Богаћење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире).</p> <p>Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат.</p> <p>Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице.</p> <p>Лексичко-семантичке вежбе: речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго.</p> <p>Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр. увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност...).</p> <p>Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског / драматизованог текста и сл.</p> |
|--|----------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Кључни појмови садржаја:** књижевност, језик, језичка култура.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења Српског језика заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области.

### I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата креирање годишњег и оперативних планова, као и развијање припрема за час/дан/седмицу. Годишњи план садржи број часова по областима распоређених по месецима, а у складу са школским календаром, планирани фондом часова по областима и годишњим фондом часова.

Програм наставе и учења предмета Српски језик у трећем разреду основне школе чине три предметне области: Књижевност, Језик и Језичка култура. Препоручени број часова по предметним областима је: Књижевност – 80 часова, Језик – 60 часова и Језичка култура – 40 часова. Све области се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

Приликом креирања годишњег и оперативних планова неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе. Оперативни план садржи рубрику са операционализованим исходима, дефинисаним наставним јединицама, рубрику за планирану међупредметну повезаност и рубрику за евалуацију квалитета испланираног, као и друге елементе према процени наставника. Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, дефинисање исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на циљ и дефинисане исходе, планиране начине провере остварености исхода, избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања.

Уз годишњи план, формира се листа распоређених текстова по месецима, као и домаћа лектира. Дистрибуција текстова по месецима, као и до сада, заснована је на груписању и повезивању текстова према различитим критеријумима – природа и улога књижевног дела; врсте текстова; сврха текстова: за читање/разумевање/препричавање/тумачење; брзина напредовања ученика; годишња доба; значајни датуми и празници; посебности ученичког колектива, школе и локалне заједнице; предметна и међупредметна повезаност садржаја и исхода; међупредметне компетенције, итд. Дакле, корелативност је омогућена комбиновањем текстова у сродне тематско-мотивске целине према различитим критеријумима.

Могући примери функционалног повезивања текстова по сродности дела могу бити следећи (никако и једини):

- свет детињства (Светлана Велмар Јанковић: *Златно јагње* – Јохана Шпири: *Хајди* (одломак) – Јасминка Петровић: *Од читања се расте* (читање у наставцима) – Душан Радовић: *А зашто он вежба* – Александар Поповић: *Лед се топи* – Јованка Јоргачевић: *Никад два добра* – Лаза Лазић: *Суђење*);
- породица (Мирослав Антић: *Шта је највеће* или Ф. Г. Лорка: *Луцкаста песма* – Драган Лукић: *Свакога дана или Шта је отац* –Ијан Макјуен: *Реч-две о Питеру*);

- хумор (Бранислав Црнчевић: *Љутито мече* или Љубивоје Ршумовић: *Аждаја своме чеду тепа* – народна приповетка: *Свијету се не може угодити* – Бранко Ћопић: *Изокренута прича* и *Доживљаји Мачка Тоше* – избор из поезије Душана Радовића (*Замислите, Да ли ми верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне ђачке исповести, Здравница, Плави зец* и друге песме);
- описивање (Душан Костић: *Септембар* – Григор Витез: *Какве је боје поток* или Десанка Максимовић: *Вожња* – Душан Васиљев: *Зима*);
- бајколики свет (Бранко В. Радичевић: *Прича о дечаку и Месецу* – народна бајка: *Чардак ни на небу ни на земљи* – Оскар Вајлд: *Себични џин* – народна бајка: *Баиш-Челик* (читање у наставцима) – Браћа Грим: *Бајке* (избор));
- знаменити епски јунак (Бранко Стевановић: *Занимање Марка Краљевића*; Народне песме: *Марко Краљевић и бег Костадин, Орање Марка Краљевића*);
- значајне личности српског језика, књижевности, науке и културе (Свети Сава, Милева Ајнштајн, Михаило Пупин): Химна Светоме Сави – М. Пупин: *Са паињака до научењака*.

Наведени примери показују како се књижевноуметнички текст може повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или тону приповедања.

Избор лектире за трећи разред је веома битан јер ученици треба даље да улазе у свет књижевности, да воле да читају и да у томе буду мотивисани, што се за почетак првенствено постиже успехом у читању (отуда у списку лектире има доста кратких текстова и дела, али и дужих у односу на други разред, а ученику тематски и стилски врло блиских, да би се даље неговала и истрајност у читању). Са друге стране, на овом узрасту важно је да ученици још више упознају текстове различитих жанрова, као и дела различита по времену настанка. Тако се сада у лектири, и у оквиру књижевнотеоријских појмова, налазе традиционалне врсте (народна бајка и народна јуначка песма).

У лектири су две народне бајке *Чардак ни на небу ни на земљи* и *Баиш-Челик* (за читање у наставцима), како би ученици упоређујући ове две типичне народне бајке лакше упознавали одлике ове књижевне врсте. Нешто слично имамо и код епских песама о Марку Краљевићу. Упоредјујући их, ученици могу градити слику епског јунака, односно Марков портрет и његове особине које су на различите начине представљене у ове две песме: у једној типично епској (односно за ученике овог узраста *народној јуначкој*), *Орање Марка Краљевића*, у којој имамо борбу за ослобођење и бојеве јунака, и у другој, нетипичној епској песми *Марко Краљевић и бег Костадин*, у којој се одвија борба речима, а не оружјем, и борба на моралном, а не на бојном пољу. Ту је и песма савременог песника Бранка Стевановића, која на занимљив и духовит начин пева о Марку Краљевићу, како би ученици могли да је пореде са традиционалном врстом и да полако схватају да је народна књижевност жива и данас – по својим универзалним моралним вредностима и као извориште модерног стваралаштва.

У трећем, као и у првом и другом разреду, читају се текстови у наставцима, а то подразумева да се на неколико планираних часова, према плану који учитељ/учитељица самостално осмисле и одговарајућом динамиком, читају и анализирају наведена дела. У трећем разреду у питању су два текста: репрезентативна народна бајка *Баиш-Челик* и прича за децу *Од читања се расте* Јасминке Петровић (чија се радња одвија у осам дана – од понедељка до понедељка, те се текст може лако поделити и у самој настави, тако што би се, на пример, на часу читала два „дана“, односно два дела приче или би се два/три дела задавала ученицима за читање код куће, како би на часу било довољно времена за њихову обраду и повезивање

са претходно прочитаним). Током читања у наставцима ученици негују истрајност у читању и у усвајању доминантних естетских и васпитних вредности књижевноуметничких текстова.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

### КЊИЖЕВНОСТ

У настави књижевности најважније је код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела. Ученике треба навикавати да опишу доживљај прочитаних књижевних дела и изнесу мишљење о њима. Читање захтева време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Кроз читање књижевноуметничких текстова и у разговору о њима на часу гради се критичко мишљење, јер ученици треба да имају суд о поступцима и особинама ликова, као и о различитим догађајима у тексту. Посебно је важно што књижевност код ученика интензивно развија емпатију, тиме што од читалаца тражи да се ставе на место другог и да разумеју најразличитије особине и поступке ликова. Настава књижевности јача национални и културни идентитет ученика, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и књижевности и културе других народа.

Школска лектира је разврстана по књижевним родовима – лирска и епска поезија, проза, драмски текстови за децу и обогата избором научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део школске лектире састоји се, углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али и репрезентативна дела за децу из светске књижевности (Оскар Вајлд: *Себични џин*, Ијан Макјуен: *Реч-две о Питеру*, Јохана Шпири: *Хајди* (одломак).

Домаћа лектира обухвата значајна поетска и прозна дела деце књижевности (Браћа Грим: *Бајке* (три бајке по избору), Бранко Ћопић: *Доживљаји Мачка Тоше*, избор из поезије Душана Радовића.

Избор дела школске и домаће лектире примерен је узрасту ученика.

Поједина дела из обавезног корпуса су изборна. Учитељу се пружа могућност да изабере да ли ће на часовима обрађивати:

- Ла Фонтенову басну *Цврчак и мрав* или Езопову басну *Корњача и зец*;
- *Шта је највеће* Мирослава Антића или *Луцкасту песму* Ф. Г. Лорке;
- *Свакога дана* или *Шта је отац* Драгана Лукића;
- *Какве је боје поток* Григора Витеза или *Вожња* Десанке Максимовић;
- *Љутило мече* Бранислава Црнчевића или *Аждаја своме чеду тена* Љубивоја Ршумовића.

Изборност допушта наставнику већу креативност у достизању исхода. Програмом се подстиче упознавање ученика са значајним личностима српског језика, књижевности, науке и културе (Свети Сава, Милева Ајнштајн, Михајло Пупин).

Током обраде књижевних текстова ученици развијају прва литерарно-естетска искуства и формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да износе своје ставове и аргументују их примерима из текста.

Поређење као стилску фигуру ученик овог узраста треба првенствено да уочи, а потом и да разуме његову улогу у тексту. Ученици усвајају основне облике казивања (форме приповедања) тумачећи текстове из школске и домаће лектире. Ученик треба да разликује опис од приповедања у књижевном делу и уочи дијалог у песми, причи и драмском тексту.

Приликом обраде лирских, епских и драмских текстова за децу ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности које настају поводом дела (изражајно рецитовање лирске песме, читање прозног текста интерпретативно, сценски наступ – извођење драмског текста, драмска игра, драмски дијалози, гледање дејче позоришне представе, снимање и коментарисање драматизованих одломака).

Развијање књижевних појмова код ученика не подразумева учење дефиниција, већ именовање и описно образлагање појма; уочавање улоге одређеног појма у књижевноуметничком тексту.

Важно је нагласити да ученици треба да читају оригиналне текстове аутора, а не оне који су из разних разлога и на различите начине прекрајани и мењани претходних деценија, као што је то био случај са бајком „Себични цин“ Оскара Вајлда. Ова бајка завршава се смрћу цина у дубокој старости, уз хришћанске мотиве који су битни за разумевање и самог краја и дела у целини.

Књижевна дела која су доживела екранизацију (*Хајди*, *Баи-Челик* и друге народне и ауторске бајке) могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевности и филма, чиме ученици могу доћи до закључка о природи два медија и развијати своју медијску писменост. Часови књижевности могу се употпунити коришћењем дигиталних садржаја. Наставницима и ученицима могу бити од велике помоћи аудио записи, на којима се чује како глумци изражајно и интерпретативно казују изабране текстове. Такође, у наставу треба увести разноврсне стваралачке активности којима се врши систематизација обрађених садржаја (игре асоцијација, креативне слагалице, интерактивни задаци и квизови).

## ЈЕЗИК

У настави језика ученици овладавају писаним и усменим стандардним српским језиком. Програм је усмерен на усвајање основних граматичких правила и њихову адекватну примену у писаној и говорној комуникацији.

### Граматика

У програму су наведени само нови садржаји из граматике, али се подразумева да се градиво повезује са садржајима обрађеним у првом и другом разреду.

Основна знања из морфологије проширују се у вези са именицама, придевима и глаголима, а уводи се нова врста речи: заменице (само личне). Две нове именичке подврсте, градивне и збирне именице, треба увести тек пошто се понове властите и заједничке именице. Нову подврсту придева – градивне и присвојне треба увести тек пошто се понове описни придеви. Важно је да ученици повежу градивне именице као основу за извођење градивних придева, а да не мешају ове две врсте речи. Кад су у питању присвојни придеви, градиво из граматике треба што више повезивати са правописом. Да би се одредио род и број придева, треба поновити род и број именица и указати ученицима на слагање придева са именицом у роду и броју, без увођења

нових термина. Увођење личних заменица подразумева само основне облике и њихово повезивање са глаголским лицем, односно бројем, што ће представљати основу за уочавање слагања субјекта и предиката у наредном разреду.

Врсте речи уочавати најпре на изолованим примерима (у основном облику), а затим увежбавати и у оквиру реченице.

Наставу граматике треба повезивати са наставом књижевности тако што књижевни текстови из *Читанке* могу послужити за граматичку анализу и послужити као пример употребе врста речи у реченици и различитих врста реченица по облику и значењу. Водити рачуна о томе да примери буду једноставни за анализу. Учитељ може и прилагодити текст, тако да примери буду типични.

## Правопис

Правописна правила ученици треба да усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз усвајање нових садржаја, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченице.

Писање вишечланих географских назива потребно је повезати са наставом природе и друштва – завичајном географијом.

Пожељно је направити корелацију са наставом математике у вези са писањем скраћеница за мерне јединице. Пошто се градиво из математике проширује великим бројем јединица мере, требало би, на овом нивоу, скренути пажњу на њихово писање само латиничким писмом.

## ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Област *Језичка култура* обухвата усмено и писмено изражавање.

*Усмено изражавање* ученика треба развијати у разговору у којем их учитељ усмерава да јасно, прецизно и разговетно изговарају реченице, поштујући интонацију и правилно акцентовање у реченицама. У вођеном разговору о књижевном или неуметничком тексту или о одређеној теми, ученици одговарају на питања, постављају питања, износе своја мишљења и ставове. Ученици се охрабрују да обликују усмену поруку у којој ће изнети информације на примерима из свакодневног живота. Учитељ треба да ствара прилике и подстиче ученике да говоре, износе информације, своја мишљења, осећања итд.

У трећем разреду требало би подстицати ученике да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин како усмено, тако и писмено.

*Препричавање* мора да има свој циљ и да буде плански и усмерено. Потребно је усмеравати ученике како да одаберу чињенице, како да одвоје главно од споредног и мање битног и како да следе хронолошки ток садржаја. Требало би водити рачуна о томе да се препричавају само они садржаји који испуњавају програмске захтеве и који су ученицима претходно протумачени/анализирани, предочени, објашњени.

*Причање* представља стваралачко изражавање без обзира на то да ли је у питању стварност или фантазија, тј. да ли је реч о репродуковању неког доживљаја, догађаја и замишљеног садржаја (из света дечије маште). Најчешће се почиње са причањем доживљаја, па потом догађаја. Потребно је указати ученицима да занимљиво причање треба да буде динамично, као



и да могу слободније да износе личне доживљаје, ставове, да буду маштовити и оригинални, да се емоционално и сликовито изражавају.

*Описивање* – треба оспособљавати ученике да пажљиво посматрају, уочавају, откривају, запажају, упоређују, па тек онда дату предметност да мисаоно заокруже и језички уобличе. Ученици би требало да локализују оно што описују (временски, просторно, узрочно), да одаберу битна својства (однос спољашњег и условно унутрашњег) и да изнесу лични став/однос према датој појавности. Будући да се описивање често доводи у блиску везу са читањем и тумачењем текста (посебно књижевноуметничког), потребно је стално усмеравати пажњу ученика на она места у овој врсти текстова која обилују описним елементима (опис предмета, ентеријера, биљака и животиња, књижевних ликова, пејзажа и сл.), јер су то и најбољи обрасци за спонтано усвајање описивања као трајне вештине у језичком испољавању. Циљеве и задатке ове врсте вежбања требало би постепено усложњавати – од једнолинијске дескрипције видљивог до промишљеног, аналитичког изражавања доживљаја стварности у којој ће бити истакнута самосталност и индивидуалност ученика.

*Извештавањем* се на јасан, објективан и сажет начин говори о неком догађају. На овом узрасту је потребно само указати ученицима на основне одлике овог облика изражавања: на тачност преношења података, на аутентично презентовање чињеница, на једноставност, на одсуство личног коментара, субјективног доживљаја и имагинарног. Није потребно задати ученицима да напишу извештај, већ би их требало подстицати да сажето усмено извести о себи (нпр. о обављеном задатку код куће) у виду одговора на питања која ће учитељ поставити. На овај начин ће ученици вежбати да буду економични и прецизни приликом изражавања.

*Варирање језичког израза* односи се на специфичан одабир и комбинацију језичких средстава. Помоћу књижевних и некњижевних текстова ученицима би требало указати на различите могућности употребе речи, синтагми и реченица у формалним/неформалним језичким ситуацијама, као и на промену њиховог значења у зависности од контекста. Током практичне наставе језичке културе ученицима би требало указати да је неопходно говорити онако како то захтева комуникативна ситуација и са њом ускладити језичке механизме.

Током наставе језичке културе требало би оспособити ученике да правилно попуне различите једноставне обрасце; на пример, образац за учлањивање у библиотеку или у спортски клуб, писање позивнице за рођендан и слично.

На овом узрасту реализују се различите програмске вежбе (правописне, језичке, лексичко-семантичке и говорне вежбе).

*Правописне вежбе* представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. У овом узрасту требало би примењивати просте правописне вежбе које су погодне за савлађивање само једног правописног правила из једне правописне области. Приликом савлађивања правописних начела погодне могу бити следеће правописне вежбе: диктат, аутодиктат, вежбе допуњавања и избора правилног облика речи.

Језичка култура ученика негује се и кроз игровне активности, посебно кроз *језичке вежбе*, на пример, разговор са књижевним ликом, затим ситуационе игре, односно стварне ситуације, на пример, разговор у продавници, разговор код лекара и слично. Могу се одабрати и проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице и слично.

Применом *лексичко-семантичких вежби* код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику.

Развијању смисла за прецизно изражавање и разумевање значења речи и израза доприносе различите вежбе, на пример: навести речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја; промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго.

*Говорне вежбе* код ученика подстичу машту и креативност због чега би их требало чешће примењивати у настави језичке културе. Говорне вежбе су у функцији изграђивања доброг језичког укуса, елоквентности и флуентности у изражавању. На овом узрасту најпогодније могу бити следеће говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског / драматизованог текста и слично.

Ниједан школски писмени задатак се не израђује у трећем разреду.

### **III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.

Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Назив предмета

**СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК****ПРОГРАМ А**

**ЗА УЧЕНИКЕ ЧИЈИ МАТЕРЊИ ЈЕЗИК ПРИПАДА НЕСЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА И КОЈИ ЖИВЕ У  
ХОМОГЕНИМ СРЕДИНАМА  
(основни ниво стандарда)**

|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Циљ                 | <b>Циљ</b> учења Српског као нематерњег језика јесте оспособљавање ученика да се служи српским језиком на основном нивоу у усменој и писаној комуникацији ради каснијег успешног укључивања у живот заједнице и остваривања грађанских права и дужности, као и уважавање српске културе и развијање интеркултуралности као темељне вредности демократског друштва. |
| Разред              | <b>Трећи</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Годишњи фонд часова | <b>108</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                             | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b> | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме и користи предвиђени лексички фонд;</li> <li>– разуме и користи граматичке конструкције усвајане у претходним разредима и проширује их новим језичким садржајима;</li> <li>– искаже радњу у прошлости;</li> </ul> | <b>ЈЕЗИК</b>       | <p>Око 150 нових пунозначних и помоћних речи;</p> <p>Граматички садржаји из претходних разреда (понављање и увежбавање на познатој и новој лексици);</p> <p>Перфекат глагола (сва три лица и оба броја);</p> <p>Присвојне заменице за треће лице јединине сва три рода;</p> <p>Прилози <i>сада, данас и јуче</i>;</p> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме кратке песме и одабране одломке прозних текстова, по потреби адаптиране;</li> </ul>                                                                                                                               | <b>КЊИЖЕВНОСТ</b>  | <p>Ј. Ј. Змај: „Ала је леп овај свет”</p> <p>Драган Лукић: „Мамино срце”</p> <p>Народна прича: „Деда и репа”</p> <p>Народна прича: „Зеца и корњача”</p> <p>Влада Стојиљковић: „Црно-бело”</p>                                                                                                                         |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– напамет казује кратке песме и краће литерарне форме;</li> <li>– уочи мелодију стиха и одреди речи које се римују;</li> <li>– илуструје текст који слуша, истичући неке од мотива (уз помоћ аудио и визуелних средстава);</li> <li>– издвоји главни догађај у књижевном тексту;</li> </ul>                                                                                                                                                                       |                        | <p>Мирослав Антић: „Гозба”<br/>Народна песма: „На крај села жута кућа” (песма која се пева)</p> <p><b>По слободном избору (у складу са интересовањима ученика), наставник бира још један до два текста која нису на овој листи.</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме полако и јасно изговорена једноставна питања и информације о садашњим и прошлим догађајима;</li> <li>– учествује у кратком дијалогу с вршњацима и одраслима у складу с тематским областима и препорученом лекском;</li> <li>– чита наглас познате линеарне и нелинеарне текстове;</li> <li>– пише кратке форме штампаним и писаним словима писмом које је блиско његовом матерњем језику (ћирилица или латиница) поштујући ортографску норму.</li> </ul> | <p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p> | <p><b>I. Лично представљање:</b> основне информације о себи – место рођења<br/> <b>II. Породица и људи у окружењу:</b> основне информације о члановима уже породице<br/> <b>III. Живот у кући:</b> делови намештаја према просторијама у кући/стану; уобичајене дневне активности (устајање, доручак, одлазак у школу, слободне активности...)<br/> <b>IV. Храна и пиће:</b> оброци, воће, поврће, посуђе<br/> <b>V. Одећа и обућа:</b> одевање према годишњим добрима<br/> <b>VI. Здравље:</b> делови тела, одржавање личне хигијене; прибор за личну хигијену<br/> <b>VII. Образовање:</b> школски предмети, оцењивање; час и одмор; распоред часова<br/> <b>VIII. Природа:</b> годишња доба – атмосферске појаве; кућни љубимци<br/> <b>IX. Спорт и игре:</b> дечије, друштвене и компјутерске игре<br/> <b>X. Насеља, саобраћај и јавни објекти:</b></p> |

|  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | <p>превозна средства; амбуланта/ дом здравља, апотека</p> <p><b>XI. Нетематизована лексика:</b> бројеви до 100, сабирање и одузимање, изведене боје, присвојне заменице, предлози, везници, прилози, упитне речи, речце</p> <p><b>XII. Комуникативни модели:</b> упознавање; жеља; нуђење; прихватање/неприхватање понуђеног</p> |
|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Кључни појмови садржаја:** српски као нематерњи језик, слушање, разумевање, говор, читање, писање

**ПРОГРАМ Б**

**ЗА УЧЕНИКЕ ЧИЈИ МАТЕРЊИ ЈЕЗИК ПРИПАДА СЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА И КОЈИ ЖИВЕ У  
ВИШЕНАЦИОНАЛНИМ СРЕДИНАМА  
(средњи–напредни ниво стандарда)**

Циљ

**Циљ** учења предмета Српски као нематерњи језик јесте оспособљавање ученика да се служи српским језиком на основном нивоу у усменој и писаној комуникацији ради каснијег успешног укључивања у живот заједнице и остваривања грађанских права и дужности, као и уважавање српске културе и развијање интеркултуралности као темељне вредности демократског друштва.

Разред

**Трећи**

Годишњи фонд часова

**108**

| <i>ИСХОДИ</i><br>По завршеној теми/области<br>ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <i>ОБЛАСТ/ТЕМА</i> | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме и користи предвиђени лексички фонд;</li> <li>– разуме и користи граматичке конструкције усвајане у претходним разредима и проширује их новим језичким садржајима;</li> <li>– исказе радњу у будућности (сва три лица и оба броја);</li> <li>– исказе молбу, захтев и налог;</li> <li>– састави реченице с неправим објектом;</li> <li>– разуме кратке песме и одабране одломке прозних текстова, по потреби адаптиране;</li> </ul> | ЈЕЗИК              | 200–250 нових пунозначних и помоћних речи;<br>Граматички садржаји из претходних разреда<br>(понављање и увежбавање на познатој и новој лексици);<br>Футур I глагола (сва три лица и оба броја);<br>Императив (2. лице једине и множине најфреквентнијих глагола);<br>Именица у дативу у функцији неправог објекта уз глаголе давања и говорења;<br>Прилози <i>сутра, ујутру, увече</i> ; |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | КЊИЖЕВНОСТ         | Ј. Ј. Змај: „Ала је леп овај свет”<br>Драган Лукић: „Фифи“ (одломци); „Мамино срце”/<br>„Свеједно“<br>Љубивоје Ршумовић: „Браћу не доносе роде”<br>Народна прича: „Деда и репа”<br>Народна прича: „Зеца и корњача”<br>Влада Стојиљковић: „Црно-бело”                                                                                                                                     |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– напамет казује кратке песме и краће литерарне форме;</li> <li>– уочи мелодију стиха и одреди речи које се римују;</li> <li>– илуструје текст који слуша, истичући неке од мотива (уз помоћ аудио и визуелних средстава);</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                            |                        | <p>Мирослав Антић: „Гозба”<br/>Народна песма: „На крај села жута кућа” (песма која се пева)<br/>Мирко Петровић: „Таблица множења”<br/><b>По слободном избору (у складу са интересовањима ученика), наставник бира још један до два текста која нису на овој листи.</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– издвоји главни догађај у књижевном тексту;</li> <li>– опише једноставним исказима карактеристичне особине књижевног јунака;</li> <li>– разуме питања, информације и налоге уколико се употребљава претежно позната лексика;</li> <li>– прича о догађају који се десио, у коме је учествовао или којем је присуствовао;</li> <li>– чита с разумевањем текстове с претежно познатом лексиком;</li> <li>– саставља и пише кратак текст (честитка, порука) поштујући ортографску норму.</li> </ul> | <p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p> | <p><b>I. Лично представљање:</b> основне информације о себи – место и месец рођења (свој и најближих чланова породице); место и улица становања<br/><b>II. Породица и људи у окружењу:</b> основне информације о члановима породице (ујак, стриц, тетка) и људима у окружењу; професије<br/><b>III. Живот у кући:</b> делови намештаја према просторијама у кући/стану; простор у коме се учи и одмара; уобичајене дневне активности (устајање, доручак, одлазак у школу, слободне активности...); помоћ родитељима у кућним активностима<br/><b>IV. Храна и пиће:</b> воће, поврће; намирнице, слаткиши, посуђе<br/><b>V. Одећа и обућа:</b> одевни предмети и обућа; одевање према годишњим добима<br/><b>VI. Здравље:</b> делови тела, одржавање личне хигијене, прибор за личну хигијену<br/><b>VII. Образовање:</b> школски предмети, оцењивање, активности и ситуације на часу и на одмору<br/><b>VIII. Природа:</b> годишња доба – атмосферске појаве; зоолошки врт; кућни љубимци<br/><b>IX. Спорт и игре:</b> дечије игре, компјутерске игре и спортови</p> |

|  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | <p><b>X. Насеља, саобраћај и јавни објекти:</b><br/>уобичајене активности на селу и у граду</p> <p><b>XI. Нетематизована лексика:</b> бројеви до 100, изведене боје, присвојне заменице, предлози, везници, прилози, упитне речи, речце</p> <p><b>XII. Комуникативни модели:</b> упознавање; поздрављање приликом одласка; жеља; нуђење; прихватање/неприхватање понуђеног</p> |
|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Кључни појмови садржаја:** српски као нематерњи језик, слушање, разумевање, говор, читање, писање

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Предмет Српски као нематерњи језик похађају ученици који наставу слушају на неком од језика националних мањина. Међу тим ученицима постоје изразите разлике у степену овладаности српским језиком приликом поласка у школу и у темпу и обиму којим могу напредовати током школовања. Ова разлика условљена је различитим матерњим језицима од којих су једни блиски српском језику (разлике међу њима су такве да не морају ометати комуникацију), док су други структурно толико различити да, без елементарног познавања једног од њих, комуникација међу говорницима није остварива. Осим тога, на ниво којим ученици реално могу овладати српским језиком утиче и средина у којој живе (претежно хомогена или хетерогена средина).

Имајући ово у виду, за предмет Српски као нематерњи језик сачињена су два програма.

Према постављеном циљу, очекиваним исходима и датим садржајима, први програм (А) примерен је ученицима чији се матерњи језици изразито разликују од српског, који живе у претежно језички хомогеним срединама и имају мало контаката са српским језиком, а у школу полазе готово без икаквог предзнања српског језика.

Други програм (Б) предвиђен је за ученике који живе у језички мешовитим срединама, који могу брже и у већем обиму да савладавају српски језик, односно да, у складу с узрастом, достигну виши ниво владања српским језиком.

Оба програма за предмет Српски као нематерњи језик садрже три области: Језик, Књижевност и Језичку културу. Оне су функционално повезане, прожимају се и међусобно допуњују. Стога их треба разумети као делове комплексне целине који доприносе остваривању исхода овог предмета, сваки са својим специфичностима.

Наставник је обавезан да се упозна са исходима и програмским садржајима првог циклуса образовања или претходних разреда.

## I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА



Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и могућности ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој глобални план рада, на основу кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Сада наставник за сваку област има дефинисане исходе. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише пирамиду исхода на три нивоа: оне које би сви ученици требало да достигну, оне које би већина ученика требало да достигне и оне које би требало само неки ученици да достигну.

На овај начин постиже се индиректна веза са стандардима на три нивоа постигнућа ученика. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена, више различитих активности. У фази планирања наставе и учења веома је важно да наставник приступи уџбенику као једном од наставних средстава које је пожељно обогатити и проширивати додатним, самостално израђеним наставним материјалима. Поред уџбеника, као једног од извора информација, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

### ЈЕЗИК

Област **Језик** обухвата лексику и граматичке моделе српског језика. У садржајима и исходима ове области налазе се оквирни број речи и граматички елементи којима ученик треба да овлада у сваком разреду. У овој области програма тежиште је на постепеном усвајању система српског језика почев од 1. разреда. Језик почиње да се усваја помоћу минималног броја речи употребљених у основним реченичним моделима с јасним комуникативним контекстом. Односно, речи и њихови облици не усвајају се изоловано, већ у реченичном, односно комуникативном контексту. За продуктивну употребу језика нефункционално је ванконтекстуално учење парадигми (учење самих облика речи).

Усвајање граматике српског језика у почетним фазама на млађем узрасту претежно је несвесно – у разноврсним активностима ученици слушају исказе на српском језику, понављају их и комбинују у одговарајућим познатим и блиским контекстима. У наредним фазама наставник помаже ученицима да уоче језичка правила и почну да их примењују.

Да би ученик овладао одређеним фондом речи и граматичким елементима, неопходно је да их разуме и дуготрајно увежбава. На тај начин стварају се предуслови да их примени у одговарајућој комуникативној ситуацији. Формално познавање граматичких правила не подразумева и способност њихове примене, те је такво знање корисно само уколико помаже бољем разумевању неких правилности система. Односно, савладавање граматичких правила није само себи циљ. Објашњење граматичких правила, уколико наставник процени да је корисно, треба да буде усклађено с узрастом ученика, његовим

когнитивним способностима, предзнањима у матерњем језику и сведено на кључне информације неопходне за примену. Учениково познавање граматичких правила процењује се и оцењује на основу употребе у контексту, без инсистирања на њиховом експлицитном опису.

На нижем нивоу владања језиком (средине у којима се реализује А програм) важно је да се код ученика развије способност разумевања и конструисања исказа који садрже елементе одређене програмом. Притом је у продукцији (састављању и казивању исказа) на овом нивоу битно да значење поруке буде разумљиво, док се граматичка исправност постиже постепено. На том нивоу очекују се типичне грешке изазване интерференцијом и недовољном савладаношћу материје. Грешке нису само знак непознавања градива, већ су управо показатељ да је ученик спреман да се упусти у комуникацију, што наставник треба да подстиче. То не значи да грешке уопште не треба исправљати. Наставник одлучује о томе када ће, на који начин и које грешке исправљати, водећи рачуна истовремено и томе да ученика мотивише за комуникацију и о томе да се грешке постепено редукују.

Управо су часови из области Језик погодни за усмерено, циљано усвајање појединих сегмената, граматичких елемената српског језика. Током ових часова препоручује се динамичко смењивање различитих активности: различити типови вежби слушања, провера разумевања слушаног, понављање, граматичко и лексичко варирање модела, допуњавање, преобликовање потврдних у упитне и негирне форме и сл.

Реализација наставе *српског као нематерњег језика* према Б програму подразумева одређено владање српским језиком од почетка школовања, односно могућност бржег напредовања у току школовања. У таквим околностима очекује се мања заступљеност грешака и њихово брже исправљање. Примена Б програма подразумева овладаност садржајима А програма и подизање језичке компетенције на виши ниво, те је настава језика у функцији оспособљавања ученика за правилно комуницирање савременим стандардним српским језиком у складу с језичким и ванјезичким контекстом.

Будући да ученици који похађају наставу Српског као нематерњег језика, похађају и наставу матерњег језика, сврсисходно је у одговарајућим приликама користити трансфер знања стечених на матерњем језику и о матерњем језику. Настава Српског као нематерњег језика треба да буде у корелацији с наставом матерњег језика.

Језичка грађа се из разреда у разред постепено проширује и усложњава, она је кумулативна и надовезује се на претходну. Увођење новог елемента подразумева овладаност претходним, што значи да се нова грађа ослања на претходну која се континуирано увежбава. Следећи примери краћих текстова илуструју примену језичке материје поштујући поступност и увођење нових језичких садржаја у сваком разреду у А програму:<sup>1</sup>

**1. разред** (презент глагола у 1, 2. и 3. лицу једнине (потврдни и одрични облик); проста реченица с именским делом предиката; личне заменице 1, 2. и 3. лица једнине у функцији субјекта; проста реченица с глаголским предикатом; именице у локативу једнине с предлозима у и на уз глагол *јесам*): *Здраво! Ја се зовем Марија. Ја сам у школи. Ово је учионица. Ученик је у учионици. Он црта. То је учитељица. Она седи на столици.*

<sup>1</sup> У загради су наведени садржаји области Језик за сваки разред.

**2. разред** (проста реченица с придевом у именском делу предиката; акузатив именица без предлога; локатив с предлозима у и на; акузатив с предлозима у и на са глаголом *ићи*; презент глагола за сва три лица и оба броја; личне заменице 1, 2. и 3. лица множине у функцији субјекта; присвојне заменице за 1. и 2. лице једнине сва три рода у функцији атрибута и именског дела предиката): *Ово је моја школа. Ми смо ученици. Идемо у школу. Имамо торбе. Торбе су велике. Дечаци се играју у дворишту. Они имају лопту. Они воле фудбал.*

**3. разред** (перфекат глагола (сва три лица и оба броја); присвојне заменице за треће лице једнине сва три рода; прилози *сада*, *данас* и *јуче*): *Марија данас слави рођендан. Ово је њена мама. Она је јуче правила торту. Ово је њен тата. Тата је правио сендвиче. Дошли су гости. Марија је весела.*

**4. разред** (футур I глагола (сва три лица и оба броја); императив (2. лице једнине и множине најфреквентнијих глагола); именица у дативу у функцији неправог објекта уз глаголе давања и говорења; присвојне заменице за сва три лица једнине и множине –слагање с именицом у једнини; прилози *сутра*, *ујутру*, *увече*; узрочна реченица с везницима *јер* и *зато што*; фреквентни прилози за начин (*брзо*, *полако*, *лепо*); творба именица са значењем вршиоца радње, имаоца занимања изведених суфиксима: *-ар*, *-ац*, *-ач*; именице које означавају женску особу изведене суфиксима: *-ица*; *-ка*): *Мој разред ће сутра ујутру ићи на излет. Ја ћу устати у седам сати. Направићу сендвич. Учитељица је рекла ученицима: „Понесите воду јер ће бити топло”. Брзо ћу се спаковати. Возач Иван ће возити аутобус.*

**5. разред** (узрочна реченица с везницима *јер* и *зато што*; одредбе за начин исказане фреквентним начинским прилозима; сложени глаголски предикат с модалним глаголима: *требати*, *морати*, *моћи*, *смети*, *желети*; именице у генитиву с предлозима *испред*, *иза*, *изнад*, *испод*, *пored* у функцији одредбе за место; конгруенција атрибута и именице у номинативу и акузативу; творба именица којима се означавају називи спортиста; творба прилога од придева): *Ја желим да играм кошарку. Треба много тренирати. Једног дана бићу кошаркаш. Поред моје куће је кошаркашки клуб. Уписују нове чланове. Моја старија сестра тренира пливање. Она је добра пливачица и вредно тренира.*

**6. разред** (именице у генитиву с предлозима *од* и *до* у функцији одредби за место и време; прилози *рано*, *касно*, *увек*, *никад*, *понекад*, *често*, *ретко*, *цео* (дан), *дуго*, *зими*, *лети*; конгруенција атрибута и именице у номинативу и акузативу; именица у инструменталу са значењем средства и друштва; компаратив и суперлатив придева и прилога; присвојни придеви на *-ов/ев*, *-ин* (у номинативу); називи земаља и регија изведени суфиксима: *-ија*, *-ска*): *Имам дванаест година и идем у шести разред. Волим модерну музику. Свирам гитару од четвртог разреда. У јуну ћу ићи на такмичење у Италију. Имам добре другове и другарице. С њима идем у школу аутобусом јер је школа далеко. Увек се добро забављамо. Лети често идемо на базен бициклима. Мој најбољи друг се зове Марко. Он је нижи од мене и бољи је ученик јер више учи. Маркова сестра се зове Мирјана.*

**7. разред** (именице у генитиву с предлозима *са, из, око, између* у функцији одредбе за место; именице у генитиву с предлозима *пре и после* у функцији одредбе за време; локатив у функцији неправог објекта уз глаголе говорења и мишљења; именичке, бројне и прилошке синтагме са значењем количине; конгруенција атрибута и именице у дативу, инструменталу и локативу; најфреквентније збирне именице са суфиксом *-је*; творба именица за означавање места (простора и просторија) на којем се врши

радња: *-иште/-лиште, -оница*); творба именица са значењем етника (примери из окружења): *Моја породица живи у кући. Око куће имамо цвеће. Наш сусед је Мађар. Између наше и његове куће налази се мало игралиште. С друговима често идем тамо после школе. Понекад купимо флашу сока и неколико кесица семенки, седимо на дрвеним клупама и разговарамо о новим филмовима, строгим наставницима, музици и разним другим стварима. Прошле недеље смо помагали нашем старом суседу да поправи љуљашке и клацкалице. Тако ће и млађој деци бити лепше.*

**8. разред** (зависне реченице: временска (с везником *кад*), намерна (с предикатом у презенту), изрична (с везником *да*) и односна (са заменицом *који* у функцији субјекта); творба придева суфиксима *-ски* и *-(и)ји*): *Јуче сам имала много домаћих задатака. Кад сам их завршила, укључила сам телевизор. После пола сата у собу је ушао мој брат и променио канал. Хтео је да гледа утакмицу. Рекла сам му да ја желим да гледам омиљену серију која почиње за пет минута. Он је рекао да је утакмица веома важна, јер играју српска и мађарска репрезентација. Нисмо хтели да се свађамо. Договорили смо се да он иде у дневну собу и тамо гледа утакмицу.*

## КЊИЖЕВНОСТ

**Програм А** предмета Српски као нематерњи језик намењен је хомогеној средини, ученицима који веома ретко имају контаката са говорницима чији је матерњи језик српски. Познавање језика је на основном (елементарном) нивоу, комуникација на српском језику се тешко остварује, граматички модели су неувежбани пошто ученици немају прилике да користе српски језик, њихов речник не садржи велики број речи, речи веома лако из активног фонда прелазе у пасивни и буду заборављене, лексика се усваја спорије него код ученика хетерогене средине, интерференцијске грешке се често појављују у толиком обиму да ометају разумевање реченице; из ових разлога би акценат требало да буде на лексици и језичким обрасцима (моделима) који ће им обезбедити темељ за једноставну комуникацију на српском језику.

У сваком разреду ученицима је понуђено више текстова од броја који је обавезујући. Основни критеријум за избор текстова је ниво познавања језика. Поред одабраних текстова, обрађују се и текстови по слободном избору, при чему се води рачуна о нивоу познавања језика и интересовањима ученика. Уз оригиналне књижевне текстове планирана је и обрада конструисаних текстова који треба да буду у функцији обогаћивања лексике неопходне за свакодневну комуникацију на основном нивоу. Предлаже се да наставник планира најмање три часа за обраду једног текста кроз теме. Песме које се певају не захтевају обавезно обраду, граматичка и лексичка објашњења језичких појава.

Област наставног програма Књижевност доприноси постизању комуникативне функције језика. Основна функција књижевноуметничких текстова, односно адаптација, поред оспособљавања ученика за комуникативну употребу језика, јесте и

уознавање ученика са културом, историјом и традицијом српског народа, као и с књижевним делима значајним за српску књижевност.

Функције адаптираног књижевног текста у А програму:

- усвајање лексики одређеног тематског круга потребне за свакодневну комуникацију;
- читање, односно слушање текста у функцији увежбавања разумевања писаног и говорног језика – увежбава се читање у себи и читање са разумевањем;
- задаци у вези са текстом развијају умеће разумевања текста, увежбава се вештина писања, састављање и писање реченица које садрже познату лексику уз увежбавање основних језичких образаца, као и развијање способности састављања реченица говорног језика (приликом писаних и говорних вежби толеришу се интерференцијске грешке које не ометају разумевање реченице);
- одговори на питања (усмено и писмено) помажу ученику да развије механизме састављања реченица на српском језику, односно излагање на српском језику уз видно присуство интерференцијских грешака – упутно је да наставник врши корекције указујући на правилне облике;
- репродукција текста или препричавање развијају способност употребе језика – ученик треба да се изрази користећи више реченица, да формира и развија говорне способности.

Књижевноуметнички, адаптирани и конструисани текстови погодни су за тумачење, при чему се узимају у обзир узраст и предзнања ученика. Текстови су уједно и полазна основа за увежбавање нових речи и израза, језичких модела, читања, писања, говора; стога три часа намењена једном тексту представљају истовремено и обраду и увежбавање градива.

Рад на тексту обухвата:

1. Семантизацију непознатих речи: семантизација може да се изведе помоћу синонима који су познати ученицима, визуелним приказивањем речи, постављањем речи у контрастне парове (*мали-велики*), описивањем речи једноставним реченицама. Наставник мора да води рачуна да реченица којом описује непознату реч садржи ученицима познате речи. Превод је оправдан само у случају када не постоје друга средства за објашњење значења речи. Препоручује се употреба речника на часу.

2. Слушање или читање текста: саветује се да наставник први пут прочита текст – на овај начин ученици чују правилан изговор речи, пошто ученици хомогене средине ретко имају прилике да чују српски језик, наставниково гласно читање је од изузетне важности. Препоручује се употреба аудио-визуелних средстава. Захтеви који се у програму тичу учења одломака из поезије и прозе напамет подстичу усвајање модела говорења, као и интонацију речи и реченица.

Драматизација текстова везује се и за јавни наступ, али и за разговор о књижевном делу пошто представља вид његове интерпретације. Саживљавањем са ликовима дела, ученици могу испољити осећања која препознају у понашању јунака и о којима закључују.

3. Контекстуализација нове лексики: неопходно је да ученици нове речи поставе у реченични контекст како би се лексика увежбавала паралелно са конструисањем реченица. Реченице треба да буду једноставне да би се избегао велики број грешака које неминовно настају у сложенијим конструкцијама. Уколико реченица садржи превише грешака, постаје

неразумљива слушаоцу. Контекстуализација нових речи је битан елеменат функционалне употребе језика пошто наводи ученика да саставља реченице и активира речнички фонд и језичке моделе.

4. Питања у вези с текстом (у писаној форми и усмено): процес разумевања текста има више етапа. Тек када се нова лексика усвоји и примени у реченицама може да се пређе на ниво разумевања текста. Ниво на којем је ученик разумео текст може да се утврди постављањем питања у вези с текстом. Питања треба да се заснивају на лексици коју су раније усвојили уз употребу нових речи обрађених у тексту. Упутно је да питања буду кратка (*Шта је у Весниној торби?* – текст *Весна и торба*). Корисно је да део питања буде у писаној, а део у говорној форми. Значајно је да се примарно увежбава говор, а затим и писање.

5. Питања поводом текста (у писаној форми и усмено): ученици увежбавају и остварују комуникацију на српском језику засновану на познатој лексици, уз толерисање грешака које не ометају разумевање. Питања треба да буду у складу с лексичким фондом којим ученици располажу (на пример: *Ко је јунак приче?*; *Где се одиграва радња?*; *Како изгледа јунак приче?*; *Шта осећа девојчица у песми?*). Ово је следећи ниво у процесу усвајања језичких вештина чији је циљ навођење ученика да остваре комуникацију на српском језику. Овај циљ је често веома тешко постићи код ученика хомогене средине, али је неопходно навести ученика да усмено, а потом и у писаној форми употреби одређене речи или изразе на српском језику.

6. Разговор о тексту: у складу са лексиком којом ученици располажу разговор се заснива на препознавању главних ликова, активностима које се везују уз њих, на истицању особина ликова из текста. Као део процеса увођења ученика у употребу језика упутно је да се ученици, према моделима из текстова подстичу да састављају реченице потребне у говорним ситуацијама. На пример, драматизација текста *Весна и торба – Весна*: Моја торба је стара. *Оловка*: Шта радиш, Весна? Зашто стављаш пуно ствари у торбу? У торби нема места. *Тата*: Весна, треба да купим нову торбу. *Весна*: Тата, молим те, купи ми нову торбу. Ученици се подстичу да поводом текста закључују о идејама препознатим у тексту (Шта текст казује о Весниним особинама?).

Приликом обраде поезије не инсистира се на књижевној теорији, већ на доживљају лирске песме. Подстицање ученика да разуме мотиве, песничке слике и језичкостилска изражајна средства доводи се у везу са илустровањем значајних појединости, као и с увежбавањем интонације стиха и уочавањем риме у песми.

7. Компаративни приступ: наставник планира укључивање текстова матерњег језика који се пореде са предложеним делима српске књижевности (уколико је то могуће) и са примерима везаним за филм, позоришну представу, различите аудио-визуелне записе; у обраду књижевног дела укључује и садржаје из ликовне и музичке културе, стрип и различите врсте игара (осмосмерке, ребуси, укрштене речи, асоцијације...).

Приликом уочавања битних поетских елемената у структури књижевноуметничког текста, користећи знање стечено на часовима матерњег језика, наставник се труди да код ученика (у складу са њиховим могућностима) објасни основне облике приповедања (нарација, дескрипција, дијалог); појам сижеа и фабуле, функцију песничке слике; улогу језичкостилских средстава и друге основне поетичке одлике текста.

8. Обликовање кратког текста у писменој форми или усмено на основу адаптираног књижевног текста: овај ниво употребе српског језика у говорној или писаној форми представља главни циљ области Књижевност у А програму. Покушај самосталног састављања краћег текста од пет или шест реченица (у пару или у групи) представља виши ниво у остваривању комуникативне функције језика. Ученици развијају механизам употребе језичке грађе и језичких модела; спајају речи у

реченице уз поштовање граматичких структура, затим спајају више реченица у краћи текст. Процес се односи и на говорени и на писани текст.

### **Програм Б:**

Књижевноуметнички текстови у настави Српског као нематерњег језика имају вишеструку функцију. Читајући и тумачећи књижевноуметничка дела и изабране одломке најзначајнијих дела српских писаца, ученици ће имати прилику да се упознају са српском културном баштином и тако боље разумеју сличности и разлике које постоје између културе народа којем припадају и културе народа чији језик уче. Текстови истовремено представљају извор нове лексике и полазну основу за даљи рад – разговоре, читање, интерпретацију, различите врсте говорних и писмених вежби и друге активности.

У области наставног програма Књижевност наведени текстови усклађени су с узрасним карактеристикама и језичким могућностима ученика. Дати предлог дела наставник ће прилагођавати потребама својих ученика. Од предложених дела, наставник самостално бира она која ће обрађивати, као и дела којима ће проширити списак. За сваки текст је предвиђено по три часа.

За ученике који Српски као нематерњи језик буду савлађивали по програму који је намењен онима који уче и живе у хетерогеним језичким срединама или им је матерњи језик један од словенских језика, предложени су аутентични књижевноуметнички текстови или одломци из њих. Ипак, постоје значајне разлике између ученика који живе у хетерогеној средини, а чији је матерњи језик несловенски, и ученика чији је матерњи језик словенски. Ове разлике је неопходно узети у обзир приликом избора текстова за обраду и при изради уџбеника. Стога се препоручује ауторима уџбеника и наставницима да нека од предложених дела адаптирају, скрате и прилагоде језичком знању и могућностима ученика чији је матерњи језик несловенски. Наставници који раде с ученицима чији матерњи језик припада групи словенских језика, могу се опредељивати за аутентична дела.

Бављење књижевноуметничким текстом подразумева различите методичке поступке који ће бити усмерени на његово што боље разумевање и тумачење. Рад на тексту састоји се из неколико етапа: уводног разговора са семантизацијом мање познатих речи и израза (ова етапа је посебно важна за ученике чији језик није словенски); просторне и временске локализације текста; изражајног читања; кратке провере уметничког доживљаја и разумевања текста; разговора о тексту и његовог тумачења (различитих аналитичко-синтетичких поступака којима ће се откривати естетске вредности дела, важне појединости у њему и места с посебном експресивношћу); повезивања дела с личним доживљајима и искуствима ученика. Свака од наведених етапа зависи од природе текста као и од предзнања и могућности ученика.

Уводни разговор и семантизација мање познатих речи и израза биће за неке ученике од изузетне важности за разумевање дела и стога им је потребно посветити посебну пажњу. О избору речи за семантизацију одлучује наставник уважавајући предзнања својих ученика. Лексику је најбоље семантизовати током уводног разговора и пре првог читања текста како би се обезбедило разумевање садржаја текста након првог читања. Речи се могу семантизовати на различите начине – визуелним наставним средствима, демонстрацијом, посредством синонима и антонима, различитим описним дефиницијама и, уколико је то неопходно, реч се може и превести на матерњи језик ученика. Није потребно да све речи које се семантизују уђу у активан лексички фонд ученика, поједине могу остати у пасивном фонду. Лексика за коју се процени да треба да уђе у активан лексички

фонд ученика, треба да буде заступљена током разговора о тексту и његове интерпретације, а корисно је осмислити и различите лексичке вежбе које ће допринети остваривању овог циља. Ученике овог узраста треба уводити и у коришћење речника јер је оно саставни део читања. Важно је да се служе и двојезичним и једнојезичним речницима и да овладају техником проналажења речи и значења које реч остварује у датом контексту. Речници представљају велику помоћ за читање и разумевање текстова различитих жанрова, нарочито су корисни приликом самосталног читања.

Многи текстови, посебно одломци из обимнијих књижевних дела, захтеваће и локализацију како би били правилно схваћени и доживљени. Локализација ће у неким случајевима подразумевати препричавање садржаја који претходе одломку који се обрађује или, на пример, давање података о аутору. Некад ће бити неопходно дело сместити у просторне и временске оквире и протумачити друштвене, историјске и друге околности у којима се радња одвија.

Читање текста је од велике важности за његово разумевање и доживљавање. У настави књижевности јављају се различити облици читања. Разумевање, доживљавање и тумачење текста условљено је квалитетом читања. Важно је да прво интерпретативно читање текста обави наставник или да ученици послушају квалитетан звучни запис. Овако ће се обезбедити правилно разумевање и бољи уметнички доживљај текста. Многа дела захтеваће једно или више поновљених читања наглас или у себи, усмерених ка одређеном циљу. Потребно је да ученици овладају техникама гласног читања и читања у себи. Читање у себи може бити у функцији бољег разумевања текста и оно увек треба да буде усмерено од стране наставника, истраживачко. Ученици ће, читајући у себи, проналазити у тексту различите информације којима ће поткрепљивати и своје мишљење и ставове, увежбаваће брзо читање и оспособљавање се за самостално учење. Циљ читања наглас јесте овладање техником читања и савлађивање важних чинилаца гласног читања (изговора и интонације речи и реченице, јачине гласа, пауза). Овим путем ученици се постепено уводе у изражајно читање. Оно се увежбава на пажљиво одабраним епским, лирским и драмским текстовима. Изражајно читање увежбава се на претходно обрађеним текстовима, плански и уз добру припрему. Наставник треба да оспособи ученике да ускладе јачину гласа, интонацију, ритам, темпо, паузе с природом и садржином текста како би изражајно читање било што успешније.

Један од важних облика рада јесте учење напамет и изражајно казивање кратких одломака из одабраних књижевноуметничких текстова у стиху и прози (лирских песама, одломака из прозних и драмских текстова). Ученике треба постепено водити од гласног читања ка изражајном читању и казивању напамет научених одломака.

Тумачење текста умногоме ће зависити од средине у којој се настава реализује, предзнања ученика и њиховог матерњег језика. С ученицима који савлађују програм за средњи ниво, тумачење текста имаће више обележја разговора о важним појединостима у њему – догађајима, ликовима, месту и времену одвијања радње. Разговори о тексту треба да обезбеде правилно разумевање догађаја, уочавање веза између догађаја и ликова, тумачење поступака главних јунака и њихових особина. Без обзира на то што за ове разговоре није нужно да ученици знају стручну терминологију (основни мотив, епитет, описна лирска песма), они се не смеју свести на пуко препричавање садржаја текста. Разговор о тексту наставник треба да води тако да омогући ученицима да у њему испоље што већу креативност, да им поставља проблемске задатке, наводи их да размишљају о узрочно-последичним везама у делу, подстиче их да слободно маштају и износе своје утиске о уметничким сликама у делу.

С напреднијим ученицима наставник може остварити комплекснију анализу и интерпретацију дела током које ће



ученици изводити сложеније закључке о догађајима и ликовима, откривати експресивна места у делу и износити своје утиске о њима служећи се основном терминологијом теорије књижевности. У настави Српског као нематерњег језика наставник треба да се ослања на књижевнотеоријска знања које су ученици стекли на свом матерњем језику и да их активира кад год је то могуће. Тако, на пример, приликом обраде књижевних дела и одломака, треба рачунати на то да су ученици у матерњем језику усвојили основне књижевнотеоријске појмове: тема, мотив, главни лик и др. У складу са Општим стандардима постигнућа за Српски као нематерњи језик; познавање терминологије из теорије књижевности очекује се само од ученика напредног нивоа. Они ће, на примерима изабраних дела и одломака из српске књижевности, проширивати сазнања која су стекли на свом матерњем језику и обогатити их новом примерима.

Након разговора о садржају дела и његове интерпретације, потребно је с ученицима разговарати и о личним доживљајима који су изазвани делом – подстицати их да доводе у везу дело са својим личним искуствима, допустити им да постављају питања, створити у учioniци услове у којима ће се развијати дијалог и дискусија.

Веома је важно да ученици активно учествују у свим етапама рада, да износе своја осећања, запажања, мишљења, закључке и да их образлажу. Ученичке активности не смеју бити ограничене само на рад на часу. У обраду текста ученике треба уводити задавањем различитих припремних задатка, које ће они решавати код куће. Након обраде текста важно је да ученици стечена знања функционално примењују у даљем раду – приликом израде домаћих задатака, самосталног читања и усвајања знања из других наставних предмета. Наставнику и ученицима ће стечена знања и вештине бити драгоцене за интерпретацију нових књижевних дела.

Кад год је то могуће, наставу књижевности потребно је повезивати с наставом језика, успостављати унутарпредметну и међупредметну корелацију. Она ће допринети свестранијем сагледавању садржаја, а ученици ће стећи квалитетнија и трајнија знања.

## ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Реализација наставних садржаја Српског као нематерњег језика подразумева континуитет у богаћењу ученичке језичке културе. То је једна од примарних методичких обавеза наставника. Наставник треба да процени способности сваког ученика за одговарајући ниво комуникативне компетенције и у складу са тим прилагоди језички материјал. Ово треба да доведе до функционалне употребе језика у настави, али и у свим осталим животним околностима, у школи и ван ње, где је ваљано језичко комуницирање услов за потпуно споразумевање. Језичка комуникација подразумева владање рецептивним и продуктивним језичким вештинама, а то су: слушање, читање, писање и говорење. Основно обележје савременог методичког приступа настави језика и језичке културе јесте развијање ученичких способности у све четири активности упоредо и њихово прилагођавање когнитивним способностима и језичком окружењу ученика. Исходи у области Језичка култура конципирани су тако да, с једне стране, обезбеде остваривање минимума језичких компетенција, али и да, с друге стране, не ограниче ученике који су у могућности да остваре већи напредак. Због специфичности ове наставе, предвиђене исходе (пре свега када су у питању хомогене језичке средине) потребно је остваривати кроз језичке активности (компетенције) које су, с методичког аспекта, сличније настави страног него матерњег језика.

Слушање је прва језичка активност с којом се ученици сусрећу у настави Српског као нематерњег језика. Она омогућава ученику да упозна мелодију језика, а затим и његов гласовни систем, интонацију речи и реченице. Коначни циљ слушања треба да буде разумевање, као предуслов за вербалну продукцију, односно – комуникацију.

Говорење је најсложенија језичка вештина, која подразумева владање свим елементима језика (фонетско-фонолошким, морфолошким, синтаксичким и лексичким). Говорење се најчешће реализује у дијалогској форми, те према томе подразумева разумевање (саговорника). Поред тога, говорење је вештина која захтева одређену брзину и правовремену реакцију. Као продуктивна вештина, заједно са писањем, омогућава ученику да се изрази на српском језику, постави питање, интерпретира неки садржај и учествује у комуникацији са другима.

Читање је језичка активност која подразумева познавање граfiјског система језика (слова), њихове гласовне реализације, повезивање гласова у речи и спајање речи у реченицу, уз поштовање одговарајућих ритмичких и прозодијских правила. Циљ читања мора да буде разумевање прочитаног јер само тако оно представља језичку компетенцију, а не пуку вербализацију словних карактера.

Писање је продуктивна језичка вештина која подразумева исказивање језичког садржаја писаним путем, употребом одговарајућих словних карактера и поштовањем правописних правила. Посебну пажњу потребно је посветити графемама за које не постоје еквиваленти у матерњим језицима ученика. Такође је важно обратити пажњу на правила фонетског правописа (писање личних имена страног порекла итд.). Поред тога, српски језик има два писма – ћирилицу и латиницу, а ученик, још у првом циклусу образовања, треба да усвоји оба. Циљ писања је језичко изражавање писаним путем, те, према томе, подразумева разумевање.

Ове четири вештине су кроз исходе два програма вертикално повезане тако да јасно описују градацију постигнућа ученика у области Језичка култура.

Садржаји по темама представљају лексичко-семантички оквир унутар кога се функционално реализују језички садржаји. Тематске јединице презентују реалне, свакодневне околности у којима се остварује комуникација. За сваку тематску јединицу предложене су тематске групе које треба да се попуне одговарајућом лексиком, у оквиру препорученог броја нових речи.

Нпр. у другој тематској јединици, *Породица и људи у окружењу*, у садржају А програма предвиђено је да ученици у првом разреду овладају речима којима се именују чланови уже породице и употребе их у одговарајућој комуникативној ситуацији. У сваком следећем разреду ова тематска јединица се проширује новом лексиком и новим комуникативним ситуацијама. Тако у следећим разредима ученици овладавају називима за чланове шире породице, дају основне информације о њима, њиховим физичким и карактерним особинама, занимањима, међусобним односима итд.

Оваква хоризонтална врста градације примењена је у свим тематским јединицама.

Избор лексике је делимично условљен садржајем из области Језик и Књижевност, али зависи и од процене наставника о потреби одговарајућих лексема и њихове фреквентности, ради постизања информативности и природности у комуникацији. Многе речи нису везане само за једну тематску јединицу већ се преклапају и повезују у нове семантичке низове, што наставник треба да подстиче добро осмишљеним говорним и писменим вежбама.

Тематске јединице се углавном понављају у свим разредима, али се у сваком следећем разреду број лексема у оквиру тематских група понавља и проширује. Поред селективног приступа лексици, треба водити рачуна и о броју лексема које се усвајају у једној наставној јединици. На једном часу не би требало уводити више од пет нових речи, чије значење ће се објаснити и провежбати у типичним реализацијама унутар реченице (контекстуализација лексики). Најефикасније би било да за нову реч сваки ученик осмисли (минимални) контекст, односно реченицу. На овај начин наставник има увид у учениково разумевање значења речи, поред нових садржаја подстиче употребу и раније стечених знања из лексики и граматике, а ученици стичу самопоуздање јер могу да изговоре или напишу реченице на српском језику.

Поред датих тематских јединица, у прва четири разреда основне школе наводи се и нетематизована лексика која је потребна за комуникацију, независно од теме. У свакодневној комуникацији велики значај имају устаљене комуникативне форме којима ученици постепено и континуирано треба да овладавају од првог разреда основне школе. Оне су издвојене у посебну област језичке културе и усклађене су потребама и узрастом ученика. Тако у првом разреду ученици усвајају modele за поздрављање и представљање, затим се даље усвајају модели за честитање, захваљивање, исказивање жеље, молбе итд. до најсложенијих модела као што су исказивање психолошког стања и расположења и давање савета.

Функционално и економично повезивање подобласти предмета Српски као нематерњи језик (Језик, Књижевност и Језичка култура) омогућава савладавање њихових садржаја и остваривање предвиђених исхода на природан и спонтан начин, чинећи да једни садржаји произлазе из других, допуњују се и преклапају. На одабраним деловима књижевноуметничких, неуметничких и конструисаних текстова могу се развијати различите комуникативне вештине; говорним вежбама се дефинишу смернице за израду писмених састава; креативне активности у настави доприносе развоју усменог и писменог изражавања, читање с разумевањем утиче на богаћење лексики и флуентност говора, итд. Усклађеност исхода с језичким компетенцијама омогућава наставнику не само кумулативно праћење напретка сваког ученика него и уочавање проблема у развијању појединих компетенција, што умногоме олакшава процес наставе и учења језика.

### III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На почетку процеса учења, односно на почетку школске године, неопходно је спровести дијагностичко вредновање компетенција ученика. Ово је изузетно важан задатак наставника, будући да постоје велике разлике у владању српским језиком ученика једног одељења. Дијагностичко оцењивање се може реализовати помоћу иницијалног тестирања које служи да се установе вештине, способности, интересовања, искуства, нивои постигнућа или потешкоће појединачног ученика или читавог одељења. Иницијално тестирање осмишљава наставник на основу исхода и садржаја програма из претходних разреда. На основу тога могуће је ефикасно планирати и организовати процес учења и индивидуализовати приступ учењу.

Поред стандардног, сумативног вредновања које још увек доминира у нашем систему образовања (процењује знање ученика на крају једне програмске целине и спроводи се стандардизованим мерним инструментима – писменим и усменим проверама знања, есејима, тестовима, што за последицу има кампањско учење оријентисано на оцену), савремени приступ настави претпоставља формативно вредновање – процену знања током савладавања наставног програма и стицања

одговарајуће компетенције. Резултат оваквог вредновања даје повратну информацију и ученику и наставнику о томе које компетенције су добро савладане, а које не (нпр. ученик задовољавајуће разуме прочитани текст, али слабо разуме говорени текст; задовољавајуће пише у складу с правилима, али у говору не поштује правила конгруенције итд.), као и о ефикасности одговарајућих метода које је наставник применио за остваривање циља. Формативно мерење подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима, а најчешће технике су: реализација практичних задатака, посматрање и бележење ученикових активности током наставе, непосредна комуникација између ученика и наставника, регистар за сваког ученика (мапа напредовања) итд. Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказани и сумативно – бројчаном оценом. Оваква оцена има смисла ако су у њој садржана сва постигнућа ученика, редовно праћена и објективно и професионално бележена.

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања, праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад. Све што се покаже добрим и корисним наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а све што се покаже као недовољно ефикасним и ефективним требало би унапредити.

При вредновању ученичких постигнућа наставник се руководи исходима дефинисаним за сваки разред водећи рачуна о индивидуалном напредовању ученика у складу са њиховим могућностима и способностима. При оцењивању пажња треба да буде усмерена на ниво развоја репродуктивних способности ученика, обим проширивања лексичког фонда, ниво смањивања различитих типова грешака.

Треба имати у виду ниво познавања језика: ученици хомогене средине спорадично остварују директан контакт с говорницима којима је српски матерњи језик, са српским језиком се срећу само на часовима српског као нематерњег језика. Резултат је да ученици српски језик користе на елементарном нивоу. Језичке моделе усвајају спорије, граматичке категорије користе уз много грешака, имају проблема при слушању, односно разумевању српског језика чак и онда када су им све речи говорног текста познате.

Назив предмета СТРАНИ ЈЕЗИК

Циљ Циљ учења Страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену, а од трећег разреда и писану комуникацију, и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред Трећи

Годишњи фонд часова 72

| ИСХОДИ<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | КОМУНИКАТИВНЕ<br>ФУНКЦИЈЕ                                                                                       | ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ<br>(у комуникативним функцијама)                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– поздрави и отпоздрави, примењујући једноставна језичка средства;</li> <li>– представи себе и другог;</li> <li>– разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих;</li> <li>– разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих;</li> <li>– саопшти једноставна упутства и налоге;</li> <li>– разуме позив на заједничку активност и на прикладан начин реагује на њега;</li> <li>– упути позив на заједничку активност;</li> <li>– разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих;</li> <li>– упути кратке и једноставне молбе;</li> </ul> | ПОЗДРАВЉАЊЕ                                                                                                     | Реаговање на усмени и писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); усмено и писано изражавање прикладних поздрава.                                                                   |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА | Слушање једноставних текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних.                                                                                 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА                                                             | Слушање налога и упутстава и реаговање на њих; давање једноставних упутстава (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично). |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ                                                   | Слушање једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање / одбијање позива на заједничку                               |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;</li> <li>– разуме једноставно исказане честитке и одговори на њих;</li> <li>– упуту једноставне честитке;</li> <li>– разуме и, примењујући једноставна језичка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника;</li> <li>– препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења;</li> <li>– разуме једноставне описе бића, предмета и места;</li> <li>– опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства;</li> <li>– разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;</li> <li>– изрази основне потребе, осете и осећања једноставним језичким средствима;</li> <li>– разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих;</li> <li>– тражи и пружи једноставна обавештења о положају у простору;</li> <li>– разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на</li> </ul> |                                                           | активност коришћењем најједноставнијих израза.                                                                                                                                                                                                                                                         |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА                  | Слушање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање усменог и писаног одговора на исказану молбу коришћењем најједноставнијих језичких средстава; упућивање молби, исказивање захвалности и извињења.                                                                     |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА, РОЂЕНДАНА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА | Слушање једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки.                                                                                                                                                       |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА                  | Слушање једноставних описа бића, предмета и места у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких описа бића, предмета и места; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета и места. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА                       | Слушање једноставних исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих и туђих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на њих.                                                                                                                                               |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ                            | Слушање текстова у којима се на једноставан начин описује положај у простору; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору коришћењем најједноставнијих језичких средстава.                                                                                                      |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>хронолошко и метеоролошко време;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање и реагује на њих;</li> <li>– тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање;</li> <li>– разуме једноставне исказе за изражавање допадања / недопадања и реагује на њих;</li> <li>– тражи мишљење и изражава допадање / недопадање једноставним језичким средствима;</li> <li>– разуме једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости;</li> <li>– размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;</li> <li>– опише радње и способности користећи једноставна језичка средства;</li> <li>– разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине.</li> </ul> | ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА                                             | Слушање једноставних исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено и писано тражење и давање информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама коришћењем најједноставнијих језичких средстава.                        |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА / НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА / НЕПОСЕДОВАЊА | Слушање текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/ неприпадања и поседовања/ непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање припадања/ неприпадања и поседовања/ непоседовања коришћењем најједноставнијих језичких средстава. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА / НЕДОПАДАЊА                               | Слушање текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/ недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања/ неслагања, допадања/ недопадања коришћењем најједноставнијих језичких средстава.                                       |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ                  | Слушање једноставних исказа који говоре о радњама и способностима у садашњости; описивање радњи и способности у садашњости, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава.                       |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА И КОЛИЧИНЕ                                    | Слушање једноставних исказа који говоре о броју и количини нечега; саопштавање броја и количине, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава.                                                  |

**Кључни појмови садржаја:** комуникативни приступ, функционална употреба језика, интеркултурност.

## ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

*Напомена:* Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда првог циклуса основног образовања и васпитања – у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа везаних за конкретну тему. Наставници обрађују теме у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави страних језика, тако да свака тема представља одређени ситуацијски комплекс.

- 1) Лични идентитет
- 2) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)
- 3) Географске особености
- 4) Србија – моја домовина
- 5) Становање – форме, навике
- 6) Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине
- 7) Временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност)
- 8) Школа и школски живот
- 9) Млади – живот деце и омладине
- 10) Здравље и хигијена
- 11) Емоције (љубав према породици, друговима)
- 12) Превозна средства
- 13) Временске прилике
- 14) Уметност за децу (нарочито модерна књижевност за децу; пригодне традиционалне и модерне песме)
- 15) Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)
- 16) Слободно време – забава, разонода, хобији
- 17) Исхрана и гастрономске навике
- 18) Путовања
- 19) Мода и облачење
- 20) Спорт
- 21) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења

## ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ

### ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

| Комуникативна функција | Језички садржаји                                                                                                                          |
|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПОЗДРАВЉАЊЕ            | <i>Hi/Hello, how are you today? I'm fine, thank you, and you? I'm very well, thanks./Not great. Good morning/afternoon/evening/night.</i> |



|                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                    | <p><i>Goodbye./Bye. See you later/tomorrow/on Monday.<br/>Have a nice day /weekend/holiday! Thanks, same to you!</i></p> <p>Личне заменице – <i>I, you ...</i><br/>Глагол <i>to be</i> – <i>the Present Simple Tense</i><br/>Императив</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br/>ДРУГИХ; ДАВАЊЕ<br/>ОСНОВНИХ<br/>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ;<br/>ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ<br/>ОСНОВНИХ<br/>ИНФОРМАЦИЈА О<br/>ДРУГИМА</p> | <p><i>Hi, I'm Andrija. Hello, I'm Alex. How old are you? I'm (nine). I'm in Year 3. Where are you from? I'm from Serbia. How do you spell your name? It's A-N-D-R-I-J-A. Have you got any brothers or sisters? Yes, I have/I've got one sister. No, I'm an only child. How many aunts/uncles have you got? This is my cousin/sister Vanja. Nice to meet you. Nice to meet you, too. What's your/his/her/their address? It's 12, Zvezdarskih jelki Street, Belgrade. What's your/his/her/their phone number? It's oh/zero-six-four-double five/five-five... I'm 10 today. How old is your mum/dad? She/He's 32. Where are your parents today? Are they at work? No, they're at home. Are your friends at school now? Yes, they are. This is my friend Ana. She's/She is in my class. That's Tea's dog. Its name is Spot. This is our teacher, Mr/Miss/Mrs Jones. That is Mr Turner. He's/He is a policeman. Who are those children? They're our neighbours. What are their names? Pavle and Milica. Who's the boy in the picture? It's my Brazilian pen pal, Bruno. Tell me about your family/country. Write soon!</i></p> <p>Личне заменице – <i>I, you...</i><br/>Присвојни придеви – <i>my, your...</i><br/>Показне заменице – <i>this/that, these/those</i><br/><i>Have got/Have</i> за изражавање поседовања<br/>Питања са <i>Who/What/Where/How (old/many)</i><br/>Предлози за изражавање места – <i>from, in...</i><br/>Саксонски генитив са именицама у једнини<br/>Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом<br/>Императив<br/>Основни бројеви (0-100)<br/>Алфавет</p> |

|                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                  | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтивости; конвенције у писању личних заменица; конвенције у саопштавању телефонских бројева и адреса; употреба титула уз презимена (<i>Mr, Mrs, Miss</i>); разлике између српске азбуке и енглеског алфабета; конвенције у писању разгледница и писама.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br/>ЈЕДНОСТАВНИХ<br/>УПУТСТАВА И НАЛОГА</p>               | <p><i>Listen, point and repeat. Listen again. Match the words with the things/people in the picture. Order the lines. Ask and answer questions about the photo on page 38. Spell your name. Ask your friend to spell his/her name. Write/Circle the letters/numbers. Write/Say true or false. Complete the sentences/dialogue. Complete the table with ticks and crosses. Read the story. Read and check. Think of a place/person. Come and help! Wait and see! Watch out! Hurry up! Close/Open the door/a window, please! Smile! It's my/your/Oliver's turn!</i></p> <p>Императив<br/>Присвојни придеви – <i>my, your...</i><br/>Алфабет<br/>Бројеви 0-100</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/>Поштовање основних норми учтивости.</p> |
| <p>ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА<br/>ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У<br/>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br/>АКТИВНОСТИ</p> | <p><i>Can we meet on Saturday and play football? I'm sorry, I've got a music class on Saturday, but we can meet on Sunday. Really? Sunday is ok for me too! Great! See you at the park!<br/>It's hot today. Let's go to the beach! Sorry, but I can't swim!<br/>I'm very tired. Let's go home!<br/>Come and meet my friends!<br/>Listen to the music!</i></p> <p>Модални глагол <i>can</i> за изражавање предлога и способности Императив</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно позивање и прихватање/одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода.</p>                                                                                                                                                             |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ,<br/>ЗАХВАЛНОСТИ И<br/>ИЗВИЊЕЊА</p>                          | <p><i>Can you spell that again, please?/ Can you write it on the board, please?<br/>Can /May I read the story? Of course you can.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

|                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                 | <p><i>Can/May I sit here, please? No, it's Nina's seat.</i><br/> <i>Can/May I borrow your dictionary? Yes, here you are. Thank you/Thanks. You're welcome.</i><br/> <i>Thanks for your help.</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање молбе – <i>can/may</i><br/> Саксонски генитив са именицама у једнини</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/> Правила учтиве комуникације.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА,<br>РОЂЕНДАНА И ДРУГИХ<br>ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА | <p><i>Welcome to my birthday party! Happy birthday to you! Thanks! How many candles are there on your birthday cake? Happy New Year!/Merry Christmas!/Happy Valentine's Day!/Happy Easter! Thanks, same to you! Let's have a party. Let's celebrate! What do you do on New Year's Day? We open our presents and watch films about Santa Claus and his reindeer. At Easter we decorate Easter eggs. Children dress up for Halloween. Look at the fireworks!</i></p> <p>Императив<br/> <i>The Present Simple Tense</i> за описивање уобичајених радњи (само као опција, рецептивно)<br/> Питања са <i>What/How many</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/> Најзначајнији празници и догађаји и начини обележавања/прославе.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br>ПРЕДМЕТА, МЕСТА И<br>ПОЈАВА                  | <p><i>Who's this? It's Johnny Depp, my favourite actor. He's American. That's a photo of my family. Look, they're all smiling. How many teeth has your baby brother got? What colour are his eyes? I've/I have got two hands. She's/She has got black hair. He's/He has got big ears. She's/She is tall and slim. My dad's new car is fast and cool. What are these? They're my new felt tip pens. Belgrade is the capital of Serbia. Our city is old, but very nice. There are a lot of beautiful mountains and lakes in my country. What's the capital of England? London buses are red, but its taxis are black. Where are you in this photo? I'm in Sydney, it's a big city in Australia. There are a lot of strange animals and funny birds.</i></p> <p>Глаголи <i>have got, to be</i> за давање описа<br/> Показне заменице – <i>this/that, these/those</i><br/> Егзистенцијално <i>There is/are...</i><br/> Питања са <i>Who/What/Where/How many...</i><br/> Правилна множина именица: <i>pen – pens, bus – buses, city – cities...</i></p> |

|                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                        | <p>Неправилна множина основних именица: <i>tooth – teeth...</i></p> <p>Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/>Познате личности из области спорта, глуме, музике...; престонице земаља енглеског говорног подручја; препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА,<br>ОСЕТА И ОСЕЋАЊА | <p><i>She's tired/bored. She wants to go home. Is he hungry/thirsty? Does he want a sandwich/a glass of orange juice? They're not cold, they're hot! Are you OK? Is he happy? No, he's sad. His dog is lost.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be, want)</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/>Правила учтиве комуникације.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА<br>У ПРОСТОРУ      | <p><i>They're at the cinema/museum. Where's your brother? He's in bed. Where's my English dictionary? It's here on my desk. Where are my trainers? They are over there, under the bed. Where's the Statue of Liberty? It's in New York. The London Eye is next to the River Thames.</i></p> <p>Прилози и предлози за изражавање положаја и просторних односа: <i>here, there, in, on, at, next to, under...</i></p> <p>Питања са <i>Where</i></p> <p>Употреба и изостављање одређеног члана у изразима <i>at the park/beach/cinema/museum, at home/school/work, in bed...</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.</p> |
| ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА                     | <p><i>What time is it? It's twelve (o'clock). It's a quarter to/past twelve. It's half past twelve. What day is it today? It's Wednesday. It's a nice, sunny day. Is it snowy? No, but it's rainy and windy today. I've got a basketball game at a quarter to four/on Saturday.</i></p> <p>Питања са <i>What/When</i></p> <p>Предлози за изражавање времена: <i>at, on, to, past...</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> радна недеља и викенд.</p>                                                                                                                                                                                                                           |

|                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ПРИПАДАЊА/<br/>НЕПРИПАДАЊА И<br/>ПОСЕДОВАЊА/<br/>НЕПОСЕДОВАЊА</p> | <p><i>It's Alex's guitar. Is that Anna's bag? These are not their jackets. Sophie's mum and dad have got/have a big house. My friend hasn't got/doesn't have any brothers or sisters. Have you got/Do you have a bike?</i></p> <p>Присвојни придеви <i>my, your...</i><br/>Показне заменице – <i>this/that, these/those</i><br/><i>Have got/Have</i> за изражавање припадања/поседовања<br/>Саксонски генитив са именицама у једнини</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породица, пријатељи, однос према својој и туђој имовини.</p>                                                                                                                                                                       |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА<br/>/ НЕДОПАДАЊА</p>                                         | <p><i>Does he like music? Yes, he loves it./No, he doesn't. Who's your favourite tennis player? What's your favourite hobby? It's an amazing poster! Those computer games are fantastic!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love</i><br/>Питања са <i>Who/What</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> интересовања, хобији</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <p>ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И<br/>СПОСОБНОСТИ У<br/>САДАШЊОСТИ</p>                        | <p><i>My brother can play football, but he can't act. How many languages can your dad speak? Can you play the guitar? I can't ride a bike.</i><br/><i>We are late for our school bus.</i><br/><i>Look! She's/She is wearing a dress. Is he wearing jeans? Yes, he is. No, he isn't. What are you doing? I'm/I am eating a biscuit. What are they doing? They are not/aren't playing, they're watching TV.</i></p> <p>Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности<br/><i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање тренутних радњи<br/>Питања са <i>What/Where/When/How many...</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи - наставне и ваннаставне активности.</p> |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА И<br/>КОЛИЧИНЕ</p>                                              | <p><i>How many children are there in your class? There are 11 boys and 14 girls.</i><br/><i>How many classes have we got today? We've got four classes.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p><i>Her granny is 65.</i></p> <p>Правилна множина именица: <i>boy-boys, girl-girls, class-classes...</i><br/> Неправилна множина основних именица: <i>child-children...</i><br/> Питања са <i>How much/many</i><br/> Основни бројеви 0-100</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/> Конвенције у писању двоцифрених бројева. Новчане валуте у земљама енглеског говорног подручја и њихове ознаке.</p> |
|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

| Комуникативна функција                                                                                          | Језички садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПОЗДРАВЉАЊЕ                                                                                                     | <p><i>Ciao! Buongiorno! Buonasera! Arrivederci!</i><br/> <i>Come stai? Come va? Come sta? Bene, grazie, e tu?</i><br/> <i>Salve!</i><br/> <i>Piacere. A domani! A presto! Buona notte!</i><br/> <i>A lunedì! A mercoledì!</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА | <p><i>Come ti chiami? Mi chiamo Bojana. Di dove sei? Sono di Kragujevac.</i><br/> <i>Bojana, questo è il mio amico. Si chiama Davide.</i><br/> <i>Questa è la mia maestra. Si chiama Milena. Questa è la signora Corona. Questo è il signor Bruni.</i><br/> <i>Piacere.</i><br/> <i>Quanti anni hai? Ho 9 anni.</i><br/> <i>Chi c'è nella foto? Questa è la mia famiglia.</i><br/> <i>Questo è mio padre. Lui ha 45 anni.</i><br/> <i>Questa è mia nonna. Si chiama Jelena.</i></p> <p>Личне заменице у функцији субјекта.<br/> Присвојни придеви (<i>il mio/la mia, il tuo/la tua; i miei/le mie, i tuoi/le tue</i>)<br/> Показне заменице (<i>questo/a</i>)<br/> Упитне речи (<i>come, quanto, chi, di dove</i>)</p> |

|                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                        | <p>Презент глагола <i>essere, avere</i> и најфреквентнијих глагола.<br/> Глалог <i>chiamarsi, stare, avere, essere</i>.<br/> Основни бројеви (1-100)<br/> Алфавит</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Препознавање најосновнијих сличности и разлика у начину упознавања и представљања у Италији и нашој земљи. Конвенције у саопштавању телефонских бројева и адреса.</p>                                                                                                                                                                                                                                              |
| РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br>ЈЕДНОСТАВНИХ<br>УПУТСТАВА И НАЛОГА              | <p><i>Chi è assente? Chi non c'è oggi? Tutto chiaro? Ragazzi, silenzio per favore! Non capisco. Può ripetere, per favore. Ho finito!</i><br/> <i>Vieni alla lavagna. Ascoltate! Rispondete! Guardate! Cercate! Disegnate! Ripetete! Lavate le mani! Colorate! Alzatevi! Sedetevi! Avete finito? Attenzione! Cantiamo insieme! Prendete/aprite i vostri libri!</i><br/> <i>Dammi il tuo quaderno!</i><br/> <i>Ottimo. Giusto. Silenzio per favore!</i></p> <p>Заповедни начин фреквентних глагола за друго лице једине и множине — рецептивно</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Поштовање основних норми учтивости.</p> |
| ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА<br>ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У<br>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br>АКТИВНОСТИ | <p><i>Giochiamo a calcio! Dai, andiamo fuori! Facciamo questo insieme!</i><br/> <i>Va bene! Va benissimo!</i><br/> <i>Vuoi venire alla mia festa di compleanno?</i><br/> <i>Grazie. Va bene. Mi dispiace, non posso.</i></p> <p>Глагол <i>volere</i> + инфинитив<br/> Глагол <i>potere</i> — рецептивно<br/> Заповедни начин фреквентних глагола<br/> Питање интонацијом<br/> Негација</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Прикладно прихватање и одбијање позива, прослава рођендана, игре, забава и разонода.</p>                                                                                                      |

|                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ,<br/>ЗАХВАЛНОСТИ И<br/>ИЗВИЊЕЊА</p>                  | <p><i>Permesso? Posso entrare?</i><br/><i>Prego. Avanti!</i><br/><i>Scusi, posso andare in bagno?</i><br/><i>Posso uscire?</i><br/><i>Va bene. Grazie.</i></p> <p><i>Scusi, può ripetere per favore?</i></p> <p><i>Vorrei un po' di acqua.</i><br/><i>Mi presti la gomma? – Sì, certo.</i><br/><i>Grazie. – Prego.</i></p> <p>Модални глагол за изражавање молбе (<i>potere</i>)<br/>Кондиционал учтивости: прво лице једнине (<i>vorrei</i>)</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/>Правила учтиве комуникације.</p> |
| <p>ЧЕСТИТАЊЕ РОЂЕНДАНА,<br/>ПРАЗНИКА И ДРУГИХ<br/>ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА</p> | <p><i>Buon compleanno!</i><br/><i>Buon Anno! Buon Natale! Auguri! Tanti auguri! Buona Pasqua!</i><br/><i>Forza!</i><br/><i>Bravo/a/i/e! Molto bene!</i><br/><i>Grazie.</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/>Најзначајнији празници и начин обележавања/прославе и честитања. Игра и спорт.</p>                                                                                                                                                                                                                  |
| <p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br/>ПРЕДМЕТА, МЕСТА И<br/>ПОЈАВА</p>                  | <p><i>Questa è la mia amica Ivana. È alta. Ha i capelli castani. Ha gli occhi azzurri.</i><br/><i>Il mio gatto si chiama Marta. È piccolo e nero.</i></p> <p><i>Com'è la tua camera? La mia camera è piccola. Ci sono un letto e una scrivania. C'è una finestra grande.</i><br/><i>Di che colore è/sono?</i><br/><i>C'è un albero alto. Ci sono tre mele rosse. Ci sono due sedie e un tavolo.</i><br/><i>Roma è una città antica. C'è molto traffico.</i></p>                                                            |



|                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                        | <p>Присвојни придеви (<i>mio/mia, tuo/tua; i miei/le mie; i tuoi, le tue</i>)<br/> Множина именица.<br/> Најфреквентнији описни придеви.<br/> Конструкција: речца <i>ci</i> и глагол <i>essere</i>: <i>c'è/ci sono</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/> Познате личности из области спорта, глуме, музике и сл.</p>                                                                                                                                                         |
| ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА,<br>ОСЕТА И ОСЕЋАЊА | <p><i>Ho fame. Ho sete.</i><br/> <i>Vorrei un succo di frutta/un bicchiere d'acqua.</i><br/> <i>Vuoi un panino? No, grazie. Non ho fame. Sì, grazie.</i><br/> <i>Ho freddo/caldo. Sono stanco/a.</i><br/> <i>Sono malato/a. Ho mal di testa. Ho mal di dente.</i><br/> <i>Buon appetito!</i></p> <p>Кондиционал учтивости (<i>vorrei</i>)<br/> Негација (<i>no/non</i>)<br/> Презент глагола <i>avere</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/> Правила учтиве комуникације.</p> |
| ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА<br>У ПРОСТОРУ      | <p><i>Dov'è la mamma? – È al lavoro.</i><br/> <i>Dov'è Laura? È a casa? – No, è al parco.</i></p> <p><i>C'è una borsa sul tavolo.</i><br/> <i>Dov'è il gatto?- È sotto la sedia.</i><br/> <i>Lo zaino è vicino al banco.</i><br/> <i>La macchina è dietro l'albero.</i><br/> <i>Dov'è il museo? – Non è lontano, è dietro questo palazzo.</i></p> <p><i>Sono a casa. Sono a scuola.</i></p> <p>Неодређени и одређен члан (<i>un/una; il/la</i>)</p>                                     |

|                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                          | <p>Предлози (<i>su, in, sotto, sopra, dietro, accanto, vicino, lontano</i>)<br/> Упитне речи (<i>dove</i>)<br/> <i>c'è, ci sono</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Култура становања. Препознатљива обележја италијанских градова и села.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА                                                       | <p><i>Che ora è? Che ore sono? – Sono le cinque e dieci. È l'una.</i><br/> <i>Che giorno è? – Oggi è giovedì, il 25 ottobre.</i><br/> <i>Che tempo fa? – Fa bel tempo. C'è sole. Piove. Nevica.</i></p> <p>Сати. Дани у недељи. Месеци у години.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Радна недеља и викенд.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>ПРИПАДАЊА/<br>НЕПРИПАДАЊА И<br>ПОСЕДОВАЊА/<br>НЕПОСЕДОВАЊА | <p><i>Questa è la mia matita. Questo non è il mio zaino.</i><br/> <i>Di chi è questo libro?</i><br/> <i>È tua questa bicicletta? Sì, è mia. No, non è mia. È di Serena.</i><br/> <i>Queste sono le mie penne. Questi sono i miei libri.</i></p> <p><i>Ho una sorella. Si chiama Paola. Ha 6 anni. Mio padre si chiama Marco. Mia madre si chiama Laura.</i></p> <p><i>Hai una matita? – Sì, c'è l'ho. No, non ce l'ho.</i></p> <p>Показни придев и заменица: <i>questo/a/i/e</i><br/> Присвојни придеви (<i>mio/a; tuo/a; mie/miei; tue/tuoi</i>)<br/> Презент глагола <i>avere</i><br/> Питања <i>di chi è/di chi sono</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Породица, пријатељи, кућни љубимци, играчке; однос према својој и туђој имовини.</p> |
| ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА/<br>НЕДОПАДАЊА                                       | <p><i>Ti piace il gelato?Ti piace la pizza?</i><br/> <i>Sì, mi piace. È molto buono/a. No, non mi piace.</i><br/> <i>Mi piacciono questi quaderni.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

|                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                               | <p><i>Cosa vi piace fare? – Ci piace disegnare/cantare.</i><br/> <i>Ci piacciono questi dolci.</i><br/> <i>Va bene. Sono d'accordo. Non sono d'accordo.</i></p> <p>Именице (једнина и множина)<br/> Одређени члан (<i>il, la, l'</i>).<br/> Презент фреквентних глагола.<br/> Глагол <i>piacere</i>.<br/> Конструкција са инфинитивом (<i>Mi piace nuotare</i>).<br/> Дативне заменице <i>mi, ti, ci vi</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Храна и пиће.</p> |
| ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ | <p><i>Ascolto la musica. Leggo un libro d'avventura.</i><br/> <i>Gioco a pallavolo.</i></p> <p><i>Mia madre lavora in negozio.</i></p> <p><i>Parli italiano? – Sì, un po'.</i><br/> <i>Che lingue parli? – Inglese e italiano.</i></p> <p>Презент најфреквентнијих глагола.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Породични живот; школске и ваншколске активности.</p>                                                                                              |
| ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА И КОЛИЧИНЕ                   | <p><i>Quanti libri ci sono sul banco? – Ci sono 12 libri.</i><br/> <i>Ci sono 15 bambini nel disegno.</i></p> <p>Основни бројеви до 100.<br/> Речца <i>ci</i> и глагол <i>essere</i>: <i>c'è, ci sono</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Школско окружење.</p>                                                                                                                                                                                                |

## НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

| Комуникативна функција                                                                                          | Језички садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПОЗДРАВЉАЊЕ                                                                                                     | <p><i>Hallo! Grüß dich! Guten Morgen! Guten Tag! Guten Abend! Wie geht `s? Super. Gut, danke. Es geht. Schlecht. Auf Wiedesehen. Gute Nacht. Tschüs. Bis bald.</i></p> <p>Упитне заменице и прилози.<br/>(Интер)културни садржаји: Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА | <p><i>Ich heiße Martin. Mein Name ist Martin Kaiser. Wie heißt du? Wie ist dein Name? Wie ist dein Vor-/Familiennamen? Hast du Geschwister? Ja, einen Bruder/eine Schwester. Mein Bruder/meine Schwester heißt ..... Wer ist das? Das ist Anna, die Schwester von Peter. Sie ist 10 Jahre alt. Ihr Bruder ist 12. Sie wohnen in Berlin. Ich finde sie nett.</i></p> <p>Личне заменице: номинатив, акузатив;<br/>Присвојне заменице: <i>mein, dein, Ihr, sein, ihr</i> (номинатив, акузатив);<br/>Неодређеноличне реченице<br/>Основни бројеви 1–100.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Препознавање најочљивијих сличности и разлика у начину упознавања, представљања, размене личних података код нас и у земљама немачког говорног подручја</p> |
| РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА                                                             | <p><i>Hör zu! Hört aufmerksam zu! Ruhe, bitte! Mach das Lehrbuch auf! Macht das Heft zu! Komm! Du sollst deinem Freund helfen. Seid ruhig! Ruf mich später an!</i></p> <p>Заповедни начин фреквентних глагола , друго лице једине и множине</p> <p>(Интер)културни садржаји:<br/>Поштовање основних норми учтивости;</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ                                                   | <p><i>Möchtest du morgen mit mir ins Kino gehen ? Der Film beginnt um 18 Uhr. Du solltest mehr Obst und Gemüse essen. Sport ist auch wichtig. Ich gehe morgen einkaufen. Kommst du mit ? – Ja, gerne./Einverstanden./ Abgemacht. Leider kann ich nicht. Ich muss meiner Mutter helfen./Kommst du nicht mit ?- Doch, das habe ich dir schon gesagt.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                | <p>Упитне реченице.<br/>Облик <i>sollte</i> за давање савета и препорука.<br/>Презент.</p> <p>(Интер)културни садржаји: прикладно позивање и прихватање/одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ,<br>ЗАХВАЛНОСТИ И<br>ИЗВИЊЕЊА                                 | <p><i>Guten Tag, kann ich Ihnen helfen ? – Ja, ich suche ein T-Shirt in Größe XL./ Entschuldigung, wann fährt der Bus nach Hamburg ab ?Um 23.45 . – Danke schön und noch eine Information bitte, wie komme ich zum Kino ? – Gehe etwa 50 Meter geradeaus und dann nach rechts. Frau Weiz ist krank. Kannst du sie besuchen? Tut mir leid, heute habe ich keine Zeit.</i></p> <p>Упитне реченице.<br/>Прилози за место.<br/>Предлози за правац.<br/>Основни бројеви</p> <p>(Интер)културни садржаји:<br/>Правила учтиве комуникације.</p> |
| ОПИСИВАЊЕ И<br>ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА,<br>РОЂЕНДАНА И ДРУГИХ<br>ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА | <p><i>Alles Gute zum Geburtstag. Herzlichen Glückwunsch! Frohe Weihnachten/Ostern! Zu Weihnachten schmücken wir den Tannenbaum. Zu Ostern bemalt meine Oma viele Eier.</i></p> <p>Садашње време фреквентних глагола.</p> <p>(Интер)културни садржаји:<br/>Најзначајнији празници и догађаји. Дечје песме и приче одговарајућег садржаја.</p>                                                                                                                                                                                             |
| ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br>ПРЕДМЕТА, МЕСТА И<br>ПОЈАВА                                 | <p><i>Wer ist das? Das ist meine neue Freundin Katrin.Sie ist hübsch. Ihre Haare sind blond und ihre Augen blau. Wir wohnen in Ulm. Ulm ist keine Grossstadtstadt? Ich habe eine Katze. Meine Katze ist schwarz und weiss. Sie trinkt keine Milch.</i></p> <p>Упитне заменице и прилози.<br/>Придеви као предикатска допуна глаголу <i>sein</i><br/>Присвојни детерминативи у номинативу и акузативу</p> <p>(Интер)културни садржаји:<br/>Познате личности из области спорта, глуме, музике...;</p>                                      |

|                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА,<br/>ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>      | <p><i>Mir ist es kalt/warm. Ich friere. Ich habe Hunger. Ich möchte eine Pizza essen. Wie fühlst du dich? Was fehlt dir? Ich habe Zahnschmerzen. Möchtest du ein Aspirin? Ja, danke. Ich bin froh/ glücklich/ (un)zufrieden, traurig, böse denn ....</i></p> <p>Безличне реченице.<br/>Глагол <i>möchten</i> у садашњем времену.</p> <p>(Интер)културни садржаји:<br/>Правила учтиве комуникације.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА<br/>У ПРОСТОРУ/ОКРУ-ЖЕЊУ</p> | <p><i>Wo ist mein Rucksack? Unter dem Tisch. Auf dem Stuhl. Wo steht das Auto? Auf der Straße, vor dem Haus, in der Garage. Wie komme ich zum Einkaufszentrum? Wo befindet sich der Park? Du gehst 50 Meter geradeaus und dann nach rechts. Gehen Sie nach oben/unten/vorne.</i></p> <p>Предлошко-падежне конструкције за изражавање просторних односе..)<br/>Садашње време фреквентних глагола.<br/>Употреба глагола <i>стоять</i> и <i>лежать</i>.<br/>Упитни прилози за место и правац: <i>wo? wohin?</i><br/>Прилози за место и правац: <i>hier, dort, da, link, rechts, geradeaus, oben, unten.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: Култура становања: село, град.</p> |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА</p>                           | <p><i>Wie spät ist es? Es ist halb fünf. Es ist Viertel nach zwei. Es ist kalt/warm. Es regner/scheint/schneit. Wie ist das Wetter heute in Deutschland/Serbien?</i></p> <p>Садашње време фреквентних глагола.<br/>Безличне реченице.<br/>Основни бројеви 1–24.</p> <p>(Интер)културни садржаји: клима, временске прилике.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ПРИПАДАЊА/</p>                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/ НЕПОСЕДОВАЊА</p>        | <p><i>Meine Cousine lebt in der Schweiz. Wir haben viele Poster in unserem Klassenzimmer. Susis Hund ist ein Rottweiler. Wem gehört das Fahrrad? Das ist Marias Fahrrad. Ist das der Onkel von Corrina? Ja, das ist ihr Onkel aus Stuttgart. Ich habe ein Auto. Mein Auto ist ein Golf.</i></p> <p>Присвојни детерминативи у номинативу, дативу и акузативу, саксонски генитив. Конструкције за изражавање припадања (<i>ein Freund von mir</i>).<br/>Глагол <i>gehören</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: Породица, пријатељи, кућни љубимци, играчке, однос према својој и туђој имовини.</p> |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА / НЕДОПАДАЊА</p>              | <p><i>Was ist dein Hobby ? Was machst du in deiner Freizeit am liebsten? Was trinkst du lieber, Apfelsaft oder Orangensaft ? Orangensaft trinke ich am liebsten. Wie gefällt dir meine Gitarre? Super. Ich finde das Buch sehr interressant. Bald fahren wir ans Meer. Super ich liebe das Meer und Schwimmen. Magst du</i></p> <p>Компарација придева <i>gern, viel</i>.<br/>Деклинација именица.(номинатив, датив и акузатив)</p> <p>(Интер)културни садржаји: интересовања, хобији, храна, пиће.</p>                                                                                           |
| <p>ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ</p> | <p><i>Toni tainiert Fußball.Er hat Trainings jeden Tag von 8 bis 11 Uhr. Spielst du Klavier?Ja, ich kann gut Klavier spielen und du? Was machst du? Ich mache meine Hausaufgabe und sein Vater hilft ihm dabei.</i></p> <p>Садашње време фреквентних глагола.</p> <p>(Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности.</p>                                                                                                                                                                                                                            |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА</p>           | <p><i>Wieviele Schüler sind in deiner Klasse? Es gibt 12 Schülerinnen und 15 Schüler. Diese Jacke kostet jetzt 45 Euro. Er wohnt im dritten Stock. Sein Vater hat 3 Schwestern.</i></p> <p>Основни бројеви преко 1000.<br/>Редни бројеви до 100.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|  |                                                                                                                                                                                                       |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>Читање година до 2000 и после.<br/>Употреба члана.</p> <p>(Интер)културни садржаји: друштвено окружење.</p> <p>Основни бројеви до 100.</p> <p>(Интер)културни садржаји:<br/>друштвено окружење</p> |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## РУСКИ ЈЕЗИК

| Комуникативна функција                                                                                          | Језички садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПОЗДРАВЉАЊЕ                                                                                                     | <p><i>Здравстуй/те! Привет! Доброе утро! Добрый день! Добрый вечер! Сколько лет, сколько зим!</i><br/><i>Добро пожаловать!</i><br/><i>Как дела? Нормально!</i><br/><i>До завтра! До скорой встречи! До свидания! Пока! Спокойной ночи! Счастливо!</i></p> <p>Упитне заменице и прилози: <i>как, сколько.</i><br/><b>(Интер)културни садржаји:</b> Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА | <p><i>Меня зовут Борис. Я – Маша. Как тебя/ его/ её зовут? Как твоя фамилия?</i><br/><i>У меня брат/ сестра. Как зовут твоего брата? Как зовут твою маму?</i><br/><i>Кто это? Это Маша, а это Наташа. Это Мария Петровна. Она моя учительница. Это мой друг. Его зовут Женя. Женя – это Лена, моя подруга.</i><br/><i>Сколько тебе/ему/ей лет? Мне девять лет. Ему два года. Сколько лет твоей бабушке? Ей сорок девять лет.</i></p> <p>Личне заменице (номинатив, генитив и датив).<br/>Присвојне заменице: <i>мой, твой</i> (номинатив, генитив и датив).<br/>Безличне реченице с глаголом <i>зовут</i>.<br/>Показни прилог: <i>это</i>.<br/>Упитне заменице и прилози.<br/>Основни бројеви 1–100.</p> |



|                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                        | <p>Употреба облика именица <i>год, года, лет</i> с бројевима (<i>один год, два года, пять лет</i>)</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Препознавање најочљивијих сличности и разлика у начину упознавања, представљања, размене личних података код нас и у Русији. Руска лична имена, имена по оцу, надимци.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br>ЈЕДНОСТАВНИХ<br>УПУТСТАВА И НАЛОГА              | <p><i>Слушай! Слушайте внимательно!</i><br/> <i>Не разговаривайте! Тихо! Смотри/те! Посмотри/те!</i><br/> <i>Открой/те, закрой /те учебник/и, дверь, тетрадь, окно, учебник! Скажи/те! Не смейся/смейтесь!</i><br/> <i>Заходи! Встань/ те! Садись! Ответь/те на вопросы! Повтори/те за мной! Положи ручку на стол. Дай мне ручку, пожалуйста! Раскрась! Иди сюда!</i><br/> <i>Позвони мне, пожалуйста! Напиши! Нарисуй! Не забудь/те! Будьте добры!</i></p> <p>Заповедни начин фреквентних глагола, друго лице једнине и множине</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/>         Поштовање основних норми учтивости;</p>                                                                                                                                            |
| ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА<br>ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У<br>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br>АКТИВНОСТИ | <p><i>Давай/те играть в футбол / в жмурки / в прятки!</i><br/> <i>Давайте поговорим! Давайте начнём!</i><br/> <i>Тихо! Пошли! Давайте пойдём в парк!</i><br/> <i>Готовы? Я не готов.</i><br/> <i>Давайте петь! Давайте споём песенку!</i><br/> <i>Я не могу, у меня грипп/ангина.</i><br/> <i>У меня день рождения, приходи ко мне! Извини, к сожалению не могу. Ничего! Хорошо!</i></p> <p>Заповедни начин – 1. лице множине; 2. лице једнине и множине<br/>         Конструкције за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (<i>у меня, у тебя, у неё, у него у нас, у вас, у них; у Ивана, у Ирины</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно позивање и прихватање/одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода.</p> |
| ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ,<br>ЗАХВАЛНОСТИ И<br>ИЗВИЊЕЊА                         | <p><i>Спасибо. Большое/ огромное спасибо. Ничего. Не за что. Спасибо от всей души/ от всего сердца. Благодарю вас.</i><br/> <i>Спасибо брату, что не оставил меня.</i><br/> <i>Позвольте мне подарить Вам... Вы очень любезны.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

|                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                          | <p><i>Я рад/рада, что вы пришли к нам.<br/>Извини, можно взять твою ручку? Да, конечно. Нет, мне ручка нужна.<br/>Извините, повторите, пожалуйста.<br/>Извините, что опаздал. Ничего. Заходи.<br/>Будьте добры/ любезны,...<br/>Мне очень жаль. Прости.<br/>Я прошу вас/ тебя ответить на вопрос.<br/>Можно? Нет, нельзя.<br/>Вы могли бы это сделать?</i></p> <p>Модалне речи (пожалуйста, спасибо)<br/>Предикатив <i>можно, жаль, нельзя.</i><br/>Инфинитив.<br/>Заповедни начин фреквентних глагола.<br/>Упитни искази без упитне речи. Интонација.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/>Правила учтиве комуникације.</p> |
| <p>ОПИСИВАЊЕ И<br/>ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА,<br/>РОЂЕНДАНА И ДРУГИХ<br/>ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА</p> | <p><i>Поздрављаю! С празником! С днём рождения! Желаю тебе счастья! С Новым годом! С Новым счастьем! С Рождеством! С Новым годом и Рождеством! С Днём защитника отечества! С Восьмым марта! Это подарок для тебя. Спасибо! Счастливо! Удачи! Всего хорошего!</i></p> <p>Садашње време фреквентних глагола.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/>Најзначајнији празници и догађаји. Дечје песме и приче одговарајућег садржаја.</p>                                                                                                                                                                                           |
| <p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br/>ПРЕДМЕТА, МЕСТА И<br/>ПОЈАВА</p>                                  | <p><i>Кто это? Это мой друг Борис. У него короткие, светлые волосы. На нём футболка и джинсы. Футболка красного цвета. Это моя подруга Маша. У неё синие глаза. Откуда она приехала? (из какой страны, из какого города. Она приехала из Сербии, из Белграда. Белград – столица Сербии. А он? Он из России.<br/>Кто на этой фотографии? Это Новак Джокович, сербский теннисист, бывшая первая ракетка мира. Что это? Это ручка. Это ручки. Какого цвета? Зелёного. Это мой дом. Он большой.</i></p>                                                                                                                                 |

|                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                             | <p>Упитне заменице и прилози.<br/> Придеви. Род, број и слагање с именицама.<br/> Множина именица.<br/> Конструкције за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (<i>у меня, у тебе, у неј, у него у нас, у вас, у них; у Саши, у Маши</i>).<br/> Присвојне заменице: <i>мой, твой, наш, ваш, их</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/> Познате личности из области спорта, глуме, музике...;</p>                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА,<br>ОСЕТА И ОСЕЋАЊА      | <p><i>Тебе холодно? Да, мне холодно.<br/> Есть хочется? Хочу пить, не хочу есть.<br/> Как ты себя чувствуешь? Мне плохо. У меня болит зуб.<br/> Хочешь воды? Да, пожалуйста. Нет, не хочется.<br/> Мне скучно. Тебе весело? Нет, не весело.</i></p> <p>Безличне реченице.<br/> Глагол <i>хотеть</i> у садашњем времену.<br/> Упитни искази без упитне речи. Интонација.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/> Правила учтиве комуникације.</p>                                                                                                                                                                                                                                           |
| ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА<br>У ПРОСТОРУ/ОКРУ-ЖЕЊУ | <p><i>Где мой рюкзак? Под столом. На стуле.<br/> Где рубашка? В шкафу. Книги лежат на столе.<br/> Где мой стакан? Стоит на столе.<br/> Где находится библиотека? Напротив книжного магазина.<br/> На какой улице находится парк? Как мне пройти к театру? Где ты живёшь? Там, слева от библиотеки.<br/> Куда ты идёшь? Сюда, прямо.<br/> Как пройти на улицу Строителей? Надо идти прямо, потом повернуть налево.</i></p> <p>Предлошко-падежне конструкције за изражавање просторних односа (<i>в шкафу, под столом, на стуле...</i>)<br/> Садашње време фреквентних глагола.<br/> Употреба глагола <i>стоять</i> и <i>лежать</i>.<br/> Упитни прилози за место и правац: <i>где, куда</i>.</p> |

|                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                          | <p>Прилози за место и правац: <i>там, здесь, туда, сюда, направо, налево, прямо.</i><br/>Глаголи кретања (рецептивно): <i>идти/ходить; ехать/ездить.</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Култура становања: село, град.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА                                                       | <p><i>Который час? Ровно восемь. Сколько времени? Пять часов. Три часа. Сегодня холодно. Идёт снег. Дождь идёт. Светит солнце. В Москве солнечно.. На улице холодно/ тепло. У меня тренировка в пять часов. Пора на тренировку.</i></p> <p>Садашње време фреквентних глагола.<br/>Безличне реченице.<br/>Основни бројеви до 100.<br/>Предикатив: <i>пора</i><br/>Слагање именице <i>час</i> с бројевима.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> клима, временске прилике.</p>                                                                                                          |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>ПРИПАДАЊА/<br>НЕПРИПАДАЊА И<br>ПОСЕДОВАЊА/<br>НЕПОСЕДОВАЊА | <p><i>Чей это мяч? Это мой мяч.<br/>Это твой велосипед? У меня нет велосипеда.<br/>У неё два брата и сестра.<br/>У тебя есть собака? Нет, у меня нет собаки.<br/>Чья это собака? Твоя? Чьи это игрушки? Мои. Его.</i></p> <p>Присвојни придеви и заменице.<br/>Упитно-присвојна заменица: <i>чей, чья, чьё, чьи.</i><br/>Конструкције у + ген. за изражавање посесивности (<i>у меня, у тебя, у неё...</i>)<br/>Упитни искази с упитном речју. Интонација.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Породица, пријатељи, кућни љубимци, играчке, однос према својој и туђој имовини.</p> |

|                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>ДОПАДАЊА /<br>НЕДОПАДАЊА              | <p><i>Ты любишь блины? Да, очень. Нет, не очень.</i><br/> <i>Мама, ты любишь компот? Мне нравится варенье. Компот мне не нравится.</i><br/> <i>Ты любишь играть в футбол? Нет, не люблю. Обожаю играть в футбол.</i></p> <p>Безличне реченице.<br/> Садашње време глагола <i>любить</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> интересовања, хобији, храна, пиће.</p>                                                                                               |
| ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА<br>И СПОСОБНОСТИ У<br>САДАШЊОСТИ | <p><i>Что они делают? Ребята в парке. Они играют в разные игры. Саша хорошо играет в футбол. Мила отлично играет в волейбол.</i><br/> <i>Саша умеет играть на гитаре.</i><br/> <i>Что он делает? Он делает домашнее задание / читает книгу. Мама ест блины. Папа готовит обед. Дети помогают родителям.</i></p> <p>Садашње време фреквентних глагола.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи - наставне и ваннаставне активности.</p> |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И<br>ЦЕНА           | <p><i>У нас сегодня четыре урока. Моей бабушке 65 лет.</i><br/> <i>Сколько кубиков на рисунке? 30.</i></p> <p>Основни бројеви до 100.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/>друштвено окружење</p>                                                                                                                                                                                                                                                              |

## ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

| Комуникативна функција | Језички садржаји                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПОЗДРАВЉАЊЕ            | <p><i>Salut ! Bonjour, ça va ? Ça va, merci ! Comment vas-tu ? Comment allez-vous ? Je vais bien, merci. Bonsoir ! Bonne nuit ! Bonjour, Monsieur. Au revoir, Madame. A demain matin. A lundi ! A plus tard !</i></p> |

|                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                        | <p>Питање интонацијом.<br/>Узвична реченица.<br/>Инверзија у устаљеним изразима.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА</p> | <p><i>Quel est ton nom ? Je suis Milica. Tu as quel âge ? J'ai neuf ans, je suis en troisième. Il vient de France ? Non, il est Belge. Voilà Michel. C'est Mme Brigitte, elle est professeur. Quel âge a ton frère ? Il a 16 ans. Quelle est ton adresse ? J'habite 32, rue Beogradska. J'habite avec mes parents.</i></p> <p>Ненаглашене личне заменице у функцији субјекта.<br/>Присвојни придеви (<i>mon/ ma, ton/ ta</i>).<br/>Упитне речи (<i>comment, qui, quel/ quelle</i>).<br/>Основни бројеви 1-60.<br/>Презент глагола <i>avoir</i> и <i>être</i> и глагола прве групе.<br/>Презентативи (<i>c'est, ce sont, voilà</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтивости; конвенције у писању личних заменица; конвенције у саопштавању телефонских бројева и адреса; употреба титула уз презимена (<i>M, Mme, Mlle</i>); конвенције у писању разгледница и писама.</p> |
| <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА</p>                                                             | <p><i>Écoute et répons/ mime ! Trouvez les réponses ! Répétez après moi ! Lisez à voix haute ! Dites vrai ou faux ! Donne le bon numéro ! Trouvez la bonne image ! Choisis un copain/ une copine ! Joue avec ton voisin ou ta voisine ! Prends une carte ! Dessinez/ écrivez sur votre cahier ! Chantons ensemble ! Complétez le dialogue ! Préparez-vous ! Attendez ! Attention ! Dépêche-toi ! Ferme la porte, s'il te plaît.</i></p> <p>Императив фреквентних глагола.<br/>Присвојни придеви (<i>ton, ta, votre</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/>Поштовање основних норми учтивости.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ<br/>НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У<br/>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br/>АКТИВНОСТИ</p>         | <p><i>On va ensemble à la cantine ? Volontiers. Tu peux venir chez moi ce soir ? Désolé, je ne peux pas. Tu veux jouer au basket avec nous ? Oui, j'adore le basket ! Je ne peux pas, je suis fatiguée. On y va ? Oui, ça va.</i></p> <p>Питање интонацијом.<br/>Негација (<i>ne/ n'... pas</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно позивање и прихватање/одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода.</p> |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ,<br/>ЗАХВАЛНОСТИ И<br/>ИЗВИЊЕЊА</p>                                  | <p><i>Est-ce que je peux avoir un sandwich, s'il vous plaît ? Voilà. Merci, Madame ! Je t'en prie. Je voudrais lire le dialogue. Vous pouvez écrire au tableau, s'il vous plaît ? Tu veux m'aider, s'il te plaît ? Bien sûr ! Pardon !</i></p> <p>Питање са <i>est-ce que</i>.<br/>Питање интонацијом.<br/>Кондиционал учтивости (<i>je voudrais...</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Правила учтиве комуникације.</p>          |
| <p>ОПИСИВАЊЕ И<br/>ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА,<br/>РОЂЕНДАНА И ДРУГИХ<br/>ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА</p> | <p><i>Demain c'est mon anniversaire. Bon anniversaire, cher Michel ! Bienvenus ! Bonne année ! Bonne fête, tatan ! Joyeux Noël ! C'est très bien ! Merci beaucoup, à toi / à vous aussi ! Félicitations !</i></p> <p>Придеви (<i>bon/ bonne, cher/ chère</i>).<br/>Узвичне реченице.<br/>Предлози (<i>à</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Најзначајнији празници и начини обележавања/прославе.</p>                             |

|                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br/>ПРЕДМЕТА, МЕСТА И<br/>ПОЈАВА</p> | <p><i>Zaz est une chanteuse française. C'est ma chanteuse préférée C'est la photo de ma famille. C'est mon grand frère, il a les cheveux noirs. Ils sont très gentils et ils parlent beaucoup. Il a un gros chien noir. La voiture de sa mère est belle. Paris est la capitale de France. En Suisse il y a beaucoup de montagnes.</i></p> <p>Присвојни придеви (<i>mon/ ma, ton/ ta, son/ sa</i>).</p> <p>Описни придеви.</p> <p>Множина именица и придева.</p> <p>Презентативи (<i>il y a</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Познате личности из области спорта, глуме, музике...; престонице земаља француског говорног подручја; препознатљива обележја земаља француског говорног подручја.</p> |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА,<br/>ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>          | <p><i>Je voudrais un sachet de bonbons. J'ai faim, je prends un sandwich/ un croissant. J'ai froid, je mets mon pull. Pourquoi il est triste ? Elle ne va pas bien. Tu as peur des loups ? Non, je n'ai pas peur.</i></p> <p>Презент фреквентних глагола.</p> <p>Кондиционал учтивости (<i>je voudrais</i>)</p> <p>Негација (<i>ne/ n'... pas</i>).</p> <p>Презент глагола <i>avoir</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Правила учтиве комуникације.</p>                                                                                                                                                                                                                                              |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ<br/>ПОЛОЖАЈА У<br/>ПРОСТОРУ/ОКРУЖЕЊУ</p>  | <p><i>Ils jouent dans le parc. Ton ami n'est pas là. Tu es devant l'école. Où est le cinéma, s'il vous plaît? Tu vas tout droit. Le cinéma est derrière la poste. Où est ton dictionnaire? Il est dans mon sac. Ils habitent au centre de Lyon. La Tour Eiffel se trouve à Paris.</i></p> <p>Предлози (<i>dans, à, devant, derrière</i>).</p> <p>Одређени члан; неодређени члан.</p> <p>Упитне речи (<i>où</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Препознатљива обележја земаља француског говорног подручја.</p>                                                                                                                                                                                       |



|                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|---------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА</p>                                                             | <p><i>Quel temps fait-il ? Il fait froid aujourd'hui. Quel jour sommes-nous? C'est samedi. Quelle heure est-il? Il est quatre heures. Il est six heures et demie. Il y a un match de basket ce soir. Il commence à 19 heures. Je vais à l'école à 8 heures.</i></p> <p>Дани у недељи.<br/>Униперсонални глаголи.<br/>Основни бројеви до 60.<br/>Презентативи (<i>il y a</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Радна недеља и викенд.</p>                                                                                                                                                                                                                             |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ПРИПАДАЊА /<br/>НЕПРИПАДАЊА И<br/>ПОСЕДОВАЊА /<br/>НЕПОСЕДОВАЊА</p> | <p><i>C'est la poupée de Milica. Ce sont les parents de Zoran. Ils ont une nouvelle voiture. A qui est ce livre ? Qui a une gomme ? Mon ami a un frère et une sœur. Voilà ton portable ! Il n'a pas de chien, il a une tortue. C'est à moi.</i></p> <p>Презентативи (<i>c'est, ce sont</i>).<br/>Присвојни придеви (<i>mon/ ma, ton/ ta</i>).<br/>Негација (<i>ne/ n'... pas</i>).<br/>Предлози (<i>de, à</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Породица, пријатељи, однос према својој и туђој имовини.</p>                                                                                                                                                         |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ДОПАДАЊА /<br/>НЕДОПАДАЊА</p>                                       | <p><i>D'accord ? Moi aussi, je suis d'accord. Je ne suis pas d'accord. Cette chanson vous plaît ? Oui, elle est jolie. Moi, je n'aime pas. Ce livre est intéressant. Ce n'est pas intéressant. Tu aimes le basket ? Non, je préfère le handball. J'adore la musique, mais je déteste le sport. Qu'est-ce qu'elle aime faire ? Elle aime patiner et faire du roller. Quel joli dessin !</i></p> <p>Презент фреквентних глагола.<br/>Показни детерминативи (<i>ce, cet, cette, ces</i>).<br/>Конструкција са инфинитивом (<i>j'aime patiner</i>).<br/>Негација (<i>ne/ n'... pas</i>).<br/>Узвична реченица.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Интересовања, хобији.</p> |

|                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ДОГАЂАЈА И<br/>СПОСОБНОСТИ У<br/>САДАШЊОСТИ</p> | <p><i>Je sais lire en français maintenant. Il parle combien de langues? Il parle deux langues, l'anglais et l'espagnol. Elle sait jouer au basket ? Oui, elle joue très bien. Qu'est-ce que tu cherches ? Mon portable, je veux écrire un message à ma mère. Qu'est-ce qu'ils font? Ils ne jouent pas, ils regardent la télé. Elle porte un pantalon ? Non, elle porte une jupe.</i></p> <p>Глагол <i>savoir</i> за изражавање способности.<br/>Презент фреквентних глагола.<br/>Негација (<i>ne/n... pas</i>).<br/>Упитне речи и конструкције (<i>combien, qu'est-ce que</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности.</p> |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>КОЛИЧИНЕ И БРОЈЕВА</p>                          | <p><i>Tu as combien de cours aujourd'hui ? J'ai cinq cours. Vous êtes combien dans la classe? Nous sommes 27. Dans ma classe il y a 13 filles et 14 garçons. Ma grand-mère a 59 ans.</i></p> <p>Основни бројеви до 60.<br/>Презентативи (<i>il y a</i>).<br/>Презент глагола <i>avoir</i> и <i>être</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Конвенције у писању двоцифрених бројева.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

## ШПАНСКИ ЈЕЗИК

| Комуникативна функција                                                                      | Језички садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ПОЗДРАВЉАЊЕ</p>                                                                          | <p><i>¡Hola!</i><br/><i>¡Hola! ¿Qué tal?</i><br/><i>¡Hola! ¿Cómo estás? Bien, ¿y tú? Bien, gracias.</i><br/><i>¡Buenos días! ¡Buenas tardes! ¡Buenas noches!</i><br/><i>¡Hasta luego! ¡Adiós! ¡Hasta el lunes! ¡Hasta el miércoles!</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.</p> |
| <p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br/>ДРУГИХ; ДАВАЊЕ<br/>ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА<br/>О СЕБИ; ДАВАЊЕ И</p> | <p><i>Hola, soy Marcos. ¿Y tú? Soy Elena. Encantada.</i><br/><i>¿Cómo te llamas? ¿Cuántos años tienes? Me llamo Elena. Tengo ocho años. ¿Y tú?</i><br/><i>¿Quién es? Es mi amigo / amiga / hermano / hermana / profesor / profesora. Se llama Jovan.</i><br/><i>¿De dónde es? Es de Novi Sad.</i></p>                                              |

|                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ<br/>ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА</p>                            | <p><i>Es mi familia. Son mi papá, mi mamá y mis hermanos.</i><br/> <i>¿Quién es el niño en la foto? Es mi hermano, se llama Manolito. Esta es mi abuelita. Tiene 70 años.</i></p> <p>Личне заменице у функцији субјекта<br/>         Присвојни придеви<br/>         Показне заменице (<i>este/a</i>)<br/>         Презент глагола <i>ser</i> и <i>tener</i><br/>         Глагол <i>llamarse</i><br/>         Упитне речи (<i>quién, cómo, dónde, de dónde</i>), питање <i>cuántos años</i><br/>         Основни бројеви (1–100)<br/>         Алфавет</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Препознавање најосновнијих сличности и разлика у начину упознавања и представљања у нашој земљи и земљама шпанског говорног подручја.<br/>         Конвенције у саопштавању телефонских бројева и адреса.</p> |
| <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br/>ЈЕДНОСТАВНИХ<br/>УПУТСТАВА И НАЛОГА</p>           | <p><i>¡Adelante!</i><br/> <i>¿Quién falta? ¿Quién no está? Estamos todos, ¡qué bien!</i><br/> <i>A trabajar. Empezamos con una canción.</i><br/> <i>¿Se entiende? Muy bien.</i><br/> <i>¿Puedes / puede repetir? Más despacio / alto, por favor.</i><br/> <i>¡Escuchad la canción! Abrid el libro, página 38.</i><br/> <i>Mira / dibuja / habla con tu amigo. Coge el lápiz / la pelota.</i><br/> <i>Cantamos juntos.</i><br/> <i>¡Excelente! Muy bien.</i></p> <p>Заповедни начин фреквентних глагола у потврдном облику за друго лице једнине и множине – рецептивно.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Поштовање основних норми учтивости.</p>                                                                                                                                                    |
| <p>ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА<br/>ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У<br/>ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ</p> | <p>–<i>¿Puedes salir? –Sí. / No puedo.</i><br/>         –<i>¿Jugamos al dominó / al parchís / al juego de memoria / al fútbol? ¿Vamos al patio? –Sí / vale.</i><br/>         –<i>Vamos al cine. –Perfecto. Vamos juntos.</i><br/>         –<i>¿Puedes venir a mi fiesta de cumpleaños? –Sí. / No puedo, lo siento.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

|                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                 | <p>Глагол <i>poder</i> + инфинитив за изражавање позива.<br/> Глагол <i>ir</i><br/> Питање интонацијом.<br/> Негација.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Прикладно прихватање и одбијање позива, прослава рођендана, игре, забава и разонода.</p>                                                                                                                                                                                                                                                 |
| ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ,<br>ЗАХВАЛНОСТИ И<br>ИЗВИЊЕЊА                  | <p>–¿Se puede? ¿Puedo entrar? –Adelante.<br/> –¿Puedes repetir? / ¿Puede repetir? –Sí. Claro. - Gracias. / Muchas gracias.<br/> –¿Puedo ir al baño? –Sí, claro.<br/> –¿Puedo salir? –Sí. / No. Perdón.<br/> –¿Me prestas tu lápiz? –Sí. / Sí, aquí tienes.</p> <p>Глагол <i>poder</i> за изражавање молбе</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/> Правила учтиве комуникације.</p>                                                                                                                 |
| ЧЕСТИТАЊЕ РОЂЕНДАНА,<br>ПРАЗНИКА И ДРУГИХ<br>ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА | <p>¡Feliz cumpleaños! ¡Feliz cumple! Gracias. / Muchas gracias.<br/> ¡Felices fiestas! A ti también.<br/> Feliz Navidad y próspero Año Nuevo.<br/> Felices Pascuas.<br/> ¡Enhorabuena por el premio! –Muchas gracias.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/> Најзначајнији празници и начин обележавања/прославе и честитања. Игра и спорт.</p>                                                                                                                                                   |
| ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br>ПРЕДМЕТА, МЕСТА И<br>ПОЈАВА                  | <p>¿Quién es? Es Ivana Spanovic. Es atleta de Serbia. Es mi deportista preferida. Tiene pelo negro y largo.<br/> Mi perro se llama Chiqui. Es pequeño. Tiene las orejas grandes.<br/> Mi hermano es alto/bajo/mayor/menor.<br/> ¿Cómo es tu habitación? No es muy grande. Es bonita. Hay una cama y una mesa.<br/> ¿Cómo es tu ciudad? Es grande. Hay varios parques. Son agradables...</p> <p>Глагол <i>ser</i><br/> Множина именица.<br/> Најфреквентнији описни придеви. Слагање у роду и броју.</p> |

|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     | <p>Презентативи (<i>hay</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/>Познате личности из области спорта, глуме, музике...; препознатљива обележја неких земаља шпанског говорног подручја (нпр. Шпанија, Мексико, Аргентина).</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА | <p>–<i>Tengo hambre / sed ... –Yo también. ¿Quieres un zumo de naranja / un vaso de agua? –Sí, muchas gracias.</i><br/> –<i>¿Quieres un bocadillo? –No, gracias, no tengo hambre. / –Sí, gracias. –Buen provecho.</i><br/> –<i>No tengo hambre / sed ... –Yo tampoco. / Yo sí.</i><br/> –<i>¡Qué frío! / Tengo frío. –¿Cierro la ventana? –Sí, gracias.</i><br/> –<i>¿Tienes frío / calor? –No, estoy bien.</i><br/> –<i>¿Estás bien? –Sí, gracias. / No, estoy mal. / Tengo sueño.</i></p> <p>Презент глагола <i>estar, tener</i> и <i>querer</i> у релевантним комуникативним ситуацијама</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b><br/>Правила учтиве комуникације.</p> |
| ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ      | <p>–<i>¿Dónde está tu mamá? –Está en el trabajo.</i><br/> –<i>¿Dónde está Chiqui? ¿Está en casa? –No, está en el parque.</i><br/> –<i>¿Dónde está tu cuaderno? –Está en la mesa.</i><br/> –<i>¿Dónde está la biblioteca? –Está en el primer piso.</i><br/> <i>Voy a casa. Estoy en la escuela.</i></p> <p>Одређени члан.<br/> Најфреквентнији предлози (нпр. <i>a, en, sobre, debajo de, al lado de, a la izquierda, a la derecha</i>).<br/> <i>Ir a, estar en</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Култура становања.</p>                                                                                                                                        |
| ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА                  | <p>–<i>¿Qué día es hoy? –Es lunes, el 3 de octubre.</i><br/> –<i>¿Qué hora es? –Es la una. Son las dos y media.</i><br/> <i>Hace buen / mal tiempo.</i></p> <p>Сати. Дани у недељи. Месеци у години.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

|                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                       | <b>(Интер)културни садржаји:</b> Радна недеља и викенд.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/<br>НЕПРИПАДАЊА И<br>ПОСЕДОВАЊА/<br>НЕПОСЕДОВАЊА | <p><i>Es mi familia. Mi hermano menor se llama Pedro. Tiene 5 años. Mi hermana es mayor. Tiene 10 años. Su nombre es María.</i></p> <p>–¿De quién es esta guitarra? –Es de Ana.</p> <p>–¿Alguien tiene un lápiz / bolígrafo / papel blanco? –Sí, yo tengo uno. / No, lo siento.</p> <p>Присвојни придеви.<br/>Неодређени члан.<br/>Показни придев <i>este, esta, estos, estas</i>.<br/>Питање <i>de quién es / son</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Породица, пријатељи, кућни љубимци, играчке; однос према својој и туђој имовини.</p> |
| ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА/<br>НЕДОПАДАЊА                                    | <p>–¿Te gusta la música? –Claro. Me gustan Dos chelos. No me gusta...</p> <p>–No me gustan estos cuadernos. ¿A ti, te gustan? –Sí, mucho. / A mí tampoco.</p> <p>–Me gusta dibujar / nadar / cantar. No me gusta dormir.</p> <p>Глагол <i>gustar</i>, потврдни и одрични облик.<br/>Одређени члан с глаголом <i>gustar</i>.<br/>Личне заменице <i>a mí, a ti</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Храна и пиће.</p>                                                                                                                          |
| ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И<br>СПОСОБНОСТИ У<br>САДАШЊОСТИ                   | <p><i>Escucho la música. Leo un libro de aventuras. Practico deportes.</i></p> <p><i>Mi mamá trabaja en una escuela...</i></p> <p>¿Sabes español? –Sí, un poco.</p> <p>¿Sabes jugar al parchís? –Sí. / No sé.</p> <p>Презент најфреквентнијих глагола.<br/>Глагол <i>saber</i> за изражавање способности.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Породични живот; школске и ваншколске активности.</p>                                                                                                                                              |
| ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА И<br>КОЛИЧИНЕ                                        | <p>¿Cuántos hermanos tienes? –Tengo un hermano.</p> <p>¿Cuántas personas hay en la clase? –Somos 20.</p> <p>¿Cuántos años tiene tu abuela? –Tiene 70 años.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

|  |                                                                                                                                                  |
|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>Основни бројеви до 100.<br/>Презентативи (<i>hay</i>).<br/>Глагол <i>tener</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> Школско окружење.</p> |
|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења за стране језике у првом циклусу основног образовања и васпитања усмерен је на развој функционалних знања и заснован је на комуникативно дефинисаним исходима учења, односно активностима које ученик успешно реализује користећи страни језик. Језичке активности слушања, читања, (раз)говора и писања у програму наставе и учења посматрају се интегративно, као нераздвојиве компоненте аутентичне комуникације појединца у било којој говорној заједници.

### I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Приликом планирања наставе и учења треба имати у виду да се исходи разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно узети у обзир да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета. Садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упути ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина. Полазећи од исхода, односно онога што је ученик у стању да оствари у различитим врстама и видовима комуникације (усмене, писане и невербалне), формално и садржински централну позицију програма наставе и учења заузимају управо *комуникативне функције*. На основу комуникативних функција дефинисане су *језичке активности* помоћу којих се оне могу остварити, а које, **од трећег разреда**, укључују постепено усавршавање способности разумевања говора, разумевања писаног текста, интерактивног усменог и писаног изражавања. Захваљујући цикличној и континуалној концепцији програма, комуникативне функције се преносе, усвајају и увежбавају током читавог образовног циклуса, с растућим степеном сложености. Исходи, комуникативне функције и језичке активности дефинисани су као опште лингвистичке категорије, и стога су за све стране језике идентични искази. Како би се, међутим, исходи, функције и активности операционализовали, понуђени су и примери језичких садржаја, и то за сваки појединачни страни језик. Њима се илуструју неке од најфреквентнијих и узрасно најадекватнијих могућности за вербалну реализацију комуникативних функција.

### II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм усмерен ка исходима указује на то шта је ученик у процесу комуникације у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ постепено води наставника од исхода и комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и **примењују** следећи **ставови**:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике у атмосфери заједништва и међусобне сарадње;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке, укључујући њене културолошке и васпитне елементе, као и елементе социјализације;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да се унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива на социјалној интеракцији у учионици и ван ње, и спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање, анализа, вредновање, закључивање итд.);
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто, а нарочито на нижем узрасту треба користити интернационализме и речи које су им познате, као и визуализацију као средство семантизације.

## Технике / активности



Током часа препоручује се динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори / затвори свеску, итд.)

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.)

Мануелне активности (израда паноя, презентација, зидних новина, постера и сл.)

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.)

Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добрима, волим / не волим, компарације...).

Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.

Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

## СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

На избор стратегија за унапређивање и увежбавање језичких вештина у настави страног језика у **трећем** разреду основне школе утичу, пре свега, психолошки и когнитивни фактори, карактеристични за наведени узрастни период. У првом и другом разреду учење страног језика било је аудио-вербалног карактера, засновано на имитацији и репродукцији онога што ученици чују од наставника (или са аудио записа). Од **трећег разреда** се постепено уводе активности које омогућавају веће когнитивно укључивање ученика. Ученици су током претходног школског периода овладали основном техником читања и писања на матерњем језику, па усвојене законитости могу користити и у настави страног језика. Ученик на овом узрасту страни језик користи у комуникацији и у ситуацијама које су блиске његовим интересовањима, показујући креативност, оригиналност у одговорима, активан однос према наставним садржајима. Одабиром одговарајућих стратегија за унапређивање и увежбавање језичких вештина осигурава се континуитет у развијању вишејезичности и достизању виших нивоа језичке компетенције релевантних и неопходних за даље школовање, живот и рад.

С обзиром на то да се исходи **операционализују** преко језичких активности у комуникативним ситуацијама, важно је да се оне у настави страних језика континуирано и истовремено увежбавају. Настава страног језика у **трећем разреду** основне школе подразумева индуктивно усвајање граматичких и лексичких садржаја, како у усменом, тако и у писаном контексту. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем учења страног језика.

Ученици су већ навикли да сва упутства у настави која се често понављају буду на страном језику. Нова упутства, нарочито она за која наставник процени да су сложенија и тежа за разумевање, могу се у почетку давати паралелно на страном и на матерњем језику. Потребно је што више користити предмете и бића из непосредног окружења, слике, картице, постере, као и аудио и видео записе. За најважније комуникативне садржаје препоручује се учестало понављање ради лакшег и бржег

меморисања и стицања поуздања за самостално коришћење језика. У том смислу, пожељне су вежбе говорне продукције с варијацијама модела у којима се мењају и комбинују лексички и граматички садржаји уз постепено усложњавање. Подстицање интеракције с другим ученицима реализује се као вид медијације и укључује давање **једноставних** упутстава на страном језику (нпр. *питај друга или другарицу; одговори на питања друга/другарице*).

Ученици се оспособљавају за комуникативне функције наведене у програму за дати ниво учења, при чему **предложени језички садржаји служе као препорука** и могу бити замењени сличним садржајима или проширивани у складу са расположивим наставним материјалом, као и потребама и интересовањима ученика.

Важно је да имамо на уму да је, упркос почетном ентузијазму с којим ученици улазе у процес учења страног језика у основној школи, њима то ипак још један у низу обавезних предмета. Стога се, на овом нивоу, не може очекивати да они сами, спонтано, развију интересовање и ентузијазам за учење страног језика. Неопходно је приликом планирања наставе имати у виду узраст ученика и њихове индивидуалне карактеристике. Неки ученици су интровертни, неки екстровеертни, уче различитом брзином и на различите начине – свим чулима, имају различите потребе и интересовања. Упутно да час почне неком кратком игром загревања која би позитивно утицала на развијање способности пажње, концентрације и памћења, као и да се активности смењују одговарајућим логичним редоследом и да трају од 5 до 15 минута.

## ПРЕЗЕНТОВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ САДРЖАЈА

С обзиром на различите стилове учења, разноврсност активности кључна је реч за презентовање нове лексичке грађе. Важно је да уважавамо предзнања ученика, јер нам она могу бити добра основа за рад и лакше разумевање теме.

**Визуелна наставна средства** (картице, постери, стварни предмети из непосредног окружења, како је у општим смерницама већ напоменуто) идеална су за увођење и увежбавање вокабулара. Када се ученицима покаже одређени појам – када га виде, важно је да неколико пута чују како се реч изговара и да је тек на крају изговоре. Хорско понављање корисно је за осећај сигурности ученика јер није јавно експониран, а страх од исмевања (који је на том узрасту неретко присутан) сведен је на минимум.

**Пантомима** (као врста драмских техника), као и метода потпуног физичког одговора, веома су омиљене и ефикасне, не само на овом узрасту већ и касније. Нарочито су погодне за ученике кинестетичког стила учења (превођење изговорене речи у покрет и обрнуто). Ове технике су погодне за увођење и увежбавање свих врста речи.

**Одговарајући контекст** (приче у сликама, песме, игре и сл.) битна је претпоставка успешног усвајања вокабулара, као и језика уопште. Усвајање лексике биће утолико ефикасније уколико се остварује у јасном ситуационом контексту. Примера ради, ако се усвајају речи које се односе на свет животиња, могуће је организовати стварни, симулирани или виртуелни обилазак зоолошког врта. Треба водити рачуна о томе да су ученици, током једног школског часа, у стању да усвоје до 10 нових речи.

**Дијалошки модели** веома су ефикасни за развијање говора. Овладавање дијалогом се почиње од једноставне упитно-одговорне форме. Добро организован дијалог представља снажан подстицај за учење и напредовање, нарочито ако се има у виду да се учење страног језика одвија изван аутентичне говорне средине. Наравно, потребно је обезбедити одговарајући контекст, симулирати ситуацију која би одговарала аутентичној говорној средини, и која ће и стидљивијим ученицима

омогућити да се охрабре и проговоре. Дидактичке игре попут „У продавници“, „У библиотеци“ и сл. представљају стимулативно средство за извођење динамичких, језичких и комуникативних вежби.

**Пројектне активности** повећавају мотивацију јер пружају избор ученицима да одговорно у пару или у групи решавају задатак на свој начин у договору са другима, развијајући и јачајући одређене социјалне компетенције. Пројекат је погодан за рад у одељењима мешовитог састава, има лични печат, подстиче кооперативни рад и завршава се увек неком врстом презентације како резултата, тако и процеса рада.

**Драмске активности** омогућавају ученицима да користе језик у одговарајућем контексту и тако „оживљавају“ његову употребу. Њихов потенцијал огледа се, између осталог, и у томе што:

- ученици не само да уче страни језик на забаван начин, већ кроз интеракцију и различите улоге које преузимају сагледавају ствари из различитих углова (што доприноси развоју критичког и дивергентног мишљења);
- ученици сарађују и усвајају језик кроз смислену интеракцију на циљном језику и развијају све потребне вештине – когнитивне, комуникативне и социјалне;
- сви могу да учествују – свако добија улогу коју може да „изнесе“ те су зато погодне за рад у одељењима мешовитог састава;
- одговарају свим стиливима учења – визуелни виде, аудитивни чују, кинестетични се изражавају кроз покрет;
- подижу мотивацију и самопоуздање;
- оријентисане су на ученика – наставник има мање доминантну улогу;
- развијају машту и креативност код ученика.

Пожељно је да се драмске активности попут играња улога, мини скечева, луткарских мини представа, импровизација и прича из стварног живота што више користе у настави, не само на овом узрасту, већ и касније.

Код увежбавања **читања** на овом узрасту препоручује се гласно читање текстуалних врста дијалошког карактера које је блиско говору и представља ефикасно средство за развијање опште језичке компетенције. Наративне текстуалне врсте захтевају читање у себи, чији је циљ издвајање информација из прочитаног текста. У циљу развоја разумевања прочитаног текста могу се применити и различите стратегије и технике усвајање и проширивање лексике коришћењем конвенционалних и електронских дидактичких средстава (нпр. картица са натписима и сликама, постера и сл.)

**Писање** је тесно повезано са говором. За увежбавање писања могу се користити различите фонетско-ортографске игре (нпр. на задато слово ученици пишу што више речи); ортографске игре (нпр.: исписивање речи са изостављеним самогласницима/сугласницима, где ученици имају задатак да попуне празна места и правилно напишу задате речи; наставник изговори једну реч, а ученици добијају задатак да напишу што више речи које почињу сваким словом речи коју је изговорио наставник); игре за развој писања (*Погоди реч!* – ученицима се даје текст на познату тему у коме недостају неке речи, а њихов задатак је да се досете које речи треба уметнути, при чему се уписивање може обављати и појединачно и групно).

**Социокултурна компетенција**, као скуп знања о свету уопште, сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији се језик учи у учењу страног језика је веома значајна јер су та знања потребна за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.

Посебан аспект социокултурне компетенције представља *интеркултурна компетенција*, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између средина, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене. Дакле, постепеним увођењем социокултурних садржаја на најнижем нивоу (поздрављање, певање пригодних празничних песама и сл.) доприноси се развоју интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања.

**Граматички садржаји** се на овом узрасном нивоу не обрађују експлицитно. **Граматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта** (примењујући елементе граматике који су неопходни за успешно остваривање комуникативне функције). У процесу наставе страног језика треба тежити томе да се граматика усваја путем језичких активности слушања и говора, према јасно утврђеним циљевима, исходима и стандардима наставе страних језика.

Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења.

За ученике који у редовној настави теже савладавају делове програма, организује се **допунска настава**, поготову у светлу чињенице да се од трећег разреда ученици оспособљавају за читање и писање. Наставник треба благовремено да уочи све недостатке у знању ученика и предузме мере **допунског објашњавања**, кориговања грешака и увежбавања како би сви ученици постигли задовољавајући успех и остварили програмом дефинисане резултате учења.

### III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају и наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који

се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик – наставник, као и ученик – ученик.

Назив предмета

**МАТЕМАТИКА**

Циљ

**Циљ** учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред

**Трећи**

Годишњи фонд часова

**180**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>ОБЛАСТ/ ТЕМА</b> | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој;</li> <li>– прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1000);</li> <li>– изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000);</li> <li>– подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат;</li> <li>– процени вредност израза са једном рачунском операцијом;</li> <li>– израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције;</li> <li>– одреди десетице и стотине најближе датом броју;</li> <li>– реши једначину са једном рачунском операцијом;</li> <li>– одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем;</li> <li>– реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину;</li> </ul> | <b>БРОЈЕВИ</b>      | Бројеви прве хиљаде.<br>Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак).<br>Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак).<br>Зависност резултата од промене компонената.<br>Једначине облика: $a + x = b$ ,<br>$a - x = b$ , $x - a = b$ , $a \cdot x = b$ .<br>Неједначине облика: $a \pm x < b$ ,<br>$a \pm x > b$ , $x - a < b$ , $x - a > b$ .<br>Римске цифре D, M.<br>Разломци облика $\frac{m}{n}$ ( $m \leq n \leq 10$ ).<br>Упоредивање разломака са једнаким имениоцима.<br>Децимални запис броја са једном децималом. |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– уочи делове целине и запише разломке облика <math>\frac{m}{n}</math> (<math>m \leq n \leq 10</math>);</li> <li>– упореди разломке облика <math>\frac{m}{n}</math> са једнаким имениоцима;</li> <li>– резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом;</li> <li>– уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа;</li> <li>– чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм);</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                | <b>ГЕОМЕТРИЈА</b>    | <p>Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу).</p> <p>Угао, врсте углова.</p> <p>Троугао, врсте троуглова.</p> <p>Кружница и круг.</p> <p>Правоугаоник и квадрат.</p> <p>Обим троугла, квадрата и правоугаоника.</p> <p>Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира.</p> <p>Конструкције троугла и кружнице.</p> <p>Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи.</p> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат;</li> <li>– конструише троугао и круг;</li> <li>– именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга;</li> <li>– разликује врсте углова и троуглова;</li> <li>– одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца;</li> <li>– опише особине правоугаоника и квадрата;</li> <li>– преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства;</li> <li>– користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање;</li> <li>– чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена;</li> <li>– упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време);</li> </ul> | <b>МЕРЕЊЕ И МЕРЕ</b> | <p>Мерење масе (kg, g, t).</p> <p>Мерење времена (деценија, век, секунд).</p> <p>Мерење дужине (mm, km).</p> <p>Мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl).</p> <p>Мерење површине геометријских фигура задатом мером.</p>                                                                                                                                                                              |

|                                                                                                                                                                                                                       |  |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом);</li> <li>– примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама.</li> </ul> |  |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|

**Кључни појмови садржаја:** бројеви прве хиљаде, разломак, децимални запис броја, круг, троугао, правоугаоник, квадрат, угао, паралелне праве, нормалне праве, појам површине, једначине и неједначине, мерење дужине, масе, времена и запремине течности.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање, увежбавање и систематизацију градива). Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација градива), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

Бројеви (136; 53 + 83)

Геометрија (32; 12 + 20)

Мерење и мере (12; 5 + 7)

Предложени редослед реализације тема:

1. Бројеви – први део (бројеви до 1000, усмени поступци рачунања и римске цифре);
2. Геометрија – први део (праве и углови);
3. Бројеви – други део (писмени поступци рачунања, једначине и неједначине);
4. Геометрија – други део (геометријске фигуре);
5. Мерење и мере;
6. Бројеви – трећи део (разломци).



Предложена подела тема и редослед реализације нису обавезни за наставнике, већ само представљају један од могућих модела. Овакав предлог је дат због тога што је пожељно комбиновати алгебарске и геометријске садржаје.

Основа за писање исхода и избор садржаја је чињеница да се учењем математике ученици оспособљавају за: решавање разноврсних практичних и теоријских проблема, комуникацију математичким језиком, математичко резонување и доношење закључака и одлука.

Исходи представљају основ за избор наставних садржаја, доприносе и лакшем избору наставних стратегија, метода и поступака, чиме се олакшава дидактичко-методичко креирање процеса поучавања и учења. Достицањем исхода, ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање образовних стандарда и међупредметних компетенција као што су комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење.

## **I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да ученици достигну исходе и да изабере одговарајуће методе, активности и технике за рад са ученицима. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, дате исходе треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже достићи, док је за одређене исходе потребно више времена и активности, као и рада на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљеве којима се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција и не треба је усмерити само ка достизању појединачних исхода.

При обради нових садржаја треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика, и настојати, да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака.

Приликом планирања наставе, треба имати у виду да, у овом узрасту, различите игролике активности, као и употреба едукативних софтверских алата, у функцији сазнавања и учења могу бити додатна мотивација за усвајање математичких садржаја. Због тога је важно да се ученицима првог циклуса омогући да развијају математичко мишљење у контексту игроликих активности и употребе едукативних апликација на интернету и других електронских материјала. Поред тога, игролике активности и употреба едукативних апликација и електронских материјала значајно доприносе развијању интересовања за математику и позитивног става према математици.

На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

### Бројеви

У трећем разреду наставља се развој појма броја, бројевног низа и поступака рачунања у оквиру блока бројева до 1000. Исходи ове теме се углавном остварују спирално, тако да се исходи који су остварени у оквиру блока бројева до 100 проширују на блок бројева до 1000. Бројеви се представљају визуелно и разложени на стотине, десетице и јединице. Касније се бројеви представљају као зборови вишеструких декадних јединица ( $234 = 200 + 30 + 4$ ). Визуелизација бројева и места броја у бројевном низу помаже разумевању декадног бројевног система. Посебно, проблеми уочавања и описивање речима правила за настајање бројевног низа подстичу развијање математичко логичког мишљења.

Упознају се усмени и писмени поступци сабирања и одузимања у блоку бројева до 1000 као и множења једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељења бројевима прве десетице. Појам дељивости се сада проширује и уводи се појам остатка при дељењу. Ученици се подстичу да дођу до закључка који су бројеви дељиви са 2, 5 и 10.

Усмени поступци рачунања упознати су у претходним разредима те је потребно обновити ове поступке у оквиру блока бројева до 100 пре проширене примене у оквиру блока бројева до 1000. Усмени поступци рачунања осим у писаној форми, увежбавају се усменим рачунањем (без записивања) у циљу практичне примене у реалним ситуацијама везаним за рачунање са новцем и др. Након усвајања усменог поступка рачунања уводе се писмени поступци рачунања који се изводе: записивањем бројева у форми збира вишеструких декадних јединица, коришћењем таблица месних вредности и скраћено, са потписивањем. Облици писменог рачунања се упознају наведеним редоследом у циљу разумевања поступка писменог рачунања. Потребно је одвојити довољно времена за увежбавање технике рачунања, како би ученици стекли сигурност и спретност при усменом и писменом рачунању. Ученике треба упућивати на коришћење едукативних софтвера и апликација за увежбавање основних рачунских операција.

Решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама је контекст за утврђивање и проширивање знања о својствима рачунских операција и примени аритметичких правила као олакшици у рачунању. Зависност резултата од промене компоненти операција, као важна особина, обрађује се кроз примере у циљу стицања функционалних знања. Симболички запис аритметичких правила се не ради у трећем разреду.

Ученике треба навикавати да, пре израчунавања, процењују вредности бројевних израза. То је вештина која им помаже да уоче да су направили грешку приликом рачунања и има примену у свакодневном животу (нпр. процена рачуна у продавници,

процена потребне количине материјала и слично). Процењивање вредности израза заснива се на познавању својстава аритметичких операција и зависности резултата од промена компоненти операција.

Посебна пажња се поклања вези операција и зависности резултата од промена компоненти као основе за решавање једначина и неједначина. Решавају се једначине облика  $a + x = b$ ,  $a - x = b$ ,  $x - a = b$ ,  $a \cdot x = b$  на основу веза операција сабирања и одузимања и множења и дељења. Подстиче се навика провере решења и анализа „логичности“ решења с обзиром на контекст проблема. Решавају се неједначине облика:  $a \pm x < b$ ,  $a \pm x > b$ ,  $x - a < b$ ,  $x - a > b$ . Бирати примере неједначина код којих је лако сагледати скуп решења (погађањем или коришћењем табела). Увести начин записивања решења уз коришћење симбола  $\in$ ,  $\{$  и  $\}$ .

Визуелизација бројева и својстава аритметичких операција на бројевној правој или као површи одговарајућих димензија припрема је за геометријско решавање аритметичких проблема. Овакве активности доприносе развоју способности математичког моделовања, примене математике у решавању проблема из реалних животних ситуација или других предметних области. У том смислу, решавање текстуалних задатака није значајно само као контекст за увежбавање техника рачунања већ и за уважавање значаја математичких знања у свакодневним животним ситуацијама. Поред текстуалне форме задавања задатака, потребно је код ученика развијати способност уочавања проблема анализом ситуације задате сликом, табелом или графиком (стубичастим дијаграмом и сликовним дијаграмом у коме један симбол може представљати више од једног објекта). У овим примерима, од посебног значаја је селекција значајних информација за решавање проблема и уочавање односа између познатих и непознатих компоненти. Бирање задатака у складу са принципом поступности оснажиће ученике у решавању проблема у којима је критичан корак формирање математичког записа (израза или једначине) на основу проблемске ситуације. Усмено и писмено образлагање поступка решавања задатка помаже ученицима у развијању способности математичко логичког резонувања и математичке комуникације.

Даље се развија појам разломка, увођењем разломака облика  $\frac{m}{n}$  ( $m \leq n \leq 10$ ). У оквиру бављења разломцима ученици анализирају и креирају визуелне представе разломака и упоређују разломке са истим имениоцем. Бољем разумевању појма разломка доприносе практичне активности деобе и спајања, лепљења и сечења погодног дидактичког материјала.

Уводи се децимални запис броја у контексту мерења дужине, при чему се бирају искључиво случајеви где је резултат децимални број са једном децималом.

Скуп римских цифара се проширује цифрама D и M чиме се омогућава записивање бројева до 1000 римским цифрама. Пре увођења нових цифара потребно је обновити римске цифре из претходног разреда и концепт записивања и читања бројева записаних римским цифрама. Увођењем ове две цифре, заокружује се целина и ученици ће, када упознају бројеве веће од 1000, бити у стању да користе римске цифре и за записивање година.

## Геометрија

У трећем разреду наставља се упознавање геометријских фигура у равни и њихових својстава, развој перцепције простора и просторног резонувања. Бављење геометријским садржајима у трећем разреду ослања се на до тада већ уведене појмове.

Анализирају се и цртежом представљају узајамни положаји правих: паралелне праве и праве које се секу. Паралелне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника.

Посматрањем модела углова уочава се да угао образују две полуправе са заједничком почетном тачком. Анализирањем већ упознатих геометријских фигура ученици уочавају различите углове. Уводе се термини теме и крак, као и одговарајуће ознаке везане за угао ( $A$ ,  $Aa$ ,  $\sphericalangle aAb$ ,  $\sphericalangle BAC$ ). Увођење појма правог угла започиње анализирањем односа између хоризонталних и вертикалних положаја објеката у окружењу, посматрањем правоугаоника и квадратне мреже. Нормални положај правих уводи се преко појма правог угла. Прав угао, односно нормалне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника.

Кружница се уводи као затворена крива линија чије су све тачке једнако удаљене од једне тачке – центра кружнице. Круг се описује као равна фигура ограничена кружницом. Уводе се термини центар, полупречник и пречник, као и одговарајуће ознаке за центар и полупречник. Ученици кружницу/круг конструишу шестаром и увиђају да су круг и кружница одређени центром и полупречником.

Ученици су у претходним разредима класификовали и цртали геометријске фигуре (троугао, квадрат, правоугаоник). У трећем разреду анализирају се основна својства упознатих геометријских фигура (број страница, дужина страница, подударност и паралелност страница, врсте углова) и групишу у односу на уочена својства. Упознаје се класификација врста троуглова према дужинама страница. Цртају се квадрат и правоугаоник и конструише троугао када су познате дужине свих страница. Ученици се подстичу да откривају формуле. Обим геометријских фигура (троугла, квадрата, правоугаоника) се одређује са и без формула. Пресликавају се једноставне геометријске фигуре на квадратној мрежи или тачкастој мрежи симетрично у односу на дату праву, померањем у одређеном смеру за дату дужину или на основу задатог визуелног упутства.

Активности које подстичу развој геометријског мишљења су: посматрање, прављење модела, цртање, склапање и растављање делова фигуре. Ове активности помажу ученицима да уоче својства фигура и просторне односе. Код конструкција и цртања је важно подстицати прецизност.

## Мерење и мере

У оквиру ове теме упознају се стандардне мерне јединице за мерење масе (kg, g, t), времена (деценија, век, секунд), дужине (mm, km) и запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). За усвајање основних знања о мерама и јединицама мере потребно је користити очигледна средства и давати ученицима да процењују и мере различите предмете из окружења. Важно је да ученици овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, као и претварањем вишеименованих у једноименоване и обрнуто. Ученици се упознају са концептом мерења површине геометријских фигура без увођења стандардних јединица за мерење површине. Са ученицима се решавају једноставнији проблеми у којима је потребно поплатити одређену површину

различитим задатим геометријским фигурама (правоугаоник, квадрат и троугао).Задаци у реалном контексту основа су за бављење овим садржајима.

Вишеименовани бројеви као резултат мерења дужине пружају контекст за увођење децималног записа броја, при чему се раде само случајеви записа са једним децималним местом. Полази се од сазнања да је дециметар десети део метра и да се зато може записати да је  $1 \text{ dm} = 0,1 \text{ m}$ .

### Опште напомене

Приликом увођења нових појмова важан је избор модела. За увођење појма хиљаде пожељно је коришћење модела коцке димензије  $10 \times 10 \times 10$ . За анализирања својстава геометријских фигура важан је избор погодних модела на којима је лакше уочити својства. На пример, жичани модели геометријских фигура погодни су при обради појма обима фигуре док су за уводна разматрања појма површине прикладнији модели фигура од картона.

Промене у свим сферама живота увелико су условљене употребом информационих технологија. Савремене наставне методе укључују и употребу различитих софтверских апликација. Ученике треба упознати са употребом калкулатора ради провере тачности рачуна. Наставник ученике може упућивати на различите апликативне софтвере и бесплатне едукативне игре на мобилним телефонима, таблетима и рачунарима. Употреба ИКТ-а доприноси развијању општих међупредметних компетенција као што су рад са подацима, дигитална компетенција, решавање проблема и др. На пример, у областима Геомерија и Мерење и мере за развијање основних геометријских концепата и њихову употребу у реалном контексту ученици могу користити Геогебру (цртање троугла, праве кроз две тачке, кружнице), Гугл Мапе (улице које се секу или су паралелне, растојања између објеката, полупречник и пречник кружног тока) и сл. Ученике треба упућивати на апликације које развијају логичко-комбинаторно размишљање.

### III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

Назив предмета

**ПРИРОДА И ДРУШТВО**

Циљ

**Циљ** учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Разред

**Трећи**

Годишњи фонд часова

**72**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b>                                                              | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају;</li> <li>– одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају;</li> <li>– илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају;</li> <li>– примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима;</li> <li>– повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи;</li> <li>– повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи;</li> </ul> | <div> <div>Природа,<br/>човек,<br/>друштво</div> <div>МОЈ<br/>КРАЈ</div> </div> | <p>Облици рељефа: узвишења (подножје, стране, обронци, врх), равнице и удубљења. Рељеф у мом крају.</p> <p>Површинске воде: река и њене притоке (лева и десна обала); бара и језеро. Површинске воде у мом краја.</p> <p>Групе људи: становници и народи краја (права и обавезе; обичаји; суживот).</p> <p>Производне и непроизводне делатности и њихова међузависност. Село и град, њихова повезаност, зависност и међуусловљеност.</p> <p>Значај и улога саобраћаја.</p> <p>Путнички, теретни и информациони саобраћај.</p> <p>Безбедно понашање ученика на саобраћајницама у крају. Опрема</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– примени правила безбедног понашања у саобраћају;</li> <li>– разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу;</li> <li>– повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха;</li> <li>– очита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра;</li> <li>– прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране;</li> <li>– илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини;</li> <li>– примени поступке (мере) заштите од заразних болести;</li> <li>– се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења;</li> <li>– опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља;</li> <li>– идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије;</li> <li>– користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и</li> </ul> |  |  | <p>за безбедну вожњу ролера, тротинета и бицикла.</p> <p>Течно, гасовито и чврсто стање воде. Кружење воде у природи. Промене при загревању и хлађењу ваздуха (промена температуре, запремина и кретање ваздуха).</p> <p>Мерење температуре воде, ваздуха и тела.</p> <p>Услови за живот, ланац исхране и међусобни утицаји у животним заједницама:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Копнене животне заједнице: шуме, ливаде и пашњаци;</li> <li>• Водене животне заједнице: баре, језера и реке.</li> </ul> <p>Култивисане животне заједнице: воћњаци, повртњаци, њиве и паркови.</p> <p>Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница.</p> <p>Значај и заштита вода и водених животних заједница.</p> <p>Животне заједнице у мом крају и човеков однос према њима.</p> <p>Начини преношења и мере заштите од заразних болести (грип, заразна жутица, варичеле) и болести које преносе животиње (крпељи, вашке).</p> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>приликом описивања догађаја из прошлости;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– прикупи и представи податке о прошлости породице и краја;</li> <li>– повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем;</li> <li>– доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом;</li> <li>– разликује природне и вештачке изворе светлости;</li> <li>– повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости;</li> <li>– повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора;</li> <li>– разликује повратне и неповратне промене материјала;</li> <li>– уочи сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика; провидност, боја, густина;</li> <li>– одабере материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу;</li> <li>– објасни како рециклажа помаже очувању природе;</li> <li>– изведе једноставне огледе/експерименте и</li> </ul> |  | Оријентација у простору и времену | <p>Главне стране света.</p> <p>Умањено приказивање објеката и приказивање из „птичије“ перспективе.</p> <p>План насеља.</p> <p>Географска карта Републике Србије: картографске боје, картографски знаци).</p> <p>Мој крај на географској карти Републике Србије.</p> <p>Временске одреднице (датум, година, деценија и век).</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  | Прошлост                          | <p>Историјски извори (материјални, писани и усмени).</p> <p>Садашњост, прошлост, будућност: догађаји, људи и промене у мом крају. Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја. Начин живота данас и у прошлости – занимања, одевање, исхрана, дечије игре.</p>                                                   |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  | Кретање                           | <p>Кретање тела по путањи (правилинијско и криволинијско).</p> <p>Утицај јачине деловања на пређено растојање тела.</p> <p>Дејство Земљине теже – падање тела. Утицај облика тела на брзину падања.</p>                                                                                                                          |



|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>повеже резултат са објашњењем/закључком;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– сарађује са другима у групи на заједничким активностима;</li> <li>– представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др);</li> <li>– повеже резултате рада са уложеним трудом.</li> </ul> |  |            | <p>Извори светлости (природни и вештачки). Како настаје сенка – облик и величина сенке.</p> <p>Кретање производи звук: треперење затегнуте жице, гласних жица; различити звуци у природи. Звук као информација. Заштита од буке.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  | Материјали | <p>Промене материјала: повратне (истезање, савијање, ширење/скупљање; испаравање, кондензовање, топљење/очвршћавање) и неповратне (сагоревање, рђање).</p> <p>Сличности и разлике међу течностима (вода, уље, детергент за прање судова, мед, млеко, сок од лимуна).</p> <p>Вода и друге течности као растварачи. Зависност брзине растварања од уситњености материјала, температуре течности и мешања.</p> <p>Топлотна проводљивост материјала.</p> <p>Ваздух као топлотни изолатор у природи и свакодневном животу (крзно и перје; слојевито облачење, вунене рукавице, грађевински блокови, термос-боца).</p> |

|  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--|--|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  | <p>Значај рециклаже. Разврставање отпада од пластике, стакла, папира, метала.</p> <p>Рационална потрошња.</p> <p>Међусобни утицај човека и окружења (начин на који човек мења окружење), утицај на здравље и живот кроз правила понашања који доприносе одрживом развоју.</p> |
|--|--|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Кључни појмови садржаја:** крај, човек, животне заједнице, оријентација у времену и простору, прошлост краја, кретање, материјали.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм предмета Природа и друштво задржао је постојећи оквир, план наставе и учења од два часа недељно, односно 72 часа годишње и досадашњи завичајни принцип.

Принцип животне близине, тзв. завичајни принцип, одређује просторну и временску блискост природних и друштвених појава и процеса, и као такав представља једну од суштинских одлика овог предмета. У првом разреду се креће од просторно и временски најближих феномена за ученика, док се у старијим разредима просторни и временски оквир постепено шири. Конкретно, оквир унутар ког се остварују предметни исходи у првом разреду чине садржаји из најближег и *непосредног окружења ученика* – дома, школе, насеља/дела насеља у коме ученик живи, у II разреду просторни оквир се проширује на *Насеље са околином*, у трећем III разреду на *Крај у коме ученици живе*<sup>2</sup>, а завршиће се у IV разреду државом *Србијом*.

Принцип животне близине овом програму обезбеђује високу осетљивост на контекст у коме ученици живе, односно отвореност за садржаје из учениковог окружења и флексибилност за уважавање карактеристика и одлика најразличитијих средина у којима деца из Србије живе. У том смислу предмет Природа и друштво подразумева отвореност и за садржаје од значаја за националне мањине у складу са простором проучавања природних и друштвених појава у трећем разреду – *крај у коме ученици живе*. Поред тога, код свих ученика треба развијати осећај богатства у различитостима међу припадницима различитих националности указивањем на постојање људи који славе другачије празнике, имају различите обичаје, културу становања, исхрану, облачење и сл.

<sup>2</sup> Крај, као простор проучавања, је територијална целина која се поклапа са границом општине. Традиционално до сада се за овај територијални ниво користио појам завичај. Проблем употребе појма *завичај* произилази из непостојања јасних просторних и временских критеријума за његово издвајање.

Уважавање окружења у којем ученици живе директно је у вези са уважавањем искустава и знања ученика. Ученици у процесу наставе и учења улазе са идејама и представама о свету, себи и свему другом што их окружује. Изградили су их личним ангажовањем у свакодневним активностима, како у школи, тако и ван школе у другим образовним, културним и свакодневним животним активностима – учењем, читањем, писањем, играњем, слушањем, посматрањем, размишљањем, разговарањем, итд. Зато је веома важно да полазне тачке у развоју научних идеја о природним и друштвеним појавама и процесима буду управо идеје и искуства са којима ученици долазе у школу и улазе у процес учења. Кроз разноврсне активности којима се уважава средина у којој ученици живе и њихово свакодневно искуство из конкретне средине, ученицима се омогућава да доживе и разумеју разноликост и међусобну повезаност свих чинилаца који делују у њиховом природном и друштвеном окружењу. Истовремено се подстиче њихова радозналост за откривање појава и процеса у природној и друштвеној заједници.

Основна интенција наставе Природа и друштво усмерена је на развој интелектуалних, психофизичких, когнитивно-конативних и социјално-афективних сфера личности ученика, што се одражава у наведеном циљу за крај циклуса и датим предметним исходима.

Предметни исходи Природе и друштва показују шта су ученици оспособљени да учине, предузму, изведу и обаве на крају разреда захваљујући знањима, ставовима и вештинама које су развили учењем овог предмета. Исходи се остварују у спрези садржаја, метода наставе и учења и активности ученика некад унутар једне теме, а најчешће кроз више тема. Зато границе међу темама проучавања треба схватити условно и флексибилно. Неки исходи су по својој природи међупредметни и остваривање се кроз активности у оквиру више наставних предмета, као на пример исход: *По завршетку разреда ученик ће бити у стању да презентује другима информације о прикупљеним подацима (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом)*. Треба, такође, имати у виду да је редослед програмских тема и груписаних садржаја унутар тема урађен искључиво ради прегледности препоручених програмских садржаја и не препоручује се као редослед приликом креирања годишњих и оперативних планова, већ као помоћ наставнику да их креира. Иста препорука се односи и на уџбенике. Није пожељно да структура садржаја уџбеника буде основ за планирање наставе.

Ученике треба оспособљавати да самостално истражују и анализирају природне и друштвене појаве и процесе. У зависности од исхода који се жели остварити, учитељ треба да подстакне ученике на различите врсте активности које ангажују како поједина чула, тако и више чула истовремено. Синхронизација чулних утисака даје целовиту слику објеката, процеса, појава и њихову интеграцију у комплексну слику света, а уважава различитости у склоностима ученика при упознавању света и процесу учења. Ипак, учење се не завршава на чулним утисцима, већ се наставља уопштавањем ученог кроз описивање, поређење, формулисање закључака итд. У наставном процесу се, дакле, полази од несистематизованих искуствених сазнања и иде се ка општим, научно заснованим, систематизованим знањима из области природе, друштва и културе. Активности ученика потребно је прилагодити предметним исходима, специфичностима изабраних садржаја и узрасту ученика. Постепено треба повећавати ниво захтева и самосталности ученика приликом упознавања природних и друштвених појава.

Стварност (природна и друштвена) која нас окружује и из које произилази садржај овог програма, заснована је на *повезаности различитих појава и процеса*. Због тога садржаји Природе и друштва морају да буду одраз те целовитости и повезаности појава које се изучавају. Ради формирања елементарних појмова и постављања мреже за систем појмова, при избору и распореду програмске грађе примењен је *спирално-узлазни модел*, у складу са узрасним карактеристикама ученика.

То значи да се иста тематика из разреда у разред проширује, продубљује и посматра са различитих аспеката. Изградња система у настави, последица је постојања система у стварности. Улога учитеља је да ствара прилике за учење, а не да наставне садржаје тумачи само као биолошке, географске, историјске и друге садржаје.

Поред тога, приступ настави и учењу треба да буде *повезан и са логиком и методологијом научне дисциплине* одакле произлази одређени садржај. Тако изучавање биолошких садржаја нужно треба да укључи посматрање и праћење биолошких феномена; изучавање садржаја хемије и физике – закључивање на основу спроведеног огледа или експеримента; изучавање прошлости – анализу историјских извора итд. Развијање система појмова подразумева континуиран рад учитеља на успостављању хоризонталне (унутар једног разреда) и вертикалне повезаности (између разреда) појмова унутар програма Природе и друштва. Важно је да се кад год је могуће приступи корелацији и интегрисаном приступу садржајима на међупредметном нивоу кроз наставне и ваннаставне облике рада и активности у школи и изван ње. Због природе садржаја предмета и датих исхода пожељно је активности организовати што чешће изван учионице, односно у ближем природном и друштвеном окружењу. За потребе овог предмета посебно су погодни: организоване посете, шетње, излети, настава у природи.

Поред коришћења званично одобрених уџбеничких комплета, у остваривању програма за Природу и друштво препоручује се коришћење шире литературе и осталих извора информација: штампаних, аудио-визуелних и електронских медија. Посебно се препоручује коришћење аутентичних природних и друштвених извора, као најверодостојнијих показатеља стварности, појава и процеса у конкретном непосредном окружењу, као и дидактичких материјала који одражавају посебности датог окружења и краја у коме ученици живе.

Учитељ остварује постављени циљ и исходе кроз наставу и остале организационе форме рада у школи, без додатног оптерећења родитеља и њиховог обавезног ангажовања у остваривању програма. Родитељи могу бити добровољно ангажовани као расположиви потенцијал локалне средине, у зависности од њихових знања, могућности и хтења.

## I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање обухвата креирање годишњег и оперативних планова, као и развијање припрема за час/дан/седмицу. *Годишњи план* креира се у форми гантограма и садржи број часова по темама распоређених по месецима, а у складу са школским календаром, годишњим фондом часова, планираним фондом часова по темама.

Полазећи од датих предметних исхода и препоручених садржаја од наставника се очекује да дати програм контекстуализује према потребама конкретног одељења имајући у виду карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже као и друге ресурсе школе и локалне средине.

Приликом планирања наставе и учења потребно је руководити се:

- индивидуалним разликама међу ученицима у погледу начина, темпа учења и брзине напредовања;
- интегрисаним приступом у којем постоји хоризонтална и вертикална повезаност унутар истог предмета и различитих наставних предмета;

- партиципативним и кооперативним активностима које омогућавају сарадњу;
- превасходно активним и искуственим методама наставе и учења;
- уважавањем свакодневног искуства и знања које је ученик изградио ван школе, повезивањем активности и садржаја учења са животним искуствима ученика и подстицањем примене наученог у свакодневном животу;
- неговањем радозналости, одржавањем и подстицањем интересовања за учење и континуирано сазнавање;
- редовним и осмишљеним прикупљањем релевантних података о напредовању ученика, остваривању предметних исхода и постигнутом степену развоја компетенција ученика.

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре, као и до сада, креира свој годишњи (глобални) план рада из кога касније развија своје оперативне планове. Како су исходи дефинисани за крај наставне године, наставник треба да их операционализује прво у оперативним плановима, а потом и на нивоу конкретне наставне јединице.

## **II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

### **Однос циља, исхода, препоручених програмских садржаја, метода наставе и учења и активности ученика**

При остваривању циља и предметних исхода Природе и друштва мора се имати у виду да су садржаји, методе наставе и учења и активности ученика неодојиви у наставном процесу. Концепт наставе засноване на процесу и исходима учења подразумева наставу чији превасходни циљ није преношење предметних садржаја, већ изградња и развој знања као основе на којој се развијају разноврсна умења. У том смислу, програм наставе и учења нуди садржински оквир, а учитељ има слободу да уместо њих изабере и неке друге садржаје уколико сматра да су ти садржаји примеренији средини у којој ученици живе, узрасним и развојним карактеристикама ученика и њиховим интересовањима. Суштина је у томе да садржаји буду у функцији остваривања исхода, а не сами себи циљ. Учитељ има значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика како би водио ученике ка остваривању датог исхода.

Већина предметних исхода постиже се кроз непосредну истраживачку активност ученика уз континуирану подршку и подстицај од стране учитеља. Пожељне су активности које омогућавају интеракцију са физичком и социјалном средином, јер доприносе спознавању света који окружује ученике, тако што се откривају односи и упознају својства и карактеристике предмета, бића, појава и процеса и стичу се социјалне вештине. Најефикасније методе учења јесу оне методе које ученика стављају у адекватну активну позицију у процесу развијања знања. Потребно је стварање ситуација учења у којима ће доћи до изражаја различите активности ученика које омогућају различите начине учења. Значајне активности ученика у оквиру предмета Природа и друштво су:

- Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видљивих карактеристика);
- Илустровање појава и процеса из свакодневног живота – навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења;

- Описивање – вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања;
- Процењивање – самостално одмеравање;
- Груписање – уочавање сличности и различитости ради класификовања;
- Праћење – континуирано посматрање ради запажања промена;
- Бележење – записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања;
- Практиковање – у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду;
- Експериментисање – намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик;
- Истраживање – испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа;
- Сакупљање – прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења;
- Стварање – креативна продукција;
- Играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре;
- Активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација.

Ради прегледности препоручени садржаји су дати у темама.

Потребно је приликом тумачења исхода учења и препоручених садржаја у трећем разреду стално имати у виду да се садржаји и одговарајући примери истражују и проналазе у оквиру *краја у коме ученици живе*. Крај, простор проучавања природних и друштвених појава и процеса, је територијална целина која се поклапа са границом општине. Општински центар је насеље у коме становници свих осталих насеља унутар граница општине остварују своје животне потребе као што су здравство, образовање, трговина, саобраћај, финансије, запослење, забава, итд. Унутар краја постоје природни, друштвени, економски, културни и историјски садржаји који су утицали на успостављање односа и веза између њега и његових житеља. На основу територијалног обухвата краја можемо закључити да је задовољен и принцип упознавања простора од ближег (познатог) ка даљем (мање познатом) простору.

Традиционално до сада се за овај територијални ниво користио појам завичај. Проблем употребе појма завичаја произилази из непостојања јасних просторних и временских критеријума за његово издвајање. Најопштије, завичај се одређује као „место са ближом околином где се неко родио и где је одрастао”. Из тога даље произилази да је завичај више субјективна категорија која почива на емоцијама.

Тема *Природа, човек, друштво* бави се узајамним дејством природних и друштвених фактора у окружењу. У том смислу креће се од облика рељефа и површинских вода у крају. Ови појмови су познати ученицима из претходних разреда, али се сада изучавају у ширем простору, уз додавање нових сегмената који се односе на елементе узвишења (подножје, стране, обронци, врх) и одређивање десне и леве обале текућих вода у циљу оријентације у простору. Кроз исходе учења и препоручене садржаје јасно је видљива потреба разматрања утицаја географских фактора на начин живота људи (људи су се насељавали тамо где су имали повољне географске услове, плодно земљиште и воду, правили су утврђења на узвишењима и сл.). Специфичност краја чине и групе људи који у њему живе (становници и народи краја). У том смислу наставља се разматрање дуализма права и обавеза, али сада становника краја, уз упознавање обичаја других народа у крају, а све у циљу хармоничног суживота.

Разматрања започета у другом разреду кроз типологију насеља (село, град), сада се настављају разматрањем повезаности села и града, њихове зависности и међуусловљености кроз различите послове којима се баве становници у насељима краја. Ово представља и основу за прво груписање сличних послова (којима се задовољавају животне потребе људи у крају) у делатности (пољопривреда, образовање, здравство и сл.). У контексту поменутих делатности уводи се и појам сабраћаја и његове улоге у превозу путника и терета, односно преносу информација. И даље се ради на оспособљавање ученика за безбедно учешће у саобраћају (на саобраћајницама у крају).

Садржаји о својствима воде проширују се на различита агрегатна стања ове течности, као и на упознавање ученика са процесом који обједињује сва три стања воде – кружењем воде у природи.

Разматрају се и промене које настају при загревању и хлађењу још једног елемента неживе природе – ваздуха. У том смислу, путем једноставних практичних активности ученици уочавају да се ваздух на топлоти шири, а на хладноћи сабија (промена запремине), што у природи доводи до кретања ваздуха, односно ветра.

Услови за живот (сунце, вода, ваздух и земљиште) сада се уводе у новом контексту, као специфични услови за живот у животним заједницама (копненим и воденим). Уводи се појам *ланац исхране* као основни однос међу живим бићима у животним заједницама, ослањајући се на сазнања из другог разреда о подели животиња према начину исхране. Посебну пажњу треба дати животним заједницама специфичним за крај у коме ученици живе, као и њиховој заштити.

Садржаји о човеку, односно о људском телу сада се односе на уобичајене заразне болести деце (грип, заразна жутица, варичеле) које се лако шире у колективу, као и болести које преносе животиње (крпељи, вашке). Акценат је на упознавању ученика са основним мерама заштите против ових болести и одговорном односу према сопственом здрављу и здрављу људи из окружења (на пример, не треба долазити у школу уколико смо болесни ради сопственог здравља и очувања здравља осталих ученика и запослених у школи).

Тема *Оријентација у простору и времену* односи се на оспособљавање ученика за оријентацију у простору и надовезује са на начине оријентисања из прва два разреда (оријентација у насељу помоћу карактеристичних објеката и адресе). У трећем разреду уводи се оријентација помоћу главних страна света. Акценат је на оспособљавању ученика да одреде стране света помоћу компаса, Сунца и оријентира из природе/окружења (маховине, годови на пању, цркве и сл.) у складу са оним што је доступно у окружењу у коме ученик живи. Препоручљиво је да ученици спознају простор непосредним посматрањем, шетњом по насељу и околини или кретањем превозним средствима, односно да се ови исходи учења и настави садржаји реализују у ванучионичком окружењу.

У трећем разреду почиње процес *картографског описмењавања*. Оспособљавање ученика да разумеју информације приказане на географској карти засновано је на три изазова које је потребно превазићи:

- однос величине простора на карти у односу на величину реалног простора – на географској карти приказ реалног простора је вишеструко умањен;
- перспектива из које су приказани објекти на географској карти („птичија перспектива“);
- овладавање новим „језиком“ кроз разумевање значења боја и симбола помоћу којих су приказани реални географски објекти на карти.

Да би лакше разумели како се објекти приказују на карти, препоручљиво је помоћу једноставних активности показати шта је умањено приказивање објеката и приказивање из „птичије“ перспективе. Потреба за умањењем површина које се преносе на папир је блиска ученицима, јер на цртежима на којима приказују, на пример, природу у јесен умањују природне величине (бића, предмете...) до величине формата папира. У том смислу, а у складу и са оним што се ради на Математици, учитељ може планирати умањено приказивање предмета правилних облика из непосредног окружења ученика у размери 1:10 (на пример, школска клупа је димензија 120X60 cm, када је умањимо 10 пута, ученици у свескама цртају правоугаоник димензија 12X6 cm). На сличан начин, али на папиру већег формата може се представити план учионице. Препоручљиво је за ове активности изабрати такве предмете које ученици могу посматрати „одозго“ како би стекли увид, на пример, зашто школска клупа на умањеном приказу учионице има изглед правоугаоника, резач у облику ваљка има изглед круга и сл. На сличан начин може се израдити макета насеља а затим је ученици могу посматрати ( и фотографисати) из „птичије перспективе“ како би уочили како из ваздуха изгледа то насеље, а затим се та фотографија може лако „превести“ у скицу плана тог насеља. Уколико постоје техничке могућности, за приказивање познатог окружења из различитих перспектива (реални, фотографски приказ, картографски приказ) може послужити апликација Google Maps.

Прва карта са којом се ученици сусрећу је план насеља у коме они живе. Креће се од оспособљавања ученика да пронађу улицу или објекат на плану насеља, опишу пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља, што ће у будућности довести до крајњег циља – оријентисања помоћу плана насеља тако да се дође од једне до друге локације у насељу.

Након плана насеља, ученици су спремни да разумеју апстрактнији приказ (често потпуно непознатог) простора, односно општегеографску карту. У трећем разреду креће се од посматрања краја у коме ученик живи на географској карти Србије. Дакле, полазиште је простор који је ученицима познат, па они могу да успоставе везу између опаженог окружења и његовог графичког приказа на географској карти. Оспособљавање ученика да разумеју географску карту подразумева сусрет ученика са трећим изазовом – значењем картографских боја (облици рељефа и површинске воде) и картографских знакова. Није потребно оптерећивати ученике учењем напамет изгледа и значења картографских знакова, већ је препоручљиво користити легенду у функцији трагања за њиховим значењем. Методички приступ географској карти треба да се креће у правцу третирања карте као извора информација, а не да карта буде место на коме ученици само показују задате географске појмове. У том смислу се ученику може задати, на пример, да помоћу географске карте одреди положај свога краја у Србији у односу на главни град Републике Србије. Када ученик наводи шта све може да сазна о одређеном простору посматрајући географску карту тог простора и легенду која се на њој налази, треба га подстицати да у том приказу користе и знања о странама света.

Увођење временских одредница надовезује се на оне које су већ уведене у прва два разреда и проширује се новим одредницама – *деценија* и *век*. Као и у претходним разредима, нове временске јединице уводе се тако да се мањом (већ познатом) мерном јединицом објашњава већа (нова) мерна јединица. Ученике треба стављати у ситуацију да користе наведене временске одреднице (посебно годину, деценију и век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости.

Тема *Прошлост* започиње у трећем разреду увођењем историјских извора као основних извора сазнања о прошлости. У том смислу, увођење поделе историјских извора (материјални, писани и усмени) није само себи циљ, већ указује на различите изворе информација о прошлим временима. Ученици упознају историјске изворе и истражују теме из породичне и прошлости



краја за које су заинтересовани. Када је реч о породичној прошлости, продукт истраживања може да буде приказ породичног стабла, уз увођење значења појмова преци и потомци. У том смислу, ученик користећи породично стабло описује ближе чланове породице из „угла“ предака и потомака (*Мој деда је предак мог тате. Тата је дедин потомак. Ја сам татин, мамин, бабин, дедин потомак*). Прошлост краја се истражује у односу на специфичности краја у коме ученици живе, на значајне догађаје за становнике тог краја (о којима често сведоче и споменици), и знамените људе који су рођени или живели у том крају. Истражују се ученицима блиске и релевантне теме из свакодневног живота (на пример, занимања људи у крају, одевање, исхрана, дечије игре) уз стално поређење начина живота у прошлости и садашњости (као ученицима блиске и познате). Није потребно да се истраже сви наведени аспекти свакодневног живота него они за које су ученици највише заинтересовани и за које постоје доступни историјски извори примерени ученицима овог узраста. Податке прикупљене малим историјским истраживањима ученик може да представи на неки од начина које одабере (усмено, помоћу ленте времена, породичног стабла, презентације, постера...).

Тема *Кретање* представља сегмент о коме ученици имају богато искуство, а задатак наставника је да та несистематизована, искуствена знања буду структурисана и освешћена и да омогуће ученику боље спознавање света који их окружује. Ученици препознају и наводе примере за различите облике кретања тела према њиховој путањи – праволинијско и криволинијско. Истраживање утицаја јачине деловања на пређено растојање тела природно се реализује кроз практичну активност (експеримент). Утицај јачине деловања разматра се кроз удаљеност коју тела прелазе (као и у другом разреду), при чему је пожељно укључити не само процену растојања, већ и њено прецизно мерење уз коришћење мерних јединица за дужину које су уведене у математици у другом разреду. Уводи се и падање као специфичан начин кретања тела условљен дејством Земљине теже, чему се приступа феноменолошки, без улажења у детаљнија објашњења. Посебну пажњу потребно је обратити на испитивање утицаја облика тела на брзину падања практичним проверавањем брзине падања два тела који имају све исте карактеристике (материјал, маса), осим облика (на пример, згужван и исправљен папир).

Још један аспект кретања представљају садржаји о светлости и звуку. Светлост се изучава из два аспекта: извори светлости (природни и вештачки) и сенка (облик и величина сенке). Ученици треба да разликују природне и вештачке изворе светлости, као и да путем практичне активности уоче повезаност промене величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости (природног или вештачког). Такође, ученици се упознају са различитим изворима чијим покретањем (треперењем) настаје звук – треперење затегнуте жице, гласних жица; различити звуци у природи (звук инсеката, фијукање ветра и сл.). Звукови се истражују из два аспекта – информативног (на основу звука знамо од кога/чега потиче и оријентишемо се на основу те информације) и безбедносног (звуци који упозоравају, заштита од буке). Пожељно је организовати практичне активности (огледе) којима се доказује да се јачина звука мења са променом удаљености од извора звука, што је посебно важно из безбедносних разлога.

Исходи учења и садржаји који се односе на промене *материјала* фокусирани су на уочавање повратних (истезање, савијање, ширење/скупљање; испаравање, кондензовање, топљење/очвршћавање) и неповратних (сагоревање, рђање) промена материјала. Наведене промене не треба учити напамет већ подстаћи ученике да их уоче у свакодневном животу и/или помоћу огледа. Разликовање неповратних од повратних промена материјала своди се на настајање или ненастајање материјала који имају другачија својства након механичког или топлотног деловања.

У прва два разреда једина течност која је изучавана била је вода. Сада се уводи први општији појам – течност. Приликом практичног истраживања користе се течности које су безбедне за ученика и лако доступне (вода, уље, детерџент за прање судова, мед, млеко, сок од лимуна). У овом смислу, у фокусу је уочавање сличности и разлика између воде и других течности (тече, променљивост облика; провидност, боја, густина). Посебно се истражује својство течности као растварача. Путем експеримента испитује се зависност брзине растварања од уситњености материјала, температуре течности и мешања. Ову активност најлакше је урадити на примеру воде.

Топлотна проводљивост материјала представља нови аспект изучавања материјала. На примеру свакодневних активности и претходних искустава, ученици класификују и бирају материјале који по тоplotној проводљивости највише одговарају одређеној употреби (металне шерпе за кување, дрвене клупе за седење у парку и сл). У овом смислу, разматра се и ваздух као тоplotни изолатор у природи и свакодневном животу (крзно и перје животиња; слојевито облачење, вунене рукавице, грађевински блокови, термос-боца).

Исходи учења и садржаји о материјалима завршавају се упознавањем ученика са значајем рециклаже, као и потребом разврставања отпада од пластике, стакла, папира и метала. У складу са овим, повезана је и проблематика рационалне потрошње материјала и предмета која подразумева подстицање ученика да дају предност употреби: производа који се вишеструко користе у односу на производе за једнократну употребу, као и рециклираних и производа који могу да се рециклирају. Проблематика одрживог развоја приметна је и кроз указивање на међусобне утицаје човека и окружења кад год је то могуће и актуелно у конкретним условима у којима се реализује настава. Пуно разумевање концепта одрживог развоја могуће је тек на каснијем узрасту ученика, али је потребно да се континуирано развија, и то не само на нивоу знања, већ првенствено на нивоу развијања вредности, ставова и навика. На тај начин се утиче на развој ставова важних за опстанак и будућност.

Приликом изучавања природних и друштвених феномена нужно је и даље примењивати истраживачки приступ и оспособљавати ученике за различите начине прикупљања података о окружењу, њихову анализу, сврставање у групе и категорије по различитим карактеристикама, вођење белешки и закључивање. Учествовање у једноставним огледима/експериментима који се реализују на основу упутства – индивидуално, у пару или групи, усложњава се кроз повезивање резултата огледа/експеримента са објашњењем или закључком. Значајно је радити на оспособљавању ученика да јасно презентује резултате својих истраживања на начин који је примерен проблему који се истражује и интересовању ученика (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др).

### III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика само је део праћења и вредновања образовно-васпитне праксе. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са ученицима и развијању своје образовно-васпитне праксе.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и **сумативно** и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена,

довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабрити да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Назив предмета

**ЛИКОВНА КУЛТУРА**

Циљ

**Циљ** учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Разред

**Трећи**

Годишњи фонд часова

**72**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b>   | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора;</li> <li>– повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом;</li> <li>– преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију;</li> <li>– изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама;</li> <li>– користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад;</li> <li>– протумачи једноставне визуелне информације и</li> </ul> | <b>МАТЕРИЈАЛИ</b>    | <p>Својства материјала. Својства материјала за ликовно обликовање – тврдоћа, еластичност, растворљивост или постојаност (промене у току сушења, у контакту са светлошћу, у контакту са различитим супстанцама и подлогама...), материјали који могу да се користе као алатке (пера, крзно, длака, лишће, дрвца...). Изглед материјала – основне и изведене боје, природне и створене текстуре.</p> <p>Технике. Однос материјала, ликовне технике и идеје. Производи уметничких заната (накит, уметничке лутке, шешири, таписерије, ћилими, осликани текстил, собне светиљке и сенила, грнчарија, дуборез, гравуре...). Значај рециклирања, уметничка рециклажа.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>СПОРАЗУМЕВАЊЕ</b> | <p>Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације.</p> <p>Тумачење визуелних информација. Визуелне карактеристике биљака и животиња, знаци, симболи, униформе, заставе, ношње... Пејзаж, портрет, аутопортрет.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>поруке из свакодневног живота;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа;</li> <li>– изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем;</li> <li>– распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције;</li> <li>– разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости;</li> <li>– учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу;</li> <li>– разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.</li> </ul> |                    | Слика, текст, звук. Кратки анимирани филмови, рекламе, билборди... Лепо писање – плакат, позивнице, честитке...                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <b>КОМПОЗИЦИЈА</b> | Композиција. Дводимензионалне и тродимензионалне композиције, организација композиције, равнотежа.<br><br>Орнамент. Традиционална и савремена употреба орнамената, симетрија.                                                                                                                                                                                                                                        |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <b>ПРОСТОР</b>     | Облици у простору.Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...). Композиција у простору – поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе, уређење околине у локалној заједници... Оптичке илузије на дводимензионалној подлози, специјални ефекти на сцени, у филмовима, игрицама...<br><br>Кретање. Покрет и кретање у природи, окружењу и уметничким делима. |

**Кључни појмови садржаја:** простор, облик, линија, боја, текстура.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Ученици се развијају и уче кроз разноврсне активности и задатке који подстичу радозналост и задовољство у истраживању, експериментисању, размишљању, повезивању, изражавању, стварању, дружењу и сарадњи. Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У првом разреду их има три: простор – облик, линија; у другом разреду четири: простор – облик, линија, боја; у трећем пет: простор – облик, линија, боја, текстура и од четвртог шест: простор – облик, линија, боја, текстура, светлина.

Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено да истражују и откривају те везе.

## **I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

У првој колони табеле дати су исходи који се достижу до краја школске године. Исходи воде ка постепеном развијању компетенција. Достижни су за сваког ученика, у мањој или већој мери. Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика.

У другој колони табеле предложени су називи целина, а у трећој појмови, подпојмови и теме за разговор и истраживање. Нови модел наставе и учења није фокусиран на садржаје. Наставник има слободу да осмисли називе, број и редослед наставних тема и наставних јединица, а у складу са дидактичким принципима и условима у школи. Настава се не планира према структури уџбеника, јер ученици не уче лекције по реду, већ истражују уџбеник како би развијали међупредметне компетенције – у зависности од задатка/теме траже одговарајуће визуелне и/или текстуалне податке и информације, повезују их, пореде, стављају у нови контекст, користе их као подстицај за стварање...

У настави треба да доминирају проблемски задаци који циљају више исхода и међупредметних компетенција. Задаци и активности треба да буду разноврсни и да омогуће сваком ученику да се развија у складу са својим интересовањима, искуством, потребама и потенцијалима. Осим стваралачког рада значајан је и разговор. Наставник планира питања која подстичу ученике на размишљање и на развијање креативних идеја (модел подстицајних питања се може видети у програму за други разред).

## **II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

### **МАТЕРИЈАЛИ**

Материјали, прибор, технике и савремена технологија су средства која се користе у процесу визуелног описмењавања. Наставник кратко објашњава и показује како се припремају, користе, чисте, одлажу или преносе и пружа друге неопходне информације. Одабрани садржаји ове целине интегришу се са садржајима других целина.

### **Својства материјала**

Ученици треба да добију само кључне информације о својствима материјала које користе. Ако користе употребљену амбалажу, материјале или објекте које су пронашли у природи потребно је да их, уз помоћ укућана, припреме пре доношења на час (прање, термичка обрада, дезинфиковање асепсолом, алкохолом... у зависности од материјала). У току године самостално припремају лепак или масу за обликовање од материјала који се користе у домаћинству (кукурузно брашно, кукурузни штирак, сода бикарбона, сирће, млеко, со, шећер...). Водене боје могу да направе од истрошених фломастера.

Рецепти се могу пронаћи на интернету, наставник бира оне који одговарају узрасту ученика. Важно је и да сви ученици до краја првог циклуса развију навику да заједно распремају и чисте простор по завршетку рада.

Имајући у виду да се технологија материјала развија великом брзином, наставник може да информише ученике о неким иновативним материјалима које користе дизајнери одеће, амбалаже, намештаја... На пример, материјал који се прави од папира и пластике (Partic), материјал који се прави од рециклиране одеће (варијанта материјала Karta-Pack)... Тростимензионално (3D) штампање и паметни материјали могу да се помену у следећем разреду.

Подела боја на основне (примарне) и изведене (секундарне) односи се на пигментне боје за сликање. Ученици треба да знају да мешањем две основне боје у односу 1:1 неће увек добити тон који су очекивали, јер се материјал различитих произвођача разликује. Било би добро да истражују мешање боја тако што ће размењивати прибор/материјал. Није потребно да меморишу називе боја, јер школске боје или немају називе или се називи разликују од једног до другог произвођача. Међутим, када почну да користе белу боју наставник треба да их мотивише да експериментишу. На пример, може да пита: „Како бисте описали ове две боје?“, показујући цинобер и кармин црвену. Затим, да тражи да помешају обе боје са белом и упореде тонове које су добили. Даље ученици сами истражују. Боје трећег реда (терцијерне) се објашњавају у четвртном разреду. Примарне и секундарне боје се повезују са природним и вештачким облицима, емоцијама, утисцима, простором... Наставник објашњава текстуру на најједноставнији начин (изглед површине материјала), иако објашњење неће бити потпуно. Важније је да се ученици не збуне и да искуствено истражују текстуру. Истражује се стварна (физичка) текстура материјала, која има изражене тактилне квалитете, а наставник планира више разноврсних задатака. На пример, ученици могу да компонују лепећи на картон лишће, комадиће чипке, текстил, канап, рафију..., да обложе рад алуминијумском фолијом за домаћинство, пажљиво трљајући тупим врхом оловке или прстима. Уколико немају фолију, могу да премажу рад белом бојом како би се фокусирали само на текстуру. Када вајају у меком материјалу треба да креирају текстуре плански (глачањем, урезивањем, утискивањем...). Наставник указује на то да понекад физичка текстура највише утиче на утисак о делу, нарочито када је реч о скулптури и дизајну ентеријера (показати примере). Визуелна текстура се још увек не објашњава, али се истражује искуствено – ученици могу да цртају текстуре разноврсним линијама, да осликају папир (разливањем боје, прскањем, дувањем кроз сламчицу...), да користе технике колаж, фротаж, гратаж, суминагаши или ебру.

## Технике

На основу сопствене процене наставник у трећем или четвртном разреду објашњава да су акварел боја и папир материјали за ликовно обликовање, а акварел техника начин на који се тај материјал обликује. Ученици могу да испробају сликање акварел бојом на сувом папиру и сликање на влажном папиру. Уобичајено уче гваш технике (влажни нанос, полусуви нанос, испирање, гребање...) пре него што почну да користе темпере, али то није правило. У штампање графика се уводе прављењем импровизованих матрица. Најједноставнија се припрема на употребљеној стиропор (полистирен) тацни за паковање хране. На полеђини тацне цртеж се лако урезује фломастерима, а боја се наноси широком четком или комадићем чврстог картона. Осим оловкама и четкицама било би добро да цртају и импровизованим прибором (згужваним папиром/кесом/фолијом, гранчицама, боровим иглицама...), јер то помаже да „ослободе руку“ и да боље организују композицију. Скулптуре могу да обликују од папира, картона, лако савитљиве жице, тканине, комбиновањем разноврсних материјала... Затим, од меких материјала:

глинамола, школске глине, полимерне глине која се не пече („FIMO AIR“), „магичне глине“ (пенаста глина са гранулама стиропора, кинетичка глина, „Mad Mattr“...) или масе коју су сами направили. Треба имати у виду следеће. Неке масе се споро суше, па је тешко пренети рад од школе до куће без оштећења. Боље је да не користе пластелин, јер има врста које се уопште не суше, као и миришљавих које садрже алергене. Неке масе не прљају руке и радну површину. Скулптуре се обликују белом масом или масом у боји природних материјала, а која може и да се „патинира“ бојом.

Наставник може да покаже и корисне технике које нису кључне за достизање исхода. На пример, може да демонстрира како се од мараме или комада платна обликује торба/завезљај савијањем и везивањем („фурошики“ техника), како се од омота за бомбоне обликују торбе, футроле..., како се плете прстима, како се обликују корпе од папира, како се савијају оригами фигуре, како се пакују поклони, како се савијају украсне машине, како се праве лампиони, како се праве/декоришу сенила... Ученици могу да вежбају те технике и код куће, али је важно да на часу осмисле или договоре намену тих радова (украс за собу, украс за учионицу/школу, лични предмет, поклон за некога, радови за школски продајни сајам...).

Ученици упознају неколико уметничких заната које наставник бира у складу са темама и задацима које је планирао, локалном традицијом или интересовањима ученика. Одабрани садржаји се интегришу са одговарајућим садржајима овог и других програма. Учење може да се реализује у одабраном етнографском музеју. Уколико наставник планира радионицу или пројекат који укључује прављење уметничких рукотворина у школи препорука је да се користи материјал за рециклажу.

Уметничка рециклажа је важна тема. Наставник може да покаже примере уметничких пројеката у нашој земљи, као што су: „Убади лименку доврши скулптуру“, скулптура „Ђубровиште са Великог ратног острва“ (Београд), „Еко-мрав“ (Суботица), „Птица робот“ (Бор, Београд)... и примере уметничких дела направљених од предмета за рециклажу (на пример, унети у претраживач називе уметничких група: „FigJamStudio“, „Skeleton Sea“ или „Guerra de la Paz“ и имена уметника: Auroga Robson, Subodh Gupta, Moaffak Makhoul или Sean E. Avery).

Школе које имају средстава и планирају набавку дигиталне технологије треба да имају у виду и ону која одговара настави Ликовне културе. На пример, мултимедијална лабораторија „i-Theatre“ произвођача „Edutech“ погодна је за интегрисану наставу Српског језика и Ликовне културе у првом циклусу. Дигиталне табле за цртање произвођача „Wacom“, као и ајпед таблети (iPadPro) подржавају стваралачки рад. Интерактивна школска табла „SMART Board“ са пројектором (на пример, серија 7000) има вишеструку намену (проучавање ликовног језика, компоновање, лоцирање уметничких дела...). У школама које имају савремену опрему и средства, ученици треба да уче о заштити здравља и правилној употреби уређаја, као и о значају сарадње са школама које немају такве услове. У школама које не могу да набаве одговарајућу опрему и средства, ученици могу да користе помагала која се једноставно праве. На пример, када се настава одржава у учионицама опште намене које немају одговарајуће столове ученици могу да направе од картона стони „штафелај“ (унети у претраживач: „DIY cardboard easel“). „Светлосне столове“ као што је, на пример, APH Light Box наставници могу да направе у сарадњи са родитељима (унети у претраживач: „DIY lighttabletutorials“).

Све одабране садржаје је потребно повезати са причом о томе како се развијају креативне идеје, односно шта све може подстаћи (мотивисати) визуелне уметнике (и ученике) да стварају. Како би се освестио процес развијања идеја, наставник може да зада ученицима једноставну вежбу – да три пута преобликују исти троугао тако да креирају три различита сложена облика из маште. Вежба може да се понови са другим обликом, мрљом или шаром. Ученици треба да знају и то да савремена



технологија утиче на начин изражавања визуелних уметника. Наставник може да покаже један очигледан пример (унети у претраживач име графичког дизајнера: Canion Shijirbat или Шижирбат – финал).

## СПОРАЗУМЕВАЊЕ

Циљ учења предложених садржаја је оспособљавање ученика за правилну, учтиву, добронамерну, ефектну и ефикасну комуникацију.

## Говор тела

Предложене вежбе су фокусиране на невербално изражавање мимиком и телом. Наставник објашњава да се и без говора, лицем и телом, може пренети порука, испричати прича или насликати слика. Као пример може да послужи инсерт наступа мађарске трупе „Attraction“ (унети у претраживач: Attraction Shadow Theatre Group). Уколико ученици до трећег разреда нису вежбали пантомиму треба да почну од читања израза лица и изражавања емоција. Затим, да тумаче и изражавају поруке које шаљемо неким општепознатим (у нашој култури) жестом или држањем тела (стани, крени, приђи, слажем се, нећу, извини и сл.) и неке једноставне радње (чисти метлом, свира...). Ученици који су то већ радили вежбају невербално исказивање неке ситуације (на пример, сусрет два пријатеља, пробирљиви купац и сл.). Важно је да сви ученици буду укључени да би се ослободили треме и несметано развијали креативност, заједништво и међусобно уважавање. Ако је потребно, ученици могу да погледају и неки смешан снимак (на пример, унети у претраживач: Mr.Bean's Holiday Dance Scene). Наставник повезује одабране вежбе са одговарајућим садржајима овог и других програма (имајући у виду да се програмски циљеви и методика разликују). На пример, може да формира тимове и подели задужења – док неки чланови тима глуме или рецитују, други их прате покретима, мимиком или „специјалним ефектима“ (осветљавају глумце, померају делове сценографије, формирају облик рукама или телима, производе звучне ефекте...).

## Тумачење визуелних информација

Тумачење визуелних информација је континуирана активност која се не планира као посебан час, већ као део задатака. Предложени садржаји се односе на тумачење слика независно од додатних информација као што су звук, текст и др. Сваки пут када ученицима покаже неку слику, наставник поставља питање: „Шта ово значи?“, како би се навикли да размишљају о садржају. Наставник прво указује на то да неки облици, боје, шаре и текстура у природи саопштавају неку поруку (показати примере). На пример, тамно сиви облаци најављују кишу, тамнија и храпавија кора дрвета указује на север, рогови јелена супарнику указују на његову снагу, када се осећа угрожено једна врста гусенице (*Heimeroplanes triptolemus*) заузима положај у коме личи на отровну змију. Нека бића комуницирају само визуелно. На пример, карипска гребенска лигња (*Sepioteuthis sepioidea*) „разговара“ тако што мења боје и шаре. Визуелни знаци у природи омогућавају живим бићима да преживе. Визуелни језик који користе људи је најсложенији – слике користимо и да бисмо нешто продали, забавили друге, изазвали одређене емоције, помогли угроженима, навели друге да размишљају о важним темама... Наставник показује познате знаке које ученици виђају у окружењу, а затим и оне који се често виђају на амбалажама и производима и разговара са ученицима о томе зашто је

важно да разумеју те слике. Затим се разговора о сложенијим знацима и симболима (заставе, грбови, амблеми). Садржаји из хералдике се усклађују са узрастом ученика. На пример, наставник може да покаже заставе из целог света и да тражи од ученика да процене (без пребројавања) која боја се највише користи на заставама, затим, која комбинација боја се најчешће користи, које заставе су сличне, које заставе су сличне нашој, које заставе се битно разликују од осталих... Потребно је да размишљају и о томе како се споразумевамо одећом. Ко и зашто носи униформу, ко дизајнира униформе? Затим, шта је народна ношња, у којим приликама се некада носила, да ли се још увек носи и када, како изгледају ношње њиховог краја... Наставник одређује количину информација о ношњама у зависности од броја етничких група у општини (део може да се планира за следећи разред). Уметничка дела се и даље користе као мотивација за стваралачки рад, али су појачани захтеви који се односе на доживљај и тумачење садржаја. На пример, наставник може да покаже репродукцију слике „Шетња. Дама са сунцобраном“ Клода Монеа, да пита ученике шта је приказано, шта мисле да се дешавало пре тренутка који је приказан, а шта после, ученици могу да напишу или да насликају причу према овом делу (или неком другом). Наставник показује неколико значајних дела српске уметности, бирајући она чији садржај је усклађен са сазнајним способностима и предзнањима ученика. Листа музеја се може наћи на адреси: <http://muzejirade.com>.

### Слика, текст, звук

Предложени садржаји омогућавају медијско описмењавање. Препорука је да се почне од мултимедијалних садржаја, који су сложенији, али су ближи искуству ученика. Наставник може да укаже на то да рекламе на телевизији и на интернету, билборди, брендирана аутобуска стајалишта, кратки анимирани филмови... најчешће нису намењени деци или нису увек добронамерни. Међутим, превише разговора о негативним странама савремене медијске културе може бити контрапродуктивно или без икаквог ефекта, па је боље да се фокус помери на позитивне аспекте. На пример, наставник може да прикаже снимак „Waka Waka“, флешмоб који се одржао у Холандији с циљем да се прикупи помоћ за Кенију. Затим, да тражи од ученика да се распитају коме је најпотребнија помоћ у њиховој општини, у каквој акцији би могли да учествују да би помогли... Већина квалитетних кратких анимираних филмова не одговара узрасту ученика, али поједини могу послужити као увод у васпитне теме (на пример, Пиксаров „For The Birds“ или серија „Minuscule“ или „Tuurngait“, дипломски рад студената из Арла). Када је реч о маркетингу, као пример могу да послуже рекламе „The Power Of Teamwork“, белгијске компаније „Линија“ (De Lijn), билборд који рекламира млеко произвођача „Anando“ (у Индији), а у нашој земљи билборд који рекламира Манчмелоу, агенције „Ovation BBDO“. Савремени билборди и рекламни панои могу да буду и корисни свим грађанима. У нашој земљи је развијен систем паметних клупа и аутобуских стајалишта која се напајају соларном енергијом и имају више функција („PETROSOLAR“), а тим научника из Перуа развија билборде који пречишћавају ваздух у градовима. Ученици треба да разговарају о порукама, оригиналности и доживљају приказаних примера. Наставник указује на то да визуелни уметници креирају мултимедијалне садржаје тимски. Није предвиђено да ученици уче о фазама продукције у првом циклусу, важније је да развијају креативност тако што ће се трудити да дизајнирају карактере (осмисле изглед и особине јунака). Најлакше је да нацртају јунака у боји (јунак може да буде фантастично биће, човек, животиња, биљка, предмет...). Наставник може да помогне питањима: Како се зове? Како се креће? Шта је на твом јунаку посебно, по чему се истиче? Да ли је добар или лош? Шта воли да једе? (ученици записују најважније особине на маргини поред цртежа). Јунак се затим смешта у неку причу или рекламу.

Плакат је мање сложена форма оглашавања и ученици могу да га раде више пута у току године, уколико постоји потреба. Основна карактеристика плаката је да садржи саопштење за јавност на већем формату папира, а школски плакати могу да садрже само интерна обавештења (на пример, обавештење о школској забави), образовне садржаје (на пример, азбуку/абегу) или васпитне (на пример, правила понашања). Наставник и ученици се договарају шта ће саопштити, да ли ће плакат садржати само текст или текст и слику, да ли ће се реализовати као одељенски рад (један плакат) или рад више тимова (више плаката), која техника/технике ће се користити и на ком формату (уобичајени формат за школу је 100x70cm, али то није правило). Ученицима не треба постављати превише захтева везаних за ликовно-графичко обликовање плаката (захтеви ће се постепено повећавати у старијим разредима). Лепо писање се примењује на часу када се раде плакати, честитке, позивнице... Сви ученици могу да дизајнирају слова свог имена, било којом техником. Заинтересовани ученици могу да вежбају код куће калиграфско писање једног или неколико слова договореног словолика (фонта), на формату А4, А5 или А6, користећи фломастере широког равног врха.

## КОМПОЗИЦИЈА

У овој целини су груписани садржаји везани за организацију композиције.

### Композиција

Ученици треба да знају да је ликовна композиција целина коју је створио уметник и да се делови композиције називају ликовни елементи (ученици су упознати са обликом, линијом, бојом и текстуром). Уколико сами затраже додатна објашњења, наставник пружа најједноставнија. На пример, текстура листа није ликовни елемент, јер лист није створио уметник, већ природа. Али, ако осушени лист залепимо на ликовни рад, његова текстура ће постати део композиције (ликовни елемент). Наставник не објашњава врсте композиција и принципе компоновања, али разговара са ученицима о уметничким делима и ученичким радовима (који елементи су слични, а који потпуно различити, шта се највише истиче, шта се понавља...). Током године прати како ученик напредује, да ли увек распоређује елементе на исти начин, да ли црта мање фигуре и оставља превише празног простора на папиру, да ли су фигуре у предњем и задњем плану истих димензија... Наставник не исправља ученике и не објашњава однос простора и композиције, перспективу, скраћења, димензије и планове, већ прилагођава задатке и активности како би подстакао напредовање свих ученика. На пример, може да зада ученицима да заједно или у тимовима цртају на већем формату папира или кредама у боји у школском дворишту. Сликање аутопортрета, градског и сеоског пејзажа, цртање четком и бојом (без употребе оловке) на различитим форматима папира, компоновање само бојом, распоређивање разноврсних облика колаж техником... помаже да ученици боље организују елементе. Равнотежа се објашњава као баланс, на примерима из свакодневног живота (клацкалица, стајање на једној нози...), а ученици проналазе тежиште тела искуствено, док обликују или конструишу тродимензионалне радове. Организација композиције се примењује у свим задацима и повезује се са осталим садржајима овог програма.

### Орнамент

У току године наставник планира најмање два задатка. Један задатак је везан за наслеђе – ученици на мањем формату папира прецизно цртају орнамент за вез, чипку, филигран, ћилим, чарапе, прекривач... Могу да користе милиметарски папир или папир на квадратиће, лењир, шестар, паус папир, јер треба да воде рачуна о томе да шара буде симетрична. Пре него што осмисле орнамент, потребно је да одреде за који предмет/објекат је намењен. Орнаменте могу да раде и када обликују празничне украсе. Овај задатак/задаци се интегришу са садржајима других програма. Други задатак је дизајн орнамента за било који предмет који користе (патике, мајица, обележивач за књиге, шнала за косу, шоља...), а на који могу да пренесу нацрт одговарајућим перманентним маркерима (уз помоћ старијих). Или, могу да дизајнирају предмет/објекат који је украшен орнаментом (орман, столица, камион, воз, капут, торба, саксија...) било којом техником коју сами одаберу. Као подстицај наставник може да покаже фотографије, на пример, аутомобила украшених орнаментима (унети у претраживач: „vochol“). Други задатак се везује за развијање креативних идеја.

## ПРОСТОР

Предложени садржаји су везани за истраживање и обликовање простора.

### Облици у простору

Ученици треба да разговарају о отвореном и затвореном простору у којем су изложена уметничка дела, колико је значајно да прилаз уметничком делу буде уређен, да дело буде осветљено на одговарајући начин, да буде постављено на одговарајуће место, да буде заштићено ако је потребно... Било би добро да наставник припреми фотографије различитих простора (плажа, њива, воћњак, шума, депонија, градски трг, улица, парк, пијаца, учионица...) и слику познатог споменика (изрезану по контурној линији), да тражи од ученика да „поставе“ споменик у сваки од тих простора и процене како се мења утисак о споменику у зависности од окружења. Исто може да се уради са уметничким сликама и музејским експонатима. Наставник подстиче ученике да на креативан и ефектан начин изложе своје радове. Може да покаже један пример (качење штипаљкама или излагање на спојеним картонским кутијама у виду „тотема“ или формирање „фриза“...), ученици се надовезују предлозима.

Наставник бира примере, задатке и активности везане за оптичке илузије (планирајући део и за следећи разред). На пример, добри примери симетрије су Ешерови радови (унети у претраживач: [www.mcescher.com/gallery/symmetry/](http://www.mcescher.com/gallery/symmetry/)), за вежбе опажања добри примери су (одабрани) радови Олега Шупљака (Oleg Shuplyak), за илузије на фасадама зграда и у ентеријеру очигледан пример су радови Леандра Ерлиха (Leandro Erlich), а већи избор се може наћи на интернету (унети у претраживач: „optical illusions“). Оп-арт на равной подлози ствара илузије кретања и илузије испупчених и удубљених објеката. Наставник указује и на то да у свету, а и у нашој земљи постоје музеји илузија. Ученици могу да раде једноставне оптичке илузије (на пример, оп-арт вртешке) или да раде сложени школски пројекат: да обликују сценски простор користећи ЛЕД траке, фолије, огледала, декор изрезан од лепенке... Идеје за сценски дизајн се могу пронаћи на интернету (на пример, унети у претраживач: Alice in Wonderland scenic design).

### Кретање

Приказивање покрета и кретања је садржај који се реализује током целе године у оквиру различитих задатака и активности. Аналитичко посматрање покрета и кретања се у најмањој мери вежба на примерима уметничких дела и то само на очигледним и једноставним. На пример, наставник може да покаже неколико пејзажа Саве Шумановића, а да ученици уоче да ли неке од приказаних облика покреће ветар, затим, дело „Под јабуком“ (Гружанка са дететом), Ђорђа Крстића, на којој треба да уоче и протумаче покрете мајке и детета... Вежбе опажања су делотворније када ученици свесно обраћају пажњу на покрете и начин кретања у простору у коме се налазе. Наставник их упућује да и ван наставе посматрају кретање (како се њишу гране, како ветар покреће суво лишће на тлу, како пада киша... ). У првом циклусу ученици углавном компонују на основу памћења покрета и кретања, али напредни ученици могу да раде и по природи (моделу).

Ученици могу да креирају кинетичке скулптуре (уколико то нису радили у претходном разреду). Када раде перформанс, могу да користе провидну фолију или старе чаршаве и ЛЕД батеријске лампе (одабрати најнижу цену) стварајући композиције светла и сенке (наставник снима перформанс).

### III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На почетку сваког задатка/активности наставник кратко информише ученике шта ће учити и зашто то уче. То је нарочито важно зато што се учење одвија кроз игре, забавне задатке и активности, па се може десити да ученици не обрате пажњу на процес учења и стварања. По завршетку рада излажу се сви радови како би ученици могли да пореде решења и уче једни од других.

Самопроцена радова је вербална или писана. Наставник тражи од ученика да усмено опишу свој рад или да напишу нешто о свом раду. Уколико наставник процени да су ученици спремни, може да користи прилагођену методу 3, 2, 1. У интегрисаној настави ученици на листићу пишу: 3 ствари које сам научио/научила на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио/научила и 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио/поставила. Када се ученици ликовно изражавају, могу да напишу: 3 ствари о којима сам размишљао/размишљала током рада; 2 ствари које ми се свиђају на мом раду и 1 ствар коју бих променио/променила или бих урадио/урадила другачије. На листићу се уписује име, презиме и назив рада (може и датум), а листић се лепи на полеђину рада или се чува у блоку. Ученици не треба да наводе више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када им ништа није јасно или сматрају да је рад упропашћен. Издвајање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученике да идентификују најважнији пропуст и да се фокусирају на његово уклањање. Листићи за самопроцену дају наставнику потпунију слику о напредовању ученика.

Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:

- Однос према раду (ученик је припремљен за час, одговорно користи материјал, прибор и алатке, одржава прибор и радни простор...);
- однос према себи (поставља питања, труди се, учи на грешкама, самосталан је у индивидуалном раду, истрајан је...);

- однос према другима (поштује договорена правила понашања, спреман је да помогне и да сарађује, уважава туђе радове, начин размишљања, доживљавања, опажања...);
- разумевање (разуме задатак, разуме појмове, разуме процес, разуме визуелне информације...);
- повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, идеје, дела...);
- оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове, оригиналан је у односу на своје претходне радове...);
- вербално изражавање (учтиво комуницира, кратко и јасно образлаже свој рад, замисао, утисак, опажање, емоције...);
- употреба техника (примењује одговарајући процес, контролише однос воде и боје, бира подлогу у односу на технику, бира материјал и технику у односу на идеју).

Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка.

Назив предмета

## МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ

**Циљ** учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред

**Трећи**

Годишњи фонд часова

**36**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <b>ОБЛАСТ/ ТЕМА</b>    | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– опише своја осећања у вези са слушањем музике;</li> <li>– примењује правилан начин држања тела и дисања при певању;</li> <li>– изговара бројалице у ритму, уз покрет;</li> <li>– пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења;</li> <li>– наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе;</li> <li>– разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима;</li> <li>– повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима;</li> <li>– препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу;</li> <li>– повезује почетне тонове песама–модела и једноставних наменских песама са тонском висином;</li> <li>– комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет;</li> </ul> | <b>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</b>  | Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика).<br>Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине.<br>Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар).<br>Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу.<br>Музичка прича.<br>Филмска музика.<br>Музички бонтон.<br>Музика и здравље.<br>Дигитализација. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <b>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</b> | Дидактичке музичке игре.<br>Правилан начин певања – држање тела и дисање.<br>Правилна дикција.<br>Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу;</li> <li>– осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу ;</li> <li>– осмисли музички одговор на музичко питање;</li> <li>– осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст;</li> <li>– изабере одговарајући музички садржај(од понуђених) према литерарном садржају;</li> <li>– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;</li> <li>– коментарише своје и туђе извођење музике;</li> <li>– самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације;</li> <li>– учествује у школским приредбама и манифестацијама.</li> </ul> |                                        | <p>Певање песама уз покрет.<br/> Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од <i>ха</i> до <i>це</i><sup>2</sup>.<br/> Певање и свирање песама из нотног текста.<br/> Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима.<br/> Инструментална пратња по слуху.<br/> Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације.<br/> Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука.<br/> Музички бонтон.<br/> Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од <i>це</i><sup>1</sup> до <i>ге</i><sup>1</sup>).<br/> Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4.<br/> Јединица бројања.<br/> Тактирање у 2/4 такту.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p><b>МУЗИЧКО<br/>СТВАРАЛАШТВО</b></p> | <p>Стварање једноставне ритмичке и мелодијске (једноставне) пратње.<br/> Музичка питања и одговори и музичка допуњалка.<br/> Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст (учење у контексту).</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |



**Кључни појмови садржаја:** певање, свирање, слушање, музичке игре, музички бонтон, нотно писмо.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Природа саме музике, па и предмета Музичка култура указује на стално прожимање свих области и програмских садржаја. Нагласак у свакој од области је на развоју способности код ученика да комуницирају са другима кроз слушање, извођење и стварање музике као и способности да изражавају своје мисли и осећања кроз музику.

Инсистирање на развоју критичко-аналитичког мишљења има за циљ да помогне ученицима да превазиђу површно расуђивање и да развију лично гледиште (засновано на адекватним информацијама) као и да науче како да артикулишу своје креативне и уметничке изборе. Ученицима треба дати могућност да буду инвентивни и маштовити у свом размишљању, а не само да пронађу тачан одговор.

Учење о музичкој уметности не може се посматрати само као учење музичке писмености и извођење музичких композиција. Учење, поред нужне концентracије на развијању знања и вештина код ученика сходно њиховом узрасту и годинама проведеним у учењу музике, треба да развије његову комплетну личност негујући принципе вршњачког учења, одговорности и лидерства, великодушности и посвећености другима и појединачног доприноса у остваривању циљева у заједничким активностима. Поред тога, музичке активности имају функцију социјалне кохезије и спасавања од друштвене маргинализације.

Програм наставе и учења усмерен је на остваривање исхода при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике и музичко стваралаштво.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Музичке активности су говор у ритму, певање, свирање, покрет уз музику, слушање музике и видови стваралаштва. Препоручени музички садржаји (песме, музичке игре, ритмички и мелодијски аранжмани, композиције за слушање музике) остављају простор за избор других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Да би достигао програмске исходе, наставник реализује наставу користећи слушање, глас, покрет и музичке инструменте. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз рад у групама и у одељењу, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Наставни програм омогућава да се, поред наведених композиција за слушање и извођење, могу користити и композиције које нису наведене, односно, наставник има могућност да максимално до 30%, по слободном избору, одабере композиције за слушање и извођење водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим могућностима и интересовањима, естетским захтевима, исходима и локалитету на коме се налази школска установа. Однос између понуђених

композиција и примера из друге литературе треба да буде најмање 70% у корист понуђених. Из поменутог разлога, у програму наставе и учења се налази већи избор наставног материјала (за слушање и извођење) у односу на годишњи фонд часова предмета Музичка култура.

### ***Музика у функцији здравља и музички бонтон***

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе, а вежбе дисања организовати кроз интересантну причу и игру. Вежбе за сугласнике (Ш – шуштање лишћа, Ф – фијук ветра, Р – зујање мотора, З – зујање пчеле, П – хлађење нечег врућег, С – опонашање оглашавања змије). Лепота певања зависи од јасноће и развојности текста. Вежбе за правилну дикцију најприменивије је остварити изговором брзалица. Извођењем брзалица, поред јасног изговора, развија се пажња и концентрација – пожељни пратиоци сваког музичког извођења. Брзалицу изабрати према гласовима који их очекују у песми коју ће потом учити.

Поред пажљивог избора што квалитетнијих музичких садржаја, ученике треба стално упућивати на неопходност негована гласовног и слушног апарата. Упозорења да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма, треба да се спроводе у континуитету. Обратити пажњу и на позитиван ефекат музике, у смислу опуштања, подизања пажње, емоционалних и физичких одговора, когнитивне стимулације и развијања меморије.

Од велике важности је да се ученици упознају са правилима понашања (музичким бонтоном) при слушању и извођењу музике. Важно је обезбедити тишину и пажњу у току слушања музике и упутити их када треба извођаче да поздраве аплаузом. Овај модел понашања ученици треба да примењују на концертима и различитим музичким приредбама, било да се налазе у активној (као извођачи) или пасивној (као слушаоци) улози.

## **I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова по областима/темама, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план* подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца, дефинисање наставних јединица и осталих важних елемената.

*Припрема за час* подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима).

На часу треба да преовлађује активност којом се савладава нови музички садржај и она је увек повезана са другим музичким активностима. Специфичност предмета се огледа у томе да се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логично води ка другој.

У планирању активности, наставници треба да, имају у виду да су области уско повезане, а да су знања и вештине описане у исходима у свакој области међусобно зависна и комплементарна.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Процес учења базира се на избору најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући емоционални доживљај.

### СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

Током слушања филмске музике посебно треба обратити пажњу на однос звук–лик и музика–радња уочавањем изражајних музичких средстава који су коришћени у тумачењу драмске радње и карактерних особина главних актера.

Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Композиције које се слушају својим трајањем и садржајем треба да одговарају опажајним могућностима ученика. Композиција се први пут *увек* слуша у целини (демонстративно слушање), са унапред постављеним задатком за слушање музике – уочавање извођачког медија: инструментално или вокално (соло, групно) или оркестарско музицирање. Свако следеће слушање (три до четири пута) је фрагментарно у оквиру кога се издвајају упечатљиве целине и анализирају носећи елементи музичког дела – у случају литерарног садржаја (текстуална анализа), понављања, мелодија, темпо, ритам (аналитичко слушање). Повезујући постепено елементе музичког дела са карактером самог дела, ученик се развија у смеру активног слушања музике, а квалитетном комуникацијом између наставника и ученика долази до постепеног утицаја на развој естетске осетљивости, музичког укуса и интересовања и припремају се услови за развијање естетског процењивања. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела.

### ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ

#### Химне

1. Државна химна
2. Светосавска химна
3. Школска химна

#### Народне песме и традиционалне дечје игре

Народно коло, *Нишки вез*  
*Зелени се, јагодо*

*Девојчица платно бели (игра)*  
*Еј, дуку, дуку*  
*Ми смо браћа терзије*  
*Поскакуша*  
*Немања Радуловић, Нишка бања*  
*Бора Дугић, Чаробна фрула (избор)*

### **Песме за децу**

*Станојло Рајичић, Бумбари и пчеле*  
*Немачка дечја песма, Клепеће млин*  
*Традиционална песма из Финске, Пролећна песма*  
*Зоран Христић, Бус*  
*Драгана Михајловић Бокан, Гурманска песма*  
*Сунцокрети, Текла вода*  
*Хор Колибри, Писмо Деда Мразу*  
*Леонтина Вукомановић, Све што деца расту више*  
*Драган Лаковић, Нема земље Дембелије*  
*Хор Колибри, Најлепша мама на свету*  
*Влада и Гиле, Јуца и куца*  
*Бранко Милићевић, Јеж*  
*Бранко Милићевић, Успаванка*  
*Драган Лаковић, Бака*  
*Хор Колибри, Репа*  
*Миро Унгар, Тата ти ме волиш*  
*Мића и Аћим, Песма о одјеку*  
*Бранко Милићевић, Слатки геније*  
*Бранко Милићевић, Бранкови гусари*

### **Домаћи композитори**

*Александар Обрадовић, Свита кроз свемир*  
*Стеван Ст. Мокрањац, II руковет*  
*Златан Вауда, Јежева кућа (дечја опера)*

### **Страни композитори**

Николај Римски Корсаков, *Бумбаров лет*  
Габријел Форе, *Лептир*  
Петар Илич Чајковски, *Игра малих лабудова*  
Роберт Шуман, *На дрвеном коњу*,  
Роберт Шуман, *Дивљи јахач*  
Петар Илич Чајковски, *Валцер цвећа*  
Камиј Сен-Санс, *Карневал животиња (Лабуд, Антилоне, Фосили, Корњаче)*  
Лудвиг ван Бетовен, *За Елизу*,  
Антонио Вивалди, *Пролеће*, први став  
Антонио Вивалди, *Зима*, трећи став

### Филмска музика

Disney medley by Voca people <https://www.youtube.com/watch?v=VwnMFgy3oz0>  
Мапет шоу: *Манамана*, [https://www.youtube.com/watch?v=8N\\_tupPBtWQ](https://www.youtube.com/watch?v=8N_tupPBtWQ)  
*Cinderella, Sing sweet nightingale* [https://www.youtube.com/watch?v=XgHYCuTPl\\_o](https://www.youtube.com/watch?v=XgHYCuTPl_o)  
Disney's Sleeping Beauty, *Once Upon A Dream* <https://www.youtube.com/watch?v=15Z21XqNdpY>  
Minions, *Banana song*, <https://www.youtube.com/watch?v=sFukyIIM1XI>  
Madagascar, *I like To Move It*, <https://www.youtube.com/watch?v=hdCTmpvDO0I>  
Камиј Сен-Санс, *Карневал животиња -Фосили*, <https://www.youtube.com/watch?v=Hlec1tmddHI>  
Вивалди, *Пролеће*, [https://www.youtube.com/watch?v=NnURkV1Ou\\_w](https://www.youtube.com/watch?v=NnURkV1Ou_w)  
Wolfgang Amadeus Mozart, *Wiegenlied (Lullaby)*, K.350 [https://www.youtube.com/watch?v=vXRzq\\_8bJ3c](https://www.youtube.com/watch?v=vXRzq_8bJ3c)  
МоцАрт група, *Турски марш* <https://www.youtube.com/watch?v=UzYGyCWeEGo>  
Едвард Григ, *In the hall of the mountain king* (пример за нотна трајањаитакт)  
<https://www.youtube.com/watch?v=Wk43IDUQmTk>  
Мапет шоу, *Ода радости*, <https://www.youtube.com/watch?v=VnT7pT6zCcA>  
Мапет шоу, *На лепом плавом Дунаву*, <https://www.youtube.com/watch?v=jd8nfEdo59I>

## ИЗВОЂЕЊЕ

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Извођењем музике активира се велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење и fine моторичке радње. Посебну пажњу треба усмерити на спонтане покрете као одговор на музички доживљај.

Бројалице су драгоцен музички садржај у настави музичке културе за развијање ритмичких способности ученика. Слогови бројалице изговарају се у ритму, прецизно и увек праћени одговарајућим покретом. Покрет који прати бројалицу представља извођење пулса, ритма или груписање удара. Учењем и извођењем бројалица развијају се ритмичке способности и припрема свирање на дечјим инструментима, због чега је извођење бројалице добра уводна активност пре учења песме или свирања на дечјим инструментима. Певане бројалице подразумевају мелодију малог обима од неколико тонова, па су погодне за почетак наставе и као уводна активност пре певања песама, уколико је садржај бројалице повезан са садржајем текста нове песме. Правилан исход учења бројалице видљив је добијањем ритмички уједначеног покрета целе групе.

### Певање

Избор песме треба да буде примерен узрасту ученика и њиховим интересовањима (тематика, ритмичка конструкција, форма, артикулација мелодијских скокова, садржај, мелодија и ритам). Вежбе правилног држања тела, дисања и говорне артикулације треба да претходе обнављању познатих песама, које су опет садржајно и/или музички сличне оној коју ће учити.

Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од *хадо*  $ce^2$ ). Песме модели уче се и певају по слуху. Следећи задатак је слушно идентификовање почетног слога/тона. Тонска висина се пева, записује и свира. Пожељно је свирање песама модела. Учитељ обрађује песме по слуху у тонском опсегу од *ха* до  $ce^2$ . Приликом обраде песме из нотног текста обрађују се песме у тонском опсегу од  $ce^1$  до  $ge^1$ .

### Обрада песме из нотног текста – методски кораци

Рад на песми увек почиње обрадом литерарног текста (мотивациони разговор) у оквиру чега ученици анализирају нотни текст и уочавају ознаке за такт, темпо, нотне вредности, динамику и друго.

Обрада ритма: ритам се најпре изводи на неутрални слог *та*, уз обавезно тактирање (по деловима), након чега следи обрада ритма парлато (ритмичко читање). Након ритмичког читања следи обрада тонских висина (солмизацијом). Последњи корак чини певање песме са текстом где посебну пажњу треба обратити на правилну дикцију и инсистирати на изражајном певању.

Сви наведени елементи савладавају се по деловима (двотакт, фраза), а затим спајају у логичну целину.

Традиционалне и песме других народа и жанр овапевају се по слуху или нотном тексту у опсегу предвиђеном у делу Певање. Извођење ових песама упознаје нас са културом других народа и народности.

### Музичке игре

У настави музичке културе пожељно је што чешће повезивати покрет и певање извођењем различитих врста музичких игара. Поред музичких игара са певањем, музичких игара са певањем уз инструменталну пратњу, инструменталних музичких игара, традиционалних музичких игара са певањем и без певања (само уз инструменталну пратњу), дидактичких музичких игара, музичку игру може да представља и било која песма чији литерарни садржај може да буде исказан покретом. Музичка игра се обрађује као песма по слуху, након чега следи усвајање покрета. Циљ извођења сваке игре је постизање уједначеног покрета целе групе. Група се формира слободним избором, водећи рачуна о броју ученика који чине групу. Сви ученици учествују у извођењу музичке игре, међусобним смењивањем група, све док игру не изведе цело одељење.

## **Свирање**

Ова активност се реализује на дечјим и алтернативним инструментима (тело, предмети из окружења, ручни звончићи, бумбекери).

Тонску боју инструмената треба повезивати са музичким садржајем.

Примери ритмичке и мелодијске пратње могу бити:

- извођење пулса (основне ритмичке јединице),
- извођење ритма (који се поклапа са говорним ритмом бројалица и песама па се као такав једноставно учи по слуху),
- груписање удара – различитим покретима и различитим изворима звука се на један начин изводи наглашена прва у такту, а лакшим покретом и слабијим извором звука друга, односно остале слабије наглашене у такту,
- свирање једноставне мелодијске пратње,
- ономатопеја звучних илустрација – специфична места у тексту песама могу се звучно илустровати адекватним инструментом или неким другим предметом.

Једноставне композиције и модели за певање могу се и свирати. У извођењу инструменталних аранжмана ученике делити у две или више група.

## **ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ**

### **Химне**

Државна химна

Светосавска химна

Школска химна

### **Народне песме и традиционалне дечје игре (уз певање)**

*Разгранала грана јоргована*

*Савила се бела лоза винова  
Ја посејох лубенице  
Дивна, Дивна  
Девојчица платно бели/Овако се...  
У ливади под јасеном  
Лепо ли су, нано  
На крај села жути кућа  
Људи ликујте*

### **Дечје песме**

*Никола Херцигоња, Шапутање  
Бора Мајданац, Имитатори  
Хор Колибри, Лептирићу, шаренићу  
Божидар Станчић, Вејавица  
Александар Кораћ, Питала деца медведа Брунда  
Константин Бабић, Гаца  
Александар Обрадовић, Хвалисави зечићи  
Симеон Мишев, Дино Саурус  
Никола Петин, Бере медвед јагоде  
Мирко Шоуц, Деда Мраз  
Мирко Шоуц, Сањалица маца  
Хор Колибри, Сервис за прање зуба  
Миња Субота, Ишли смо у Африку  
Миодраг Илић Бели, Здраве војско  
Вера Миланковић, Ми, до и река  
Вера Миланковић, Сирене  
Миња Субота, Поврћијада, Поздрав из Србије  
Јован Адамов, Сила ником није мила  
Бранко Милићевић, Чисте руке  
Бранко Милићевић, Лет, лет бубамаро*

### **Музичке игре**

*Девојчица платно бели/Овако се коло игра  
Владимир Томерлин, Кукавица  
Станко Коруновић, Бака Мара*



Дечја песма из Енглеске, *Шта радимо ујутру*  
Габријела Грујић *Жаба и жир*  
Надежда Вукомановић, *Буји паји*  
Народна игра, *Ми смо браћа терзије*  
Владимир Томерлин, *Брзојав*  
Драган Лаковић, *Песма о млеку*  
Седморица младих, *Јуца и куца*

### Свирање на дечјим инструментима

Народно коло, *Ерско коло*  
Црногорска народна песма *Под оном*  
Џејмс Пјерпонт, *Звончићи*  
Народна песма, *Жута кућа*  
Станко Коруновић, *Иду, иду мрави*  
Божидар Станчић, *Школско звоно*

### Модели

*Синоћ је куца лајала*  
*До, до, шта је то*  
*Ресаво, водо 'ладна*  
*Ми идемо преко поља*  
*Фабрика бомбона /Фалила ми се*  
*Сол ми дај*  
*Лазара мајка учила/грдила*  
*Синоћ мајка оженила Марка*  
Мирјана Живковић: *Сићимацо*  
Ричард Роцерс, *Солмизација*  
Дорина Радичева, *Дорица, Рената, Милица*

### СТВАРАЛАШТВО

Дечје музичко стваралаштво подстиче музичку машту, утиче на развој стваралачког мишљења, продубљује интересовања и тако доприноси квалитетнијем остваривању позитивних исхода наставе. Стваралаштво може бити заступљено кроз:

- импровизацију игре/покрета на одређену музику;
- израду децјих ритмичких инструмената од различитих материјала;
- стварање једноставне ритмичке и мелодијске пратње;
- музичке импровизације;
- музичка питања и одговоре;
- музичка допуњалка;
- компоновање мелодије на задати текст;
- илустрацију доживљаја музике;
- одабир познатог музичког садржаја у односу на литерарни.

Сви видови музичког стваралаштва реализују се искључиво по слуху, без записивања.

### **III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких способности и вештина. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Назив предмета

## ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ

**Циљ** учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Разред

**Трећи**

Годишњи фонд часова

**108**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b>                                    |          | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);</li> <li>- правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;</li> <li>- комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу;</li> <li>- одржава равнотежу у различитим кретањима;</li> <li>- коригује сопствено држања тела на основу савета наставника;</li> <li>- правилно држи тело;</li> <li>- правилно подиже, носи и спушта терет;</li> <li>- изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;</li> <li>- изведе дечји и народни плес;</li> </ul> | <b>ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ</b>                            |          | <b>Основни садржаји</b><br>Вежбе за развој снаге са и без реквизита.<br>Вежбе за развој покретљивости са и без реквизита.<br>Вежбе за развој аеробне издржљивости.<br>Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге.<br>Вежбе за развој координације.<br>Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <b>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТА И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ</b> | Атлетика | Техника трчања.<br>Истрајно трчање.<br>Скок удаљ згрчком техником.<br>Бацање лоптице из залета.<br>Скок увис прекорачном техником.                                                                                                                                                                                                              |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                      |                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- користи терминологију вежбања;</li> <li>- поштује правила понашања на вежбалиштима;</li> <li>- поштује мере безбедности током вежбања;</li> <li>- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;</li> <li>- примени правила игре;</li> <li>- навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа;</li> <li>- прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;</li> <li>- уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама;</li> <li>- правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима;</li> <li>- прати промене у тежини и висини код себе и других;</li> <li>- препозна здравствено стање када не треба да вежба;</li> <li>- примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама;</li> <li>- уредно одржава простор у коме живи и борави;</li> <li>- користи здраве намирнице у исхрани;</li> <li>- повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље;</li> <li>- препозна лепоту покрета у вежбању;</li> <li>- се придржава правила вежбања;</li> <li>- вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању.</li> </ul> |                                      | Спортска гимнастика                            | Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови. Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе и вежбе променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди.                                                                                                                                                                                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                      | Основе тимских, спортских и елементарних игара | Између четири ватре Мини-рукомет. Футсал – „мали фудбал“.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                      | Плес и ритмика                                 | Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Народно коло „Савила се бела лоза винова“. Народно коло из краја у којем се школа налази.                                                                                                                                                                                                                                              |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                      | Пливање                                        | Прилагођавање на водену средину и основна обука пливања.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                      | Полигони                                       | Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</b> | Култура вежбања и играња                       | Основна правила: Између четири ватре, Мини-рукомета и Футсала. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј“ (навијање, победа, пораз). Породица и вежбање. Вежбање као део дневних активности. |

|  |  |                          |                                                                                                                                                                                   |
|--|--|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | Здравствено<br>васпитање | Моје срце – пулс.<br>Дисање и вежбање.<br>Хигијена простора за вежбање.<br>Значај воћа и поврћа у исхрани.<br>Значај воде за организам и вежбање.<br>Поступање у случају повреде. |
|--|--|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Кључни појмови садржаја:** физичке способности, моторичке вештине, здравље, плес и игра.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Концепција Физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству наставних, ваннаставних и ваншколских организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода овог васпитно-образовног подручја које се састоји из три предметне области:

- физичке способности,
- моторичке вештине, и
- физичке и здравствене културе.

Већина исхода у програму је развојног карактера и протежу се кроз цео први циклус основног образовања и васпитања, узимајући у обзир узраст ученика и сензитивне периоде развоја физичких способности.

Програм трећег разреда базиран је на континуираном развијању знања, вештина, ставова и вредности.

## ОРГАНИЗАЦИОНИ ОБЛИЦИ РАДА

- А.Часови Физичког и здравственог васпитања.
- Б. Слободне активности.
- В. Недеља школског спорта.
- Г. Активности у природи (крос, спортски дан, излети, зимовање, летовање ...).
- Д. Школска такмичења.
- Ђ. Корективно-педагошки рад и допунска настава.

### А. Часови физичког и здравственог васпитања

Наставне области:

## I. ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ

На свим часовима као и у другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:

- развијање физичких способности које се континуирано реализује у припремном делу часа. Део главне фазе користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облици рада бирају се у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад;
- подстицање ученика на самостално вежбање;
- правилно држања тела.

Програм развоја физичких способности је саставни део годишњег плана рада наставника.

Праћење, вредновање и евидентирање физичких способности ученика спроводи се на основу *Приручника за праћење физичког развоја и развоја моторичких способности ученика у настави физичког васпитања*, (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2016).

## II. МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Учење моторичких вештина остварује се кроз различите активности применом основних дидактичко-методичких принципа и метода рада неопходних за достизање постављених исхода. Моторичке вештине треба да омогуће ученицима сналажење у свакодневним и специфичним животним ситуацијама у којима се очекује њихова примена. Ученицима који имају потешкоће са одређеним моторичким вештинама задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе. Ученицима који имају потешкоће да достигну предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду. У раду са напреднијим ученицима могу се користити додатни садржаји у складу са његовим способностима. Кроз процес остваривања програма неопходно је пратити способности ученика за различите физичке активности.

Усавршавање моторичких вештина је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд). Пре учења нових моторичких вештина у трећем, неопходно је поновити развијене моторичке вештине из првог и другог разреда.

## III. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

Ова наставна област реализује се кроз све организационе облике рада, наставне области и теме уз практичан рад.

Достизањем исхода ове наставне области, ученици развијају знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту и здрављу. Основне информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.

Ова наставна област обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању и здрављу; развијање и неговање другарства; препознавање негативних – неприхватљивих облика понашања у игри и др.

Поред наведеног у овој области потребно је радити и на: неговању патриотских вредности (народне традиције и интеркултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању личне и школске имовине, неговању друштвених вредности итд.

## **I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Дефинисани исходи су важан део и незаобилазан елемент процеса планирања наставе и учења. Дефинисани исходи представљају резултат учења на крају сваког разреда, па је при планирању рада потребно одредити временску динамику у односу на остваривање одређених исхода током школске године.

Неопходно је посебну пажњу обратити на исходе које није могуће достићи током једног или више часова, већ је у ту сврху потребно реализовати различите активности током године.

Предмет се реализује кроз 108 часова практичне наставе. Број часова датих наставних тема планира се на основу процене наставника, материјално-техничких и просторних услова. Наставне теме или поједини садржаји за које не постоје услови за реализацију могу бити замењени одговарајућим темама или садржајима програма за које постоје одговарајући услови.

## **II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

### **ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**

При планирању вежбања у припремној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући метод), прилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима треба примењивати диференциране облике рада, доzirати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежби. Време извођења вежби и број понављања задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и оптимизацији интензитета рада. Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.

#### **1. Развој снаге:**

- без и са реквизитима,
- на справама и уз помоћ справа.

2. Развој покретљивости:

- без и са реквизитима,
- уз коришћење справа.

3. Развој издржљивости:

- трчање,
- елементарне игре,
- вежбање уз музику,
- плес.

4. Развој координације:

- извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима.

5. Развој брзине:

- вежбе изводити максималном брзином из различитих почетних положаја на одређени знак – старт из различитих положаја;
- трчање са убрзањем;
- штафетне игре.

За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање.

## МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ

### 1. Атлетика

Поновити различите варијанте ходања и трчања из претходних разреда.

Трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку, са подизањем колена, трчање преко препрека, трчање са променом ритма, трчање са променом правца и смера, брзо трчање 40 m са стартом из различитих почетних положаја, елементарне игре са трчањем.

Спринтерско трчање: вежбе технике трчања, (ниски скип, високи скип, забацивање потколенице, итд), ниски старт и фазе трчања.



Истрајно трчање: вежбе технике кроз континуирано трчање.

Скок удаљ основни елементи згрчне технике.

Бацање лоптице у даљ: усвајање вежбе у целини.

Скок увис прекорачном техником; Обучавање технике врши се у целини а по потреби рашчлањивањем на фазе.

## 2. Спортска гимнастика

### 1. Вежбе на тлу:

#### *Основни садржаји*

- колут напред из упора стојећег опружених ногу,
- колут напред преко препреке,
- два повезана колута назад,
- став на лопатицама „свећа“ – опружање и издржај,
- мост из лежања на леђима уз помоћ,
- припремне вежбе за вагу претклоном и занужењем,
- припремне вежбе за став на шакама.

#### *Проширени садржаји:*

- комбинације две и више савладаних вежби.

Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби.

### 2. Прескок — специфичне припремне вежбе:

#### *Основни садржаји*

- суножни одскок и доскок на повишену површину,
- на одскочној дасци (држећи се за руке помагача) узастопни суножни скокови,
- са неколико корака залета једноножни одскок испред даске, доскок суножно на даску, одскок, фаза лета и доскок,
- упором о козлић неколико узастопних одскока са подизањем кукова (суножно и са разножењем, доскок на даску суножно (уз помоћ испред и иза справе).

#### *Проширени програм:*

- мали козлић, разношка.

Одељењско такмичење: суножни одскок и доскок на повишену површину.

3. Вежбе у вису и упору и променама висова и упора (одређене вежбе се могу реализовати и на другим погодним справама, уколико су безбедне)

*Основни садржаји*

- вратило или двовисински разбој – прилагодити висину: наскок у вис предњи, померања улево и удесно; њих у вису предњем,
- наскок у упор предњи на различитим справама; померања у упору,
- дочелно вратило или нижа притка разбоја: узмак корацима уз косу површину до упора предњег активног,
- паралелни разбој: упор, њих, предњихом упор разножно пред рукама,
- дохватни кругови: суножним одривом вис узнето (кроз згиб – уз помоћ), спуст напред до суножног става (кроз згиб, уз помоћ).

*Проширени садржаји:*

- одривом једне ноге узмак до упора предњег и сп. зањихом саскок.

4. Вежбе равнотеже: шведска лупа и ниска греда

*Основни садржаји*

- лицем према клупи – греди бочно: залети одразом једне ноге наскок у став на другој нози, слободном заножити,
- различити начини ходања: у успону, са згрченим предножењем, са заножењем, са одножењем, са високим предножењем, различити начини ходања уназад,
- скок суножним одскоком, суножни доскок на место одскока,
- издржаји на једној нози са различитим положајима слободне ноге,
- окрети на греди усправно, у чучњу за  $90^0$  и  $180^0$ ,
- саскок згрчено.

*Проширени садржаји:*

- са шведског сандука кораком на високу греду, ходање корацима у складу са способностима ученика; саскок пруженим телом на високо наслане струњаче (све уз надзор и помоћ наставника).

3. Основе тимских и спортских игара

3.1. Између четири ватре

*Предвежбе*

- Гађање лоптом у циљ (део зида, медицинка, шведски сандук, клупа итд) једном руком; Рука је у висини рамена или главе.
- Хватање лопте обема рукама у наручје, на груди.

Игра уз примену правила

Основи тактике:

- Кретање играча у пољу.
- Пребацивање лопте (највише два пребацивања).
- Гађање (у ноге, избор играча који се гађа, правац гађања у односу на положај саиграча и играча који се гађа...).

### 3.2. Мини–рукомет

- Додавање лопте једном руком у месту и кретању.
- Хватање лопте обема рукама у висини груди у месту и кретању.
- Вођење лопте левом и десном руком (у месту и кретању).
- Шутирање из места и кретања – бочни и чеони шут.
- Тактика – игра „човек на човека“.

### 3.3. Футсал – „мали фудбал“

- Додавање лопте у месту унутрашњим делом стопала.
- Примање лопте унутрашњим делом стопала.
- Додавање и примање лопте у кретању унутрашњим делом стопала (дупли пас).
- Шут унутрашњим делом стопала.
- Игра на два гола.

### 4. Плес и ритмика

- Вежбе са вијачом: њихање вијаче у бочној равни (једном и другом руком, обема рукама) напред–назад, кружење, отворити вијачу у предручењу, два суножна поскока са међупоскоком, два суножна поскока без међупоскока са окретањем вијаче напред. Зауставити вијачу у предручењу и наставити четири поскока са ноге на ногу. Поновити вежбе са окретањем вијаче уназад.

- Вежбе са лоптом

Кружење са лоптом у чеоној и бочној равни са обе и једном руком; из одручења зибом почучњем, прехват лопте у предручењу и зибом почучњем до одручења (лопта у другој руци).

Бацање и хватање:

у задатом ритму у месту и кретању,  
са почучњем,  
са окретом за 180°.

- Народно коло „Савила се бела лоза винова”.
- Народно коло из краја у коме се школа налази.

## 5. Пливање

Наставну тему Пливање, реализују школе које за то имају услове у школи или објектима ван ње.

### Вежбе

- Правила понашања на пливалишту.
- Вежбе прилагођавања на водену средину (квашење делова тела).
- Вежбе дисања.
- Вежбе плутања (на леђима стомаку и згрчено).
- Вежбе клизања (на стомаку и леђима).
- Рад ногама у води (краул и леђни краул);
- Рад рукама (краул и леђни краул са даском).
- Игре у води.

Наставу пливања реализује наставник физичког и здравственог васпитања у сарадњи са учитељем одељења.

## 6. Полигони

Полигони се примењују након неколико обрађених тематских целина (наставних тема или области) и састављају се од усвојених вежби у складу са са условима за извођење наставе.

## ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

Ова наставна област реализује се кроз све друге наставне области и теме уз практичан рад и састоји се од две наставне теме *Култура вежбања и играња* и *Здравствено васпитање*.

### Култура вежбања и играња

У раду са ученицима постепено уводити терминологију вежбања и упознати их са утицајем примењених вежби на организам. Упознати ученике са основним правилима Мини-рукомета, Футсала, игре Између четири ватре.

Подсетити ученике на правила понашања која важе у просторима за физичко вежбање како у школи, тако и ван ње. Истицати неопходност поштовања правила понашања током игре и вежбања.

Развијање свести о потреби чувања својих и туђих ствари, справа и реквизита које користе.

Упућивати ученике да информишу родитеље о вежбању на наставним и ваннаставним активностима.

Указивати на значај вежбања и подстицати ученике на вежбање у слободно време.

Навикавати ученике да приликом игре или такмичења уважавају све учеснике у игри, њихова постигнућа и међусобне разлике.

*Моје срце – пулс*

На начин прилагођен ученику објаснити повезаност интензитета вежбања и вредности пулса. Мерење пулса на вратној артерији.

*Дисање и вежбање*

Објаснити ученицима значај правилног дисања током вежбања (пешачења, трчања, вежби снаге...). Мерење фреквенције дисања (мери се удах и издах током једног минута) приликом вежбања различитог интензитета.

*Значај воћа и поврћа у исхрани*

Указивати ученицима на значај редовног конзумирања воћа и поврћа ради нормалног функционисања организма и обезбеђивања неопходних хранљивих материја за вежбање (витамини и минерали, угљени хидрати...).

*Значај воде за организам и вежбање*

Истицање значаја воде у структури и функционисању организма. Упознати ученике са важношћу уношења воде пре, током и након вежбања.

*Поступање у случају повреде*

Препознавање основних врста повреда (посекотина, одеротина, ударац...) и указивање на важност правовременог обавештавања наставника, родитеља и других одраслих у случају повреде.

**Дидактичко-методички елементи**

Основне карактеристике реализације наставе:

- јасноћа наставног процеса;
- оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита;
- избор рационалних облика и метода рада;
- избор вежби усклађен са програмским садржајима и исходима;
- функционална повезаност делова часа – унутар једног и више узастопних часова одређене наставне теме.

При избору облика рада узимају се у обзир просторни услови, број ученика на часу, опремљеност справама и реквизитима и планирана динамика рада.

Избор дидактичких облика рада треба да буде у функцији ефикасне организације и повећања радне ефикасности на часу у циљу достизања постављених исхода.

У настави треба да преовладавају игре и садржаји који захтевају прецизност извођења. Свим вежбањима претходе тачна упутства наставника и приказ вежби. Наставник прати рад ученика, указује и исправља грешке.

### III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе *физичког и здравственог васпитања*, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

1. Ниво ангажованости (активност) и однос ученика према обавезама у Физичком и здравственом васпитању који обухвата:
  - вежбање у адекватној спортској опреми;
  - активно учествовање на часовима Физичког и здравственог васпитања;
  - вежбање и играње у слободно време.
2. Приказ два комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без реквизита.
3. Постигнућа у моторичким вештинама.
4. Индивидуални напредак ученика.

Индивидуални напредак сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом вредновања (оцењивања) узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.

Код ученика ослобођених од практичног дела наставе прати се и вреднује:

- познавање основних правила елементарних и спортских игара, основних здравствено-хигијенских правила вежбања и здраве исхране;
- учешће у ваннаставним активностима.

Праћење, вредновање и оцењивање ученика ослобођених од практичног дела наставе, врши се на основу посебног ангажовања у настави.

Праћење, вредновање и оцењивање ученика са инвалидитетом врши се на основу њиховог индивидуалног напретка.

### ВАННАСТАВНЕ И ВАНШКОЛСКЕ АКТИВНОСТИ

План и програм ових активности предлаже Одељенско веће трећег разреда и саставни је део Годишњег плана рада школе и школског програма.

## **Б. Слободне активности**

Реализују се према интересовању ученика. Сачињава се посебан програм при чему се узимају у обзир материјални и просторни услови рада, узрасне карактеристике и способности ученика.

## **В. Недеља школског спорта**

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, схватања важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта.

Недеља школског спорта обухвата:

- физичке активности прилагођене узрасту и могућностима ученика;
- културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице...);
- ђачке радионице (о здрављу, физичком вежбању, спорту и др...).

План и програм Недеље школског спорта сачињава Одељенско веће трећег разреда заједно са Стручним већем предметних наставника који реализују наставу Физичког и здравственог васпитања у другом циклусу, као и другим Стручним већима (ликовне културе, музичке културе, историје, информатике...) и стручним сарадницима у школи, водећи рачуна да и ученици који су ослобођени од практичног дела наставе Физичког и здравственог васпитања, буду укључени у организацију ових активности.

## **Г. Активности у природи (излет, крос, зимовање, летовање...)**

Из фонда радних дана, предвиђених заједничким планом, школа може да организује активности у природи:

- излет;
- крос се организује минимум једном у току школске године;
- зимовање – организује се за време зимског распуста (физичке активности на снегу);
- летовање – организује се за време летњег распуста (камповање итд.).

План и програм ових активности сачињава Одељенско веће трећег разреда у сарадњи са Стручним већем предметних наставника који реализују наставу Физичког и здравственог васпитања у другом циклусу.

## **Д. Школска тамичења**

Школа за ученике трећег разреда организује и спроводи такмичења из минимум једне елементарне или спортске игре (у складу са програмом), полигона у току школске године, као интегрални део процеса физичког и здравственог васпитања. План такмичења доноси Одељенско веће трећег разреда у сарадњи са Стручним већем наставника Физичког и здравственог васпитања.

Ученици могу да учествују и на такмичењима у систему школских спортских такмичења Републике Србије, која су у складу са планом и програмом наставе и учења, као и на такмичењима од интереса за локалну заједницу.

### **Ђ. Корективно-педагошки рад и допунска настава**

Ове активности организују се са ученицима који имају:

- потешкоће у остваривању исхода;
- смањене физичке способности;
- лоше држање тела;
- здравствене потешкоће које онемогућавају редовно похађање наставе.

За ученике који имају потешкоће у савладавању градива и ученике са смањеним физичким способностима организује се допунска настава која подразумева савладавање оних програмских садржаја, које ученици нису успели да савладају на редовној настави, као и развијање њихових физичких способности;

Рад са ученицима који имају лоше држање тела подразумева:

- уочавање постуралних поремећаја код ученика;
- саветовање ученика и родитеља;
- организовање додатног превентивног вежбања у трајању од једног школског часа недељно;
- организовање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућом здравственом установом.

Рад са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом, који одређује врсту вежби и степен оптерећења, а спроводи их наставник Физичког и здравственог васпитања у сарадњи са наставником који реализује разредну наставу у одељењу које ученик похађа.

### **Ослобађање ученика од наставе Физичког и здравственог васпитања**

Ученик може бити ослобођен само од практичног дела програма наставе за одређени период, полугодиште или целу школску годину на основу препоруке изабраног лекара.

Ученик ослобођен практичног дела у обавези је да присуствује часовима. За рад са тим ученицима наставник сачињава посебан програм рада базиран на усвајању теоријских и васпитних садржаја у складу са програмом и корелацијом са садржајима других предмета.

Ослобођеним ученицима треба пружити могућност да:

- прате игру и усвајају правила игара,



- направе едукативни цртеж са спортског догађаја,
- на други начин помажу у настави.

Пример исхода за ученике ослобођене од практичног дела наставе:

По завршетку теме ученик ће бити у стању да:

- наведе основна правила елементарне игре која се најчешће примењује у настави;
- примени основна здравствено-хигијенска правила;
- помогне у организацији активности предвиђених програмом.

#### **Педагошка документација**

Свеска за резултатима ученика постигнутим на тестирању – лични картон ученика.

#### 4. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Назив програма      | <b>ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Циљ                 | <b>Циљ</b> наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва. |
| Разред              | <b>трећи</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Годишњи фонд часова | <b>36 часова</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b>                                                                    | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– својим понашањем показује да прихвата различитост других;</li> <li>– препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства;</li> <li>– се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама;</li> <li>– препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима;</li> <li>– укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка;</li> <li>– објасни разлику између саосећања, солидарности и сажалења на датом примеру;</li> </ul> | <p align="center"><b>ЉУДСКА ПРАВА</b><br/><b>Сви различити, а сви равноправни</b></p> | <p><b>Различитост</b><br/>Живот у заједници у којој би сви људи били исти (по полу, узрасту, вери, националности, образовању, интересовању). Различитост као богатство једне друштвене заједнице. Отвореност и затвореност за различитости. Различитости у нашој локалној заједници.</p> <p><b>Равноправност мушкараца и жена</b><br/>Уважавање разлика уз једнака права, одговорности и могућности. Дечаци и девојчице – сличности и разлике, иста права и могућности.</p> <p><b>Осетљиве друштвене групе</b><br/>Групе којима је услед специфичних разлика потребна додатна подршка како би имале исте шансе и могле равноправно да се укључе у живот заједнице и остваре своје потребе и права.</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– укаже на упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога на приказаним примерима;</li> <li>– наведе неколико институција у свом окружењу које брину о потребама и правима грађана, посебно деце;</li> <li>– наведе шта би волео да има у својој локалној заједници што сада недостаје;</li> <li>– тражи помоћ у ситуацијама кршења својих или туђих права;</li> <li>– наведе једно удружење грађана у свом окружењу и опише чиме се бави;</li> <li>– опише на које све начине деца његових/њених година могу да брину о својој локалној заједници;</li> <li>– пажљиво слуша саговорника, слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење;</li> <li>– испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду;</li> <li>– заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ, у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.</li> </ul> |                                                                                 | <p><b>Стереотипи и предрасуде</b><br/>Упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога (сви дечаци су, све девојчице су, сви Роми су). Негативно мишљење појединаца о некоме ко се не познаје довољно. Стереотипи и предрасуде као основ за дискриминацију.</p> <p><b>Дискриминација</b><br/>Неједнако поступање према особи или некој групи на основу неког њиховог личног својства (пол, узраст, вера, националност, образовање, инвалидитет), што за последицу има нарушавање њихових права и достојанства. Једнако поступање према неједнакима као вид дискриминације. Етикетирање, ружни надимци као вид дискриминације.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p><b>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО</b></p> <p><b>Ја и други у локалној заједници</b></p> | <p><b>Локална заједница</b><br/>Место где грађани задовољавају највећи број својих потреба и остварују највећи број својих права. Потребе и права које деца задовољавају у локалној заједници – за образовањем, здравственом заштитом, одмором, игром, учествовањем у спортским, кулурним и уметничким активностима.</p> <p><b>Комуналне услуге</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

|  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | <p>Услуге од општег интереса за све грађане локалне заједнице – вода, превоз, путеви, паркинг, отпад, осветљење, паркови, пијаци, димничари.</p> <p><b>Институције и организације</b> Локалне заједнице у области образовања, културе, здравља, спорта и рекреације, очувања околине, безбедности, верске организације.</p> <p>Активности и допринос удружења грађана у локалној заједници.</p> <p><b>Наша локална заједница</b></p> <p>Брига наше локалне заједнице о потребама и правима својих грађана,.</p> <p>Брига наше локалне заједнице о деци различитих својстава (пол, узраст, сиромаштво, здравље).</p> <p>Доступност садржаја у нашем окружењу слепим или глувим особама, родитељима са дечијим колицима или особама у инвалидским колицима (пешачки прелази, школа, дом здравља, продавница, превоз).</p> <p>Брига деце о својој локалној заједници – о отпаду, биљкама и животињама, споменицима културе, уметничким делима, потрошњи воде, пружање помоћи онима којима је то потребно.</p> <p>Удружење грађана у нашем окружењу некад и сад.</p> |
|  |  | <p><b>Солидарност</b></p> <p>Потреба узајамне бриге и одговорности међу људима. Лажна солидарност.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

|  |                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p><b>ПРОЦЕСИ У<br/>САВРЕМЕНОМ СВЕТУ</b></p> <p><b>Снага узајамне помоћи</b></p>                 | <p>Разлика између саосећања, сажалења и солидарности.</p> <p>Примери акција солидарности у нашој локалној заједници (мобе, добровољно давање крви и хуманитарне акције за лечење болесних, СМС акције прикупљања новца).</p> <p>Ситуације у којима свакоме може бити потребна помоћ (болест, сиромаштво, ратови, поплаве, земљотреси, пожари, миграције).</p> <p>Медији као подршка солидарности.</p> <p><b>Волонтирање</b></p> <p>Добровољно ангажовање појединаца и група у пружању помоћи људима, животињама, биљкама.</p> <p>Мотиви волонтера – веровање у снагу узајамне помоћи, човекољубље и хуманост. Волонтерске акције ученика/ученица школе у локалној заједници (чишћење јавних површина, сађење биљака, помоћ старим људима, удомљавање напуштених кућних љубимаца).</p> <p>Активности волонтера Црвеног крста у нашој локалној заједници.</p> |
|  | <p><b>ГРАЂАНСКИ<br/>АКТИВИЗАМ</b></p> <p><b>Акција солидарности у<br/>локалној заједници</b></p> | <p><b>Планирање и извођење акције солидарности у локалној заједници</b></p> <p>Утврђивање коме је у заједници потребна помоћ.</p> <p>Одређивање циља акције.</p> <p>Припрема плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације.</p> <p>Извођење и документовање акције –видео, фотографије, текстови и сл.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|  |  |                                                                                                                                                                                                                                   |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | <p>Промоција акције на нивоу школе –приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или панона, објављивање прилога у школском листу.</p> <p>Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.</p> |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Кључни појмови садржаја: равноправност, стереотипи и предрасуде, дискриминација, локална заједница, солидарност, волонтирање

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Изборни програм Грађанско васпитање за трећи разред организован је, као и програми за претходна два разреда, по моделу спирале што значи да су садржаји дати у исте четири области (*Људска права, Демократско друштво, Процеси у савременом свету и Грађански активизам*) али се они проширују и продубљују, а исходи се надограђују или се, ако је у питању вештина, даље развијају. Све четири области су једнако важне, а наставник их, у непосредном раду са ученицима, интегрише јер између њих постоји природна веза.

Програми Грађанског васпитања у првом циклусу, по свом циљу и концепцији, најближи су програмима обавезног предмета Свет око нас, односно Природа и друштво. Како ученици расту, повећавају се и њихове когнитивне, емотивне и социјалне способности да упознају појаве у свету који их окружује. Зато се у првом разреду проучавају појаве из најближег окружења (породица, одељење), затим у другом то је школа, а у трећем разреду програми оба предмета предвиђају проучавање појава из ширег окружења, односно локалне заједнице како се она назива у овом изборном програму. Сам појам локалне заједнице, у овом програму, се посматра као простор у коме грађани у највећој мери задовољавају своје потребе и остварују своја права, а не као дефинисана територијална површина у оквиру организације државне управе.

У трећем разреду ученици проширују свој радијус кретања и сваким даном све боље упознају своју локалну заједницу. Знају где је пошта или где су спортски терени, где се иде код лекара или у куповину. Међутим, недовољно познају ко је обезбедио воду, направио пут или организовао превоз људи, одношење ђубрета, сређивање парка или чишћење снега на улицама. Садржај овог програма треба да омогући ученицима да се упознају и са тим аспектом комуналног живота грађана у некој локалној заједници, а које се међусобно могу врло разликовати (сеоска, приградска, градска) о чему ће наставник свакако водити рачуна и прилагођавати садржај и активности. Од ученика се очекује не само да упознају локалну заједницу већ и да имају критички однос према њој, у смислу да промишљају шта све недостаје или није довољно развијено како би она у што већој мери задовољавала потребе свих грађана који ту живе (више паркова, пешачких прелаза, биоскоп, базен, тржни центар, играоница...). У тим активностима ученике треба подстицати да мисле и о потребама других, а не само о сопственим, и да јачају свест и осетљивост за специфичне разлике међу људима у заједници по полу, узрасту, здравственом стању, образовању, националности, вери. Да та осетљивост постоји показују њихови одговори у којима се залажу да у њиховој локалној заједници

буде амбуланта, звучни семафори за следе, паркинг за инвалиде, црква или библиотека. Програм предвиђа да ученици боље упознају и различита удружења грађана којих има велики број чак и у сасвим малим срединама. Нека од њих су настала недавно (нпр. удружење љубитеља видео игара), нека имају трајање и више од једног века (нпр. удружење пчелара), нека су за забаву и задовољење неких интересовања (нпр. хор), а нека су основана из хуманих разлога (нпр. удружење *Живимо заједно* за помоћ особама са сметњама у развоју). Прича о удружењима грађана има за циљ подстицање осећаја припадности заједници и спремности за удруживање са другима како би боље функционисали и боље се осећали у својој заједници. Упознавање ученика са солидарношћу и волонтирањем треба да обезбеди јачање вредности заједништва, хуманости, личне одговорности и поштовања различитости у оквиру локалне заједнице којој природно припадамо. Ученицима ће посебно бити интересантно уколико буду у прилици да се упознају са особама које су својим понашањем то и показале. На пример, може се организовати разговор са особом која је велики број пута дала добровољно крв и са особом која је примила туђу крв што јој је спасло живот. Такође, ученицима би био интересантан и сусрет са особом/особама које су на свом поседу изградиле азил за незбринуте животиње и о њима брину док их не удоме. Програм пружа велике могућности да се ученици током целе школске године укључују у различита дешавања у локалној заједници (традиционални вашари, посела, изложбе, дружења, смотре, фестивали, такмичења, сусрети...) и јачају везе са другим грађанима (старијим, болесним, друге вере, друге нације...).

Кроз различите активности и примере потребно је ојачати ученике да разликују саосећање, сажаљење и солидарност. Као илустрацију наводимо пример односа према слепим особама где ученицима треба да буде јасно да је саосећање кад осећамо колико им је тешко да се самостално крећу улицама уз помоћ белог штапа, да је солидарност када осмишљавамо како помоћи тим лицима да се лакше крећу самостално, а да је сажаљење вид дискриминације у коме се следе особе доживљавају као мање способне, другачије, мање вредне или јадне. Многи су примери где се дискриминација по различитом основу може довести у везу са предрасудама и стереотипима али је на овом узрасту најпогодније о томе говорити на примеру дечака и девојчица, мушких и женских послова, односа према Ромима, деци која похађају школу по индивидуалном образовном плану или имају било коју сметњу у развоју. Није неопходно да ученици у свом речнику имају речи дискриминација, етикетирање, предрасуде и стереотипи али је потребно да достигну исходе наведене у програму као што су *препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према особи или некој групи на основу неког њиховог личног својства или на примеру препознаје упрошћено, поједностављено генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога или нечега*. Ови исходи су врло важни јер подржавају развој осетљивости ученика за различите видове неуважавања и непоштовања што је основ за постизање исхода програма у следећим разредима, а који имају за циљ даље неговање друштвене свести и одговорности. Из тог разлога програм за трећи разред предвиђа акцију солидарности у локалној заједници која захтева да ученици „изађу“ из школе, пронађу особе или групе којима је потребан неки вид помоћи и осмисле на који начин ће исказати своју солидарност с њима. То не морају бити велике акције, довољно је организовати да ученици наизменично посећују неку старију особу о којој нема ко да брине и доносе јој неопходне намирнице, проводе време у разговору са њом, обележе рођендан и празнике или помогну око кућних послова, одласка лекару... Своју активност треба да прате и да је документују. Смисао оваквих акција је не само да ученици боље препознају потребе других који често живе, више или мање, невидљиво ту око нас, већ и да осете ефекте заједничког рада и задовољство у пружању помоћи. Као погодан мотив оваквих акција може се користити позната мисао Душка Радовића: „*Наше мало може бити много онима који немају ни мало*“. Осим тога, са ученицима треба тако радити да постану свесни да

свако од нас може доћи у ситуацију да му буде потребна нечија помоћ и солидарност. Зато као идеју наводимо и могућност да уместо спровођења акције ученици обаве истраживање о некој раније спроведеној акцији солидарности у локалној заједници (у ситуацији болести, сиромаштва, земљотреса, поплаве, бомбардовања, доласка већег броја миграната, класичне мобе и др.). То могу урадити тако што ће питати своје родитеље, баке и деке шта се тада дешавало, ко се све укључио у акцију, како се завршила.... Истраживање може бити окончано припремом изложбе која би садржала фотографије и текстове из новина, књига о том догађају.

У програму су наведени садржаји које наставник може да допуњује, проширује и мења према конкретним потребама и плану сопственог рада али увек имајући у виду исходе које треба достићи. Они су тако дати да одговарају узрасту ученика и да су мерљиви, проверљиви, односно наставник може, пратећи активности ученика, лако да утврди да ли их они остварују и у којој мери. Најчешће су на нивоу примене што значи да се знање и разумевање подразумевају јер без тога нема примене. Такав приступ одговара концепту Грађанског васпитања од кога се очекује да код ученика развија конативну, вољну компоненту која долази до изражаја у понашању. Редослед наведених исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање општег циља програма и развоја међупредметних компетенција. Између исхода постоји повезаност. Остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода. Многи исходи су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода што се препознаје у томе да се неки исходи у истој или сличној формулацији налазе у програмима за више разреда.

У процесу планирања наставе и учења наставник се руководи, превасходно, исходима које ученици треба да достигну. Приликом избора активности, како наставника тако и ученика, треба имати у виду да свака од њих се може вишеструко искористити. На пример, у оквиру скоро свих активности на различитим садржајима могућ је допринос остваривању исхода који се односе на комуникацију, осетљивост за различитост, сарадњу, поштовање правила, доношење одлука. То значи, да за такве исходе нису потребни посебни садржаји, активности и часови. Њихово остваривање одвија се постепено, спонтано и то не само кроз избор садржаја већ и кроз избор одговарајућих начина рада.

Достизање исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције као и да сами осмисле неке друге активности. Радионице треба да започињу причом која је блиска искуству ученика, а садржи неку врсту заплета (моралну дилему или сукоб потреба и/или вредности) као повод за дискусију у пару или у мањој групи, а завршава разменом у целој групи. Циљ је да се пружи могућност сваком ученику да преиспита своје мишљење и деловање због појаве конфликта између његове тачке гледишта и тачке гледишта која је различита од његове. Зато се може рећи да активности на часу треба тако да теку да обезбеде искуствено учење, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи, а не преношење готових знања, туђих увида или готових предлога. Добро је да постоји игровни контекст који помаже ученицима да се опусте и ослободе, да пробају различите видове изражавања и симболизације унутрашњих искустава, и да кроз игру истражују разноврсна, дивергентна решења за проблеме са којима се суочавају. С обзиром на узраст ученика добро је у току часа комбиновати различите активности и осмислити такву динамику рада којом се одржава њихова пажња и мотивација за учествовањем.



Грађанско васпитање је део ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је повезано са другим предметима, ваннаставним активностима и етосом школе. Овај програм корелира са предметима Српски језик, Природа и друштво, Ликовна и Музичка култура и зато је сваки вид тематског планирања добродошао.

Како је планом предвиђено да се и у трећем разреду остварује *пројектна настава*, то је добра прилика да се повеже са активностима Грађанског васпитања. Пројектна настава по свом концепту у потпуности одговара природи овог изборног програма. Заједничко им је што доприносе когнитивном, афективном и социјалном равоју ученика, као и развоју међупредметних компетенција. *Пројектна настава* има елементе проблемске и истраживачке наставе који се односе на тражење решења за неки проблем кроз тимски рад и коришћење савремених технологија. Заједничко им је и то што се предност даје процесу рада и сарадњи наспрам самих резултата. *Пројектна настава* од ученика захтева самостално проналажење информација, способност решавања проблема, рад у групи, критичко мишљење, доношење одлука, аргументовање, преузимање одговорности, поштовање рокова, планирање што су све захтеви и програма Грађанског васпитања, посебно у области *Грађански активизам*. *Пројектна настава* подразумева унапређивање компетенције ученика да користе савремене технологије у образовне сврхе на одговоран и безбедан начин што се уклапа са очекиваним исходима програма за Грађанско васпитање у другом разреду (безбедност у коришћењу интернета), а који треба и даље неговати.

У овом програму продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте: постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања и друго. Они се могу користити у току рада на неком садржају као вид документовања процеса учења и активности ученика, при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени напредовања ученика, као и самопроцени наставника колико успешно ради. Продукти се могу користити и ван одељења/групе, на пример на изложби у холу школе, у школским новинама, сајту школе.

За остваривање програма и достизање дефинисаних исхода врло је важна улога наставника. Он је модел који својим понашањем и начином на који организује рад у групи доприноси стварању демократске атмосфере која је погодна за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима, он је тај који даје повратну информацију и подстиче ученике на разумевање односа у групи. Наставник подржава ученике када им је тешко да се изразе, помаже им у избору правих речи. Подстицајним питањима може да наведе ученике да сагледају ситуацију из друге перспективе што је озбиљан захтев за ученике трећег разреда који су још увек у извесној мери (мада мање него пре) фокусирани на сопствене потребе, мисли, осећања. Коструктивна комуникација и демократске процедуре нису само циљ већ и начин да се достигну жељени исходи. Наставник треба да обезбеди да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитости уз обавезу поштовања и уважавања других и другачијих погледа и мишљења. Његова улога је и да обезбеђује наставна средства или упућује ученике да их сами пронађу. За овај програм посебно су погодне информације које нуди сама локална заједница нпр. локалне новине, телевизија и радио, информације на сајтовима, различити плакати и лифлети које прави дом здравља, музеј, галерија, туристичка агенција, спортски клуб... Ученици који живе у малим срединама, селима где локална заједница свакако другачије изгледа од оне у градовима, могу користити информације од својих бака и дека од којих ће сазнати како су они задовољавали своје потребе, које су проблеме имали и како су их решавали.

Оцењивање ученика у Грађанском васпитању се остварује у складу са Правилником о оцењивању у основној школи. Оно је описно и подразумева да ученици имају увид у своје напредовање и то не само у остваривању исхода из овог програма

већ и у развоју неколико међупредметних компетенција, посебно компетенције за *Одговорно учешће у демократском друштву*. Како је највећи број активности ученика у оквиру часова овог изборног програма организован кроз групни рад, то значи да наставник треба да има јасне критеријуме праћења напредовања који су и ученицима познати. Могу се пратити следећи показатељи: начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. Када су у питању активности ученика у оквиру последње области, ученици не треба да буду оптерећени резултатима јер и из неуспелих акција може се пуно тога научити. Истовремено, наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе.

## 5. НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА У ОБРАЗОВАЊУ

За ученике којима је потребна додатна подршка због тешкоћа у приступању, укључивању и учествовању у образовању и васпитању, планирају се и спроводе мере за отклањање физичких, комуникацијских и социјалних препрека (мере индивидуализације), односно доноси индивидуални образовни план.

### 5.1. Индивидуални образовни план за ученике са тешкоћама у учењу, сметњама у развоју и инвалидитетом, односно за ученике у ризику од раног напуштања школовања

Индивидуални образовни план се припрема за ученике којима је због сметњи у развоју и инвалидитета, социјалне ускраћености и других разлога потребна додатна образовна подршка.

Индивидуални образовни план је посебан акт који има за циљ оптимални развој ученика и остваривање исхода образовања и васпитања, у складу са прописаним циљевима и принципима, односно задовољавања образовно-васпитних потреба ученика. За сваког ученика појединачно, према његовим специфичним потребама и могућностима, припрема се прилагођен начин образовања који обухвата индивидуални образовни план, програм и начин рада који садрже: 1) податке о ученику и податке о тиму за додатну подршку 2) педагошки профил ученика, у ком су описане његове јаке стране и потребе за

подршком; 3) план мера индивидуализације, којим се предлажу одређени видови прилагођавања наставе (простора и услова, метода рада, материјала и учила) специфичним потребама ученика и 4) персонализовани програм наставе и учења, којим се предвиђени облици додатне подршке операционализују у низ конкретних задатака и корака, и спецификује распоред, трајање, реализатори и исходи сваке активности, 5) податке о праћењу и вредновању ИОП-а и 6) сагласност родитеља. ИОП се израђује према образовним потребама детета, ученика, односно одраслог, и може да буде прилагођени програм наставе и учења (ИОП 1) и измењени програм наставе и учења за један, више или све предмете (ИОП 2).

Индивидуални образовни план доноси педагошки колегијум на предлог стручног тима за инклузивно образовање. Тим за инклузивно образовање чине одељенски старешина, предметни наставник, стручни сарадник школе, родитељ/старатељ, а по потреби педагошки асистент и стручњак ван школе, на предлог родитеља/старатеља. Родитељ/старатељ даје сагласност за спровођење индивидуалног образовног плана. Наставник, при планирању рада у одељењу, усклађује свој план са индивидуалним образовним планом ученика.

Спровођење индивидуалних образовних планова прати просветни саветник.

## 5.2. Индивидуални образовни план за ученике са изузетним способностима

За ученике са изузетним способностима, школа обезбеђује израду, доношење и остваривање индивидуалног образовног плана којим се врши проширивање и продубљивање садржаја учења (ИОП 3). Индивидуални образовни план је посебан акт који у овом случају има за циљ оптимални развој и задовољавање образовно-васпитних потреба ученика који постижу резултате који превазилазе очекивани ниво образовних постигнућа.

Индивидуални образовни план за ученике са изузетним способностима укључује:

1) податке о ученику и податке о тиму за додатну подршку 2) педагошки профил ученика, у којем су описане његове јаке стране и потребе за подршком; 3) план мера индивидуализације, којим се предлажу одређени видови прилагођавања наставе (простора и услова, метода рада, материјала и учила) специфичним потребама ученика и 4) персонализовани програм наставе и учења, којим се предвиђени облици додатне подршке операционализују у низ конкретних задатака и корака, и спецификује распоред, трајање, реализатори и исходи сваке активности, 5) податке о праћењу и вредновању ИОП-а и 6) сагласност родитеља.

Индивидуални образовни план доноси педагошки колегијум на предлог тима за инклузивно образовање, односно тима за пружање додатне подршке ученику. Тим за пружање додатне подршке чине: наставник предметне наставе, стручни сарадник школе, родитељ/старатељ, а по потреби и стручњак ван школе, на предлог родитеља/старатеља. Родитељ/старатељ даје сагласност за спровођење индивидуалног образовног плана. Наставник при планирању свог рада у одељењу усклађује свој план са индивидуалним образовним планом ученика, укључујући мере и активности предвиђене индивидуалним образовним планом. Он се остварује доминатно у оквиру заједничких активности у одељењу а у складу са потребама ученика.

Спровођење индивидуалних образовних планова прати просветни саветник.

## 6. НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА ПРЕДМЕТА ОД ЗНАЧАЈА ЗА НАЦИОНАЛНУ МАЊИНУ

У настави предмета од значаја за националну мањину (Свет око нас/Природа и друштво, Музичка култура и Ликовна култура) изучавају се додатни садржаји који се односе на историјско и уметничко наслеђе одређене мањине. Од наставника се очекује да, у оквирима дефинисаног годишњег фонда часова, обраде и додатне садржаје, обезбеђујући остваривање циља предмета, стандарда постигнућа ученика и дефинисаних исхода. Да би се ово постигло, веома је важно планирати и реализовати наставу на тај начин да се садржаји из културно-историјске баштине једне мањине не посматрају и обрађују изоловано, већ да се повезују и интегришу са осталим садржајима програма користећи сваку прилику да се деси учење које ће код ученика јачати њихов осећај припадности одређеној националној мањини.

## 7. УПУТСТВО ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОЈЕКТНЕ НАСТАВЕ

Планом наставе и учења у првом циклусу основног образовања и васпитања дефинисана је Пројектна настава као облик образовно-васпитног рада којим се развијају опште међупредметне компетенције уз употребу информационо-комуникационих технологија. Усмерена је на достизање исхода који се првенствено односе на логичко и критичко мишљење као и припрему ученика за лако сналажење у свету технике, технологије и рачунарства, како у свакодневном животу, тако и у процесу учења. У складу је са општим исходима образовања и васпитања и у функцији је когнитивног, афективног и социјалног развоја ученика.

Пројектна настава почива на савременим схватањима детета, наставе, учења, функције образовања и сазнавања као социјалне конструкције подржане кроз сарадничко деловање, коришћењем различитих извора информација и активности. Применом пројектне наставе долази до повезивања познатог и непознатог, учења помоћу примера, учења примењивањем, развоја процедуралних знања, коришћења информационих технологија као и комбиновања конвергентног (логичког) и дивергентног (стваралачког) мишљења. Пројектна настава има елементе проблемске и истраживачке наставе али се овом врстом наставе поред централног захтева, који се односи на тражење решења за неки проблем, потенцирају још и процедуре, планирање, евалуирање, презентовање резултата, коришћење савремених технологија на правилан начин и наравно, тимски рад, односно процес сарадње, који је изнад самог резултата у решавању проблема.

Пројектна настава је део целокупног образовно-васпитног рада и прати наставни процес уважавајући специфичности наставних предмета трећем разреду. Ослонци планирања и организације пројектне наставе су: уважавање узраста ученика и њихове природне радозналости; коришћење ваншколских знања, вештина и искустава ученика; укључивање свих ученика уз поштовање њихових различитости; повезивање садржаја свих наставних предмета и употреба савремених информационо-комуникационих технологија. Зато ова врста наставе омогућава да наставни предмети буду смислено међусобно повезани као

и доведени у везу са свакодневним животом ученика. На тај начин се обезбеђује разумевање сврхе онога што се учи, функционално повезивање знања, вештина и искустава и мотивација ученика.

Пројектна настава је драгоцен начин рада јер од ученика захтева бројне активности, међу којима су: самостално проналажење информација; способност решавања проблема; самостално учење; рад у групи, сарадњу; критички однос према властитом и туђем раду; доношење одлука; аргументовање; усвајање другачијих, нових начина рада; планирање; поштовање рокова и преузимање одговорности.

С обзиром на узраст ученика трећег разреда и чињеницу да су се са оваквим начином рада сусрели у првом разреду, примерено је да се реализују пројектни задаци где је наставник и даље главни организатор активности уз све више прилика у којима ће се самосталност ученика испољавати где год је то могуће. Наставник пружа подршку свим ученичким активностима у току пројекта. Као и у првом разреду и другом разреду, и у трећем је важно наставити са култивисањем сарадње и начина на који се комуницира у групи што су важни циљеви пројектне наставе, јер доприносе јачању одељењске кохезије.

Пројектну наставу треба планирати и организовати на начин да садржи све потребне кораке:

- дефинисање циља и исхода који се пројектом желе постићи;
- планирање активности које одговарају теми пројекта, односно циљу пројекта, подела активности, избор материјала и метода рада, дефинисање места и динамике рада;
- реализацију планираних активности;
- приказ добијених резултата и продуката пројекта;
- вредновање пројекта (процена остварености дефинисаних циљева и исхода, указивање на успехе и тешкоће у току реализације пројекта).

При планирању наставник треба да дефинише тип пројекта, да одреди његов циљ, очекиване исходе, област којом се бави пројекат и повезаност са наставним предметима, његове садржаје, активности ученика, потребна средства, динамику рада по фазама и све што је потребно за успешно спровођење пројектне наставе. За трећи разред, као и за први и други, најпримеренији је и даље полуструктурирани тип пројекта с том разликом да наставник сада више укључује ученике и давање предлога и избор тема. Он и даље, у великој мери, дефинише методологију рада, али се очекује да више укључи ученике у проналажење материјала тако што ће се са њима договарати о томе које материјале би ко, где и како могао да пронађе и обезбеди. Све садржаје треба реализовати кроз различито тематско повезивање у игри или функционалној активности која задовољава интересовање и потребе ученика на млађем школском узрасту.

Кроз пројектну наставу треба започети са развијањем основа дигиталне писмености. На овом узрасту, употреба ИКТ-а треба да буде сведена на употребу најједноставнијих алата и упознавање са коришћењем интернета. На крају трећег разреда ученик би требало да буде у стању да:

- правилно седи при раду за рачунаром;
- зна да наведе могуће последице на здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја;
- правилно укључи рачунар, покрене програм за цртање, користи одговарајуће алатке овог програма, сачува свој цртеж и искључи рачунар;
- покрене програм за рад са текстом, унесе краћи текст и сачува документ на рачунару;

- користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ наставника;
- предложи редослед активности у односу на постављени пројектни задатак.

Један од важних исхода реализације пројекта јесте оспособљавање ученика да добијене продукте учине видљивим и представе их другима. Бројни су начини да се то постигне (представе, изложбе, кратки филм, текст у новинама, наступ на локалној телевизији, представљање за родитеље...), а њихов квалитет није приоритет.

Ученике треба стављати у ситуације да одређују редослед активности у решавању одређених пројектних задатака, што, осим развијања самосталности, представља увод у алгоритамски начин размишљања. На пример: редослед активности чији ће продукт бити плакат са знаменитим личностима краја; редослед активности у прављењу кућице за птице; у изради школског часописа итд.

Пројектна настава јесте захтевнији облик рада који подразумева добру припрему наставника. Планом је предвиђено да се реализује са једним часом недељно али сам наставник ће проценити каква динамика рада највише одговара могућностима ученика и фази у којој је пројекат. То значи да, уколико је потребно, Пројектна настава се може организовати и на другачији начин (на пример као двочас сваке друге недеље).

Родитељи треба да буду упознати са сврхом пројектне наставе и њеним најважнијим исходима. Они треба да подрже самосталне активности своје деце, или њихов заједнички рад са другом децом, као и да разумеју зашто је важно да не преузимају њихове задатке у жељи да имају боље продукте.

## 8. УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

Школа је у обавези да својим Школским програмом и Годишњим планом рада предвиди различите активности у складу са својим ресурсима и просторним могућностим. Поред организације излета, посета изложбама и сарадње са локалном самоуправом, ученицима треба понудити већи број друштвених, техничких, хуманитарних, спортских и културних активности. Те активности могу се реализовати по програму које је сама школа развила, али могу се користити и програми који су претходно донети као изборни (нпр. *чувари природе, рука у тесту, народна традиција*). Сврха ових активности је подршка прилагођавању ученика трећег разреда на школску средину и заједницу, као и задовољавање/проширивање њихових интересовања, дружење са вршњацима кроз заједничко делање, исказивање способности, осамостаљивање, развој неких вештина и друго. Активности треба тако организовати да ученици имају што више могућности за активно учешће, за креативно испољавање, за интеракцију са другим ученицима, коришћење различитих извора информација и савремених технологија. Резултате рада ученика у оквиру слободних активности треба учинити видљивим јер се на тај начин обезбеђује мотивација и задовољство учесника активности. Бројни су начини на које је могуће то остварити, као на пример: организовање представа, изложби, базара, објављивање на сајту школе, кроз смотре стваралаштва, спортске сусрете и друго.

За ученике овог узраста важно је да родитељи буду упознати са активностима које школа нуди и помогну да њихова деца изаберу оне које им највише одговарају.

## ХОР

Певање у хору је непроцењива вештина у којој ученици уживају од најранијег узраста. Свака основна школа је у обавези да организује рад хорова. У зависности од броја ученика и њихових певачких способности, могу се формирати разредни хор и/или хор млађих, то јест старијих разреда основне школе.

Рад са хором представља сложенији вид васпитно-образовног рада наставника. Рачуна се као саставни део обавезне наставе, а вреднује се као педагошка норма наставника у оквиру обавезне двадесеточасовне норме са по 3 часа недељно, односно по 108 часова годишње.

Часови хора се изводе континуирано од почетка до краја школске године и као редовна настава улазе у фонд часова наставника музичке културе.

*Образовни циљ* обухвата развијање музичког укуса, стваралачких способности, спонтаног изражавања, музичког слуха и ритма, развијање гласовних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно певање применом елемената музичке изражајности (темпо, динамика...). Развија се дечји глас, правилно држање, дисање, интонација, изговор и артикулација.

*Васпитни циљ* обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, саваладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње. Упознавање разноврсних дела домаћих и страних аутора доприноси развоју опште културе, међусобном разумевању, уважавању и поштовању.

Утицај музике на здравље (психолошки, социолошки, емоционални развој) је веома значајан. Певање у хору у великој мери доприноси смањењу стреса и агресивности. Ученици који певају у хору показују боље резултате у учењу и социјалним вештинама. Уједно, певање у хору подстиче и доживотну љубав према музици.

Репертоар школских хорова обухвата одговарајућа дела домаћих и страних аутора разних епоха, као и народне, пригодне, песме савремених дечјих композитора и композиције са фестивала дечјег стваралаштва. У току школске године потребно је са хором извести најмање десет једногласних и двогласних композиција, а cappella или уз инструменталну пратњу. При избору песама наставник треба да пође од узраста ученика, процене гласовних могућности и примереног литерарног садржаја.

## НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Наставник формира хор на основу провере слуха и гласовних могућности ученика, дикције и осећаја за ритам. Код сваког ученика треба да пронађе његов природни певачки регистар и опсег. На тај начин ће их поделити на певачке гласове (први и други, односно горњи и доњи) за извођење двогласних композиција.

На часовима хора, наставник треба да укаже на важност држања тела, дисања и правилног изговора гласова. Услов правилног дисања је правилно држање тела. Крајњи циљ је природно и синхронизовано певање и уједначен звук хора.

**Вежбе дисања** су важне за загревање гласница, отварање дисајних путева и опуштање грла. Практикују се пре вежби певања и значајне су за регулисање даха у току певања.

Вежбе распевавања доприносе квалитету певања и прецизном интонирању, чак и у почетним фазама. Како је певање техничка вештина, распевавање може помоћи развоју дечијих гласова. Наставник треба да буде креативан и користити вокализе које ће бити забавне деци, јер основни циљ је да заволе певање. Вежбе дисања и распевавања морају бити стално заступљене.

Обрада песме:

- Обратити пажњу на избор песме имајући у виду могућности ученика. Код обраде нове песме најпре се приступа анализи текста. Наставник треба да инсистира на доброј дикцији која подразумева јасан и разговетан изговор текста, односно самогласника и сугласника, али и на правилном акцентовању речи. За вежбање дикције препоручује се и певање слогова или одговарајућег текста на истој тонској висини.
- Усвајање мелодије се одвија у фрагментима. Уколико је композиција двогласна, ова фаза припреме захтева одвојене пробе по гласовима, све док свака група не буде интонативно сигурна. Правилном интонирању могу помоћи и визуелни знакови, на које ученици одлично реагују. На пример, покретима руку нагоре и надоле можемо давати знак деци да се мелодија креће навише или наниже.
- На заједничкој проби хора, након усвајања песме/композиције у целини треба обатити пажњу на динамику и агогику.

Ученици треба да усвоје правило међусобног слушања, нарочито код унисоног певања. Уколико не чују ученика поред себе, значи да певају прегласно. Уколико се уз певање изводи и кореографија, покрете треба увежбати пре текста.

Од прве пробе хора ученике треба упутити на правила понашања: нема причања у току извођења, жвакања жвака, треба да стоје право (мада их не можемо спречити да се врпоље). Ако ученици правила усвоје на пробама, лакше ће их поштовати на концертима. Незаобилазни су и детаљи везани за одабир гардеробе за наступе, уласка на сцену, распореда стајања, поклањања, изласка са сцене.

Обрађене композиције треба изводити на редовним школским активностима (Дан школе, Свечана послава поводом обележавања школске славе Светог Саве, Годишњи концерт...), културним манифестацијама у школи и ван ње, као и на фестивалима и такмичењима хорова.

## ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ У ХОРУ У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ

### Химне

Државна химна  
Химна Светом Сави  
Химна школе



### Дечје песме

Миња Субота, *Од школе и књиге*  
Бранко Милићевић, *Ласте*  
Коста Бабић, *За свако чудо*  
Коста Бабић, *Коњски реп*  
Коста Бабић, *Врабац*  
Мирко Шоуц, *Јесен*  
Александар Кораћ, *Ал' је леп овај свет*  
Миодраг Илић Бели, *Јануарске звезде*  
Петар Озгијан, *Свитац*  
Милан Ђурђевић, *Анђели певају*  
Леонтина Вукомановић, *Свети Саво, мудра главо*  
Станко Корунковић, *Пролећна песма*  
Перпетум Џезиле, *Киша*  
Хор Колибри, *Љубав је то*  
В. Стојанов, *Јесењска песма*  
Вера Миланковић, *Српска ћирилица*  
Вера Миланковић, *Добар дан*  
Драгана Михајловић Бокан, *Пастир Хиландара*  
Хор Врапчићи, *Ти и ја*  
Драгана Михајловић Бокан, *Деци света*

### Народне песме

*Киша пада*  
*Кажми мени ђаче, учениче*  
*Ој, Бадњаче, Бадњаче*  
*Божјићна песма*  
*Седи Ћира на врх сламе*  
*Ко удара тако позно*  
*Маријо славна*

У свакој основној школи има ученика чије интересовање и љубав за музику не може да се задовољи само оним што им пружа редовна настава. За такве ученике могу да се организују слободне активности у оквиру музичке и фолклорне секције.

У зависности од афинитета, креативних способности или извођачких могућности ученика рад се може организовати кроз следеће активности:

- солистичко певање;
  - групе певача (дуети, терцети...);
  - „Мали композитор“ (експериментисање са инструментима и звуцима, звучно осликавање и ритмичка пратња уз стихове, приче, бројалице, песме и музичке игре, компоновање мелодије...);
  - „Мала школа инструмента“ (металофон, блок флаута, мелодика, Veehharfe/Melodylapharp, ручни звончићи, бумвекери...);
  - оркестар (Орфов инструментаријум, разноврсни инструменти...);
  - музичко-креативне радионице (прављење музичких инструмената, илустрације везане за наставу музичке културе и школске музичке догађаје...);
  - ритмичке радионице (осмишљавање малих музичких игара уз покрет, модерни и традиционални плес, ритмичке игре, игре чашама, штаповима, „битбокс“ – вокалне перкусије...);
  - посете концертима у школи и ван ње (концерти ученика музичких школа, пријатеља школе, концерти у организацији Музичке омладине или неког другог удружења, концерти еминентних уметника, мјузикли, пројекције музичких филмова...);
  - музички уредник (одабир одговарајућег музичког материјала према датом садржају).
- Програм рада треба прилагодити могућностима сваког ученика или групе.

### ПРИЛОГ 3

## **ПРАВИЛНИК О ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА СЕДМИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**

### **1. ЦИЉЕВИ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА СУ:**

- 1) обезбеђивање добробити и подршка celовитом развоју ученика;
- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за celовити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- 4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- 6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, развијање међупредметних компетенција за потребе савремене науке и технологије;
- 10) развој свести о себи, развој стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- 11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 12) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- 13) развијање позитивних људских вредности;
- 14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;

- 15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, развој толеранције и уважавање различитости;
- 16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- 17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
- 18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

## 2. ПРОГРАМИ ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ И ПРОЦЕС УЧЕЊА

Структура програма свих наставних предмета је конципирана на исти начин. На почетку се налази циљ наставе и учења предмета за други циклус образовања и васпитања. У табели која следи, у првој колони, дефинисани су предметни исходи за крај шестог разреда, у другој колони дате су области и/или теме, а у трећој се налазе предметни садржаји. Иза табеле налазе се кључни појмови садржаја програма и препоруке за остваривања наставе и учења конкретног предмета под насловом *Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма*.

Програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама и могућностима ученика шестог разреда. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који сада имају другачију функцију и значај. Садржаји више нису циљ сами по себи, већ су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао током једне године учења конкретног наставног предмета. Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, и то како општих и специфичних предметних, тако и кључних, као и међупредметних.

Прегледом исхода који су дати у оквиру појединих програма наставе и учења може се видети како се постављају темељи развоја кључних и општих међупредметних компетенција које желимо да наши ученици имају на крају основног образовања. На путу остваривања циља и исхода кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја; метода, поступака и техника наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе стара се не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Програми наставе и учења намењени су, пре свега, наставницима који непосредно раде са ученицима, али и онима који на посредан начин узимају учешће у образовању и васпитању. Зато треба имати у виду да терминологија, која је коришћена у програмима наставе и учења, није намењена ученицима и треба је приликом дефинисања конкретних наставних јединица, било за непосредан рад са ученицима, било за потребе уџбеничких и дидактичких материјала, прилагодити узрасту ученика. Програми наставе и учења су наставницима полазна основа и педагошко полазиште за развијање образовно-васпитне праксе:

за планирање годишњих и оперативних планова, непосредну припрему за рад као и оквир за преиспитивање праксе развијања планова, остваривања и праћења и вредновања наставе и учења кроз сопствена промишљања, разговор са колегама итд.

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице. Зато, уместо израза реализовати програм, боље је рећи да се на основу датих програма планира и остварује настава и учење које одговара конкретним потребама одељења.

### 3. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета

**СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

Циљ

**Циљеви** учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Разред

**Седми**

Годишњи фонд часова

**144 часа**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | <b>ОБЛАСТ/ ТЕМА</b> | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                         |
|------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------------------------------------------------------------|
| – користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним     | <b>КЊИЖЕВНОСТ</b>   | <b>ЛЕКТИРА</b><br><br><b>ЛИРИКА</b><br><br>1. Јован Дучић: <i>Подне</i> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>разредима и повезује их са новим делима која чита;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи;</li> <li>– чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом;</li> <li>– разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста;</li> <li>– разликује основне одлике стиха и строфе –укрштену, обгрљену и парну риму; слободни и везани стих; рефрен;</li> <li>– тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту;</li> <li>– локализује књижевна дела из обавезног школског програма;</li> <li>– разликује етапе драмске радње;</li> <li>– разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;</li> <li>– разликује облике казивања (форме приповедања);</li> <li>– идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију;</li> </ul> |  | <ol style="list-style-type: none"> <li>Милан Ракић: <i>Божур</i></li> <li>Владислав Петковић Дис: <i>Међу својима</i></li> <li>Милутин Бојић: <i>Плава гробница</i></li> <li>Десанка Максимовић: <i>Крвава бајка</i></li> <li>Стеван Раичковић: <i>После кише</i></li> <li>Јован Јовановић Змај: <i>Јутутунска јухахаха</i></li> <li>Рабиндранат Тагоре: <i>Папирни бродови</i></li> <li>Вислава Шимборска: <i>Облаци</i></li> </ol> <p style="text-align: center;"><b>ЕПИКА</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Народна бајка (једна по избору): <i>Међедовић / Чудотворни прстен / Златоруни ован</i></li> <li>Стефан Митров Љубиша: <i>Кањош Мацедоновић</i> (одломак)</li> <li>Радоје Домановић: <i>Вођа</i> (одломак)</li> <li>Петар Кочић: <i>Кроз мећаву</i></li> <li>Иво Андрић: <i>Јелена, жена које нема</i> (одломак)</li> <li>Данило Киш: <i>Прича о печуркама / Еолска харфа</i></li> <li>Алфонс Доде: <i>Последњи час / Владимир Набоков: Лош дан</i></li> <li><i>Дневник Ане Франк</i> (одломак)</li> <li>Ефраим Кишон: <i>Код куће је најгоре</i> (једна прича по избору)</li> <li>Афоризми (Душан Радовић и други)</li> </ol> <p style="text-align: center;"><b>ДРАМА</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Бранислав Нушић: <i>Власт</i> (одломак)</li> <li>Вида Огњеновић: <i>Кањош Мацедоновић</i> (одломак о сусрету Кањоша и Фурлана)</li> </ol> <p style="text-align: center;"><b>НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ</b></p> <p><b>Обавезна дела</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Михајло Пупин: <i>Са паињака до научењака</i> (одломак)</li> </ol> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста;</li> <li>– уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким;</li> <li>– разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела;</li> <li>– критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став;</li> <li>– доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста;</li> <li>– препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину;</li> <li>– размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова;</li> <li>– препоручи књижевно дело уз кратко образложење;</li> <li>– упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст;</li> <li>– разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом;</li> </ul> |  | <p>2. Јелена Димитријевић:<br/><i>Седам мора и три океана</i> (одломак) / Милош Црњански: <i>Наша небеса</i> („Крф, плава гробница“ – одломак)</p> <p><b>Једно дело по избору</b></p> <p>1. Јован Цвијић: Охридско језеро (одломак) / Пеђа Милосављевић: <i>Потера за пејзажима</i></p> <p>2. Светлана Велмар Јанковић: <i>Српски Београд деспота Стефана (Капија Балкана)</i></p> <p>3. Уметнички и научнопопуларни текстови о природним лепотама и културноисторијским споменицима завичаја</p> <p>4. Избор из енциклопедија и часописа за децу</p> <p style="text-align: center;"><b>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</b></p> <p>1. Епске народне песме покосовског тематског круга (<i>Смрт војводе Пријезде, Диоба Јакишића</i> и песма по избору)</p> <p>2. Епске народне песме о хајдуцима и ускоцима (<i>Мали Радојица, Стари Вујадин, Старина Новак и кнез Богосав; Иво Сенковић и ага од Рибника, Ропство Јанковић Стојана</i>)</p> <p>3. <i>Свети Сава у књижевности</i>:<br/>         - одломак из <i>Житија Светог Симеона</i> (о опроштају оца од сина);<br/>         - избор из народних прича и предања (на пример <i>Свети Сава и ђаво</i>, легенде о Светом Сави);<br/>         - избор из ауторске поезије о Св. Сави (на пример Матија Бећковић: <i>Прича о Светом Сави</i>)</p> <p>4. Мирослав Антић: <i>Плави чуперак и Шашава књига</i> (избор)</p> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима;</li> <li>– уочи делове именичке синтагме;</li> <li>– разликује граматички и логички субјекат;</li> <li>– разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да;</li> <li>– препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама;</li> <li>– идентификује врсте зависних реченица;</li> <li>– искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом;</li> <li>– примени основна правила конгруенције у реченици;</li> <li>– доследно примени правописну норму;</li> <li>– разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат;</li> <li>– говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму;</li> <li>– разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила;</li> <li>– састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа;</li> </ul> |  | <p>5. Антоан де Сент Егзипери: <i>Мали Принц</i>; Момо Капор: <i>Мали Принц</i></p> <p>6. Јован Стерија Поповић: <i>Покондирена тиква</i></p> <p>7. Душан Ковачевић: <i>Свемирски змај</i></p> <p>8. Дејан Алексић: <i>Ципела на крају света</i> / Игор Коларов: <i>Дванаесто море</i></p> <p style="text-align: center;"><b>ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ</b><br/>(бирати 3 дела)</p> <p>1. Милорад Павић: <i>Руски хрт</i> (одломак)</p> <p>2. Тургењев: <i>Шума и степа</i></p> <p>3. Антон Павлович Чехов: <i>Чиновникова смрт</i></p> <p>4. Јанко Веселиновић: <i>Хајдук Станко</i> (одломак из првог дела романа)</p> <p>5. Гордана Малетић: <i>Катарке Београда</i> (прича <i>Зебња</i> и друге)</p> <p>6. Урош Петровић: <i>Загонетне приче</i></p> <p>7. Александар Манић: <i>У свитање света</i></p> <p>8. Јасминка Петровић: <i>Лето кад сам научила да летим</i></p> <p>9. Градимир Стојковић: <i>Хајдук у Београду</i></p> <p>10. Корнелија Функе: <i>Срце од мастила</i></p> <p>11. Душица Лукић: <i>Земља је у квару</i> (избор)</p> <p>12. Гордана Брајовић: из збирке песама <i>Индија, Индија (Пролази слон пун мириса, Пролази слон пун Хималаја)</i></p> <p>13. Душан Поп Ђурђев: <i>Лет лионског Икара</i></p> <p style="text-align: center;"><b>КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ</b></p> <p>Опкорачење. Рефрен. Цезура.<br/>Везани и слободни стих.<br/>ауторске лирске песме: рефлексивна и сатирична песма.</p> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|



|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице;</li> <li>– користи технички и сугестивни опис у изражавању;</li> <li>– препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу;</li> <li>– пронађе потребне информације у нелинеарном тексту;</li> <li>– напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила;</li> <li>– примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.);</li> <li>– састави текст репортажног типа (искуствени или фикционални);</li> <li>– правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима.</li> </ul> |                     | <p>Језичко-стилска изражајна средства: метафора, алегорија, градација, словенска антитеза, фигуре понављања (асонанца и алитерација).</p> <p>Функција мотива у композицији лирске песме. Песма у прози.</p> <p>Фабула и сиже. Статички и динамички мотиви. Композиција. Епизода. Идејни слој књижевног текста. Хумор, иронија и сатира. Врсте карактеризације књижевног лика. Унутрашњи монолог. Хронолошко и ретроспективно приповедање. Дневник. Путопис. Аутобиографија. Легендарна прича. Предања о постанку бића, места и ствари. Афоризам. Пословице, изреке; питалице; загонетке. Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет. Драмска ситуација. Драма у ужем смислу.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p><b>ЈЕЗИК</b></p> | <p><b>Грама-тика</b></p> <p>Грађење и основна значења глаголских облика: футур II, императив, потенцијал; трпни гл. придев, гл. прилог садашњи и гл. прилог прошли. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне.</p> <p>Непроменљиве врсте речи: везници, речце, узвици.</p> <p>Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске. Атрибут у оквиру синтагме.</p> <p>Логички субјекат. Сложени глаголски предикат.</p>                                                                                                                                                                                              |

|  |                        |                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--|------------------------|-------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                        |                   | <p>Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни.</p> <p>Појам комуникативне и предикатске реченице.</p> <p>Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни).</p> <p>Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене).</p> <p>Реченични чланови исказани речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом.</p> <p>Конгруенција – основни појмови.</p> |
|  |                        | <b>Правопис</b>   | <p>Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима.</p> <p>Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета). Писање скраћеница. правописних знакова.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|  |                        | <b>Ортоепи-ја</b> | <p>Дугоузлазни и дугосилазни акценат.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|  | <b>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</b> |                   | <p>Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе.</p> <p>Књижевноуметнички и публицистички текстови.</p> <p>Усмени и писмени састави према унапред задатим смерницама (ограничен број речи; задата лексика; одређени граматички модели и сл.).</p> <p>Текст заснован на аргументима.</p> <p>Технички и сугестивни опис.</p> <p>Репортажа.</p>                                                                                                                                                                |

|  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | <p>Цитати и фусноте из различитих књижевних и неуметничких текстова.</p> <p>Нелинеарни текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума и друго.</p> <p>Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргументовања (дебатни разговор).</p> <p>Правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависносложеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке.</p> <p>Језичке вежбе: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту; исказивање реченичног члана на више начина (реч, синтагма, предлошко-падежна конструкција, реченица); фразеологизми (разумевање и употреба) и друге.</p> <p>Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу.</p> <p>Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.</p> |
|--|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Кључни појмови садржаја:** књижевност, језик, језичка култура.

Поједини наставни садржаји за које наставник процени да се током године не могу реализовати на редовним часовима, могу се планирати за обраду на часовима пројектне наставе, амбијенталне, као и на часовима додатног рада и рада у секцијама.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења *Српског језика и књижевности* чине три предметне области: Књижевност, Језик и Језичка култура. Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа: Књижевност – 54 часа, Језик – 52 часа и

Језичка култура – 38 часова. Укупан фонд часова, на годишњем нивоу, износи 144 часа. Све три области програма наставе и учења се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

Програм наставе и учења Српског језика и књижевности заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области овог предмета.

## **I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Програм наставе и учења оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника јесте да начине реализације подучавања и учења прилагоди потребама сваког одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи, тј. глобални план рада, из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на нивоу конкретних наставних јединица. Од наставника се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час прилагоди исходима учења. Током планирања треба, такође, имати у виду да се неки исходи остварују брже и лакше, али је за већину исхода (посебно за предметну област Књижевност) потребно више времена, више различитих активности и рад на различитим текстовима. Препоручени исходи нису диференцирани према нивоима ученичких постигнућа. Они представљају обавезне делове описа стандарда и могу се уситњавати или ширити, у зависности од ученичких индивидуалних могућности и других наставних потреба.

У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одређује садржаје предмета. Зато је потребно садржајима датим у уџбенику приступити селективно и у односу на предвиђене исходе које треба достићи. Поред тога што ученике треба да оспособи за коришћење уџбеника, као једног од извора знања, наставник ваља да их упуту у начине и облике употребе других извора сазнавања.

## **II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

### **КЊИЖЕВНОСТ**

Окосницу програма књижевности чине текстови из лектире. Лектира је разврстана по књижевним родовима – *лирика, епика, драма* и обogaћена избором нефикционалних, научнопопуларних и информативних текстова. Избор дела је у највећој мери заснован на принципу прилагођености узрасту.

Уз текстове које је потребно обрадити на часу дат је и списак домаће лектире. Циљ обраде дела у оквиру домаће лектире је формирање, развијање или неговање читалачких навика код ученика. Обимнија дела ученици могу читати преко распуста, чиме се подстиче развијање континуиране навике читања.

Уз обавезни списак дела за обраду додат је допунски избор текстова. Изборни део допушта наставнику већу креативност у достизању исхода.

Уз доминантан корпус текстова канонских писаца којим се утиче на формирање естетског укуса ученика, изграђује и богати свест о природи националне књижевности (и вредностима класика светске књижевности), али и културном и националном идентитету. Циљ увођења савремених књижевних дела која још нису постала део канона јесте да се по својој мотивској или тематској сродности вежу за постојеће теме и мотиве у оквиру наставног програма и да се таквим примерима покаже како и савремени писци промишљају епску народну традицију или теме пријатељства, етичности, развијају имагинацију и емпатију, чиме ће се богатити вертикално читалачко искуство ученика и осавременили приступ настави. Преко извесног броја књижевних дела савремених писаца, ученици ће бити у прилици да критички самеравају поетику њихових дела са канонским вредностима

Избор дела омогућава примену компаративног приступа проучавању литерарног стваралаштва, уз одабир различитих нивоа обраде: интерпретације, приказа или осврта. Разлике у укупној уметничкој и информативној вредности појединих текстова утичу на одговарајућа методичка решења (прилагођавање читања врсти текста, опсег тумачења текста у зависности од сложености његове структуре, повезивање и груписање са одговарајућим садржајима из других предметних подручја – граматике, правописа и језичке културе и сл.).

Текстови из допунског дела програма треба да послуже наставнику и при обради наставних јединица из граматике, као и за обраду и утврђивање садржаја из језичке културе. Дела која неће обрађивати наставник треба да препоручи ученицима за читање у слободно време.

Нови програм заснован је на уочавању природе и улоге књижевног дела, као и уочавању разлике књижевних и некњижевних текстова, односно њиховој већој корелативности. Ученици треба да буду оспособљени да разликују особености књижевног текста (конотативност, књижевни поступци, сликовитост, ритмичност и сл.) у односу на денотативност, информативност и казивање засновано на чињеницама и подацима у различитим видовима некњижевних текстова. Корелативност је омогућена адекватним комбиновањем обавезних и изборних дела.

Исти текст може се повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или тону приповедања, у склопу пројектне наставе, која се базира на исходима, а не на садржајима учења.

Предложени обавезни, књижевни, научнопопуларни и информативни текстови и садржај обавезне домаће лектире, као и примери из допунског избора, приликом осмишљавања годишњег плана рада, а потом и при обликовању оријентационих, месечних планова рада, могу се тематски повезивати. Поред тога, неопходно је успоставити и уравнотежену дистрибуцију наставних јединица везаних за све подобласти предмета, функционално повезати садржаје из језика и књижевности (где год је то могуће) и оставити довољно часова за утврђивање и систематизацију градива.

Са списка допунског избора наставник бира она дела која ће, уз обавезни део лектире, чинити тематско-мотивске целине. Наставник може груписати и повезивати по сродности дела из обавезног и допунског програма на много начина. Могући примери функционалног повезивања наставних јединица могу бити следећи (никако и једини).

Јунаци/хероји, борци за слободу (хајдуци и ускоци): народне епске песме; С. Митров Љубиша, *Кањош Мацедоновић*; В. Огњеновић, *Кањош Мацедоновић*; Ј. Веселиновић, *Хајдук Станко*; М. Бојић, *Плава гробница*; М. Црњански, *Наша небеса* („Крф, плава гробница“ – одломак); Д. Максимовић, *Крвава бајка*.

Хероине (истакнути женски ликови у различитим епохама): *Смрт војводе Пријезде, Диоба Јакшића*; В. Петковић Дис, *Међу својима*; *Дневник Ане Франк*; лик мајке у Пупиновом делу *Са паињака до научењака*; путописна перспектива путнице у *Седам мора и три океана*.

Судбине наставника и ђака – чувара језика и културе: А. Доде, *Последњи час*; Д. Максимовић, *Крвава бајка*; *Дневник Ане Франк*; М. Пупин, *Са паињака до научењака*.

Размишљање о себи и свету: С. Раичковић, *После кише*; Р. Тагоре, *Патирни бродови*; В. Шимборска, *Облаци*; песме у прози Г. Брајовић, *Дневник Ане Франк*; Д. Киш, *Еолска харфа*; И. Андрић: *Јелена, жена које нема*; афоризми.

Одрастање у различитим временима и културама: А. Манић, *У свитање света*; Г. Малетић, *Зебња* и др.; М. Пупин, *Са паињака до научењака*; В. Петковић Дис, *Међу својима*; *Дневник Ане Франк*; Е. Кишон, *Код куће је најгоре*; Д. Киш, *Прича о печуркама, Еолска харфа*; В. Набоков: *Лош дан*; М. Антић: *Плави чуперак / Шашава књига*; Г. Стојковић, *Хајдук у Београду*; Д. Ковачевић, *Свемирски змај*; Ј. Петровић, *Лето кад сам научила да летим*; М. Капор, *Мали принц*.

Дете и породица: М. Пупин, *Са паињака до научењака*; П. Кочић, *Кроз међаву*; В. Петковић Дис, *Међу својима*; *Дневник Ане Франк*; М. Антић: *Плави чуперак / Шашава књига*; Г. Стојковић, *Хајдук у Београду*; Д. Киш, *Прича о печуркама, Еолска харфа*; В. Набоков, *Лош дан*; Е. Кишон, *Код куће је најгоре*; Ј. Петровић, *Лето кад сам научила да летим*.

Описивање простора у различитим временским условима: Ј. Дучић, *Подне*; М. Ракић, *Божур*; С. Раичковић, *После кише*; П. Кочић, *Кроз међаву*; П. Милосављевић: *Потера за пејзажима*; М. Павић, *Руски хрт*, Тургењев, *Шума и степа*; Ј. Димитријевић, *Седам мора и три океана*; Ј. Цвијић, *Охридско језеро*; Г. Малетић, *Катарке Београда*; Г. Брајовић, *Пролази слон пун мириса*.

Хумор, иронија и сатира: афоризми; Д. Ковачевић, *Свемирски змај*; Ј. Јовановић Змај, *Јутутунска јухахаха*; Б. Нушић, *Власт*; Р. Домановић, *Вођа*; Ј. Стерија Поповић, *Покондирена тиква*, А. Павлович Чехов, *Чиновникова смрт*; Д. Алексић: *Ципела на крају света*.

Књижевна дела која су доживела позоришно извођење или екранизацију могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевне и позоришне/филмске (адаптиране, измењене) фабуле и израза (у случају драматизације Кочићеве приче, драме Б. Нушића, В. Огњеновић, Д. Ковачевића, *Дневника Ане Франк* или екранизације Егзиперијевог *Малог принца* / романа Корнелије Функе), чиме ученици могу доћи до закључка о природи различитих медија и развијати своју медијску писменост. Ученици се могу упутити и на филмове са тематиком сличном прочитаним књижевним текстовима и додатно повезати обраду једне тематско-мотивске целине. Кроз упоредну анализу филма и књижевног дела, ученици треба да разумеју да је филм независно уметничко остварење а не препичавање књиге, односно да је књига само предлог за ново, оригинално уметничко дело.

Предвиђени часови у оквиру подобласти *Језичка култура* у одређеном обиму изједначени су са часовима утврђивања садржаја из подобласти *Књижевност*, што доприноси функционалном повезивању наставног градива.

Са појединим елементима медијске писмености ученике треба упознати такође кроз корелацију: са појмом дечји часопис или енциклопедија за децу упознати се на конкретном тексту из часописа / енциклопедије по избору (садржај текста треба да буде у вези са лектиром).

Поред корелације међу текстовима, неопходно је да наставник успостави вертикалну корелацију. Наставник се претходно обавезно упознаје са садржајима Српског језика и књижевности из претходних разреда ради успостављања принципа поступности и систематичности.

Наставник, такође, треба да познаје садржаје других предмета који се обрађују у петом, шестом и седмом разреду основне школе, који корелирају с предметом Српски језик и књижевност. Хоризонталну корелацију наставник успоставља, пре свега, са наставом историје, ликовне културе, музичке културе, верске наставе и грађанског васпитања.

Ученици треба да разумеју фикционалну природу књижевног дела и његову аутономност (односно да праве разлику између лирског субјекта и песника, приповедача и писца), као и чињеницу да књижевно дело обликује једну могућу слику стварности. Поређење књижевног и научнопопуларног текста о истој теми (нпр. средњовековни начин живота у Београду за време Деспота Стефана Лазаревића у књижевном тексту Гордане Малетић и научнопопуларном тексту Светлане Велмар Јанковић) омогућава ученику да лакше уочи ту врсту разлике. У седмом разреду уводе се и неки гранични, нефикционални жанрови: дневник, путопис и аутобиографија, па ученици треба да разумеју како се и у текстовима који почивају на стварносном искуству примењују књижевни поступци.

При обради текста примењиваће се у већој мери јединство аналитичких и синтетичких поступака и гледишта. У складу са исходима, ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова.

Обрада књижевног дела пожељно је да буде проткана решавањем *проблемских питања* која су подстакнута текстом и уметничким доживљавањем. Многи текстови, а поготову одломци из дела, у наставном поступку захтевају умесну *локализацију*, често и вишеструку. Ситуирање текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквире, као и обавештења о битним садржајима који претходе одломку – све су то услови без којих се у бројним случајевима текст не може интензивно доживети и правилно схватити.

Приликом *тумачења текста* ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста (и то експлицитно и имплицитно садржане информације) и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова, с посебном пажњом на заузимање различитих позиција у односу на текст и уважавање индивидуалног разумевања смисла књижевног текста. Ученике у овом узрасту треба подстицати да актуелизују свет књижевног дела, односно да га доведу у везу са сопственим искуством, размишљањима и светом у којем живе (посебно у вези са рефлексивним песмама и сатиричним делима).

У наставној интерпретацији књижевноуметничког дела обједињавајући и синтетички чиниоци могу бити: уметнички доживљаји, текстовне целине, битни структурни елементи (тема, мотиви, песничке слике, фабула, односно сиже, књижевни

ликови, смисао и значење текста, мотивациони поступци, композиција), форме приповедања (облици излагања), језичко-стилски поступци и литерарни (књижевноуметнички) проблеми.

Књижевнотеоријске појмове ученици ће упознавати уз обраду одговарајућих текстова и помоћу осврта на претходно читалачко искуство. У програму нису наведени сви појмови и врсте књижевних дела предвиђени за усвајање у претходним разредима, али се очекује ће се наставник наклонити на стечено знање ученика, обновити га и продубити на примерима, сходно старијем узрасту. Обнављање и повезивање књижевних термина и појмова обрађиваних у претходним разредима са новим делима која се обрађују у овом разреду је обавезно. У погледу разумевања лирских књижевних дела на постојеће знање о врстама стихова, строфа и риме надовезују се појмови цезуре и опкорачења, уочавање разлике између везаног и слободног стиха, и песме у стиху и прози. Обнављају се и проширују знања о родољубивој поезији, савладава се смисао социјалних мотива у предложеним песмама или причама, усвајају се нове врсте лирских песама (рефлексивна и сатирична). Знање о стилским фигурама допуњава се контрастом, хиперболом, метафором, алегоријом, словенском антитезом, асонанцом и алитераацијом. Постојећа знања о елементима епског дела (појам мотива, разлика фабуле и сижеа), о композицији и облицима казивања / приповедања благо се усложњавају и продубљују (увођење појмова о статичким и динамичким мотивима, о епизоди, унутрашњем монологу, разликовање хронолошког и ретроспективног приповедања). Знање о народној епизи проширује се увођењем легендарне приче и етиолошких и културно-историјских предања (која не треба термилошки именовати, због тога су само описно назначена у програму).

У претходним разредима ученик је подстицан да уочава смисао смешног и хумористичног на примерима из лектире и да разликује хумористички, дитирамбски и елегични тон у певању/приповедању/драмској радњи. Та умења треба продубити уочавањем разлика између хумористичког, иронијског и сатиричног тона у певању / приповедању и довођењем основног тона певања / приповедања у везу са идејним слојем текста. Такође, пошто овладају појмом мотивације, ученици треба да развију способност разликовања реалистичке и натприродне мотивације (и њених различитих видова: чудесне мотивације у народној бајци, фантастике и научне фантастике у уметничкој књижевности) на одабраним примерима из лектире.

Језичко-стилским изражајним средствима прилази се с доживљајног становишта; полазиће се од изазваних уметничких утисака и естетичке сугестије, па ће се потом истраживати њихова језичко-стиљска условљеност.

Током обраде књижевних дела, као и у оквиру говорних и писмених вежби, настојаће се да ученици буду у стању да начине различите врсте карактеризације ликова: откривају што више особина, осећања и душевних стања књижевних ликова (према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким), да изражавају своје ставове о њиховим поступцима и да покушају да их сагледају из различитих перспектива.

Исходи везани за наставну област књижевност засновани су на читању. Кроз читање и тумачење књижевних дела ученик развија читалачке компетенције које подразумевају не само истраживачко посматрање и стицање знања о књижевности, већ подстичу и развијају емоционално и фантазијско уживљавање, имагинацију, естетско доживљавање, богате асоцијативне моћи, уметнички сензибилитет, критичко мишљење и изграђују морално просуђивање. Разни облици читања су основни предуслов да ученици у настави стичу сазнања и да се успешно уводе у свет књижевног дела. Осим доживљајног читања ученике све више треба усмеравати на истраживачко читање (читање према истраживачким задацима, читање из различитих перспектива



и сл.) и оспособљавају да искажу свој доживљај уметничког дела, увиде елементе од којих је дело сачињено и разумеју њихову улогу у изградњи света дела.

Повећан број допунског избора лектире указује на могућност обраде појединих предложених садржаја (књижевних дела) на часовима додатне наставе.

Препоручује се да ученици у настави користе електронски додатак уз уџбеник, уколико за то постоји могућност у школи.

## ЈЕЗИК

У настави језика ученици се оспособљавају за правилну усмену и писану комуникацију стандардним српским језиком. Отуда захтеви у овом програму нису усмерени само на усвајање језичких правила и граматичке норме, већ и на разумевање њихове функције и правилну примену у усменом и писменом изражавању.

Када се у садржајима програма наводе наставне јединице које су ученици већ обрађивали у претходним разредима, подразумева се да се степен усвојености и способност примене раније обрађеног градива проверава, а понављање и увежбавање на новим примерима претходи обради нових садржаја, чиме се обезбеђује континуитет рада и систематичност у повезивању новог градива са постојећим знањима.

### Граматика

Основни програмски захтев у настави граматике јесте да се ученицима језик представи и тумачи као систем. Ниједна језичка појава не би требало да се изучава изоловано, ван контекста у којем се остварује њена функција (у свакој погодној прилици могу се знања из граматике ставити у функцију тумачења текста, како уметничког тако и научнопопуларног). Један од изразито функционалних поступака у настави граматике јесу вежбања заснована на коришћењу примера из непосредне говорне праксе, што наставу граматике приближава животним потребама у којима се примењени језик појављује као свестрано мотивисана људска активност. На овај начин се код ученика развија и свест о важности културе говора, која је неопходна за свакодневни живот као део опште културе, а не само као део наставног програма.

Настава морфологије подразумева заокруживање знања о грађењу глаголских облика. Као нови садржаји усвајају се: грађење и значење футура II, императива и потенцијала; трпног глаголског придева, глаголског прилога садашњег и глаголског прилога прошлог. Неопходно је повезати нове садржаје са градивом обрађеним у претходним разредима, па прегледом свих обрађених глаголских облика направити синтезу и поделити све глаголске облике најпре на личне и неличне, а потом личне глаголске облике на времена и начине. Такође, потребно је указати и на поделу свих глаголских облика на просте и сложене. Посебно треба обратити пажњу на футур I као сложени глаголски облик, који се само због правописног решења јавља у облику једне речи. Футур II треба првенствено сврставати у начине, али треба напоменути да се њиме могу изразити и временска значења (о чему ће више учити у средњој школи). Употребу трпног глаголског придева треба објаснити најтипичнијим примерима пасивних конструкција. Систематизовати поделу врста речи усвајањем нових садржаја: везника, речци и узвика.

Настава синтаксе подразумева увођење појма синтагме и уочавање главног и зависног члана у оквиру ње. На јасним и неспорним примерима ученици кроз вежбања уочавају главни и зависни члан, као и врсту синтагме. Уводи се атрибут и то као синтагматски, а не реченични члан. Важно је указати на то које врсте речи се јављају у оквиру атрибута. У ранијим разредима обрађен је граматички субјекат, а сада се уводи и појам логичког субјекта. Неопходно је повезивање са раније обрађеним градивом и на примерима показати разлику између граматичког и логичког субјекта. Прости глаголски предикат је усвојен у ранијим разредима, а сада се уводи и сложени глаголски предикат. Потребно је да ученици уоче разлику између сложеног предиката и зависних реченица са везником *да*. Уводи се појам комуникативне и предикатске реченице. Мора се указати на надређени појам (комуникативна реченица) и показати однос ова два типа реченица (једна комуникативна реченица може садржати више предикатских реченица). У оквиру напоредних односа међу независним реченицама и реченичним члановима обрађују се само саставни, раставни и супротни однос. Усвајају се основни типови зависних реченица у једноставним примерима, а то се повезује са морфолошким знањима о везницима, с једне стране, а с друге са правописним решењима у вези са запетом. Нови садржаји из синтаксе могу да се систематизују и исказивањем реченичних чланова речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом. Потребно је указати на разлику између синтагме и предлошко-падежне конструкције. Уводи се појам конгруенције који се илуструје једноставним примерима. На овом нивоу само се уводи појам, а типови конгруенције и друга сложена питања остају за обраду у средњој школи.

## Правопис

Садржаје из правописа неопходно је повезивати са одговарајућим темама и на часовима граматике и на часовима књижевности. На пример, када се обрађује грађење глаголских облика, треба обрадити и правописна решења у вези са писањем глаголских облика. То подразумева и обнављање наученог и усвајање нових садржаја (нпр. писање негације уз глаголе, писање облика у футуру I, облици помоћног глагола у потенцијалу, облици императива и сл.). У вези са усвајањем типова реченица неопходно је обрадити интерпункцију, првенствено, запету као најважнији интерпункцијски знак. Потребно је јасно навести правила када се запета мора писати, а када је запета необавезни знак или одлика стила. Повезивање садржаја из граматике и књижевности врши се анализирањем употребе запете у издвојеним реченицама и уочавањем употребе запете у књижевним делима. У основним цртама потребно је указати на специфичност књижевноуметничког стила, где се понекад, као резултат пишчеве креативности, намерно не примењују правописна правила (нарочито у поезији). Комбиновање правописних знакова усваја се још у млађим разредима у вези са управним говором, али се сада указује на остале типове комбиновања правописних знакова, пре свега на употребу запете иза скраћеница и редних бројева. Писање скраћеница односи се на обнављање наученог у вези са скраћеницама, али и на проширивање типова скраћеница које се наводе у важећем правопису.

Правописна правила се усвајају путем систематских вежбања (правописни диктати, исправка грешака у датом тексту, тестови са питањима из правописа итд.). Такође, треба подстицати ученике да сами уочавају и исправљају правописне грешке у SMS комуникацији, као и у различитим типовима комуникације путем интернета. Поред тога, ученике треба упућивати на служење правописом и правописним речником (школско издање). Пожељно је да наставник доноси примерак *Правописа* на

час кад год се обрађују правописне теме (тако би могао појединачно ученицима задавати да пронађу реч у правописном речнику и одреде њен правилан облик или правилно писање).

### Ортоепија

Ортоепске вежбе не треба реализовати као посебне наставне јединице, већ уз одговарајуће теме из граматике, али и на часовима из књижевности. На овом нивоу ученици треба да уоче разлику између дугосилазног и дугоузлазног акцента и да правилно обележе ове акценте у типичним случајевима. Уколико за то постоје могућности, наставник би требало да пушта снимке правилног изговора и указује на разлике у изговору. Ученике треба навикавати да препознају, репродукују и усвоје правилно акцентован говор, а у местима где се одступа од акценатске норме да разликују стандардни акценат од свога акцента, тј. од дијалекатске акцентуације.

### ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Један од основних задатака наставе језичке културе односи се на усавршавање језичкоизражајних средстава код ученика, а њен крајњи циљ је да ученици буду оспособљени за успостављање квалитетне и сврсисходне комуникације. Иако је област језичке културе програмски конституисана као посебно подручје, предвиђено је да се у целокупној настави српског језика и књижевности повезује са другим двама областима: са књижевношћу и са језиком. Област *Језичка култура* обухвата усмено и писмено изражавање. Притом, једнаку пажњу би требало посветити усменом и писаном изражавању.

На овом узрасту требало би разматрати специфичности два функционална стила: књижевноуметничког и публицистичког. Ученике би требало подстицати да у задатом наменски креираном мешовитом тексту проналазе и разврставају реченице с обзиром на то да ли припадају књижевноуметничком или публицистичком стилу. Потом, да пронађу реченицу написану публицистичким стилем у тексту који је написан књижевноуметничким стилем и обрнуто. Требало би да објасне сличности и разлике између ова два функционална стила, да препознају и образложе елементе оба стила у адекватно одабраним текстовима, развијајући способност разумевања њихових особености.

Кохерентност представља значајно обележје текстуалне структуре и упућује на континуални карактер неког текста. Стога би у настави језичке културе требало оспособљавати ученике да у усменој и писменој форми конципирају саставе према смерницама које ће им бити задате. На пример, требало би да састављају логички смислене текстове на основу задатих речи уз обавезну употребу ових речи; да састављају текстове чија ће дужина бити ограничена (ограничен број речи); да у тексту који састављају употребљавају искључиво одређене граматичке моделе или одређену лексику. Такође, требало би их подстицати да осмисле више различитих почетака текста на исту задату тему или да осмисле више различитих завршетака наменски припремљеног и према захтеву прилагођеног недовршеног текста; да мењају крај (или друге погодне делове) литерарног предлошка; да успостављају нарушен хронолошки или смислени поредак у задатом тексту и слично.

Веома важна компетенција – која се налази у основи виших нивоа разумевања текста, јесте вештина аргументације. Имајући у виду да развој аргументованог мишљења има значајну улогу у образовању јер може позитивно да утиче на усвајање

знања, током наставе језичке културе требало би проверавати у којој мери су ученици у стању да разумеју аргументативне текстове. Требало би подстицати ученике да аргументовано образлажу свој став везан за проблемску ситуацију у књижевном делу; да аргументовано образлажу свој експлицитно изнети став о неком, за њих, значајном питању; да у низу образложења неког/нечијег става издвајају аргументе којима је тај став образложен и одбацују делове текста који нису повезани са аргументацијом; да аргументима искажу зашто се не слаже са аргументима других. Такође, требало би их оспособити да тумаче поступке јунака у књижевном делу, позивајући се на аргументе који проистичу из текста.

Један од основних облика усменог и писменог изражавања – описивање, представља темељан програмски садржај за усавршавање и неговање ваљане језичке културе ученика. На овом узрасту ученици би требало да користе обе врсте описа: технички и сугестивни, односно требало би их оспособити да описују одређени предмет, појам или биће, најпре објективно (технички опис), а потом изражавајући сопствене утиске (сугестивни опис). Такође, требало би их подстицати да смишљају паралелно обе врсте описа истог предмета описивања; да проналазе елементе оба описа у мешовитом тексту; да открију „уљеза“ (технички опис *залутао* у сугестивни и обрнуто); да препознају ситуације у којима би требало употребити једну или другу врсту описа и да образложе своје мишљење; да на основу готовог техничког и сугестивног описа уочавају одлике једног и другог начина описивања.

Једна од форми изражавања која је у функцији оспособљавања ученика да свој језички израз унапреде, обогате и прилагоде одређеној комуникативној ситуацији може бити и репортажа. Ученике би требало упутити у основне карактеристике овог новинарског жанра како би могли да напишу састав репортажног типа (на пример, репортажа о школи, екскурзији и слично).

Током наставе језичке културе на овом узрасту требало би указати ученицима, између осталог, и на методе приказивања извора и идеја, као и додатних појашњења која се користе у тексту. Требало би их подстицати да објашњавају разлоге и функције цитирања; да тумаче проблемске ситуације уочене у књижевним и другим текстовима помоћу цитата; да тумаче значај и смисао употребљене фусноте на задатом примеру; да разликују цитате и парафразе у задатим примерима. Такође, требало би има указати на правила која се тичу писања експонираних бројева којима се означавају фусноте на крају реченице.

Оспособљавање ученика за успешно читање, коришћење и разумевање нелинеарног текста један је од задатака наставе језичке културе на овом узрасту. Ученици би требало да направе једноставне табеле на основу задатог текста који садржи податке погодне за табеларни приказ; да читају податке из табеле и тумаче их; да праве једноставне дијаграме на основу задатих података, као и да тумаче податке из једноставнијих дијаграма и да изводе закључке на основу тих података. Требало би да смештају садржаје погодних граматичких јединица у табеларне приказе и да на основу података из нелинеарног текста саставе линеарни текст и друго.

Имајући у виду утицај медијских технологија на језик, током наставе језичке културе требало би подстицати ученике да примењују експлицитну норму и када комуницирају посредством савремених информационо-комуникационих технологија. Ученике би требало подстицати, на пример, да анализирају имејл/SMS поруке, уочавајући у њима огрешења о нормативна правила, да претварају имејл/SMS поруке у којима нису испоштована нормативна правила у оне у којима ће бити поштована, као и да на основу краћих задатих текстова пишу имејл или SMS поруку.

Примењивање различитих стратегија читања повезано је са разумевањем прочитаног и са успешним читањем текста. Стога би у настави језичке културе требало подстицати ученике, на пример, да уочавају разлике у функцији и квалитету различитих типова читања; да дефинишу ситуације у којима би требало употребити неку стратегију читања; да вежбају да брзо, временски ограничено пронађу информације у задатом тексту; да тумаче доживљај прочитаног текста; да разликују чињенице од коментара у склопу истраживачког читања; да аргументовано образлажу читалачки доживљај.

Да би говорна вежба у потпуности остварила своју улогу у настави језичке културе, потребно је да буде прецизно испланирана, ваљано припремљена и детаљно организована. Кроз говорне вежбе треба указивати и на основне особине правилног и доброг говора (није важно само шта се каже већ и како се каже), као и на најчешћа огрешења као што су употреба поштапалица, непримерене лексике и сл. На овом узрасту најпогодније могу бити следеће говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргументовања (дебатни разговор).

Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. На овом узрасту најбоље је примењивати и просте и сложене правописне вежбе које су погодне за савлађивање како само једног правописног правила из једне правописне области, тако и више правописних правила из неколико правописних области. Адекватне могу бити следеће правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависносложеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке.

Врсте језичких вежби потребно је одабрати према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја. То могу бити: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту; исказивање реченичног члана на више начина. Применом језичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику, са нарочитим нагласком на фразеологизме и устаљене изразе (примере узимати из обрађених текстова).

У сваком полугодишту раде се по два писмена задатка (укупно четири годишње). Препоручује се да се ради осам домаћих задатака (писаних састава).

### **III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Праћење и вредновање резултата напредовања ученика је у функцији остваривања исхода, а започиње иницијалном проценом достигнутог нивоа знања, у односу на који ће се одмеравати даљи напредак и формирати оцена. Сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности.

Формативно вредновање је саставни део савременог приступа настави и подразумева процену знања, вештина, ставова и понашања, као и развијања одговарајуће компетенције током наставе и учења. Формативно мерење подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима, при чему се најчешће примењују следеће технике: реализација практичних задатака, посматрање и бележење ученикових активности током наставе, непосредна комуникација између ученика и наставника,

регистар за сваког ученика (мапа напредовања) итд. Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказани и бројчаном оценом.

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања, праћења и вредновања. Важно је да наставник, поред постигнућа ученика, континуирано прати и вреднује властити рад. Све што се покаже добрим и ефикасним, наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а оно што буде процењено као недовољно делотворно, требало би унапредити.

Назив предмета

**СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК****ПРОГРАМ А****ЗА УЧЕНИКЕ ЧИЈИ МАТЕРЊИ ЈЕЗИК ПРИПАДА НЕСЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА И КОЈИ ЖИВЕ У  
ХОМОГЕНИМ СРЕДИНАМА  
(основни ниво стандарда)**

Циљ

**Циљ** учења Српског као нематерњег језика јесте оспособљавање ученика да се служи српским језиком на основном нивоу у усменој и писаној комуникацији ради каснијег успешног укључивања у живот заједнице и остваривања грађанских права и дужности, као и уважавање српске културе и развијање интеркултуралности као темељне вредности демократског друштва.

Разред

**Седми**

Годишњи фонд часова

**108**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршеној теми/области ученик<br>ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b> | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме и користи предвиђени лексички фонд;</li> <li>– разуме и користи граматичку материју усвајану у претходним разредима;</li> <li>– користи нове граматичке моделе и лексичке јединице у функцији одредби и допуна;</li> <li>– саставља синтагме с конгруентним атрибутом у новим граматичким моделима;</li> <li>– савладане (већ усвојене) садржаје из књижевности повезује са новим књижевноуметничким текстовима и користи их у њиховом тумачењу;</li> </ul> | <b>ЈЕЗИК</b>       | <p>Око 100 нових пунозначних и помоћних речи;<br/>           Граматички садржаји из претходних разреда (понављање и увежбавање на познатој и новој лексици);<br/>           Именице у генитиву с предлозима <i>са, из, око, између</i> у функцији одредбе за место;<br/>           Именице у генитиву с предлозима <i>пре и после</i> у функцији одредбе за време;<br/>           Локатив у функцији неправог објекта уз глаголе говорења и мишљења;<br/>           Именичке, бројне и прилошке синтагме са значењем количине;<br/>           Конгруенција атрибута и именице у дативу, инструменталу и локативу;<br/>           Најфреквентније збирне</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– искаже сопствени доживљај књижевног дела;</li> <li>– одреди тему, главни мотив, време и место дешавања радње;</li> <li>– разуме односе међу ликовима у тексту;</li> <li>– драматизује (уз помоћ наставника) одломак прозног текста у кратким дијалозима;</li> <li>– уочи кључне појединости у песми;</li> <li>– објасни/каже зашто му се неко књижевно дело свиђа или не;</li> <li>– препозна сличне мотиве у књижевним делима на матерњем језику;</li> <li>– разуме уобичајене информације у вези са свакодневним животним потребама и активностима;</li> <li>– разуме суштину кратког континуираног говореног и писаног текста (до 10 реченица) са познатом лексичком и граматичком структуром изговореног разговетно спорим темпом;</li> <li>– усмено или писмено продукује краћи текст (око 5 реченица), исприча догађај, да налоге или саопшти своје намере, жеље и потребе;</li> <li>– чита споријим темпом краће текстове, писане ћирилицом или латиницом који садрже познату граматичку структуру и лексику;</li> </ul> |                          | <p>именице изведене суфиксом <i>-је</i>;<br/> Творба именица за означавање места (простора и просторија) на којем се врши радња изведених суфиксима <i>-иште/-лиште, -оница</i>;<br/> Етници (у окружењу);</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p><b>КЊИЖЕВНОСТ</b></p> | <p>Доситеј Обрадовић: „Лав и лисица”<br/> Народно предање: „Свети Сава открива прозоре”<br/> Народна лирска љубавна песма по избору;<br/> Народна епска песма по избору (адаптирани одломак);<br/> Избор загонетки и пословица;<br/> Душан Радовић: „Зашто људи раде”<br/> Воја Царић: „Физика”<br/> Бранислав Нушић: „Час географије” (одломак)<br/> Милован Данојлић: „Љубавна песма”<br/> Јованка Јоргачевић: „Радна навика”<br/> Љубивоје Ршумовић: „Домовина се брани лепотом”<br/> Слободан Станишић: „Волео сам школу и у школи”<br/> Алек Марјано: „На крају крајева дође и крај школске године”<br/> Избор из часописа за децу</p> <p><b>По слободном избору (у складу са интересовањима ученика), наставник бира још два текста која нису на овој листи.</b></p> <p><b>Наставник бира 8 текстова за обраду.</b></p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                          | <p><b>I. Лично представљање:</b> основне информације о себи – национална или етничка припадност<br/> <b>II. Породица и људи:</b> односи међу члановима породице и пријатељима<br/> <b>III. Живот у кући:</b> опис простора у којем се проводи највише времена (лични кутак) – његово одржавање и уређење</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |



|                                                                                                                                                        |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>– на основу познатог текста изводи једноставне закључке;</p> <p>– пише кратке и једноставне текстове у вези са предвиђеним темама и садржајима.</p> |  | <p><b>IV. Храна и пиће:</b><br/>храна биљног и животињског порекла</p> <p><b>V. Одећа и обућа:</b><br/>материјали од којих се прави одећа и обућа; облачење младих</p> <p><b>VI. Здравље:</b><br/>здрав начин живота</p> <p><b>VII. Образовање:</b><br/>специјализоване учионице; писмени задаци, контролни задаци; основни појмови из математике и физике</p> <p><b>VIII. Природа:</b><br/>разноврсност биљног и животињског света; описивање временских прилика</p> <p><b>IX. Спорт:</b><br/>тимски и индивидуални спортови, познати спортисти</p> <p><b>X. Куповина:</b><br/>куповина у тржним центрима</p> <p><b>XI. Насеља, саобраћај, јавни и услужни објекти:</b><br/>значајни грађевински објекти – културноисторијски споменици; позориште, биоскоп</p> <p><b>XII. Време:</b><br/>временски распоред дневних активности</p> <p><b>XIII. Култура, уметност, медији:</b> филм, телевизијска и радио емисија за децу; основни музички инструменти, концерт</p> <p><b>XIV. Комуникативни модели:</b><br/>пријатност/непријатност; физичке тегобе</p> |
| <p><b>Обавезна су два писмена задатка у току школске године (у другом и у четвртм класификационом периоду).</b></p>                                    |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

**Кључни појмови садржаја:** српски као нематерњи језик, слушање, разумевање, говор, читање, писање

**ПРОГРАМ Б**

**ЗА УЧЕНИКЕ ЧИЈИ МАТЕРЊИ ЈЕЗИК ПРИПАДА СЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА И КОЈИ ЖИВЕ У  
ВИШЕНАЦИОНАЛНИМ СРЕДИНАМА  
(средњи–напредни ниво стандарда)**

Циљ

**Циљ** учења Српског као нематерњег језика јесте оспособљавање ученика да се служи српским језиком на основном нивоу у усменој и писаној комуникацији ради каснијег успешног укључивања у живот заједнице и остваривања грађанских права и дужности, као и уважавање српске културе и развијање интеркултуралности као темељне вредности демократског друштва.

Разред

**Седми**

Годишњи фонд часова

**108**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b>  | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме и користи предвиђени лексички фонд;</li> <li>– разуме и користи граматичку материју усвајану у претходним разредима;</li> <li>– разуме значај глаголског вида за разликовање значења у типичним случајевима;</li> <li>– савладане (већ усвојене) садржаје из књижевности повезује са новим књижевноуметничким текстовима и користи их у њиховом тумачењу;</li> <li>– искаже сопствени доживљај књижевног дела уз образложење;</li> </ul> | <p><b>ЈЕЗИК</b></p> | <p>Око 100–150 нових пунозначних и помоћних речи;<br/>Граматички садржаји из претходних разреда (понављање и увежбавање на познатој и новој лексици);<br/>Глаголски вид најфреквентнијих глагола у типичним ситуацијама;<br/>Збирне именице изведене суфиксом <i>-је</i>;<br/>Деминутиви именица изведени суфиксима <i>-ица, -ич/-чић, -це</i>;<br/>Творба именица за означавање места (простора и просторија) на којем се врши радња изведених суфиксима <i>-иште/-лиште, -оница</i>;<br/>Етници (у окружењу);<br/>Творба перфективних глагола фреквентним префиксима: <i>у-, о-, на-, по-, из-, про-, с(а)-, по-, до-, за-, у-, од-, пре-</i>;</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– одреди тему, мотиве и ликове, главни догађај, време и место дешавања радње;</li> <li>– тумачи односе међу ликовима у тексту;</li> <li>– разуме улогу хумора у делу;</li> <li>– разликује приповедање у првом и трећем лицу;</li> <li>– драматизује (уз помоћ наставника) одломак прозног текста у кратким дијалозима;</li> <li>– изнесе један аргумент због чега би књижевно дело препоручио другу;</li> <li>– препозна сличне мотиве у књижевним делима на матерњем језику;</li> <li>– разуме информације битне за задовољење свакодневних животних потреба;</li> <li>– разуме садржај кратког говореног или писаног текста; прати главну идеју у свакодневној комуникацији и повезује узрок и последицу;</li> <li>– у неколико континуираних реченица опише себе и људе из окружења; исприча неки догађај; саопшти своје намере, жеље и потребе;</li> <li>– адекватно користи комуникативне моделе за најчешће говорне чинове;</li> </ul> |                          | <p>Творба имперфективних глагола суфиксима: <i>-а, -ава/-ева, -ива/-ија</i>;</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <p><b>КЊИЖЕВНОСТ</b></p> | <p>Доситеј Обрадовић: „Лав и лисица”<br/> Народно предање: „Свети Сава открива прозоре”<br/> Народна лирска љубавна песма по избору<br/> Народна епска песма по избору (адаптирани одломак)<br/> Избор загонетки и пословица<br/> Народна прича: „У цара Тројана козје уши”<br/> Душан Радовић: „Зашто људи раде”<br/> Воја Царић: „Физика”<br/> Бранислав Нушић: „Час географије” (одломак)<br/> Милован Данојлић: „Љубавна песма”<br/> Мирослав Антић: „Плава звезда”<br/> Јованка Јоргачевић: „Радна навика”<br/> Љубивоје Ршумовић: „Домовина се брани лепотом”<br/> Стеван Раичковић: „Небо”<br/> Слободан Станишић: „Волео сам школу и у школи”<br/> Алек Марјано: „На крају крајева дође и крај школске године”<br/> Иво Андрић: „Мостови” (одломак)<br/> Јован Дучић: „Подне”<br/> Бранко Ћопић: „Изокренута прича”<br/> Избор из часописа за децу</p> <p><b>По слободном избору (у складу са интересовањима ученика), наставник бира још два текста која нису на овој листи.</b></p> <p><b>Наставник бира 12 текстова за обраду.</b></p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                          | <p><b>I. Лично представљање:</b> основне информације о себи<br/> – национална или етничка припадност<br/> <b>II. П. Породица и људи у окружењу:</b> односи међу члановима породице и пријатељима</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– писмено или усмено пренесе кратке информације добијене од других;</li> <li>– нормалним темпом чита и разуме лексички и граматички познат текст писан ћирилицом или латиницом, а појединачне непознате речи одређује на основу контекста;</li> <li>– пише краће текстове у складу са ортографском нормом на задате теме и организује их у смисаоне целине.</li> </ul> | <p><b>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</b></p> | <p><b>III. Живот у кући:</b><br/>опис простора у којем се проводи највише времена (лични кутак – детаљи) и његово одржавање</p> <p><b>IV. Храна и пиће:</b><br/>карактеристике националне кухиње</p> <p><b>V. Одећа и обућа:</b><br/>облачење младих, стил</p> <p><b>VI. Здравље:</b><br/>здрав начин живота</p> <p><b>VII. Образовање:</b><br/>специјализоване учионице; писмени задаци, контролни задаци; основни појмови из математике и физике</p> <p><b>VIII. Природа:</b><br/>разноврсност биљног и животињског света; описивање временских прилика, временска прогноза</p> <p><b>XI. Спорт:</b><br/>тимски и индивидуални спортови, познати спортисти, физичка активност и здравље</p> <p><b>X. Куповина:</b><br/>куповина на једном месту – тржни центри (повољности)</p> <p><b>XI. Насеља, саобраћај, јавни и услужни објекти:</b><br/>културноисторијски споменици; позориште, биоскоп</p> <p><b>XII. Време:</b><br/>временски распоред дневних активности</p> <p><b>XIII. Култура, уметност, медији:</b><br/>значајни догађаји из културне прошлости; позоришна представа; интернет и друштвене мреже (предности и мане)</p> <p><b>XIV. Комуникативни модели:</b><br/>пријатност/непријатност; физичке тегобе</p> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Обавезна су два писмена задатка у току школске године (у другом и у четвртном класификационом периоду).**

**Кључни појмови садржаја:** српски као нематерњи језик, слушање, разумевање, говор, читање, писање

## **УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА**

Предмет *српски као нематерњи језик* похађају ученици који наставу слушају на неком од језика националних мањина. Међу тим ученицима постоје изразите разлике у степену овладаности српским језиком приликом поласка у школу и у темпу и обиму којим могу напредовати током школовања. Ова разлика условљена је различитим матерњим језицима од којих су једни блиски српском језику (разлике међу њима су такве да не морају ометати комуникацију), док су други структурно толико различити да, без елементарног познавања једног од њих, комуникација међу говорницима није остварива. Осим тога, на ниво којим ученици реално могу овладати српским језиком утиче и средина у којој живе (претежно хомогена или хетерогена средина).

Имајући ово у виду, за предмет *српски као нематерњи језик* сачињена су два програма.

Према постављеном циљу, очекиваним исходима и датим садржајима, први програм (А) примерен је ученицима чији се матерњи језици изразито разликују од српског, који живе у претежно језички хомогеним срединама и имају мало контаката са српским језиком, а у школу полазе готово без икаквог предзнања српског језика.

Други програм (Б) предвиђен је за ученике који живе у језички мешовитим срединама, који могу брже и у већем обиму да савладавају српски језик, односно да, у складу с узрастом, достигну виши ниво владања српским језиком.

Оба програма за предмет *српски као нематерњи језик* садрже три области: Језик, Књижевност и Језичку културу. Оне су функционално повезане, прожимају се и међусобно допуњују. Стога их треба разумети као делове комплексне целине који доприносе остваривању исхода овог предмета, сваки са својим специфичностима.

Наставник је обавезан да се упозна са исходима и програмским садржајима првог циклуса образовања или претходних разреда.

## **I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и могућности ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој глобални план рада, на основу кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Сада наставник за сваку област има дефинисане исходе. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише пирамиду исхода на три нивоа: оне које би сви ученици требало да достигну, оне које би већина ученика требало да достигне и оне које би требало само неки ученици да достигну.

На овај начин постиже се индиректна веза са стандардима на три нивоа постигнућа ученика. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена, више различитих активности. У фази планирања наставе и учења веома је важно да наставник приступи уџбенику као једном од наставних средстава које је пожељно обогатити и проширивати додатним, самостално израђеним наставним материјалима. Поред уџбеника, као једног од извора информација, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

### ЈЕЗИК

Област **Језик** обухвата лексику и граматичке моделе српског језика. У садржајима и исходима ове области налазе се оквирни број речи и граматички елементи којима ученик треба да овлада у сваком разреду. У овој области програма тежиште је на постепеном усвајању система српског језика почев од 1. разреда. Језик почиње да се усваја помоћу минималног броја речи употребљених у основним реченичним моделима с јасним комуникативним контекстом. Односно, речи и њихови облици не усвајају се изоловано, већ у реченичном, односно комуникативном контексту. За продуктивну употребу језика нефункционално је ванконтекстуално учење парадигми (учење самих облика речи).

Усвајање граматике српског језика у почетним фазама на млађем узрасту претежно је несвесно – у разноврсним активностима ученици слушају исказе на српском језику, понављају их и комбинују у одговарајућим познатим и блиским контекстима. У наредним фазама наставник помаже ученицима да уоче језичка правила и почну да их примењују.

Да би ученик овладао одређеним фондом речи и граматичким елементима, неопходно је да их разуме и дуготрајно увежбава. На тај начин стварају се предуслови да их примени у одговарајућој комуникативној ситуацији. Формално познавање граматичких правила не подразумева и способност њихове примене, те је такво знање корисно само уколико помаже бољем разумевању неких правилности система. Односно, савладавање граматичких правила није само себи циљ. Објашњење граматичких правила, уколико наставник процени да је корисно, треба да буде усклађено с узрастом ученика, његовим

когнитивним способностима, предзнањима у матерњем језику и сведено на кључне информације неопходне за примену. Учениково познавање граматичких правила процењује се и оцењује на основу употребе у контексту, без инсистирања на њиховом експлицитном опису.

На нижем нивоу владања језиком (средине у којима се реализује А програм) важно је да се код ученика развије способност разумевања и конструисања исказа који садрже елементе одређене програмом. Притом је у продукцији (састављању и казивању исказа) на овом нивоу битно да значење поруке буде разумљиво, док се граматичка исправност постиже постепено. На том нивоу очекују се типичне грешке изазване интерференцијом и недовољном савладаношћу материје. Грешке нису само знак непознавања градива, већ су управо показатељ да је ученик спреман да се упусти у комуникацију, што наставник треба да подстиче. То не значи да грешке уопште не треба исправљати. Наставник одлучује о томе када ће, на који начин и које грешке исправљати, водећи рачуна истовремено и томе да ученика мотивише за комуникацију и о томе да се грешке постепено редукују.

Управо су часови из области Језик погодни за усмерено, циљано усвајање појединих сегмената, граматичких елемената српског језика. Током ових часова препоручује се динамичко смењивање различитих активности: различити типови вежби слушања, провера разумевања слушаног, понављање, граматичко и лексичко варирање модела, допуњавање, преобликовање потврдних у упитне и негирне форме и сл.

Реализација наставе *српског као нематерњег језика* према Б програму подразумева одређено владање српским језиком од почетка школовања, односно могућност бржег напредовања у току школовања. У таквим околностима очекује се мања заступљеност грешака и њихово брже исправљање. Примена Б програма подразумева овладаност садржајима А програма и подизање језичке компетенције на виши ниво, те је настава језика у функцији оспособљавања ученика за правилно комуницирање савременим стандардним српским језиком у складу с језичким и ванјезичким контекстом.

Будући да ученици који похађају наставу *српског као нематерњег језика*, похађају и наставу матерњег језика, сврсисходно је у одговарајућим приликама користити трансфер знања стечених на матерњем језику и о матерњем језику. Настава *српског као нематерњег језика* треба да буде у корелацији с наставом матерњег језика.

Језичка грађа се из разреда у разред постепено проширује и усложњава, она је кумулативна и надовезује се на претходну. Увођење новог елемента подразумева овладаност претходним, што значи да се нова грађа ослања на претходну која се континуирано увежбава. Следећи примери краћих текстова илуструју примену језичке материје поштујући поступност и увођење нових језичких садржаја у сваком разреду у А програму:<sup>3</sup>

**1. разред** (презент глагола у 1, 2. и 3. лицу једнине (потврдни и одрични облик); проста реченица с именским делом предиката; личне заменице 1, 2. и 3. лица једнине у функцији субјекта; проста реченица с глаголским предикатом; именице у локативу једнине с предлозима у и на уз глагол *јесам*): *Здраво! Ја се зовем Марија. Ја сам у школи. Ово је учионица. Ученик је у учионици. Он црта. То је учитељица. Она седи на столици.*

<sup>3</sup> У загради су наведени садржаји области Језик за сваки разред.

**2. разред** (проста реченица с придевом у именском делу предиката; акузатив именица без предлога; локатив с предлозима у и на; акузатив с предлозима у и на са глаголом *ићи*; презент глагола за сва три лица и оба броја; личне заменице 1, 2. и 3. лица множине у функцији субјекта; присвојне заменице за 1. и 2. лице једнине сва три рода у функцији атрибута и именског дела предиката): *Ово је моја школа. Ми смо ученици. Идемо у школу. Имамо торбе. Торбе су велике. Дечаци се играју у дворишту. Они имају лопту. Они воле фудбал.*

**3. разред** (перфекат глагола (сва три лица и оба броја); присвојне заменице за треће лице једнине сва три рода; прилози *сада*, *данас* и *јуче*): *Марија данас слави рођендан. Ово је њена мама. Она је јуче правила торту. Ово је њен тата. Тата је правио сендвиче. Дошли су гости. Марија је весела.*

**4. разред** (футур I глагола (сва три лица и оба броја); императив (2. лице једнине и множине најфреквентнијих глагола); именица у дативу у функцији неправог објекта уз глаголе давања и говорења; присвојне заменице за сва три лица једнине и множине –слагање с именицом у једнини; прилози *сутра*, *ујутру*, *увече*; узрочна реченица с везницима *јер* и *зато што*; фреквентни прилози за начин (*брзо*, *полако*, *лепо*); творба именица са значењем вршиоца радње, имаоца занимања изведених суфиксима: *-ар*, *-ац*, *-ач*; именице које означавају женску особу изведене суфиксима: *-ица*; *-ка*): *Мој разред ће сутра ујутру ићи на излет. Ја ћу устати у седам сати. Направићу сендвич. Учитељица је рекла ученицима: „Понесите воду јер ће бити топло”. Брзо ћу се спаковати. Возач Иван ће возити аутобус.*

**5. разред** (узрочна реченица с везницима *јер* и *зато што*; одредбе за начин исказане фреквентним начинским прилозима; сложени глаголски предикат с модалним глаголима: *требати*, *морати*, *моћи*, *смети*, *желети*; именице у генитиву с предлозима *испред*, *иза*, *изнад*, *испод*, *пored* у функцији одредбе за место; конгруенција атрибута и именице у номинативу и акузативу; творба именица којима се означавају називи спортиста; творба прилога од придева): *Ја желим да играм кошарку. Треба много тренирати. Једног дана бићу кошаркаш. Поред моје куће је кошаркашки клуб. Уписују нове чланове. Моја старија сестра тренира пливање. Она је добра пливачица и вредно тренира.*

**6. разред** (именице у генитиву с предлозима *од* и *до* у функцији одредби за место и време; прилози *рано*, *касно*, *увек*, *никад*, *понекад*, *често*, *ретко*, *цео* (дан), *дуго*, *зими*, *лети*; конгруенција атрибута и именице у номинативу и акузативу; именица у инструменталу са значењем средства и друштва; компаратив и суперлатив придева и прилога; присвојни придеви на *-ов/ев*, *-ин* (у номинативу); називи земаља и регија изведени суфиксима: *-ија*, *-ска*): *Имам дванаест година и идем у шести разред. Волим модерну музику. Свирам гитару од четвртог разреда. У јуну ћу ићи на такмичење у Италију. Имам добре другове и другарице. С њима идем у школу аутобусом јер је школа далеко. Увек се добро забављамо. Лети често идемо на базен бициклима. Мој најбољи друг се зове Марко. Он је нижи од мене и бољи је ученик јер више учи. Маркова сестра се зове Мирјана.*



**7. разред** (именице у генитиву с предлозима *са, из, око, између* у функцији одредбе за место; именице у генитиву с предлозима *пре и после* у функцији одредбе за време; локатив у функцији неправог објекта уз глаголе говорења и мишљења; именичке, бројне и прилошке синтагме са значењем количине; конгруенција атрибута и именице у дативу, инструменталу и локативу; најфреквентније збирне именице са суфиксом *-је*; творба именица за означавање места (простора и просторија) на којем се врши радња: *-иште/-лиште, -оница*); творба именица са значењем етника (примери из окружења): *Моја породица живи у кући. Око куће имамо цвеће. Наш сусед је Мађар. Између наше и његове куће налази се мало игралиште. С друговима често идем тамо после школе. Понекад купимо флашу сока и неколико кесица семенки, седимо на дрвеним клупама и разговарамо о новим филмовима, строгим наставницима, музици и разним другим стварима. Прошле недеље смо помагали нашем старом суседу да поправи љуљашке и клацкалице. Тако ће и млађој деци бити лепше.*

**8. разред** (зависне реченице: временска (с везником *кад*), намерна (с предикатом у презенту), изрична (с везником *да*) и односна (са заменицом *који* у функцији субјекта); творба придева суфиксима *-ски* и *-(и)ји*): *Јуче сам имала много домаћих задатака. Кад сам их завршила, укључила сам телевизор. После пола сата у собу је ушао мој брат и променио канал. Хтео је да гледа утакмицу. Рекла сам му да ја желим да гледам омиљену серију која почиње за пет минута. Он је рекао да је утакмица веома важна, јер играју српска и мађарска репрезентација. Нисмо хтели да се свађамо. Договорили смо се да он иде у дневну собу и тамо гледа утакмицу.*

## КЊИЖЕВНОСТ

**Програм А** предмета *српски као нематерњи језик* намењен је хомогеној средини, ученицима који веома ретко имају контаката са говорницима чији је матерњи језик српски. Познавање језика је на основном (елементарном) нивоу, комуникација на српском језику се тешко остварује, граматички модели су неувежбани пошто ученици немају прилике да користе српски језик, њихов речник не садржи велики број речи, речи веома лако из активног фонда прелазе у пасивни и буду заборављене, лексика се усваја спорије него код ученика хетерогене средине, интерференцијске грешке се често појављују у толиком обиму да ометају разумевање реченице; из ових разлога би акценат требало да буде на лексици и језичким обрасцима (моделима) који ће им обезбедити темељ за једноставну комуникацију на српском језику.

У сваком разреду ученицима је понуђено више текстова од броја који је обавезујући. Основни критеријум за избор текстова је ниво познавања језика. Поред одабраних текстова, обрађују се и текстови по слободном избору, при чему се води рачуна о нивоу познавања језика и интересовањима ученика. Уз оригиналне књижевне текстове планирана је и обрада конструисаних текстова који треба да буду у функцији обогаћивања лексике неопходне за свакодневну комуникацију на основном нивоу. Предлаже се да наставник планира најмање три часа за обраду једног текста кроз теме. Песме које се певају не захтевају обавезно обраду, граматичка и лексичка објашњења језичких појава.

Област наставног програма Књижевност доприноси постизању комуникативне функције језика. Основна функција књижевноуметничких текстова, односно адаптација, поред оспособљавања ученика за комуникативну употребу језика, јесте и

упознавање ученика са културом, историјом и традицијом српског народа, као и с књижевним делима значајним за српску књижевност.

Функције адаптираног књижевног текста у А програму:

- усвајање лексике одређеног тематског круга потребне за свакодневну комуникацију;
- читање, односно слушање текста у функцији увежбавања разумевања писаног и говорног језика – увежбава се читање у себи и читање са разумевањем;
- задаци у вези са текстом развијају умеће разумевања текста, увежбава се вештина писања, састављање и писање реченица које садрже познату лексику уз увежбавање основних језичких образаца, као и развијање способности састављања реченица говорног језика (приликом писаних и говорних вежби толеришу се интерференцијске грешке које не ометају разумевање реченице);
- одговори на питања (усмено и писмено) помажу ученику да развије механизме састављања реченица на српском језику, односно излагање на српском језику уз видно присуство интерференцијских грешака – упутно је да наставник врши корекције указујући на правилне облике;
- репродукција текста или препричавање развијају способност употребе језика – ученик треба да се изрази користећи више реченица, да формира и развија говорне способности.

Књижевноуметнички, адаптирани и конструисани текстови погодни су за тумачење, при чему се узимају у обзир узраст и предзнања ученика. Текстови су уједно и полазна основа за увежбавање нових речи и израза, језичких модела, читања, писања, говора; стога три часа намењена једном тексту представљају истовремено и обраду и увежбавање градива.

Рад на тексту обухвата:

1. Семантизацију непознатих речи: семантизација може да се изведе помоћу синонима који су познати ученицима, визуелним приказивањем речи, постављањем речи у контрастне парове (*мали-велики*), описивањем речи једноставним реченицама. Наставник мора да води рачуна да реченица којом описује непознату реч садржи ученицима познате речи. Превод је оправдан само у случају када не постоје друга средства за објашњење значења речи. Препоручује се употреба речника на часу.

2. Слушање или читање текста: саветује се да наставник први пут прочита текст – на овај начин ученици чују правилан изговор речи, пошто ученици хомогене средине ретко имају прилике да чују српски језик, наставниково гласно читање је од изузетне важности. Препоручује се употреба аудио-визуелних средстава. Захтеви који се у програму тичу учења одломака из поезије и прозе напамет подстичу усвајање модела говорења, као и интонацију речи и реченица.

Драматизација текстова везује се и за јавни наступ, али и за разговор о књижевном делу пошто представља вид његове интерпретације. Саживљавањем са ликовима дела, ученици могу испољити осећања која препознају у понашању јунака и о којима закључују.

3. Контекстуализација нове лексике: неопходно је да ученици нове речи поставе у реченични контекст како би се лексика увежбавала паралелно са конструисањем реченица. Реченице треба да буду једноставне да би се избегао велики број грешака које неминовно настају у сложенијим конструкцијама. Уколико реченица садржи превише грешака, постаје

неразумљива слушаоцу. Контекстуализација нових речи је битан елеменат функционалне употребе језика пошто наводи ученика да саставља реченице и активира речнички фонд и језичке моделе.

4. Питања у вези с текстом (у писаној форми и усмено): процес разумевања текста има више етапа. Тек када се нова лексика усвоји и примени у реченицама може да се пређе на ниво разумевања текста. Ниво на којем је ученик разумео текст може да се утврди постављањем питања у вези с текстом. Питања треба да се заснивају на лексици коју су раније усвојили уз употребу нових речи обрађених у тексту. Упутно је да питања буду кратка (*Шта је у Весниној торби?* – текст *Весна и торба*). Корисно је да део питања буде у писаној, а део у говорној форми. Значајно је да се примарно увежбава говор, а затим и писање.

5. Питања поводом текста (у писаној форми и усмено): ученици увежбавају и остварују комуникацију на српском језику засновану на познатој лексици, уз толерисање грешака које не ометају разумевање. Питања треба да буду у складу с лексичким фондом којим ученици располажу (на пример: *Ко је јунак приче?*; *Где се одиграва радња?*; *Како изгледа јунак приче?*; *Шта осећа девојчица у песми?*). Ово је следећи ниво у процесу усвајања језичких вештина чији је циљ навођење ученика да остваре комуникацију на српском језику. Овај циљ је често веома тешко постићи код ученика хомогене средине, али је неопходно навести ученика да усмено, а потом и у писаној форми употреби одређене речи или изразе на српском језику.

6. Разговор о тексту: у складу са лексиком којом ученици располажу разговор се заснива на препознавању главних ликова, активностима које се везују уз њих, на истицању особина ликова из текста. Као део процеса увођења ученика у употребу језика упутно је да се ученици, према моделима из текстова подстичу да састављају реченице потребне у говорним ситуацијама. На пример, драматизација текста *Весна и торба* – *Весна*: Моја торба је стара. *Оловка*: Шта радиш, Весна? Зашто стављаш пуно ствари у торбу? У торби нема места. *Тата*: Весна, треба да купим нову торбу. *Весна*: Тата, молим те, купи ми нову торбу. Ученици се подстичу да поводом текста закључују о идејама препознатим у тексту (*Шта текст казује о Весниним особинама?*).

Приликом обраде поезије не инсистира се на књижевној теорији, већ на доживљају лирске песме. Подстицање ученика да разуме мотиве, песничке слике и језичкостилска изражајна средства доводи се у везу са илустровањем значајних појединости, као и с увежбавањем интонације стиха и уочавањем риме у песми.

7. Компаративни приступ: наставник планира укључивање текстова матерњег језика који се пореде са предложеним делима српске књижевности (уколико је то могуће) и са примерима везаним за филм, позоришну представу, различите аудио-визуелне записе; у обраду књижевног дела укључује и садржаје из ликовне и музичке културе, стрип и различите врсте игара (осмосмерке, ребуси, укрштене речи, асоцијације...).

Приликом уочавања битних поетских елемената у структури књижевноуметничког текста, користећи знање стечено на часовима матерњег језика, наставник се труди да код ученика (у складу са њиховим могућностима) објасни основне облике приповедања (нарација, дескрипција, дијалог); појам сижеа и фабуле, функцију песничке слике; улогу језичкостилских средстава и друге основне поетичке одлике текста.

8. Обликовање кратког текста у писменој форми или усмено на основу адаптираног књижевног текста: овај ниво употребе српског језика у говорној или писаној форми представља главни циљ области Књижевност у А програму. Покушај самосталног састављања краћег текста од пет или шест реченица (у пару или у групи) представља виши ниво у остваривању комуникативне функције језика. Ученици развијају механизам употребе језичке грађе и језичких модела; спајају речи у

реченице уз поштовање граматичких структура, затим спајају више реченица у краћи текст. Процес се односи и на говорени и на писани текст.

### Програм Б:

Књижевноуметнички текстови у настави *српског као нематерњег језика* имају вишеструку функцију. Читајући и тумачећи књижевноуметничка дела и изабране одломке најзначајнијих дела српских писаца, ученици ће имати прилику да се упознају са српском културном баштином и тако боље разумеју сличности и разлике које постоје између културе народа којем припадају и културе народа чији језик уче. Текстови истовремено представљају извор нове лексике и полазну основу за даљи рад – разговоре, читање, интерпретацију, различите врсте говорних и писмених вежби и друге активности.

У области наставног програма Књижевност наведени текстови усклађени су с узрасним карактеристикама и језичким могућностима ученика. Дати предлог дела наставник ће прилагођавати потребама својих ученика. Од предложених дела, наставник самостално бира она која ће обрађивати, као и дела којима ће проширити списак. За сваки текст је предвиђено по три часа.

За ученике који *српски као нематерњи језик* буду савлађивали по програму који је намењен онима који уче и живе у хетерогеним језичким срединама или им је матерњи језик један од словенских језика, предложени су аутентични књижевноуметнички текстови или одломци из њих. Ипак, постоје значајне разлике између ученика који живе у хетерогеној средини, а чији је матерњи језик несловенски, и ученика чији је матерњи језик словенски. Ове разлике је неопходно узети у обзир приликом избора текстова за обраду и при изради уџбеника. Стога се препоручује ауторима уџбеника и наставницима да нека од предложених дела адаптирају, скрате и прилагоде језичком знању и могућностима ученика чији је матерњи језик несловенски. Наставници који раде с ученицима чији матерњи језик припада групи словенских језика, могу се опредељивати за аутентична дела.

Бављење књижевноуметничким текстом подразумева различите методичке поступке који ће бити усмерени на његово што боље разумевање и тумачење. Рад на тексту састоји се из неколико етапа: уводног разговора са семантизацијом мање познатих речи и израза (ова етапа је посебно важна за ученике чији језик није словенски); просторне и временске локализације текста; изражајног читања; кратке провере уметничког доживљаја и разумевања текста; разговора о тексту и његовог тумачења (различитих аналитичко-синтетичких поступака којима ће се откривати естетске вредности дела, важне појединости у њему и места с посебном експресивношћу); повезивања дела с личним доживљајима и искуствима ученика. Свака од наведених етапа зависи од природе текста као и од предзнања и могућности ученика.

Уводни разговор и семантизација мање познатих речи и израза биће за неке ученике од изузетне важности за разумевање дела и стога им је потребно посветити посебну пажњу. О избору речи за семантизацију одлучује наставник уважавајући предзнања својих ученика. Лексику је најбоље семантизовати током уводног разговора и пре првог читања текста како би се обезбедило разумевање садржаја текста након првог читања. Речи се могу семантизовати на различите начине – визуелним наставним средствима, демонстрацијом, посредством синонима и антонима, различитим описним дефиницијама и, уколико је то неопходно, реч се може и превести на матерњи језик ученика. Није потребно да све речи које се семантизују уђу у активан

лексички фонд ученика, поједине могу остати у пасивном фонду. Лексика за коју се процени да треба да уђе у активан лексички фонд ученика, треба да буде заступљена током разговора о тексту и његове интерпретације, а корисно је осмислити и различите лексичке вежбе које ће допринети остваривању овог циља. Ученике овог узраста треба уводити и у коришћење речника јер је оно саставни део читања. Важно је да се служе и двојезичним и једнојезичним речницима и да овладају техником проналажења речи и значења које реч остварује у датом контексту. Речници представљају велику помоћ за читање и разумевање текстова различитих жанрова, нарочито су корисни приликом самосталног читања.

Многи текстови, посебно одломци из обимнијих књижевних дела, захтеваће и локализацију како би били правилно схваћени и доживљени. Локализација ће у неким случајевима подразумевати препричавање садржаја који претходе одломку који се обрађује или, на пример, давање података о аутору. Некад ће бити неопходно дело сместити у просторне и временске оквири и протумачити друштвене, историјске и друге околности у којима се радња одвија.

Читање текста је од велике важности за његово разумевање и доживљавање. У настави књижевности јављају се различити облици читања. Разумевање, доживљавање и тумачење текста условљено је квалитетом читања. Важно је да прво интерпретативно читање текста обави наставник или да ученици послушају квалитетан звучни запис. Овако ће се обезбедити правилно разумевање и бољи уметнички доживљај текста. Многа дела захтеваће једно или више поновљених читања наглас или у себи, усмерених ка одређеном циљу. Потребно је да ученици овладају техникама гласног читања и читања у себи. Читање у себи може бити у функцији бољег разумевања текста и оно увек треба да буде усмерено од стране наставника, истраживачко. Ученици ће, читајући у себи, проналазити у тексту различите информације којима ће поткрепљивати и своје мишљење и ставове, увежбавање брзо читање и оспособљавање се за самостално учење. Циљ читања наглас јесте овладање техником читања и савлађивање важних чинилаца гласног читања (изговора и интонације речи и реченице, јачине гласа, пауза). Овим путем ученици се постепено уводе у изражајно читање. Оно се увежбава на пажљиво одабраним епским, лирским и драмским текстовима. Изражајно читање увежбава се на претходно обрађеним текстовима, плански и уз добру припрему. Наставник треба да оспособи ученике да ускладе јачину гласа, интонацију, ритам, темпо, паузе с природом и садржином текста како би изражајно читање било што успешније.

Један од важних облика рада јесте учење напамет и изражајно казивање кратких одломака из одабраних књижевноуметничких текстова у стиху и прози (лирских песама, одломака из прозних и драмских текстова). Ученике треба постепено водити од гласног читања ка изражајном читању и казивању напамет научених одломака.

Тумачење текста умногоме ће зависити од средине у којој се настава реализује, предзнања ученика и њиховог матерњег језика. С ученицима који савлађују програм за средњи ниво, тумачење текста имаће више обележја разговора о важним појединостима у њему – догађајима, ликовима, месту и времену одвијања радње. Разговори о тексту треба да обезбеде правилно разумевање догађаја, уочавање веза између догађаја и ликова, тумачење поступака главних јунака и њихових особина. Без обзира на то што за ове разговоре није нужно да ученици знају стручну терминологију (основни мотив, епитет, описна лирска песма), они се не смеју свести на пуко препричавање садржаја текста. Разговор о тексту наставник треба да води тако да омогући ученицима да у њему испоље што већу креативност, да им поставља проблемске задатке, наводи их да размишљају о узрочно-последичним везама у делу, подстиче их да слободно маштају и износе своје утиске о уметничким сликама у делу.

С напреднијим ученицима наставник може остварити комплекснију анализу и интерпретацију дела током које ће ученици изводити сложеније закључке о догађајима и ликовима, откривати експресивна места у делу и износити своје утиске о њима служећи се основном терминологијом теорије књижевности. У настави *српског као нематерњег језика* наставник треба да се ослања на књижевнотеоријска знања које су ученици стекли на свом матерњем језику и да их активира кад год је то могуће. Тако, на пример, приликом обраде књижевних дела и одломака, треба рачунати на то да су ученици у матерњем језику усвојили основне књижевнотеоријске појмове: тема, мотив, главни лик и др. У складу са Општим стандардима постигнућа за Српски као нематерњи језик; познавање терминологије из теорије књижевности очекује се само од ученика напредног нивоа. Они ће, на примерима изабраних дела и одломака из српске књижевности, проширивати сазнања која су стекли на свом матерњем језику и богатити их новом примерима.

Након разговора о садржају дела и његове интерпретације, потребно је с ученицима разговарати и о личним доживљајима који су изазвани делом – подстицати их да доводе у везу дело са својим личним искуствима, допустити им да постављају питања, створити у учионици услове у којима ће се развијати дијалог и дискусија.

Веома је важно да ученици активно учествују у свим етапама рада, да износе своја осећања, запажања, мишљења, закључке и да их образлажу. Ученичке активности не смеју бити ограничене само на рад на часу. У обраду текста ученике треба уводити задавањем различитих припремних задатка, које ће они решавати код куће. Након обраде текста важно је да ученици стечена знања функционално примењују у даљем раду – приликом израде домаћих задатака, самосталног читања и усвајања знања из других наставних предмета. Наставнику и ученицима ће стечена знања и вештине бити драгоцене за интерпретацију нових књижевних дела.

Кад год је то могуће, наставу књижевности потребно је повезивати с наставом језика, успостављати унутарпредметну и међупредметну корелацију. Она ће допринети свестранијем сагледавању садржаја, а ученици ће стећи квалитетнија и трајнија знања.

## ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Реализација наставних садржаја *српског као нематерњег језика* подразумева континуитет у богаћењу ученичке језичке културе. То је једна од примарних методичких обавеза наставника. Наставник треба да процени способности сваког ученика за одговарајући ниво комуникативне компетенције и у складу са тим прилагоди језички материјал. Ово треба да доведе до функционалне употребе језика у настави, али и у свим осталим животним околностима, у школи и ван ње, где је ваљано језичко комуницирање услов за потпуно споразумевање. Језичка комуникација подразумева владање рецептивним и продуктивним језичким вештинама, а то су: слушање, читање, писање и говорење. Основно обележје савременог методичког приступа настави језика и језичке културе јесте развијање ученичких способности у све четири активности упоредо и њихово прилагођавање когнитивним способностима и језичком окружењу ученика. Исходи у области Језичка култура конципирани су тако да, с једне стране, обезбеде остваривање минимума језичких компетенција, али и да, с друге стране, не ограниче ученике који су у могућности да остваре већи напредак. Због специфичности ове наставе, предвиђене исходе (пре свега када су у питању

хомогене језичке средине) потребно је остваривати кроз језичке активности (компетенције) које су, с методичког аспекта, сличније настави страног него матерњег језика.

Слушање је прва језичка активност с којом се ученици сусрећу у настави *српског као нематерњег* језика. Она омогућава ученику да упозна мелодију језика, а затим и његов гласовни систем, интонацију речи и реченице. Коначни циљ слушања треба да буде разумевање, као предуслов за вербалну продукцију, односно – комуникацију.

Говорење је најсложенија језичка вештина, која подразумева владање свим елементима језика (фонетско-фонолошким, морфолошким, синтаксичким и лексичким). Говорење се најчешће реализује у дијалошкој форми, те према томе подразумева разумевање (саговорника). Поред тога, говорење је вештина која захтева одређену брзину и правремену реакцију. Као продуктивна вештина, заједно са писањем, омогућава ученику да се изрази на српском језику, постави питање, интерпретира неки садржај и учествује у комуникацији са другима.

Читање је језичка активност која подразумева познавање граfiјског система језика (слова), њихове гласовне реализације, повезивање гласова у речи и спајање речи у реченицу, уз поштовање одговарајућих ритмичких и прозодијских правила. Циљ читања мора да буде разумевање прочитаног јер само тако оно представља језичку компетенцију, а не пуку вербализацију словних карактера.

Писање је продуктивна језичка вештина која подразумева исказивање језичког садржаја писаним путем, употребом одговарајућих словних карактера и поштовањем правописних правила. Посебну пажњу потребно је посветити графемама за које не постоје еквиваленти у матерњим језицима ученика. Такође је важно обратити пажњу на правила фонетског правописа (писање личних имена страног порекла итд.). Поред тога, српски језик има два писма – ћирилицу и латиницу, а ученик, још у првом циклусу образовања, треба да усвоји оба. Циљ писања је језичко изражавање писаним путем, те, према томе, подразумева разумевање.

Ове четири вештине су кроз исходе два програма вертикално повезане тако да јасно описују градацију постигнућа ученика у области Језичка култура.

Садржаји по темама представљају лексичко-семантички оквир унутар кога се функционално реализују језички садржаји. Тематске јединице презентују реалне, свакодневне околности у којима се остварује комуникација. За сваку тематску јединицу предложене су тематске групе које треба да се попуне одговарајућом лексиком, у оквиру препорученог броја нових речи.

Нпр. у другој тематској јединици, *Породица и људи у окружењу*, у садржају А програма предвиђено је да ученици у првом разреду овладају речима којима се именују чланови уже породице и употребе их у одговарајућој комуникативној ситуацији. У сваком следећем разреду ова тематска јединица се проширује новом лексиком и новим комуникативним ситуацијама. Тако у следећим разредима ученици овладавају називима за чланове шире породице, дају основне информације о њима, њиховим физичким и карактерним особинама, занимањима, међусобним односима итд.

Оваква хоризонтална врста градације примењена је у свим тематским јединицама.

Избор лексике је делимично условљен садржајем из области Језик и Књижевност, али зависи и од процене наставника о потреби одговарајућих лексема и њихове фреквентности, ради постизања информативности и природности у

комуникацији. Многе речи нису везане само за једну тематску јединицу већ се преклапају и повезују у нове семантичке низове, што наставник треба да подстиче добро осмишљеним говорним и писменим вежбама.

Тематске јединице се углавном понављају у свим разредима, али се у сваком следећем разреду број лексема у оквиру тематских група понавља и проширује. Поред селективног приступа лексици, треба водити рачуна и о броју лексема које се усвајају у једној наставној јединици. На једном часу не би требало уводити више од пет нових речи, чије значење ће се објаснити и провежбати у типичним реализацијама унутар реченице (контекстуализација лексике). Најефикасније би било да за нову реч сваки ученик осмисли (минимални) контекст, односно реченицу. На овај начин наставник има увид у учениково разумевање значења речи, поред нових садржаја подстиче употребу и раније стечених знања из лексике и граматике, а ученици стичу самопоуздање јер могу да изговоре или напишу реченице на српском језику.

Поред датих тематских јединица, у прва четири разреда основне школе наводи се и нетематизована лексика која је потребна за комуникацију, независно од теме. У свакодневной комуникацији велики значај имају устаљене комуникативне форме којима ученици постепено и континуирано треба да овладавају од првог разреда основне школе. Оне су издвојене у посебну област језичке културе и усклађене су потребама и узрастом ученика. Тако у првом разреду ученици усвајају моделе за поздрављање и представљање, затим се даље усвајају модели за честитање, захваљивање, исказивање жеље, молбе итд. до најсложенијих модела као што су исказивање психолошког стања и расположења и давање савета.

Функционално и економично повезивање подобласти предмета *српски као нематерњи језик* (Језик, Књижевност и Језичка култура) омогућава савладавање њихових садржаја и остваривање предвиђених исхода на природан и спонтан начин, чинећи да једни садржаји произлазе из других, допуњују се и преклапају. На одабраним деловима књижевноуметничких, неуметничких и конструисаних текстова могу се развијати различите комуникативне вештине; говорним вежбама се дефинишу смернице за израду писмених састава; креативне активности у настави доприносе развоју усменог и писменог изражавања, читање с разумевањем утиче на богаћење лексике и флуентност говора, итд. Усклађеност исхода с језичким компетенцијама омогућава наставнику не само кумулативно праћење напретка сваког ученика него и уочавање проблема у развијању појединих компетенција, што умногоме олакшава процес наставе и учења језика.

### III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На почетку процеса учења, односно на почетку школске године, неопходно је спровести дијагностичко вредновање компетенција ученика. Ово је изузетно важан задатак наставника, будући да постоје велике разлике у владању српским језиком ученика једног одељења. Дијагностичко оцењивање се може реализовати помоћу иницијалног тестирања које служи да се установе вештине, способности, интересовања, искуства, нивои постигнућа или потешкоће појединачног ученика или читавог одељења. Иницијално тестирање осмишљава наставник на основу исхода и садржаја програма из претходних разреда. На основу тога могуће је ефикасно планирати и организовати процес учења и индивидуализовати приступ учењу.

Поред стандардног, сумативног вредновања које још увек доминира у нашем систему образовања (процењује знање ученика на крају једне програмске целине и спроводи се стандардизованим мерним инструментима – писменим и усменим проверама знања, есејима, тестовима, што за последицу има кампањско учење оријентисано на оцену), савремени приступ



настави претпоставља формативно вредновање – процену знања током савладавања наставног програма и стицања одговарајуће компетенције. Резултат оваквог вредновања даје повратну информацију и ученику и наставнику о томе које компетенције су добро савладане, а које не (нпр. ученик задовољавајуће разуме прочитани текст, али слабо разуме говорени текст; задовољавајуће пише у складу с правилима, али у говору не поштује правила конгруенције итд.), као и о ефикасности одговарајућих метода које је наставник применио за остваривање циља. Формативно мерење подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима, а најчешће технике су: реализација практичних задатака, посматрање и бележење ученикових активности током наставе, непосредна комуникација између ученика и наставника, регистар за сваког ученика (мапа напредовања) итд. Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказани и сумативно – бројчаном оценом. Оваква оцена има смисла ако су у њој садржана сва постигнућа ученика, редовно праћена и објективно и професионално бележена.

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања, праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад. Све што се покаже добрим и корисним наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а све што се покаже као недовољно ефикасним и ефективним требало би унапредити.

При вредновању ученичких постигнућа наставник се руководи исходима дефинисаним за сваки разред водећи рачуна о индивидуалном напредовању ученика у складу са њиховим могућностима и способностима. При оцењивању пажња треба да буде усмерена на ниво развоја репродуктивних способности ученика, обим проширивања лексичког фонда, ниво смањивања различитих типова грешака.

Треба имати у виду ниво познавања језика: ученици хомогене средине спорадично остварују директан контакт с говорницима којима је српски матерњи језик, са српским језиком се срећу само на часовима српског као нематерњег језика. Резултат је да ученици српски језик користе на елементарном нивоу. Језичке моделе усвајају спорије, граматичке категорије користе уз много грешака, имају проблема при слушању, односно разумевању српског језика чак и онда када су им све речи говорног текста познате.

Назив предмета  
Циљ

## СТРАНИ ЈЕЗИК

**Циљ** учења Страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред  
Годишњи фонд часова

**Седми**  
**72**

| ИСХОДИ<br>По завршетку разреда<br>ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | КОМУНИКАТИВНЕ<br>ФУНКЦИЈЕ                                                                                     | ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ<br>(у комуникативним<br>функцијама)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе;</li> <li>– поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства;</li> <li>– размени једноставније информације личне природе;</li> <li>– у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;</li> <li>– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака,</li> </ul> | <p><b>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</b></p> | <p>Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл.).</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p><b>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА,</b></p>                                                                | <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;</li> <li>– разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;</li> <li>– упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;</li> <li>– затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;</li> <li>– разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих;</li> <li>– упути уобичајене молбе и захтеве;</li> <li>– честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства;</li> </ul> | <p><b>ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА</b></p>                                                                     | <p>којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, места, из искуственог света и фикционалног спектра.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p><b>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</b></p> | <p>Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p><b>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА,</b></p>                                                   | <p>Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга,</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                             |                                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</li> <li>– пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</li> <li>– разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;</li> <li>– разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;</li> <li>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;</li> <li>– опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;</li> <li>– разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;</li> <li>– размени појединачне информације и/или неколико информација у</li> </ul> | <p><b>ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</b></p>       | <p>обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.</p>                    |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p><b>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА</b></p> | <p>Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сличних наставних и ваннаставних активности), с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p><b>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ</b></p>  | <p>Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.</p>          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p><b>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</b></p>   | <p>Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости;</p>                                                       |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;</li> <li>– опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.;</li> <li>– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;</li> <li>– размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;</li> <li>– саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;</li> <li>– разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих;</li> <li>– изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања</li> </ul> |                                                                            | усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.                                                                                                                                                                                     |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</b>               | Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.                                                                                                        |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</b>             | Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осећањима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ</b> | Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и                                                                                                                       |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>једноставнијим језичким средствима;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих;</li> <li>– затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања;</li> <li>– опише правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима;</li> <li>– разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих;</li> <li>– размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту;</li> </ul> |                                                                         | просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.                                                                                                                                                                                                                                     |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</b> | Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</b>                                | Слушање и читање једноставнијих текстова, у којима се говори о томе шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.                                                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</b>                                 | Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; усмено и писано изражавање допадања/недопадања.                                                                                                                                                                                      |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                             |                                                                                                                                                                                             |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;</li> <li>– формулише питања и једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;</li> <li>– разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;</li> <li>– изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење;</li> <li>– разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих;</li> <li>– изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење;</li> <li>– разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене;</li> <li>– размени информације у вези са количином, димензијама и ценама.</li> </ul> | <p><b>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>МИШЉЕЊА</b></p>                        | <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; усмено и писано тражење изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p><b>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>КОЛИЧИНЕ,<br/>ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА</b></p> | <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.</p>           |

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ – ДРУГИ ЦИКЛУС

*Напомена:* Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда другог циклуса основног образовања и васпитања – у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа везаних за конкретну тему. Наставници обрађују теме у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави страних језика.

- 22) Лични идентитет
- 23) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)
- 24) Географске особености
- 25) Србија – моја домовина
- 26) Становање – форме, навике
- 27) Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине, еколошка свест
- 28) Историја, временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност)
- 29) Школа, школски живот, школски систем, образовање и васпитање
- 30) Професионални живот (изабрана – будућа струка), планови везани за будуће занимање
- 31) Млади – деца и омладина
- 32) Животни циклуси
- 33) Здравље, хигијена, превентива болести, лечење
- 34) Емоције, љубав, партнерски и други међуљудски односи
- 35) Транспорт и превозна средства
- 36) Клима и временске прилике
- 37) Наука и истраживања
- 38) Уметност (нарочито модерна књижевност за младе; савремена музика, визуелне и драмске уметности)
- 39) Етички принципи; ставови, стереотипи, предрасуде, толеранција и емпатија; брига о другоме
- 40) Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)
- 41) Слободно време – забава, разонода, хобији
- 42) Исхрана и гастрономске навике
- 43) Путовања
- 44) Мода и облачење
- 45) Спорт
- 46) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења
- 47) Медији, масмедији, интернет и друштвене мреже
- 48) Живот у иностранству, контакти са странцима, ксенофобија



# ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ

## ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

| Комуникативна функција                                                                                                      | Језички садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И<br/>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br/>ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/<br/>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ<br/>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И<br/>ДРУГИМА</p> | <p><i>Hi Sophie, how are you/ have you been? Fine!/ Pretty good!/Great!/ Never been better!/Not bad!/As usual./A little busy actually!/I've been busy studying, how about you?/Thanks for asking, and you?</i></p> <p><i>It was nice meeting you. It was nice/a pleasure meeting you as well/too./You as well/too./I hope to see you again./I look forward to meeting/seeing you again. Say hello/hi to your family. Is Dorian your first name? No, it's my middle name. My first name is David. What's your first/middle/last name/family name/surname?</i></p> <p><i>I was named after my great-grandfather, who was Russian. Who were you named after? My godparents chose this name for me.</i></p> <p><i>I grew up/was raised in Serbia, but my parents moved to Australia when I was ten. My paternal grandparents are still alive, but my maternal grandparents died when I was a child.</i></p> <p><i>These are my classmates, Vasilije and Neda; we've been friends for years. We belong to the the Drama Club, and we meet once a week/every Thursday afternoon. Which school club do you belong to?</i></p> <p><i>Who's that girl on the right/left - the one in the leather jacket and plain T-shirt? The picture was taken a few years ago, but it must be Elena, a girl from my class. She plays the guitar in the school orchestra. What instrument do you play?</i></p> <p><i>Luka and I go to the same school, but we aren't in the same class. We get on/along very well, although we don't always agree about everything. He doesn't live in my street; however, he lives very close to me, just round the corner. Who do you get on/along (well) in your class/school/family?</i></p> <p><i>Phillip's quite brainy, and he's really good with computers, but he's been really bad-tempered since his parents got divorced. Who has he lived with since then?</i></p> <p><i>The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи</i><br/> <i>The Past Simple Tense глагола to be и осталих глагола (правилних и неправилних)</i><br/> <i>The Past Continuous Tense</i><br/> <i>The Present Perfect Tense учесталијих глагола (правилних и неправилних)</i></p> |

|                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|---------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                       | <p>Питања са <i>Who/What/Which/Where/When/Why...</i><br/> Питања са препозиционим глаголима<br/> Употреба и изостављање чланова при ближем одређивању лица, у фиксним изразима (<i>go to school/by car/on foot...</i>), са основним географским појмовима (називима улица, градова, држава...)<br/> Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can 't, may...</i>)<br/> Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Past Simple, Future Simple</i>)</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе. Већи градови у земљама циљне културе.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br/> ПРЕДМЕТА, МЕСТА,<br/> ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА<br/> И ЗБИВАЊА</p> | <p><i>What's he/she like? He's smart and confident, but he's slightly irresponsible at times. What does he/she look like? She's of medium height/build and she's got medium length straight/wavy/curly hair. She usually wears sporty clothes – she must love sports!</i><br/> <i>My sister's too young to take the driving test. My brother isn't tall enough to play basketball.</i><br/> <i>Fast food is unhealthy, isn't it? These potatoes are too salty, aren't they?</i><br/> <i>Our results look great compared to theirs. We can't be worse than them.</i><br/> <i>The lamp is broken! The news is fascinating/unbelievable.</i><br/> <i>What an enormous fish! What a lovely drawing! What lovely weather! How interesting/boring!</i><br/> <i>You can see/There's a church in the middle/in the background/in front of the picture.</i><br/> <i>I didn't enjoy the amusement park – it was too scary!</i><br/> <i>It was -10 degrees on the mountain - it was freezing cold and snowy.</i><br/> <i>It rained/ snowed more heavily than last night.</i><br/> <i>What's the title of the book/film? It's a novel/film entitled...</i><br/> <i>Serbia is situated at the crossroads of Central and Southeast Europe. Belgrade is located at the confluence of the Danube and Sava Rivers.</i><br/> <i>The United Kingdom consists of four countries: England, Wales, Scotland and Northern Ireland.</i><br/> <i>The UK national anthem is called "God Save the Queen", while the US national anthem is called "The Star Spangled Banner". What's Serbian national anthem called? It's "God of Justice".</i><br/> <i>What is/are the most endangered animal species in the world?</i><br/> <i>What is/are the most popular teen TV series in your country?</i><br/> <i>In Serbian tradition godparents are usually given the responsibility for naming a newborn child.</i></p> |

|                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                               | <p><i>The Present Simple Tense</i> и <i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости, <i>The Past Simple Tense</i> и <i>The Past Continuous Tense</i> за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости</p> <p>Поређење прилога</p> <p>Придеви са наставцима <i>-ed</i> и <i>-ing</i></p> <p><i>Too (adjective) to... / (not) enough (adjective) to...</i></p> <p>Творба и употреба прилога за начин (<i>beautifully, quickly, happily, well, badly, fast, hard...</i>)</p> <p>Употреба одређеног члана код поређења придева/прилога</p> <p>Употреба/изостављање одређеног члана са основним географским појмовима (називима градова, држава, река...)</p> <p>Релативне заменице <i>who, which, that, whose, where...</i></p> <p>Неодређене заменице (<i>somebody, something, anybody, anything, nobody, no one, nothing, everything...</i>).</p> <p>Питања са <i>What...like, How, Why...</i></p> <p>Негативни префикси <i>un-, im-, ir-...</i></p> <p>Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can 't, may...</i>)</p> <p>Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Past Simple, Future Simple</i>)</p> <p><i>What (a/an) + adjective + noun</i></p> <p><i>Question tags</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p> |
| <p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И<br/>САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ<br/>ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У<br/>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br/>АКТИВНОСТИ И<br/>РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p> | <p><i>Have a slice of bread!</i></p> <p><i>Help yourself/yourselves to the sandwiches!</i></p> <p><i>Less/More, please!</i></p> <p><i>He should cut down on sweets, shouldn't he?</i></p> <p><i>If you experience any form of bullying, you should immediately report it to the teachers.</i></p> <p><i>What should/shall I do if my Facebook account gets hacked?</i></p> <p><i>Are we meeting Pavle and Dorotea in front of the cinema?</i></p> <p><i>Let's go sightseeing, shall we?</i></p> <p><i>We'll play in the garden if the weather gets better, won't we?</i></p> <p><i>I'm on the team, aren't I?</i></p> <p><i>I'll keep my fingers crossed for you!</i></p> <p><i>Why don't we download some music from the Internet?</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                        | <p><i>Let me show you!</i><br/> <i>It's lesson/break/quiz time!</i><br/> <i>The game is over!</i><br/> <i>They asked me to join their team.</i><br/> <i>The doctor told me to stay in bed and drink plenty of fluids.</i><br/> <i>She advised us to take a bus downtown/not to drink the water.</i></p> <p><i>Should</i> за давање савета<br/>         Изрази: <i>How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...</i><br/>         Модални глаголи за изражавање предлога - <i>can/could/may/might</i><br/>         Заповедни начин<br/> <i>The Present Continuous Tense</i> за унапред договорене радње<br/> <i>Question tags</i><br/>         Индиректни предлози и савети<br/>         Први кондиционал<br/>         Повратне заменице</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p>             |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ,<br/>         ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,<br/>         ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА<br/>         И ЗАХВАЛНОСТИ</p> | <p><i>Can I have my magazine back?</i><br/> <i>Can/Could we have some advice/information about the trip?</i><br/> <i>Could you speak a bit more slowly/speak up, please?</i><br/> <i>Mother told the children to stop arguing/fighting.</i><br/> <i>The flight attendant told the passengers to fasten their seat belts.</i><br/> <i>The librarian asked us not to make noise in the library.</i><br/> <i>Will you leave me alone, please? He asked me to leave him alone.</i><br/> <i>She promised/refused to let me use her laptop/dictionary.</i><br/> <i>I'm sorry for your loss!/I'm sorry to hear that! Thank you for your sympathy/kindness!</i><br/> <i>He thanked me for my help/support.</i><br/> <i>Sorry for being late. Thanks for coming. Thank you in advance!</i><br/> <i>I'll put it down so that I don't make the same mistake again!</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – <i>can/could/may/will</i></p> |

|                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          | <p>Индијектне наредбе и молбе<br/><i>Gerund/Infinitive</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивје комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br/>УПУТСТАВА</p> | <p><i>If you want to help the charity, email... or call...</i><br/> <i>If you want to recycle, sort out/separate different materials and put them in recycling containers.</i><br/> <i>You can set up your account in just a few steps.</i><br/> <i>Once you have finished, you can save your work and share the link.</i><br/> <i>Make sure you check your essay for spelling mistakes before you hand it in!</i><br/> <i>Make/ Do a class survey on their reading habits/ media preferences. Compare/ Present the results.</i><br/> <i>The form must be completed in ink.</i><br/> <i>Write your name and address in block capitals.</i><br/> <i>Fill in the blanks.</i><br/> <i>Don't let go of the handlebar on that bike!</i><br/> <i>Keep your dog on a leash!</i><br/> <i>Hold on! Hold the line!</i><br/> <i>When a challenge is given don't step back. Step up!</i></p> <p>Први кондиционал<br/> Заповедни начин<br/> Пасивни облик модалних глагола</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p> |

|                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br/>САДАШЊОСТИ</p> | <p><i>How long does it take you to get to school? It takes me half an hour if I go by bus, but this week Dad's driving me to school, so it's taking me only half the time.</i></p> <p><i>Who's the teacher telling off?</i></p> <p><i>What are the police looking for?</i></p> <p><i>She's getting dressed for the party, isn't she? The children are dressed up for the celebration, aren't they?</i></p> <p><i>My parents have been married since 2002.</i></p> <p><i>Can you do a handstand/ a cartwheel/ a forward/backward roll/ a split/ a bridge?</i></p> <p><i>We've been able to use the application for over a year now.</i></p> <p><i>Teenagers don't watch TV as often as they used to.</i></p> <p><i>My neighbours have got a very big house with a swimming pool - they must be rich!</i></p> <p><i>Pavle can't be on holiday – I've just seen him!</i></p> <p><i>In Serbian tradition, if you hiccup, someone is talking about you.</i></p> <p><i>Plants die if they don't get enough water.</i></p> <p><i>The novel/film is based on an oral folk story/a historic fact.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање сталних и уобичајених радњи</p> <p><i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање тренутних и привремених радњи.</p> <p>Разлике у употреби глаголских облика <i>The Present Simple Tense</i> и <i>The Present Continuous Tense</i></p> <p><i>The Present Perfect Simple Tense</i> за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају</p> <p>Нулти кондиционал</p> <p>Питања са препозиционим глаголима</p> <p><i>Can</i> за изражавање способности у садашњости</p> <p>Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>)</p> <p>Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple</i>)</p> <p><i>Question tags</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи и у ширем окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.</p> |
|-----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У  
ПРОШЛОСТИ

*It was very nice/kind of Nadja to help me with my homework.*  
*Nicholas did very well in his test – better than in the previous one!*  
*Lara was born in Canada, but her family moved to the USA two years ago. Which US state did they move to?*  
*Have you ever read this book? No, but I'd like to.*  
*Has Marco finished his exams yet?*  
*She has already had supper, hasn't she?*  
*It's been ages since we last met, hasn't it?*  
*Everybody enjoyed themselves, didn't they?*  
*We've won! They've lost!*  
*Have the police been able to find the criminals who robbed the bank?*  
*When we looked up we could see the stars.*  
*I broke my glasses so I couldn't see the board at school.*  
*It was raining when I left home this morning.*  
*While we were watching TV, I fell asleep.*  
*Who were you talking to when I saw you at the party?*  
*What was Isaac Newton doing when he discovered the law of gravity? He was sitting in his garden when an apple fell on his head.*  
*I didn't use to like animals, but I do now.*  
*What kind of TV programmes did you use to watch when you were a child?*  
*Robin Hood used to take from the rich and give to the poor.*  
*The Indians didn't use to hunt with guns, they used to hunt with bows and arrows.*  
*The plane was late so we had to wait for ages.*  
*It was very warm so we didn't have to wear jumpers.*  
*Did you have to study hard for your maths test?*  
*I was given a lot of useful advice/information about the project.*  
*How many people were killed in the hurricane/flood/earthquake?*  
*How many homes were destroyed by the hurricane/flood/earthquake?*  
*What was the deadliest hurricane/flood/earthquake?*  
*America was discovered in 1492. When was George Washington elected the first president of the United States?*  
*Peter I reigned as the last King of Serbia and as the first King of the Serbs, Croats and Slovenes.*  
*When was he proclaimed King of Serbia?*

|                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                      | <p><i>Queen Elizabeth II has ruled Britain since 1952, when her father, King George VI, died. When was she crowned?</i></p> <p><i>“The Bridge on the Drina“ was written by Ivo Andrić. Who was “Oliver Twist“ written by?</i></p> <p><i>The Past Simple Tense</i> правилних и неправилних глагола, све употребе<br/> <i>The Past Continuous Tense</i>, све употребе<br/>         Контрастирање употребе и значења глаголских облика <i>The Past Simple Tense</i> и <i>The Past Continuous Tense</i><br/> <i>The Present Perfect Simple Tense</i> за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са <i>ever, never, just, already, yet...</i><br/>         Контрастирање употребе и значења глаголских облика <i>The Past Simple Tense</i> и <i>The Present Perfect Simple Tense</i><br/> <i>Used to</i><br/> <i>Could</i> и <i>was/were able to</i> за изражавање способности у прошлости<br/>         Питања са <i>Who/What/Which/Where/When/Why...</i><br/>         Питања са препозиционим глаголима<br/>         Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Past Simple</i>)<br/> <i>Question tags</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости</p> |
| <p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ<br/>РАДЊИ (ПЛАНОВА,<br/>НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p> | <p><i>I'm going to the dentist's/doctor's tomorrow morning.</i><br/> <i>Anja is spending the weekend at her grandparents'.</i><br/> <i>My auntie Sara is getting married next month.</i><br/> <i>My mum's flying to Rome this afternoon. What time does her plane leave?</i><br/> <i>The project will/could/may/might be finished by the end of the month.</i><br/> <i>Will you be able to hand in your project in time?</i><br/> <i>I hope the rain will stop soon!</i><br/> <i>Look at the bright sky – it's going to be a lovely day today!</i><br/> <i>The car's going to hit the child! We're going to miss the train!</i><br/> <i>Mina's going to take the final exam at the end of term - I'm sure she'll pass it.</i><br/> <i>I'll let you know as soon as I get the results!</i><br/> <i>Let's cross that bridge when we come to it!</i><br/> <i>The teacher will get angry if we don't finish our homework, won't he?</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |



|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p><i>If Nenad doesn't do any revision for his exam, he will get bad marks and fail it.</i><br/> <i>I haven't heard from my cousins for ages - I'll text them to check if they're OK.</i><br/> <i>What will happen if we don't stop polluting our planet?</i><br/> <i>In Serbian tradition, if your left palm is itching, you will get money, but if it's the right one then you will give money.</i></p> <p><i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање унапред договорених/испланираних радњи<br/> <i>The Present Simple Tense</i> за изражавање будућних радњи које су део утврђених распореда/програма<br/> <i>The Future Simple Tense</i> за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања<br/>         Модални глаголи за изражавање вероватноће: <i>could/may/might</i><br/> <i>Going to</i> за изражавање планова, намера и предвиђања на основу чулних опажања<br/>         Временске зависне реченице за изражавање будућности и одговарајући везници (<i>when, after, before, as soon as...</i>)<br/> <i>Stative verbs</i> (<i>promise, believe, think, hope...</i>)<br/>         Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Future Simple</i>)<br/> <i>Question tags</i><br/> <i>Will be able to</i> за изражавање способности у будућности</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.</p> |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА,<br/>ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА,<br/>ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p> | <p><i>What's wrong/the matter with you? My knee/ankle hurts! / I've got a sore throat and a runny nose. That must be the flu. You need some medicine. Get well/better soon!</i><br/> <i>What do you want to talk about?</i><br/> <i>She's been very lonely since her best friend moved house last year.</i><br/> <i>Why's Sara angry with me? She might be jealous of you!</i><br/> <i>He's disappointed with his test results.</i><br/> <i>I'm (very) happy for you/about visiting my aunt in Dublin.</i><br/> <i>My heart sank/ I was over the moon when I heard the news.</i><br/> <i>My parents were very proud of me when I won the first prize.</i><br/> <i>The cake smells/tastes delicious. Can I taste your pie?</i><br/> <i>Teenagers aren't interested in reading the news.</i><br/> <i>The children are not hungry enough to eat a whole pizza.</i><br/> <i>I'm too tired to go out tonight.</i></p> <p><i>Stative verbs (be, want, need, have, hurt, feel, smell, taste...)</i><br/> <i>Why don't we/you + инфинитивна основа глагола.</i><br/> <i>Would like + именица/инфинитив глагола.</i><br/> Употреба придевско-предлошких израза <i>tired of / sick of / fed up with / bored with / disappointed with/by / happy for/about / angry with / proud of / interested in...</i><br/> <i>The Present Simple / Past Simple / Present Perfect Simple Tense</i><br/> Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>)<br/> Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple</i>)<br/> Заповедни начин<br/> Gerund/Infinitive<br/> <i>too (adjective) to/(not) enough (adjective) to</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p> |
|                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

|                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ<br/>ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И<br/>УПУТСТАВА ЗА<br/>ОРИЈЕНТАЦИЈУ У<br/>ПРОСТОРУ</p> | <p><i>Could you tell me the way to a nearby/the nearest station?</i><br/> <i>The city hall is closer to/nearer the city centre than the cathedral.</i><br/> <i>The Modern Art Museum is the farthest from the centre.</i><br/> <i>They built their home in a forest on a mountain, among pine trees.</i><br/> <i>We put up our tent on a campsite by the lake, and we slept under the stars.</i><br/> <i>They went sledging down the steep hills.</i><br/> <i>We often go for long walks along the river bank.</i><br/> <i>You mustn't go across this road here.</i><br/> <i>The children were running past/through/around the park.</i><br/> <i>The plane was flying high above the clouds.</i><br/> <i>I placed the speakers right against the wall.</i><br/> <i>Can you wait outside/inside?</i><br/> <i>The cat jumped onto/off the roof/over the wall and into the garden.</i><br/> <i>Yuri Gagarin was the first human being to travel into space.</i><br/> <i>How can I find these places on the map?</i><br/> <i>Canada is north of, and Mexico is south of the United States.</i><br/> <i>The UK is bordered to the south by the English Channel, which separates it from continental Europe, to the east by the North Sea</i><br/> <i>and to the west by the Irish Sea and the Atlantic Ocean.</i><br/> <i>Tara Mountain is located in western Serbia, while the Djerdap Gorge is situated in eastern Serbia.</i><br/> <i>It's on the tip of my tongue!</i><br/> <i>I wrote off the top of my head.</i></p> <p>Предлози за изражавање положаја и просторних односа: <i>in front of, behind, between, opposite, along, above, against...</i><br/>         Предлози са глаголима кретања: <i>onto, into...</i><br/>         Предлошки изрази са именицама за означавање страна света: <i>north of, south of, to the south, to the west...</i><br/>         Придеви изведени од именица за означавање страна света: <i>western, eastern...</i><br/>         Компаратив и суперлатив придева<br/>         Заповедни начин<br/>         Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple</i>)</p> |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                     | <p>Употреба/изостављање одређеног члана са основним географским појмовима (називима градова, држава, река, планина, мора, океана...)</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика; идиоматска/метафоричка употреба предлошких израза.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,<br/>ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА,<br/>ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И<br/>ОБАВЕЗА</p> | <p><i>The head teacher ordered us not to use our mobile phones in class.<br/>They must be put away before the beginning of class. What are the rules about using cell phones in your school?<br/>The local council warned the people not to pollute the river.<br/>My parents told me not to leave the house without their permission.<br/>The animals mustn't be disturbed. Don't let the children feed them!<br/>The teams cannot have more than 11 players on the field during a match.<br/>The new Spiderman film is rated 12. This means we're allowed to watch it.<br/>We're not allowed to talk during the performance.<br/>Don't go near Ljubica. She's got chicken pox.<br/><b>Look out! There's a car coming!</b><br/><b>Watch out!</b> The floor/staircase/pavement is slippery.<br/>Be careful. You could burn yourself.<br/>Take care in the sun. You may/might get sunburnt.<br/>Keep off the grass!<br/>No entry!<br/>We should say good-bye now!</i></p> <p>Заповедни начин<br/>Модални глаголи и глаголски облици за изражавање дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе: <i>can/can't, must/mustn't, should/shouldn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, (not to) be allowed to</i><br/>Модални глаголи за изражавање вероватноће: <i>could/may/might</i><br/><i>Let/Make</i> + инфинитивна основа глагола<br/>Индиректне наредбе и молбе<br/>Пасивни облик глагола у комбинацији са модалним глаголима</p> |

|                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                  | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ПРИПАДАЊА И<br/>ПОСЕДОВАЊА</p> | <p><i>That's your parents' car, isn't it?</i><br/> <i>These are my sunglasses, aren't they?</i><br/> <i>Is that Lazar's phone? I'm not sure, it could be Sanja's.</i><br/> <i>This can't be my book, it must be yours; I left mine at home.</i></p> <p>Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) – <i>my friend's/ friends'/ children's books</i><br/>         Присвојне заменице <i>mine, yours...</i><br/>         Питања са <i>Whose</i><br/>         Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>)<br/> <i>Question tags</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> однос према својој и туђој имовини.</p>                                                                                                                                                                                                     |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА<br/>И НЕДОПАДАЊА</p>      | <p><i>My most/least favourite outdoor/indoor activity is...</i><br/> <i>Masha enjoys outdoor swimming, doesn't she?</i><br/> <i>She can't be keen on skiing, she doesn't like winter sports.</i><br/> <i>My sister prefers vanilla to chocolate ice-cream / traditional shopping to online shopping / downloading music to buying CDs.</i><br/> <i>Which one do you prefer?</i><br/> <i>It's not my cup of tea!</i></p> <p>Придевско-предлошке фразе – <i>interested in, good/bad at, crazy about, keen on...</i><br/>         Глаголи <i>like/love/hate/enjoy/prefer/can't stand</i> + глаголска именица<br/>         Питања са <i>What, Who, Why, Which...</i><br/>         Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>)<br/> <i>Question tags</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт.</p> |

|                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</p>                        | <p><i>I don't think that mobile phones should be banned in schools. / In my opinion, students should be allowed to use cell phones in school for safety reasons. What do you think? What's your opinion?</i><br/> <i>Who do you think will win/lose the match?</i><br/> <i>What do you mean by that?</i><br/> <i>They must/can't be rich/poor/famous...</i><br/> <i>I agree/disagree with you on that!</i></p> <p><i>Stative verbs (think, like, agree, believe, mean...)</i><br/> Питања са <i>What, Why, How...</i><br/> Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>)<br/> Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Past Simple, Future Simple</i>)<br/> Пасивни облик модалних глагола</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>                                                                                                                                                                                                                                     |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ,<br/>ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА</p> | <p><i>What's the population of Belgrade? It's nearly 1.7 million people. It lies 116.75 metres above sea level.</i><br/> <i>The Dead Sea is the world's lowest point of land at 423 metres below sea level.</i><br/> <i>What's the height of the world's tallest building? It's a skyscraper in Dubai that reaches 829.8 m.</i><br/> <i>My mum works on the 15th floor of a 29-storey building.</i><br/> <i>What's the length of the world's longest river? It's the Nile in Africa, and it's 6,853 km (4,258 miles) long.</i><br/> <i>What's the weight of the world's heaviest animal? It's the blue whale, and it weighs about 200 tonnes.</i><br/> <i>What are the length, width and depth of the pool? It's 6 metres long, 4 metres wide and 2 metres deep. What's its size? Its area is 24 square metres.</i><br/> <i>What's the size of the image? It's 29.6 KB.</i><br/> <i>How much do these apples weigh? They're almost two and a half kilos/five and a half pounds.</i><br/> <i>We need only 2 loaves of bread for the party.</i><br/> <i>That's a bargain!</i><br/> <i>This costs a lot!</i></p> |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p><i>They gave us a lot of useful advice/information.</i><br/> <i>I heard some amazing news this morning.</i><br/> <i>How much homework did you have last night?</i><br/> <i>We've got fewer subjects/ less homework this year.</i><br/> <i>Neda got full marks in her test – ten out of ten!</i></p> <p>Основни бројеви преко 1000<br/> Небројиве именице: <i>information, advice, news, homework...</i><br/> Грађење именица за изражавање димензија: <i>high-height, long-length, deep-depth, wide-width...</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> друштвено окружење; валуте циљних култура; правописне конвенције при раздвајању хиљада, као и целих од децималних бројева; конвенције у изговору децималних бројева; метрички и неметрички систем мерних јединица.</p> |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

| Комуникативна функција                                                                                          | Језички садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПОЗДРАВЉАЊЕ И<br>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br>ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/<br>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ<br>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И<br>ДРУГИМА | <p><i>Come stai? Come sta? Come va? Bene, grazie./ A presto!/ A domani!/ Buona notte!</i><br/> <i>Di dove sei? Sono di... Sono della Serbia. Come ti chiami?/ Come si chiama?/ Mi chiamo.../ Sono... Piacere. Questo/a è il mio amico/la mia amica... Si chiama.../ Questo è il signor.../la signora... Lui/lei è di Verona. È nato/a Padova, ma vive a Torino./ Questa è mia cugina Marta. Lei vive in Italia. Suo padre è ingegnere e lavora in Fiat.</i><br/> <i>Io sono figlia unica, e tu?/ Hai fratelli o sorelle?/ Questi sono i miei compagni di classe (mostrando la foto).</i><br/> <i>Quanti anni hai? / Ho 12 anni./ Dove abiti? Dove vivi?/ Abito a ..., in Via .../ Qual è il tuo/il Suo indirizzo?/ Il mio indirizzo è.../ Nome, cognome, indirizzo, nazionalità, data di nascita.../ Quando sei nato/a? Sono nato/a il/l'... nel .../ Quando è il tuo compleanno?</i><br/> <i>Cosa fai nel tempo libero? Nel tempo libero gioco a pallavolo/ suono la chitarra.</i><br/> <i>Che lavoro fa tua madre? Lei è commessa.</i><br/> <i>Cosa hai fatto ieri dopo la scuola? Sono andata al cinema con mio fratello maggiore, e tu?</i><br/> <i>Perchè non sei venuto alla festa di Mirko?</i></p> <p>Презент индикатива.<br/> Прошло време (Passato prossimo): најфреквентнији правилни и неправилни глаголи.</p> |

|                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                    | <p>Личне заменице.<br/>Упитне речи: <i>come, di dove, quanto, dove, come/chi, che cosa, chi, perché</i>.<br/>Показна заменица (<i>questo/a/e/, quello/a/e/i</i>).<br/>Бројеви.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе. Већи градови у земљама циљне културе.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br/>ПРЕДМЕТА, МЕСТА,<br/>ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА<br/>И ЗБИВАЊА</p> | <p><i>Andrea ha i capelli/ gli occhi/ neri. È alto/a, magro/a... ha gli occhi azzurri / È più alto di Luigi./ I capelli di Anna sono più corti dei miei. La bici è meno costosa della macchina. Lei è la mia migliore amica. È generosa, simpatica, sincera, buona, ma un po' timida./ Perché sei triste?</i><br/><i>Per me questa è la più buona pizza di Napoli./ Questa rosa è la più bella del nostro giardino. Siamo felici perché andiamo insieme in gita.</i><br/><i>Questa è la mia camera. È piccola, ma mi piace molto. È molto ordinata/disordinata. C'è/ Ci sono....</i><br/><i>Lui/lei porta i pantaloni neri/la gonna rossa.</i><br/><i>Questa è la mia famiglia.../ Nikola è il mio fratello minore/maggiore. Lui suona il violino molto bene.</i><br/><i>Non ti capisco, parla piano, per favore.</i><br/><i>Oggi mi sento male./ Paolo è stanco perché non ha dormito bene.</i><br/><i>Il ghepardo è un animale molto veloce/velocissimo</i><br/><i>Roma è più grande di Firenze./ Napoli è meno tranquilla di Macerata. /Il nostro albero è alto come il vostro.</i></p> <p>Личне заменице.<br/>Упитне речи (<i>quanto, dove, come/chi, che cosa</i>).<br/>Придеви. Род, број и слагање с именицама.<br/>Одређени и неодређени члан.<br/>Прилози за начин.<br/>Поређење придева са <i>più/meno</i>.<br/>Апсолутни суперлатив.<br/>Релативни суперлатив.<br/>Поређење придева по једнакости.</p> |



|                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                   | <b>(Интер)културни садржаји:</b> особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И<br>САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ<br>ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У<br>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br>АКТИВНОСТИ И<br>РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ | <p><i>Facciamo una gita domani? Perché no? È un'ottima idea! Perché non chiamiamo anche Marco? Dove ci troviamo? Dai, andiamo! A che ora partiamo? Alle sette, va bene? Prendiamo il treno alle otto. Perfetto! Portiamo anche i panini? Ci sentiamo stasera.</i></p> <p><i>Ti invito a venire alla mia festa di compleanno! Vorrei invitarti alla mia festa. /Grazie, ci vengo volentieri! / Mi dispiace, ma non posso perché non mi sento bene...</i></p> <p><i>Va' dal medico! Perché non vai dal medico? Dovresti andare dal medico! / Sta' tranquillo!</i></p> <p><i>Se fa freddo, non uscire! Se piove, portiamo l'ombrello!</i></p> <p><i>Non mangiare troppi dolci! / Bevi tanta acqua!</i></p> <p><i>Facciamo i compiti insieme!</i></p> <p>Презент индикатива повратних глагола<br/>Садашње време у значењу будућег<br/>Императив фреквентних глагола (<i>andare, prendere, fare, venire, stare ...</i>)<br/>Кондиционал садашњи-модални глаголи (<i>potere, dovere, volere</i>)</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p> |
| ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ,<br>ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,<br>ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА<br>И ЗАХВАЛНОСТИ                                 | <p><i>Potresti aprire la finestra, per favore? Grazie. Prego.</i></p> <p><i>Posso aiutarti (darti una mano)? Sì, grazie, sei molto gentile. No, grazie./Posso fare una domanda? / Prego.</i></p> <p><i>Vorrei un bicchiere di acqua, pre favore.</i></p> <p><i>Mi dispiace, ma non posso.</i></p> <p><i>Permesso, posso entrare? / Scusa! Scusi! / Un momento/un attimo, per favore.</i></p> <p><i>Scusi signora, che ore sono? Mi aiuti, per favore. Prenda questa medicina due volte alla settimana.</i></p> <p><i>Posso provare queste scarpe, per favore? Che numero porti?</i></p> <p><i>Quale libro ti piace? Questo qui? Quello lì?</i></p> <p><i>Pronto! Sono Anna, vorrei parlare con Luca, per favore.</i></p> <p><i>Grazie del regalo! È bellissimo!</i></p> <p><i>/A che ora parte il treno per Palermo? Alle 20. / Dov'è la fermata dell'autobus numero 71?</i></p>                                                                                                                                                                                                                                               |

|                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                  | <p>Модални глаголи (<i>potere, dovere, volere</i>).</p> <p>Кондиционал учтивости.</p> <p>Упитни придеви: <i>quale/i; che</i>;</p> <p>Показне заменице: <i>quello/a/i/e; questo/a/i/e</i></p> <p>Императив за формално обраћање: најфреквентнији облици.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br>УПУТСТАВА | <p><i>Ascolta e rispondi alle seguenti domande. Scegli la risposta giusta. Sottolinea le parole che non capisci. Presentate in classe il vostro progetto. Create il poster. Completa la tabella. Usa le parole date./</i></p> <p><i>La scuola è vicino. Deve prendere il tram numero 7./ Va' dritto! Vada dritto! Il centro è un po' lontano.</i></p> <p><i>Mi dispiace, ma non lo so.</i></p> <p><i>Pulire le patate. Tagliare (tagliate) le cipolle. Cuocere a fuoco lento.</i></p> <p>Императив.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>                                    |
| ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br>САДАШЊОСТИ  | <p><i>Vivo in campagna. Abito al settimo piano di un grattacielo.</i></p> <p><i>La mattina si alza presto e fa colazione al bar. / Di solito pranziamo verso le due./ Non va a letto mai prima delle dieci. / Qualche volta vado dai nonni dopo la scuola./ Siamo a scuola dalle 8 alle 14.</i></p> <p><i>In questo film si tratta di una ragazza che descrive la sua infanzia.</i></p> <p><i>Cosa stai facendo? Sto guardando la TV.</i></p> <p><i>Suo fratello è ancora piccolo e non sa nuotare.</i></p> <p><i>Nel mio paese di solito pranziamo alle 3.</i></p> <p>Садашње време. Повратни и прелазни глаголи.</p> <p>Глагол <i>sapere</i>.</p> |

|                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                       | <p>Прилози и прилошки изрази за време: <i>oggi, domani, qualche volta, sempre, mai, ancora, di solito...</i><br/>         Предлози.<br/> <i>Stare + gerundio</i> (најфреквентнији глаголи).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи и у ширем окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ                           | <p><i>A che ora ti sei alzata stamattina? Mi sono alzata presto. / Ci siamo vestite in fretta. Prima siamo andate da Lusina e poi siamo andate insieme in piscina./Cosa hai fatto ieri pomeriggio? Ho letto un libro interessante.</i><br/> <i>Da piccola andavo spesso dai nonni in campagna. Di solito andavamo con i nostri cugini al mare./ Ogni inverno andavano in montagna./ Quando era giovane mia nonna aveva i capelli lunghi e biondi. Era alta e molto bella./ La camera era piccola, ma con tanta luce.</i><br/> <i>Cosa avete fatto il sabato scorso? Siamo andati in campagna, e voi? Abbiamo fatto un giro in centro./ L'anno scorso non siamo andati in vacanza. Siamo rimasti a Belgrado.</i><br/> <i>Galileo Galilei ha scoperto il cannocchiale. Antonio Vivaldi è nato/nasce a Venezia. È stato un compositore e violinista italiano.</i></p> <p>Прошло време (<i>Passato prossimo</i>): помоћни глаголи <i>essere/avere</i>; повратни глаголи.<br/>         Прошло несвршено време, имперфекат (<i>Imperfetto</i>): најфреквентнији глаголи за исказивање учестале радње у прошлости и описивања бића, предмета и места.<br/>         Упитне речи: <i>come, a che ora, quanto, dove, come/chi, che cosa, chi, perché.</i><br/>         Прилози и прилошки изрази за време: <i>prima, poi, dopo, ieri, due settimane fa, un anno fa; di solito, ogni settimana/mese/ anno...</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости</p> |
| ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА) | <p><i>Da grande vorrei diventare una scienziata./ Da grande vorrei fare il meccanico.</i><br/> <i>Cosa farai domani?/Ti va di venire in piscina con me? Certo! Chiediamo anche a Paolo? Lo chiami tu?</i><br/> <i>Quanto spesso vai in piscina? Ci vado due volta alla settimana.</i><br/> <i>Quando sarà la tua festa di compleanno?/ Domani avrò lezione di ballo.</i><br/> <i>Stasera finisco il mio compito./Devo studiare molto perché domani abbiamo il test di italiano.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

|                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                 | <p>Заменице за директни објекат (<i>Pronomi diretti</i>).</p> <p>Будуће време (<i>Futuro semplice</i>): најфреквентнији глаголи.</p> <p>Употреба садашњег времена за будућу радњу.</p> <p>Прилошка употреба речце <i>ci</i>.</p> <p>Прилози и прилошки изрази за време: <i>domani, sabato prossimo, la settimana prossima...</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА,<br>ИНТЕРЕСОВАЊА,<br>ПОТРЕБА, ОСЕТА И<br>ОСЕЋАЊА                | <p><i>Ho caldo/freddo/fame/sete.../Ti faccio un panino? Vuoi un po' di acqua? Sì, grazie!</i></p> <p><i>Mi piace leggere e dipingere./ Ragazzi, cosa vi piace fare nel tempo libero?</i></p> <p><i>Non mi sento bene. Ho mal di testa/gola/stomaco./ Sono molto stanca. Vorrei andara a casa./</i></p> <p><i>Ho paura. Sono nervoso.</i></p> <p><i>Prendi una medicina. Va' dal dottore. Riposati!/ Alzati!/ Fa' un po' di sport! Sta' all'aria aperta!/ Non ti preoccupare! Tutto andrà bene!</i></p> <p><i>Andiamo al cinema!/Perché non facciamo una pausa?/</i></p> <p><i>State attenti! Non parlate! Fate i compiti!</i></p> <p><i>Che peccato! Che bello! Mi dispiace tanto!</i></p> <p><i>Императив (друго лице једнине и множине).</i></p> <p><i>Глагол piacere.</i></p> <p><i>Повратни глаголи у императиву (најфреквентнији).</i></p> <p><i>Прилози за начин (molto, tanto, bene, male).</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација</p> |
| ИСКАЗИВАЊЕ<br>ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И<br>УПУТСТАВА ЗА<br>ОРИЈЕНТАЦИЈУ У<br>ПРОСТОРУ | <p><i>Scusa, sai dov'è la libreria? Devi andare dritto e girare a destra dopo il semaforo./ È a destra, dietro l'angolo/accanto alla posta. Attraversa la piazza e vedrai la libreria. / Gira a destra e va' sempre dritto.</i></p> <p><i>Scusi, sa dov'è la stazione ferroviaria? È di fronte al cinema.</i></p> <p><i>Dove sono i miei quaderni? Sono sul banco./Sotto la sedia c'è un gatto. Fra il tavolo e la sedia c'è lo zaino.</i></p> <p><i>Vado in biblioteca./ Sono da Paolo./ La borsa è sul tavol.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

|                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                        | <p>Императив.<br/> Прилози за место (<i>qui, lì, là, giù, su</i>).<br/> Предлози за изражавање положаја и просторних односа ( <i>in, su, da, tra/fra, dietro, davanti, lontano, vicino, di fronte a...</i>).<br/> Упитни прилог: <i>dove</i>.<br/> <i>C'è/ci sono</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика; идиоматска/метафоричка употреба предлошких израза.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,<br/> ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА,<br/> ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И<br/> ОБАВЕЗА</p> | <p><i>Spingere. Tirare./ Spegnerе il cellulare. È vietato parcheggiare! Si prega di non buttare carte e rifiuti per terra!</i><br/> <i>Dovresti studiare di più!</i><br/> <i>Permesso, posso entrare?/ Posso uscire?/Potresti chiudere la porta, per favore?/ Puoi/Può ripetere, per favore!/ Come, scusi?/ È libero questo posto?Mi dispiace, è occupato.</i><br/> <i>Ragazzi, fate silenzio!</i><br/> <i>Vietato l'accesso! Vietato fumare! Divieto di pesca.</i><br/> <i>Non posso uscire perché devo finire il compito di casa. / Gino non può venire perché non si sente bene.</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и обавезе.<br/> Императив.<br/> Кондиционал модалних глагола за изражавање дозволе, забране, правила понашања и сл.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p> |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/> ПРИПАДАЊА И<br/> ПОСЕДОВАЊА</p>                                     | <p><i>Di chi è questa bici? È di Laura./ È tuo questo libro? No, è di Marco./ Questo zaino è mio.</i><br/> <i>Hai un dizionario?Sì, ce l'ho. No, non ce l'ho.</i><br/> <i>Luigi non ha il biglietto per il concerto.</i></p> <p>Конструкција за исказивање припадности.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     | <p>Питања са <i>di chi</i>.<br/> Речца <i>ci</i> у изразима <i>ce l'ho, ce l'abbiamo...</i><br/> Присвојни придеви и заменице.<br/> Показни придеви.<br/> Одређени и неодређени члан.<br/> Негација.<br/> Упитна интонација.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> однос према својој и туђој имовини.</p>                                                                                                                                                                                                                                                         |
| ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА<br>И НЕДОПАДАЊА | <p><i>Che cosa ti piace fare nel tempo libero? Nel tempo libero mi piace/preferisco....perché..../Il mio film preferito è.../</i><br/> <i>Ti piace il nuoto?/Ti piace nuotare?/ Mi piacciono i libri gialli perché...</i><br/> <i>Non mi piace/piacciono... perché...</i><br/> <i>A chi piace/piacciono...</i></p> <p>Глагол <i>piacere</i>.<br/> Ненаглашење личне заменице у функцији индиректног објекта (<i>pronomi indiretti: mi, ti,ci,vi, le/gli</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт.</p> |
| ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА                  | <p><i>Secondo me/Per me/ è importante avere un animale a casa. Secondo me/Per me/dobbiamo aiutare Marco.</i><br/> <i>È vero. / È sbagliato.</i><br/> <i>Hai ragione./ Non è vero. Sbagli. (Non) sono d'accordo con te. Non ci credo.</i><br/> <i>Mi piace la pizza Margherita. Anche a me. A me invece no.</i></p> <p>Изражавање мишљења индикативом (<i>Secondo me/Per me...</i>).<br/> Глагол <i>piacere</i>.<br/> Ненаглашење личне заменице у функцији индиректног објекта (<i>pronomi indiretti: mi, ti,ci,vi, le/gli</i>).</p>                                 |

|                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                  | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ,<br/>ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА</p> | <p><i>Quante persone ci sono (al parco)? Ci sono tre persone che leggono il giornale. Ci sono dei bambini che giocano a calcio...</i><br/> <i>Belgrado ha quasi 2 milioni di abitanti.</i><br/> <i>Quanto costa un chilo di mele?</i><br/> <i>Vorrei due etti di prosciutto cotto, grazie./ Vorrei un po' di pane, grazie.</i><br/> <i>Compriamo del pane, delle patate e dell'uva./ Quante mele vuole, signora? Ne prendo due chili, grazie./ Quanta frutta mangi? Ne mangio poca.</i><br/> <i>Scusi? Possiamo ordinare? Per me una pizza Napoletana e per la ragazza una cotoletta con le patatine.</i><br/> <i>Che numero porta? Che taglia porti?</i><br/> <i>Il grattacielo è alto più di 500 metri.</i><br/> <i>Oggi è il 9 novembre 2018.</i></p> <p>Упитни придев /прилог: <i>quanto/i/a/e</i>.<br/> Партитиван члан.<br/> <i>Ne partitivo.</i><br/> Прилози за количину: poco/molto/tanto;un po'.<br/> Основни бројеви преко 1000.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> друштвено окружење; валуте циљних култура; правописне конвенције при раздвајању хиљада, као и целих од децималних бројева; конвенције у изговору децималних бројева; метрички и неметрички систем мерних јединица.</p> |

## НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

|                        |                  |
|------------------------|------------------|
| Комуникативна функција | Језички садржаји |
|------------------------|------------------|

|                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И<br/>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br/>ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/<br/>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ<br/>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И<br/>ДРУГИМА</p> | <p><i>Hallo Sarah, wie geht es dir? Guten Tag, Frau Bauer, wie geht es Ihnen? Danke, (mir geht es) sehr gut/prima/ nicht schlecht. Leider schlecht. Es geht.<br/>Ich freue mich. Freut mich!<br/>Es war schön. Ich hoffe, dich wiederzusehen.<br/>Bis bald! Bis dann!<br/>Ist Marion dein Vor- oder Nachname? – Mein Vorname.<br/>Und wie ist dein Nachname? – Kruggel.<br/>Vesna, woher kommst du? – Ich bin in Deutschland geboren, aber meine Eltern kommen aus Serbien. Sie sind vor 20 Jahren nach Deutschland gekommen./ Sie leben seit 20 Jahren hier in Bamberg.<br/>Das ist meine Oma Maria. – Ist sie deine Oma mütterlicherseits oder väterlicherseits? – Sie ist die Mutter von meinem Vater. Meine Großeltern väterlicherseits sind gestorben, als ich 10 Jahre alt war.<br/>Meine Großeltern väterlicherseits leben nicht mehr.<br/>Das sind meine Schulfreunde Maja und Philip. Wir trainieren jeden Tag/ zweimal pro Woche/ montags und freitags zusammen Judo im Sportverein „Spartak“. Maja und ich sind auch Mitglieder der Drama AG. – Bist auch in einem Verein/ in einer AG? Treibst du Sport? Spielst du ein Instrument?<br/>Das ist Herr Baumgartner, mein neuer Nachbar. Er ist Ingenieur und arbeitet bei Bosch. Er kommt aus Stuttgart. Jetzt wohnt er aber in Serbien. Er ist geschieden und hat zwei Kinder. Als Programierer entwickelt er Programme in seiner Firma.</i></p> <p>Личне заменице<br/>Упитне речи (<i>wer, woher, wo, wohin, wie...</i>).<br/>Одређени и неодређени члан.<br/>Прилози за време, место и начин<br/>Правилно и неправилно поређење придева и прилога (<i>gern, gut, viel</i>)<br/>Садашње и прошло време (перфект и претерит помоћних и модалних глагола).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе. Особености градова и области у земљама немачког говорног подручја.</p> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|



|                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br/>ПРЕДМЕТА, МЕСТА,<br/>ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА<br/>И ЗБИВАЊА</p> | <p>Wie sieht er/sie aus? – Er ist groß und schlank, seine Haare sind blond und glatt. Sie ist etwas kleiner als er. Sie hat lange, lockige Haare und ist sehr hübsch.<br/>Wie ist er? – Fleißig, zuverlässig, ordentlich, humorvoll und hilfsbereit.<br/>Sie ist eine gute Schauspielerin, wie geboren für die Bühne.<br/>Fast food ist ungesund. Pommes sind zu fett und zu salzig. Warum isst du sie dann?<br/>Dein Zimmer ist aber schön gemütlich. Es ist groß und hell, modern eingerichtet. Das Sofa ist sehr bequem. Am besten gefällt mir der Balkon und der Blick von hier oben.<br/>Das Fenster ist gebrochen! Das Wetter ist aber wunderschön/ furchtbar. Der Film ist ziemlich/ sehr/ total langweilig, das habe ich nicht erwartet.<br/>Meine Stadt ist klein, sie liegt am See und ist von Bergen umgeben. Alles ist niedlich und es ist schön, hier zu leben.<br/>Serbien befindet sich an der Kreuzung von Zentral- und Südosteuropa. Belgrad und Novi Sad liegen an der Donau.<br/>Deutschland besteht aus 16 Bundesländern, Österreich aus neun und die Schweiz aus 26 Kantonen.<br/>Was sind die Wahrzeichen von Belgrad? Was muss man in Belgrad besichtigen?</p> <p>Именице.<br/>Личне заменице<br/>Упитне речи (wer, woher, wo, wohin, wie, welcher, welche, welches, was für ein... ).<br/>Одређени и неодређени члан – употреба.<br/>Прилози за време, место и начин и појачавање особина (ganz, ziemlich, total, furchtbar, schrecklich... )<br/>Правилно и неправилно поређење придева и прилога (gern, gut, viel)<br/>Придевска промена са чланом.<br/>Садашње и прошло време (перфект и претерит).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> особености наше земље и земаља немачког говорног подручја (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p> |
|------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И<br/>САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ<br/>ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У<br/>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br/>АКТИВНОСТИ И<br/>РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p> | <p><i>Um wieviel Uhr treffen wir uns heute vor dem Kino? Um halb acht oder? Kommst du mit? Nehmen Sie/ Nimm den Bus Nummer 78 um Viertel nach sieben. Er fährt direkt zum Kino. Dann sehen wir uns, bis dann.</i><br/> <i>Ich ziehe nach Deutschland um, deshalb lade ich dich zu meiner Abschiedsparty ein. Sag bitte Bescheid, wenn du nicht kommen kannst.</i><br/> <i>Danke für die Einladung. Leider kann ich nicht kommen, denn ich bin am Samstag bei meinen Großeltern. Sie feiern ihren Hochzeitstag.</i><br/> <i>Danke für die Einladung, ich komme gerne.</i><br/> <i>Wir gehen morgen ins Konzert. Hast du Lust mitzukommen?/ Hast du Lust auf das Konzert? – Natürlich. Super Idee. Ich bin nicht daran interessiert.</i></p> <p><i>Du bist dick geworden. Du solltest deine Ernährung umstellen und dich mehr bewegen. Vielleicht solltest du nach 18 Uhr nichts essen. Vergiss alle Süßigkeiten! Iss mehr Obst und Gemüse!</i></p> <p><i>Sollte</i> за давање савета<br/>         Модални и помоћни глаголи за изражавање предлога (<i>möcht-, können/ könnt-, wollen, dürfen/dürft-, würd-</i>)<br/>         Заповедни начин<br/>         Прилози (<i>deshalb, darum, deswegen</i>)<br/>         Везници за изражавање узрока (<i>weil, da, denn</i>)<br/> <b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p> |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ,<br/>ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,<br/>ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА<br/>И ЗАХВАЛНОСТИ</p>                                   | <p><i>Kannst du/Könntest du etwas langsamer/leiser sprechen?</i><br/> <i>Könnten Sie das Radio ausmachen, ich kann mich nicht konzentrieren.</i><br/> <i>Ich bitte dich um Hilfe. Ich bitte dich mir zu helfen.</i><br/> <i>Lass mich in Ruhe! Lass mich ausreden!</i><br/> <i>Der Lehrer teilte mit, dass der Unterricht morgen wegen seiner Krankheit ausfällt.</i><br/> <i>Entschuldigung! Vezeihung! Entschuldige für Verspätung! Tut mir leid, aber ich habe den Bus verpasst.</i><br/> <i>Ich gratuliere zum Jubiläum. Alles Gute! Herzlichen Glückwunsch! Danke schön. Ich bedanke mich für die Geschenke.</i></p> <p>Модални глаголи и глагол <i>lassen</i> за изражавање молбе и захтева (облици индикатива и конјуктива)</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

|                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br/>УПУТСТАВА</p> | <p><i>Ergänze die Sätze! Antwortet auf die Fragen! Ordne die Texte den Fotos zu. Die Flaschen gehören in diesen Container. Diese Tabletten solltest du dreimal täglich einnehmen. Füllen Sie dieses Formular aus. Du solltest weniger Süßigkeiten essen und viel Wasser trinken. Wenn es stark regnet, musst du alle Fenster zumachen.</i></p> <p>Реалне кондиционалне реченице<br/>Заповедни начин.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br/>САДАШЊОСТИ</p>  | <p><i>Wie lange brauchst du bis zur Schule? Ich brauche eine halbe Stunde zu Fuß. Aber wenn ich mit dem Bus fahre, (dann) brauche nur 10 Minuten.<br/>Die Schüler in Indien tragen Uniformen wie die Schüler in England, nicht wahr?<br/>Wenn du dich nicht regelmäßig bewegst, kannst du nicht gesund bleiben.<br/>Mein Vater geht montags ins Schwimmbad und freitags ins Fitnessstudio.<br/>Ich komme in 10 Minuten, bitte warte auf mich.<br/>Wir leben seit 5 Jahren in dieser Wohnung.<br/>Er fährt für drei Wochen nach Berlin.</i></p> <p>Презент за изражавање сталних и уобичајених радњи<br/>Везници (<i>wenn, während</i>)<br/>Предлози за изражавање времена (<i>in, an, um, seit, für</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи и у ширем друштвеном окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.</p> |
| <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br/>ПРОШЛОСТИ</p>   | <p><i>Es war nett von dir, dass du auf meinen Hund aufgepasst hast, während ich beim Arzt war.<br/>Wo hast du gewohnt, als du Kind warst?<br/>Hast du dieses Buch schon gelesen? – Ja, vor 3 Jahren.<br/>Nach 8 Jahren hat er aufgehört Basketball zu trainieren.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

|                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                            | <p><i>Wie hast du deine Ferien verbracht? – Zuerst bin ich mit meinen Eltern ans Meer gefahren und danach habe ich eine Sprachreise nach London gemacht. Es war super.<br/>Der Erste Weltkrieg ist 1914 ausgebrochen und hat vier Jahre gedauert.<br/>Mileva Maric war mit Albert Einstein verheiratet. Sie hat ihm viel bei der Forschung geholfen und zu seinem Erfolg beigetragen.</i></p> <p>Перфект и претерит правилних и неправилних глагола<br/>Везници <i>wenn, als, während, bis.</i></p> <p><b>Интер)културни садржаји:</b> историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости</p>                                                                                                                                                           |
| <p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ<br/>РАДЊИ (ПЛАНОВА,<br/>НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p>       | <p><i>Ich gehe morgen zum Zahnarzt, denn ich habe heftige Zahnschmerzen.<br/>Unsere Tante Maria kommt in zwei Stunden zu uns.<br/>Nach dem Studium wirst du bestimmt bei deinem Vater in der Firma arbeiten.<br/>Ich vermute, dass er im Ausland studieren wird.<br/>Ich glaube, der Regen hört bald auf. Ich hoffe, dass der Regen bald aufhört.<br/>Was hast du am Sonntagnachmittag vor? – Nichts, ich möchte mich ein bisschen erholen.<br/>Was wirst du Hans in Belgrad zeigen, wenn er zu Besuch kommt?</i></p> <p>Презент и футур<br/>Везници (<i>wenn, sobald</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.</p>                                                             |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА,<br/>ИНТЕРЕСОВАЊА,<br/>ПОТРЕБА, ОСЕТА И<br/>ОСЕЋАЊА</p> | <p><i>Wie fühlst du dich? Mein Bauch tut weh und ich habe Fieber. – Du musst zum Arzt gehen. Gute Besserung<br/>Ich fühle mich ziemlich einsam, seitdem wir hierher umgezogen sind.<br/>Warum ärgert er sich über seine Kinder? Vielleicht haben sie schlechte Noten, oder?<br/>Ich bin von unserem Spiel enttäuscht. Das war nicht unser glücklicher Tag.<br/>Er hat sich so gefreut, als er dieses Stipendium bekommen hat.<br/>Wofür interessiert sich deine Schwester? Sie ist interessiert an Mode. Sie kauft ständig Klamotten und Modemagazine.<br/>Unser Sportlehrer war sehr stolz auf uns, als wir die Medaille gewonnen haben.<br/>Warum hast du das nicht aufgegessen? – Ich habe keinen Hunger, ich bin satt.</i></p> <p>Глаголи са предложним објектом.</p> |

|                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                            | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ<br/>ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И<br/>УПУТСТАВА ЗА<br/>ОРИЈЕНТАЦИЈУ У<br/>ПРОСТОРУ</p> | <p><i>Können/Könnten Sie mir sagen, wie ich zum Stadion komme?</i><br/> <i>Entschuldigung, wo ist die nächste Bushaltestelle? – Gehen Sie nur geradeaus und dann die zweite Straße links.</i><br/> <i>Was ist dieses weiße Gebäude gegenüber dem Rathaus?</i><br/> <i>Wir sind an der Donau vorbeigefahren.</i><br/> <i>Mein Haus ist nicht weit weg von der Bushaltestelle (entfernt).</i><br/> <i>Wo ist der Fahrkartenautomat? – Da drüben.</i><br/> <i>Das Wetter ist schön, geh raus und verbringe nicht die ganze Zeit drinnen vor dem Computer.</i><br/> <i>Kommt er aus Süddeutschland? – Ja, sein Ort ist liegt im Südwesten. Er liegt an einem wunderschönen See.</i></p> <p>Предлози за изражавање положаја и просторних односа<br/>         Прилози за изражавање просторних односа<br/>         Компаратив и суперлатив придева<br/>         Заповедни начин.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика; идиоматска/метафоричка употреба предлошких израза.</p> |
| <p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,<br/>ЗАБРАНА, ПРАВИЛА<br/>ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>                       | <p><i>Der Schulleiter hat Handyverbot eingeführt. Wir müssen unsere Handys vor dem Unterricht ausschalten und auf dem Tisch liegen lassen. Wie sind die Regeln an deiner Schule?</i><br/> <i>Du darfst diese Grünfläche nicht betreten. Das ist nicht gestattet. An Regeln muss man sich halten.</i><br/> <i>Meine Eltern haben mir verboten, ins Konzert zu gehen, weil ich morgen einen Mathetest schreibe.</i><br/> <i>In Deutschland wird der Müll getrennt und das muss du berücksichtigen, solange du in Deutschland lebst.</i><br/> <i>Rauchen verboten. Tiere füttern ist nicht erlaubt! Eintritt gesperrt! Lass mich schlafen! Lass uns in Ruhe!</i></p> <p>Заповедни начин</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

|                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                         | <p>Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе<br/> <i>Lassen</i> + инфинитив.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>ПРИПАДАЊА И<br>ПОСЕДОВАЊА | <p><i>Gehört das Auto Marions Vater? Gehört das Auto dem Vater von Marion?<br/> Das ist meine Sonnenbrille.<br/> Er ist der Onkel meines besten Freundes/ von meinem besten Freund. Ist das dein Fahrrad? – Ja, (es ist) meins. Du kannst es haben und fahren.<br/> Der Pulli gefällt mir sehr, ich muss ihn haben.<br/> Mir passt die Größe dieser Bluse nicht. Wie ist der Name des Autors?<br/> Wessen Hund ist das? Das ist der Hund meiner Freundin Martha/ Marthas Hund.</i></p> <p>Саксонски генитив са именицом у једнини и множини<br/> Присвојни детерминативи<br/> Генитив<br/> Питања са <i>Wessen</i>?</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> однос према својој и туђој имовини.</p>           |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>ДОПАДАЊА И<br>НЕДОПАДАЊА  | <p><i>Was ist deine Lieblingsfreizeitbeschäftigung? – Skaten.<br/> Mir gefällt dieser Film sehr. Er ist einfach Spitze. Die Schauspieler waren total gut.<br/> Ich finde Schwimmen sehr gesund.<br/> Er mag Skilaufen, darüber hat er sich immer gefreut.<br/> Ich liebe Tiere.<br/> Basteln macht mir Spaß.<br/> Sie genießt, wenn sie ihren Morgenkaffee auf der Terrasse trinkt. Meine Schwester mag lieber Cola als Fanta. Was magst du lieber? Was bevorzugst du? Hörbücher oder gedruckte Bücher?</i></p> <p>Придевска промена<br/> Питања са <i>Wie? Welcher, welche, welches? Was für ein?</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт.</p> |

|                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>МИШЉЕЊА</p>                        | <p><i>Ich denke/miene/glaube/vermute, dass Fast Food der Gesundheit schaden kann. Ich finde, Fast Food kann auch schmecken.</i><br/> <i>Ich teile auch deine Meinung. Meiner Meinung/Ansicht nach haben die Deutschen das beste Brot.</i><br/> <i>Ich finde ihren Rock zu kurz. Findest du auch?</i><br/> <i>Wer gewinnt das Spiel, was denkst du?</i><br/> <i>Ich finde das Kleid nicht so schön, obwohl es so teuer ist.</i><br/> <i>Er sagt, dass ihm der neue Mathelehrer gut gefällt. Nur weiß er noch nicht, ob er streng ist.</i></p> <p>Везници <i>dass, w?, ob, obwohl</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>                                                                                                             |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА<br/>И ЦЕНА</p> | <p><i>Wie viele Einwohner hat Belgrad? Etwa 1.7 Millionen.</i><br/> <i>Der Rhein ist mehr als 1200m lang.</i><br/> <i>Wie hoch ist das höchste Gebäude der Welt? – 829 Meter, das ist ein Wolkenkratzer in Dubai.</i><br/> <i>Wie groß bist du? – 1,87.</i><br/> <i>Er wohnt im fünften Stock.</i><br/> <i>Wie weit ist Novi Sad von Belgrad entfernt? – Ich denke, 80km.</i><br/> <i>Wieviel wiegt ein Elephant? – Keine Ahnung.</i><br/> <i>Wie groß ist deine Wohnung? – Die Fläche beträgt 76 Quadratmeter.</i><br/> <i>Was brauchst du für diesen Kuchen? – 250 Gramm Mehl, 10 Eier, eine Tafel Schokolade.</i></p> <p>Основни бројеви преко 1000<br/>         Мерне јединице</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> друштвено окружење; валуте циљних култура; метрички и неметрички систем мерних јединица.</p> |

## РУСКИ ЈЕЗИК

|                        |                  |
|------------------------|------------------|
| Комуникативна функција | Језички садржаји |
|------------------------|------------------|

|                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И<br/>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br/>ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/<br/>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ<br/>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И<br/>ДРУГИМА</p> | <p><i>Как вас/тебя зовут? Как ваша/ твоя фамилия? Меня зовут Виктор Петрович Иванов. Разрешите/ позвольте вам представить...Это мой друг Саша. Привет, Саша! Добро пожаловать! Мы будем вместе учиться. Очень приятно. Рад/рада с тобой познакомиться.</i></p> <p><i>А кто это? Это моя родственница Света. Она занимается музыкой. Мне кажется, что она хочет стать известной пианисткой.</i></p> <p><i>Где ты живёшь? На улице Гагарина, дом 5, квартира 10. На втором этаже, а ты? Я живу на улице Ленина, в доме номер 13, в квартире 17, на четвёртом этаже.</i></p> <p><i>Ты знаешь мою соседку Лену? Мне кажется, что вы вместе учились в восьмилетней школе имени Бранислава Нушича.</i></p> <p><i>Это его родители. Его папа работает инженером, а его мама медсестрой.</i></p> <p><i>У тебя есть братья/сёстры? Да, у меня есть брат. Он моложе меня. Ему 7 лет. Нет, у меня нет сестры.</i></p> <p><i>Ты интересуешься музыкой? Нет, не очень, я люблю спорт.</i></p> <p><i>У моего папы есть сестра, её зовут Марина. Марина – моя тётя. Её муж, дядя Стефан – немец. У них есть сын, мой двоюродный брат Иван. Ему три года. Он родился в Германии, но сейчас живёт в России, в Москве.</i></p> <p><i>Это мой дядя Иван. Он очень интересный человек, художник. Он живёт и работает в деревне Иваново.</i></p> <p><i>Как дела? Нормально. Всё в порядке.</i></p> <p><i>Спасибо за имейл (электронное письмо). Большое вам спасибо. Не за что.</i></p> <p>Номинатив множине именица мушког рода са наставком -á/ -я́ (дом –домá, город – городá, учитель – учителя́)</p> <p>Упитне реченице с упитним заменицама и прилозима (кто, где, как...).</p> <p>Изражавање посесивности (потврдне и одричне конструкције): у+ ген. личних заменица и именица (у меня есть, у меня нет).</p> <p>Личне заменице за 3. лице са и без предлога (к ней, ей)</p> <p>Присвојне заменице (мой, твой, его, её, их...)</p> <p>Глаголи заниматься, интересоваться, стать + инструментал.</p> <p>Кратак облик придева рад/рада; рады.</p> <p>Одричне заменице (никто, ничто)</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтивости; имена, патроними, презимена и надимци; адреса; формално и неформално представљање; степени сродства и родбински</p> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|



|                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                          | односи; нумерисање спратова, називи већих градова, познатијих држава и њихових становника, родно место.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br>ПРЕДМЕТА, МЕСТА,<br>ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА<br>И ЗБИВАЊА | <p><i>Какой Миша? Как Миша выглядит? Я в первый раз с ним встречаюсь, опиши его. Миша невысокий, стройный.</i></p> <p><i>Какая Маша? Маша высокая, полная.</i></p> <p><i>Какой у него рост?</i></p> <p><i>Какие у неё глаза? Глаза – карие, волосы – каштановые.</i></p> <p><i>В чём она? На ней блузка в полоску.</i></p> <p><i>Миша хорошо знает математику и помогает Маше. Маша очень хорошо плавает. Она живёт в центре Екатеринбурга в многоэтажном доме. Её квартира небольшая. Её комната маленькая.</i></p> <p><i>У меня в комнате большая удобная кровать.</i></p> <p><i>Какой это город/ деревня? Это мой родной город.</i></p> <p><i>В центре Белграда – памятник Князю Михаилу. Рядом улица Князя Михаила, пешеходная улица.</i></p> <p><i>Это – памятник Петру Первому. Какой большой и красивый! Тебе нравится больше памятник Пушкину или Петру Первому? Этот памятник мне известен.</i></p> <p><i>Мы жили в спортивном лагере прошлым летом. Он спал в большой палатке.</i></p> <p><i>Идёт дождь, дует ветер, холодно очень. Завтра будет солнечная погода, без дождя.</i></p> <p><i>Ночью поднялся сильный ветер и пошел дождь.</i></p> <p><i>Я очень плохо себя чувствую. Болит голова и глотать больно. У меня температура. У него сильно болит живот. У неё грипп/ангина.</i></p> <p>Именице треће дефлекције.</p> <p>Придеви. Слагање с именицама у роду, броју и падежу.</p> <p>Кратки придеви у предикативној функцији <i>Башина видна издали. Я рад, что вы приехали.</i></p> <p>Прилози за начин, место, време.</p> <p>Фреквентне временске конструкције (<i>прошлым летом, в прошлую среду, на следующей неделе, в прошлом году</i>)</p> <p>Садашње време..</p> <p>Прошло време.</p> <p>Будуће време (просто и сложено).</p> |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>Прости облици компаратива придева/прилога.<br/>Повратна заменица <i>себя</i>.<br/>Неодређеноличне реченице без субјекта са предикатом у неодређеноличном глаголском облику (треће лице множине). <i>Здесь продают билеты. Говорят, что это было давно.</i><br/>Безличне реченице <i>Меня тошнит.</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p> |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И<br/>САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ<br/>ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У<br/>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br/>АКТИВНОСТИ И<br/>РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p> | <p><i>Уберите веши!</i><br/><i>А давайме поспотрим с вами, што там лежит.</i><br/><i>Разложим книги по местам. Помогите мне пожалујста, давайме все вместе!</i><br/><i>Я иду в бассейн. Петя, пойдёшь со мной? Я обожаю плавать. Сегодня мы с вами сделали очень много. Какие молодцы!</i><br/><i>Чем тебя угостить? Ты будешь чай? Нет, спасибо.</i><br/><i>Что ты будешь делать на следующей неделе?</i><br/><i>Придёшь ко мне на вечеринку? У меня день рождения. Во сколько? В семь часов в субботу. Внимание! Срочно отправляемся на прогулку!</i><br/><i>Будем в воскресенье играть в футбол? Когда? В пять. Нет, к сожалению, я еду с родителями к бабушке.</i><br/><i>Пойдём в кино вечером? Давай! Где встречаемся? У входа в метро.</i><br/><i>Нажмите здесь и зарегистрируйтесь! Не переживай! В следующий раз получится лучше!</i><br/><i>Давайте решать вместе! Дорогие ученики! Приглашаем вас принять участие в творческом проекте «Как хорошо любить читать». Мне понравилось, как вы справились с заданием. Наша работа сегодня была очень полезной.</i></p> <p>Промена именица женског рода треће дефлексије чија се основа завршава на —<i>чь</i>, —<i>ць</i> ; —<i>жь</i>, —<i>шь</i>.</p> <p>Заповедни начин (позив на заједничку активност) .</p> <p>Безличне модалне конструкције с предикативима (<i>мне нужно, мне надо, мне необходимо</i>).</p> <p>Упитни искази без упитне речи. Интонација.</p> <p>Садашње време у значењу будућег.</p> <p>Будуће време.</p> <p>Прилози за време <i>утром, вчера, завтра, сейчас, опять ...</i></p> <p>Прилози за количину (меру) <i>очень, совсем, слишком ...</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ,<br/>ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,<br/>ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА<br/>И ЗАХВАЛНОСТИ</p> | <p><i>Давайте споём эту песню. Пусть они читают. Скажите, как вы справились с текстом и вопросами?</i><br/> <i>Не забудьте, что у каждого ученика своя роль.</i><br/> <i>Не ешьте гамбургеры на завтрак. Составьте здоровое меню на день рождения с друзьями.</i><br/> <i>Занимайтесь спортом каждый день.</i><br/> <i>Вам помочь? Да, спасибо, возьмите эту сумку, пожалуйста. Спасибо. Благодарю вас. Не за что. Ничего.</i><br/> <i>Дай мне, пожалуйста, тетрадь. Минуточку. Вот она.</i><br/> <i>Можно я подойду? Можно. Мне кажется, что ... Это для меня (не)важно. По-моему ... Я считаю, что ... Я хотела бы танцевать с тобой..</i><br/> <i>Извините, можно вопрос? Можно.</i><br/> <i>Приезжайте к нам в Сочи!</i><br/> <i>Вы не скажете, как дойти до Красной площади? Конечно, скажу.</i><br/> <i>Простите за беспокойство. Извините за опоздание.</i><br/> <i>С днём рождения!</i><br/> <i>Скачай, пожалуйста, из интернета этот ролик.</i></p> <p>Заповедни начин (позив на заједничку активност) <i>Давай/те петь; Давай/те споём.</i><br/>         Конјугација глагола <i>есть, дать; хотеть, бежать;</i><br/>         Предикативи <i>можно, нужно, надо.</i><br/>         Упитни искази без упитне речи. Интонација.<br/>         Безличне реченице <i>Мне кажется...</i><br/>         Прошло време глагола са суфиксом -чь (<i>мочь, лечь, печь</i>)<br/>         Кондиционал за изражавање предлога, жеља (у простој реченици): <i>Я хотел/хотела бы.</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p> |
| <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br/>УПУТСТАВА</p>                                                    | <p><i>Обрати внимание! Составьте предложения! Вы всё поняли?</i><br/> <i>Постарайтесь угадать! Закрой/те глаза! Правильно или нет?</i><br/> <i>Помните, вам надо прочитать текст всего лишь раз. Вставьте слово в нужном месте.</i><br/> <i>Ответьте на те вопросы, которые кажутся вам наиболее лёгкими. Не обязательно придерживаться того порядка, в котором приведены вопросы.</i><br/> <i>Из чего состоит он-лайн тестирование?</i><br/> <i>Прочитай внимательно вопросы к тексту и обведи кружком букву правильного ответа.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

|                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                         | <p><i>Открой рот и скажи «А-а-а». Это лекарство тебе надо принимать три раза в день. Надо лежать в постели пять дней.</i><br/> <i>Отметь правильный ответ. Проверьте свои ответы.</i><br/> <i>Сделайте проект-плакат/ презентацию на тему „Мой любимый город“. Найдите ошибки в тексте! Встаньте!</i><br/> <i>Нарежь картошку кубиками, положи в салатницу.</i><br/> <i>Один раз топни ногой, подойди к двери и похлопай в ладоши!</i></p> <p>Заповедни начин фреквентних глагола на нулти суфикс: <i>встань/те, составь/те, не забудь/те, проверь/те....</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br/>САДАШЊОСТИ</p> | <p><i>Моя семья любит по праздникам собираться с близкими родственниками. В выходные мы ходим в кино или ездим на дачу.</i><br/> <i>Я живу в Москве. Моя бабушка живёт в деревне Азово, недалеко от города Омска.</i><br/> <i>Летом мы ходим купаться на пруд.</i><br/> <i>В Новгороде есть кремль.</i><br/> <i>Я учусь в седьмом классе. В школу я езжу на автобусе. Каждый день я встречаюсь с друзьями. Мы играем в футбол или в волейбол на школьной спортплощадке. В свободное время я играю в компьютерные игры. Я ищу МП4-плеер.</i><br/> <i>Ты играешь на пианино? Нет, не играю, я пою в хоре.</i><br/> <i>Какие книги ты любишь? А я как раз сейчас читаю Андрича. Если хочешь, можешь взять почитать.</i><br/> <i>Я каждый день примерно пять часов сижу в интернете.</i><br/> <i>Обычно я встаю в шесть часов. Сначала я включаю ноутбук и читаю электронную почту.</i><br/> <i>Вечером мама и папа смотрят телевизор. После школы я делаю уроки.</i><br/> <i>Зимой мы катаемся на лыжах.</i><br/> <i>Пётр часто ездит на озеро ловить рыбу.</i><br/> <i>Самолёт летит в Белград.</i></p> <p>Глаголски вид, разлике у употреби глаголског вида у руском и српском језику (<i>обещать, завтракать...</i>)<br/>         Садашње време.</p> |

|                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    | <p>Повратни глаголи, разлике у употреби повратних глагола у руском и српском језику (<i>играть, отдыхать, загорать, учиться...</i>)</p> <p>Глаголи кретања: <i>идти/ ходить, ехать/ ездить, лететь/ летать, плыть/ плавать, бежать/ бегать, нести/ носить.</i></p> <p>Употреба глагола <i>играть</i> (<i>во что, на чём</i>).</p> <p>Употреба глагола <i>есть</i>.</p> <p>Прилози за време, начин.</p> <p>Упитне заменице: <i>какой, который</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи и у ширем друштвеном окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p> | <p><i>Где он родиося? В каком городе он жил?</i></p> <p><i>На прошлой неделе мы смотрели хороший фильм.</i></p> <p><i>Что ты делал/делала вчера вечером?</i></p> <p><i>Мама нашла свой мобильник.</i></p> <p><i>Он помог мне выучить урок.</i></p> <p><i>Сегодня мама пришла с работы в семь часов.</i></p> <p><i>Саша ушёл в свою комнату. Когда твоя семья переехала на новую квартиру?</i></p> <p><i>Мы прилетели вчера вечером. Когда вылетает твой самолёт?</i></p> <p><i>Мы в прошлом году ездили на машине на море. Я нашла в Интернете информацию о Максиме Горьком. Александр Сергеевич Пушкин родился 6 июня 1799 года в Москве.</i></p> <p><i>Название «Сибирь» появилось на карте в 14в. Белград был основан кельтами в IV–III вв. до н.э, поселение называлось Сингидунум. В 1521 году город захватили турки.</i></p> <p><i>Открытия Николы Теслы навсегда изменили мир.</i></p> <p><i>Бранислав Нушич умер 19 января 1938 г.</i></p> <p>Прошло време повратних глагола.</p> <p>Глаголи кретања с префиксима.</p> <p>Употреба глагола кретања у прошлом времену.</p> <p>Прошло време глагола с суфиксима <i>-чь (мочь), -ти (идти)</i>.</p> <p>Употреба речи <i>тысяча</i></p> <p>Временске конструкције с именицом <i>год</i>: <i>в 1978 году; в сентябре 1978-го года</i>.</p> <p>Редни бројеви преко 10.</p> |

|                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                  | <p>Фреквентне временске конструкције (<i>прошлым летом, в прошлую среду, в прошлом году</i>)<br/>Садашње време.<br/>Прилози и прилошке одредбе за време.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ<br>РАДЊИ (ПЛАНОВА,<br>НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)      | <p><i>Завтра утром я пойду к врачу.<br/>Майя проведёт летние каникулы у бабушки в деревне.<br/>На следующей неделе моя старшая сестра выходит замуж.<br/>Мой брат улетает в Рим сегодня вечером. Во сколько его самолёт вылетает?<br/>Мы закончим проект до конца недели.<br/>Я надеюсь, что завтра будет хорошая погода.<br/>Сегодня солнце светит, будет прекрасная погода!<br/>Завтра моя сестра сдаёт экзамен по русскому языку на факультете.<br/>Если мы не сделаем домашнее задание, наш учитель рассердится.<br/>Что будет в будущем, если человек продолжит загрязнять планету?</i></p> <p>Глаголски вид.<br/>Просто и сложено будуће време.<br/>Прилози и прилошке одредбе за време.<br/>Фреквентне временске конструкције (<i>на следующей неделе, в следующую среду</i>)</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.</p> |
| ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА,<br>ИНТЕРЕСОВАЊА,<br>ПОТРЕБА, ОСЕТА И<br>ОСЕЋАЊА | <p><i>Что с тобой? Как ты себя чувствуешь? У меня сильный насморк и голова очень болит. И температура повышена. У тебя, наверное, грипп. Тебе нужно лекарство. Выздоровливай быстро!<br/>Почему Володя сердится на меня?<br/>Желаю тебе счастья и успехов! Удачи тебе!<br/>Ой, я очень волнуюсь! Я так переживаю за тебя!<br/>Моя тётя приезжает завтра в Москву. Я так радуюсь!<br/>Это пирожное так вкусно пахнет. Можно я попробую?<br/>Так есть хочется! Я проголодался/ проголодалась. Хочу пить! Дайте мне, пожалуйста, стакан воды.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                            | <p><i>Я так устал/а! Так спать хочется!</i><br/> <i>Я очень интересуюсь историей. А я увлекаюсь пением.</i><br/>         Безличне реченице.<br/>         Глагол <i>хотеть</i>.<br/>         Глагол <i>хотеться</i> (безлична употреба: <i>мне хочется</i>).<br/>         Глагол <i>чувствовать себя</i>.<br/>         Модалне конструкције (лично и безлично) <i>с нужно и должен</i><br/>         Заповедни начин.<br/>         Упитни искази без упитне речи. Интонација.<br/>         Глаголи <i>интересоваться, увлекаться</i> чем.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ<br/>ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И<br/>УПУТСТАВА ЗА<br/>ОРИЈЕНТАЦИЈУ У<br/>ПРОСТОРУ</p> | <p><i>Простите, вы не скажете, где находится ближайшая остановка автобуса? Да, конечно.</i><br/> <i>Идите прямо до конца улицы. За углом – остановка.</i><br/> <i>Извините, остановка одиннадцатого автобуса напротив?</i><br/> <i>Мы гуляли весь день по набережной.</i><br/> <i>У моих родителей дача в горах.</i><br/> <i>Национальный музей находится в центре города.</i><br/> <i>Дети весь день бегали по парку.</i><br/> <i>Подожди, пожалуйста, за дверью.</i><br/> <i>Первым человеком в космосе был Юрий Гагарин.</i><br/> <i>Сибирь находится в центральных и восточных районах России.</i><br/> <i>Гора Златар находится на западе Сербии. Ущелье Джердап находится в восточной Сербии. На юге Россия граничит с Китаем и Монголией.</i></p> <p>Предлошко-падежне конструкције за изражавање места и правца (<i>за дверью, в космосе, на юге, в центре...</i>).<br/>         Прилози за место и правац.<br/>         Глаголи кретања.<br/>         Префиксални глаголи кретања.</p> |



|                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                      | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика; идиоматска/метафоричка употреба предлошких израза.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,<br/>ЗАБРАНА, ПРАВИЛА<br/>ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p> | <p><i>По газонам ходить нельзя!</i><br/> <i>Можно сесть рядом с вами? Можно, конечно. Нет, нельзя, к сожалению. Можно воспользоваться твоим мобильником, пожалуйста?</i><br/> <i>Вы должны отключить свои мобильники на уроке.</i><br/> <i>Мы должны носить школьную форму.</i><br/> <i>Он не может прийти, потому что у него много работы.</i><br/> <i>Осторожно! Двери закрываются!</i><br/> <i>Животных кормить запрещено!</i><br/> <i>Куриль запрещено!</i></p> <p>Заповедни начин.<br/>         Безличне модалне реченице с предикативима <i>можно, нельзя, надо, нужно</i>.<br/>         Модална конструкција с речима <i>должен/должна/должны</i>.<br/>         Управни и неуправни говор.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p> |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ПРИПАДАЊА И<br/>ПОСЕДОВАЊА</p>                     | <p><i>Это родители моего друга Саши.</i><br/> <i>Чьи это очки? Мои или его?</i><br/> <i>У неё нет чемодана, потеряла.</i><br/> <i>Это твой пенал? Нет, не мой.</i></p> <p>Питања с присвојном упитном заменицом <i>Чей</i>.<br/>         Конструкције за изражавање посесивности.<br/>         Општа и посебна негација.<br/>         Присвојне заменице.<br/>         Упитни искази без упитне речи. Интонација.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> однос према својој и туђој имовини.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

|                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ДОПАДАЊА И<br/>НЕДОПАДАЊА</p>      | <p>Когда у меня есть свободное время, я хожу/ езжу...</p> <p>Мне нравится смотреть в интернете фильмы, слушать музыку. Вчера я скачал/ скачала из интернета новую песню ДДТ.</p> <p>Мне нравятся зимние виды спорта. Люблю кататься на санках. Не люблю кататься на лыжах.</p> <p>Мой любимый спорт – теннис. Мне интересно смотреть теннис.</p> <p>Мне не очень нравится новый сериал.</p> <p>Я занимаюсь баскетболом. У меня тренировки каждый день.</p> <p>Глаголи заниматься, интересоваться (чем).</p> <p>Безлична употреба глагола нравиться.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт.</p> |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>МИШЉЕЊА</p>                        | <p>Я думаю, что в школах нужны мобильники. На уроке их можно использовать. Что ты думаешь на эту тему?</p> <p>Пожалуйста, расскажи мне об этой книге. Тебе нравится книга?</p> <p>Как тебе кажется, кто выиграет? Что ты думаешь по этому поводу?</p> <p>Да, я согласен/согласна. Нет, мы не согласны.</p> <p>Кратки облици придева согласен.</p> <p>Безлична употреба глагола казаться. Мне кажется.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>                                                                                                                              |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И<br/>ЦЕНА</p> | <p>Сколько жителей в Белграде? Почти два миллиона.</p> <p>Самое высокое здание в «Москва-Сити» – Башня Восток. Её высота – 348 метров.</p> <p>Моя мама работает на 16-ом этаже Башни Восток в «Москва-Сити».</p> <p>Самая длинная река в России – Лена (4.400 километров).</p> <p>Сколько весит яблоко? 200 грамм.</p> <p>Сколько весят эти яблоки? Три с половиной килограмма.</p> <p>У тебя было много домашнего задания?</p> <p>Это дорого!</p> <p>У нас больше/ меньше предметов в этом году.</p> <p>Я получил пятёрку по биологии.</p>                                                                                                                |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>Основни бројеви преко 1000.<br/> Употреба бројних именица <i>тысяча, миллион, половина</i>.<br/> Употреба прилога за количину <i>много, мало, несколько</i> уз генитив множине именица.<br/> Редни бројеви преко 10.<br/> Питања са <i>Сколько</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> друштвено окружење; валуте циљних култура; метрички и неметрички систем мерних јединица.</p> |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

| Комуникативна функција                                                                                          | Језички садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПОЗДРАВЉАЊЕ И<br>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br>ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/<br>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ<br>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И<br>ДРУГИМА | <p><i>Tu connais Michel ? Il vient de Poitiers.</i><br/> <i>Je vous présente Monsieur Dupont. Tiens, je te présente Valérie, c'est ma meilleure amie. Moi, c'est René. Bonjour. Enchanté. Salut.</i><br/> <i>C'est ton grand-père sur cette photo, n'est-ce pas? Oui, c'est mon papi, je m'appelle comme lui.</i><br/> <i>Maintenant il a 73 ans. Malheureusement, ma grand-mère est morte.</i><br/> <i>Le grand garçon blond aux yeux verts, avec un pull bleu, c'est Louis. Il s'intéresse à la musique.</i><br/> <i>Qui est cette petite fille à côté de lui ? C'est sa sœur, elle s'appelle Hélène, elle est très gentille.</i><br/> <i>Lucas et moi, nous habitons dans la même rue, mais nous ne sommes pas dans la même classe.</i><br/> <i>Nous nous rencontrons souvent devant l'école.</i></p> <p>Презентативи (<i>c'est, ce sont</i>).<br/> Питања интонацијом.<br/> Упитна морфема <i>n'est-ce pas?</i><br/> Описни придеви.<br/> Презент повратних глагола.<br/> Наглашене личне заменице.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе.</p> |
| ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br>ПРЕДМЕТА, МЕСТА,                                                                             | <p><i>Yves est le garçon le plus grand dans ma classe. Il joue au basket.</i><br/> <i>Elle est médecin. Il est boulanger.</i><br/> <i>Elle est très nerveuse ; elle voudrait être plus calme.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

|                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА<br/>И ЗБИВАЊА</p>                                                                                     | <p><i>Tu regardes quel animal ? Je regarde ce cheval blanc avec la queue longue.<br/>Quel est ce livre sur ta table ? C'est le livre de français.<br/>Dans cette revue pour adolescents il y a plusieurs rubriques intéressantes : stars, mode, cinéma, musique, jeux, horoscope...<br/>Ce portable ne fait pas de photos et on ne peut pas recevoir des e-mails. Celui-là est meilleur, mais il est plus cher aussi.<br/>La Serbie se trouve au sud-est de l'Europe. Les plus grandes villes sont Belgrade, Novi Sad et Niš.<br/>On parle français en France, mais aussi en Suisse, au Luxembourg et en Belgique. Le drapeau français est tricolore, le drapeau serbe aussi.</i></p> <p>Поређење придева (компаратив, суперлатив).<br/>Показни придеви.<br/>Негација (<i>ne/ n'... pas</i>).<br/>Предлози испред назива земаља.<br/>Презент фреквентних глагола.<br/>Изостављање одређеног члана (испред назива занимања).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p> |
| <p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И<br/>САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ<br/>ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У<br/>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br/>АКТИВНОСТИ И<br/>РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p> | <p><i>Je te propose de voir ce film, toi aussi.<br/>Si elle a mal à la dent, elle doit aller chez le dentiste.<br/>On peut aller chez moi si tu es libre après l'école. Si tu es libre, je t'invite. Oui, d'accord, et on va jouer aux jeux vidéo.<br/>Voulez-vous essayer? Oui, pourquoi pas ?<br/>On ira voir le match si tu finis tes devoirs. J'aimerais bien y aller.<br/>Sois patiente. N'ayez pas peur.<br/>Et si on allait à la piscine? C'est une bonne idée.</i></p> <p>Модални глаголи.<br/>Хипотетичка реченица.<br/><i>Futur simple.</i><br/><i>Futur proche.</i><br/>Субјунктив/ императив глагола <i>avoir</i> и <i>être</i> у устаљеним изразима.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

|                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                             | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ,<br/>ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,<br/>ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА<br/>И ЗАХВАЛНОСТИ</p> | <p><i>Excusez-moi, est-ce que je peux parler à Louise ?</i><br/> <i>Bien, merci et au revoir !</i><br/> <i>Je peux m'asseoir à côté de vous?</i><br/> <i>Je voudrais savoir si le centre est ouvert cet après-midi. Est-ce que vous avez l'adresse du Centre ? Bonjour Madame, vous pouvez me dire à quelle heure ouvre le Centre cet après-midi ?</i><br/> <i>Je voudrais cette revue pour adolescents. Laquelle? Celle-là, son titre est Okapi.</i><br/> <i>Regarde-moi! Ouvre-lui! Téléphonez-leur!</i><br/> <i>Je suis vraiment désolé, Monsieur. Je vous demande pardon. Ne t'inquiète pas !</i><br/> <i>Je suis fier de toi. Toutes mes félicitations ! Je vous remercie beaucoup, Madame !</i></p> <p>Кондиционал модалних глагола.<br/> Упитна реченица са конструкцијом <i>est-ce que</i>.<br/> Упитне заменице (<i>lequel, laquelle</i>).<br/> Показне заменице (<i>celui, celle, ceux, celles</i>).<br/> Императив.<br/> Узвичне реченице.<br/> Индиректна питања.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p> |
| <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br/>УПУТСТАВА</p>                                                    | <p><i>Il faut que tu racontes ça à ton frère.</i><br/> <i>Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives.</i><br/> <i>Avez-vous compris?</i><br/> <i>Pour apprendre, il faut bien écouter.</i><br/> <i>Tu devrais aller à la pharmacie.</i><br/> <i>Tu dois faire les courses aujourd'hui.</i><br/> <i>Tu peux écrire au courrier des lecteurs de ce magazine. Ils vont te répondre.</i></p> <p>Конструкција <i>il faut</i> + субјунктив (у устаљеним изразима).<br/> Конструкција <i>il faut</i> + инфинитив.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|---------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                 | <p>Модални глаголи.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br>САДАШЊОСТИ | <p><i>Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne? J'y vais chaque été.</i><br/> <i>On est ici depuis lundi.</i><br/> <i>Le mercredi, je fais du tennis.</i><br/> <i>Je sais danser et chanter. Je peux aussi jouer avec les enfants.</i><br/> <i>Les jeunes passent beaucoup de temps à l'ordinateur. Les parents préfèrent regarder les films à la télé.</i><br/> <i>Nous avons de nouveaux voisins. Ils ont acheté une maison à coté de chez nous.</i><br/> <i>Les filles se préparent pour la fête. Elles mettent leurs nouvelles jupes.</i></p> <p>Прилошке заменице (en, y).<br/>         Презент фреквентних глагола.<br/>         Предлози и предлошки изрази (à côté de, chez, depuis).<br/>         Прилози.<br/>         Прилози за место (ici, là).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи и у ширем окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.</p> |
| ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br>ПРОШЛОСТИ  | <p><i>Nous sommes arrivés il y a trois jours.</i><br/> <i>Je n'ai jamais été chez eux.</i><br/> <i>Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait; il m'a dit qu'il allait déménager; il a promis qu'il nous écrirait.</i><br/> <i>Hier c'était dimanche, je me suis réveillé à 10 heures.</i><br/> <i>Elle a écouté le dernier disque de ce chanteur et elle a décidé d'aller à son concert.</i><br/> <i>J'ai découvert Paris il y a deux ans.</i><br/> <i>Il est né à Genève, mais il a grandi à Lyon parce que ses parents ont déménagé.</i><br/> <i>Les frères Lumière ont inventé le cinéma.</i><br/> <i>Napoléon Bonaparte était le premier empereur des Français. Il est né en Corse.</i><br/> <i>Astérix et Obélix ont vécu dans un petit village gaulois et ils ont lutté contre les Romains.</i></p>                                                                                                                                                  |

|                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|---------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                               | <p>Перфекат (<i>passé composé</i>).</p> <p>Имперфекат.</p> <p>Исказивање будућности у односу на прошлу радњу (рецептивно).</p> <p>Редни бројеви.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ<br>РАДЊИ (ПЛАНОВА,<br>НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)   | <p><i>Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part. Je pars dans deux jours.</i></p> <p><i>Si mes parents me laissent partir, je viendrai avec toi!</i></p> <p><i>S'il fait beau demain, on va à la piscine.</i></p> <p><i>Qui va jouer les personnages ? Qui va participer à ce spectacle ?</i></p> <p><i>C'est Pierre qui va le faire.</i></p> <p><i>Cette année je vais faire plus de sport et je vais aller à un atelier de peinture.</i></p> <p><i>Nous finirons notre projet dans dix jours.</i></p> <p><i>Je crois que demain il va neiger.</i></p> <p><i>Je suis sûr que tu réussiras.</i></p> <p><i>Futur simple.</i></p> <p><i>Futur proche.</i></p> <p>Кондиционална реченица.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.</p> |
| ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА,<br>ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА,<br>ОСЕТА И ОСЕЋАЊА | <p><i>Bonne chance! Bon appétit !</i></p> <p><i>Tu as envie de quoi ? J'ai envie d'aller au cinéma. Moi, je n'ai pas envie.</i></p> <p><i>Je trouve ça intéressant. Je ne trouve pas ça intéressant.</i></p> <p><i>J'espère qu'il viendra.</i></p> <p><i>Ça me fait plaisir de te revoir !</i></p> <p><i>Tout va bien maintenant.</i></p> <p><i>Je n'aime pas l'odeur du café.</i></p> <p><i>Tu as réussi, je suis très content ! Elle n'est pas venue, c'est dommage !</i></p> <p>Узвична реченица.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

|                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                            | <p>Негација.<br/>Презент фреквентних глагола.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ<br/>ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И<br/>УПУТСТАВА ЗА<br/>ОРИЈЕНТАЦИЈУ У<br/>ПРОСТОРУ</p> | <p><i>Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.<br/>Vous ne pouvez pas traverser la rue ici.<br/>Au-dessous de mon appartement il y a un parc où je peux voir les enfants qui jouent.<br/>Pouvez-vous me montrer la gare sur le plan, s'il vous plaît ?<br/>Ma ville est située à 75km au nord de Belgrade.<br/>Le Musée national se trouve dans le centre-ville, en face du Théâtre national.<br/>Subotica se trouve au nord de la Serbie, à la frontière avec la Hongrie. En Serbie il y a cinq parcs nationaux: Djerdap, Kopaonik, Tara, Šar, Fruška Gora.<br/>Le tunnel du Mont-Blanc relie Chamonix en France et Courmayeur en Italie. La Côte d'Azur comprend plusieurs lieux qui attirent les touristes du monde entier; ce sont Nice, Cannes, Saint-Tropez, etc.</i></p> <p>Индијектно питање.<br/>Релативне заменице (<i>qui, que, où</i>).<br/>Основни бројеви.<br/>Присвојни придеви.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика.</p> |
| <p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,<br/>ЗАБРАНА, ПРАВИЛА<br/>ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>                       | <p><i>Maman me dit que je peux inviter tous mes copains à mon anniversaire.<br/>Tous mes amis vont au cinéma, mais pas moi. Mon papa ne me permet pas.<br/>C'est toi qui as jeté la bouteille dans l'herbe ? Non, ce n'est pas moi, je respecte la nature.<br/>Cherche une poubelle pour jeter ce papier !<br/>N'ouvrez pas le livre pour le moment ! Ne pas ouvrir les fenêtres. Ne pas se pencher. Assez !<br/>Ça suffit ! On ne mange pas avec ses mains.</i></p> <p>Личне заменице у функцији индијектног објекта.<br/>Негација.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |



|                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                  | <p>Узвичне реченице.<br/>Императив.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ПРИПАДАЊА И<br/>ПОСЕДОВАЊА</p> | <p><i>Cette moto? C'est celle de mon grand frère.<br/>C'est à moi. Ils sont à vous.<br/>Il est à toi, ce portable rouge, n'est-ce pas ? Non, pas du tout, il est à cette dame-là. J'ai laissé le mien à la maison.</i></p> <p>Презентативи (c'est, ce sont).<br/>Присвојне заменице.<br/>Показне заменице.<br/>Негација.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> однос према својој и туђој имовини.</p>                                                                               |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА<br/>И НЕДОПАДАЊА</p>      | <p><i>C'est toi que j'aime. Je l'aime comme un frère.<br/>Les enfants aiment les jeux de société. Le frère de Mia aime jouer au Scrabble.<br/>Comme c'est joli ! Comme sa poupée est belle !<br/>J'aime les pommes, mais je préfère les bananes.<br/>Tu as aimé le film ? Non, il ne me plaît pas.</i></p> <p>Конструкција за наглашавање (c'est... que).<br/>Узвичне реченице.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт.</p> |

|                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА                       | <p><i>Je suis d'accord avec lui. Je pense que non. Je crois que tu n'as pas raison.<br/>         Qu'est-ce que vous pensez ? Je ne suis pas sûr, mais je pense qu'il faut attendre encore un peu.<br/>         Qu'est-ce que tu en penses ? Je crois que Marc n'est pas coupable<br/>         Ce n'est pas juste! Ce n'est pas bien !<br/>         À ton avis, quelle équipe a mieux joué?</i></p> <p>Питања са упитним речима.<br/>         Објекатска реченица.<br/>         Негација.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ,<br>ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА | <p><i>Novi Sad est une grande ville? C'est la plus grande ville de la Voïvodine, avec presque 300.000 habitants.<br/>         Ça coûte combien ? Les gants coûtent combien ? Ils coûtent 24 euros.<br/>         Je voudrais un kilo de pommes et un litre de lait. Voilà ! C'est combien ? 11 euros. 11 euros ?<br/>         C'est cher!</i></p> <p><i>La Seine est un fleuve français long de 776,6 kilomètres. Sa source se situe à 446 m d'altitude.<br/>         La baleine bleue est le plus grand animal sur la planète, elle pèse jusqu'à 200 tonnes et elle peut être longue de 7 mètres.<br/>         Nous habitons au cinquième étage. Cette année je suis en 7<sup>ème</sup>.</i></p> <p>Основни бројеви преко 1000.<br/>         Редни бројеви.<br/>         Поређење придева (суперлатив)<br/>         Презентативи (voilà, c'est).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> друштвено окружење; валуте циљних култура; правописне конвенције при раздвајању хиљада, као и целих од децималних бројева; конвенције у изговору децималних бројева; метрички и неметрички систем мерних јединица.</p> |

## ШПАНСКИ ЈЕЗИК

|                        |                  |
|------------------------|------------------|
| Комуникативна функција | Језички садржаји |
|------------------------|------------------|

|                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И<br/>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br/>ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/<br/>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ<br/>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И<br/>ДРУГИМА</p> | <p><i>Hola, Buenos días, Buenas tardes / noches, Adiós, Hasta luego</i><br/> <i>Hola, ¿qué tal? –(Muy) bien. Y tú, ¿qué tal?</i><br/> <i>Hola, ¿cómo estás? –(Muy) bien, gracias, ¿y tú?</i><br/> <i>Buenos días, ¿cómo está? –(Muy) bien, ¿y usted?</i><br/>                     lengua escrita: Querido/a + nombre<br/> <i>Querido Pedro: Soy un futbolista de Belgrado... Saludos, Manolo</i><br/>                     Te presento a +<br/> <i>Te presento a mi hermano Paco.</i><br/> <i>Te presento a Elena. Es mi amiga. Nos conocemos desde el primer grado y vamos juntas al aula de teatro de nuestra escuela.</i><br/> <i>Te presento al señor Meza. Es nuestro profesor de español.</i><br/>                     ¿Cómo te llamas? ¿Cuántos años...? ¿Con quién...? ¿Dónde...? ¿De dónde eres? ¿Qué haces?<br/>                     ¿A qué te dedicas?<br/> <i>Me llamo Mónica. Tengo trece años y vivo con mi padre. Él es de Grecia. Se mudó a Serbia cuando tenía veinte años. Ahora trabaja en el sector de informática de una compañía local.</i></p> <p>Поздрави (¡Hola! ¡Buenos días! ¡Buenas tardes! ¡Buenas noches! ¡Hasta luego! ¡Adiós!<br/>                     ¡Chao! ¿Qué tal? ¿Cómo está(s)?)<br/>                     Индикатив презента фреквентних глагола<br/>                     Питања (qué, quién/es, con quién, cómo, dónde, de dónde, cuándo, cuánto, cómo, alguna vez)<br/>                     Личне заменице, наглашене и ненаглашене<br/>                     Показне заменице (este/a/os/as)<br/>                     Присвојни придеви<br/>                     Бројеви</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе. Већи градови у земљама циљне културе.</p> |
| <p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br/>ПРЕДМЕТА, МЕСТА,<br/>ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА<br/>И ЗБИВАЊА</p>                                          | <p><i>¡Qué divertido / aburrido / bonito / interesante...!</i><br/> <i>¿De qué color es?</i><br/> <i>¿Cómo es? –Es igual / diferente / parecido / típico / regular.</i><br/> <i>La blusa es azul. Es de algodón.</i><br/> <i>El libro es más interesante que la película.</i><br/> <i>La paella está muy rica.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

|                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                               | <p>Глагол <i>ser</i> за трајну карактеристику; <i>estar</i> за опис стања; најфреквентнији придеви који мењају значење уз <i>ser/estar</i> (<i>aburrido, cansado, rico</i>).</p> <p>¿Qué... + adjetivo!</p> <p>Придеви – род, број и слагање са именицама; положај придева.</p> <p><i>joven, viejo, mayor; adulto (edad)</i></p> <p><i>bonito, feo, bueno, malo, fuerte, débil</i></p> <p><i>colores; color claro/oscuro; redondo, cuadrado</i></p> <p><i>de madera / piel / plástico / metal / tela / papel / cristal (material)</i></p> <p><i>rico, bueno, malo (comida)</i></p> <p>Компаратив придева (<i>más...que, menos...que, tan...como</i>); компаратив најчешћих неправилних придева (<i>mejor, peor, mayor, menor</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.); храна.</p> |
| <p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И<br/>САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ<br/>ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У<br/>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br/>АКТИВНОСТИ И<br/>РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p> | <p>¿Vamos a salir? –Sí, vale. / Vale, ¿por qué no?</p> <p>¿Vienes al club? ¿Quedamos el miércoles? ¿Quedamos en mi casa? –Sí, vale, de acuerdo.</p> <p>¿Por qué no jugamos al fútbol?</p> <p>Te invito a mi fiesta.</p> <p>¿Vienes a mi casa? –Sí, pero más tarde. / Bueno, vale, pero más tarde. / No, lo siento. Me siento mal. Otro día.</p> <p>¿Quieres zumo? –Sí, gracias. / Gracias, está muy rico pero no quiero más.</p> <p>ir a + inf.</p> <p>invitar, quedar</p> <p>Супротне реченице (pero...)</p> <p>Узрочне реченице (porque...)</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве; норме учтивости (нпр. приликом посета и сл.)</p>                                                                                                                                                                        |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ,<br/>ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,<br/>ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА<br/>И ЗАХВАЛНОСТИ</p>                                   | <p>¿Puedes darme un vaso de agua? / ¿Me das un vaso de agua?</p> <p>Tengo sed. –Aquí tienes. –(Muchas) gracias. – De nada.</p> <p>¿Te puedo pedir un favor? –Sí, sí, claro. / Vale. / Bueno, vale.</p> <p>Perdona, ¿puedes ayudarme? –Sí, con mucho gusto. / Bueno, no sé. / Lo siento, no puedo.</p> <p>Perdón, ¿me puede ayudar?</p> <p>Lo siento mucho. / Perdona. / Siento llegar tarde.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

|                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          | <p>¡Enhorabuena! / ¡Muy bien!<br/>         ¡Feliz cumpleaños!<br/>         ¡Felices fiestas!<br/>         Suerte. Buen viaje. Felices vacaciones. Buen provecho.</p> <p>poder + inf.<br/>         Индиректно упућивање молбе <i>No entiendo la tarea</i> (=можете ли да ми објасните?)<br/>         Интонација<br/>         Año Nuevo, Nochevieja, Navidad, Pascua</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>                                                                                                                                                                                                                                            |
| <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br/>УПУТСТАВА</p> | <p><i>Por favor, abrid el libro por la página 67. Vamos a hacer la actividad tres. Organizad grupos de tres personas y analizad el primer diagrama.</i><br/> <i>Tienes que llevar esto a la directora. Llévalo ahora. Está en su oficina.</i><br/> <i>Dale el libro.</i><br/> <i>¿Dónde está el taller de pintura? –Baja las escaleras y luego coge el pasillo de la izquierda. Allí está.</i></p> <p>Заповедни начин у потврдном облику<br/>         Заповедни начин у потврдном облику уз ненаглашене заменице</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>                                                                                                   |
| <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br/>САДАШЊОСТИ</p>  | <p><i>Vivo aquí desde hace tres años. Mi escuela está muy cerca y necesito solo cinco minutos para llegar de casa. Sin embargo, a veces llego tarde porque no me despierto a tiempo...</i><br/> <i>¿Haces deporte? –Sí, tres veces por semana. Practico natación. / No, nunca.</i><br/> <i>¿Qué hace Manolo? –Hace las tareas. –Hm, no las hace; está hablando por teléfono.</i></p> <p>Презент индикатива фреквентних глагола<br/>         estar + gerundio<br/>         desde... hasta; antes de... después de; en este momento; durante<br/>         desde hace<br/>         todos los meses/años/fines de semana; todo el tiempo<br/>         despertarse, levantarse, acostarse; hacer deporte; quedarse; tener tiempo</p> |

|                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                       | <p>Одсуство члана (<i>Escribe libros. Bebe agua.</i>)<br/> Личне заменице – COD (<i>me, te, lo, la, nos, os, los, las</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи и у ширем окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ                           | <p><i>¿Has estado en España alguna vez? –No, nunca. / Sí, fui a España cuando tenía cinco años. / No, todavía no.</i><br/> <i>El jueves hubo un taller de escultura.</i><br/> <i>¿Qué tal el viaje? –Muy bien. Fuimos a Nis y visitamos la fortaleza. Hizo buen tiempo y paseamos mucho. La comida fue estupenda.</i><br/> <i>Cristóbal Colón llegó a América en 1942. Su viaje duró varios meses...</i><br/> <i>El 15 de febrero salió de la ciudad.</i></p> <p>Сложени перфекат (<i>pretérito perfecto</i>): партицип правилних глагола и најфреквентнијих неправилних глагола<br/> <i>esta mañana / tarde / noche / semana, este mes, este año; ya; todavía no; alguna vez</i><br/> Имперфекат за описивање прошлих радњи<br/> Временска реченица <i>cuando era / cuando tenía ... años</i><br/> Прости перфекат (<i>pretérito indefinido</i>) правилних глагола и најфреквентнијих неправилних глагола (<i>ser, ir, ver, dar, tener, hacer, estar</i>) у основном значењу<br/> <i>hace ... días/semanas/meses/años; hace mucho tiempo</i><br/> <i>fecha, en + año</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.</p> |
| ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА) | <p><i>¿Qué vais a hacer el sábado? –Vamos a celebrar el cumpleaños de nuestra amiga.</i><br/> <i>Este fin de semana vamos a preparar una sorpresa para mi mejor amigo.</i><br/> <i>El año que viene viajaré a Madrid. Estaré ahí hasta septiembre.</i></p> <p>Глаголска перифраза <i>ir a + inf.</i><br/> Будуће време (<i>futuro simple</i>)<br/> <i>esta tarde/noche/semana, este mes/año</i><br/> <i>la semana/el mes/el año que viene</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

|                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                            | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; слободно време.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА,<br/>ИНТЕРЕСОВАЊА,<br/>ПОТРЕБА, ОСЕТА И<br/>ОСЕЋАЊА</p>                 | <p><i>¿Quieres comer / salir / descansar? ¿Te gustaría comer / salir / descansar? –Me gustaría quedarme en casa.</i><br/> <i>Estoy (muy) bien / mal / enfermo / cansado...</i><br/> <i>Me duele el estómago... Me duelen los pies.</i><br/> <i>Tengo dolor de cabeza... Necesito descansar.</i><br/> <i>Estoy contento / preocupado / nervioso / (bastante/muy) enfadado / triste...</i></p> <p>Одређени члан (<i>me duele la cabeza</i> vs. <i>tengo dolor de cabeza</i>)<br/> Личне заменице – COID (<i>me, te, le, nos, os, les</i>)<br/> <i>me/te/le/nos/os/les gustaría</i> за учтиво упућивање питања/ молбе<br/> <i>querer, necesitar</i><br/> <i>ser / estar</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p>       |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ<br/>ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И<br/>УПУТСТАВА ЗА<br/>ОРИЈЕНТАЦИЈУ У<br/>ПРОСТОРУ</p> | <p><i>¿Dónde está tu casa? –Cerca del museo.</i><br/> <i>Para ir al zoo, hay que seguir todo recto. Cruza la calle y coge la primera calle a la derecha. Allí está.</i><br/> <i>El centro comercial está en las afueras de la ciudad.</i><br/> <i>Hay 100 metros desde la escuela hasta mi casa.</i><br/> <i>Para llegar al museo, hay que andar dos o tres kilómetros.</i><br/> <i>Había cuatro sillas alrededor de la mesa. Encima de la mesa había una botella de plástico y cuatro vasos.</i></p> <p>dentro (de), fuera (de), debajo (de), encima (de), delante (de), detrás (de), alrededor (de), en/a las afueras (de)<br/> desde, hasta<br/> subir, bajar, andar, caminar, pasear, correr, pasar por, seguir<br/> Одређени члан; члан <i>el</i> испред наглашеног <i>a-</i> (el aula / las aulas)</p> |

|                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                     | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и неких земаља говорног подручја циљног језика.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,<br/>ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА,<br/>ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И<br/>ОБАВЕЗА</p> | <p><i>¿Podemos acampar aquí? –Sí, podéis. / No, está prohibido.</i><br/> <i>Hay que comprar los billetes antes de subir al autobús.</i><br/> <i>Tienes que hacer los deberes a tiempo.</i><br/> <i>Tienes que estudiar. –Hoy no tenemos que estudiar.</i><br/> <i>Cuidado, hace mucho calor. Tienes que ponerte crema solar.</i></p> <p>tener que + inf.<br/> hay que + inf.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>                                                                                                             |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ПРИПАДАЊА И<br/>ПОСЕДОВАЊА</p>                                    | <p><i>¿De quién es este perro? –Es mío.</i><br/> <i>¿De quién son esos libros? –Son de mi padre.</i></p> <p>¿de quién es / son...?<br/> Присвојни придеви<br/> Присвојне заменице</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> однос према својој и туђој имовини.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ДОПАДАЊА И<br/>НЕДОПАДАЊА</p>                                     | <p><i>¿Qué te gusta / interesa? –Me interesa mucho la historia. / (A mí) me gusta mucho viajar en tren.</i><br/> <i>¿Qué tipo de música te gusta? –Odio la música... / Me encanta la música...</i><br/> <i>¿Qué estación del año prefieres, verano o invierno? –Me gusta más el verano que el invierno.</i><br/> <i>Me gusta más jugar al tenis que verlo en televisión.</i><br/> <i>¿Cuál es tu comida preferida?</i><br/> <i>¿Quiénes son tus escritores preferidos?</i><br/> <i>¿Qué prefieres: ir al parque o quedarte en casa?</i></p> <p>gustar, encantar, interesar, preferir<br/> Одређени члан</p> |



|                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                             | <b>(Интер)културни садржаји:</b> уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>МИШЉЕЊА                       | <p><i>¿Te parece...? ¿En tu opinión...?</i><br/> <i>Para mí, es muy importante pasar tiempo en la naturaleza. ¿Y para ti? ¿Qué crees?</i><br/> <i>¿Qué tal la prueba? –Es demasiado fácil/difícil.</i><br/> <i>¿Qué tal la novela? –No está mal. –Para mí está muy bien. Me gustan los personajes, son muy interesantes.</i><br/> <i>La película es estupenda. –Sí, para mí también. / Sí, estoy de acuerdo. / Sí, es verdad, pero dura mucho.</i></p> <p>creer, parecerle, (no) estar de acuerdo, (no) tener razón<br/>         Изражавање мишљења индикативом<br/>         Наглашене личне заменице после предлога</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>   |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА<br>И ЦЕНА | <p><i>¿Hay alguna farmacia en esta calle? –Sí, hay una. / No, no hay ninguna.</i><br/> <i>¿Hay leche? –No, no hay. No hay nada en la nevera.</i><br/> <i>¿Cuántas personas vinieron? –Había más de diez personas.</i><br/> <i>Necesito 200 gramos de jamón. –Aquí tiene. –Muchas gracias. Y ¿cuánto vale, por favor?</i><br/> <i>Quiero cambiar dinares por euros.</i></p> <p>Бројеви преко 1000<br/>         Редни бројеви до десет<br/>         todo el mundo<br/>         botella de, vaso de, barra de, paquete de<br/>         talla grande/pequeña/mediana<br/>         centímetro(s), metro(s), kilómetro(s); gramo(s), kilo(s); litro(s)</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> друштвено окружење; храна; мерне јединице; новац.</p> |

## I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм наставе и учења оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, уџбенике и друге наставне материјале, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода, комуникативних функција и препоручених језичких активности, наставник креира свој годишњи (глобални) план рада на основу кога ће касније развити оперативне планове. Исходи су дефинисани за крај разреда и усмеравају наставника да их операционализује на нивоу једне или више наставних јединица имајући у виду ниво постигнућа ученика. Исходи се разликују, тако да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета и зато се садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упуту ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Комуникативна настава **језик** сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од исхода преко комуникативне функције као области до **препоручених језичких активности и садржаја** у комуникативним функцијама које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним *релативним* критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;

- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- учбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

### **Технике/активности**

Током часа се препоручује динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда паноя, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање „проблем-ситуација“ у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење“ исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Разумевање писаног језика:

- уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);
- одговарање на једноставнија питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;
- извршавање прочитаних упутстава и наредби;

- ређање чињеница логичким или хронолошким редоследом.

Писмено изражавање:

- проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза“, осмосмерке, укрштене речи, и слично);
- повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;
- попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);
- писање честитки и разгледница;
- писање краћих текстова.

Увођење дечије књижевности и транспоноване у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.

Предвиђена је израда **два** писмена задатка у току школске године.

## СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА

С обзиром на то да се исходи остварују преко активности језичке комуникације, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем.

Стога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина.

### Слушање

Разумевање говора је језичка активност декодирања дословног и имплицитног значења усменог текста; поред способности да разазнаје фонолошке и лексичке јединице и смисаоне целине на језику који учи, да би успешно остварио разумевање ученик треба да поседује и следеће компетенције:

- дискурзивну (о врстама и карактеристикама текстова и канала преношења порука),
- референцијалну (о темама о којима је реч) и
- социокултурну (у вези са комуникативним ситуацијама, различитим начинима формулисања одређених говорних функција и др.).

Тежина задатака у вези са разумевањем говора зависи од више чинилаца:

- од личних особина и способности онога ко слуша, укључујући и његов капацитет когнитивне обраде,
- од његове мотивације и разлога због којих слуша дати усмени текст,
- од особина онога ко говори,
- од намера с којима говори,

- од контекста и околности – повољних и неповољних – у којима се слушање и разумевање остварују,
- од карактеристика и врсте текста који се слуша, итд.

Прогресија (од лакшег ка тежем, од простијег ка сложенијем) за ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је, стога, на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- присуство/одсуство визуелних елемената (на пример, лакшим за разумевање сматрају се они усмени текстови који су праћени визуелним елементима због обиља контекстуалних информација које се аутоматски уписују у дуготрајну меморију, остављајући пажњи могућност да се усредсреди на друге појединости);
- дужина усменог текста;
- брзина говора;
- јасност изговора и евентуална одступања од стандардног говора;
- познавање теме;
- могућност/немогућност поновног слушања и друго.

## Читање

Читање или разумевање писаног текста спада у тзв. визуелне рецептивне језичке вештине. Том приликом читалац прима и обрађује тј. декодира писани текст једног или више аутора и проналази његово значење. Током читања неопходно је узети у обзир одређене факторе који утичу на процес читања, а то су карактеристике читалаца, њихови интереси и мотивација као и намере, карактеристике текста који се чита, стратегије које читаоци користе, као и захтеви ситуације у којој се чита.

На основу намере читаоца разликујемо следеће врсте читања:

- читање ради усмеравања;
- читање ради информисаности;
- читање ради праћења упутстава;
- читање ради задовољства.

Током читања разликујемо и ниво степена разумевања, тако да читамо да бисмо разумели:

- глобалну информацију;
- посебну информацију,
- потпуну информацију;
- скривено значење одређене поруке.

## Писање

Писана продукција подразумева способност ученика да у писаном облику опише догађаје, осећања и реакције, пренесе поруке и изрази ставове, као и да резимира садржај различитих порука (из медија, књижевних и уметничких текстова итд.), води белешке, сачини презентације и слично.

Тежина задатака у вези са писаном продукцијом зависи од следећих чинилаца: познавања лексики и нивоа комуникативне компетенције, капацитета когнитивне обраде, мотивације, способности преношења поруке у кохерентне и повезане целине текста.

Прогресија означава процес који подразумева усвајање стратегија и језичких структура од лакшег ка тежем и од простијег ка сложенијем. Сваки виши језички ниво подразумева циклично понављање претходно усвојених елемената, уз надоградњу која садржи сложеније језичке структуре, лексику и комуникативне способности. За ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је прогресија на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- теме (ученикова свакодневница и окружење, лично интересовање, актуелни догађаји и разни аспекти из друштвено-културног контекста, као и теме у вези са различитим наставним предметима);
- текстуалне врсте и дужина текста (формални и неформални текстови, резимирање, личне белешке);
- лексика и комуникативне функције (способност ученика да оствари различите функционалне аспекте као што су описивање људи и догађаја у различитим временским контекстима, да изрази претпоставке, сумњу, захвалност и слично у приватном, јавном и образовном домену);
- степен самосталности ученика (од вођеног/усмераваног писања, у коме се ученицима олакшава писање конкретним задацима и упутствима, до самосталног писања).

## Говор

Говор као продуктивна вештина посматра се са два аспекта, и то у зависности од тога да ли је у функцији *монолошког излагања*, при чему говорник саопштава, обавештава, презентује или држи предавање једној или више особа, или је у функцији *интеракције*, када се размењују информације између два или више саговорника са одређеним циљем, поштујући принцип сарадње током дијалога.

Активности монолошке говорне продукције су:

- јавно обраћање (саопштења, давање упутстава и информација);
- излагање пред публиком (предавања, презентације, репортаже, извештавање и коментари о неким догађајима и сл.)
- Ове активности се могу реализовати на различите начине и то:
- читањем писаног текста пред публиком;
- спонтаним излагањем или излагањем уз помоћ визуелне подршке у виду табела, дијаграма, цртежа и др.
- реализацијом увежбане улоге или певањем.

Интеракција подразумева сталну примену и смењивање рецептивних и продуктивних стратегија, као и когнитивних и дискурзивних стратегија (узимање и давање речи, договарање, усаглашавање, предлагање решења, резимирање, ублажавање или заобилажење неспоразума или посредовање у неспоразуму) које су у функцији што успешнијег остваривања интеракције. Интеракција се може реализовати кроз низ активности, на пример:

- размену информација,
- спонтану конверзацију,
- неформалну или формалну дискусију, дебату,
- интервју или преговарање, заједничко планирање и сарадњу.

### Социокултурна компетенција и медијација

Социокултурна компетенција и медијација представљају скуп теоријских знања (компетенција) која се примењују у низу језичких активности у два основна језичка медијума (писаном и усменом) и уз примену свих других језичких активности (разумевање говора, говор и интеракција, писање и разумевање писаног текста). Дакле, представљају веома сложене категорије које су присутне у свим аспектима наставног процеса и процеса учења.

**Социокултурна компетенција** представља скуп знања о свету уопште, као и о сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији језик учи. Та знања се, у зависности од нивоа општих језичких компетенција, крећу од познавања основних комуникативних принципа у свакодневној комуникацији (основни функционални стилови и регистри), до познавања карактеристика различитих домена језичке употребе (приватни, јавни и образовни), паралингвистичких елемената, и елемената културе/култура заједница чији језик учи. Наведена знања потребна су за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.

Посебан аспект социокултурне компетенције представља *интеркултурна компетенција*, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција такође подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене, то јест, развој интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања.

**Медијација** представља активност у оквиру које ученик не изражава сопствено мишљење, већ функционише као посредник између особа које нису у стању да се директно споразумевају. Медијација може бити усмена и писана, и укључује сажимање и резимирање текста и превођење. Превођење се у овом програму третира као посебна језичка активност која никако не треба да се користи као техника за усвајање било ког аспекта циљног језика предвиђеног комуникативном наставом. Превођење подразумева развој знања и вештина коришћења помоћних средстава (речника, приручника, информационих технологија, итд.) и способност изналажења структуралних и језичких еквивалената између језика са кога се преводи и језика на који се преводи.

## Упутство за тумачење граматичких садржаја

Настава граматике, с наставом и усвајањем лексике и других аспеката страног језика, представља један од предуслова овладавања страним језиком. Усвајање граматике подразумева формирање граматичких појмова и граматичке структуре говора код ученика, изучавање граматичких појава, формирање навика и умења у области граматичке анализе и примене граматичких знања, као прилог изграђивању и унапређивању културе говора.

Граматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ). У процесу наставе страног језика у што већој мери треба укључивати оне граматичке категорије које су типичне и неопходне за свакодневни говор и комуникацију, и то кроз разноврсне моделе, применом основних правила и њиховим комбиновањем. Треба тежити томе да се граматика усваја и рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање, читање, говор и писање, као и превођење), на свим нивоима учења страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика.

Граматичке категорије су разврстане у складу са Европским референтним оквиром за живе језике за сваки језички ниво који подразумева прогресију језичких структура према комуникативним циљевима: од простијег ка сложенијем и од рецептивног ка продуктивном. Сваки виши језички ниво подразумева граматичке садржаје претходних језичких нивоа. Цикличним понављањем претходно усвојених елемената надограђују се сложеније граматичке структуре. Наставник има слободу да издвоји граматичке структуре које ће циклично понављати у складу са постигнућима ученика, као и потребама наставног контекста.

Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења. С тим у вези, уз одређене граматичке категорије стоји напомена да се усвајају рецептивно, док се друге усвајају продуктивно.

## III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа



треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик – наставник, као и ученик – ученик, а уједно помажу ученику да разуме важност и смисленост вредновања и подстичу га на преузимање одговорности за властито планирање и унапређивање процеса учења.

Назив предмета

**ЛИКОВНА КУЛТУРА**

Циљ

**Циљ** учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Разред

**Седми**

Годишњи фонд часова

**36**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b>                                                  | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања;</li> <li>– изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију;</li> <li>– обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи;</li> <li>– користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад;</li> <li>– разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха;</li> <li>– уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије;</li> <li>– учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите</li> </ul> | <p style="text-align: center;"><b>ПРОСТОР И<br/>КОМПОЗИЦИЈА</b></p> | <p>Композиција. Боје и емоције, стилизација облика. Композиција линија, композиција боја, композиција облика. Равнотежа, контраст, понављање и степеновање облика, варијације. Орнамент и арабеска.</p> <p>Пропорције. Пропорције главе и тела.</p> <p>Перспектива. Колористичка, ваздушна, линеарна перспектива.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <p style="text-align: center;"><b>КОМУНИКАЦИЈА</b></p>              | <p>Теме. Историјска, религијска и митолошка тема. Оригинал, копија и плагијат.</p> <p>Дигитална фотографија. Кадар, селфи и аутопортрет.</p> <p>Анимација. Процес креирања, стори борд.</p> <p>Сцена. Обједињавање покрета, игре и звука.</p> <p>Презентације.</p>                                                    |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                    |                                                                                                                                                                                                  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>уметности и/или уметност и технологију;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације;</li> <li>– представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно;</li> <li>– предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе;</li> <li>– разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима.</li> </ul> | <p><b>УМЕТНОСТ<br/>ОКО НАС</b></p> | <p>Уметност и технологија. Уметничка занимања и продукти. Савремена технологија и уметност.</p> <p>Уметност око нас. Уметничка рециклажа, уметнички пројекти, хуманитарне акције... Наслеђе.</p> |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Кључни појмови садржаја:** простор, облик, линија, боја, текстура, светлина.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У седмом разреду их има шест: простор – облик, линија, боја, текстура, светлина. Понављање истих кључних појмова из разреда у разред не подразумева понављање истих садржаја и активности. У сваком разреду кључни појмови се разматрају из другог угла и надограђују новим појмовима и подпојмовима.

Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено, до краја школовања, да истражују и откривају те везе.

## **I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

У првој колони табеле дати су исходи који се достижу до краја школске године. Исходи воде ка постепеном развијању компетенција. Достижни су за сваког ученика, у мањој или већој мери. У другој колони табеле предложени су називи целина, а у трећој појмови, подпојмови и теме за разговор и истраживање. Треба имати у виду да предложени садржаји нису предлози наставних тема и наставних јединица.

У новом моделу наставе и учења фокус није на садржајима. Наставник креира програм на основу компетенција, предметног циља, исхода и кључних појмова. Једна наставна тема траје најмање четири часа. У оквиру теме се повезују појмови које наставник бира из свих целина. Да би се омогућили услови за напредовање ученика, у настави треба да доминирају сложени задаци који циљају више исхода и међупредметних компетенција. Осим стваралачког рада значајан је и разговор. Наставник планира питања која подстичу ученике на размишљање, истраживање и развијање креативних идеја.

Имајући у виду недовољан фонд часова и опремљеност кабинета/учионица у којима се одржава настава Ликовне културе, пожељно је да се настава планира тимски. Поједини задаци/активности могу да се реализују у кабинету за информатику, у интегрисаној настави, у настави других предмета, ван школе (на екскурзији, у музеју...) или као домаћи задатак (индивидуални или тимски пројекти).

## **II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

### **ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА**

Наставник бира оне појмове и ликовне проблеме које ће ученици истраживати кроз стваралачки (ликовни) рад. Затим, планира теме и појмове које ученици могу да истраже сами (код куће), а према сопственим интересовањима.

#### **Композиција**

Када ученици сликају, наставник може да постави ликовни проблем који се односи на повезивање емоција и боја (изражавање сопственог расположења или планско коришћење боја да би се изазвале одређене емоције код посматрача). Ученици, ако желе, могу да одаберу и истраживачке теме везане за пигментну боју (на пример, по чему боје добијају називе, занимљивости о производњи боје током историје, психолошко дејство боје, боје и амбалажа производа, комбиновање боја приликом уређења просторије и утисак који комбинација оставља на посматраче...). Одабрану тему могу да истраже тако што ће истраживати податке код куће и/или кроз ликовни рад на часу. Када је реч о стилизовању облика, предлог се односи на то да ученици науче како да максимално поједноставе сложени облик, да га кроз фазе, поступно, сведу на знак. Потребно је да уоче по чему је облик препознатљив, да разликују његову битну карактеристику од мање важних детаља. Затим, да испробају неке поступке који ће им помоћи да стилизују облик (брисање детаља сложеног цртежа белом бојом, свођење сложеног облика на геометријске фигуре, опцртавање контуре, цртање контуре, истицање/преувеличавање карактеристичног детаља...). Могу да ураде више нацрта на мањем формату папира. Касније, када буду стварали сложеније радове (на пример, портрет) могу да

примењују поступак или поступке који им највише одговарају. Потребно је и да ученици разумеју разлику између тродимензионалног објекта и илузије тродимензионалности (која се постиже на дводимензионалној подлози традиционалним техникама или у апликативном програму). Ако процени да су ученици заинтересовани, наставник може да планира и креирање илузија (оп-арт или друге илузије), у супротном илузије могу да се планирају за осми разред.

Предвиђено је да се о принципима компоновања више учи у осмом разреду. У седмом разреду фокус је на оригиналности. Једнако је важно да, када наставник постави ликовни проблем, ученици плански примене онај принцип или принципе компоновања о којима су учили, као и да искуствено и спонтано откривају оне о којима нису учили. Наставник повезује одабране појмове и ликовне проблеме са другим одабраним садржајима. На пример, композиција боја може да се повеже са колористичком перспективом, бојом и емоцијама, наслеђем, одабраним принципом компоновања на коме ће бити фокус (на пример, равнотежа или доминанта)... Орнамент и арабеска могу да се повежу са ритмом, наслеђем, уметничким занимањима...

Цртежи и текстуре се креирају традиционалним техникама, на часу. Мобилни уређаји могу да се користе за истраживање линија тако што ће ученици прво обликовати жичану скулптуру, затим је осветлити мобилним уређајем тако да сенка пада на папир, оловком пратити траг бачене сенке, а затим довршити апстрактни цртеж комбинованом техником.

### **Пропорције**

Наставник нуди само основне податке о пропорцијама људске главе и тела, ученици уче кроз практични рад (златни пресек и ергономија могу да се помену у осмом разреду). Када обликују фигуре од меког материјала, могу и да користе жичану конструкцију. Ако приказују фигуре и предмете у простору, потребно је да обрате пажњу на однос величина више облика (на пример, људска фигура-пас-зграда или бокал-сто-јабука...) и на положај облика.

### **Перспектива**

Наставник може да покаже графички приказ/приказе тродимензионалног објекта у отвореном простору и да говори о стајалишту, односно месту са кога посматрамо објекат или призор, о линији хоризонта и тачки нестајања/недогледа (прво једној). Ученици могу прво да вежбају приказивање једноставних облика (коцка, квадар, слово) у перспективи, на папиру мањег формата (могу да користе и папир на квадратиће). Међутим, треба имати у виду да се не ради о садржају из нацртне геометрије и пројектовања. Циљ је да ученици развијају визуелно мишљење и да примењују перспективу без мерења, без лењира, без помоћних линија... Најважније је да их наставник научи како да опажају. Наставник показује и очигледне примере перспективе у уметничким делима. Треба водити рачуна о томе да се учење одвија постепено. Перспектива ће се учити и у осмом разреду, па наставник не треба да покаже ученицима све врсте перспектива.

### **КОМУНИКАЦИЈА**

У овој целини су груписани садржаји који се односе на комуникацију – тумачење садржаја и изражавање (визуелно, вербално, писано и невербално). Ученици треба да до краја седмог разреда науче како да кратко, афирмативно и аргументовано

говоре о својим радовима, радовима својих вршњака и о наслеђу, а до краја осмог разреда како да на прихватљив начин изразе критику или неслагање. Одабрани појмови/теме се повезују са одговарајућим појмовима других целина.

### **Садржај уметничког дела**

Теме и мотиви које су ученици постепено упознавали претходних година (пејзаж, портрет, аутопортрет, мртва природа...) могу, према процени наставника, да се систематизују пре него што се покажу примери историјских, религијских и митолошких композиција. У разговору је неопходно повезати појмове/теме са садашњим временом и искуством ученика. Ученици се, постепено, уводе у разговор о намери уметника, о значају и утицају одабраних уметника и уметничких остварења у прошлости и данас, почев од примера из националног наслеђа. Ученици треба да разумеју и чему служе копије уметничких дела, шта је плагијат и какав је однос друштва (и закона) према плагирању, шта је оригиналност и због чега је важна. Када ученици обликују ликовне радове, фокус је на изражавању емоција, стања и/или имажинације.

### **Дигитална фотографија**

О фотографији и филму ће се више учити у осмом разреду, а у седмом разреду је предвиђено да се ученици кроз практични рад и мотив близак њиховом искуству постепено уводе у начин комуницирања фотографијом. Елементарне податке о организацији композиције и основну терминологију потребно је повезати са одговарајућим садржајима прве целине и обезбедити да ученици прво изграде неопходну основу да би могли да се фокусирају на комуникацију – изражавање емоција, стања, порука... и утисак који фотографија оставља на посматрача. Разговор може да почне поређењем аутопортрета урађених традиционалним техникама, процењивањем како је уметник намеравао да се представи. У практичном раду, предлог је да ученици уче како да ураде занимљив селфи примењујући основна знања о кадрирању, а без обраде у фото едиторима. Важно је и да науче како да направе избор, односно да се фокусирају на то да ли су успешно приказали оно што је договорено, уместо на то да ли су „лепо испали“. Уколико немају сви ученици фото апарате/мобилне уређаје, наставник планира рад у групи и коришћење школског фото апарата. Фотографије могу да се користе на часу за анализу, али се не излажу/објављују без дозволе ученика и родитеља/старатеља. Потребно је упозорити ученике да не фотографишу једни друге, мењају и објављују те фотографије без знања и дозволе.

### **Анимација**

Предложени садржаји се односе на кратко упознавање ученика са начином креирања анимираних остварења. Довољно је рећи да је креирање анимације сложени посао који подразумева планирање, продукцију и продају. У току продукције (израде) анимације припрема се књига снимања и стори борд (често и аниматик). Наставник кратко објашњава функцију стори борда и истиче да се стори борд битно разликује од стрипа који је целовито остварење (о стрипу ће се више учити у осмом разреду). Ученици могу да скицирају на часу стори борд користећи традиционалну цртачку технику. Циљ је да ученици сазнају да у креирању појединих уметничких остварења учествује више тимова који међусобно сарађују, да се рад на таквим делима унапред планира, да се идеје разрађују на различите начине и да науче како да скицирају своју замисао у форми стори борда. Они ученици који су заинтересовани за индивидуални пројекат (домаћи рад) могу да ураде и дизајн карактера (изглед и особине

јунака), затим причу или синопсис који су сами осмислили (индивидуални пројекат који се планира у договору са наставником Српског језика и књижевности), или могу да анимирају лик који су осмислили (индивидуални пројекат који се планира у договору са наставником Информатике и рачунарства).

### **Сцена**

Предложени садржај се односи на обједињене уметности. Овај садржај се до сада у пракси реализовао различито. Предлог је да наставник прво покаже одабрана уметничка остварења (мултимедијално позориште, интерактивно позориште, сценски дизајн...), а затим да заједно са ученицима договори активност у којој ће сви ученици учествовати према својим афинитетима и способностима.

### **Презентације**

Ученици треба да почну да уче како да из текста издвоје најбитније садржаје, највише десет теза (број теза је потребно постепено смањивати). Када раде дигиталну презентацију, наставник треба да поставља јасне захтеве. На пример, да презентација нема више од седам слајдова, да су текст и слика у равнотежи, да контраст између боје подлоге и боје слова не замаара очи... Затим, да су визуелне информације релевантне. Такође, потребно је разговарати о томе коме је презентација намењена и како држи пажњу публици. Потребно је водити рачуна о постепеном повећавању захтева (презентације ће се радити и у осмом разреду).

### **УМЕТНОСТ ОКО НАС**

У овој целини су груписани садржаји који се односе на укључивање ученика у културне и уметничке активности у заједници и на развијање позитивних ставова према наслеђу свог и других народа.

### **Уметност и технологија**

До краја седмог разреда ученици треба да упознају сва уметничка занимања за која се могу оспособити у средњим уметничким школама (остала занимања су предвиђена за осми разред). Ученици треба да размотре своја интересовања и могућности и да на време почну са припремањем за пријемни испит, уколико планирају да упишу уметничку школу.

Циљ разговора о новој технологији је да се ученици упознају са технологијом која се тренутно користи и да размотре на који начин технологија утиче на рад уметника. Наставник нуди минимум података, само онолико колико је потребно да се објасне основни појмови. На пример, израз „виртуелна реалност“ (VR) се односи на симулације облика и простора које су створене различитим технологијама (израз се не везује за традиционалне ликовне технике). Компјутерски генерисане слике (CGI) се користе у филму, анимираном филму, рекламама, играцама. Апликативни програми омогућавају вајарима да за краће време обликују скулптуре, које остају као трајни записи, а не морају да се изведу у материјалу. Холограми су слике направљене помоћу ласерске технологије. У овом тренутку, 7D облици су холограми у реалном простору које видимо и без специјалних наочара. Јапански научници су произвели холограм који можемо и да додирнемо. Дигиталном оловком „Phree“ могуће је цртати скоро на свакој површини. Осим за фотографисање, дронови могу да се користе и за сликање. 3D штампа омогућава да

се за кратко време „одштампа“ било шта: кућа, аутомобил, вештачки органи, скулптуре... Познате дизајнерске куће (Levi's, Nike, Ralph Lauren...) сарађују са великим корпорацијама које производе рачунаре и електронику, као што је Мајкрософт. Неким уметничким дисциплинама нова технологија пружа више могућности, док друге ограничава. Наставник планира како ће подстаћи ученике да развијају ставове.

### **Уметност око нас**

Први предлог се односи на развијање позитивних ставова према себи, другима и друштву у целини, а кроз ангажовање у ликовном раду за хуманитарне активности, у уметничким пројектима (рециклажа), у програмима у музејима, у културно-уметничким манифестацијама у свом месту. Уколико нема могућности да се ученици непосредно укључе у културно уметнички живот заједнице, могу да смишљају и предлажу пројекте, да се повежу са музејима путем видео конференције, да користе предности дигитализованог наслеђа.

Наставник прави избор садржаја из националног наслеђа. Имајући у виду фонд часова, одабрани садржаји се могу користити као пример за ликовне проблеме који се истражују, као подстицај (мотивација) за стварање, као истраживачке теме (креирање презентација), могу се реализовати у корелацији са другим програмима, у интегрисаној тематској настави. Наставник објашњава и зашто су одабрани примери значајно наслеђе, зашто су важни за развој културног туризма и на који начин су повезани са животом ученика. Препорука је да школа у току године најмање једном реализује учење у сарадњи са установом културе, по могућности у самој установи културе. Садржаји који се односе на промоцију наслеђа и на установе за заштиту наслеђа предвиђени су за осми разред.

### **III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:

- однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);
- однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...);
- однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...);
- разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...);
- повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...);
- оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...);
- организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...);



- вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...);
- употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму).

Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка.

Самопроцена радова је вербална и писана. Најефикаснија је метода 3, 2, 1. Ученик сам припрема листић на коме уписује име, презиме, датум и назив рада. Затим кратко наводи: 3 ствари које сам научио на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио, 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио. Када се разговара о ликовним делима, ученик пише: 3 речи којима бих описао дело, 2 ствари које ми се највише допадају на делу, 1 ствар коју не разумем. Када се разговара о уметнику: 3 ствари због којих је уметник значајан, 2 дела која ми се највише свиђају, 1 питање које бих поставио уметнику. Када се ученик ликовно изражава: 3 ствари о којима сам размишљао током рада, 2 ствари које ми се свиђају на мом раду, 1 ствар коју бих променио. Или: 3 речи којима бих описао свој рад, 2 разлога због којих је мој рад оригиналан, 1 ствар коју бих урадио другачије. Важно је да ученик не наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издвајање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање или да дође до бољих идеја. Ученике је потребно навикавати да листиће попуњавају брзо. Понекад је најважније оно чега се првог сете. Наставник може да прилагођава методу у складу са типом активности/задатка или да осмисли другачије чек-листе.

Назив предмета

## МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ

**Циљ** учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Разред

**Седми**

Годишњи фонд часова

**36**

| ИСХОДИ<br>У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | ОБЛАСТ/ТЕМА           | САДРЖАЈИ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку;</li> <li>– опише начин добијања тона код жичаних инструмената;</li> <li>– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали;</li> <li>– наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма;</li> <li>– уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму;</li> <li>– препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила;</li> <li>– објасни како је музика повезана са другим уметностима и</li> </ul> | <b>ЧОВЕК И МУЗИКА</b> | <p><u>Барок.</u><br/>Рођење опере.<br/>Клаудио Монтеверди.<br/>Облици вокално-инструменталне музике (ораторијум, кантата).<br/>Инструментална музика: солистичко, камерно и оркестарско музицирање.<br/>Инструментални облици: свита, концерто гросо.<br/>Антонио Вивалди, Јохан Себастијан Бах и Георг Фридрих Хендл.</p> <p><u>Класицизам</u><br/>Појам сонате и симфоније.<br/>Жанрови класичне музике – опера, црквени жанрови, симфонијска, концертантна, камерна (посебно гудачки квартет), солистичка музика.<br/>Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– разликује музичке форме барока и класицизма;</li> <li>– идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма;</li> <li>– идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба;</li> <li>– изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи;</li> <li>– користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет;</li> <li>– комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом;</li> <li>– учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката;</li> <li>– изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност);</li> </ul> |                                | <p>Бетовен.</p> <p>Развој српске црквене музике.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <b>МУЗИЧКИ<br/>ИНСТРУМЕНТИ</b> | <p>Жичани: трзалачки и гудачки. Градитељске школе. Појам симфонијског оркестра Српски народни музички инструменти.</p>                                                                                                                                                                                                        |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <b>СЛУШАЊЕ<br/>МУЗИКЕ</b>      | <p>Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената.</p> <p>Слушање световне и духовне музике барока и класицизма. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора.</p> <p>Слушање дела традиционалне народне музике.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <b>ИЗВОЂЕЊЕ<br/>МУЗИКЕ</b>     | <p>Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом)</p>                                                                                                                                                                                                                                                               |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– учествује у школским приредбама и манифестацијама;</li> <li>– примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;</li> <li>– понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама;</li> <li>– критички просуђује утицај музике на здравље;</li> <li>– користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.</li> </ul> |                                 | самостално и у групи.<br>Певање песама у комбинацији са покретом.<br>Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима.<br>Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом.<br>Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике барока, класицизма. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>МУЗИЧКО<br/>СТВАРАЛАШТВО</b> | Креирање покрета уз музику коју ученици изводе.<br>Креирање ритмичке пратње.<br>Реконструкција музичких догађаја у стилу барока и класицизма.                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

**Кључни појмови садржаја:** барок, ораторијум, кантата, свита, концерто гросо, класицизам, соната, симфонија, камерна музика.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Природа саме музике, па и предмета музичка култура указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене програмом наставе и учења. Ниједна област се не може изучавати изоловано од друге и бити сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике. Музику од почетка треба повезивати са што више догађаја

из живота ученика. Паралелно одвијање различитих музичких активности подстиче мисаону активност, драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика, и представља одличну основу за интеграцију са другим предметима.

Настава усмерена на остваривање исхода даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање (певање и свирање) ученика и музичко стваралаштво у оквиру којих ученик користи теоријска знања као средства за партиципацију у музици. Основни методски приступ се темељи на звучном утиску, по принципу *од звука ка нотној слици и тумачењу*.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Настава музичке културе остварује се кроз следеће области:

- Човек и музика.
- Музички инструменти.
- Слушање музике.
- Извођење музике.
- Музичко стваралаштво.

Да би постигао очекиване исходе образовног-васпитног процеса, наставник користи глас и покрет, музичке инструменте, елементе информационих технологија као и развијене моделе мултимедијалне наставе. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне пројектне предлоге у којим ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати вештине приступања информацијама и њиховог коришћења (интернет, књиге...), сараднички рад у групама, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Рад у групама и радионицама је користан у комбинацији са осталим начинима рада, поготово када постоји изазов значајнијег (нпр. емотивног) експонирања ученика, као вид премошћавања стидљивости или анксиозности.

Програм наставе и учења омогућава да се, поред наведених композиција за слушање и извођење, могу користити и композиције које нису наведене, односно, наставник има могућност да максимално до 30%, по слободном избору, одабере композиције за слушање и извођење водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим могућностима и интересовањима, естетским захтевима, исходима и локалитету на коме се налази школа. Однос између понуђених композиција и примера из друге литературе треба да буде најмање 70% у корист понуђених. Из поменутог разлога, у програму наставе и учења се налази већи избор наставног материјала (за слушање и извођење) у односу на годишњи фонд часова предмета Музичка култура.

### ***Музика у функцији здравља и музички бонтон***

Поред пажљивог избора што квалитетнијих музичких садржаја, ученике треба стално упућивати на неопходност неговања гласовног и слушног апарата. Упозорења да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки

и психолошки одговор организма, треба да се спроводе у континуитету. Важно је стално указивати на позитиван ефекат музике, у смислу опуштања, подизања пажње, емоционалних и физичких одговора, когнитивне стимулације и развијања меморије.

Упућивање ученика на правила понашања при слушању музике и извођењу музике чини део васпитног утицаја који наставник има у обликовању опште културе понашања. Овај модел понашања ученик треба да пренесе касније на концерте и различите музичке приредбе.

## **I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм имајући у виду: састав и карактеристике ученика у одељењу, уџбенике и остали дидактички материјал који користи за реализацију наставних садржаја, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже као и потребе локалне средине у којој се школа налази.

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи –глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице.

*Припрема за час* подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима).

На часу треба да преовлађује активност којом се савладава нови музички садржај, али је она увек повезана и са другим музичким активностима. Специфичност предмета се огледа у томе што се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логично води ка другој.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

## **II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Процес учења базира се на перцепцији најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући сазнајно-емоционални доживљај.

## Човек и музика

Знање о музици кроз различите епохе има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву данас познајемо или и нешто друго.

Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Музичке културе за седми разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немужичким аспектима барока и класицизма на детаљнији и специфичнији начин.

## Музички инструменти

*Музички инструменти* су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, значајно средство музичког изражавања човека, информације о музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског и стваралачког контекста. У том смислу треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилика када се и на који начин музика изводила.

Као и све друге, жичане инструменте треба обрадити кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Информације о жичаним инструментима (трзалачким и гудачким) треба да буду сведене и усмерене на начин добијања тона, тонску боју, изражајне и основне техничке могућности и примену.

Инструменте барока и класицизма потребно је аудитивно и визуелно приказати кроз најосновније информације у оквиру предвиђеног наставног садржаја.

Карактеристичне народне инструменте, од севера до југа Србије, представити слушно и визуелно. Неопходно је наставне садржаје међусобно интегрисати – географско подручје повезати са народном песмом, игром, ношњом и обичајима обрађиваног локалитета.

До знања о инструментима ученици треба да дођу из непосредног искуства путем слушања и опажања, а не фактографским набрајањем, односно меморисањем података.

## Слушање музике

Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток

(попут извођачког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи музичког тока постају „константа“ у процесу ученичке перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. У контексту барока и класицизма, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела – описати специфичност одређених елемената музичког дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене.

Композиције које се слушају, својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав, изражајне могућности инструмената и врсте вишегласја. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела, подстичући код ученика креативност и критичко мишљење. Слушање дела инспирисаних фолклором, свог и других народа и народности треба представити у контексту разумевања различитог садржаја, облика и расположења слушаних композиција.

## ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ

### **Химне**

Државна химна  
Химна Светом Сави  
Химна школе

### **Народне песме и игре**

Сјајна месечина мила нане (Бела Паланка)  
Горанине, Ђафанине  
Ваљевска подвала  
Уродиле жуте крушке

### **Човек и музика**

#### ***Барок***

Марк Антоан Шарпантје, *Те Деум*  
Георг Фридрих Хендл, *Алелуја*, ораторијум *Месија*  
Жан Жозеф Муре, *Рондо* из *Симфоније фанфара*



Јохан Себастијан Бах, *Бранденбушки концерт бр. 3*, финале  
Јохан Себастијан Бах, *Токата и фуга, де-мол*  
Јохан Себастијан Бах, *Токата, Це-дур*  
Јохан Себастијан Бах, *Ваздух*  
Антонио Вивалди, *Четири годишња доба* (избор)  
Антонио Вивалди, Арија *Agitata da due venti*  
Георг Фридрих Хендл: Арија *Lascia ch'io pianga*, опера *Риналдо*  
Георг Фридрих Хендл: Музика за ватромет  
Јохан Пахелбел, *Канон у Де-дуру*

### **Класицизам**

Волфганг Амадеус Моцарт, *Мала ноћна музика*  
Волфганг Амадеус Моцарт, *Турски марш*  
Волфганг Амадеус Моцарт, *Lacrimosa* из *Реквијема*  
Волфганг Амадеус Моцарт, *Клавирски концерт бр. 21 Елвира Мадиган*, 2. став  
Лудвиг ван Бетовен, *За Елизу*  
Лудвиг ван Бетовен, *Месечева соната*, 1. став  
Лудвиг ван Бетовен, *V симфонија*, 1. став  
Лудвиг ван Бетовен, *IX симфонија*, 4. став, финале  
Франц Јозеф Хајдн, *Симфонија изненађења*  
Волфганг Амадеус Моцарт, *Арија краљице ноћи*, опера *Чаробна фрула*

### **Композиције инспирисане музиком барока и класицизма и савремене обраде**

Томазо Албинони, *Адађо, ге-мол*  
Тони Бритен, *Химна Лиге шампиона*  
Јохан Себастијан Бах, *Токата и фуга, де-мол*, изводи Ванеса Ме

### **Музички инструменти**

#### **Гудачки**

Антонио Вивалди, *Четири годишња доба* (избор)  
Антоњин Дворжак, „*Амерички квинтет*“ оп. 96, бр.12, Еф-дур  
Антоњин Дворжак, *Багателе за гудачки трио и хармонијум*, 5. став  
Бенџамин Бритн, *Simple Symphony for String Quartet Op. 4*  
Хауард Шор, *Господар прстенова (The Shire)*

Стив Јаблонски, тема из филма *Трансформери: The Score – Arrival To Earth*

**Виолина:**

Јохан Себастијан Бах: *Партита бр.3, Гавота, BWV 1006*

Јохан Себастијан Бах: *Партита, Е-дур, Прелудијум, BWV 1006*

Ћузепе Тартини, *Бавољи трилер, 3. став*

Франц Шуберт, *Пчела*

Феликс Менделсон, *Виолински концерт, е-мол, оп. 64, 3. став*

Николо Паганини, *Ла кампанела, 3. став*

Џон Вилијамс, тема из филма *Шиндлерова листа*

**Виола:**

Јохан Кристијан Бах, *Концерт за виолу, це-мол*

Јоханес Брамс, *Соната за , еф-мол, оп. 120, бр. 1*

Ребека Кларк, *Соната за виолу, Импетуозо*

**Виолончело:**

Јохан Себастијан Бах, *Свита за виолончело бр.1, Прелудијум*

Лудвиг ван Бетовен, *V симфонија, 2. став*

Енио Мориконе, тема из филма *Габриелова обоа*, изводи Јо Јо Ма

**Контрабас:**

Камиј Сен Санс, *Слон*

Јохан Баптист Ванхал, *Концерт за контрабас, Де-дур*

**Трзалачки**

**Харфа:**

Георг Фридрих Хендл, *Концерт за харфу и оркестар*

Михаил Глинка, *Варијације на Моцартову тему*

Мануел де Фаља, *Шпански плес*

Вера Миланковић, *Ноктурно*

**Гитара:**

Франциско Тарега, *Сећање на Алхамбру*

Јохан Себастијан Бах, *Бранденбуршки концерт бр. 3, Алегро*, изводи Чет Еткинс

Ерик Клептон, *Лејла*, инструментал  
Волфганг Амадеус Моцарт, *Турски марш*, изводи Ингвие Малмстен

**Тамбура:**

Јаника Балаж и Тамбурашки оркестар, *Осам тамбураша*  
Тамбураши, *Вратиће се роде*  
Народна песма, *Саградићу шајку*, изводи Звонко Богдан и Тамбурашки оркестар Јанике Балажа

**Мандолина:**

Енио Мориконе и Нино Рота, *Тема љубави* из филма *Кум*  
Лудвиг ван Бетовен, *Сонатина за мандолину и фортепиано*, *Це-дур*

**Лаута:**

Јохан Себастијан Бах, *Токата и фуга де-мол*, изводи Ванеса Ме  
Јохан Георг Конради, *Свита за лауту*  
Душан Богдановић, *Псалм, Пасакаља и Ричеркар*, на тему *старе босанске песме*, изводи Един Карамазов

**Цитра:**

Антонио Вивалди, *Концерт за лауту, Де-дур*  
Роналд Бинге, *Елизабетанска серенада*

**Балалајка:**

Руска традиционална песма, *Каљинка*  
Морис Жар, *Ларина тема* из филма *Ларина песма*

**Видео примери**

**Барок:**

Јохан Себастијан Бах, *Токата и фуга, де-мол* <https://www.youtube.com/watch?v=Nnuq9PXbywA>  
Антонио Вивалди, Арија *Agitata da due venti*, Ђеџилиа Бартоли [https://www.youtube.com/watch?v=6czLBVqo\\_zw](https://www.youtube.com/watch?v=6czLBVqo_zw)  
Георг Фридрих Хендл, *Музика на води* <https://www.youtube.com/watch?v=C6dHO2F2OHc>  
Хенри Пурсел, *Abdelazer* <https://www.youtube.com/watch?v=TUxbcJIOHNY>  
Жан Батист Лили, арија из опере *Изис* <https://www.youtube.com/watch?v=bPnNA8yTD8E>  
Франсоа Купрен, *Les Coucous Benevoles*, на харпсикорду изводи Клаудио ди Вероли  
<https://www.youtube.com/watch?v=xFlX2XSGCIQ>  
Луи Клод Дакен, *Le Coucou* <https://www.youtube.com/watch?v=e28jSNGr4c4>

Ђироламо Фрескобалди, *L'Amoroso* - <https://www.youtube.com/watch?v=QEbuVWAbkZo> Ђироламо Фрескобалди, *Aria detta la Frescobala* <https://www.youtube.com/watch?v=InSbiGcUp34>

Барокни плес <https://www.youtube.com/watch?v=-3-N3qtib24>

Yanni, *The Storm* <https://www.youtube.com/watch?v=BNi9fOjXx-Y>

Јохан Себастијан Бах, *Токада и фуга де-мол*, изводи Ванеса Ме [https://www.youtube.com/watch?v=Hg8Fa\\_EUQqY](https://www.youtube.com/watch?v=Hg8Fa_EUQqY)

#### **Класицизам:**

Инсерт из филма *Амадеус* [https://www.youtube.com/watch?v=-ciFTP\\_KRy4](https://www.youtube.com/watch?v=-ciFTP_KRy4)

MozART Group, *Eine Kleine World Music* <https://www.youtube.com/watch?v=fAO9LR9gZB0>

2 Cellos, *Whole Lotta Love vs. Beethoven 5th Symphony* <https://www.youtube.com/watch?v=x8yyymm3DtVA>

Line Riders - *Beethoven's 5th* <https://www.youtube.com/watch?v=vcBn04IyELc>

Инсерт из филма *Coping Beethoven* <https://www.youtube.com/watch?v=qXlsrzLUq1I>

The Muppets, *Ode To Joy* <https://www.youtube.com/watch?v=VnT7pT6zCcA>

#### **Гудачки инструменти:**

Виторио Монти, *Csárdás*, изводи Немања Радуловић <https://www.youtube.com/watch?v=XIJM2kZgYiI>

2 CELLOS, *Thunderstruck* <https://www.youtube.com/watch?v=uT3SBzmDxGk>

Камиј Сен Санс, *Лабуд* [https://www.youtube.com/watch?v=FZ8X2HS\\_low](https://www.youtube.com/watch?v=FZ8X2HS_low)

Николај Римски Корсаков, *Бумбаров лет*, за два контрабаса <https://www.youtube.com/watch?v=kLvC1046t7w>

#### **Трзалачки инструменти:**

Ане Вансхоторс, *A bird came flying* [https://www.youtube.com/watch?v=BBrSypv7y\\_E](https://www.youtube.com/watch?v=BBrSypv7y_E)

Петар Иљич Чајковски, каденца из балета *Лабудово језеро* <https://www.youtube.com/watch?v=v53lusUi088>

Харолд Арлен, *Over The Rainbow*, изводи Томи Емануел <https://www.youtube.com/watch?v=0cHeNscKZN0>

Пако де Лусиа, *Flamenco - Alegrias* [https://www.youtube.com/watch?v=jGfx\\_e4Dhk8](https://www.youtube.com/watch?v=jGfx_e4Dhk8)

Стивен Ворбек, *Palegia's Song* из филма *Мандолина капетана Корелија*,

<https://www.youtube.com/watch?v=IOMmwyfPEio&t=18s>

Антонио Вивалди, *Концерт за лауту, Де-дур* <https://www.youtube.com/watch?v=hyHd4rDUd5g>

Роналд Бинге, *Елизабетанска серенада* [https://www.youtube.com/watch?v=sMOt05cG\\_mc](https://www.youtube.com/watch?v=sMOt05cG_mc)

Морис Жар, *Ларина тема* из филма *Ларина песма* <https://www.youtube.com/watch?v=bWh3aAodUJk>

#### **Савремене обраде традиционалне музике:**

Yanni, *World Dance* <https://www.youtube.com/watch?v=Fn8lodDV4Zw>

Традиционална из Македоније, *Зајди, зајди* (извођење Тошета Проеског) <https://www.youtube.com/watch?v=vM9WWE6YXTg>

Традиционална из Македоније, *Јовано, Јованке* <https://www.youtube.com/watch?v=beh-bnTHxcw>

#### **Извођење музике**

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и fine моторичке радње. Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања.

С обзиром на то да ће певање и свирање произилазити и из историјског контекста, начин извођења треба прилагодити у односу на дати контекст. Посебну пажњу треба усмеравати на покрете који имају одговарајуће значење у музичком чину.

### *Певање*

Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Посебну пажњу треба обратити на тонски опсег композиција за певање због физиолошких промена певачког апарата (мутирање). Приликом извођења песама најстарије музичке фолклорне традиције, треба неговати нетемперовани начин певања и дозволити природним бојама гласа да дођу до изражаја.

Песме се обрађују по слуху и из нотног текста. Приликом обраде песама из нотног текста након текстуалне, следи анализа нотног текста, савладавање ритма, певање солмизацијом и на крају певање са литерарним текстом. Са ученицима је неопходно постићи изражајно певање.

### *Свирање*

Узвођење свирањем треба реализовати на ритмичким и мелодијским инструментима. Свирање на мелодијским инструментима је олакшано чињеницом да су ученици музички писмени те могу користити нотне примере појединих песама које су најпре анализирани и солмизационо обрађени. Свирањем се поред осталог развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности.

### *Елементи музичке писмености*

Елементе музичке писмености треба обрађивати кроз одговарајуће музичке примере и композиције, од нотне слике и тумачења према звуку. Елементима који су обрађени у претходним разредима додати обраду Де-дур лествице кроз одговарајуће музичке примере.

## ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ

### **Химне**

Државна химна  
Химна Светом Сави  
Химна школе

### **Човек и музика:**

Марк Антоан Шарпантје, *Те Деум*  
Волфганг Амадеус Моцарт, *Мала ноћна музика*  
Лудвиг ван Бетовен, *Ода радости, IX симфонија*

### **Елементи музичке писмености:**

Народна песма из *Србије, Дуње ранке*  
Харолд Арлен, *Изнад дуге*  
Волфганг Амадеус Моцарт, *Чезња за пролећем*  
Александар Јорговић, *Циц*  
Георг Фридрих Хендл, канон *Игра коло весело*  
Јохан Себастијан Бах, *Радост и весеља сласт*, из кантате *О селу*  
Јозеф Хајдн, *Јесење лишиће* из 3. става ораторијума *Годишња доба*  
Волфганг Амадеус Моцарт, *Арија Папагена* из опере *Чаробна фрула*  
Лудвиг ван Бетовен, *Птич'ја туга*  
Лудвиг ван Бетовен, *Ода радости*, тема из IV става *Симфоније бр. 9*

### **Народне песме и игре**

*Чије је оно девојче (Ђурђеле)*  
*Вита јела до неба*  
*Врбо, врбице*  
*Дум дага дум*  
*Фатише коло врањске девојке*  
*Ој, голубе, мој голубе*  
*'Ајде Јано, коло да играмо*  
*Море, изгрејала, нане, сјајна месечина*  
*Жубор вода жуборила*  
*Пуче пушка*  
*Играле се делије*  
*Чај горо, лане моје, причувај ми овце*

*Ти момо, ти девојко*  
Руска народна песма, *Каљинка*

### **Староградске песме**

*Диван је кићени Срем*  
*Ој, јесенске дуге ноћи*  
*Пред Сенкином кућом*  
*Не лудуј лело, чуће те село*  
*Ти једина*

### **Духовне песме**

*Везак је везла Дјева Марија*  
*Божиху, наша радости*  
*Стеван Стојановић Мокрањац, Тебе појем*  
*Тропар за Божић*  
*Тропар Светом Сави*  
*Помози нам вишињи Боже*  
*Корнелије Станковић, Многаја љета*

### **Песме из балканских ратова и Првог светског рата**

*Креће се лађа француска*  
*Тамо далеко*

### **Канони**

*Михаел Преторијус, Живела музика*  
*Михаел Преторијус Освану дан*  
*Георг Фридрих Хендл, Игра коло весело (канон)*  
*Јозеф Хајдн, Интервали*  
*Лудвиг ван Бетовен, Скала*

### **Музичко стваралаштво**

Дечје музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се развијају у свим

музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких вештина и знања.

Стваралаштво може бити заступљено кроз:

- музичка питања и одговоре;
- компоновање мелодије на задати текст;
- састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива;
- импровизација игре/покрета на одређену музику;
- илустрацију доживљаја музике;
- израду музичких инструмената (функционалних или нефункционалних);
- музичко-истраживачки рад;
- осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката;
- осмишљавање музичких квизова;
- осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драматизација;
- креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони...

Уколико има могућности, могу се осмислити и реализовати тематски пројекти на нивоу одељења или разреда.

Пројектна настава се остварује реализацијом пројекта и тимским радом ученика. Тема пројекта се састоји од подтема које ученици могу да реализују у тиму, тандему или појединачно.

### III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. Како је предмет музичка култура синтеза вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су његово знање, рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативност, али и напредовање у односу на претходна постигнућа. Тако се у настави музичке културе за исте образовне-васпитног задатке могу добити различите оцене, као и за различите резултате исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним ученичким могућностима.

Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. Главни критеријум за процес праћења и процењивања је *начин ученичке партиципације у музичком догађају*, односно да ли је у стању да прати музичко дело при слушању и како односно, да ли и како изводи и ствара музику користећи постојеће знање.

У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и стваралачког ангажовања. Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба



користити и друге начине оцењивања као што су:

- допринос ученика за време групног рада;
- израда креативних задатака на одређену тему;
- рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе);
- специфичне вештине.

У процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на ученичку мотивацију и ставове у односу на извођење и стваралаштво, способност концентрације, квалитета/перцепције и начин размишљања приликом слушања, као и примену теоретског знања у музицирању.

Наставник треба да мотивише ученика на даљи развој, тако да ученик осети да је кроз процес вредновања виђен и подржан, као и да има оријентацију где се налази у процесу развоја у оквиру музике и музичког изражавања. Важно је укључити самог ученика у овај процес у смислу дијалога и узајамног разумевања у вези са тим шта ученик осећа као препреке (вољне и невољне) у свом развоју, као и на које начине се, *из ученикове перспективе*, оне могу пребродити.

Када је у питању вредновање области Музичко стваралаштво, оно треба вредновати у смислу стваралачког ангажовања ученика, а не према квалитету насталог дела, јер су и најскромније музичке импровизације, креативно размишљање и стварање педагошки оправдане.

Узимајући у обзир све циљеве које процес учења, краткорочно и дугорочно треба да постигне, неопходно је имати на уму да се оквир вредновања процеса и резултата учења одвија највише у учениковом живом контакту са музиком, тј. извођењу и стваралаштву, а такође и слушању музике. Теоретско знање треба да има своју примену и функцију у ученичком изражавању кроз музику и у контакту са музиком. Како процес учења у оквиру сваког часа треба да обухвати све области, посматрање ученика у живом контакту са музиком је истовремено показатељ квалитета процеса учења, као и идеална сцена за вредновање резултата учења. Сумативно вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања. Диктате не треба практиковати ни задавати.

Назив предмета

**ИСТОРИЈА**

Циљ

**Циљ** учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

Разред

**Седми**

Годишњи фонд часова

**72**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b>                                                                             | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима;</li> <li>– изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера;</li> <li>– уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе;</li> <li>– сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;</li> <li>– наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку;</li> <li>– препознаје основне карактеристике различитих идеологија;</li> <li>– анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике;</li> </ul> | <b>ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ</b>                                                             | Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата.<br>Историјски извори за изучавање периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (до средине XIX века)</b> | Индустријска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе).<br>Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма).<br>Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес).<br>Свакодневни живот и култура (промене у начину живота).<br>Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење). |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости;</li> <li>– уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву;</li> <li>– препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност);</li> <li>– анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу;</li> <li>– пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба;</li> <li>– приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку;</li> <li>– уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха;</li> <li>– пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима;</li> <li>– повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни);</li> <li>– пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности;</li> </ul> | <p><b>ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА</b></p> | <p>Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу.<br/>Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај).<br/>Развој модерне српске државе (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа).<br/>Црна Гора у доба владичанства (основна обележја државног и друштвеног уређења).<br/>Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић.</p> <p>Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа“, политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за колоније у Африци и Азији, Персија, Индија, Кина, опадање Османског царства).<br/>Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање робовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот).<br/>Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика, међународно признање – Берлински конгрес; културна и просветна политика, свакодневни живот; положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу).</p> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја;</li> <li>– уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла;</li> <li>– уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора;</li> <li>– употреби податке из графикона и табела у елементарном истраживању;</li> <li>– презентује, самостално или у групи, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ;</li> <li>– упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других;</li> <li>– раздваја битно од небитног у историјској нарацији;</li> <li>– препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва;</li> <li>– идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.</li> </ul> | <p><b>ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА</b></p> | <p>Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, књаз Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић.</p> <p>Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза, Либијски рат, балкански ратови).</p> <p>Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена).</p> <p>Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине; учешће Србије и Црне Горе у балканским ратовима).</p> <p>Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, Србија и Црна Гора у рату; преломнице, ток и последице рата; аспекти рата – технологија рата, пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије; човек у рату – живот у позадини и на фронту; живот под окупацијом и у избеглиштву; Велики рат у сећању).</p> <p>Истакнуте личности: Алберт Ајнштајн, Пјер и Марија Кири, Сигмунд Фројд, Михајло Пупин,</p> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | Никола Тесла, Хенри Форд, Вилхелм II, Николај II Романов, Вудро Вилсон, краљ Петар и престолонаследник Александар Карађорђевић, Јован Цвијић, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс, Милунка Савић, Флора Сендс, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Драгутин Димитријевић Апис. |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Кључни појмови садржаја:** револуција, индустријско доба, Источно питање, људска права, уставност, Сретењски устав, уставна и парламентарна монархија, република, Кнежевина Србија, Краљевина Србија, Велики рат, либерализам, национализам, социјализам, империјализам, колонијализам, расизам.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм је конципиран тако да су уз дефинисане исходе за крај разреда и кључне појмове, за сваку од четири тематске целине (ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ; ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА – до средине XIX века; ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА и ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА), дати и садржаји.

Приступ настави заснован на процесу и исходима учења подразумева да ученици развијају не само основна знања, већ да их искористе у развоју вештина историјског мишљења и изградњи ставова и вредности. Програм наставе и учења, у том смислу, нуди садржински оквир, а наставник има могућност да изабере и неке додатне садржаје уколико сматра да су примерени средини у којој ученици живе, или да одговарају њиховим интересовањима (програм се, на пример, може допунити и садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају – археолошка налазишта, музејске збирке). Сви садржаји су дефинисани тако да буду у функцији остваривања исхода предвиђених програмом. Наставник има значајан простор за избор и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика.

Важна карактеристика наставе и учења усмерених на остваривање исхода је та да су фокусирани на учење у школи. Ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из Историје и других предмета;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;

- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

## I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на процес и исходе учења наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Од њега се очекује и да, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за сваку наставну јединицу. При планирању треба имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Наставник за сваки час планира и припрема средства и начине провере остварености пројектованих исхода. У планирању и припремању наставе и учења, наставник планира не само своје, већ и активности ученика на часу. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у седми разред улазе са знањем о основним историјским појмовима, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима и на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности.

Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ учења предмета и дефинисане исходе. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Између исхода постоји повезаност и остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода. Многи од исхода су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода и обраде различитих садржаја.

Битно је искористити велике могућности које Историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Наставни садржаји треба да буду представљени као „прича“ богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично. Посебно место у настави Историје имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација. Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести. У зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем.

Учење историје би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе „како је уистину било”, већ и зашто се нешто десило и какве су последице из тога проистекле. Да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе. Коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућава ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору.

Треба искористити и утицај наставе Историје на развијање језичке и говорне културе (вештине беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика. Неопходно је имати у виду и интегративну функцију Историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека. Пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина. У настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности. Одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија (употреба интернета, прављење презентација, коришћење дигиталних аудио-визуелних материјала и израда реферата).

### **III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Праћење напредовања започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његов даљи рад. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Сваки наставни час и свака активност ученика су, у том смислу, прилика за регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности.

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и продукти учења. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Назив **ГЕОГРАФИЈА**

предмета

Циљ Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Разред **седми**

Годишњи **72 часа**

фонд часова

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>ОБЛАСТ / ТЕМА</b>            | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове;</li> <li>– проналази на карти државе проучаване регије и именује их;</li> <li>– приказује на немој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове;</li> <li>– класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију;</li> <li>– анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу;</li> <li>– објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента;</li> </ul> | <b>РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА</b>    | Регионална географија, принципи регионализације. Хомогеност и хетерогеност географског простора.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>ГЕОГРАФСKE РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ</b> | Јужна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, туризам, политичка подела.<br>Државе Јужне Европе: државе бивше СФРЈ, Италија, Шпанија и Грчка – основне географске карактеристике.<br>Средња Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела.<br>Немачка – основне географске карактеристике. |



|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету;</li> <li>– укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама;</li> <li>– тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама;</li> <li>– описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;</li> <li>– доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;</li> <li>– уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија;</li> <li>– објасни формирање политичке карте света;</li> <li>– објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност;</li> <li>– доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора;</li> <li>– препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја</li> </ul> |                     | <p>Западна Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Француска и Уједињено Краљевство – основне географске карактеристике.</p> <p>Северна Европа – природни ресурси и економски развој, народи, политичка подела.</p> <p>Норвешка – основне географске карактеристике.</p> <p>Источна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, политичка подела.</p> <p>Руска Федерација – основне географске карактеристике.</p> <p>Европска унија – пример интеграционих процеса.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <p><b>АЗИЈА</b></p> | <p>Географски положај, границе и величина Азије.</p> <p>Природне одлике Азије.</p> <p>Становништво Азије.</p> <p>Насеља Азије.</p> <p>Привреда Азије.</p> <p>Политичка и регионална подела.</p> <p>Југозападна Азија – природни ресурси и економски развој, културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Јужна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски</p>                                                                                                                                                                                                    |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи;</li> <li>– изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;</li> <li>– истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету;</li> <li>– описује улогу међународних организација у свету.</li> </ul> |                        | <p>процеси, етничка хетерогеност, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Југоисточна Азија – природни ресурси и економски развој, политичка подела.</p> <p>Источна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Централна Азија – природни ресурси, политичка подела, насеља и становништво.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <b>АФРИКА</b>          | <p>Географски положај, границе и величина Африке.</p> <p>Природне одлике Африке.</p> <p>Становништво Африке.</p> <p>Насеља Африке.</p> <p>Привреда Африке.</p> <p>Политичка и регионална подела.</p> <p>Афрички Медитеран и Сахарска Африка. Подсахарска Африка.</p>                                                                                                                                                           |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <b>СЕВЕРНА АМЕРИКА</b> | <p>Географски положај, границе, величина и регионална подела Северне Америке.</p> <p>Природне одлике Северне Америке.</p> <p>Становништво Северне Америке.</p> <p>Насеља Северне Америке.</p> <p>Привреда Северне Америке.</p> <p>Политичка подела.</p>                                                                                                                                                                        |

|  |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|--|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <b>ЈУЖНА<br/>АМЕРИКА</b>         | Географски положај, границе и величина Јужне Америке.<br>Природне одлике Јужне Америке.<br>Становништво Јужне Америке.<br>Насеља Јужне Америке.<br>Привреда Јужне Америке.<br>Политичка подела.                                                                                 |
|  | <b>АУСТРАЛИЈА И<br/>ОКЕАНИЈА</b> | Географски положај, границе и величина Аустралије и Океаније.<br>Природне одлике Аустралије.<br>Колонијални период и становништво Аустралије.<br>Насеља Аустралије.<br>Привреда Аустралије.<br>Океанија – основна географска обележја.<br>Политичка и регионална подела.        |
|  | <b>ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ</b>           | Основне географске одлике Антарктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и научна истраживања.<br>Основне географске одлике Арктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и савремена научна истраживања. |

**Кључни појмови садржаја:** регије Европе, Азија, Африка, Северна Америка, Јужна Америка, Аустралија и Океанија, поларне области.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

### I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на процес и исходе учења наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању процеса наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и препоручених садржаја, образовних стандарда за крај обавезног образовања, циљева и исхода образовања и васпитања, кључних компетенција за целоживотно учење, предметних и општих међупредметних компетенција, наставник најпре креира свој годишњи (глобални) план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Наставник има слободу да сам одреди број часова за дате теме у годишњем плану.

Предметни исходи су дефинисани на нивоу разреда у складу са ревидираном Блумовом таксономијом и највећи број њих је на нивоу примене. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Од наставника се очекује да операционализује дате исходе у својим оперативним плановима за конкретну тему, тако да тема буде једна заокружена целина која укључује могућа међупредметна повезивања. У фази планирања и писања припреме за час наставник дефинише циљ и исходе часа.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Дати садржаји су препоручени и распоређени у осам тематских целина: *Регионална географија, Географске регије Европе, Азија, Африка, Северна Америка, Јужна Америка, Аустралија и Океанија, Поларне области.*

У раду са ученицима препоручује се наставнику да на почетку школске године упуту ученике на самостални рад тако што ће ученици приликом обраде нове тематске целине добити задатке да обраде по једну или више репрезентативних држава. Ученици ће уз помоћ наставника, расположивих статистичких извора, картографских и средстава информационо комуникационих технологија обрађивати појединачне државе света (географски положај, границе, величину, основне природно-географске и друштвено-економске одлике). До краја школске године, сви ученици ће имати регионално-географске приказе одабраних држава. На овај начин ученици ће бити у могућности да сагледају синтезни карактер регионалне географије у односу на појединачне дисциплине опште (физичке и друштвене) географије које карактерише примена аналитичких научних метода.

### Регионална географија

На првим часовима наставник ће упознати ученике са предметом и задацима проучавања, као и поделом регионалне географије, ослањајући се на њихова већ стечена географска знања из 6. разреда о појму географске регије, а са циљем разумевања комплексних односа и веза између географских објеката, појава и процеса у географској средини. У обради садржаја о регионалној географији, требало би указати на то да светско копно није једноличан или хомоген географски простор, већ да га одликује заступљеност различитих физичко-географских и друштвено-географских елемената, које га чине хетерогеним. Објаснити да се регионална географија изучава са циљем да би ученици сазнали какви су односи и везе између

природе и људи, као и да би постали свесни да опстанак живота на Земљи зависи од њиховог међусобног односа. Објаснити ученицима да су принципи регионализације (физичко-географски и друштвено-географски) правила на основу којих се врши подела хетерогене Земљине површине на хомогене географске регије, као нпр. геоморфолошке, климатске, хидрографске, педолошке, биогеографске, економске (рударске, аграрне, индустријске, туристичке), урбане, културне, историјске, политичке и друге регије. На крају обраде наставне теме *Регионална географија*, указати на то да одређене регије карактерише сличан географски изглед (физиономске регије), а да друге поседују једну или неколико функција (функционалне регије).

Обраду наставних јединица о континентима вршити по Керовом систему, који подразумева следећи редослед излагања: географски положај, границе и величина, рељеф, клима, воде, живи свет, становништво, насеља, привреда, политичка и регионална подела континента. Истим редоследом анализирати и одабране државе.

При обради наставних јединица о географским регијама избећи Керов систем, јер се на тај начин непотребно, два пута понављају већ обрађени садржаји у оквиру континента (иста наставна тема). С обзиром на то да су друштвено-географски процеси знатно динамичнији од физичко-географских, као и то да утичу на различите начине на трансформацију географског простора и на укупан развој, њима је приликом обраде географских регија дат посебан значај.

У табеларном прегледу програма, у колони *Садржаји*, за сваку географску регију предложени су они географски садржаји који их чине специфичним, али то није коначни нити обавезујући попис садржаја за те географске регије.

## Географске регије Европе

Реализацијом исхода друге теме *Географске регије Европе* ученици ће стећи знања о географским целинама Европе – Јужна, Средња, Западна, Северна и Источна Европа, као и њиховим географским специфичностима и развојним карактеристикама које их издвајају у односу на суседне географске регије, политичком поделом и одабраним државама. Избежавати понављање географских садржаја из теме *Географија Европе*, који су анализирани у шестом разреду.

При одбради Јужне Европе истаћи културно-цивилизацијске тековине регије (нпр. колевка европске цивилизације, период географских открића, хуманизам, ренесанса...), етно-лингвистичку хетерогеност (романски, јужнословенски и изоловане групе народа), привредне одлике кроз везу са природним условима и ресурсима, са освртом на туризам (позната туристичка регија света / краљица туризма) и политичку поделу. У оквиру Јужне Европе препоручује се обрада држава бивше СФР Југославије, Италија, Шпанија и Грчка. У оквиру Средње Европе обрадити културно-цивилизацијске тековине регије (процвет науке, културе и технологије захваљујући хуманизму и ренесанси, културно-уметнички правци, традиција народних фестивала, филмска индустрија и сл.), савремене демографске процесе, природне ресурсе и привредни развој, урбанизацију (велики градови, агломерације, конурбације и мегалополиси) и политичку поделу. Препоручује се обрада Савезне Републике Немачке у оквиру регије. Западну Европу обрадити кроз културно-цивилизацијске тековине регије (велика колонијална царства, индустријске револуције...), демографске процесе, природне ресурсе и привредни развој (најразвијенија европска регија), урбанизацију (индустријски градови, конурбације нпр. Ранштад, Велики Лондон, Париз, Фламански дијамант...), политичку поделу, као и географска обележја Републике Француске и Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске. У оквиру Северне Европе посебно анализирати везу природних ресурса (енергенти, руде, минералне сировине) са

привредним развојем (специјализована индустрија, висок животни стандард становништва) и анализирати етничка обележја, политичку поделу и основне географске карактеристике Норвешке. При обради Источне Европе истаћи културно-цивилизацијске тековине, етничку хетерогеност (Руси, Татари, Украјинци, Белоруси, Казаси, Јермени,..), природне услове и ресурсе, привредне карактеристике и политичку поделу. Обрадити Руску Федерацију, трансконтиненталну државу, која чини највећи део Источне Европе и Северне Азије. На крају наставне теме *Географске регије Европе* објаснити значај Европске уније у свету, као пример интеграционих процеса.

За цртање тематских карата о географским регијама Европе користити неме карте, на којима се могу издвојити карактеристичне регије и њихови географски садржаји. При цртању и тумачењу тематских карата долази до изражаја самосталност у раду ученика и усавршава се вештина практичне примене географске карте у настави. Уколико постоје техничке могућности, ученици могу припремити презентације, чиме се оспособљавају да кроз визуелизацију садржаја самостално анализирају и доносе закључке о одређеним специфичностима географских регија Европе.

Кроз читаву тему важно је нагласити да се временом географске регије Европе развијају и мењају функције. Важно је искористити велике могућности које географија као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Географске регије Европе би требало да буду представљене као географска прича, богата информацијама и занимљивостима, како би географске појаве и процеси били предочени јасно, детаљно и динамично.

Ученике не оптерећивати квантитативним вредностима, већ инсистирати на појаве и процесе који утичу на развој европских регија. У циљу подстицања толеранције и солидарности код ученика, указати на постајање различитих социјалних, етничких и културних група у Европи.

## Азија

На почетку наставне теме Азија обрађују општегеографске одлике овог континента, и то: географски положај, границе и величина, природне одлике, становништво, насеља, привреда и политичка и регионална подела, након чега се прелази на регионалне целине: југозападну, јужну, југоисточну, источну и централну Азију.

Приликом обраде положаја, границе и величине Азије, кључно је да се истакне да је Азија саставни део јединствене копнене целине Евроазија, да се овај континент разграничи од Европе и од Африке, да ученици увиде да се Азија простире и на северној и на јужној, као и на источној и западној Земљиној полулопти. Даље, важно је да се ученицима објасни шта значи да је Азија део Старог света и да ова знања повежу са знањима која стичу на часовима историје (Велика географска открића). Код приказивања величине Азије важно је да ученици стекну представу о односима површине и броја становника у поређењу са осталим континентима, а посебно са Европом.

Разумевање природних одлика Азије кључно је за касније схватање просторне дистрибуције становништва, размештаја природних ресурса, развоја и размештаја појединих привредних грана (пољопривреде, индустрије, саобраћаја и туризма) на континенту. Као посебно значајне садржаје у овој области истичемо: настанак набраних планина и острвских архипелага, тумачење појава вулканизма и трусова у светлу теорија литосферних плоча, различите узроке постанка пустиња у југозападној, јужној и централној Азији, климатску и мозаичност живог света Азије, и др.

Приликом обраде становништва Азије пажњу би требало усмерити на разумевање просторне дистрибуције становништва, поларизованог демографског развоја, савремених миграција (нарочито из ратовима угрожених држава према Европи) и структуре становништва (групе народа, најмногољуднији народи). Адекватно коришћење статистичких извора овде је јако важно. Ученици не треба да памте податке из области демографске статистике, они треба да разумеју односе величина, без фактографског памћења података. У школама које су технички опремљене (постојање интернет прикључка, рачунара, таблет уређаја, паметних телефона), ученици треба на часовима да користе релевантне статистичке изворе, да их тумаче и сами или уз помоћ наставника представљају графиконима и тематским картама.

Насеља Азије представљају прави мозаик људских насеобина што је условљено факторима природне средине, специфичностима привреде и културно-цивилизацијског развоја. Ученицима овде треба приказати контрасте руралних насеља (нпр. у пустињама Југозападне Азије, у Индији, на Тибету, рибарска насеља у Југоисточној Азији, итд.) и вишемилионских градова, центара глобалних политичких и економских процеса (нпр. Сингапур, Токио, Шангај...). Пажњи наставника и ученика препоручујемо и специфичности процеса урбанизације (сјај Токија са једне и псеудоурбанизација у Индији, сампани у Кини, итд. са друге стране).

Привредне одлике Азије могу се обрадити на различите начине: кроз приказ територијалног размештаја привредних грана, сагледавање утицаја природних и друштвених фактора на развој привреде или кроз истицање регионалних специфичности развоја и размештаја привреде.

У програму наставе и учења дата регионална подела Азије је препоручена. Наставници, ученици и аутори уџбеника могу Азију да поделе и на друге начине, али је важно да ученици разумеју критеријуме просторне диференцијације.

Како би се остварио принцип очигледности и знања која се стичу на часовима географије учинила трајним, наставници у обради опште- и регионалногеографских садржаја треба да користе зидне географске карте, а ученици атласе и неме карте. Коришћење ових наставних средстава није само себи сврха, тачније њихова употреба не завршава се лоцирањем географских објеката на картама већ представља основу за даље тумачење каузалних и функционалних односа између проучаваних географских објеката, појава и процеса. То, на пример, значи да ученик треба да буде у стању да пошто покаже на карти Индијски океан, Хиндустанску низију, Хималаје и Тибет закључи зашто је на Тибету хладна и сува клима.

Употреба средстава информационо-комуникационих технологија у настави (нпр. организација виртуелне шетње Забрањеним градом помоћу апликације Google Maps, коришћење програма за израду квизова за утврђивање градива, итд.) додатно ће допринети реализацији принципа очигледности и учвршћивању трајности ученичких знања.

## Африка

Приликом обраде положаја, границе и величине Африке важно је истаћи да се она пружа меридијански што за последицу има јасну диференцираност континента на природне зоне од екватора према југу и северу. Указати на границу Африке према Азији као и на припадајућа острва овом континенту.

Знања која ученици стичу изучавањем климе, хидрографије и рељефа Африке важна су за разумевање просторне дистрибуције становништва, положаја насеља, размештаја природних ресурса, развоја и размештаја пољопривреде, рударства

и туризма на континенту. Значајно је истаћи хидрографске карактеристике Нила, Нигера и реке Конго и језера Викторија, Њаса и Тангањика, као места значајне концентрације становништва, насеља и пољопривреде. Приликом обраде флористичких и зоогеографских карактеристика континента указати и на географске факторе ендемизма фауне Мадагаскара.

Приликом обраде наставних садржаја о становништву Африке битно је разумевање просторне дистрибуције становништва (пренасељени, густо, ретко и ненасељени простори), природног прираштаја, савремених миграција (нарочито из ратовима угрожених држава према Европи) и структуре становништва.

У оквиру политичко-географских одлика Африке посебно се треба осврнути на процесе колонизације и деколонизације као и на ефекте ових процеса у савременим економско-политичким односима афричких држава (неоколонијализам). Регионалну поделу Африке иницијално би требало посматрати кроз физичко-географску и културно-цивилизацијску поларизацију континента на Афрички Медитеран и Сахарску Африку на северу и Подсахарску Африку на југу. Поред климе као главног физичко-географског фактора други значајан фактор поларизације је Арапско-исламска цивилизација на северу и Негро-афричка цивилизација на југу. Као последица етничке и демографске хетерогености Подсахарске Африке, треба указати на одређене друштвено-политичке разлике унутар ње. Приликом обраде ове теме треба се осврнути на савремене географске проблеме Африке као што су дезертификација, екстремно високи природни прираштај, nestaшица хране, интензивне миграције ка Европи, прекомерну експлоатацију природних ресурса, итд. Обрада ових садржаја би требало да допринесе формирању ставова код ученика, према овим актуелним географским темама.

## Северна Америка

За достизање исхода у оквиру ове теме важно је указати на положај овог континента између Атлантског и Тихог океана као и на повезаност/раздвојеност са суседним континентима. Ово је посебно значајно у контексту саобраћајно-географског положаја, економске повезаности са обалама других континената. У реализацији исхода који се односе на издвајање регија, потребно је нагласити постојање две културне целине на територији Северне Америке: Англоамерике (САД и Канада) и Латинске Америке (Средња Америка) и кроз корелацију са садржајима историје објаснити значај насељавања Америка.

При обради природних одлика Северне Америке битно је указати на генезу рељефа континента и издвојити карактеристичне рељефне целине. Овде треба објаснити настанак Канадског штита, Кордиљера, Апалача, Средишњих низија и других особених целина. Познавање рељефа овог континента веома је значајно и за разумевање његове климе и распореда природних зона. У том смислу потребно је нагласити меридијанску циркулацију ваздуха и морске струје. У регионализацији простора овог континента важно је применити и физичко-географски принцип регионализације.

При обради наставне јединице становништва Северне Америке потребно је указати на етапе насељавања континента (присуство староседелача, утицај европских досељеника, тзв. претапање у једну нацију и сл.). У реализацији исхода који се односе на објашњења демографских процеса значајно је сагледати разлике у популационом развоју средњеамеричких и англоамеричких народа, последичне миграције према САД и Канади, разлике у структурама становништва и слично.



За достизање исхода који се односи на разумевање процеса урбанизације препоручује се указивање на разлике у друштвено-економском развоју и културном наслеђу Англоамерике и Латинске Америке, степену урбанизације, физиономији села и градова, разликама између планског и стихијског развоја, миграцијама из села у градове, начину живота и слично.

Исходи који се односе на разумевања и објашњења економских процеса такође могу да се реализују кроз анализу диспаритета развоја између Англо и Латинске Америке. Они се могу обрадити анализом природних и друштвених фактора привредног развоја, анализом привредних сектора, посматрањем просторног размештаја делатности и сл. У остваривању исхода који се односе на утицаје човека на животну средину сврсисходно је указати на везу између експлоатације природних ресурса, квалитета живота, потрошње и утицаја на животну средину.

Исходи који се односе на регионалну поделу овог простора могу да се реализују применом различитих начина издвајања карактеристичних регија (физичко-географске или друштвено-економске регије). У погледу политичке поделе, такође је могуће препознати разлике између политичко-географске уситњености средњеамеричког простора с једне стране и постојање две популационо и територијално велике, а истовремено високоразвијене државе Англоамерике.

## Јужна Америка

За достизање исхода који се односе на дефинисање географског положаја потребно је нагласити у којим топлотним појасевима се простире Јужна Америка, затим повољност положаја између Тихог и Атлантског океана, као и велику удаљеност од осталих континената. У погледу друштвено-географске компоненте положаја важно је истаћи колонизацију, латиноамеричко наслеђе, поделу на интересне сфере између Шпаније и Португалије и сл.

Природне одлике Јужне Америке могу се систематично обрадити почев од генетских типова рељефа и редоследа постанка појединих целина. Препоручује се да се климатске одлике континента анализирају кроз утицај климатских фактора, чиме се уједно објашњавају и типови климе. На тај начин се реализују исходи о утицају климатских фактора на климу и распоред природних зона. Исход који се односи на препознавање негативних утицаја човека на животну средину може да се реализује анализом значаја и неконтролисане сече амазонских селваса.

При обради садржаја Становништво Јужне Америке потребно је истаћи културно-цивилизацијске узроке велике етничке и расне разноликости. У остваривању исхода који се односе на развој насеља Јужне Америке препорука је да се акценат стави на узроке стихијских процеса урбанизације и на последично велики јаз који постоји између развоја милионских градова с једне стране и бројних сеоских насеља у Андима, Амазонији и слично. Важно је нагласити везу између рурално-урбаних миграција и великих контраста који постоје у простору јужноамеричких градова.

Препоручује се да се привреда Јужне Америке сагледа кроз анализу утицаја природних и друштвених фактора привредног развоја. У привредној структури потребно је указати на значај делатности примарног и секундарног сектора. У објашњењу политичке поделе простора Јужне Америке битно је указати на културно-цивилизацијске узроке поделе. Достизање исхода је могуће кроз практичне активности у оквиру самосталних или групних задатака, тако да ученици сами проуче и представе одлике одабраних регионалних целина или држава.

## Аустралија и Океанија

За достизање исхода, наставник у оквиру географског положаја ученицима треба да укаже на димензије континента као и на просторни обухват Океаније (припадајућа острва Меланезији, Микронезији и Полинезији). Важно је указати на факторе географске изолованости Аустралијског континента у односу на остале континенте као и последице које се огледају у специфичним биогеографским и антропогеографским одликама. Физичко-географски садржаји треба да укажу на геотектонску еволуцију Аустралије (Пангеа, Гондвана), постанак планина као и на постанак острва Океаније (вулканска острва, атоли). Истаћи факторе који су довели до формирања пустиња, великог коралног гребена као и аутентичне аустралијске флористичке и зоогеографске области. Приликом обраде становништва Аустралије и Океаније указати на домицилно становништво (Аборицини, Маори) и придошло европско и азијско становништво. Извршити периодизацију етно-демографског развоја Аустралије и Океаније на предколонијални и колонијални период. Указати на савремене демографске процесе (природни прираштај, миграције) и насељеност континента (насељени и ненасељени простори). У политичко-географској анализи указати на процесе колонизације, деколонизације и формирања независних држава. Истаћи значај саобраћајно-географског и политичко-географског положаја острва Океаније у контексту савремених економских, политичких и војних процеса. Приликом обраде насеља Аустралије указати на природне факторе формирања савремене мреже насеља.

## Поларне области

За достизање исхода у оквиру наставне теме *Поларне области* препоручени садржај чине карактеристичне одлике ових простора. У том смислу, пажњу треба посветити специфичностима оријентације на половима (нпр. помоћу звезда, компаса, Сунца), дужини обданице и ноћи, висини Сунца над хоризонтом, односима копна и мора, историјату истраживања, садашњим истраживањима, као и међународној подели ових простора.

## III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење и процењивање резултата постигнућа ученика, а у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.

Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили.

Оцењивање на тај начин постаје мотивациони фактор за ученике. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

На почетку школске године наставници географије треба да направе план временске динамике и садржаја оцењивања знања и умења (процењивања постигнућа) ученика водећи рачуна о адекватној заступљености сумативног и формативног оцењивања. Будући да се у новим програмима наставе и учења инсистира на функционалним знањима, развоју међупредметних компетенција и пројектној настави, важно је да наставници на почетку школске године добро осмисле и са ученицима договоре како ће се обављати формативно оцењивање. У том смислу препоручује се наставницима да на нивоу стручних већа договоре критеријуме и елементе формативног оцењивања (активност на часу, допринос групном раду, израда домаћих задатака, кратки тестови, познавање географске карте...).

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано спроводи евалуацију и самоевалуацију процеса наставе и учења.

Назив предмета **ФИЗИКА**

Циљ **Циљ** учења Физике јесте да ученици стекну базичну језичку и научну писменост, оспособе се да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, образложе своје мишљење у оквиру дискусије, упознају природне појаве и основне природне законе и њихову примену у свакодневном животу, развију мотивисаност за учење и напредују ка достизању одговарајућих образовних стандарда.

Разред **седми**

Годишњи фонд часова **72 часа**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>ОБЛАСТ/ ТЕМА</b>   | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разликује скаларне и векторске физичке величине;</li> <li>– користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички;</li> <li>– анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем;</li> <li>– примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења;</li> <li>– покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање;</li> </ul> | <b>СИЛА И КРЕТАЊЕ</b> | <p>Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања.</p> <p>Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон.</p> <p>Динамичко мерење силе.</p> <p>Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон. Примери</p> <p>Равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања.</p> <p>Тренутна и средња брзина тела.</p> <p>Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању.</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења;</li> <li>– самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента;</li> <li>– покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења;</li> <li>– наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу;</li> <li>– прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води;</li> <li>– повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења;</li> <li>– разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом;</li> <li>– демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења;</li> <li>– решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...);</li> <li>– разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже</li> </ul> |                                                                               | <p>Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Илустровање инерције тела помоћу папира и тега.</li> <li>– Кретање куглице низ Галилејев жљеб.</li> <li>– Кретање тела под дејством сталне силе.</li> <li>– Мерење силе динамометром.</li> <li>– Илустровање закона акције и реакције помоћу динамометара и колица, колица са опругом и других огледа (реактивно кретање балона и пластичне боце).</li> </ul> <p><b>Лабораторијске вежбе</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљеб.</li> <li>2. Провера Другог Њутновог закона помоћу покретног тела (коллица) или помоћу Атвудове машине.</li> </ol> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <p><b>КРЕТАЊЕ<br/>ТЕЛА ПОД<br/>ДЕЈСТВОМ СИЛЕ<br/>ТЕЖЕ. СИЛЕ<br/>ТРЕЊА</b></p> | <p>Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед.</p> <p>Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навише и хитац наниже.</p> <p>Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења;</li> <li>– наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења.</li> </ul> |                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Слободно падање тела различитих облика и маса (Њутнова цев, слободан пад везаних новчића...).</li> <li>– Падање тела у разним срединама.</li> <li>– Бестежинско стање тела (огледи са динамометром, с два тега и папиром између њих, са пластичном чашом која има отвор на дну и напуњена је водом).</li> <li>– Трење на столу, косој подлози и сл.</li> <li>– Мерење силе трења помоћу динамометра.</li> </ul> <p><b>Лабораторијске вежбе</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Одређивање убрзања тела које слободно пада.</li> <li>2. Одређивање коефицијента трења клизања.</li> </ol> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <p><b>РАВНОТЕЖА ТЕЛА</b></p> | <p>Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила. Разлагање сила.</p> <p>Појам и врсте равнотеже тела. Полуга, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена.</p> <p>Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа.</li> <li>– Равнотежа полуге.</li> <li>– Услови пливања тела (тегови и стаклена посуда на води, Картезијански гњурац, суво грождје у минералној води, свеже јаје у води и воденом</li> </ul>                     |

|  |                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                                                       | <p>раствору соли, мандарина са кором и без коре у води, пливање коцке леда на води...).</p> <p><b>Лабораторијска вежба</b></p> <p><b>1.</b> Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|  | <p><b>МЕХАНИЧКИ РАД<br/>И ЕНЕРГИЈА.<br/>СНАГА</b></p> | <p>Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења.</p> <p>Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона потенцијална енергија тела.</p> <p>Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије.</p> <p>Снага. Коефицијент корисног дејства.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Илустровање рада утрошеног на савладавање силе трења при клизању тела по различитим подлогама, уз коришћење динамометра.</li> <li>– Коришћење потенцијалне енергије воде или енергије надуваног балона за вршење механичког рада.</li> <li>– Примери механичке енергије тела. Закон о одржању механичке енергије (Галилејев жљеб; математичко клатно; тег са опругом)</li> </ul> <p><b>Лабораторијске вежбе</b></p> <p><b>1.</b> Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим подлогама.</p> |

|  |                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--|-----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                 | 2. Провера закона одржања механичке енергије помоћу колица.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|  | ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ | <p>Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање.</p> <p>Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре.</p> <p>Унутрашња енергија и температура.</p> <p>Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа.</p> <p>Агрегатна стања супстанције.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Дифузија и Брауново кретање.</li> <li>– Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди - флаши и две посуде са хладном и топлом водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...).</li> </ul> <p><b>Лабораторијска вежба</b></p> <p>1. Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже.</p> |

**Кључни појмови садржаја:** кретање, сила, убрзање, Њутнови закони, сила теже, трење, равнотежа тела, механички рад, енергија, снага, топлотне појве, температура

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Полазна опредељења при дефинисању исхода и конципирању програма физике били су усвојени Стандарди образовних постигнућа ученика у основној школи.



Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина и ставова које ученик стиче у процесу остваривања наставе у пет области предмета: *Сила и кретање, Кретање тела под дејством силе теже, Силе трења, Равнотежа тела, Механички рад и енергија, Снага, Топлотне појаве.*

Обнављање дела градива из шестог разреда, које се односи на равномерно праволинијско кретање, силу као узрок промене стања тела и инертност тела, треба да послужи као увод и обезбеди континуитет.

Ученици седмог разреда треба да наставе са учењем основних појмова и закона физике на основу којих ће разумети појаве у природи и значај физике у образовању и свакодневном животу. Они треба да стекну основу за праћење програма физике у следећим разредима.

Полазна одређења утицала су на избор програмских садржаја и метода логичког закључивања, демонстрационих огледа и лабораторијских вежби, оријентисаних на очекиване исходе.

Из физике као научне дисциплине одабрани су они садржаји које на одређеном нивоу, у складу са образовним стандардима и исходима, могу да усвоје сви ученици седмог разреда.

## I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

При планирању наставног процеса наставник, на основу дефинисаног циља предмета, исхода и образовних стандарда, самостално планира број и редослед часова обраде и осталих типова часова, као и методе и облике рада са ученицима. Редослед проучавања појединих тема није потпуно обавезујући. Наставник може у одређеној мери (водећи рачуна да се не наруши логичан след учења физике) прерасподелити садржаје према својој процени.

Улога наставника је да при планирању наставе води рачуна о саставу одељења и резултатима иницијалног теста, степену опремљености кабинета за физику, степену опремљености школе (ИТ опрема, библиотека,...), уџбенику и другим наставним материјалима које ће користити.

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију истих на ниво конкретне наставне јединице. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, у односу на одабрани исход, дефинише исходе специфичне за дату наставну јединицу. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за остале исходе потребно више времена и више различитих активности.

Од метода логичког закључивања, које се користе у физици као научној дисциплини (индуктивни, дедуктивни, закључивање по аналогiji итд.), ученицима седмог разреда најприступачнији је индуктивни метод (од појединачног ка општем) при проналажењу и формулисању основних закона физике. Зато програм предвиђа да се при проучавању макрофизичких појава претежно користи индуктивни метод.

Увођење једноставних експеримената за демонстрирање физичких појава има за циљ развијање радозналости и интересовања за физику и истраживачки приступ у природним наукама. Једноставне експерименте могу да изводе и сами ученици на часу или да их понове код куће, користећи многе предмете и материјале из свакодневног живота. Одређени садржаји и тематске целине се могу реализовати и преко пројектне наставе.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програмски садржаји седмог разреда доследно су приказани у форми која задовољава основне методске захтеве наставе физике:

- *Поступност* (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона.
- *Очигледност* при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације).
- *Повезаност наставних садржаја* са појавама у свакодневном животу.

Програмски садржаји на основу исхода се могу реализовати:

1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе;
2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем – ситуација;
3. лабораторијским вежбама;
4. домаћим задацима;
5. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, допунска настава, додатни рад...);
6. систематским праћењем рада сваког ученика.

Да би се циљеви и задаци наставе физике остварили у целини, неопходно је да ученици активно учествују у свим облицима наставног процеса. Имајући у виду да сваки од наведених облика наставе има своје специфичности у процесу остваривања, то су и методска упутства прилагођена овим специфичностима.

### *Методска упутства за предавања*

Како уз сваку тематску целину иду демонстрациони огледи, ученици ће спонтано пратити ток посматране појаве, а на наставнику је да наведе ученика да својим речима, на основу сопственог расуђивања, опише појаву коју посматра. После тога наставник, користећи прецизни језик физике, дефинише нове појмове (величине) и речима формулише законе. Када се прође

кроз све етапе у излагању садржаја теме (оглед, учеников опис појаве, дефинисање појмова и формулисање закона), прелази се, ако је могуће, на презентовање закона у математичкој форми.

#### *Методска упутства за решавање рачунских задатака*

При решавању већине квантитативних (рачунских) задатака из физике, у задатку прво треба на прави начин сагледати физичке садржаје, па тек после тога прећи на математичко формулисање и израчунавање. Наиме, решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата. У првој етапи уочавају се физичке појаве на које се односи задатак, а затим се набрајају и речима исказују закони по којима се појаве одвијају. У другој етапи се, на основу математичке форме закона, израчунава вредност тражене величине. У трећој етапи тражи се физичко тумачење добијеног резултата. У циљу развијања природно-научне писмености наставник треба да инстистира на систематском коришћењу јединица мере физичких величина SI (међународни систем јединица).

#### *Методска упутства за извођење лабораторијских вежби*

Лабораторијске вежбе чине саставни део редовне наставе и организују се на следећи начин: ученици сваког одељења деле се у две групе, тако да свака група има свој термин за лабораторијску вежбу. Опрема за лабораторијске вежбе умножена је у више комплета, тако да на једној вежби (радном месту) може да ради три до четири ученика. Час експерименталних вежби састоји се из: уводног дела, мерења и записивања података добијених мерењима, анализе и дискусије добијених резултата, извођења закључака.

У уводном делу часа наставник:

- обнавља делове градива који су обрађени на часовима предавања, а односе се на дату вежбу (дефиниција величине која се одређује и метод који се користи да би се величина одредила),
- обраћа пажњу на чињеницу да свако мерење прати одговарајућа грешка и указује на њене могуће изворе,
- упознаје ученике с мерним инструментима и обучава их да пажљиво рукују лабораторијским инвентаром,
- указује ученицима на мере предострожности, којих се морају придржавати ради сопствене сигурности.

Док ученици врше мерења, наставник активно прати њихов рад, дискретно их надгледа и, кад затреба, објашњава им и помаже. При уношењу резултата мерења у ђачку свеску, процену грешке треба вршити само за директно мерене величине, а не и за величине које се посредно одређују. Процену грешке посредно одређене величине наставник може да изводи у оквиру додатне наставе.

### *Методска упутства за друге облике рада*

При одабиру домаћих задатака наставник треба да води рачуна о нивоу сложености задатака, али и о њиховој мотивационој функцији. С обзиром на то да кроз израду домаћег задатка ученици проверавају степен разумевања усвојеног садржаја, коректност урађеног задатог домаћег задатка треба да буде проверена на наредном часу.

Пројектна настава, као један од облика рада, обухвата припрему, израду пројекта, презентацију и дискусију. Пројекат изводе ученици по групама уз асистенцију наставника. Овакав начин рада подразумева активно учешће сваког ученика у групи у оквиру прикупљања података, извођење експеримената, мерења, обраде резултата, припрема презентације и презентовање. Резултат оваквог начина рада је активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање.

У оквиру израде пројекта могуће је обухватити неке од следећих тема:

- Улога физике у заштити човекове околине.
- Енергетска ефикасност.
- Климатске промене.
- Својства воде – физичка, хемијска, значај воде за живи свет.

### *Праћење рада ученика*

Наставник је дужан да континуирано прати рад сваког ученика кроз проверу његових усвојених знања, стечених путем организовања различитих облика наставе. Такође је у обавези да уредно води евиденцију о раду и напредовању сваког ученика. Оцењивање ученика само на основу резултата које је он постигао при реализацији само једног облика наставе није добро. Неопходно је да наставник од ученика не тражи само формално знање већ да га подстиче на размишљање и логичко закључивање. Ученик се кроз усмене одговоре навикава да користи прецизну терминологију и развија способност да своје мисли јасно формулише.

Будући да је програм, како по садржају, тако и по обиму, прилагођен психофизичким могућностима ученика седмог разреда, сталним обнављањем најважнијих делова из целокупног градива постиже се да стечено знање буде трајније и да ученик боље уочава повезаност разних области физике.

## **III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се остварени ниво постигнућа и напредовање током процеса учења. Да би вредновање било објективно, потребно је да буде усклађено са принципима оцењивања (Правилник о оцењивању у основној школи из 2013. године).

Наставник је дужан да континуирано прати рад сваког ученика кроз непрекидно проверавање његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа, предавања, решавања квантитативних и квалитативних задатака, лабораторијских вежби, и пројеката...

У сваком разреду треба континуирано проверавати и вредновати компетенције (знања, вештине и ставове) ученика помоћу усменог испитивања, кратких писмених провера, тестова на крају већих целина, контролних вежби и провером експерименталних вештина. Наставник физике треба да омогући ученицима да искажу сопствена размишљања о неким физичким појавама и да то адекватно вреднује.

На почетку школске године потребно је спровести иницијални тест. Овај тест је инструмент провере предзнања ученика. На крају школске године, такође, треба спровести часове систематизације градива и проверити ниво постигнућа ученика и степен остварености образовних исхода.

ПРИЛОГ: Оријентациони број часова по темама и број часова предвиђених за израду лабораторијских вежби.

| Редни број теме | Наслов теме                                     | Број часова | Број часова за лабораторијске вежбе | Укупан број часова за наставну тему |
|-----------------|-------------------------------------------------|-------------|-------------------------------------|-------------------------------------|
| 1               | Сила и кретање                                  | 22          | 3                                   | 25                                  |
| 2               | Кретање тела под дејством силе теже. Силе трења | 10          | 2                                   | 12                                  |
| 3               | Равнотежа тела                                  | 10          | 1                                   | 11                                  |
| 4               | Механички рад и енергија. Снага                 | 13          | 2                                   | 15                                  |
| 5               | Топлотне појаве                                 | 8           | 1                                   | 9                                   |
| Укупно          |                                                 | 63          | 9                                   | 72                                  |

Назив предмета

**МАТЕМАТИКА**

Циљ

**Циљ** учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред

**Седми**

Годишњи фонд часова

**144 часа**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <b>ОБЛАСТ/ ТЕМА</b>       | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција;</li> <li>– одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима;</li> <li>– на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевног израза са реалним бројевима;</li> <li>– одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку;</li> <li>– нацрта график функције <math>y = kx</math>, <math>k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}</math>;</li> <li>– примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама;</li> <li>– примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима;</li> <li>– трансформише збир, разлику и производ полинома;</li> </ul> | <b>РЕАЛНИ БРОЈЕВИ</b>     | Квадрат рационалног броја.<br>Решавање једначине $x^2 = a$ ,<br>$a \geq 0$ ; постојање ирационалних бројева (на пример решења једначине $x^2 = 2$ ).<br>Реални бројеви и бројевна права.<br>Квадратни корен, једнакост $\sqrt{a^2} =  a $ .<br>Децимални запис реалног броја; приближна вредност реалног броја; апсолутна грешка.<br>Основна својства операција с реалним бројевима.<br>Функција директне пропорционалности $y = kx$ ,<br>$k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$ .<br>Продужена пропорција. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <b>ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА</b> | Питагорина теорема (директна и обратна).<br>Важније примене Питагорине теореме.<br>Конструкције тачака на бројевној правој које одговарају бројевима $\sqrt{2}$ , $\sqrt{3}$ , $\sqrt{5}$ , итд.<br>Растојање између две тачке у координатном систему.                                                                                                                                                                                                                                                  |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома;</li> <li>– растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закон и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата);</li> <li>– примени трансформације полинома на решавање једначина;</li> <li>– примени својства страница, углова и дијагонала многоугла;</li> <li>– израчуна површину многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост;</li> <li>– конструише ортоцентар и тежиште троугла;</li> <li>– примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима;</li> <li>– примени својства централног и периферијског угла у кругу;</li> <li>– израчуна обим и површину круга и његових делова;</li> <li>– преслика дати геометријски објекат ротацијом;</li> <li>– одређује средњу вредност, медијану и мод.</li> </ul> | <p><b>ЦЕЛИ<br/>АЛГЕБАРСКИ<br/>ИЗРАЗИ</b></p> | <p>Први део</p> <p>Степен чији је изложилац природан број; степен декадне јединице чији је изложилац цео број; операције са степенима; степен производа, количника и степена.</p> <p>Други део</p> <p>Алгебарски изрази. Полиноми и операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик полинома). Квадрат бинома и разлика квадрата.</p> <p>Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата. Примене.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p><b>МНОГОУГАО</b></p>                      | <p>Појам многоугла. Врсте многоуглова. Збир углова многоугла. Број дијагонала многоугла. Правилни многоуглови (појам, својства, конструкције). Обим и површина многоугла.</p> <p>Тежишна дуж троугла. Ортоцентар и тежиште троугла.</p> <p>Сложеније примене ставова подударности.</p>                                                                                                                                                                                                                                    |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p><b>КРУГ</b></p>                           | <p>Централни и периферијски угао у кругу. Обим круга, број <math>\pi</math>. Дужина кружног лука. Површина круга, кружног исечка и кружног прстена.</p> <p>Ротација.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p><b>ОБРАДА<br/>ПОДАТАКА</b></p>            | <p>Средња вредност, медијана и мод.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

**Кључни појмови садржаја:** реални број, степен, квадратни корен, Питагорина теорема, полином, многоугао, ортоцентар и тежиште, круг, број  $\pi$ , ротација и средња вредност.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

При избору садржаја и писању исхода за предмет математика узета је у обзир чињеница да се учењем математике ученици оспособљавају за: решавање разноврсних практичних и теоријских проблема, комуникацију математичким језиком, математичко резонување и доношење закључака и одлука. Такође, у обзир је узета и чињеница да сам процес учења математике има своје посебности које се огледају у броју година изучавања и недељног броја часова предмета и неопходности стицања континуираних знања.

Наставници у својој свакодневној наставној пракси, треба да се ослањају на исходе, јер они указују шта је оно за шта ученици треба да буду оспособљени током учења предмета у једној школској години. Исходи представљају очекиване и дефинисане резултате учења и наставе. Остваривањем исхода, ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање и међупредметних компетенција као што су комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење.

### Предлог за реализацију програма

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање и систематизацију градива). Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација знања), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

Реални бројеви (21; 8 + 13)

Питагорина теорема (19; 6 + 13)

Цели алгебарски изрази (48; 19 + 29)

Многоугао (21; 9 + 12)

Круг (18; 7 + 11)

Обрада података (5)

У програму је садржај теме Цели алгебарски изрази подељен на два дела, због тога што је пожељно комбиновати алгебарске и геометријске садржаје. Предложени редослед реализације тема:

1. Реални бројеви;
2. Питагорина теорема;



3. Цели алгебарски изрази – први део;
4. Многоугао;
5. Цели алгебарски изрази – други део;
6. Круг;
7. Обрада података.

Предложена подела теме и редослед реализације нису обавезни за наставнике, већ само представљају један од могућих модела.

**Напомена:** За обнављање градива, иницијални тест и анализу резултата иницијалног теста, планирана су 4 часа, а за реализацију 4 писмена задатака (у трајању од по једног часа), са исправкама, планирано је 8 часова.

#### IV. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да ученици остваре исходе, и да изабере одговарајуће методе, активности и технике за рад са ученицима. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, исходе предвиђене програмом треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за одређене исходе потребно више времена, активности и рада на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљеве којима се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција, и не треба је усмерити само на остваривање појединачних исхода.

При обради нових садржаја треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика, и настојати, где год је то могуће, да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака.

На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика.

#### II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

**Реални бројеви** – Увести појам квадрата рационалног броја  $p/q$  и илустровати га површином квадрата чија је страница управо  $p/q$ , на основу чега ученици треба да закључе да је квадрат произвољног рационалног броја ненегативан број.

При израчунавању квадрата рационалних бројева равноправан статус треба дати квадрирању бројева у запису  $p/q$  и у децималном запису.

Код решавања једначина облика  $x^2 = a$ , ученици уз наставникову помоћ изводе следеће закључке: дата једначина се може свести на једначину  $x^2 = a = b^2$  и може имати једно ( $a = 0$ ) или два решења ( $a > 0$ ), али може бити и без решења ( $a < 0$ ). Приликом увођења ознаке за квадратни корен нагласити разлику између, на пример, вредности  $\sqrt{4}$  и решења једначине  $x^2 = 4$ .

У даљем раду показати да неке једначине облика  $x^2 = a$  (на пример  $x^2 = 2$ ) немају решења у скупу рационалних бројева, тј. да се у скупу рационалних мерних бројева не може израчунати мерни број странице квадрата чија је површина 2 (не инсистирати да ученици репродукују одговарајући доказ). На тај начин мотивисати увођење ирационалних бројева, јер из претходног следи да осим рационалних бројева треба имати на располагању и неке друге бројеве (на пример оне чији квадратни корен није рационалан број). Тада се уводи скуп реалних бројева као унија два дисјунктна скупа – скупа рационалних и скупа ирационалних бројева. Сада је природно и да се „рационална“ права прошири у реалну праву и покаже како на таквој реалној правој постоје рационалне и ирационалне тачке. Нагласити, међутим, да скуп (позитивних) ирационалних бројева, осим квадратних корена рационалних бројева, садржи и многе друге елементе, од којих ће неки бити поменути касније (рецимо број  $\pi$ ).

На конкретним примерима ученици треба да уоче да сваки рационалан број има коначну или бесконачну периодичну децималну репрезентацију, а ирационални бројеви бесконачну непериодичну репрезентацију и обратно (ове чињенице не треба доказивати у општем случају). При израчунавању вредности корена и рачунања са коренима, када су њихове вредности ирационални бројеви, користити калкулатор или расположиве софтвере.

За све реалне бројеве без обзира да ли имају коначну или бесконачну децималну репрезентацију увести појам приближне вредности и појам апсолутне грешке. Правила заокругљивања реалних бројева увести на следећи начин: на конкретним примерима, посматрањем могућих граница (интервала) у зависности од прецизности, ученици бирају приближне вредности тако да се при заокругљивању бира вредност са мањом апсолутном грешком, након чега се формулишу правила.

Основна својства операција сабирања и множења реалних бројева посматрати и анализирати у поређењу с одговарајућим својствима у скупу рационалних бројева. Основна својства операције кореновања у  $R^+$  треба такође реализовати на примерима при чему се посебно третирају збир, разлика, производ и количник корена и њихови односи са кореном збира, разлике, производа и количника. При том посебну пажњу обратити на једнакост  $\sqrt{a^2} = |a|$  и њено тумачење.

У оквиру ове теме се обрађује и функција директне пропорционалности  $y = kx$  коју треба увести на конкретним примерима блиским искуству ученика (раст дужине пута са временом путовања при константној брзини, смањење водостаја реке ако је дневни пад протока константан ...). У почетним примерима ученици цртају тачкасти график којим се приказује функција за дискретне вредности променљиве, након чега се долази до конструкције графичког приказа у координатном систему. Тематску јединицу продужена пропорција треба, такође, реализовати на конкретним примерима (подела дате суме у датој размери, одређивање угла троугла ако је дат њихов однос, присуство метала у легурама ...). Посебну пажњу поклонити вези продужене пропорције са класичном двојном пропорцијом.

**Питагорина теорема** – Питагорина теорема је од великог значаја за даље математичко образовање и потребно је пажљиво методички и дидактички обрадити. Као мотивација за тему могу се користити историјски подаци најпре о потреби човека за употребом и конструкцијом правоуглих троуглова током изградње различитих објеката у укупном напретку цивилизације, а чије је законитости Питагора уочио и математички уобличио и формулисао. На примеру египатског троугла експериментом са конопцем, цртежом или симулацијом на неком од динамичких софтвера упознати ученике са теоремом, а затим је и исказати и дати комплетан доказ. Потребно је да ученици схвате концепт Питагорине теореме, а не да напамет науче исказ. У том циљу током вежбања инсистирати на различитим ознакама катета и хипотенузе, као и различитим положајима самог правоуглог троугла, како би се ученици оспособили да Питагорину теорему користе касније у образовању у различитим задацима из планиметрије, стереометрије и тригонометрије. Упознати ученике са карактеристичним Питагориним тројкама кроз примере и напоменути да таквих тројки има бесконачно много. Формулисати обрат Питагорине теореме и применити га у задацима.

У другом делу теме пажњу је потребно усмерити на примену Питагорине теореме на конструкције дужи чији је мерни број дужине ирационалан број и примену на квадрат, правоугаоник, једнакокраки и једнакостранични троугао, ромб и правоугли и једнакокраки трапез. Ученици треба да примењују Питагорину теорему и на једнакокрако правоугли троугао, правоугли троугао са углом од  $30^\circ$  и одређивање растојања двеју тачака у координатном систему.

Уколико наставник има техничких могућности у учионици, након усвајања Питагорине теореме на традиционалан начин, део ове теме може обрадити коришћењем неког од бесплатних динамичких софтвера који ученицима може још очигледније дочарати Питагорину теорему и примену теореме у различитим геометријским задацима и проблемима из свакодневног живота.

**Цели алгебарски изрази** – У првом делу ове теме уводи се појам степена променљиве природним бројем и изводе се основна својства те операције (множење и дељење степена једнаких основа, степеновање степена, као и правила за степен производа и количника). Ученици треба у потпуности да овладају одговарајућим трансформацијама да би, између осталог, били припремљени за упознавање са операцијама са полиномима које следе. Такође, уводи се појам степена са изложивоцем који је нула или негативан цео број, али само у случају основе која је декадна јединица. Примери обухватају краће записивање врло малих рационалних бројева (примене у физици), као и канонско представљање рационалних бројева у децималном запису.

Други део теме обухвата операције с целим алгебарским изразима (полиномима). Најпре се уводи појам полинома и увежбава израчунавање вредности таквог израза за конкретне вредности променљивих који у њему учествују. Затим се дефинишу основне операције са полиномима (сабирање, одузимање и множење) и увежбава довођење полинома на сређени облик. Притом се, по потреби, користи дистрибутивни закон (у облику  $(a + b)(x + y) = ax + ay + bx + by$ ) и формула за квадрат бинома (у облику  $(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$ ).

У наставку ове теме ученици треба да, на погодним примерима, уоче потребу растављања полинома на чиниоце (посебно у циљу решавања једначина). Затим треба увежбати то растављање коришћењем претходно наведених формула (али сада записаних у облику  $ax + ay + bx + by = (a + b)(x + y)$ , односно  $a^2 + 2ab + b^2 = (a + b)^2$ ), као и формуле за разлику квадрата. Примере растављања тзв. непотпуног квадратног тринома обрађивати само на додатној настави. Сем поменуте примене на

решавање једначина (на пример, облика  $ax^2 + bx = 0$  и  $x^2 - c^2 = 0$ ), овде се могу приказати примери решавања геометријских проблема за које је потребно познавање операција са полиномима.

**Многоугао** – Многоугао увести као део равни ограничен многоугаоном линијом. Нагласити разлику између конвексних и неконвексних многоуглова, али даља разматрања ограничити само на конвексне многоуглове. Ученике треба наводити да уоче зависност броја дијагонала, као и зависност збира унутрашњих углова од броја темена многоугла. Приликом увођења правилних многоуглова, ученици треба да уоче да постоје многоуглови који нису правилни иако су све њихове странице једнаке, као и да постоје многоуглови који нису правилни иако су сви њихови углови једнаки. Посебно истаћи осну симетричност правилног многоугла и број оса симетрије, као и чињенице да се око правилног многоугла може описати круг и да се у њега може уписати круг. Из одговарајућих формула за једнакостранични троугао, ученици, уз помоћ наставника ако је потребно, изводе формуле којима се у правилном шестоуглу успостављају везе између странице, дуже дијагонале, краће дијагонале, полупречника уписаног и описаног круга.

Кроз разноврсне примере и задатке (који се односе на троуглове, четвороуглове и правилне многоуглове) истицати примену ставова подударности троуглова и поступно развијати код ученика вештину доказивања. Доказати најважније особине троуглова и паралелограма. Увести појмове ортоцентар, тежишна дуж и тежиште троугла, и навести њихове особине. Примену ставова подударности и њихових последица проширити и на конструктивне задатке. Истаћи разлику између цртања и конструкције. Посебно треба издвојити 1) конструкције троуглова које поред датих страница/углова одређује и једна висина, односно тежишна дуж; 2) конструкције паралелограма и трапеца које поред датих страница/углова одређује и висина; 3) конструкције делтоида; 4) конструкције правилних многоуглова са 3, 4, 6, 8 или 12 темена које одређује страница, односно полупречник описаног/уписаног круга. На примерима илустровати ситуације када конструктивни задатак има више решења или нема решења, али не инсистирати на оваквим задацима. Израчунавање обима и површине многоугла илустровати разноврсним примерима и задацима.

Приликом израчунавања површине користити разлагање многоуглова на троуглове и четвороуглове. Посебну пажњу посветити израчунавању површине правилног шестоугла. Важно је укључити и одређени број практичних примена рачунања површина.

**Круг** – Полазећи од раније стечених знања и дефиниција кружне линије и кружне површи, треба размотрити могуће положаје и односе круга и праве, а такође и два круга у равни. Ученике треба подсетити на дефиниције тангенте и тетиве круга и искористити Питагорину терему за успостављање везе између полупречника круга, тетиве и централног одстојања тетиве. Централне теме су увођење појмова централног и периферијског угла, уочавање и доказивање тврђења о њиховом међусобном односу, као и одређивање обима и површине круга. Ученици би требало да експериментално утврде сталност односа обима и пречника кружнице. Када се уведе број  $\pi$ , ученике треба информативно упознати са његовом ирационалном природом. После обраде обима и површине круга, треба извести формуле за дужину кружног лука, површину кружног исечка и кружног прстена. У практичним израчунавањима користити приближну вредност 3,14 али повремено радити и са проценама 3,142; 22/7; 3,1.

У оквиру дела теме који се односи на ротацију, треба се ограничити на ротације једноставнијих фигура око задате тачке и за задати угао. Објаснити ученицима позитиван и негативан смер ротације и урадити неколико примера ротације у координатном систему. Важно је да ученици уоче да се дужине дужи и величине углова не мењају при ротацији.

**Обрада података** – Ову тему реализовати као пројектни задатак. Циљ пројектног задатка је да ученици овладају појмовима средња вредност, медијана и мод и истовремено се увере у применљивост обраде података у свакодневној пракси. Препорука је да се пројектни задатак реализује на конкретним примерима и предлог је да у седмом разреду то буде прикупљање, обрада и анализа података добијених анкетом. Теме се могу одабрати из животног окружења и њихов садржај би требало да буде близак узрасту ученика (на пример: коришћење ИКТ од стране ученика, расподела слободног времена ученика, еколошка свест младих ...). Број питања у анкети не мора бити велики, највише 5-6, а истраживање треба реализовати тако да узорак не буде премали, али ни превелик и да се може реализовати у најближем окружењу (школа, породица, комшилук ...). Предлог је да се пет расположивих часова реализује по следећем плану:

| РЕДНИ<br>БРОЈ<br>ЧАСА | САДРЖАЈ РАДА                                                                                                                                                                                                | АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА И<br>УЧЕНИКА                                                                     |
|-----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Избор теме истраживања</li> <li>Конструкција анкетних питања</li> </ul>                                                                                              | Наставник објашњава пројектни задатак, а ученици предлажу теме за истраживање и 5-6 анкетних питања.   |
| 2.                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Упутство за анкетирање</li> <li>Спровођење истраживања анкетирањем</li> </ul>                                                                                        | Сваки ученик добија по 4-5 анкетних листића.                                                           |
| 3.                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Обнављање и доградња појмова: узорак, нумеричка и процентуална расподела, графички приказ</li> <li>Увођење нових појмова: средња вредност, медијана и мод</li> </ul> | На једном (нумерички потпуно припремљеном) примеру се илуструју сви наведени – познати и нови појмови. |
| 4.                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Подела ученика на групе</li> </ul>                                                                                                                                   | Формирају се нехомогене истраживачке групе. Свака група обрађује једно питање за                       |

|    |                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                       |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Упућивање у начин обраде података добијених анкетањем</li> <li>Обрада резултата анкете</li> </ul> | које је задужена (може се користити и Excel) и припрема презентацију резултата.                                                                                                                                                       |
| 5. | <ul style="list-style-type: none"> <li>Презентација резултата анкете</li> </ul>                                                          | Групе приказују резултате свог истраживања (таблични приказ резултата обраде питања из анкете, процентуалну расподелу, графички приказ, израчунавање средње вредности, медијане и мода), тумаче добијене резултате и изводе закључке. |

### III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

|                     |                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Назив предмета      | <b>БИОЛОГИЈА</b>                                                                                                                                                                                                                    |
| Циљ                 | Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, разуме значај биолошке разноврсности и потребу за одрживим развојем и развије одговоран однос према себи и природи. |
| Разред              | <b>седми</b>                                                                                                                                                                                                                        |
| Годишњи фонд часова | <b>72 часа</b>                                                                                                                                                                                                                      |

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b>                                  | <b>САДРЖАЈИ</b><br><b>ПРЕПОРУЧЕНИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења;</li> <li>– упореди бесполно и полно размножавање;</li> <li>– идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији;</li> <li>– одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији;</li> <li>– шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу;</li> <li>– одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи;</li> <li>– упореди организме на различитим позицијама на</li> </ul> | <b>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</b>                      | <p>Улога и значај једра у метаболизму ћелије. Деоба ћелије (хромозоми, настајање телесних и полних ћелија). ДНК и појам гена (алел, генотип, фенотип)</p> <p>Прво Менделово правило, крвне групе, трансфузија и трансплантација. Наслеђивање пола. Наследне болести.</p> <p>Животни циклуси биљака и животиња. Смена генерација. Једнополни и двополни организми. Значај и улога полног размножавања.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</b> | <p>Основни принципи организације живих бића. Појам симетрије – типични примери код једноћелијских и вишећелијских организама; биолошки значај.</p> <p>Симетрија, цефализација и сегментација код животиња.</p> <p>Присуство/одсуство биљних органа, (симетрија и сегментација код биљака).</p>                                                                                                            |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>„дрвету живота“ према начину на који обављају животне процесе;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива;</li> <li>– разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева;</li> <li>– повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила;</li> <li>– идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима;</li> <li>– илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције;</li> <li>– упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима;</li> <li>– повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају;</li> <li>– анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције;</li> </ul> |                                             | <p>Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице...</p> <p>Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисање организма.</p> <p>Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња – сличности и разлике у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <p><b>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</b></p> | <p>Основни принципи систематике (Карл Лине, биномна номенклатура). Приказ разноврсности живота кроз основне систематске категорије до нивоа кола и класе.</p> <p>Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова (предачке и потомачке форме, прелазни фосили).</p>                                                                               |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <p><b>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</b></p>            | <p>Састав и структура популација.</p> <p>Популациона динамика (природни прираштај и миграције).</p> <p>Абиотички фактори и биотички односи као чиниоци природне селекције (адаптације).</p> <p>Мреже исхране. Животне области.</p> <p>Конвергенција и дивергенција животних форми.</p> <p>Заштита природе. Заштита биодиверзитета.</p>                     |



|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране;</li> <li>– предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима;</li> <li>– анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране;</li> <li>– идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија);</li> <li>– планира време за рад, одмор и рекреацију;</li> <li>– доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци;</li> <li>– аргументује предности вакцинације;</li> <li>– примени поступке збрињавања лакших облика крварења;</li> <li>– расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости.</li> </ul> | <b>ЧОВЕК И<br/>ЗДРАВЉЕ</b> | <p>Примери наследних болести.<br/>Особине и грађа вируса. Болести изазване вирусима.<br/>Имунитет, вакцине.<br/>Пулс и крвни притисак.<br/>Прва помоћ: повреде крвних судова (практичан рад).<br/>Принципи уравнотежене исхране и поремећаји у исхрани.<br/>Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном.<br/>Промене у адолесценцији.<br/>Здрави стилови живота (сан, кондиција, итд).<br/>Последице болести зависности – наркоманија.</p> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Кључни појмови садржаја:** правила наслеђивања особина, принципи грађе и функције, систематика, докази еволуције, структура популације, адаптације, мреже исхране, вируси, уравнотежена исхрана, прва помоћ, адолесценција, животне области, заштита биодиверзитета

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм Биологије за седми разред је део спиралног програма Биологије за основну школу и оријентисан је на достизање исхода.

Спирални програм подразумева да у сваком разреду из сваке области ученик усваја мању количину информација, до којих долази самостално уз подршку наставника. У сваком наредном разреду количина информација – знања се по мало

повећава, при чему се ново знање повезује са знањем и искуством стеченим у претходним разредима и знањем стеченим неформалним образовањем, уз постепено подизање захтева. На тај начин се знања постепено проширују и продубљују, односно граде.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију и друге предмете. Исходи се односе на пет области предмета: *наслеђивање и еволуција, јединство грађе и функције као основа живота, порекло и разноврсност живота, живот у екосистему и човек и здравље*. (Исходи за шесту област *посматрање, мерење и експеримент* у биологији су распоређени у претходних пет, сходно планираним активностима.)

Достизање исхода води развоју предметних, свих кључних и општих међупредметних компетенција и остваривању образовних стандарда. Исходи не прописују структуру, садржаје и организацију наставе, као ни критеријуме и начин вредновања ученичких постигнућа. За израду исхода коришћена је Блумова таксономија. Исходи су формулисани на нивоу примене као минимуму.

Важна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода је да је настава усмерена на учење у школи. Ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

## I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм према потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Потребно је да наставник за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, у односу на одабрани исход, дефинише исходе специфичне за дату наставну јединицу. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одређује садржаје предмета. Зато је потребно садржајима датим у уџбенику приступити селективно и у односу на предвиђене исходе које треба достићи. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство

коришћења и других извора сазнавања као нпр. сајтове релевантних институција, писану научно популарну литературу, мапе, шеме, енциклопедије... Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама због успостављања корелација међу предметима (нпр. представљање група организама Веновим дијаграмима, одређивање климатских услова у зависности од географског положаја, писање есеја, тј. приказ података /малих истраживања на матерњем и страном језику који уче, цртање итд.).

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У остваривању наставе потребно је подстицати радозналост, аргументовање, креативност, рефлексивност, истрајност, одговорност, аутономно мишљење, сарадњу, једнакост међу половима, уважавање и прихватање различитости. Препоручује се максимално коришћење ИКТ решења јер се могу превазићи материјална, просторна и друга ограничења (платформе за групни рад нпр. Pbworks, платформа Moodle, сарадња у „облаку“ као Гугл, Офис 365...; за јавне презентације могу се користити веб решења нпр. креирање сајтова, блогова – Weebly, Wordpress...; рачунарске симулације као нпр. <https://phet.colorado.edu/sr/> и апликације за андроид уређаје; домаћи и међународни сајтови и портали, нпр. [www.cpn.rs](http://www.cpn.rs), [www.scientix.eu](http://www.scientix.eu), [www.go-lab-project.eu](http://www.go-lab-project.eu), [www.scienceinschool.org](http://www.scienceinschool.org), [www.science-on-stage.eu](http://www.science-on-stage.eu) и други).

Током рада ученици би требало да користе лабораторијски прибор (пинцете, капаљке, лабораторијске чаше, сахатно стакло и сл.) и опрему за теренски рад у мери у којој је школа опремљена. У случају да прибор не постоји, може се надоместити предметима за свакодневну употребу (пинцете, капалице са флашице за лек...). Табеларно и графичко приказивање резултата, са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек када се прикупљају подаци. Препорука је да се ИКТ користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета Информатика и рачунарство и Техника и технологија.

У настави оријентисаној на постизање исхода користе се активни начини учења, као што је комбинација програмиране наставе (програмиран материјал многи наставници остављају на друштвеним мрежама или сајтовима школа, па се њихови ученици служе њима и уче темпом који им одговара) и проблемске наставе (на часу ученици, користећи стечена знања, решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решавања проблема, што омогућава развој унутрашње мотивације, дивергентног мишљења, које отвара нове идеје и могућа решења проблема). На интернету, коришћењем речи *WebQuest*, *project-based learning*, *thematic units*, могу се наћи примери који се, уз прилагођавање условима рада, могу користити.

Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности.

### Област: Наслеђивање и еволуција

У оставаривању исхода *увиђа везу између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији*, треба повезати знања ученика о појмовима гена и ДНК и њиховом положају у ћелији прокариота и еукариота. У овом разреду треба

увести појам хромозома, (од чега се састоје, како изгледају у деоби и ван ње, улога хромозома у контроли метаболизма ћелије, при чему је појам метаболизма познат из претходног разреда). На примеру људског кариограма, објаснити парове хромозома и да хромозоми једног пара се називају хомологни хромозоми (навести њихово порекло – од оца и мајке). Последњи пар хромозома на кариограму чине полни хромозоми и да су код жена исти а код мушкараца различити. Остали хромозоми, осим полних, се називају телесни.

У остваривању исхода *идентификује разлике митозе и мејозе на основу промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији* је најприкладније користити моделе деоба које ученици могу самостално да направе (<https://www.youtube.com/watch?v=SdZfa5HyEUs>). На основу модела ученик може да опише ток сваке деобе, да их упореди и да направи табелу разлика митозе и мејозе (расподела наследног материјала, генетичка различитост и број ћелија које настају по завршетку деобе). Приликом описа ћелијских деоба не треба наводити имена појединачних фаза у деобама, већ је потребно фокусирати се на сам процес и његов резултат. Модел може да прикаже чак и комбиновање хромозома на почетку мејозе (што је важно за разумевање стварања разноврсних комбинација гена код потомака као извора варијабилности), што је суштински значај мејозе (и полног размножавања).

У остваривању исхода *разматра предности и недостатке бесполог у односу на полно размножавање*, важно је надовезати садржај о размножавању на садржај који се односи на ћелијске деобе. Бесполо размножавање треба повезати са митозом и настанком идентичних ћелија, због чега су и потомци генетички идентични свом једином родитељу. Потребно је дати примере бесполог размножавања код биљака и животиња. Полно размножавање треба повезати са мејозом, деобом у којој настају гамети, чијим спајањем ће се гени родитеља искомбиновати, у јединствену комбинацију коју свака јединка (настала полным размножавањем) носи. Ученици би требало да на примерима уоче предности и недостатке бесполог размножавања. На пример, у случају гајења биљних култура је боље да нема варијација, јер се гаје на одређеним местима за која биљке морају бити добро адаптиране, али у случају промене услова средине све јединке би биле елиминисане.

Варијабилност која се постиже полным размножавањем, треба повезати са еволуционим механизмом – природном селекцијом и са еволуционим предностима које има популација организама која је генетички разноврсна, у смислу већег потенцијала за адаптирање на промене у животној средини. То се може односити, на пример, на отпорност према новим болестима.

У остваривању исхода *прикупља и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења* треба се надовезати на процес настајања гамета у мејози, чиме се количина наследног материјала преполови, а оплођењем се поново успоставља диплоидност код организама. Ток развића вишећелијских организама треба објаснити на моделу човека, а ученици самосталним истраживањем треба да дођу до података о животним циклусима животиња из непосредног окружења или да анализирају податке сакупљене на интернету (веза са области *Јединство грађе и функције као основа живота*).

У остваривању исхода *шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу* потребно је објаснити појам генског алела и дати примере на особинама које се алтернативно испољавају у којима су алели или доминантни или рецесивни (слободна ушна ресица, способност кружног савијања језика). Објаснити појам генотипа кроз постојање два алела за један ген (генски локус) на хомологним хромозомима (један наслеђен од маме, други од тате), а фенотипа на видљивим особинама организама.

Треба дати шему наслеђивања неке особине (светле очи/тамне очи) у једној генерацији и на њој објаснити Менделово правило (Правило растављања и слободног комбиновања на једном генском локусу). За анализу резултата користити знања о пропорцијама из математике. Сличном шемом се може приказати и наслеђивање пола, кроз комбинацију полних хромозома који се налазе у јајној ћелији и сперматозоиду приликом оплођења.

Као примере промена стања организма или наследних болести могу се навести болести које зависе: само од наслеђених гена (срасли прсти, једна врста патуљастог раста), од наслеђених гена и начина живота (дијабетес), оне које су везане за полне хромозоме (хемофилија), болести које су одређене већим бројем гена и такође зависне од начина живота (шизофренија), или су последица промене у броју хромозома (Даунов синдром).

Препоручен број часова је 8, по 3 за обраду и утврђивање и 2 за вежбе.

### **Област: Јединство грађе и функције као основа живота**

За достизање исхода: *одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених информација о његовој грађи, пореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота“ према начину на који обављају животне процесе, користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива*, акценат треба да буде на ученичком истраживању основних принципа организације живих бића и значају ткива, органа и органских система и за функционисање организма. Симетричност тела треба обрадити као особину која се јавља у свим групама живих организама (једноћелијских и вишећелијских), са типичним примерима радијалне (зрачне), билатералне (двобочне) симетрије, и асиметрије. Код обраде симетрије/асиметрије једноћелијских организама користити примере познатих врста које су обрађиване у претходним разредима. Посебну пажњу треба обратити на појаву симетрије/асиметрије код биљака (симетрија цвета, листа...), као и на облике симетрије код животиња, како би се разумео значај симетрије тела за живот у воденој и копненој средини. Цефализацију код животиња (овај стручни појам не треба користити) би требало описати као груписање главних органа за пријем и спровођење информација у предњем делу тела, јер овај део тела први ступа у контакт са спољашњом средином (краћи пут/бржа реакција). Сегментираност тела треба обрадити на типичним, методски одабраним примерима биљака и животиња, са нагласком на биолошки значај појве сегментације за живот у воденој и копненој средини. Важно је да ученик кроз вежбање на различитим примерима што више самостално успоставља везу између типа симетрије и начина живота (брзина, покретљивост...) одређене јединке у датим условима спољашње средине. Тип симетрије, присуство/одсуство цефализације, као и присуство/тип сегментације треба такође користити и као важан критеријум за разврставање организама применом дихотомих кључева у оквиру области *Порекло и разноврсност живог света*. Појам телесне дупље, као и (ембрионалних) телесних слојева не треба помињати, јер ученици немају довољно знања о развићу на овом узрасту. Код обраде ткива треба се бавити морфологијом (изгледом) појединих типова ћелија и њихове улоге, док ће њихова детаљнија унутрашња грађа бити обрађивана у наредном разреду. Такође, у оквиру одговарајућих наставних јединица, треба обрадити и ћелије са специфичним функцијама, нпр. мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице и др. За изучавање грађе ћелија и ткива треба користити школски микроскоп. У складу са могућностима, потребно је фаворизовати индивидуални ангажман ученика у изради микроскопских препарата и микроскопирању.

Главне групе једноћелијских еукариотских организама треба обрадити кроз упоредни преглед грађе и сличности/разлике основних животних функција код једноћелијске алге, амебе, бичара, трепљара. Не ићи у детаљније систематске поделе у оквиру групе Протиста.

Паралелно са компаративним прегледом грађе на методски одабраним представницима који су познати ученицима из ранијег образовања или непосредног окружења, треба обрадити и сличности и разлике у грађи и обављању основних животних процеса главних група биљака, гљива и животиња. Сличности и разлике у грађи ткива и органа значајних за обављање основних вегетативних процеса (исхране, дисања и излучивања) биљака обрадити паралелно, тј. компаративним прегледом грађе методски одабраних представника (вишећелијска алга, маховина, папрат, голосеменица, скривеносеменица). При обради теме транспорта воде и супстанци кроз биљку, обрадити и појам ћелија затварачица, као пример ћелија са специфичном функцијом у биљци. Сличности и разлике у грађи репродуктивних органа и размножавању биљака такође обрадити на методски одабраним представницима (вишећелијска алга, маховина, папрат, голосеменица, скривеносеменица) и повезати са значајем и улогом полног размножавања код биљака (исходи из области *Наслеђивање и еволуција*). Овде се може обрадити и тема животни циклуси биљака (такође из области *Наслеђивање и еволуција*), без улажења у детаље смене генерација сваке појединачне групе биљака. Потребно је ставити акценат на биолошки значај разноврсности цвета и цвасти у функцији размножавања (без детаљнијег улажења у типове цвасти): једнополни и двопolni цветови и цвасти, симетрија, боја, мирис, нектар, анатомија цвета у функцији опрашивања итд. Раст биљака (нагласити да је заснован на митотичким деобама, које су обрађиване у оквиру области *Наслеђивање и еволуција*) треба обрадити на примерима код вишећелијске алге, зељасте и дрвенасте биљке). Изучавање покретљивости (покрета) биљака, као једне од заједничких особина живих бића по могућности обрадити кроз огледе, наслањајући се на већ познате примере помињане у претходним разредима у оквиру обраде међусобних утицаја живих бића и животне средине, или на новим примерима из сопственог окружења.

Компаративни преглед грађе и функције животиња треба реализовати кроз обраду на методски одабраним представницима, који су од раније били познати ученицима: 1) Заштита тела (кроз упоредни преглед грађе и функције телесног покривача (интегумент, кожа) на методски одабраним представницима главних група животиња. Овде се могу обрадити и неке ћелије са специфичном функцијом, нпр. жарне ћелије. 2) Потпора и покретљивост – упоредни преглед телесних структура које обезбеђују потпору и покретљивост главних група животиња на методски одабраним представницима. Обрадити спољашњи и унутрашњи скелет животиња. Поменути да код животиња (нарочито оних без присуства чврстог скелета) и течност у телу може играти улогу скелета (хидроскелет). Обрадити мишићне ћелије као ћелије са специфичном функцијом, које својим радом делују на скелет, односно заједно са скелетом омогућавају покретљивост појединих делова тела/целог организма. 3) Пријем дражи и реаговање на дражи обрадити на посебним часовима, кроз упоредни преглед главних чула и упоредни преглед нервног система на методски одабраним представницима главних група животиња. При обради нервног система треба обрадити ћелије са специфичном грађом и функцијом – нервне ћелије, које омогућавају реаговање на дражи из спољашње и унутрашње средине. Такође, ученицима скренути пажњу да се код већине група животиња врши груписање нервних ћелија у појединим деловима тела (ганглије, мозак – повезати са предностима оваквог груписања и са цефализацијом), док се ређе појединачне нервне ћелије повезују у мреже (нпр. код медузе, што има везе са симетријом). 3) Обезбеђивање енергије за организам – врши се захваљујући исхрани и дисању. Иако се, због обимности, исхрана и дисање обрађују на посебним часовима, треба нагласити њихову

нераскидиву улогу у обезбеђивању енергије за све животне функције. Кроз упоредни преглед треба обрадити разноврсност грађе органа за варење главних група животиња, у односу на њихов начин исхране (нпр. дужина црева код типичног карнивора/хербивора/омнивора, грађа кљуна, вољка и бубац, слепо црево...). Органе за дисање обрадити на типичним примерима водених и копнених животиња, као и кроз израду различитих модела/шема/стрипа... 4) Транспорт супстанци кроз тело приказати кроз упоредни преглед грађе и функције система органа за циркулацију главних група животиња, на методски одабраним представницима. Напоменути да и спољашња средина (вода) може бити у функцији транспортног медијума, као и да постоје посебне телесне течности (крв, лимфа, хемолимфа). Потребно је поменути постојање отвореног и затвореног транспортног система, као и да у оквиру затвореног транспортног система циркулише течно ткиво – крв са крвним ћелијама, које имају одређене специфичне функције. Нагласити да се управо на крвним ћелијама налазе фактори важни за одређивање крвних група, које ученици треба да савладају кроз вежбања о наслеђивању АВО система крвних група. Осврнути се на значај поклапања крвних група при трансфузији и трансплантацији (веза са *Наслеђивање и еволуција*). У оквиру обраде затвореног транспортног (крвног) система кичмењака (човека) кроз практичне вежбе обрадити пулс и крвни притисак, као и демонстрацију/вежбу пружања прве помоћи у случају повреде крвних судова (из области *Човек и здравље*). 5) Излучивање треба обрадити кроз упоредни преглед грађе и функције органа за излучивање, у контексту живота у води/на копну (проблем/решење), главних група животиња, на методски одабраним представницима водених и копнених организама. 6) Размножавање треба обрадити кроз упоредни преглед начина размножавања главних група животиња на методски одабраним представницима, са примерима животиња одвојених полова и хермафродита. Треба обрадити значај и улогу полног размножавања и поређење животних циклуса (потпуно и непотпуно развиће, спољашње и унутрашње оплођење, појам ларве) само на примерима инсеката и водоземаца (веза са оквиру области *Наслеђивање и еволуција*). Не треба обрађивати ендокрини систем, пошто ће његова грађа и функције бити обрађена у наредном разреду.

Компаративни преглед грађе главних група гљива: плесни, квасци, печурке треба обрадити кроз преглед сличности и разлика у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима. Са гљивама треба обрадити и лишајеве, као пример обострано корисне заједнице организама (нпр. једноћелијске алге и гљиве). Ученици би могли да буду укључени у реализацију мини истраживачког пројекта *Гљиве и лишајеви мога краја*. Препоручује се истраживање у непосредном окружењу и одређивање типичних врста гљива и лишајева уз употребу једноставних кључева и прављење забелешки на терену (веза са остваривањем исхода из области *Порекло и разноврсност живог света*). Ове активности треба изводити искључиво уз присуство наставника, као и родитеља – волонтера. Потребно је упозорити ученике да кидање и брање јединки није дозвољено због заштите диверзитета и сигурности ученика. Компаративни преглед главних група гљива може се повезати и са облашћу *Човек и здравље*, у оквиру обраде *Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном*. Уколико се приликом обраде теме о гљивама планира демонстрација/посматрање плесни (у петри шољи, на хлебу и сл.), обратити пажњу да ли у одељењу има ученика који могу бити алергични на ове агенсе.

Уз одговарајуће примере упоредне грађе главних група биљака, гљива и животиња треба увести појмове конвергенције и дивергенције, као везу са исходима из области *Живот у екосистему*.

Препоручени број часова за реализацију ове области је 31:13 часова за обраду, 10 за утврђивања, 5 за вежбе и 1 за обраду са вежбама, и 2 за утврђивање са вежбама.

### **Област: Порекло и разноврсност живог света**

У достизању исхода *разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева и повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила* неопходно је ослањати се на област *Јединство грађе и функције*, будући да ученици треба да се баве системом класификације живих бића, који је заснован на еволуционом пореклу, односно сличностима и разликама између припадника различитих таксономских група. Увод у систематику би требало засновати на приказу основних принципа систематике, навођењем основних систематских категорија, као и спомињањем биномне номенклатуре (иако деца у овом узрасту не треба да уче латинска имена). На основу биномне номенклатуре може се демонстрирати принцип – врсте унутар једног рода, а затим се по истом принципу може појаснити припадност родова једној фамилији, фамилија реду, итд. Крупну слику разноврсности живота, на нивоу кола и класе, треба представити дрветом живота. Имајући у виду да су ученици са дрветом живота упознати у ранијим разредима, увођење употребе дихотомих кључева може се засновати на ранијим знањима (кроз вежбу). На пример, критеријум „има/нема једро“ је прва дихотомија коју могу да уоче на дрвету живота (прокариоти-еукариоти), затим, „једноћеличност/вишећеличност“ (код еукариота), „аутотрофија/хетеротрофија“ (код еукариота – алге, биљке, гљиве, животиње), „има/нема диференцирана ткива“ (код еукариота), „тип симетрије“ (код еукариота), итд.

Знања из упоредне грађе/телесне организације главних група биљака, гљива и животиња (из области *Јединство грађе и функције*), треба да представљају основ за разврставање организама према задатим критеријумима, применом дихотомих кључева, након обраде сваке од ових група. Дакле, систематику треба обрадити мање детаљно, а инсистирати на правилима примене, односно практичној примени дихотоног кључа, чиме би ученици, након демонстрације одговарајућих примера од стране наставника, били оспособљени да сами разврставају жива бића и на основу задатих критеријума одреде њихову позицију на дрвету живота. На пример, ученици могу кроз вежбу на часу да групишу организме приказане на фотографијама, према задатим критеријумима (до нивоа кола/класе). Груписање треба да иде само до нивоа главних група уз истицање карактеристика на основу којих ће ученик моћи да неки организам из сопственог окружења (нпр. паука, птицу, инсекта, голосеменицу, скривеносеменицу...) сврста у одређену групу. Будући да би обрада систематике унутар сваке групе требало да укључује активно учешће ученика под вођством наставника, ови часови представљају и обраду и вежбе. У оквиру ових часова треба представити и примере конвергенције (на супрот дивергенцији), као очигледно одступање од принципа „сличност = сродност“ (нпр. крила инсеката и крила кичмењака, пераја китова и риба, млечике и кактуси, итд). Ове теме надовезују се на стечено знање о адаптацијама.

Основне принципе систематике, кроз порекло и диверзификацију група организама од заједничког претка, треба илустровати приказом прелазних фосила. На овај начин, ученици ће стећи увид у променљивост живог света, као и у чињеницу да садашња флора и фауна, које могу проучавати и класификовати, представљају резултат еволуције живог света током милијарди година на планети Земљи. Другим речима, живи свет пре више милиона година није изгледао као данас, нити живи свет пре 500 милиона година, итд. Ова знања су важна и за сагледавање будућности биодиверзитета на Земљи – последица антропогеног деловања, климатских промена, тектонских промена, и других процеса.



### **Област: Живот у екосистему**

За достизање исхода ове области акценат је на односима организама у биоценози и популацијама (природни прираштај и миграције) и еколошким факторима као факторима природне селекције.

У достизању исхода *поређи прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима*, препорука је да се користе теренска истраживања у паровима/групи. Ученици треба да прикупе податке о различитим врстама које живе на различитим стаништима. Није непоходно да знају назив врсте, довољно је да их разликују (пар/група прикупља податке о једној врсти). Податке могу да представе графички нпр. зависност бројности од неког еколошког фактора (рецимо осветљености). Иако на станишту делује комплекс фактора, треба изабрати онај који је у том тренутку ограничавајући. Сумирањем резултата свих парова/група ученици стичу целовиту слику о утицају одређеног еколошког фактора на бројност различитих врста.

Исход – *илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције* се ослања на област *Наслеђивање и еволуција*. Знања о еколошким факторима треба да повежу са природном селекцијом. Посебну пажњу треба обратити на везу грађе опрашивача (не само инсеката) и грађе цветова. На пример дужина кљуна колибрија је у вези са „дубином“ на којој се налази нектар, облик цвета орхидеје изгледом и мирисом подсећа на женку бумбара, формирање цвасти повећава могућност опрашивања, облик кљуна зеба зависи од доступне хране... Деловање абиотичких фактора се може илустровати на примеру кактуса: адаптације на високе температуре и малу, неравномерно распоређену количину падавина,.

Исход – *идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране* представља проширивање и продубљивање знања о трофичким односима и ланцима ихране. Обрада треба да буде праћена радионичарским, односно групним радом, нпр. од ланаца исхране ученици треба да направе мреже или обрнуто, на основу задатог текста који описује биоценозу треба да направе мреже исхране и слично. Не препоручује се обрада кружења супстанце и преноса енергије.

За достизање исхода *повезује утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају* потребно је обрадити комплекс еколошких фактора који одређују распрострањење 8 основних животних области на копну (тундре, тајге, лишћарске листопадне шуме, медитеранске шуме и макије, саване, кишне тропске шуме степе, пустиње) и обрадити комплекс еколошких фактора који одређују услове живота у воденим биомима (морима и океанима). Препорука је да час утврђивања буде истовремено и вежба. Ученицима се могу понудити слике организама које треба да групишу по задатим критеријумима и повежу како еколошки фактори делују на животну форму, на пример мајмуни који насељавају кишне тропске шуме имају дуг реп који им служи за прихватање, животиње које живе у хладним пределима морају имати скраћене периферне делове како не би одавали превише топлоте...

Исход – *на примерима конвергенције и дивергенције анализира разлику између сличности и сродности организама* је у вези са исходима области *Порекло и разноврсност* и *Наслеђивање и еволуција*. Ученици се могу и у оквиру тих тема упознати са појмовима конвергенције и дивергенције, а на карактеристичним примерима увиде да сличност не подразумева увек и сродност и обрнуто.

Грађа органа за варење/начин исхране може се повезати са актерима ланаца исхране/ мреже исхране. Слично је и са подударношћу грађе опрашивача и цветова, у оквиру исте области. Препорука је да ученици самостално траже примере конвергенције и дивергенције а да им се понуде материјали са упоредним прегледом биљних органа, упоредним прегледом

скелета кичмењака, крила инсеката и крила кичмењака и слично. Добар пример је разноврсност грађе глодара у зависности од станишта (слепо куче, дабар, капибара...).

За достизање исхода *предлаже акције заштите биодиверзитета и учествује у њима*, на основу позитивних примера деловања човека на животну средину, ученици треба да осмисле предлоге (који се односе на стање у свих 8 копнених животних области, као и у воденим биомима), уз напомену да није свака акција истовремено и добра акција. Пре планирања акција препорука је да се ученици упознају са примерима уништавања кишних тропских шума где је често видљив само губитак кисеоника а не и губитак врста и чињеница да се ове шуме много теже обнављају од неких других екосистема, да истраже како прехранбени производ Нутела уништава лемуре (веза употребе палминог уља у производњи прехранбених производа и претварање станишта лемура у плантаже палми.)

Ученицима се могу дати задаци да израчунају колико пластике поједу животиње или колико угљен-диоксида емитује један аутомобил са возачем а колико аутобус пун путника. Једна од активности може бити пројекат Планета инсеката у оквиру кога ученици могу да истраже биодиверзитет инсеката, угроженост опрашивача и значај инсеката за екосистеме.

Препоручени број часова је 11:4 часа за обраду, 4 (6) за вежбе и 3 за утврђивање и систематизацију. Као и у другим областима подразумева се да ученици активно уче уз усмеравање (вођење) од стране наставника и да су часови обраде или утврђивања истовремено и вежбе.

### **Област: Човек и здравље**

За достизање исхода *аргументује предности вакцинације* требало би обрадити особине и грађу вируса, као и начине преношења и превенције најчешћих вирусних болести. Пожељно је да то буду болести против којих постоји вакцина, било да су у обавезном или у препорученом програму имунизације. Истовремено, то је прилика да се ученици подсети путева преношења и начина превенције најчешћих бактеријских болести (6. разред). При обради имунитета и вакцинације требало би се задржати на основном објашњењу настанка имунитета без дубљег залажења у механизме настанка антитела (једна врста белих крвних зрнаца учествује у стварању имунитета, повезати са раније обрађиваним ћелијама крви у *Јединство грађе и функције*). Наставник би требало да на једноставан начин ученицима објасни разлике између урођеног/стеченог и пасивног/активног имунитета, као и да пасивни вештачки имунитет обради на информативном нивоу. Током објашњавања значаја вакцина пожељно је користити званичне статистичке податке и упутити ученике где те податке могу и сами да пронађу (Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, Удружење педијатара Србије...).

Током обраде правила чувања и припремања намирница наставник би требало да упути ученике да повежу сазнања са оним што им је познато о бактеријама (6. разред) и гљивама (раније, током 7. разреда). Током увежбавања анализирања задатог јеловника са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране ученици ће допунити знања о правилној исхрани стечена у 5. разреду, делом у настави биологије, а делом кроз предмет Физичко и здравствено васпитање. Када ученици стекну знања о поремећајима исхране, моћи ће, у складу са тим, да процене сопствене животне навике. Стицање умења прављења плана дневних и недељних активности које ће посветити раду, одмору и рекреацији, а које се може обрађивати и кроз вршњачку едукацију, допринеће бољем процењивању сопствених животних навика. (Биолошки смисао адолесценције треба обрадити уз

подсећање на промене кроз које пролази човек током одрастања, разлике међу људима у погледу изгледа, понашања. Отворена дискусија са ученицима у којем они излажу своје мишљење, ставове и животно искуство, могао би бити један од начина обраде градива. )

Потребно је да ученик зна да коришћење психоактивних супстанци доводи до физичке и психичке зависности, у којој мери је то штетно за појединца, породицу и друштво, као и да зна коме се треба обратити за помоћ и лечење од зависности. Могући начини за достизање исхода *доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци* су емитовање едукативних филмова, позивање бившег наркомана да исприча своје животно искуство или да ученици направе кратке драматизације/скечеве на ову тему.

### III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици партиципирају, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања,

| Ниво исхода                                                      | Одговарајући начин оцењивања                                                                                             |
|------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Памћење (навести, препознати, идентификовати...)                 | Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова. |
| Разумевање (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...) | Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји.                                                               |
| Примена (употребити, спровести, демонстрирати...)                | Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације.                                                                     |
| Анализирање (систематизовати, приписати, разликовати...)         | Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема.                                                  |
| Евалуирање (проценити, критиковати, проверити...)                | Дневници рада ученика, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци.                                             |
| Креирање (поставити хипотезу, конструисати, планирати...)        | Експерименти, истраживачки пројекти.                                                                                     |

као и оцењивање са његовом сврхом:

|                 |                           |
|-----------------|---------------------------|
| Сврха оцењивања | Могућа средства оцењивања |
|-----------------|---------------------------|

|                                 |                                                                                                          |
|---------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Оцењивање наученог (сумативно)  | Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји.                                             |
| Оцењивање за учење (формативно) | Посматрање, контролне вежбе, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе. |

За сумативно оцењивање знања и вештина научног истраживања ученици би требало да решавају задатке који садрже неке аспекте истраживачког рада, да садрже новине тако да ученици могу да примене стечена знања и вештине, а не само да се присете информација и процедура које су запамтили, да садрже захтеве за предвиђањем, планирањем, реализацијом неког истраживања и интерпретацијом задатих података. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, најчешће се користе тестови знања. На интернету, коришћењем кључних речи *outcome assessment (testing, forms, descriptiv/numerical)*, могу се наћи различити инструменти за оцењивање и праћење.

У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада. Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. практичан рад (тимски рад, пројектна настава, теренска настава и слично), може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

У процесу оцењивања добро је користити портфолио (збирка докумената и евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења портфолија су вишеструке: омогућава континуирано и систематско праћење напредовања, подстиче развој ученика, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији и поузданији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика.

Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, а који су у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика и процес наставе и учења, себе и сопствени рад. Све што се покаже добрим и корисним наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а све што се покаже као недовољно ефикасно требало би унапредити.

Назив предмета

**ХЕМИЈА**

Циљ

**Циљ** учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

Разред

**Седми**

Годишњи фонд часова

**72 часа**

| <b>ИСХОДИ</b><br><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b>                                                                     | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја;</li> <li>– правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини;</li> <li>– експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци;</li> <li>– повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневно животу и различитим професијама;</li> <li>– налази потребне информације у различитим изворима користећи</li> </ul> | <p align="center"><b>ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС</b></p> | <p>Предмет изучавања хемије. Везе између хемије и других наука. Примена хемије у различитим делатностима и свакодневном животу.</p> <p>Супстанца. Врсте супстанци: хемијски елементи, хемијска једињења и смеше.</p> <p><b><u>Демонстрациони огледи:</u></b></p> <p>демонстрирање узорака елемената, једињења и смеша.</p>                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <p align="center"><b>ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА</b></p>                                     | <p>Хемијска лабораторија и експеримент. Лабораторијско посуђе и прибор. Физичка и хемијска својства супстанци. Физичке и хемијске промене супстанци.</p> <p><b><u>Демонстрациони огледи:</u></b></p> <p>демонстрирање правилног руковања лабораторијским посуђем и прибором, и правилног извођења основних лабораторијских техника рада; испитивање физичких и хемијских својстава и промена супстанци.</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>основну хемијску терминологију и симболику;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу;</li> <li>– објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима;</li> <li>– разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша;</li> <li>– представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула;</li> <li>– повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента;</li> <li>– разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула;</li> <li>– разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци;</li> <li>– објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце;</li> <li>– изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора;</li> <li>– напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и</li> </ul> |                                                                                                 | <p><b>Лабораторијска вежба I:</b> основне лабораторијске технике рада: мешање, уситњавање и загревање супстанци.</p> <p><b>Лабораторијска вежба II:</b> физичка својства супстанци, мерење масе, запремине и температуре супстанце.</p> <p><b>Лабораторијска вежба III:</b> физичке и хемијске промене супстанци.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <p style="text-align: center;"><b>АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ</b></p>                             | <p>Атоми хемијских елемената. Хемијски симболи.</p> <p>Грађа атома: атомско језгро и електронски омотач.</p> <p>Атомски и масени број, изотопи.</p> <p>Распоред електрона по нивоима у атомима елемената.</p> <p>Периодни систем елемената (ПСЕ), закон периодичности и веза између броја и распореда електрона по нивоима у атомима елемената и положаја елемената у ПСЕ.</p> <p>Племенити гасови. Својства и примена.</p> <p><b>Демонстрациони огледи:</b> формулисање претпоставке о честичној грађи супстанци.</p> <p><b>Вежба IV:</b> одређивање валентног нивоа и броја валентних електрона.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <p style="text-align: center;"><b>МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА</b></p> | <p>Ковалентна веза: молекули елемената и молекули једињења. Атомска и молекулска кристална решетка.</p> <p>Јонска веза и јонска кристална решетка.</p> <p>Валенца. Хемијске формуле и називи.</p> <p><b>Демонстрациони огледи:</b> својства супстанци са ковалентном и јонском везом.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>квантитативно значење;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса;</li> <li>– опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника;</li> <li>– разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења;</li> <li>– индикаторима испита и на рН скали процени киселост раствора;</li> <li>– тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа.</li> </ul> |                                                      | <p><b>Лабораторијска вежба V:</b> упоређивање својстава супстанци са јонском и супстанци са ковалентном везом.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <p><b>ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ</b></p>            | <p>Смеше: хомогене и хетерогене. Раствори – хомогене смеше. Растварање и растворљивост. Вода и ваздух – хомогене смеше у природи.</p> <p>Масени процентни састав смеша. Раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета.</p> <p><b>Демонстрациони огледи:</b> састав и својства смеша; раствори и њихова својства; растворљивост; незасићени, засићени и презасићени раствори; раздвајање састојака смеша.</p> <p><b>Лабораторијска вежба VI:</b> испитивање растворљивости супстанци.</p> <p><b>Лабораторијска вежба VII:</b> раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <p><b>ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ</b></p> | <p>Хемијске реакције. Закон о одржању масе. Хемијске једначине.</p> <p><b>Демонстрациони огледи:</b> мерење и упоређивање укупне масе супстанци пре и после хемијске реакције у отвореном и затвореном реакционом систему.</p> <p><b>Вежба VIII:</b> састављање једначина хемијских реакција.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

|  |                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--|----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <b>ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ</b>                       | <p>Релативна атомска и релативна молекулска маса.<br/> Количина супстанце и мол. Моларна маса.<br/> Закон сталних односа маса.<br/> Масени процентни састав једињења.<br/> Израчунавања на основу једначина хемијских реакција.<br/> <b>Лабораторијска вежба IX:</b> мерење масе супстанце и израчунавање моларне масе и количине супстанце.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|  | <b>ВОДОНИК И КИСЕОНИК, И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ</b> | <p>Водоник.<br/> Кисеоник. Оксидација, сагоревање и корозија.<br/> Оксиди: хемијске формуле, називи и основна својства.<br/> Киселине: хемијске формуле, називи и основна својства.<br/> Хидроксиди (базе): хемијске формуле, називи и основна својства.<br/> Мера киселости раствора: рН-скала.<br/> Неутрализација – хемијска реакција киселина и хидроксида (база).<br/> Соли: формуле и називи.<br/> <b>Демонстрациони огледи:</b><br/> испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора; реакција неутрализације.<br/> <b>Лабораторијска вежба X:</b> испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора.</p> |

**Кључни појмови садржаја:** хемија, супстанца, елемент, једињење, смеша, хемијска лабораторија, оглед, хемијско својство, хемијска промена/хемијска реакција, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, хемијски симбол, хемијска формула, хемијска једначина, Периодни систем елемената, масени процентни састав, количина супстанце, оксид, киселина, хидроксид, со, рН вредност.



## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења Хемије првенствено је оријентисан на процес учења и остваривање исхода. Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи хемију. Они омогућавају да се циљ наставе хемије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Исходи представљају ученичка постигнућа и као такви су основна водиља наставнику који креира наставу и учење. Програм наставе и учења хемије је тематски конципиран. За сваку област/тему предложени су садржаји, а ради лакшег планирања наставе предлага се оријентациони број часова по темама.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода Хемије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из хемије и других предмета;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

### I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм наставе и учења оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. При планирању наставе и учења важно је имати у виду да се исходи разликују по потребном времену за њихово постизање. Неки се лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Потребно је да наставник за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, у односу на одабрани исход, дефинише исходе специфичне за дату наставну јединицу. Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама због успостављања корелација са предметима. У фази планирања наставе и учења треба имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одређује садржаје предмета. Препоручен је број часова за реализацију сваке теме који укључује и предвиђене лабораторијске вежбе, вежбе и демонстрационе огледе. Формирање појмова треба базирати на демонстрационим огледима и лабораторијским вежбама. Ако у школи не постоје супстанце предложене за извођење демонстрационих огледа и лабораторијских вежби, огледи се могу извести са доступним супстанцама.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

### Хемија као експериментална наука и хемија у свету око нас

Хемија као експериментална наука и хемија у свету око нас је тема у којој ученици идентификују појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, кроз различите примере из савременог живота (на пример, производња и прерада хране, производња лекова, нових врста грађевинских и изолационих материјала, козметичких производа, средстава за хигијену, конзерванаса, боја, лакова). Ученици би требало да уоче да је развијеност хемијске производње значајан показатељ нивоа развијености друштва, да хемијски производи представљају стално окружење савременог човека, са свим добитима и ризицима. Хемија као природна наука, заједно са физиком и биологијом, пружа могућност комплексног сагледавања природе и доприноси да ученици формирају позитиван став према њеном очувању.

У оквиру теме ученици идентификују да је предмет изучавања хемије супстанца. На основу претходног знања разликују супстанцу и физичко тело, класификују супстанце према сложености састава на хемијске елементе и хемијска једињења, и сазнају да се елементи и једињења у природи могу наћи као чисте супстанце и као састојци смеша. Зато је важно да у оквиру демонстрације ученици посматрају узорке хемијских елемената, једињења и смеша, познатих из свакодневног живота. У овом периоду од њих се не може очекивати да прецизирају разлику у саставу различитих једињења.

Препоручени број часова за реализацију ове теме је 3.

### Хемијска лабораторија

У оквиру ове теме ученици уочавају улогу експеримента у хемији, усвајају основна правила понашања у хемијској лабораторији, мере опреза при руковању супстанцама, лабораторијским посуђем и прибором, мере заштите себе и других, заштите животне и радне средине, и мере прве помоћи у случају повреде при раду. Ученици започињу учење о правилима понашања и мерама опреза у раду, а она се даље разрађују на садржајима наредних тема. Знања и вештине које ученици стичу на овим часовима неопходна су и за задовољавање свакодневних животних потреба.

Почев од ове теме, ученици се упознају са основним техникама рада у лабораторији (мешање, уситњавање и загревање супстанци), као и техникама: посматрања, мерења, бележења и уочавања правилности међу прикупљеним подацима, формулисања објашњења, извођења закључака.

Ученици експериментално испитују и описују физичка и нека хемијска својства супстанци, на пример, запаљивост, као и физичке и хемијске промене супстанци и повезују их са применом у свакодневном животу и различитим професијама.

У *демонстрационим огледима* ученици уочавају које се лабораторијско посуђе и прибор користи у експерименталном раду, како се правилно њиме рукује, уочавају и разликују физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци. Да би ученици препознали када је дошло до хемијске реакције, могу се демонстрирати огледи: издвајање гаса (реакција између цинка и хлороводоничне киселине, реакција између натријум-хидрогенкарбоната и етанске киселине), издвајање талога (реакција између раствора олово(II)-нитрата и калијум-јодида, бакар(II)-сулфата и натријум-хидроксида), промена боје реактаната (сагоревање хартије и сахарозе, разлагање амонијум-дихромата), појава светлости (сагоревање траке магнезијума). У овом периоду учења хемије важно је да ученици само уоче шта указује на хемијску промену (хемијску

реакцију). У оквиру ове теме ученици први пут изводе лабораторијске вежбе. Потребно је да они претходно виде како се правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама и зато је важно да посматрају демонстрације огледа пре сваке вежбе. То важи и за све остале теме.

Препоручени број часова за реализацију ове теме је 7 и три лабораторијске вежбе.

### **Атоми и хемијски елементи**

Учење шта је атом, о структури атома и субатомским честицама (протони, електрони, неутрони), ученици би требало да започну на примеру атома хелијума (с обзиром на то да атом најзаступљенијег изотопа водоника нема неутроне). Потребно је да ученици упореде наелектрисање и масу протона, неутрона и електрона, а потом наелектрисање, масу и величину атомског језгра и електронског омотача. Ученици би требало да примењују појмове атомски и масени број у описивању структуре атома. У овом периоду учења хемије ученици би требало да прошире дефиницију хемијског елемента тиме да хемијски елемент изграђује једна врста атома, тј. да сви атоми хемијског елемента имају исти број протона, односно атомски број.

Учећи о структури атома ученици би требало да користе различите моделе атома (слике, тродимензионалне и анимиране моделе атома доступне преко савремених информационо комуникационих технологија, ИКТ). При томе је важно да ученици критички посматрају моделе, уочавају информације о структури атома које модели пружају, као и њихова ограничења.

Учећи о изотопима важно је да ученици уоче да атоми једне врсте, тј. једног хемијског елемента, могу да се разликују према броју неутрона. Уз то, потребно је да уоче различиту заступљеност изотопа у природи и да познају каква је њихова практична примена.

У оквиру ове теме ученици први пут разликују врсте хемијских елемената: метале, неметале, металоиде и племените гасове. Они би требало да уоче: када је максимално попуњен валентни ниво, распоред електрона у атомима племенитих гасова, да шематски представљају распоред електрона по енергетским нивоима, и да повезују распоред електрона у атому елемената са положајем елемента у Периодном систему елемената.

Учећи о племенитим гасовима ученици би требало да повезују структуру атома са својствима елемената, применом, као и са заступљеношћу њихових слободних атома у природи.

*Демонстрациони огледи:* демонстрирање огледа за постављање претпоставке о честичној структури супстанце: растварање калијум-перманганата у води и разблаживање раствора калијум-перманганата.

Препоручени број часова за реализацију ове теме је 10 и једна вежба.

### **Молекули елемената и једињења, јони и јонска једињења**

Током учења садржаја ове теме, ученици би требало да наставе повезивање својстава и структуре супстанци. При томе, важно је да уоче веома малу заступљеност слободних атома у природи, тј. да су само атоми племенитих гасова слободни. Удруживање атома у стабилне молекуле, односно грађење ковалентне везе, ученици би требало да уче на примерима: водоника, хлора, кисеоника, азота, хлороводоника, воде и амонијака, а о јонској хемијској вези на примерима: натријум-хлорида,

натријум-оксида и магнезијум-хлорида. Ученици би требало да пишу формуле и називе супстанци користећи појам валенце. Учећи о хемијској вези могу користити моделе атома, молекула, јона, кристалних решетки доступних преко савремених ИКТ.

Посматрањем *демонстрационих огледа* ученици би требало да уоче разлике својстава супстанци са поларном и неполарном ковалентном везом – скретање млаза поларне супстанце у електричном пољу; поларност воде и етанола. Такође, као и да уоче разлике својстава супстанци са јонском и ковалентном везом: растворљивост, температура топљења, и агрегатно стање при стандардним условима.

Препоручени број часова за реализацију ове теме је 9 и једна лабораторијска вежба.

### **Хомогене и хетерогене смеше**

Током учења садржаја теме ученици формирају појмове: хетерогена и хомогена смеша, раствори и растворљивост, разликују квалитативни и квантитативни састав смеша и представљају квантитативни састав смеша преко масеног процентног састава.

Ученици треба да овладају основним техникама раздвајања састојака смеша и да их самостално изводе: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета. (Могу се информисати и о осталим техникама раздвајања састојака смеша).

Требало би да препознају воду за пиће, ваздух, али и речну воду или морску воду, као примере хомогених смеша. Упоредјујући различите узорке вода у природи и разматрајући различите природне или деловањем човека изазване промене у њиховом саставу, треба да уоче када вода и ваздух представљају хомогене, а када хетерогене смеше. При томе, важно је да разликују воду као једињење (чиста супстанца), од примера вода у природи које су смеше (изворска, морска, речна, језерска, подземна, минерална вода, атмосферска и отпадна вода). Ученици би требало да објасне шта се раствара у води, да схвате значај воде за живот, и да је чувају од загађења. Важно је да знају су неке супстанце загађујуће за ваздух, али и да се могу предузети мере у циљу спречавања загађивања ваздуха.

Израчунавања у вези са масеним процентним саставом смеша ученици би требало да у највећој мери повезују са саставом комерцијалних производа (на пример, медицинска средства, прехранбени производи, средства за одржавање хигијене).

У *демонстрационим огледима* ученици би требало да уоче да је састав смеша произвољан, да састојци смеша не мењају својства у смешама и да својства смеша зависе од заступљености састојака у смешама. Они би требало да виде како се припремају раствори, на пример припремање презасићеног раствора натријум-ацетата и кристализацију растворене супстанце. Препоручује се и демонстрирање огледа којим се показује да у води има раствореног кисеоника, растварање калијум-перманганата и јода у води и неполарним растварачима („хемијски коктел”). Поред наведеног, пре лабораторијске вежбе намењене раздвајању састојака смеша, потребно је да наставник демонстрационим огледима покаже како се изводе поједини поступци.

Препоручени број часова за реализацију ове теме је 11 и две лабораторијске вежбе.

### **Хемијске реакције и хемијске једначине**

У оквиру теме ученици треба да граде квалитативно и квантитативно значење хемијске једначине којом се представља одређена хемијска промена, да примењују значење коефицијента и да разликују коефицијент од индекса. Закон о одржању масе ученици треба да разумеју са становишта честичне структуре супстанце, тј. да је маса супстанце пре и после хемијске реакције иста, јер је број атома пре и после хемијске реакције исти.

Ученици би требало да усмене и текстуалне описе хемијских реакција преводe у симболички запис, тј. да записују једначине хемијских реакција, разликују реактанте од производа хемијске реакције и одређују коефицијенте у хемијској једначини. Ученици би требало да уоче топлотне ефекте при физичким и хемијским променама супстанци, тј. да се током промена ослобађа или троши топлота на пример, при растварању натријум-хидроксида и растварању амонијум-хлорида у води.

При писању хемијских формула супстанци и записивању једначина хемијских реакција ученици уче и како се пишу хемијске формуле у програмима за обраду текста и посебним програмима креираним за ту сврху.

Велики значај у усвајању нових појмова у овој теми имају *демонстрациони огледи*: сагоревање свеће, реакција између натријум-хидрогенкарбоната и сирћетне киселине, реакција између натријум-хлорида и сребро-нитрата, и баријум-хлорида и натријум-сулфата.

Препоручени број часова за реализацију ове теме је 8 и једна вежба.

### **Израчунавања у хемији**

У оквиру ове теме ученици формирају појмове: релативна атомска маса, релативна молекулска маса, количина супстанце, мол, моларна маса. Ученици на основу назива или хемијске формуле супстанце израчунавају релативне молекулске масе задатих супстанци користећи таблицу ПСЕ. Лабораторијска вежба предвиђа да ученици на техничкој ваги измере масу одређене супстанце, а затим да израчунају количину супстанце, и обрнуто, да за задату количину супстанце израчунају масу те супстанце, а онда и да је измере помоћу ваге. Важно је да током израчунавања ученици успостављају везе између масе супстанце, количине супстанце и броја честица, да изводе израчунавања на основу хемијских формула – израчунавање масеног елементарног процентног састава једињења, израчунавања на основу хемијских једначина, на основу односа количине, масе и броја честица учесника у хемијској реакцији.

Препоручени број часова за реализацију ове теме је 12 и једна лабораторијска вежба.

### **Водоник и кисеоник, и њихова једињења. соли**

У последњој теми у 7. разреду ученици уче о водонику и кисеонику, и класама неорганских једињења (оксиди, киселине, хидроксиди/базе и соли). У оквиру теме ученици детаљније сазнају о својствима и практичној примени ова два елемента, као и о њиховим једињењима учећи у наставку о класама неорганских једињења. Тако ученици сазнају о заступљености водоника у природи, својствима водоника и повезују својства и примену водоника. Примењују Закон о одржању масе приликом писања хемијских једначина добијања водоника електролизом воде и сагоревања водоника. На тим примерима, ученици могу уочити разлику између хемијске реакције анализе и синтезе.

Заступљеност кисеоника у природи ученици повезују са значајем кисеоника за живи свет – дисање. Они би требало да знају да су својства  $O_2$  и  $O_3$  различита, и значај озона за заштиту живог света од зрачења из космоса.

Ученици треба да формирају појмове оксидација, сагоревање и корозија, и да уоче улогу кисеоника у овим процесима. Ученици треба да уоче да оксидација може бити бурна или тиха, и да се производи оксидације разликују по својим својствима. При томе могу се користити примери хемијских једначина реакције оксидације из теме ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ, и формуле оксида (писање на основу валенце кисеоника), из теме МОЛЕКУЛИ, ЈОНИ И ХЕМИЈСКА ЈЕДИЊЕЊА.

Потребно је да ученици кроз демонстрационе огледе и лабораторијску вежбу повежу састав и својства киселина, база и соли, да уоче шта је заједничко у саставу киселина (на пример,  $\text{HCl}$ ,  $\text{H}_2\text{SO}_4$ ,  $\text{CH}_3\text{COOH}$ ), и у саставу хидроксида/база ( $\text{NaOH}$ ,  $\text{Ca}(\text{OH})_2$ ). Промену боје индикатора у растворима различитих киселина и база требало би да повежу с постојањем  $\text{H}^+$ , односно  $\text{OH}^-$  јона у воденим растворима, што одређује и остала хемијска својства ових једињења. Важно је да то знање повежу са примерима из свакодневног живота.

Важно је да ученици испитују кисело-базна својстава комерцијалних производа (за уклањање каменца, одмашћивање рерни, чишћење сливника) и тако уоче везу између својстава и примене киселина и хидроксида.

Ученици уче о киселости раствора и рН-скали на примерима из свакодневног живота (на пример, средства за одржавање хигијене, козметички препарати, прехранбени производи, телесне течности), што им помаже у разумевању информација о рН вредности на етикетама тих производа.

Ученици на крају теме систематизују знање о киселинама, хидроксидима/базама и солима кроз *демонстрациони оглед*, испитивање електропроводљивости дестиловане воде, хлороводоничне киселине, раствора натријум-хидроксида и раствора натријум-хлорида, и разматрање зашто неке течности проводе електричну струју, а неке не проводе.

Препоручени број часова за реализацију ове теме је 12 и једна лабораторијска вежба.

## **I. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднује се процес и продукти учења. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша учење и резултат. Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета. Тако, на пример, питања у вези с демонстрацијом огледа, ученичка запажања, објашњења и закључци, могу бити један од начина формативног проверавања. Анализа ученичких одговора пружа увид у то како они примају информације из огледа и издвајају битне, анализирају ситуације, повезују хемијске појмове и појмове формиране у настави других предмета у формулисању објашњења и извођењу закључака о својствима и променама супстанци. Таква пракса праћења напредовања ученика поставља их у позицију да повезују и примењују научне појмове у контекстима обухваћеним демонстрираним огледима, доприноси развоју концептуалног разумевања и критичког мишљења, и припрема ученике да на тај начин разматрају својства и промене супстанци с којима су у контакту у свакодневном животу.

Праћење напредовања ученика требало би да обухвати све нивое презентовања хемијских садржаја: макроскопски, честични и симболички ниво. Питањима би требало подстицати ученике да предвиде шта ће се десити, да оправдају избор, објасне зашто се нешто десило и како се десило, повежу различите области садржаја, препознају питања постављена на нови

начин, извуку корисне податке, али и да процењују шта нису разумели. Ученике би требало охрабривати да презентују, објашњавају и бране стратегије које користе у решавању проблема. Тиме се они подстичу да реструктурирају и организују садржај на нов начин, издвајају релевантан део садржаја за решавање проблема, цртају дијаграме, анализирају везе између компоненти, објашњавају како су решили проблем или трагају за различитим начинима решавања проблема. Улога наставника је да води питањима или сугестијама резонување ученика, као и да пружа повратне информације. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења.

Оцењивање (сумативно проверавање) је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања циља, исхода и стандарда постигнућа. Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере и практичног рада. Важно је да активности ученика у процесу наставе и учења буду усаглашени са очекиваним исходима, и да се од ученика не очекују знања и вештине које у настави нису имали прилике да развију.

Наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад. Преиспитивање наставе према резултатима које постижу ученици је важна активност наставника и подразумева промену у методама наставе и учења, активностима и задацима ученика, изворима за учење, наставним средствима, тако да се ученицима обезбеди напредовање ка бољим постигнућима.

Назив предмета

## ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Циљ

**Циљ** учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Разред

Седми

Годишњи фонд часова

72 часа

| ИСХОДИ<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | ОБЛАСТ/ТЕМА                     | САДРЖАЈИ                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада;</li> <li>– повеже ергономију са здрављем и комфором људи при употреби техничких средстава;</li> <li>– анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине;</li> <li>– истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству;</li> <li>– разликује врсте транспортних машина;</li> <li>– повезује занимања у области машинства са сопственим интересовањима;</li> <li>– повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом;</li> <li>– провери техничку исправност бицикла;</li> </ul> | <b>ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ</b> | <p>Појам, улога и развој машина и механизма.</p> <p>Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде.</p> <p>Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи.</p> <p>Зависност очувања животне средине од технологије.</p> <p>Професије (занимања) у области машинства.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>САОБРАЋАЈ</b>                | <p>Машине спољашњег и унутрашњег транспорта.</p> <p>Подсистеми код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони).</p>                                                                                                                                                          |



|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда;</li> <li>– самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање;</li> <li>– користи CAD технологију за креирање техничке документације;</li> <li>– образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета;</li> <li>– управља моделима користећи рачунар;</li> <li>– објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја;</li> <li>– аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи;</li> <li>– идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене;</li> <li>– користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења;</li> <li>– врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду;</li> <li>– објасни улогу одређених елемената машина и механизма на једноставном примеру;</li> </ul> |                                               | Исправан бицикл/мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају.                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>ТЕХНИЧКА И<br/>ДИГИТАЛНА<br/>ПИСМЕНОСТ</b> | <p>Специфичности техничких цртежа у машинству.</p> <p>Ортогонално и просторно приказивање предмета.</p> <p>Коришћење функција и алата програма за CAD.</p> <p>Употреба 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета.</p> <p>Основне компоненте ИКТ уређаја.</p> <p>Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА</b>                   | <p>Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине.</p> <p>Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.).</p> <p>Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила).</p> <p>Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без</p>                                            |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса;</li> <li>– објасни основе конструкције робота;</li> <li>– класификује погонске машине – моторе и повеже их са њиховом применом;</li> <li>– самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта;</li> <li>– изради производ у складу са принципима безбедности на раду;</li> <li>– тимски представи идеју, потупак израде и производ;</li> <li>– креира рекламу за израђен производ;</li> <li>– врши е-кореспонденцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје;</li> <li>– процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.).</li> </ul> |                                             | <p>скидања струготине, савремене технологије обраде).</p> <p>Елементи машина и механизма (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи).</p> <p>Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња.</p> <p>Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање).</p> <p>Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни).</p> <p>Моделовање погонских машина и/или школског мини робота.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p><b>КОНСТРУКТОРСКО<br/>МОДЕЛОВАЊЕ</b></p> | <p>Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка.<br/>Самосталан/тимски рад на пројекту.</p> <p>Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација.</p> <p>Реализација пројекта – израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду.</p> <p>Представљање идеје, поступака израде и производа.</p> <p>Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума.</p>          |

|  |  |                                                                                                                                                                                              |
|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | <p>Употреба електронске кореспонденције са циљем унапређења производа.</p> <p>Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела.</p> <p>Креирање рекламе за израђен производ.</p> |
|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Кључни појмови садржаја:** машинство, саобраћај, техничка документација, енергетика, заштита личне безбедности и животне средине, предузимљивост и иницијатива.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни предмет *Техника и технологија* намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Програм наставе и учења за седми разред оријентисан је на остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет *техника и технологија*. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: *животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња и конструкторско моделовање*.

### I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи –глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Дефинисани исходи олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Настава се не планира према структури уџбеника јер ученици не треба да уче лекције по реду, већ да истражују уџбеник као један од извора података и

информација како би развијали међупредметне компетенције. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

Наставник је у планирању, припреми и остваривању наставе и учења аутономан. За сваки час треба планирати и припремити средства и начине провере остварености пројектованих исхода.

Посете музејима технике, сајмовима и обиласке производних и техничких објеката треба остваривати увек када за то постоје услови, ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др. Када за то не постоје одговарајући услови, ученицима треба обезбедити мултимедијалне програме у којима је заступљена ова тематика.

С обзиром да је настава **технике и технологије** теоријско-практичног карактера, часове треба реализовати поделом одељења на 2 (две) групе, са највише 20 ученика. Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним часовима.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у седмом разред долазе са извесним знањем из области технике и технологије која су стекли у претходним разредима, као и са одређеним животним искуствима у коришћењу различитих уређаја и учествовања у саобраћају. На томе треба градити даље стицање знања, овладавање вештинама водећи рачуна да су изузетно важни исходи овог предмета формирање правилних ставова према техници и технологији где је човек лично одговоран за њихову употребу и злоупотребу, као и за заштиту животне средине. Реализацијом вежби ученици откривају и решавају једноставне техничке и технолошке проблеме, упознају примену природних законитости у пракси, формирају свест о томе како се применом технике и технологије мења свет у коме живе. Они уочавају како на околину техника утиче позитивно, а како понекад нарушава природни склад и како се могу смањити штетни утицаји на природно окружење чиме развијају свест о потреби, значају и начинима заштите животне средине.

### Животно и радно окружење

Да би се достигли исходи за ову област, потребно је повезивати садржаје осталих области са примерима са којима се ученици готово свакодневно срећу, стимулирати их да препознају утицај технологије на живот и рад у свом окружењу као и да стекну знања о томе како су људи до сада решавали проблеме у борби за преживљавање.

Појам и улогу машина и механизма и њихово коришћење у окружењу треба представити ученицима што је могуће више на практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије. Потребно је упутити ученике да проналазе и откривају предности и противречности убрзаног развоја технологије методом истраживачког рада у групама.

Посебну пажњу треба обратити утицају технологије на животну средину, а нарочито на експлоатацију сировина, загађење ваздуха производњу токсичних отпада и њихов утицај на климатске промене. Препорука је да се што више користе мултимедијални материјали, како готови, тако и они које су ученици сами урадили.

На животну средину веома утиче и енергетска ефикасност. Да би ученици што лакше усвојили појам уштеде енергије, потребно је упутити их да на примеру свог домаћинства истраже колика је потрошња енергије, који су највећи потрошачи и шта би било најбоље учинити да би се потрошња смањила. Ово је потребно остварити задајући ученицима да прикупе и обраде податке о потрошњи појединих доступних уређаја и укупној количини потрошене енергије на месечном нивоу. У зависности од средине, може се истраживати и потрошња горива (грејање, самостални превоз, пољопривредне машине) и могућности уштеде.

У оквиру активности у којима користе машине и алате ученици су готово свакодневно изложени утицају дизајна на конфорно и безбедно руковање машинама и уређајима. Без дубљег задирања у појам ергономије објаснити ученицима како је добар дизајн предуслов за квалитетнији и безбеднији рад, као и на који начин се треба прилагодити (став, правилно држање, безбедна растојања од машина, екрана) ради постизања комфора и очувања здравља.

Препоручени број часова је 6.

### **Саобраћај**

Област која се односи на саобраћај се реализује у континуитету као важна компонента саобраћајног васпитања. На почетку реализације ове области подсетити ученике да су у претходним разредима учили о саобраћајним системима, намени, функционисању и организацији саобраћаја у оквиру саобраћајних објеката, као и о правилима и прописима за регулисање друмског саобраћаја која се, пре свега, односе на пешаке и бициклисте као учеснике у саобраћају. Посебно нагласити да је тежиште исхода у претходна два разреда било на безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају.

У седмом разреду тежиште је на саобраћајним средствима која се користе и њиховим најважнијим подсистемима (погонски, преносни, управљачки и кочиони). У складу са исходима ову област треба реализовати у два корака. У првом кораку фокус је на основним деловима саобраћајних средстава и њиховим најважнијим подсистемима друмског саобраћаја са безбедносног аспекта. Други део треба реализовати у области Ресурси и производња са аспекта елемената машина и механизма (елементи за пренос снаге и кретања, елементи за везу, специјални елементи) и са енергетског аспекта (погонске машине и мотори).

Уз помоћ мултимедије упознати ученике са машинама и њиховим главним карактеристикама спољашњег (бицикли, мопеди/мотоцикли, аутомобили, камиони, аутобуси, возови, бродови, авиони) и унутрашњег транспорта (дизалице, виљушкар, транспортери, лифтови).

При реализацији ових садржаја посебно назначити наведене подсистеме код бицикла, мопеда и аутомобила.

Оспособити ученике да самостално провере и подесе техничку исправност бицикла (управљачки, преносни и кочиони систем, пнеуматике, висину седишта, осветљење и др.) и демонстрирају поступке одржавања бицикла или мопеда. За остваривање ових исхода користити школски бицикл и постер мопеда.

Препоручени број часова је 6.

## Техничка и дигитална писменост

Ова област се ослања на усвојена знања ученика из техничког цртања у претходним разредима. Потребно је упознати и оспособити ученике за ортогонално и просторно представљање предмета и коришћење рачунарских апликација за CAD. У оквиру апликације ученици најпре креирају модел користећи 2D приказ на основу података које читају са техничког цртежа. Коришћењем 3D модела ученици активирају основне технике дизајна са циљем самосталног креирања техничког цртежа у складу са стандардима. Креирати вежбу у оквиру које ученици анализирају елемент сложеније геометрије, израђују модел користећи CAD и рендерују га.

Ученике треба упознати са наменом основних електронских компоненти рачунара и осталих ИКТ уређаја. Уколико временски оквир дозвољава, ученике упознати и са начином функционисања појединих компоненти, али на елементарном нивоу препоручено коришћењем рачунарских симулација и анимација. Код ученика треба развити свест о значају коришћења рачунарске технике у апаратима, уређајима и производним процесима и објаснити појам и улогу интерфејса у управљању и контроли. Уколико школа поседује одговарајућу опрему, реализовати вежбе у којима ће ученици управљати моделом користећи рачунар и интерфејс, у супротном исту активност реализује користењем рачунарских симулација.

Препоручен број часова за реализацију ове области је 18.

## Ресурси и производња

Упознати ученике са значајем рационалног коришћења ресурса и принципима очувања животне средине. Уколико има могућности, организовати посету установи или погону чија је делатност директно или индиректно везана за наведене принципе. Поставити ученицима задатак за самосталан рад у оквиру кога ће у свом домаћинству истражити у којој мери и на који начин се они остварују.

Уз практичне примере и реалне моделе навести ученике да закључе који се материјали најчешће користе у машинству и због којих њихових својстава. Демонстрирати правилно коришћење прибора за мерење и контролу у машинству и реализовати практичне вежбе са истима. Објаснити улогу елемената машина и механизма и демонстрирати њихов рад на моделу или путем рачунарске симулације. Потребно је увести ученике у карактеристике обраде материјала који се користе у машинству, практично демонстрирати операције и реализовати једноставну вежбу водећи рачуна о безбедности ученика. Илустровати савремене технологије обраде материјала и по могућности организовати посету производном погону који их користи. Упознати ученике са савременим производним машинама у машинској индустрији и значајем њихове примене у појединачној и серијској производњи.

Увести појам роботике и објаснити њен значај у савременој индустрији. Уколико постоји могућност, демонстрирати рад школског робота или користити рачунарску симулацију. Упознати ученике са основама конструкције робота и улогом појединих делова. Роботику повезати са наставним садржајима као што су информатичка технологија, машине и механизми, енергетика и технологија обраде материјала. Реализацију ових садржаја урадити уз корелацију са наставом Информатике и рачунарства.

Ученицима представити класификацију погонских машина – мотора и илустровати њихову примену на практичним примерима из учениковог окружења.

Препоручен број часова за реализацију ове области је 20.

### **Конструкторско моделовање**

У овом делу програма ученици кроз практичан рад примењују претходно стечена знања и вештине. Садржаје треба реализовати кроз ученичке пројекте, од графичког представљања замисли, преко планирања, извршавања радних операција, маркетинга до процене и вредновања. Наставити са алгоритамским приступом у конструкторском моделовању посебно у приступу развоја техничког стваралаштва – од идеје до реализације.

Ова тема се односи на израду модела разних машина и уређаја који су засновани на основним елементима и принципима рада машина и механизма (елементима за везу, за пренос снаге и кретања, специјални елементи). То се односи на моделовање производних машина, саобраћајних средстава, транспортних машина и уређаја, претварача енергије и др.

Један од аспекта употребе рачунара и периферних уређаја је и у функцији управљања техничким системима и процесима (интерфејс – систем веза са рачунаром) и конструкцијом робота. Реализацију ових садржаја урадити уз корелацију са наставом Информатике и рачунарства.

Пошто се ученици слободно опредељују за одређену активност у оквиру дате теме, један од корака ка дефинисању свога пројекта је проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ и адекватну литературу. Исто тако, мора се водити рачуна о принципу економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина, примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. У пројекат се може укључити и више ученика (тимски рад) уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче. У сврху боље координације чланова тима треба упутити ученике на употребу електронске кореспонденције са циљем унапређења рада на реализацији пројекта.

Избор модула активности прилагодити постојећим условима рада тј. опремљености кабинета за технику и технологију алатима и материјалом.

Приликом израде техничке документације изабраног модела, ручно или уз помоћ рачунарских апликација, примењивати научено: просторно приказивање предмета, ортогонално пројектовање као и специфичности техничког цртања у области машинства. Треба настојати да се остварује континуитет информатичке писмености с циљем да ученици науче да користе рачунар за цртање и израду презентација.

По завршетку радова треба организовати представљање идеје од које се пошло, поступака израде и готовог производа. У овој етапи се врши и процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.).

На основу утрошеног материјала, енергије и рада реализатори (појединац или тим) треба да искажу оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. У складу са предузетничким аспектима, реализатори треба да израде и одговарајуће материјале за рекламе за израђени производ.

Препоручен број часова за реализацију ове области је 22.

### **III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења.

У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др).

Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, потребно је обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу. На тај начин ученици ће бити подстакнути да промишљају о квалитету свог рада и начинима како га унапредити. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.



Назив предмета

**ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО**

Циљ

**Циљ** учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Разред

**седми**

Годишњи фонд часова

**36 часова**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b> | <b>САДРЖАЈИ</b> |
|------------------------------------------------------------------|--------------------|-----------------|
|                                                                  | <b>ИКТ</b>         |                 |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста;</li> <li>– користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста;</li> <li>– објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја;</li> <li>– креира растерску слику у изабраном програму;</li> <li>– креира векторску слику у изабраном програму;</li> <li>– користи алате за уређивање и трансформацију слике;</li> <li>– креира гиф анимацију;</li> <li>– креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана;</li> </ul> |                                   | <p>Обележавање логичке структуре и генерисање прегледа садржаја текстуалног документа.</p> <p>Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графика).</p> <p>Рад у програму за растерску графику.</p> <p>Рад у програму за векторску графику.</p> <p>Израда гиф анимација.</p> <p>Коришћење алата за снимање екрана.</p> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разликује појмове URL, DNS, IP адреса;</li> <li>– објасни појмове хипервеза и хипертекст;</li> <li>– креира, форматира и шаље електронску пошту;</li> <li>– обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности;</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                           | <p><b>ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</b></p> | <p>URL, DNS, IP адреса.</p> <p>Хипервеза и хипертекст.</p> <p>Електронска пошта, креирање налога, слање и пријем поште.</p> <p>Електронска пошта (контакти, безбедност, нежељена пошта).</p> <p>Рад на дељеним документима (текстуалним документима / презентацијама /упитницима...) у облаку.</p>                                                                                      |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити;</li> <li>– сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа;</li> <li>– подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији;</li> <li>– уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике;</li> <li>– употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика;</li> </ul>                              | <b>РАЧУНАРСТВО</b>           | <p>Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике.</p> <p>Основне карактеристике изабране графичке библиотеке.</p> <p>Методе за исцртавање основних геометријских облика.</p> <p>Подешавање боја и положаја објеката.</p> <p>Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика.</p> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– планира, опише и имплементира решење једноставног проблема;</li> <li>– проналази и отклања грешке у програму;</li> <li>– сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка:</li> <li>– креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације;</li> <li>– креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка;</li> <li>– поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника;</li> </ul> | <b>ПРОЈЕКТНИ<br/>ЗАДАТАК</b> | <p>Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.</p> <p>Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима.</p> <p>Вредновање резултата пројектног задака.</p>                                                                                                                                                  |

|                                                                                                   |  |  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
| – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен. |  |  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|

**Кључни појмови садржаја:** логичка структура и садржај документа, пиксел, резолуција, растерска и векторска графика, RGB и CMYK палете боја, гиф анимација, хипервеза, URL, електронска пошта, текстуални програмски језик, 2Д графика.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења информатике и рачунарства, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи су јасни и прецизни искази о томе шта ученик зна да уради и вредносно процени по завршетку процеса учења. Наставни програм предмета информатика и рачунарство се састоји из три тематске целине: Информационо-комуникационе технологије (скр. ИКТ), Дигитална писменост и Рачунарство.

Да би сви ученици остварили предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и према њима планира и прилагођава наставне активности. Наставник треба да осмисли активности тако да укључују практичан рад уз примену ИКТ-а, повезивање различитих садржаја из других тема унутар самог предмета, као и других предмета. Пожељно је да планиране активности ученика на часу прати сажето и јасно упутство за реализацију задатка, уз евентуалну претходну демонстрацију поступка од стране наставника. Оставити простор за ученичку иницијативу и креативност – кроз дискусију са ученицима одабирати адекватне алате, концепте и стратегије за реализацију одређених активности. У току реализације планираних активности радити на успостављању и неговању навика и понашања као што су поступност, аналитичност, истрајност, самосталност у раду, али и спремност на сарадњу и одговоран приступ тимском раду.

Достизање дефинисаних исхода може се остварити уз одређени степен слободе наставника како у избору метода рада, програмских алата и технологија (рачунар, дигитални уређај...), тако и у редоследу и динамици реализације елемената различитих тематских области. На интернету и у литератури се могу се наћи примери добре праксе које, уз прилагођавање условима рада и поштовање ауторских права, треба користити у настави и учењу.

С обзиром на то да је настава овог предмета теоријско-практичног карактера часове треба остваривати са одељењем подељеним на групе. Подсетити ученике на значај поштовања правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом, кроз демонстрацију и личну активност ученика (правилно укључивање, пријављивање, коришћење, одјављивање и искључивање рачунара).

Наставницима се препоручује да у току седмог разреда, ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка који обухватају теме и из других предмета. Време реализације пројектних задатака (једног из области ИКТ и Дигитална писменост и другог из области Рачунарство) одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који обухватају област изабране теме. При избору тема, понудити неколико пројектних тема и омогућити тимовима ученика да одаберу ону која највише одговара њиховим интересовањима.

### Предлог за реализацију програма

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива, плус број часова за утврђивање и систематизацију градива).

Информационо-комуникационе технологије (10)

Дигитална писменост (4)

Рачунарство (14)

Пројектни задатак за теме ИКТ и Дигитална писменост (4)

Пројектни задатак за теме Рачунарство (4)

Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација знања), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

## **I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Наставни програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да оствари исходе, које методе и технике да примени, као и које активности ће за то одабрати. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, исходе предвиђене програмом треба разложити на мање који одговарају активностима планираним за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за друге потребно више времена, више различитих активности и рад на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљ коме се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција, и не треба је усмерити само на остваривање појединачних исхода.

При обради нових садржаја треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика, и настојати, где год је то могуће, да ученици самостално изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче, организује и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да, осим уџбеника, користе и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака.

На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика.

## **III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

### **Информационо-комуникационе технологије**

Наставну тему Информационо-комуникационе технологије започети радом на документу који представља својеврсну рекапитулацију онога што су ученици учили у претходна два разреда. Наставник припрема текстуални документ, даје инструкције о даљем раду и локацији на којој је документ постављен (Припремљени документ треба да се састоји од насловне и највише још 5 страница текста са сликама и табелама и треба да садржи најважније појмове и технике изучаване у претходна два разреда.). Ученици треба да пронађу и отворе овај документ у изабраном текст процесору, да прочитају текст и логички га уреди, доделе му одговарајуће стилове, идеално до 3 нивоа дубине (нпр. *Heading 1, Heading 2, Heading 3*). Наставник треба да представи технику израде прегледа садржаја текстуалног документа, а ученици да је примене на документу који су логички

структурирали. На овај начин, ученици се осврћу на раније научено смислено користећи нову технику израде прегледа садржаја текстуалног документа.

У сегменту креирања и обраде дигиталне слике, ученицима треба објаснити карактеристике векторског и растерског представљања слике на рачунару. Представити *RGB* и *CMYK* палете боја, указати на везу избора палете у односу на намену: *RGB* – за приказивање на дигиталном уређају или на интернету, односно *CMYK* палете боја за припрему за штампање. На овом месту погодно је увести и питање одговарајуће резолуције (квалитета) графичке датотеке у контексту конкретне потребе – штампање или коришћење на дигиталном уређају, односно постављање на интернет. Код помињања резолуције слике, још једном подсетити ученике на појам пиксел, те однос квалитета слике и резолуције. Коментарисати количину меморијског простора који заузима иста дигитална слика припремљена за штампу и припремљена за приказивање на вебу или слање електронском поштом. Повезати са претрагом слика у оквиру интернет прегледача (претрага по „величини“ слике). Објаснити појам битмапе и најчешће технике компресије података (компресија редуковањем величине, компресија без губитка података и компресија са губитком квалитета слике), без уласка у техничке детаље самих алгоритама компресије.

Наставити рад на креирању растерске графике у програму који су ученици користили у претходним разредима. Увести појам и сврху слојева. Приказати слику која садржи више слојева, од којих је један текст. Објаснити да је у неким програмима за растерску графику текст векторски слој у растерској слици. Демонстрирати увећавање слова док је слој векторски. Трансформисати слој са текстом у растер и увећати га. Тражити од ученика да уоче разлике. Показати технике: додавања и брисања слоја, видљивости и сакривања слоја, подешавања провидности, закључавања слоја за измену и стапања слојева...

Представити алате за селекцију и основне корекције дигиталних слика и фотографија као што су промена нивоа осветљености, контраста и обојености. Увести могућност примене *Филтера*. Издвојити филтере попут *Blur* (замућеност) и *Sharpen* (оштрина) и позвати ученике да осмисле ситуације у којима је пожељно користити један, односно други филтер (нпр. поштовање права приватности особа које сликамо...). Показати основне геометријске трансформације над сликом (опсецање, ротирање, смицање и превртање слике у целини...). Ученици могу на својим фотографијама да увежбавају технике основних корекција и обраде фотографије. Приказати могућности аутоматске обраде већег броја дигиталних слика (нпр. аутоматско смањење величине свих слика преузетих са дигиталног фото-апарата).

Упознати ученике са карактеристикама радног окружења одабраног програма (инсталираног локално на рачунару или у „облаку“) за креирање и обраду векторске графике. Посебну пажњу посветити: алатима за селекцију, пројектовању цртежа (подели на нивое, уочавању симетрије, објеката који се добијају померањем, ротацијом, трансформацијом или модификацијом и комбиновањем других објеката...), као и припреми за цртање (избор величине и оријентације папира, постављање јединица мере, размере, помоћних линија и мреже...).

Код цртања основних графичких елемената (дуж, изломљена линија, правоугаоник, квадрат, круг, елипса) објаснити принцип коришћења основних алата (означавање, брисање, копирање, груписање и разлагање, премештање, ротирање, симетрично пресликавање, поравнање...).

Поновити поступак векторизације, применити га на изабрану растерску слику. У договору са наставником ликовне културе, креирати текстуалне задатке који ће навести ученике да трагају за уметником, пронађу описано дело и векторизују га.

Разговарати са ученицима о појму „покретна слика“. Нагласити да покрет заиста не постоји. Објаснити да је филмска уметност настала захваљујући недостатку „спорости људског ока“. Увести појам „фрејм“ и дефинисати потребан број фрејмова који се смењују у једној секунди за стварање илузије непрекидног кретања. Разговарати са ученицима о видео камери – да ли камера снима покрет или је у питању изузето брз фото-апарат. Упоредити традиционалан начин креирања анимираних слика са рачунарском анимацијом. У одабраном програму, демонстрирати поступак израде 2Д анимације. Представити катрактеристике формата слике gif. Објаснити поступак чувања и приказа анимација (није их могуће прегледати у традиционалним програмима за преглед слика). Демонстрирати њихово уграђивање у мултимедијалну презентацију.

У одабраном алату за израду 2Д анимација, на већ припремљеној групи слика сачуваној у *gif* формату, омогућити ученицима да направе анимирану слику.

Разговарати са ученицима о изворима информација које користе док уче. Поред уџбеника, охрабрити их да испричају лична искуства везана за интернет као извор информација, видео-туторијале, разговоре са одраслим особама... Утврдити каква су искуства ученика када је учење коришћењем видео-туторијала у питању (формално и неформално). Коришћењем одабраног програма за снимање екрана демонстрирати снимање кратког видео-туторијала, приказати резултат ове активности и задати смернице за израду кратког видео-туторијала, који ученици треба самостално да сниме и сачувају (на пример: приказати поступак уметања прегледа садржаја у текстуални документ или креирања растерске или векторске слике). Уколико услови у учионици (шум, бука, слаба чујност) утичу на квалитет снимљеног звука, могуће је уз помоћ програма за обраду звука отклонити недостатке (на пример, преузети програм Audacity и приказати технике уклањања недостатака) или организовати снимање звука у бољим условима. Нагласити ученицима да звук може бити додат у видео-туторијал накнадно или чак замењен одговарајућим титлом.

## Дигитална писменост

Подсетити ученике на значење појмова који су у претходним разредима представљени скраћеницама *URL* и *IP* адреса, затим појмова клијент и сервер у мрежном окружењу, као и на значење појмова: *домен*, *назив интернет домена*, *веб-адреса* и њихову узајамну везу. Укратко представити значење појмова: *DNS сервис* (на пример *DNS -Domain Name System* – као базни интернет сервис, који омогућава превођење текстуалних у нумеричке ознаке и обратно) и *DNS сервер* (на пример *DNS Server* – уређај који омогућава да се за тражене услуге на одређеном интернет домену добију одговарајуће *IP* адресе неопходне за комуникацију и размену података у мрежи) и објаснити њихову улогу у комуникацији између клијента и сервера у мрежном окружењу (на пример у ком су односу *DNS сервис*, *URL* и *IP* адреса у оквиру веб сервиса (*World Wide Web*). Објаснити појам хипервезе (*hyperlink*) и хипертекста (*hypertext*). Приказати хипертекст и хиперлинк у интернет прегледачу, а затим, у програмима за обраду текста и израду мултимедијалних презентација демонстрирати додавање и подешавање хипервезе према делу текста у документу, другом документу или према неком садржају на инернету.

Представити интернет сервис *електронска пошта (e-маил)*. Објаснити значење појма адреса електронске поште, описати и по потреби демонстрирати поступак креирања налога за електронску пошту. Представити поступак креирања и форматирања електронске поште, поступак уметања прилога и хипервеза. Нагласити важност форме саме поруке, проверу



правописа и садржаја поруке пре слања. Објаснити одељке који се односе на: наслов поруке, адресе примаоца (коме, копија, скривена копија). Објаснити значење функција: *проследи*, *одговори* и *одговори свима* на већ примљену поруку, нагласити дејство сваке од њих. Представити организацију и начин складиштења порука за изабрани сервис у виду фасцикли (ако се ради о *Gmail*-у, напоменути да нема фасцикле, него ознаке – *лабеле*) у којима се чувају примљене поруке, послате поруке, недовршене, нежељена пошта, отпад, као и могућности изабраног сервиса за електронску пошту за архивирање, означавање порука по важности и сл. Посебну пажњу посветити правилима која важе у писаној електронској комуникацији а која подстичу стицање добрих навика код ученика, као што су: правилна примена традиционалног и дигиталног правописа и форми које важе у писаној комуникацији, подсетити на правила нетикеције у писаној електронској комуникацији (на пример да не треба писати све великим словима, да не треба прослеђивати примљену поруку без дозволе аутора, да треба водити рачуна о величини и броју прилога које шаљемо и сл.), на важност заштите личних података и контаката, питања безбедности, начинима заштите од нежељене поште и уобичајених поступака које треба применити у те сврхе.

Подсетити ученике на примере дељења садржаја који су описани и примењивани у претходним разредима и представити могућности које нуди рачунарство у облаку (*Cloud Computing*) путем дељеног диска за чување података, употребу апликација и алата доступних уз изабрани е-маил налог. Представити концепт рада изабраног дељеног диска (на пример: *OneDrive*, *Google Drive*...) за организацију података, демонстрирати рад у апликацијама и направити аналогију са офлајн апликацијама исте намене (процесор текста, програм за рад са слајд-презентацијама...). Представити поступак дељења и подешавање опција дељења садржаја (на пример, путем линка на конкретне мејл адресе). Описати и демонстрирати рад на дељеном тексту, презентацији или упитнику кроз активности на конкретном садржају. Указати на бројне предности и могуће недостатке сарадничког рада. Описати и приказати поступке рада на документу, преузимање и чување у одговарајућим форматима намењеним за даљи рад, штампање или друге потребе. Објаснити поступак креирања, додавања (отпремања са уређаја на дељени диск) и преузимања садржаја (са дељеног диска на уређај). Приликом представљања концепта приступа дељеним садржајима по нивоима (уређивање, преглед и коментарисање) указати на важност поштовања правила безбедности, заштите података и ауторских права, која чланови групе треба да усвоје током рада на заједничком документу.

Ученицима задати да испробају креирање, дељење и сараднички рад на смисленим документима – текстовима, графици, презентацијама, упитницима. Иницирати дискусију о сличностима и разликама, предностима и недостацима у раду са апликацијама у офлајн у односу на онлајн варијанту (дискусија о овим питањима може се водити и у односу на организацију података и њихову безбедност на дељеном, преносивом и чврстом диску).

### **Пројектни задатак за теме *ИКТ* и *Дигитална писменост***

При реализацији првог пројектног задатка, наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложеношћу теме, расположивим ресурсима (знања, вештине и ставови које су ученици усвојили након тематских целина *ИКТ* и *Дигитална писменост*, техничке опремљености школе и других релевантних фактора). Ученици заједно са наставником пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења.

Посебну пажњу посветити развоју међупредметних компетенција, подстицању иницијативе и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика.

При представљању фаза пројекта (на начин већ описан у претходним разредима) понудити ученицима пројектне задатке који се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. Циљ пројектног задатка је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа.

Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета, која се може остварити на оваквим и сличним примерима:

– *Објаснићу ти* (Истраживање потреба вршњака када је вршњачко учење у питању (онлајн упитник) и анализа резултата; У складу са резултатима истраживања, израда видео-упутстава којима се демонстрира решавање задатака (математика, физика, хемија), објашњавају научни принципи, представљају уметнички правци (књижевност, музика, сликарство, дизајн) демонстрира правилно извођење вежби (колут, шпага, трокорак...), појашњава програмирање у текстуалном програмском језику, описују поступци рада у изабраним апликацијама...; Постављање креираних видео-упутстава на youtube канал школе, обезбеђивање видљивости на школском сајту и промоција урађеног као аутентичног дидактичког средства намењеног свим ученицима школе);

– *Школа је наша* (Истраживање потреба вршњака када је школски живот у питању – шта нам недостаје: ученички клуб за вршњачко учење, секција, интерно такмичење... (онлајн упитник) и анализа резултата; У складу са резултатима истраживања, сараднички рад на дефинисању циља недостајуће школске активности, дефинисање годишњег програма рада, као и месечних активности, креирање логоа, избор потенцијалног простора у оквиру школе за реализацију предвиђеног програма, мапирање наставника–сарадника; Представљање идејног решења Ученичком парламенту и управи школе);

– *Музеј који недостаје* (Школа је део шире друштвене заједнице и као таква може да допринесе њеној научно-културној сцени. Сараднички рад на дефинисању циља пројекта; Испитивање потреба ученика и мештана (онлајн анкета објављена на сајту школе и сајту локалне самоуправе; Анализа резултата анкете; Дефинисање годишњег програма рада, као и месечних активности (ученици описују активности детаљно - ако је тема хемија наводе научнике, научне концепте...), креирање логоа, избор потенцијалног простора у оквиру школе за реализацију предвиђеног програма, мапирање наставника-сарадника; Израда графичког рекламног материјала; Представљање идејног решења Ученичком парламенту и управи школе; Комуникација са локалном заједницом у циљу заједничке промоције школе као научно-културног чворишта);

– *Зато што смо одговорни* (Истраживање о ставовима вршњака када је квалитет живота у локалној средини у питању (онлајн упитник о еколошким, културним, образовним потребама), анализа резултата и одабир проблема који вршњаци начешће наводе; Сараднички рад на изради предлога решења одабраног проблема, дефинисање плана акције; Представљање плана акције на нивоу школа (израђена мултимедијална презентација, постер и лого) и одабир особа (ученика и наставника) које ће бити задужене за његово спровођење; Представљање плана акције на нивоу локалне заједнице (комуникација путем електронске поште са јединицом локалне самоуправе, домом културе...); Спровођење акције.

Добар пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су: текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл. који су настали сарадничким радом у облаку.

У сарадњи са адиминстратором школског сајта, идеје и продукте радове пројектних активности промовисати на сајту школе. Размотрити могућност учешћа на националним и међународним конкурсима.

## Рачунарство

Креирање програма који користе графику обрађивати у истом програмском језику и окружењу које је коришћено за учење програмирања током 6. разреда. Пре преласка на обраду нових тема обновити технике програмирања у текстуалном програмском језику у 6. разреду (бар 4 школска часа).

Укратко упознати ученике са библиотеком за 2Д графику која ће бити коришћена у настави и, ако је то потребно, са начином њене инсталације. Подцртати везу између програмирања графичких апликација и програма за векторску графику (сваки цртеж се састоји од скупа геометријских облика описаних својим нумеричким параметрима).

Описати основну структуру графичког програма и потрудити се да се током наставе та структура што мање варира. Уколико графичка библиотека захтева нетривијалан програмски код за иницијализацију и деиницијализацију, ученицима понудити готову мустру од које могу да крену програмирање својих апликација, са што мање когнитивног оптерећења у вези са техничким детаљима одабране графичке библиотеке и са централним фокусом на технике заједничке већини графичких библиотека.

Увести појам координатног система прозора, описати сличности и разлике у односу на традиционални координатни систем који се користи у математици. Увести начине задавања боја (именоване боје, боје задате помоћу три броја у RGB систему).

Објаснити и демонстрирати исцртавање следећих основних примитива:

- дуж,
- испуњен и уоквирен правоугаоник,
- круг и кружница.

Описати и демонстрирати поступак цртања сложенијих облика састављених од ових примитива (нпр. кућица, глава робота, чича Глиша, сладолед, ...). Објаснити појмове апсолутне и релативне вредности координата. Описати и приказати поступак цртања помоћу задавања апсолутних вредности координата, али и помоћу задавања релативних координата у односу на неку истакнуту тачку и величине одређене у размери према некој датој мери (на пример нацртати чича Глишу, ако ми се центар главе налази у тачки чије су координате  $(x, y)$  и полупречник јој је  $r$ , при чему се величина и положај тела одређују у пропорцији са датим величинама). У корелацији са наставом математике цртати облике са интересантним математичким својствима (нпр. једнакостранични и једнакокраки троугао, средња линија троугла, тежиште троугла, описана кружница око троугла, кругови који се додирују споља и изнутра, концентричне кружнице, цветови од шест кругова, итд.).

Уколико их одабрана графичка библиотека подржава, приказати и следеће, мало компликованије примитиве:

- испуњена и уоквирена елипса,
- кружни лук,
- испуњени и уоквирени многоугао (полигон).

Описати и демонстрирати поступак примене ових облика у цртању мало сложенијих цртежа, као и технику исписа текста на екрану, на датој позицији и са одабраним словним ликом (фонтом).

Приказати технике учитавања и приказа слика, ако их одабрана графичка библиотека подржава и илустровати их кроз низ примера (слике могу да буду унапред припремљене од стране наставника, а ученицима се може задати да са интернета преузму одговарајуће слике, обраде их у програму за обраду слика и онда их увезу у своју апликацију).

Могуће је ученицима приказати и увоз и пуштање звука коришћењем одабране библиотеке.

Оставити ученицима дозу креативне слободе приликом избора цртежа који се програмски генерише.

У циљу вежбања итерације и алгоритамског начина размишљања приказати ученицима низ задатака у којима се цртају правилни облици уз помоћ петљи (низ подједнако размакнутих концентричних кружница, низ подједнако размакнутих паралелних линија, низ кружница истог пречника које се додирују, градијент боја, итд.). Подцртати корелацију са појмом линеарне функције који се обрађује у математици.

Приказати генерисање насумичних бројева и употребу насумично генерисаних бројева на цртање насумично распоређених облика и насумични избор боја.

Ако наставник процени да је могуће са одређеним ученицима урадити амбициозније пројекте (попут програмирања анимација и једноставних рачунарских игара), то може урадити било током додатне, пројектне наставе или редовне наставе тако да ти талентовани ученици раде групно или самостално по прилагођеном програму.

Приказати ученицима могућност употребе референтних приручника, tutorијала, видео-tutorијала и интернет форума у циљу налажења потребних информација о примени библиотечких функција, алгоритама и релевантних делова програмског кода.

### **Пројектни задатак из области *Рачунарство***

Пројектна настава у области Рачунарства је комплексан приступ настави и учењу који најчешће користи методе као што су проблемска настава и учење засновано на истрази (питањима).

Проблемска настава поставља пред ученике стварни проблем из живота који треба истражити и за који треба предложити могућа решења. Све врсте реалних животних проблема могу бити повод за проблемску наставу. Пронађена решења се могу тестирати и о њима се може расправљати.

Истрагу можемо да дефинишемо као „потрагу за истином, информацијама или знањем“. Учење засновано на истрази почиње постављањем питања, наставља са истраживањем и завршава се проналажењем решења, доношењем разумних закључака, одговарајућих одлука, или применом нових знања или вештина.

Обе наставне методе се фокусирају на развијање вештина за решавања проблема, критичко мишљење и обраду информација. Оне дају најбоље резултате када су почетна питања/проблеми довољно отворени (одговор није могуће наћи једноставним укуцавањем у претраживач) и када ученици раде у малим тимовима или групама. Ове две методе су уско повезане и често се преклапају. Изузетно је важно имати на уму да у оба приступа нема нужно тачних и нетачних одговора. Свако решење може имати мане и врлине, а ученици морају да их анализирају и процењују.

Наставни пројекат подразумева програмирање у текстуалном програмском језику или адаптацију унапред датог програма у циљу решавања пројектног задатка. За реализацију наставног пројекта могуће је користити рачунар или други програмабилни физички уређај.

Теме наставног пројекта треба осмислити тако да подржавају функционализацију знања ученика стечених учењем различитих предмета.

Могуће теме наставног пројекта:

- *Да ли живим здраво?* (Истраживање концепта „здрав начин живота“, утврђивање у којој мери лични начин живота ученика одговара овом концепту на основу података добијених програмирањем физичког уређаја да врши функцију бројача корака, креирањем програма за израчунавање индекса телесне масе...)
- *Дигитална башта* (Истраживање услова за узгој зачинског биља у затвореном простору, креирање дигитализоване баште – програмирање физичког уређаја да мери влажност земљишта и сигнализира да ли је заливање потребно или програмирање физичког уређаја да, на основу очитане влажности земљишта, покреће мотор који омогућава аутоматско заливање; програмирање физичког уређаја да мери ниво осветљености места на коме се башта налази и сигнализира да башту треба поставити на друго место...)
- *Бицикл са сигнализацијом* (Истраживање концепта „безбедност у саобраћају“ у контексту визуелне сигнализације, програмирање физичког уређаја да симулира рад мигаваца и других визуелних обележја бицикла)
- *Интерактивни албум* (израда програма у виду албума са: делима познатог уметника, архитектуре једне епохе, седам чуда Античког света... које се након клика увеличавају, неко време остају увећане а затим смањују на своје почетне димензије);
- *Ово је кретање* (креирање анимираних модела који приказују промене физичких величина, као на пример: брзина, убрзање, потенцијална и кинетичка енергија, а при задатом кретању објекта – вертикални хитац, кретање тела низ стрму раван).

Сви елементи пројектног задатка морају бити реални.

Напомена: На првом часу, заједно са ученицима, формирати листу критеријума на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. На овај начин, ученицима ће бити потпуно јасно шта квалитетно решење подразумева. Листа мора бити свеобухватна – не сме да се односи само на квалитет креираних програма, већ и на квалитет представљања и образлагања предложених решења.

#### IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У процесу вредновања потребно је континуирано пратити рад ученика. У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и продукти учења.

Будући да предмет *информатика и рачунарство* у седмом разреду треба, првенствено да развије вештине, навике, вредносне ставове и стилове понашања, требало би и вредновање више усмерити ка праћењу и вредновању практичних радова и вежбања, а мање ка тестовима знања.

Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Препоручује се да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

У процесу оцењивања добро је користити портфолио (електронска збирка докумената и евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења портфолија су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, подстиче развој ученика, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика. Употребу портфолија отежавају недостатак критеријума за одабир продуката учења, материјално-физички проблеми, време, финансијска средства и велики број ученика. Већи број ометајућих фактора, у прикупљању прилога и успостављању критеријума оцењивања, је решив успостављањем сарадње наставника са стручним сарадником, уз коришћење Блумове таксономије.

Препоручује се и оцењивање базирано на практичним радовима и вежбањима. Квизове, тестове знања и слично користити првенствено за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, а мање за формирање коначних оцена. Креирање таквих instrumenata за утврђивање градива, кад год је могуће, препустити самим ученицима, чиме се постиже вишеструки ефекат на усвајање знања и вештина.

Препоручено је комбиновање различитих начина оцењивања да би се сагледале слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи тако да промени део своје наставне праксе. Када је промени, потребно је да прикупи нове податке да би могао да види колико су те промене ефикасне.

У оквиру плана рада наставника, у делу ваннаставних активности, поред додатне и допунске наставе, планирати секцију и време за менторски рад са ученицима који учествују на такмичењима из овог предмета. Препоручује се да се избор тема за рад на секцији изврши у сарадњи са другим наставницима, а да се почетна иницијатива препусти ученицима и њиховим интересовањима. Теме као што су израда и одржавање школског сајта, блога или неке друге школске веб странице, креирање и израда школског електронског часописа или летописа школе могу бити добре почетне идеје које ће повезати знања и вештине стечене у овом предмету са другим знањима, уз активно учешће у животу школе.

Назив предмета **ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**

Циљ Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Разред **Седми**

Годишњи фонд часова **108 часова**

| ИСХОДИ<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | ОБЛАСТ/ТЕМА                                          |                 | САДРЖАЈИ                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|-----------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању;</li> <li>– сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама;</li> <li>– упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст;</li> <li>– примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу;</li> <li>– примени атлетске дисциплине у складу са правилима;</li> <li>– развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике;</li> <li>– одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела;</li> </ul> | <b>ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ</b>                           |                 | <b>Основни садржаји</b><br>Вежбе за развој снаге.<br>Вежбе за развој гipкocти.<br>Вежбе за развој аеробне издржљивости.<br>Вежбе за развој брзине.<br>Вежбе за развој координације.<br>Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ</b> | <b>Атлетика</b> | <b>Основни садржаји</b><br>Техника спринтерског трчања.<br>Истрајно трчање – припрема за крос.<br>Техника штафетног трчања<br>Скок удаљ.<br>Бацања кугле.<br>Скок увис.<br>Бацање „вортекс-а“.<br><b>Проширени садржаји</b><br>Скок увис (леђна техника).<br>Тробој.             |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности;</li> <li>– изведе елементе одбојкашке технике;</li> <li>– примени основна правила одбојке;</li> <li>– користи елементе технике у игри;</li> <li>– примени основне тактичке елементе спротских игара;</li> <li>– учествује на такмичењима између одељења;</li> <li>– изведе кретања у различитом ритму;</li> <li>– игра народно коло;</li> <li>– изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура;</li> <li>– изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;</li> <li>– преплива 25 m техником краула, леђног краула и прсном техником;</li> <li>– процени своје способности и вештине у води;</li> <li>– скочи у воду на ноге и на главу;</li> <li>– рони у дужину у складу са својим могућностима;</li> <li>– поштује правила понашања у води, и око водене средине;</li> <li>– уочи ризичне ситуације у води и око ње;</li> <li>– вреднује утицај примењених вежби на организам;</li> </ul> |  | <p><b>Спортска гимнастика</b></p>              | <p><b>Основни садржаји:</b><br/>           Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе:<br/>           Тло<br/>           Прескок<br/>           Трамполина<br/>           Вратило<br/>           Двовисински разбој<br/>           Паралелни разбој<br/>           Кругови<br/>           Коњ са хватаљкама<br/>           Греда.<br/> <b>Проширени садржаји:</b><br/>           На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  | <p><b>Основе тимских и спортских игара</b></p> | <p><b>Одбојка:</b><br/>           Основни елементи технике, тактике и правила игре.<br/> <b>Футсал:</b><br/>           Игра уз примену правила.<br/> <b>Рукомет:</b><br/>           Игра уз примену правила.<br/> <b>Кошарка:</b><br/>           Сложенији елементи технике, тактике и правила игре.<br/> <b>Активност по избору.</b></p>                                                                                                                      |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  | <p><b>Плес и ритмика</b></p>                   | <p><b>Основни садржаји</b><br/>           Вежбе са вијачом.<br/>           Вежбе са обручем.<br/>           Вежбе са лоптом.<br/>           Народно коло „Моравац“.<br/>           Народно коло из краја у којем се школа налази.</p>                                                                                                                                                                                                                          |



|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                             |                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|---------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– процени ниво сопствене дневне физичке активности;</li> <li>– користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности;</li> <li>– процени последице недовољне физичке активности;</li> <li>– примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње;</li> <li>– одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;</li> <li>– примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама;</li> <li>– примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима;</li> <li>– решава конфликте на друштвено прихватљив начин;</li> <li>– пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности;</li> <li>– прихвати победу и пораз;</li> <li>– уважи различите спортове без обзира на лично интересовање;</li> <li>– примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама;</li> <li>– повеже значај вежбања за одређене професије;</li> </ul> |                                             |                                       | <p>Енглески валцер.</p> <p><b>Проширени садржаји</b></p> <p>Састав са обручем.</p> <p>Састав са лоптом.</p> <p>Састав са вијачом.</p> <p>Основни кораци rock n roll.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                             | <p><b>Пливање и ватерполо</b></p>     | <p><b>Основни садржаји</b></p> <p><b>Пливање</b></p> <p>Техника краула.</p> <p>Техника прсног пливања.</p> <p>Одржавање на води на разне начине и самопомоћ.</p> <p>Роњење у дужину до 10 m.</p> <p>Пливање 25 m одабраном техником на време.</p> <p><b>Проширени садржаји</b></p> <p>Мешовито пливање (две технике).</p> <p><b>Ватерполо</b></p> <p>Пливање са лоптом.</p> <p>Хватање и додавање.</p> <p>Шут на гол.</p> <p><b>Проширени садржаји</b></p> <p><b>Пливање</b></p> <p>Мешовито пливање.</p> <p>Игре у води.</p> <p><b>Ватерполо</b></p> <p>Основни елементи тактике и игра.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                             | <p><b>Полигони</b></p>                | <p>Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <p><b>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</b></p> | <p><b>Физичко вежбање и спорт</b></p> | <p><b>Основни садржаји</b></p> <p>Основна подела вежби.</p> <p>Функција скелетно-мишићног система.</p> <p>Основна правила одбојке.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту;</li> <li>– подстиче породицу на редовно вежбање;</li> <li>– повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље;</li> <li>– коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама;</li> <li>– користи здраве намирнице у исхрани;</li> <li>– разликује корисне и штетне додатке исхрани;</li> <li>– примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању;</li> <li>– правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда;</li> <li>– чува животну средину током вежбања;</li> <li>– препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака;</li> <li>– води рачуна о репродуктивним ограничанима приликом вежбања.</li> </ul> |  |                                     | <p>Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе).<br/> Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању.<br/> Облици насиља у физичком васпитању и спорту.<br/> Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација.<br/> Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта.<br/> Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама.<br/> Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе.<br/> Повезаност физичког вежбања и естетике.<br/> Породица и вежбање<br/> Планирање вежбања.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  | <p><b>Здравствено васпитање</b></p> | <p><b>Основни садржаји</b><br/> Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем.<br/> Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања.<br/> Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани.<br/> Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања.<br/> Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина).</p>                                                                                                                                                                      |

|  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  | <p>Вежбање у различитим временским условима.<br/>         Чување околине при вежбању.<br/>         Последице конзумирања дувана и алкохола.<br/>         Додаци исхрани – суплементи.<br/>         Вежбање и менструални циклус.<br/>         Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања.</p> |
|--|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Кључни појмови садржаја:** физичко вежбање, плес, одбојка, здравље, васпитање.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

**Циљ и исходи** предмета се остварују кроз јединство наставе Физичког и здравственог васпитања, ваннаставних и ваншколских активности у складу са програмом. Програм седмог разреда базиран је на континуитету усвојених знања, вештина, ставова и вредности из претходних разреда.

Настава Физичког и здравственог васпитања усмерена је према индивидуалним разликама ученика, које се узимају као критеријум у диференцираном приступу, па самим тим неопходно је упутити ученика или групу ученика, на олакшане или проширене садржаје у часовној, ваннаставној и ваншколској организацији рада.

Где је неопходно, програмске садржаје је потребно реализовати према полу.

### Организациони облици рада

Концепција Физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству наставних и ваннаставних организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода и стандарда овог васпитно-образовног подручја.

- А. Часови физичког и здравственог васпитања.
- Б. Секције.
- В. Недеља школског спорта.
- Г. Активности у природи (кросеви, зимовање, летовање – камповање...).
- Д. Школска и ваншколска такмичења.
- Ђ. Корективно-педагошки рад.

## НАСТАВНЕ АКТИВНОСИ

### А. Часови физичког и здравственог васпитања

Наставне области:

#### IV. Физичке способности

На свим часовима као и на другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:

- развијање физичких способности које се континуирано реализује у уводном и припремном делу часа путем вежби обликовања. Део главне фазе часа користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облике рада наставник бира у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад;
- подстицање ученика на самостално вежбање;
- правилно држања тела.

Програм развоја физичких способности је саставни део годишњег плана рада наставника.

Праћење, вредновање и евидентирање физичких способности ученика спроводи се на основу *Приручника за праћење физичког развоја и развоја моторичких способности ученика у настави физичког васпитања*, (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2016).

#### V. Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине

Усвајање моторичких знања, умења и навика, остварује се кроз примену основних и проширених програмских садржаја атлетике, гимнастике, спортских игара, плеса, ритмичке гимнастике, пливања и ватерпола, примењујући основне дидактичко-методичке приципе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода.

Усвојена знања, умења и навика треба да омогуће ученицима њихову примену у спорту, рекреацији, свакодневним и специфичним ситуацијама.

СТИЦАЊЕ ЗНАЊА, УМЕЊА И НАВИКА ЈЕ КОНТИНУИРАНИ ПРОЦЕС ИНДИВИДУАЛНОГ НАПРЕДОВАЊА УЧЕНИКА У СКЛАДУ СА ЊИХОВИМ ПСИХОФИЗИЧКИМ СПОСОБНОСТИМА.

Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе.

Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду.

Усаваршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд).

У раду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји или садржаји из наредних разреда. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за поједине спортове.

## VI. Физичка и здравствена култура

Достизањем исхода ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту, рекреацији и здрављу.

Посебно планиране и осмишљене информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.

Ова наставна област остварује се кроз све организационе облике рада у Физичком и здравственом васпитању уз практичан рад и обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању, здрављу и раду; развијање и неговање фер-плеја; препознавање негативних облика понашања у спорту и навијању; вредновање естетских вредности у физичком вежбању, рекреацији и спорту; развијање креативности у вежбању; очување животне средине, као и развијање и неговање здравствене културе ученика.

Поред наведеног у овој области потребно је радити на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању материјалних добара, неговању друштвених вредности итд.

## I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Дефинисани исходи су основни и незаобилазни елементи процеса планирања наставе и учења. Дефинисани као резултати учења на крају сваког разреда, током планирања рада потребно је одредити временску динамику у односу на бављење појединим исходима током школске године. Неопходно је посебну пажњу обратити на исходе које није могуће достићи током једног или више часова, већ је у ту сврху потребно реализовати различите активности током школске године.

### Облици наставе

Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

- теоријска настава (до 5 часова);
- практична настава (103–108 часова).

### Теоријска настава

Посебни теоријски часови могу се организовати само у оним ситуацијама када не постоје услови за реализацију наставе у просторима за вежбање или алтернативним објектима и као први час у полугодишту. На тим часовима детаљније се обрађују

садржаји предвиђени темема Физичко вежбање и спорт и Здравствено васпитање уз могући практичан рад у складу са условима.

При планирању теоријских садржаја неопходно је узети у обзир: садржај програма, претходна искуства ученика, садржаје других предмета (корелацију – међупредметне компетенције).

#### Практична настава

Број часова по темама планира се на основу: процене сложености садржаја за ученике и услова за реализацију наставе. Наставне теме или поједини садржаји за које не постоје услови за реализацију могу бити замењени одговарајућим темама или садржајима програма за које постоје одговарајући услови. Оквирни број часова по темама:

1. Атлетика (14);
2. Гимнастика (14);
3. Основе тимских и спортских игара:
  - Одбојка; (16)
  - Футсал (10)
  - Рукомет (10)
  - Кошарка (10)
  - Активност по избору ученика (10);
4. Ритмика и плес (4);
5. Пливање и ватерполо (10);
6. Полигони (5);
7. Тестирање и мерење (5).

Програм Физичког и здравственог васпитања остварује се достизањем предвиђених исхода реализацијом основних и проширених садржаја.

**Основни садржаји** су они које је неопходно спровести у раду са ученицима узимајући у обзир способности ученика, материјално-техничке и просторне услове.

**Проширени садржаји** су они који се бирају и реализују у раду са ученицима (групама или појединцима), који су савладали обавезне садржаје, узимајући у обзир ниво достигнутог исхода, потребе ученика и услове за рад.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

### Физичке способности

При планирању кондиционог вежбања у главној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање (обраду и утврђивање) конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући и интервални метод, кружни тренинг, и др.), прилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима примењивати диференциране облике рада, доzirати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежби. Време извођења вежби и број понављања задају се групама ученика или поједницима у складу са њиховим способностима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и интензитета рада. Акценат се ставља на оне моторичке активности којима се најуспешније супротставља последицама хипокинезије.

Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.

1. Развој снаге:
  - без и са реквизитима,
  - на справама и уз помоћ справа.
2. Развој покретљивости:
  - без и са реквизитима,
  - уз коришћење справа,
  - уз помоћ сувежбача.
3. Развој аеробне издржљивости:
  - истрајно и интервално трчање,
  - вежбање уз музику – аеробик,
  - тимске и спортске игре,
  - пешачење у дужини од 10 km (организовати у оквиру недеље школског спорта или активности у природи – излет);
  - други модели вежбања.
4. Развој координације:
  - извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима (кретање екстремитетима у више равни).
5. Развој брзине и експлозивне снаге:
  - једноставне и сложене кретне структуре изводити максималним интензитетом из различитих почетних положаја, изазване различитим чулним надражајима (старт из различитих положаја итд.),
  - штафетне игре,
  - извођење вежби различитом максималном брзином (бацања, скокови, акробатика, шутирања, ударци кроз атлетику, гимнастику, тимске и спортске игре).

За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање, а за оне са којима се програм реализује по индивидуално образовном програму (ИОП-у), неопходно је обезбедити одговарајуће услове, узимајући у обзир њихове могућности.

### **Моторичке вештине, спортови и спортске дисциплине**

#### **2. Атлетика**

Препорука је да се садржаји атлетике реализују у јесењем и пролећном периоду, у складу са условима.

##### *Основни садржаји*

- Усавршавање технике спринтерског трчања и ниског старта. Трчање деоница до 60 m. Техника штафетног трчања (4 x 60 m).
- Усавршавање технике истрајног трчања и високог старта.
- Скок удаљ техника „увинуће” и предвежбе за корачну технику.
- Скок увис опкорачном техником.
- Бацања кугле 3 kg девојчице, 4 kg дечаци – бочна техника.
- Бацање „вортекс-а” у даљ.

##### *Проширени садржаји:*

Четворобој – кроз унутародељенско такмичење применити четири дисциплине које су ученици савладали (спринтерско трчање 60 m, бацање вортекса или кугле, скокови увис или удаљ, истрајно трчање 600 m ученице, 800 m ученици).

#### **3. Спортска гимнастика**

Препорука је да се садржаји реализују у оба полугодишта.

##### *Основни садржаји*

Ученике је неопходно поделити у радне групе према полу, према нивоу усвојености вежби из претходних разреда и њиховим способностима. Са ученицима, који нису савладали поједине вежбе из програма до шестог разреда, раде се оне предвежбе и вежбе које ће им омогућити њихово усвајање. Усвојене вежбе из шестог разреда надограђују се новим садржајима предвиђеним овим програмом. Поставити више радних места. На сваком часу увести нови задатак уз понављање претходних. Док једна група обрађује нови садржај, остале групе понављају усвојене садржаје, при чему је могуће организовати чување и помагање ангажовањем ученика. Промена радних места врши се након одређеног броја понављања. Група које није прошла неки задатак на часу, исти ће реализовати на следећем часу. Ученику који не може да изведе задату вежбу даје се олакшани задатак.

##### *Проширени садржаји*



Могу се реализовати кроз часове на којима се реализују основни садржаји програмом који је диференциран према способностима ученика – за напредне ученике. Овакве моделе могуће је применити на све садржаје спортске гимнастике. Гимнастички полигон осмислити према степену усвојености обрађених садржаја и претходних знања.

1. Тло (ученице и ученици):

*Основни садржаји*

- став на шакама, колут напред уз помоћ,
- два повезана предмета странце упором („звезде”),
- предножењем предмет странце упором са окретом за  $180^0$  до става на једној нози, другом заножити,
- колут летећи из места и залетом.

Састав на тлу комбинован од вежби из петог, шестог и усвојених вежби из седмог разреда. За ученице унети вежбе из ритмике (види вежбе на греди).

*Проширени садржаји*

- став на шакама, колут напред,
- залетом предмет странце упором са окретом за  $180^0$  до става на једној нози и припремне вежбе за рондат.

2. Прескок (ученице и ученици):

*Основни садржаји*

коњ у ширину висине 110 цм (уз квалитетну даску висина коња 120 цм):

- згрчка и разношка – усавршавање фазе првог и фазе другог лета.

*Проширени садржаји*

коњ у ширину (120 за ученице и 125 см за ученике);

- припремне вежбе за прескоке са заножењем.

3. Трамполина или одскачна даска (ученице и ученици):

*Основни садржаји*

- скокови: пруженим телом; скок са згрченим предножењем.

*Проширени садржаји*

- скокови пруженим телом са окретом око уздужне осе за  $180^0$ ; скок са предножним разножењем.

4. Вратило

*Основни садржаји*

- дочелно вратило: упор предњи, премаах одножно десном, премах одножно левом – нагласити упор стражњи,
- дохватно вратило: из упора предњег саскок подметно,
- доскочно вратило: њихање у вису предњем са повећавањем амплитуде, у зањиху саскок.

*Проширени садржаји*

- комбинација: узмак из виса стојећег, ковртљај назад у упору, саскок из упора предњег замахом ногама уназад (зањихом) до става на тлу.

5. Двовисински разбој

*Основни садржаји*

- комбинација: лицем према н/п – суножним одскоком наскок у упор предњи, премах одножно десном, премах одножно левом – нагласити упор стражњи, прехват на в/п, предњих и спојено саскок у предњиху.

*Проширени садржаји*

- комбинација: узмак из виса стојећег, ковртљај назад у упору, саскок замахом ногама уназад (зањихом), до става на тлу.

6. Паралелни разбој

*Основни садржаји*

- комбинација: (из положаја бочно): наскок у упор, предњих, зањих, предњихом предношка са окретом ( $180^0$ ) према притци до става на тлу.

*Проширени садржаји*

- комбинација: из положаја бочно наскок у упор и спојено предњих и зањих у упору; предњихом упор седећи разножно пред рукама, прехват кроз узручење до упора седећег за рукама, заножењем сножити; њихање и саскок предњихом предношка са окретом за  $180^0$  или зањихом заношка.

7. Кругови

*Основни садржаји*

дохватни кругови (ученици и ученице):

- комбинација: из виса стојећег згибом вис узнето, вис стрмоглави, вис узнето, саскок кроз згиб у вису предњем (уз помоћ).

*Проширени садржаји*

доскочни кругови (ученици):

- комбинација: вис, из замаху предњихом вис узнето, вис стрмоглави – издржај, вис узнето, вис стражњи и сп. саскок (уз помоћ).

8. Коњ са хватаљкама

*Основни садржаји*

- комбинација: из упора предњег на хватаљкама, премах одножно десном напред ван, премах одножно десном назад и спојено премах одножно левом напред ван, премах одножно левом назад, саскок назад или провлаком ногу између хватаљки саскок напред.

*Проширени садржаји*

- метања: премаси одножно у сва три упора: предњи, јашући, стражњи, коло одножно, саскок: одношка премахом одножно из упора јашућег; заноска (или одбочка) из упора јашућег ван.

## 9. Греда

Вежбе прво научити на тлу, шведској клупи и ниској греди и на крају на високој греди.

*Основни садржаји*

ниска греда – поновити и допунити садржаје из претходног разреда (ниска греда):

- боком поред греде; суножним одскоком наскок на греду суножно (једна нога мало испред друге),
- различити начини ходања: у успону, са згрченим предножењем, са заножењем, са одножењем, са високим предножењем,
- окрет у успону на средини греде;
- суножним одскоком скок пружено и доскок на једну ногу, друга је у предножењу,
- вага претклоном и заножењем,
- саскок згрчено.

Висока греда – комбинација вежби: (чеоно према греди): из места или залетом наскок у упор одножно, окрет за  $90^0$  у упор клечећи на одножној нози, заножити слободном ногом (вага у у упору клечећем „мала вага”); клек искорак заножне и спојено усправ, одручити, лагано трчање или ходање на прстима, ходање докорацима, скок суножним одскоком и доскоком на једну ногу; саскок пруженим телом са окретом  $90^0$  или  $180^0$ .

*Проширени садржаји*

Висока греда:

- наскоци (у упор чучећи; у упор предњи одножно; сед „амазон”);
- различити начини ходања и трчања;
- „галопа”; „дечији” поскоци, „мачији” скок;
- окрети за  $180^0$  на једној нози;
- саскоци (предножно разножни; са окретом за  $360^0$ );
- комбинације вежби најмање две дужине греде.

## 4. Основе тимских и спортских игара

Садржаји одбојке, фудсала, рукомета, кошарке и активности по избору ученика реализују се на часовима Физичког и здравственог васпитања.

### 3. 1. Одбојка

Усвојене елементе технике треба применити у игри на часу. Континуитет у усвајању садржаја могуће је постићи тако што се претходно усвојени садржаји користе као уводни или специфично припремни на наредном часу.

#### *Основни садржаји*

- основни положај – техника одигравања лопте прстима,
- основни положај – техника одигравања лопте „чекићем“,
- игра преко мреже у три контакта – прстима и „чекићем“,
- доњи (школски) сервис,
- техника смечирања у олакшаним условима (нижа мрежа, подбацивање лопте и сл.),
- индивидуални блок,
- горњи сервис,
- елементи одбојкашке игре.

#### *Проширени садржаји*

- „лелујави“ сервис,
- групни блок (двојни и тројни),
- игра са задатком – тактика.

### 3.2. Футсал

- Са ученицима поновити усвојене елементе технике и тактике.
- Примена усвојених елемената у диригованој и ситуационој игри.
- Игра уз примену правила.

### 3.3. Рукомет

- Са ученицима поновити усвојене елементе технике и тактике.
- Примена усвојених елемената у диригованој и ситуационој игри.
- Игра уз примену правила.

### 3.4. Кошарка

Са ученицима поновити усвојене основне елементе технике и тактике и реализовати неке од наведених елемената, као и њихову примену у диригованој игри и игри уз примену правила:

- дриблинг (сложеније варијанте);
- повезивање елемената технике у акционе целине (хватање лопте, дриблинг, шутирање и др);
- финтирање;

- демаркирање;
- ситуациона игра 1:1;
- сарадња два и три играча у позиционој игри и контранападу (обука кроз игру);
- игра 3:3; 4:4 (игра на један кош);
- финте (продор, шут);
- игра „2:2 – pick and roll“;
- игра „2:2“ по на принципу „додај и утрчи – back door“;
- позициона игра 3:3 и 5:5;
- игра са применом правила.

### 3.5. Активности по избору

У складу са просторно-техничким могућностима школе наставник у договору са учницима реализује неке од наведених активности:

- кондиционо вежбање (кружни тренинг, аеробик, елементи фитнеса и др.);
- обучавање, увежбавање и усавршавање елемената предвиђених проширеним наставним садржајима;
- пливање и ватерполо;
- скијање;
- клизање;
- бадминтон;
- стони тенис;
- оријентиринг;
- јацент;
- основни елементи борилачких спортова и самоодбране;
- друге активности по избору Стручног већа школе;
- активности од значаја за локалну заједницу.

## 5. Плес и ритмика

### *Основни садржаји*

Њихања и кружења са вијачом у фронталној и сагиталној равни у месту и кретању (вежбе по избору наставника). Дупли провак кружењем вијаче унапред.

Коло „Моравац“ четири варијанте, савладати 5. варијанту. Основни кораци енглеског валцера.

### *Проширени садржаји*

- Састав са вијачом.
- Дупли провак кружењем вијаче уназад.

- Састав са обручем састављен од елемената обрађених у петом и шестом разреду.
- Састав са лоптом састављен од елемената обрађених у петом и шестом разреду.
- Усавршити коло из краја у коме се школа налази, усвојено у претходном разреду.
- Енглески Валцер – мешовити парови.

## 6. Пливање и ватерполо

Наставна тема Пливање и ватерполо реализује се у школама у којима за то постоје услови, у оквиру редовне наставе.

Школе које се одреде за реализацију програмских садржаја пливања и ватерпола на објектима изван школе, часове организују по посебном распореду.

Уколико не постоји могућност реализације наставе пливања у овом разреду, број часова намењен овој наставној теми распоређује се другим наставним темама предвиђених програмом, па се самим тим исходи за ову тему не могу достићи у овом разреду.

### 6.1. Пливање

Приликом реализације садржаја Пливања формирати групе пливача и непливача.

#### *Основни садржаји*

Вежбе дисања, рад ногу, пловак, одржавање у месту, завеслаји (краул и леђни краул), техника прсног пливања, скок на главу и изрон.

Пливање техником краула или леђног краула; Пливање 25 m на време одабраном техником; Рођење по дужини у складу са способностима ученика до 10 m.

#### *Проширени садржаји*

Мешовито пливање техникама прсног и краул пливања

### 6.2. Ватерполо

Садржаји ватерпола реализују се са ученицима који припадају групи „пливача“:

- пливање са лоптом;
- хватање и додавање;
- шут на гол.

#### *Основни садржаји*

- одржавање на води;
- пливање са лоптом (вођење лопте);
- хватање и додавање лопте.

*Проширени садржаји*

- основни елементи тактике;
- диригована игра.

7. Полигони

Наставник након једне или више обрађених наставних тема може реализовати полигон у складу са усвојеним моторичким садржајима из:

- спортских игара;
- гимнастике и
- полигон са препрекама који садржи:

колутања и пузања, провлачења, промене правца, савладавања препреке одбочком, прескакања препрека увис и удаљ, прелажење високе греде, узмак на вратилу, пењање на шведске лестве и саскок, пењање уз шипку или конопац

8. Тестирање и мерење

Праћење физичког развоја и моторичких способности спроводи се на почетку и крају школске године, из простора кардио-респираторне издржљивости (процена аеробног капацитета), телесног састава (посебно телесне масноће), мишићне снаге, издржљивости у мишићној снази, гipкости и агилности. Модел континуираног праћења физичког развоја и моторичких способности у настави Физичког и здравственог васпитања, батерија тестова, критеријумске референтне вредности и начин њиховог тумачења, организација и протокол тестирања као педагошке импликације детаљно су објашњени у наведеном приручнику.

**Физичка и здравствена култура**

Ова наставна област реализује се кроз све друге наставне области и теме уз практичан рад и састоји се од две наставне теме *Физичко вежбање и спорт* и *Здравствено васпитање*.

**Дидактичко-методички елементи**

Основне карактеристике часова:

- јасноћа наставног процеса;
- оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита;
- избор рационалних облика и метода рада;
- избор вежби оптималне образовне вредности;
- функционална повезаност свих делова часа – унутар једног и више узастопних часова једне наставне теме.

Уколико на часу истовремено вежбају два одељења, настава се спроводи одвојено за ученике и ученице.

Приликом избора облика рада неопходно је узети у обзир просторне услове рада, број ученика на часу, број справа и реквизита и динамику обучавања и увежбавања наставног задатка.

Избор дидактичних облика рада треба да буде функцији рационалне организације и интензификације часа, као и достизања постављених исхода.

### **Ослобађање ученика од наставе физичког и здравственог васпитања**

Ученик може бити ослобођен само од практичног дела програма наставе за одређени период, полугодиште или целу школску годину на основу препоруке изабраног лекара.

Ученик ослобођен практичног дела у обавези је да присуствује часовима. За рад са ослобођеним ученицима наставник сачињава посебан програм рада базиран на усвајању теоријских и васпитних садржаја у складу са програмом и корелацији са садржајима других предмета.

Ослобођеним ученицима треба пружити могућност да:

- суде, воде статистику, региструју резултат или прате ниво активности ученика на часу или школском такмичењу;
- направе едукативни постер или електронску презентацију, припреме репортажу са спортског догађаја;
- прате и евидентирају активност ученика на часу уз помоћ наставника и на други начин помажу у организацији часовних, ваннаставних и ваншколских активности.

Неки од исхода за ученике ослобођене од практичног дела наставе

По завршетку теме ученик ће бити у стању да:

- наведе основна правила, гимнастике, атлетике, спортске игре, пливања;
- дефинише основна здравствено-хигијенска правила вежбања;
- презентује и анализира информације о физичком вежбању, спорту, здрављу, историји физичке културе, актуелним спортским подацима итд.);
- учествује у организацији Недеље школског спорта и школских такмичења.

Ученицима са инвалидитетом настава се прилагођава у складу са њиховим могућностима и врстом инвалидитета.

### **III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ**

Исходи представљају добру основу за праћење и процену постигнућа ученика, односно креирање захтева којима се може утврдити да ли су ученици достигли оно што је описано одређеним исходом. Исходи помажу наставницима у праћењу, прикупљању и бележењу постигнућа ученика. Како ће у процесу вредновања искористити исходе наставник, сам осмишљава у односу на то који се начин праћења и процене њему чини најрационалнијим и најкориснијим. Поред тога, постојање исхода олакшава и извештавање родитеља о раду и напредовању ученика.



У процесу праћења и оцењивања пожељно је користити лични картон ученика (евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења личног картона ученика су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља, подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика.

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе Физичког и здравственог васпитања, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

**5. Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:**

- вежбање у адекватној спортској опреми;
- редовно присуствовање часовима Физичког и здравственог васпитања;
- учествовање у ваннаставним и ваншколским активностима и др.

**6. Приказ три комплекса усвојених општеприпремних вежби** (вежби обликовања), са и без реквизита.

**7. Достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика** (напредак у усавршавању технике):

*Атлетика:*

Техника измене штафете; скока увис опкорачна техника;

Спринтерско трчање 60 m на време, бацање вортекса. Истрајно трчање у трајању од 8 минута. Техника бацања „вортекса”.

Трчање школског кроса.

*Спортска гимнастика:*

Вежбе на тлу:

- став на шакама, колут напред уз помоћ,
- летећи колут,
- два предмета странце „звезде” спојено,
- мост заклоном (ученице); мост из лежања на леђима (ученици).

Састав на тлу комбинован од елемената из петог, шестог и усвојених елемената из седмог разреда.

Прескок:

- разношка, згрчка (висина справе до 120 цм).

Трамполина или одскочна даска (ученице и ученици):

- скокови: пруженим телом; скок са згрченим предножењем.

Вратило:

- дочелно вратило: упор предњи, премаах одножно десном, премах одножно левом – нагласити упор стражњи;
- комбинација: узмак из виса стојећег, ковртљај назад у упору, саскок из упора предњег замахом ногама уназад (зањихом) до става на тлу;
- доскочно вратило: њихање у вису предњем са повећавањем амплитуде, у зањиху саскок.

#### Двовисински разбој

- комбинација: лицем према н/п – суножним одскоком наскок у упор предњи, премах одножно десном, премах одножно левом – нагласити упор стражњи, прехват на в/п, предњих и спојено саскок у предњиху (уколико нема двовисинског разбоја саскок замахом ногама унапред – предношка).

#### Паралелни разбој

- комбинација: (из положаја бочно): наскок у упор, предњих, зањих, предњихом предношка са окретом ( $180^0$ ) према притци до става на тлу.

#### Кругови

дохватни кругови (ученици и ученице):

- комбинација: из виса стојећег згибом вис узнето, вис стрмоглави, вис узнето, саскок кроз згиб у вису предњем (уз помоћ).

#### Коњ са хватаљкама

- комбинација: из упора предњег на хватаљкама, премах одножно десном напред ван, премах одножно десном назад и спојено премах одножно левом напред ван, премах одножно левом назад, саскок назад или провлаком ногу између хватаљки саскок напред.

#### Греда

Ниска греда – поновити и допунити садржаје из претходног разреда (ниска греда):

комбинација вежби из основног програма (ученице саме комбинују две дужине ниске греде – обавезно са насकोком и саскоком).

Висока греда – комбинација вежби: (чеоно према греди): из места или залетом наскок у упор одножно, окрет за  $90^0$  у упор клечећи на одножној нози, заножити слободном ногом (вага у у упору клечећем „мала вага”); клек искорак заножне и спојено усправ, одручити, лагано трчање или ходање на прстима, ходање докорацима, скок суножним одскоком и доскоком на једну ногу; саскок пруженим телом са окретом  $90^0$  или  $180^0$ .

#### Одбојка:

- одигравање лопте техникама прстима и „чекићем“;
- доњи сервис;
- смечирање у олакшаним условима;
- индивидуални блок;
- игра преко мреже.

*Рукомет:*

Примена елемената технике у игри. Придржавање тактичких упутстава и кретање у игри.

*Кошарка:*

Примена елемената технике у игри. Придржавање тактичких упутстава и кретање у игри.

*Плес и ритимка:*

- Вежба са вијачом, лоптом или обручем. Дупли провак кружењем вијаче унапред;
- народно „Моравац“ коло уз музику (трећа, четврта и пета варијанта);
- енглески валцер.

*Пливање и ватерполо:*

- техника прсног пливања;
- пливање са лоптом.

## **8. Индивидуални напредак моторичких способности**

Индивидуални напредак моторичких способности сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.

Код ученика ослобођених од практичног дела наставе, наставник прати и вреднује:

- познавање основних правила, гимнастике, атлетике, спортске игре, пливања, ватерпола и основних здравствено-хигијенских правила вежбања;
- учешће у организацији ваннаставних активности.

Праћење, вредновање и оцењивање ученика ослобођених од практичног дела наставе, наставник може извршити усменим или писменим путем.

Праћење вредновање и оцењивање ученика са инвалидитетом врши се на основу њиховог индивидуалног напретка.

## **ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ**

План и програм ових активности предлаже Стручно веће и саставни је део годишњег плана рада школе и школског програма.

## **Б. Секције**

Формирају се према интересовању ученика. Наставник сачињава посебан програм узимајући у обзир материјалне и просторне услове рада, узрасне карактеристике и способности ученика. Уколико је неопходно, секције се могу формирати према полу ученика. Ученик се у сваком тренутку може се укључити у рад секције.

## **В. Недеља школског спорта**

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта.

Недеља школског спорта обухвата:

- такмичења у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика;
- културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице, слет...);
- ђачке трибине и радионице (о здрављу, историји физичке културе, спорту, рекреацији, „ферплеју“, последицама насиља у спорту, технолошка достигнућа у вежбању и спорту и др.).

План и програм Недеље школског спорта сачињава Стручно веће Физичког и здравственог васпитања у сарадњи са другим стручним већима (ликовне културе, музичке културе, историје, информатике...) и стручним сарадницима у школи, водећи рачуна да и ученици који су ослобођени од практичног дела наставе Физичког и здравственог васпитања, буду укључени у организацију ових активности.

## **Г. Активности у природи (кросеви, зимовање, летовање)**

Из фонда радних дана, предвиђених заједничким планом, школа организује активности у природи:

- пролећни крос (дужину стазе одређује стручно веће);
- излет са пешачењем (7 km)
- зимовање – организује се у току зимског периода у трајању од седам дана. Активности на зимовању обухватају обука скијања, клизања, краће излете са пешачењем или на санкама, и друге активности;
- летовање – организује се за време летњег распуста у трајању од најмање седам дана и обухвата боравак у природи са организованим образовним и физичким активностима).

## **Д. Школска и ваншколска такмичења**

Школа организује и спроводи обавезна унутаршколска спортска такмичења, као интегрални део процеса физичког васпитања према плану Стручног већа и то у:

- спортској гимнастици (у зимском периоду);
- атлетици (у пролећном периоду),
- најмање једној спортској игри (у току године).

Школа може планирати такмичења из других спортских грана или игара уколико за то постоје услови и интересовање ученика (плес, оријентиринг, бадминтон, између две или четири ватре, полигони итд.).

Ученици могу да учествују и на такмичењима у систему школских спортских такмичења Републике Србије, која су у складу са планом наставе и учења. Како би што већи број ученика био обухваћен системом такмичења, на ваншколским такмичењима један ученик може представљати школу само у једном спорту или спортској дисциплини током школске године.

### **Ђ. Корективно-педагошки рад и допунска настава**

Ове активности организују се са ученицима који имају:

- потешкоће у савладавању градива;
- смањене физичке способности;
- лоше држање тела;
- здравствене потешкоће које онемогућавају редовно похађање наставе.

За ученике који имају потешкоће у савладавању градива и ученике са смањеним физичким способностима организује се допунска настава која подразумева савладавање оних обавезних програмских садржаја, које ученици нису успели да савладају на редовној настави, као и развијање њихових физичких способности;

Рад са ученицима који имају лоше држање тела подразумева:

- уочавање постуралних поремећаја код ученика;
- саветовање ученика и родитеља;
- организовање додатног превентивног вежбања у трајању од једног школског часа недељно;
- организовање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућом здравственом установом.

Рад са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом, који одређује врсту вежби и степен оптерећења.

**Педагошка документација**

- Дневник рада за Физичко и здравствено васпитање.
- Планови рада Физичког и здравственог васпитања и обавезних физичких активности ученика: план рада стручног већа, годишњи план (по темама са бројем часова), месечни оперативни план, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њихове реализације.
- Писане припреме: форму и изглед припреме сачињава сам наставник уважавајући: временску артикулацију остваривања, циљ часа, исходе који се рализују, конзистентну дидактичку структуру часова, запажања након часа.
- Радни картон: наставник води за сваког ученика. Радни картон садржи: податке о стању физичких способности са тестирања, оспособљености у вештинама напомене о специфичостима ученика и остале податке неопходне наставнику.

Педагошку документацију наставник сачињава у електронској или писаној форми.

#### 4. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

**Назив програма**

**Циљ**

**Разред**

**Годишњи фонд часова**

#### **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

**Циљ** учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.

**Седми**

**36 часова**

| <b>ИСХОДИ</b><br><b>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <b>ОБЛАСТ /ТЕМА</b>               | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– наведе и опише основне карактеристике људских права;</li> <li>– својим речима опише везу између права појединца и општег добра;</li> <li>– дискутује о односу права и правде и о сукобу права;</li> <li>– образложи личну одговорност у заштити свог здравља;</li> <li>– штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права;</li> <li>– образложи сврху постојања политичких странака;</li> <li>– аргументује потребу ограничења и контролу власти;</li> <li>– наведе кораке од предлагања до усвајања закона;</li> <li>– образложи на примеру могућност утицаја грађана на одлуке Народне скупштине;</li> <li>– препозна и одупре се различитим облицима вршњачког притиска;</li> <li>– препозна опасност када се нађе у великој групи људи и заштити се;</li> </ul> | <b>ЉУДСКА ПРАВА</b>               | Карактеристике људских права – урођеност, универзалност, неутуђивост, недељивост.<br>Опште добро.<br>Права појединца и опште добро.<br>Сукоб појединачних права и општег добра.<br>Права и правда.<br>Социјална правда.                                 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО</b>        | Политичке странке у вишепартијском систему – владајуће и опозиционе.<br>Народна скупштина – сврха и надлежности.<br>Народни посланици, посланичке групе.<br>Процедуре у раду Народне скупштине.<br>Скупштинске дебате.<br>Предлагање и доношење закона. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ</b> | Припадност групи. Групни идентитет као део идентитета младих. Односи у вршњачкој групи и њен утицај на појединца.<br>Вршњачки притисак.<br>Конформизам.<br>Приватност – обим и границе.<br>Понашање људи у маси и угроженост права појединца.           |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</b>        | <b>Симулација Народне скупштине</b><br>Одређивање улога и процедура у скупштини.                                                                                                                                                                        |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |                                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– учествује у организацији, реализацији и евалуацији симулације Народне скупштине;</li> <li>– у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин;</li> <li>– проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.</li> </ul> |  | <p>Формирање посланичких група.<br/>Избор председника скупштине.<br/>Формулисање предлога закона.<br/>Скупштинска дебата.<br/>Гласање.<br/>Евалуација симулације.</p> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Кључни појмови садржаја:** социјална правда, Народна скупштина, конформизам, вршњачки притисак.

### УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Изборни програм Грађанско васпитање за седми разред организован је, као и претходни програми, по моделу спирале што значи да су садржаји дати у исте четири области (*Људска права, Демократско друштво, Процеси у савременом свету и Грађански активизам*) али се они проширују и продубљују, а исходи се надограђују или се, ако је у питању вештина, даље развијају. Све четири области су једнако важне, а наставник их, у непосредном раду са ученицима, интегрише јер између њих постоји природна веза.

У програму су наведени садржаји које наставник може да допуњује, проширује и мења према конкретним потребама и плану сопственог рада али увек имајући у виду исходе које треба остварити. Они су тако дати да одговарају узрасту ученика и да су мерљиви, проверљиви, односно наставник може, пратећи активности ученика, да утврди да ли их они остварују и у којој мери. Најчешће су исходи дати на нивоу примене што значи да се знање и разумевање подразумевају јер без тога нема примене. Такав приступ одговара концепту Грађанског васпитања од кога се очекује да код ученика развија конативну, вољну компоненту која долази до изражаја у понашању. Редослед наведених исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање општег циља програма и развој међупредметних компетенција. Између исхода постоји повезаност. Остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода. Многи исходи су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада током дужег временског периода, што се препознаје у томе да се неки исходи у истој или сличној формулацији налазе у програмима и за претходне разреде.

Посебност Грађанског васпитања је у томе што је оно део ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је тесно повезано са другим предметима, ваннаставним активностима и уопште етосом школе. Садржај овог програма у великој мери корелира са предметом Историја у оквиру ког се проучава развој уставности, парламентаризма, грађанских права и слобода. У оквиру Српског језика и књижевности ученици имају прилику да упознају више књижевних дела која се односе на развој политичког живота у модерној српској држави што омогућава повезивање са садржајима



Грађанског васпитања. Погодна књижевна дела из програма су: сатирична поезија Јована Јовановића Змаја *Јутутунска јухахаха*, сатирично иронична проза Радоја Домановића *Вођа*, драма Бранислава Нушића *Власт*. Овако богата корелација између ова три предмета пружа одличне могућности за тематско планирање.

У процесу планирања наставе и учења наставник се руководи, превасходно, исходима које ученици треба да достигну. Приликом осмишљавања активности, како наставника тако и ученика, треба имати у виду да свака од њих се може вишеструко искористити. На пример, у оквиру скоро свих активности на различитим садржајима могућ је допринос достизању исхода који се односе на комуникацију, осетљивост за различитост, емпатичност, улогу медија и др. То значи, да за такве исходе нису потребни посебни садржаји, активности и часови. Њихово остваривање одвија се постепено и спонтано са тенденцијом да ученици аутенично развијају пожељне облике понашања.

У оквиру прве области ученици проширују своја знања о правима, а фокус је на њиховим карактеристикама (урођеност, универзалност, неотуђивост, недељивост) и вези са општим добро које има за циљ да осигура права појединца, као и добробит заједнице. За очекивати је да ученицима седмог разреда буде интересантно да промишљају и разговарају о односу између права и правде јер је то узраст појачане осетљивости на неправду. Тај садржај, као уосталом и све друге, треба ученицима приближити кроз конкретне примере из свакодневног живота као што су нпр. дилема да ли је праведно казнити особу која нема карту за превоз у аутобусу (то право има контролор јер превоз није бесплатан), а која за свој рад у предузећу није добила последња три месеца плату. Ученици овог узраста сасвим добро могу да износе своје ставове и да дискутују када се ставе у позицију супротстављених података, само је важно да наставник добро води активност и да је поентира на крају.

Како је концепција програма да се из разреда у разред проширује листа права, у седмом разреду ученици се упознају са социјалним правима што се логично надовезује на дискусију о правима и правди. Према Универзалној декларацији о људским правима и Пакту о економским, социјалним и културним правима, социјална права се третирају као елемент животног стандарда. Према таквој оријентацији, свако има право на стандард живота који обезбеђује здравље и благостање појединца и његове породице. У раду са ученицима требало би посебну пажњу посветити здрављу младих и то са становишта права и обавеза државе, родитеља али и самих ученика да сачувају своје здравље. Из тог разлога, програм садржи само један исход који је повезан са социјалним правима и односи се на личну одговорност ученика у заштити сопственог здравља јер су други аспекти овог права ученицима још увек недовољно блиски.

Садржаји из друге области програма обезбеђују наставак увођења ученика у функционисање демократског друштва са фокусом на парламент, његову функцију и надлежности, организацију и процедуре, а на примеру Народне скупштине Републике Србије. Ученицима треба приближити појмове са којима су се они свакако сусрели али им нису довољно познати као што су политичке странке, посланици, посланичке групе, опозиција. О овим појмовима ученици треба да стекну само основна знања, а њихова дубина и ширина одређена је исходима којих је само неколико из ове области и омогућавају даље разумевање функционисања демократског друштва. Ученике треба упознати са скупштинском расправом, њеним циљевима и процедурама (ко даје реч, колико дуго се може говорити, реплике) јер ће им то требати за активност у оквиру четврте области овог програма. Осим тога, ученицима треба предочити кораке од предлагања закона до његовог усвајања и објављивања. За овај програм најважније је представити могућност да предлоге закона дају грађани својим потписима. У ту сврху могу се користити подаци из реалног политичког живота наше земље као што је на пример, гласање посланика у Народној скупштини

о тзв. Тијанином закону који је резултат акције коју су грађани водили заједно са оцем отете, а затим убијене девојчице од 15 година. У питању је закон који прецизира процедуре за ангажовање полицијских снага у случају пријаве да је особа нестала чиме се повећава правна сигурност грађана. На том примеру може се видети како изгледа грађански активизам, коришћење друштвених мрежа за покретање акција и увођење захтева грађана у парламентарну процедуру.

Како је социјални живот ученика седмог разреда сваким даном све богатији садржај треће области се односи на вршњачке групе, конформизам и вршњачки притисак. Вршњаци утичу на вредности које ће млади настојати да остваре, на ставове које ће развити, на тежњу за самосталношћу, прихватање друштвених норми. Повезано са тим је и дилема где су границе између укључености у заједницу и приватности. За активности у оквиру ове области добро је консултовати психологе и педагоге у школи, односно користити њихове већ развијене радионице чији је циљ оснаживање ученика да се одупру конформизму и различитим врстама притиска вршњака. Понашање људи у маси добило је место у садржају јер се ученици овог узраста све чешће налазе у таквим ситуацијама (концерти, спортски догађаји) и могу бити угрожени. Зато је одговарајући исход дат на нивоу понашања.

Област Грађански активизам логично се надовезује на садржај и активности из друге области. Уз помоћ наставника ученици треба да припреме и спроведу симулацију рада Народне скупштине. Она би требала да садржи неке од постојећих процедура у раду скупштине, с тим да је њихов избор на самој групи. На пример, може се симулирати цео ток активности од предлагања до усвајања закона или симулација једним делом може да садржи процедуру посланичких питања премијеру и министрима у Влади. Да би се таква симулација остварила, ученици који ће бити у улози посланика треба да припреме питања која се тичу актуелних догађаја у нашој држави (најбоље би било унапред дефинисати тему нпр. повећање плата и пензија, обавезна средња школа и др.), што је само по себи вредан исход. Са друге стране, ученици који буду у улози премијера и министра такође треба да буду спремни да дају одговоре. Симулације се могу на различите начине организовати, а могу се допунити још неким аспектима као што је информисање грађана о раду скупштине. На пример, неколико ученика може добити задатак да буду у улози новинара и да припреме извештај о симулацији рада Народне скупштине који ће презентовати. Остали ученици процењиваће извештаје са становишта веродостојности, тачности. Активност се може учинити богатијом и самим тим занимљивијом ако се на пример, унапред наложи појединим „новинарима“ у ком правцу треба да пишу извештај (сензационалистички, негативистички, оптимистички, објективно, увредљиво...) што остали учесници симулације неће знати. Након тога, треба пратити да ли су остали ученици у групи то препознали и како су реаговали.

Поред симулације у раду са ученицима садржаји програма и дефинисани исходи пружају велике могућности за примену и других интерактивних облика рада као што су: радионице, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, истраживања, промоције.

И у овом програму Грађанског васпитања, као и код претходних, продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте, с тим да је посебно пригодно да продукт буде снимак симулације рада скупштине који се може касније користити у различите сврхе. Драгоцен је у евалуацији урађене симулације али и у интеграцији и рекапитулацији обрађених садржаја.

За остваривање овог програма, као и свих претходних, наставник је врло важан. Он је модел који својим понашањем и организацијом рада на часу даје пример и доприноси стварању демократске атмосфере која је погодна за размену и

аргументовање идеја и мишљења међу ученицима; он је тај који даје почетни подстицај за садржај који се обрађује, ко и повратне информације о активности. Коструктивна комуникација и демократске процедуре нису само циљ већ и начин да се остваре жељени исходи. Наставник је тај који обезбеђује равноправну укљученост сваког ученика (уважавајући различитост у типу личности и стилевима учења). Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима интерактивних односа (активне, проблемске и истраживачке наставе), са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста (прошлости и још више садашњости). Посебан захтев за наставнике представља потреба за припремом нових, актуелних материјала који најбоље одговарају садржају и исходима. Они се могу наћи у различитим изворима информација. За реализацију појединих тема могу се користити филмови јер активирају когнитивну и афективну страну личности и подстицајно делују на ученике да искажу мисли, осећања и ставове. Не треба занемарити ни интернет и различите социјалне мреже јер су то облици комуникације који су блиски младима и на којима се могу препознати и анализирати многи проблеми живота у савременом свету, али и разговарати о говору мржње, нетолеранцији, облицима кршења права (на пример у самој Народној скупштини). Подразумева се да наставник има потпуни увид у материјале који се користе у раду са ученицима (филмови, видео клипови, текстови из новина и сл.) како би се заштитили од неодговарајућих садржаја.

Наставник треба да обезбеди да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитости, уз обавезу да поштује и уважи друге и другачије погледе и мишљења.

Чињеница да се програм описно оцењује не умањује потребу да се континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода, посебно оних који су кумулативни и који се не наводе у програму за седми разред, већ су у претходним програмима, али се подразумева да се они и даље подржавају и развијају. Како се ближи крај основног образовања и другог циклуса у оквиру њега, потребно је што чешће повезивати све оно што је рађено. Највећи број ученика похађа Грађанско васпитање континуирано током циклуса, многи од њих и свих осам разреда и зато је важан процес интегрисања обрађиваних садржаја и провера остварености исхода. Кључни показатељи напредовања у овом изборном програму, из разреда у разред, су све правилнија употреба термина који се односе на демократске појаве и процесе, исказивање ставова аргументацијом, ненасилна комуникација, прихватање различитости, емпатија, све чешће испољавање иницијативе, већа сарадљивост.

Назив предмета **ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК**

Циљ учења Другог страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред **Седми**

Годишњи фонд часова **72**

| ИСХОДИ<br>По завршетку разреда ученик<br>ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | КОМУНИКАТИВНЕ<br>ФУНКЦИЈЕ                                                                                                       | ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ<br>(у комуникативним<br>функцијама)                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе;</li> <li>– поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства;</li> <li>– размени једноставније информације личне природе;</li> <li>– у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;</li> <li>– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места,</li> </ul> | <b>ПОЗДРАВЉАЊЕ И<br/>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ<br/>И ДРУГИХ И<br/>ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ<br/>ОСНОВНИХ<br/>ИНФОРМАЦИЈА О<br/>СЕБИ И ДРУГИМА</b> | Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл. Реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br/>ПРЕДМЕТА, МЕСТА,<br/>ПОЈАВА, РАДЊИ,<br/>СТАЊА И ЗБИВАЊА</b>                                              | Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; усмено и писано описивање/                                                                                                                                                                                |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>појава, радњи, стања и збивања;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;</li> <li>– разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;</li> <li>– упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;</li> <li>– затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;</li> <li>– разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих;</li> <li>– упуту уобичајене молбе и захтеве;</li> <li>– честита, захвали и извини се користећи једноставнија језичка средства;</li> <li>– разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</li> </ul> |                                                                                                                                          | поређење бића, предмета, појава и места.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p><b>ИЗНОШЕЊЕ<br/>ПРЕДЛОГА И САВЕТА,<br/>УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА<br/>ЗА УЧЕШЋЕ У<br/>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br/>АКТИВНОСТИ И<br/>РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</b></p> | <p>Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге;<br/>Усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/ одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ изговора.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p><b>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ,<br/>ЗАХТЕВА,<br/>ОБАВЕШТЕЊА,<br/>ИЗВИЊЕЊА,<br/>ЧЕСТИТАЊА И<br/>ЗАХВАЛНОСТИ</b></p>                               | <p>Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/ нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност. Усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/ услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.</p>                                                                                                   |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p><b>РАЗУМЕВАЊЕ И<br/>ДАВАЊЕ УПУТСТАВА</b></p>                                                                                          | <p>Слушање и читање текстова који садрже једноставнија</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</li> <li>– разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;</li> <li>– разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;</li> <li>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;</li> <li>– опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;</li> <li>– разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;</li> <li>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;</li> <li>– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;</li> </ul> |                                                              | упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сл.) с визуелном подршком и без ње. Усмено и писано давање упутстава.                                                                                                                                                                                     |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ</b>                          | Слушање и читање описа и размењивање мишљења у вези са сталним, уобичајеним или актуелним догађајима/ активностима и способностима. Усмено и писано описивање сталних, уобичајених или актуелних догађаја/ активности и способности.                                                                     |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</b>                           | Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање мишљења у вези са искуствима, догађајима/ активностима и способностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, догађаја/ активности и способности у прошлости; израда и презентација пројеката о историјским догађајима, личностима и сл. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</b> | Слушање и читање краћих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима. Усмено и писано договарање/                                                                                                                                                                                     |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.</li> <li>– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;</li> <li>– размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;</li> <li>– саопшти шта он/ она или неко други планира, намерава, предвиђа;</li> <li>– разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;</li> <li>– изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;</li> <li>– разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих;</li> <li>– затражи и разуме обавештења о оријентацији/ положају предмета и бића у простору и правцу кретања;</li> </ul> |                                                                            | извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.                                                                                                                                                                                                                                               |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</b>             | Слушање и читање исказа у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима. Усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.                              |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ</b> | Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са сналажењем и оријентацијом у простору и специфичнијим просторним односима. Усмено и писано размењивање информација у вези са сналажењем и оријентацијом у простору и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</b>               | Слушање и читање једноставнијих исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама. Постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и                                                                                                                                                   |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                          |                                                                                                                                                                          |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима;</li> <li>– разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих;</li> <li>– размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту;</li> <li>– разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност;</li> <li>– формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност;</li> <li>– пита и каже шта неко има/ нема и чије је нешто;</li> <li>– разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;</li> <li>– изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење;</li> <li>– разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих;</li> </ul> |                                          | обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза.                                                                          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</b> | Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се говори шта неко има/ нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</b>  | Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на изражавање допадања/ недопадања. Усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.                             |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</b>                | Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/ неслагања. Усмено и писано тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања.  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ЦЕНА</b>         | Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини и цени; слушање и читање текстова на теме поруџбине                                                      |



|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– изражава мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко образложење;</li> <li>– разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену;</li> <li>– пита и саопшти колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства;</li> <li>– пита/ каже/ израчуна колико нешто кошта.</li> </ul> |  | <p>у ресторану, куповине. Постављање питања у вези с количином и ценом и одговарање на њих, усмено и писано; играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи ...); записивање и рачунање цена.</p> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ – ДРУГИ ЦИКЛУС

*Напомена:* Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда другог циклуса основног образовања и васпитања – у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа везаних за конкретну тему. Наставници обрађују теме у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави страних језик.

- 1) Лични идентитет
- 2) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)
- 3) Географске особености
- 4) Србија – моја домовина
- 5) Становање – форме, навике
- 6) Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине, еколошка свест
- 7) Историја, временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност)
- 8) Школа, школски живот, школски систем, образовање и васпитање
- 9) Професионални живот (изабрана – будућа струка), планови везани за будуће занимање
- 10) Млади – деца и омладина

- 11) Животни циклус
- 12) Здравље, хигијена, превентива болести, лечење
- 13) Емоције, љубав, партнерски и други међуљудски односи
- 14) Транспорт и превозна средства
- 15) Клима и временске прилике
- 16) Наука и истраживања
- 17) Уметност (нарочито модерна књижевност за младе; савремена музика, визуелне и драмске уметности итд.)
- 18) Етички принципи); ставови, стереотипи, предрасуде, толеранција и емпатија; брига о другоме
- 19) Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)
- 20) Слободно време – забава, разонода, хобији
- 21) Исхрана и гастрономске навике
- 22) Путовања
- 23) Мода и облачење
- 24) Спорт
- 25) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења
- 26) Медији, масмедији, интернет и друштвене мреже
- 27) Живот у иностранству, контакти са странцима, ксенофобија

## ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ

### ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

| Комуникативна функција                                                       | Језички садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПОЗДРАВЉАЊЕ И<br>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br>ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/<br>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ | <i>What's your first/last name/surname?<br/>Jack, this is Andrew. He's the new boy in our class. Hi Andrew. Nice to meet you. I'm glad to meet you too. What's your nickname? It's Andy. Where do you live? I live in Sunny Street. How do you go to school? I walk there/take the bus...</i> |

|                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p>                                                                   | <p><i>What does your father do? He's a science teacher. Have you got/Do you have any brothers or sisters? No, I'm an only child, but my mum's got two sisters, Sophia and Lily. Aunt Lily is the eldest. She says I am her favourite nephew.</i></p> <p><i>This is my cousin, Bob. Where does he come from? He lives in Brisbane now, but he was born in London. Where were you born? When did you move there? We moved there when I was four. Where were you living when you started school?</i></p> <p><i>Who do you usually go out with? How long have you known Susan? For one year. Since last year.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање сталних и уобичајених радњи<br/> <i>The Past Simple Tense</i> глагола <i>to be</i> и осталих глагола (правилних и неправилних)<br/> <i>The Past Continuous Tense</i><br/> <i>The Present Perfect Tense</i> учесталијих глагола (правилних и неправилних)<br/>         Питања са <i>Who/What/Where/When/Why...</i><br/>         Питања са препозиционим глаголима<br/>         Употреба и изостављање чланова при ближем одређивању лица, у фиксним изразима (<i>go to school/by car/on foot...</i>), са основним географским појмовима (називима улица, градова, држава...)</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе; већи градови у земљама циљне културе.</p> |
| <p>ОПИСИВАЊЕ<br/>КАРАКТЕРИСТИКА БИЋА,<br/>ПРЕДМЕТА, МЕСТА,<br/>ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА<br/>И ЗБИВАЊА</p> | <p><i>What does Emma look like? She looks gorgeous. She's the prettiest girl in our class.</i></p> <p><i>What's he like? He's smart and hard-working.</i></p> <p><i>Noah doesn't care about anyone. He's selfish. My friend is sporty and good-looking, but he is very shy.</i></p> <p><i>Her clothes are cool!</i></p> <p><i>Samuel is as tall as his brother/not as(so) tall as his father.</i></p> <p><i>This laptop is less expensive than that one. It's the least expensive laptop in the shop.</i></p> <p><i>Jacob's room is usually tidy, but Michael's is often untidy/messy. You can find his clothes everywhere.</i></p> <p><i>Why is he exhausted? Because the trip was exhausting.</i></p> <p><i>The party was really exciting. Everybody was excited.</i></p> <p><i>She looks really unhappy.</i></p> <p><i>How does he swim? He swims well.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

|                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                               | <p><i>We worked hard. He was running fast.</i><br/> <i>It is raining heavily.</i><br/> <i>Are they listening carefully?</i><br/> <i>Ten minutes from here is the biggest wheel of its kind in the world - the London Eye.</i><br/> <i>The buildings are amazing /fantastic.</i><br/> <i>That's the cafe where my sister works.</i><br/> <i>Is that the message which/that Tom sent?</i><br/> <i>There's somebody/nobody/no one in the street.</i><br/> <i>There was nothing strange in his voice. Everything was OK.</i><br/> <i>This chair's uncomfortable. That's impossible!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости, The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости</i><br/> <i>Поређење придева по једнакости as...as, not so/as...as</i><br/> <i>Поређење придева са less и the least</i><br/> <i>Придеви са наставцима -ed и -ing</i><br/> <i>Творба и употреба прилога за начин (beautifully, quickly, happily, well, badly, fast, hard...)</i><br/> <i>Употреба одређеног члана уз суперлатив придева</i><br/> <i>Употреба/изостављање одређеног члана уз називе места (споменици, музеји, улице, паркови...)</i><br/> <i>Релативне заменице who, which, that, whose, where...</i><br/> <i>Неодређене заменице (somebody, something, anybody, anything, nobody, no one, nothing, everything...)</i><br/> <i>Питања са What...like, How, Why...</i><br/> <i>Негативни префикси un-, im-...</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p> |
| <p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И<br/>САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ<br/>ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У<br/>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br/>АКТИВНОСТИ И<br/>РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p> | <p><i>I'm going to the swimming pool. Would you like to come? Yes, please. I like swimming.</i><br/> <i>Would you like a cup of tea? No, thank you/thanks.</i><br/> <i>What are you doing next weekend? Do you want to come to my party? Yes, I'd love to. When is it? At 7.30 on Saturday.</i><br/> <i>Do you fancy/How about a game of tennis this afternoon? Sorry. I can't. I've got a dance class.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

|                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                             | <p><i>Shall we go to the sports centre today? Good idea. See you there at 6.00 pm. That's no good for me. What about 5.30? Yes, sure. How about trying my new computer game this morning? I'm afraid I can't. I'm looking after my little sister.</i></p> <p><i>Why don't we go to the park?</i></p> <p><i>Let's get out of here. That sounds good. The music is too loud.</i></p> <p><i>We could/ may/might stay here and watch DVDs. That's boring.</i></p> <p><i>If it is cold, put on your jacket. If you hurry, you won't miss the bus.</i></p> <p><i>If you don't feel well, you should see a doctor.</i></p> <p><i>I've got the flu. You must stay in bed and drink lots of hot drinks.</i></p> <p><i>If you don't stay up late, you won't feel tired.</i></p> <p><i>You shouldn't eat too much chocolate.</i></p> <p><i>Don't give your real name on the Internet.</i></p> <p><i>The Present Continuous Tense за унапред договорене радње</i></p> <p><i>Заповедни начин</i></p> <p><i>Изрази: How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...</i></p> <p><i>Модални глаголи за изражавање предлога - can/could/may/might</i></p> <p><i>Модални глаголи should за давање савета</i></p> <p><i>Први кондиционал</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p> |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ,<br/>ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,<br/>ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА<br/>И ЗАХВАЛНОСТИ</p> | <p><i>Can/Could you help me with these bags, please? They're too heavy.</i></p> <p><i>Could I have a glass of water, please?</i></p> <p><i>Could I see your exercise book, please? Yes, just a minute. Oh, no. I can't find it.</i></p> <p><i>May I see your tickets, please? Here you are, sir. Thank you.</i></p> <p><i>Will you open the door for me? Sure.</i></p> <p><i>I'm so sorry for... It's all my fault. Sorry, it was an accident. I didn't mean to (break your skateboard). That's all right/OK. Never mind. It doesn't matter.</i></p> <p><i>Thank you for (your help). Thank you from the bottom of my heart. That's very kind of you. That means a lot to me. Don't mention it. It's nothing. You're welcome.</i></p> <p><i>Well done. Congratulations! Happy (festival).</i></p> <p><i>When does the train for Glasgow leave? It leaves at 7.38. School starts at 8.45.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                  | <p><i>Which book do you want? The red one. Can I try on those trousers, please? Which ones? The blue ones.</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање молбе и захтева - <i>can/could/may</i><br/> <i>Would you like...?</i><br/> <i>Will</i> за изражавање молби<br/> <i>The Present Simple Tense</i> за изражавање утврђених програма, реда вожње, распореда и сл.<br/> Заменице <i>one, ones</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>                                                                                                   |
| РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br>УПУТСТАВА | <p><i>Read the explanation and circle the correct words.</i><br/> <i>State your problem and describe how you feel about it.</i><br/> <i>Use the expressions below.</i><br/> <i>Make a project about an important city in your town. Make a map and label the important places.</i><br/> <i>To end the call, tap the "end call" button (typically a red button on the left side of your cell phone) or close your phone.</i><br/> <i>Do not touch the adapter with wet hands.</i></p> <p>Заповедни начин</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p> |
| ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br>САДАШЊОСТИ  | <p><i>She rarely takes the bus to school.</i><br/> <i>They usually play games in their free time.</i><br/> <i>Does James play any musical instruments? Yes, he does. No, he doesn't.</i><br/> <i>How many languages do you speak? What time do you usually wake up on school days?</i><br/> <i>My sister doesn't eat fish.</i><br/> <i>Water freezes at zero degrees Celsius. If /When you heat ice, it melts. What are you looking for? I am looking for my glasses. I can't find them.</i><br/> <i>Shhh! I am trying to concentrate. What are you thinking about? Who are you talking to?</i></p>                  |

|                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    | <p><i>Sorry, she can't come to the phone right now. She's having a shower. She is studying French in Paris.</i></p> <p><i>We are very busy these days. We are decorating the school hall. Look! It's raining. It doesn't usually rain here in summer. Does it rain a lot in your hometown?</i></p> <p><i>We normally grow vegetables, but this year we aren't growing any.</i></p> <p><i>I can't see anybody/anyone.</i></p> <p><i>How long has he played the guitar? For five years. / Since last summer.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи</i></p> <p><i>The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи</i></p> <p><i>Разлике у употреби глаголских облика The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense</i></p> <p><i>The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају</i></p> <p><i>Нулти кондиционал</i></p> <p><i>Питања са препозиционим глаголима</i></p> <p><i>Модални глагол can за изражавање способности</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.</p> |
| <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p> | <p><i>When did Columbus discover America? Who invented the telephone? People lived in caves a long time ago.</i></p> <p><i>We saw a good film last week.</i></p> <p><i>She used to wear glasses.</i></p> <p><i>Did he use to drink tea every morning? No, he didn't. What did you do when you heard the noise?</i></p> <p><i>First, I called the police.</i></p> <p><i>What were you doing when you heard the noise? I was watching TV.</i></p> <p><i>At ten o'clock yesterday morning, I was cycling to school. I fell off my bike and hurt my knee. I couldn't stand up. Was there anyone to help? No, there wasn't.</i></p> <p><i>I was walking down the lane when I saw a beautiful lady.</i></p> <p><i>She was wearing a red dress and a big red hat.</i></p> <p><i>While I was sleeping, my brother was helping our father in the garden.</i></p> <p><i>She was sleeping when we came in.</i></p> <p><i>As soon as I saw them, I started to run.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                   |

|                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                      | <p><i>They have finished their project. They finished it yesterday.</i><br/> <i>Who did you get the letter from?</i><br/> <i>Have you ever been to London? Yes, I have. I was there last year./ No, I haven't. I have never been to London.</i><br/> <i>He has just arrived.</i><br/> <i>I've already learnt to use that program.</i><br/> <i>Have they arrived yet?</i><br/> <i>They haven't finished their dinner yet.</i></p> <p><i>The Past Simple Tense</i> правилних и неправилних глагола, све употребе<br/> <i>The Past Continuous Tense</i>, све употребе<br/> <i>Used to</i><br/> Контрастирање употребе и значења глаголских облика <i>The Past Simple Tense</i> и <i>The Past Continuous Tense</i><br/> <i>The Present Perfect Simple Tense</i> за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са <i>ever, never, just, already, yet...</i><br/> Контрастирање употребе и значења глаголских облика <i>The Past Simple Tense</i> и <i>The Present Perfect Simple Tense</i><br/> Модални глагол <i>could</i> за изражавање способности у прошлости<br/> <i>Linking words and phrases (first, then, next, as soon as, after that, finally...)</i><br/> Питања са <i>Who/What/Where/When/Why...</i><br/> Питања са препозиционим глаголима</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости</p> |
| <p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ<br/>РАДЊИ (ПЛАНОВА,<br/>НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p> | <p><i>When I grow up, I would like/I'm going to be a web designer. What about you? I really want to be a programmer.</i><br/> <i>I can't find my keys anywhere. I'll/I will help you look for them. I'll take it, please. I'll leave it, thanks.</i><br/> <i>I promise I won't be late.</i><br/> <i>I believe he will be a great pianist. I don't think he will make it.</i><br/> <i>It will be rainy tomorrow.</i><br/> <i>Why are you putting on your coat? I'm going to take my dog for a walk.</i><br/> <i>It's my birthday next Saturday. I'm going to have a big party.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |



|                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                            | <p><i>Look at those cars! They're going to crash!</i><br/> <i>What are you doing tonight? We're playing football with friends.</i></p> <p><i>Would like</i> + именица/инфинитив глагола<br/> <i>Stative verbs</i> (want, promise, believe, think...)<br/> <i>The Future Simple Tense</i> за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања<br/> <i>Going to</i> за изражавање планова, намера и предвиђања на основу чулних опажања<br/> <i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање унапред договорених/испланираних радњи</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА,<br/>ИНТЕРЕСОВАЊА,<br/>ПОТРЕБА, ОСЕТА И<br/>ОСЕЋАЊА</p> | <p><i>I'd like to try bungee jumping. I'm interested in swimming. What sports are you interested in?</i><br/> <i>My hobby is collecting badges. What's your hobby?</i><br/> <i>I'm starving. Shall I make a sandwich for you? Yes, please. I'm thirsty. Would you like some lemonade?</i><br/> <i>What's wrong/the matter? I'm tired of/sick of/fed up with/bored with playing this game.</i><br/> <i>Are you tired? I'm exhausted.</i><br/> <i>I'm cold/hot. I don't feel well. I feel sick. Why don't you go to bed? I'm nervous / frightened /upset /scared... Don't worry. Everything will be all right/just fine. It's going to be all right.</i><br/> <i>Are you happy with your new friends? Oh, yes. I am so glad/happy to hear that.</i><br/> <i>I've got/ I have a terrible headache. Take a painkiller.</i><br/> <i>My ear hurts. I'm sorry to hear that.</i><br/> <i>Oh dear! My finger is bleeding. Why don't you put a plaster on it? I've sprained my ankle. Put some ice on it.</i><br/> <i>I'm in trouble. I don't know what to do.</i><br/> <i>Stative verbs</i> (be, want, hurt, have, feel, know...)<br/>         Заповедни начин<br/> <i>Why don't we/you</i> + инфинитивна основа глагола<br/> <i>Would like</i> + именица/инфинитив глагола<br/>         Употреба придевско-предлошких израза <i>tired of / sick of / fed up with / bored with</i><br/> <i>The Present Perfect Simple Tense</i></p> |

|                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|---------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                 | <b>(Интер)културни садржаји:</b> мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| ИСКАЗИВАЊЕ<br>ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И<br>УПУТСТАВА ЗА<br>ОРИЈЕНТАЦИЈУ У<br>ПРОСТОРУ | <p><i>Excuse me. How do I get to...? What's the best way to...? Could you tell me the way to...? Go straight on until you get to (a bridge). Cross (the bridge). Turn back. Go back. Turn left/right into... Take the first/second turning on the right/left. Go along... It's on the left/right. It's opposite/behind/between/in front of/near/next to/at the corner/just around the corner...</i></p> <p>Заповедни начин<br/>Предлози за изражавање положаја и просторних односа - <i>in front of, behind, between, opposite...</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> јавни простор; типичан изглед места.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,<br>ЗАБРАНА, ПРАВИЛА<br>ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА                     | <p><i>Don't throw litter around. Save energy. Turn off lights when not in use.<br/>You can/can't sit here. The seat is/isn't free.<br/>Can I use your mobile phone? Sure.<br/>You mustn't use calculators during the exam.<br/>Students must turn off their phones in the classroom.<br/>Do you have to wear a uniform at your school?<br/>John can't come because he has to work.<br/>I must get up early tomorrow morning.<br/>I don't have to take my dog for a walk every day/tomorrow.<br/>My parents let me go out at weekends.<br/>They won't let us feed the animals.<br/>Our head teacher made us clean our classroom last Friday.<br/>John couldn't come because he had to work.<br/>He didn't have to come early yesterday.<br/>You should slow down, you shouldn't run down the corridor.</i></p> <p>Заповедни начин<br/>Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе – <i>can/can't, must/mustn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, should/shouldn't</i><br/><i>Let/Make + инфинитивна основа глагола</i></p> |

|                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                  | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ПРИПАДАЊА И<br/>ПОСЕДОВАЊА</p> | <p><i>Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket. This blanket is mine. This isn't your card. It's hers. I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got /doesn't have an umbrella.</i></p> <p>Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) – <i>my friend's/ friends'/ children's books</i><br/>         Присвојне заменице <i>mine, yours...</i><br/>         Питања са <i>Whose</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.</p> |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ДОПАДАЊА И<br/>НЕДОПАДАЊА</p>  | <p><i>I love working with people. I don't like skiing. I'm bad at it. What do/don't you like doing? Peter hates watching horror films. He enjoys playing video games. I can't/couldn't stand the heat. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport? What are your hobbies and interests? Fifteen out of thirty people like tennis – eight boys and seven girls.</i></p> <p>Придевско-предлошке фразе - <i>interested in, good/bad at, crazy about...</i><br/>         Глаголи <i>like/love/hate/enjoy/can't stand</i> + глаголска именица<br/>         Питања са <i>What, Who, Why ...</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм.</p>              |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</p>                        | <p><i>Tea is better than coffee. Of course. That's true. You are right. The food was great! I disagree/don't agree with you. It was awful. I think we should help him. Yes, I agree with you. He always helps his friends. I enjoy skiing. Me too.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                               | <p><i>I don't think he will win the race. Well, I do. No chance! I don't believe it! That's right! That's wrong!</i></p> <p><i>Stative verbs (think, like, agree, believe...)</i><br/> Питања са <i>What, Why, How ...</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ<br>И ЦЕНА | <p><i>How many people are there (in the park)? There are two men/women and three children (in the park).</i><br/> <i>How much fruit do we have? There isn't much fruit in the bowl. There aren't many books on the shelves.</i><br/> <i>A lot of/Lots of people went to the match.</i><br/> <i>A lot of/Lots of snow falls in winter.</i><br/> <i>There were loads of apples on the table.</i><br/> <i>There is a little lemonade in the bottle. There are a few apples. How much is this? It's € 2,365 (two thousand, three hundred and sixty-five euros). That's £ 245 (two hundred and forty-five pounds)/ \$300 (three hundred dollars).</i><br/> <i>In my school, 60% of children eat junk food.</i></p> <p>Основни бројеви преко 1000<br/> Правилна множина именица<br/> Множина именица које се завршавају на -y, -f/fe: <i>strawberries, shelves, knives...</i><br/> Множина именица које се завршавају на -o: <i>kilos, potatoes...</i><br/> Синкретизам једине и множине: <i>sheep, fish...</i><br/> Најчешћи облици неправилне множине (<i>men, women, children, people, feet, teeth, mice....</i>)<br/> Бројиве и небројиве именице – <i>pounds, money...</i><br/> Квантификатори – <i>much, many, a lot of, lots of, loads of, a few, a little</i><br/> Питања са <i>How much / many</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> друштвено окружење; валуте циљних култура.</p> |

## ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

|                        |                  |
|------------------------|------------------|
| Комуникативна функција | Језички садржаји |
|------------------------|------------------|

|                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И<br/>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br/>ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/<br/>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ<br/>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И<br/>ДРУГИМА</p> | <p><i>Come stai? Come sta?Come va?Bene, grazie./ A presto!/ A domani!/ Buona notte!</i><br/><i>Di dove sei? Sono di... Sono della Serbia. Come ti chiami?/Come si chiama?/Mi chiamo.../Sono...Piacere. Questo/a è il mio amico/la mia amica... Si chiama.../ Questo è il signor.../la signora...Lui/lei è di Verona. È nato/a Padova, ma vive a Torino./ Questa è mia cugina Marta. Lei vive in Italia. Suo padre è ingegnere e lavora in Fiat.</i><br/><i>Io sono figlia unica,e tu?/ Hai fratelli o sorelle?/Questi sono i miei compagni di classe (mostrando la foto).</i><br/><i>Quanti anni hai? / Ho 12 anni./ Dove abiti? Dove vivi?/ Abito a ..., in Via .../Qual è il tuo/il Suo indirizzo?/Il mio indirizzo è.../Nome, cognome, indirizzo, nazionalità, data di nascita.../Quando sei nato/a? Sono nato/a il/l'....nel ..../Quando è il tuo compleanno?</i><br/><i>Cosa fai nel tempo libero? Nel tempo libero gioco a pallavolo/ suono la chitarra.</i><br/><i>Che lavoro fa tua madre?Lei è commessa.</i><br/><i>Cosa hai fatto ieri dopo la scuola? Sono andata al cinema con mio fratello maggiore, e tu?</i><br/><i>Perchè non sei venuto alla festa di Mirko?</i></p> <p>Презент индикатива.<br/>Прошло време (Passato prossimo): најфреквентнији правилни и неправилни глаголи.<br/>Личне заменице.<br/>Упитне речи: <i>come, di dove, quanto, dove, come/chi, che cosa, chi, perché.</i><br/>Показна заменица (<i>questo/a/e/, quello/a/e/i</i>).<br/>Бројеви.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе. Већи градови у земљама циљне културе.</p> |
| <p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br/>ПРЕДМЕТА, МЕСТА,<br/>ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА<br/>И ЗБИВАЊА</p>                                          | <p><i>Andrea ha i capelli/ gli occhi/ neri. È alto/a, magro/a... ha gli occhi azzurri / È più alto di Luigi./ I capelli di Anna sono più corti dei miei. La bici è meno costosa della macchina.</i><br/><i>Lei è la mia migliore amica. È generosa, simpatica, sincera, buona, ma un po' timida./ Perché sei triste?</i><br/><i>Per me questa è la più buona pizza di Napoli./ Questa rosa è la più bella del nostro giardino.</i><br/><i>Siamo felici perché andiamo insieme in gita.</i><br/><i>Questa è la mia camera. È piccola, ma mi piace molto. È molto ordinata/disordinata. C'è/ Ci sono....</i><br/><i>Lui/lei porta i pantaloni neri/la gonna rossa.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                               | <p><i>Questa è la mia famiglia.../ Nikola è il mio fratello minore/maggiore. Lui suona il violino molto bene.</i><br/> <i>Non ti capisco, parla piano, per favore.</i><br/> <i>Oggi mi sento male./ Paolo è stanco perché non ha dormito bene.</i><br/> <i>Il ghepardo è un animale molto veloce/velocissimo</i><br/> <i>Roma è più grande di Firenze./ Napoli è meno tranquilla di Macerata. /Il nostro albero è alto come il vostro.</i></p> <p>Личне заменице.<br/> Упитне речи (<i>quanto, dove, come/chi, che cosa</i>).<br/> Придеви. Род, број и слагање с именицама.<br/> Одређени и неодређени члан.<br/> Прилози за начин.<br/> Поређење придева са <i>più/meno</i>.<br/> Апсолутни суперлатив.<br/> Релативни суперлатив.<br/> Поређење придева по једнакости.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p>                                                                |
| <p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И<br/>САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ<br/>ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У<br/>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br/>АКТИВНОСТИ И<br/>РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p> | <p><i>Facciamo una gita domani? Perché no? È un'ottima idea! Perché non chiamiamo anche Marco?</i><br/> <i>Dove ci troviamo? Dai, andiamo! A che ora partiamo? Alle sette, va bene? Prendiamo il treno alle otto. Perfetto! Portiamo anche i panini? Ci sentiamo stasera.</i><br/> <i>Ti invito a venire alla mia festa di compleanno! Vorrei invitarti alla mia festa. /Grazie, ci vengo volentieri! / Mi dispiace, ma non posso perché non mi sento bene...</i><br/> <i>Va' dal medico! Perché non vai dal medico? Dovresti andare dal medico! / Sta' tranquillo!</i><br/> <i>Se fa freddo, non uscire! Se piove, portiamo l'ombrello!</i><br/> <i>Non mangiare troppi dolci! / Bevi tanta acqua!</i><br/> <i>Facciamo i compiti insieme!</i></p> <p>Презент индикатива повратних глагола<br/> Садашње време у значењу будућег<br/> Императив фреквентних глагола (<i>andare, prendere, fare, venire, stare ...</i>)<br/> Кондиционал садашњи-модални глаголи (<i>potere, dovere, volere</i>)</p> |

|                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                             | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ,<br/>ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,<br/>ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА<br/>И ЗАХВАЛНОСТИ</p> | <p><i>Potresti aprire la finestra, per favore? Grazie. Prego.</i><br/> <i>Posso aiutarti (darti una mano)? Sì, grazie, sei molto gentile. No, grazie./Posso fare una domanda? / Prego.</i><br/> <i>Vorrei un bicchiere di acqua, pre favore.</i><br/> <i>Mi dispiace, ma non posso.</i><br/> <i>Permesso, posso entrare? / Scusa! Scusi!/ Un momento/un attimo, per favore.</i><br/> <i>Scusi signora, che ore sono?Mi aiuti, per favore. Prenda questa medicina due volte alla settimana.</i><br/> <i>Posso provare queste scarpe, per favore? Che numero porti?</i><br/> <i>Quale libro ti piace?Questo qui? Quello lì?</i><br/> <i>Pronto! Sono Anna, vorrei parlare con Luca, per favore.</i><br/> <i>Grazie del regalo! È bellissimo!</i><br/> <i>/A che ora parte il treno per Palermo? Alle 20. / Dov'è la fermata dell'autobus numero 71?</i></p> <p>Модални глаголи (<i>potere, dovere, volere</i>).<br/>         Кондиционал учтивости.<br/>         Упитни придеви: <i>quale/i; che;</i><br/>         Показне заменице: <i>quello/a/i/e; questo/a/i/e</i><br/>         Императив за формално обраћање: најфреквентнији облици.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p> |
| <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br/>УПУТСТАВА</p>                                                    | <p><i>Ascolta e rispondi alle seguenti domande. Scegli la risposta giusta. Sottolinea le parole che non capisci. Presentate in classe il vostro progetto. Create il poster. Completa la tabella. Usa le parole date./</i><br/> <i>La scuola è vicino. Deve prendere il tram numero 7./ Va' dritto! Vada dritto!/ Il centro è un po' lontano.</i><br/> <i>Mi dispiace, ma non lo so.</i><br/> <i>Pulire le patate. Tagliare (tagliate) le cipolle. Cuocere a fuoco lento.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                 | <p>Императив.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br>САДАШЊОСТИ | <p><i>Vivo in campagna. Abito al settimo piano di un grattacielo.<br/>La mattina si alza presto e fa colazione al bar. / Di solito pranziamo verso le due./ Non va a letto mai prima delle dieci. / Qualche volta vado dai nonni dopo la scuola./ Siamo a scuola dalle 8 alle 14.<br/>In questo film si tratta di una ragazza che descrive la sua infanzia.<br/>Cosa stai facendo? Sto guardando la TV.<br/>Suo fratello è ancora piccolo e non sa nuotare.<br/>Nel mio paese di solito pranziamo alle 3.</i></p> <p>Садашње време. Повратни и прелазни глаголи.<br/>Глагол sapere.<br/>Прилози и прилошки изрази за време: <i>oggi, domani, qualche volta, sempre, mai, ancora, di solito...</i><br/>Предлози.<br/><i>Stare + gerundio (најфреквентнији глаголи).</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи и у ширем окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.</p> |
| ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br>ПРОШЛОСТИ  | <p><i>A che ora ti sei alzata stamattina? Mi sono alzata presto. / Ci siamo vestite in fretta. Prima siamo andate da Lusia e poi siamo andate insieme in piscina./Cosa hai fatto ieri pomeriggio? Ho letto un libro interessante.<br/>Da piccola andavo spesso dai nonni in campagna. Di solito andavamo con i nostri cugini al mare./ Ogni inverno andavano in montagna./ Quando era giovane mia nonna aveva i capelli lunghi e biondi. Era alta e molto bella./ La camera era piccola, ma con tanta luce.<br/>Cosa avete fatto il sabato scorso? Siamo andati in campagna, e voi? Abbiamo fatto un giro in centro./ L'anno scorso non siamo andati in vacanza. Siamo rimasti a Belgrado.<br/>Galileo Galilei ha scoperto il cannocchiale. Antonio Vivaldi è nato/nasce a Venezia. È stato un compositore e violinista italiano.</i></p>                                                                                                           |



|                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                | <p>Прошло време (<i>Passato prossimo</i>): помоћни глаголи <i>essere/avere</i>; повратни глаголи. Прошло несвршено време, имперфекат (<i>Imperfetto</i>): најфреквентнији глаголи за исказивање учестале радње у прошлости и описивања бића, предмета и места. Упитне речи: <i>come, a che ora, quanto, dove, come/chi, che cosa, chi, perché</i>. Прилози и прилошки изрази за време: <i>prima, poi, dopo, ieri, due settimane fa, un anno fa; di solito, ogni settimana/mese/ anno...</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости</p>                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p>   | <p><i>Da grande vorrei diventare una scienziata./ Da grande vorrei fare il meccanico. Cosa farai domani?/Ti va di venire in piscina con me? Certo! Chiediamo anche a Paolo? Lo chiami tu? Quanto spesso vai in piscina? Ci vado due volta alla settimana. Quando sarà la tua festa di compleanno?/ Domani avrò lezione di ballo. Stasera finisco il mio compito./Devo studiare molto perché domani abbiamo il test di italiano.</i></p> <p>Заменице за директни објекат (<i>Pronomi diretti</i>). Будуће време (<i>Futuro semplice</i>): најфреквентнији глаголи. Употреба садашњег времена за будућу радњу. Прилошка употреба речце <i>ci</i>. Прилози и прилошки изрази за време: <i>domani, sabato prossimo, la settimana prossima...</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји</p> |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p> | <p><i>Ho caldo/freddo/fame/sete.../Ti faccio un panino? Vuoi un po' di acqua? Sì, grazie! Mi piace leggere e dipingere./ Ragazzi, cosa vi piace fare nel tempo libero? Non mi sento bene. Ho mal di testa/gola/stomaco./ Sono molto stanca. Vorrei andara a casa./ Ho paura. Sono nervoso. Prendi una medicina. Va' dal dottore. Riposati!/ Alzati!/ Fa' un po' di sport! Sta' all'aria aperta!/ Non ti preoccupare! Tutto andrà bene! Andiamo al cinema!/Perché non facciamo una pausa?/ State attenti! Non parlate! Fate i compiti! Che peccato! Che bello! Mi dispiace tanto!</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

|                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                            | <p>Императив (друго лице једнине и множине).<br/>Глагол <i>piacere</i>.<br/>Повратни глаголи у императиву (најфреквентнији).<br/>Прилози за начин (<i>molto, tanto, bene, male</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ<br/>ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И<br/>УПУТСТАВА ЗА<br/>ОРИЈЕНТАЦИЈУ У<br/>ПРОСТОРУ</p> | <p><i>Scusa, sai dov'è la libreria? Devi andare dritto e girare a destra dopo il semaforo./ È a destra, dietro l'angolo/accanto alla posta. Attraversa la piazza e vedrai la libreria. / Gira a destra e va' sempre dritto.</i><br/><i>Scusi, sa dov'è la stazione ferroviaria? È di fronte al cinema.</i><br/><i>Dove sono i miei quaderni? Sono sul banco./Sotto la sedia c'è un gatto. Fra il tavolo e la sedia c'è lo zaino.</i><br/><i>Vado in biblioteca./ Sono da Paolo./ La borsa è sul tavolo.</i></p> <p>Императив.<br/>Прилози за место (<i>qui, lì, là, giù, su</i>).<br/>Предлози за изражавање положаја и просторних односа (<i>in, su, da, tra/fra, dietro, davanti, lontano, vicino, di fronte a...</i>).<br/>Упитни прилог: <i>dove</i>.<br/><i>C'è/ci sono</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика; идиоматска/метафоричка употреба предлошких израза.</p> |
| <p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,<br/>ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА,<br/>ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И<br/>ОБАВЕЗА</p>        | <p><i>Spingere. Tirare./ Spegnere il cellulare. È vietato parcheggiare! Si prega di non buttare carte e rifiuti per terra!</i><br/><i>Dovresti studiare di più!</i><br/><i>Permesso, posso entrare?/ Posso uscire?/Potresti chiudere la porta, per favore?/ Puoi/Può ripetere, per favore!/? Come, scusi?/ È libero questo posto?Mi dispiace, è occupato.</i><br/><i>Ragazzi, fate silenzio!</i><br/><i>Vietato l'accesso! Vietato fumare! Divieto di pesca.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

|                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                         | <p><i>Non posso uscire perché devo finire il compito di casa. / Gino non può venire perché non si sente bene.</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и обавезе.<br/>Императив.<br/>Кондиционал модалних глагола за изражавање дозволе, забране, правила понашања и сл.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>                                                                                                                           |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>ПРИПАДАЊА И<br>ПОСЕДОВАЊА | <p><i>Di chi è questa bici? È di Laura./ È tuo questo libro? No, è di Marco./ Questo zaino è mio. Hai un dizionario? Sì, ce l'ho. No, non ce l'ho. Luigi non ha il biglietto per il concerto.</i></p> <p>Конструкција за исказивање припадности.<br/>Питања са <i>di chi</i>.<br/>Речца <i>ci</i> у изразима <i>ce l'ho, ce l'abbiamo...</i><br/>Присвојни придеви и заменице.<br/>Показни придеви.<br/>Одређени и неодређени члан.<br/>Негација.<br/>Упитна интонација.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> однос према својој и туђој имовини.</p> |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>ДОПАДАЊА И<br>НЕДОПАДАЊА  | <p><i>Che cosa ti piace fare nel tempo libero? Nel tempo libero mi piace/preferisco....perché..../Il mio film preferito è.../ Ti piace il nuoto?/Ti piace nuotare?/ Mi piacciono i libri gialli perché.... Non mi piace/piacciono... perché... A chi piace/piacciono...</i></p> <p>Глагол <i>piacere</i>.<br/>Ненаглашење личне заменице у функцији индиректног објекта (<i>pronomi indiretti: mi, ti,ci,vi, le/gli</i>).</p>                                                                                                                            |

|                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                | <b>(Интер)културни садржаји:</b> уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА                             | <p><i>Secondo me/Per me/ è importante avere un animale a casa. Secondo me/Per me/dobbiamo aiutare Marco.</i><br/> <i>È vero. / È sbagliato.</i><br/> <i>Hai ragione./ Non è vero. Sbagli. (Non) sono d'accordo con te. Non ci credo.</i><br/> <i>Mi piace la pizza Margherita. Anche a me. A me invece no.</i><br/>                     Изражавање мишљења индикативом (<i>Secondo me/Per me...</i>).<br/>                     Глагол <i>piacere</i>.<br/>                     Ненаглашење личне заменице у функцији индиректног објекта (<i>pronomi indiretti: mi, ti,ci,vi, le/gli</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА, БРОЈЕВА И ЦЕНА | <p><i>Quante persone ci sono (al parco)? Ci sono tre persone che leggono il giornale. Ci sono dei bambini che giocano a calcio...</i><br/> <i>Belgrado ha quasi 2 milioni di abitanti.</i><br/> <i>Quanto costa un chilo di mele?</i><br/> <i>Vorrei due etti di prosciutto cotto, grazie./ Vorrei un po' di pane, grazie.</i><br/> <i>Compriamo del pane, delle patate e dell'uva./ Quante mele vuole, signora? Ne prendo due chili, grazie./ Quanta frutta mangi? Ne mangio poca.</i><br/> <i>Scusi? Possiamo ordinare? Per me una pizza Napoletana e per la ragazza una cotoletta con le patatine.</i><br/> <i>Che numero porta? Che taglia porti?</i><br/> <i>Il grattacielo è alto più di 500 metri.</i><br/> <i>Oggi è il 9 novembre 2018.</i></p> <p>Упитни придев /прилог: <i>quanto/i/a/e</i>.<br/>                     Партитиван члан.<br/> <i>Ne partitivo.</i><br/>                     Прилози за количину: <i>poco/molto/tanto;un po'</i>.<br/>                     Основни бројеви преко 1000.</p> |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <b>(Интер)културни садржаји:</b> друштвено окружење; валуте циљних култура; правописне конвенције при раздвајању хиљада, као и целих од децималних бројева; конвенције у изговору децималних бројева; метрички и неметрички систем мерних јединица. |
|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

| Комуникативна функција                                                                                          | Језички садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПОЗДРАВЉАЊЕ И<br>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br>ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/<br>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ<br>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И<br>ДРУГИМА | <p><i>Wie ist dein/Ihr Name/Vorname/Nachname? Das ist Herr/Frau...</i><br/> <i>Ich möchte dir/Ihnen meine Mutter vorstellen. Darf ich ..... vorstellen? Das ist Robert, der neue Schüler in unserer Klasse. – Willkommen.</i><br/> <i>Wo wohnst du? Ich wohne in der Goethestraße 34. Ist das ein Einfamilienhaus oder ein Mehrfamilienhaus? – Eigentlich ein Reihenhauses.</i><br/> <i>Was ist deine Mutter von Beruf? Sie ist Ärztin.</i><br/> <i>Hast du Geschwister? – Ja, einen älteren Bruder. Er heißt Martin und ist verheiratet/ studiert Geografie/ wohnt in Wien.</i></p> <p>Презент јаких и слабих, помоћних и модалних глагола<br/> Упитне реченице<br/> Личне заменице<br/> Присвојни придеви<br/> Бројеви (основни и редни)</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтиве комуникације; имена, презимена и надимци; родбина и родбинске везе; адреса; формално и неформално представљање; степени сродства и родбински односи; већи градови у земљама циљне културе.</p> |
| ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br>ПРЕДМЕТА, МЕСТА,<br>ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА<br>И ЗБИВАЊА                                        | <p><i>Freiburg ist eine wunderschöne Stadt in Baden-Württemberg. Es liegt an der Grenze zu Frankreich. Freiburg ist eine Studentenstadt, weil dort sehr viele Studenten aus der ganzen Welt studieren.</i><br/> <i>Wie sieht deine Schwester aus? Sie ist ein hübsches Mädchen mit grünen Augen und roten, lockigen Haaren. Sie sieht wie eine Irin aus.</i><br/> <i>Elefanten sind die größten Tiere der Welt. Die können mehrere Tonnen wiegen, obwohl sie nur Pflanzen fressen.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

|                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                               | <p>Описни придеви.<br/>Поређење придева.<br/>Придевска деklinација – основни облици слабе и мешовите деklinације (уз конкретне именице).<br/>Презент</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И<br/>САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ<br/>ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У<br/>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br/>АКТИВНОСТИ И<br/>РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p> | <p><i>Möchtest du mit mir morgen ins Konzert gehen? Es beginnt um 20 Uhr. Ich weiß, dass du diese Sängerin magst. Komm zu mir und bring deine CDs mit.</i><br/><i>Du solltest mehr Obst und Gemüse essen, wenn du fit bleiben möchtest. Sport ist wichtig.</i><br/><i>Ich gehe morgen einkaufen. Kommst du mit ? – Ja, gerne./ Einverstanden./ Abgemacht. Leider kann ich nicht. Ich muss meiner Mutter helfen.</i><br/><i>Kommst du nicht mit? – Doch, das habe ich dir schon gesagt.</i></p> <p>Питање се негацијом и афирмативан одговор <i>Doch</i>.<br/>Императив.<br/>Облик <i>sollte</i> за давање савета и препорука.<br/>Презент.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p> |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ,<br/>ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,<br/>ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА<br/>И ЗАХВАЛНОСТИ</p>                                   | <p><i>Guten Tag, kann ich Ihnen helfen ? – Ja, ich suche ein T-Shirt aus Baumwolle in Größe XL./</i><br/><i>Entschuldigung, wann fährt der ICE nach Hamburg ab? Um 23.45 von Gleis 5. – Danke schön.</i><br/><i>Wie komme ich zum Gleis 5? – Gehen Sie drüben und dann noch etwa 50 Meter geradeaus, da ist der Gleis 5.</i><br/><i>Liebe Fahrgäste, wir machen eine Pause an der Tankstelle, steigen Sie bitte in 15 Minuten wieder in den Bus ein.</i><br/><i>Ich habe gehört, dass du an der Deutscholympiade den ersten Preis gewonnen hast. Ich gratuliere dir zum Erfolg. – Danke schön. Ich bedanke mich.</i></p>                                                                                                                                                       |

|                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          | <p>Упитне реченице.<br/>Прилози за место.<br/>Предлози за правац.<br/>Основни бројеви</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br/>УПУТСТАВА</p> | <p><i>Lest den Text und macht dann die Übung 3!</i><br/><i>Während der Klassenarbeit darf man kein Wörterbuch benutzen. Wähle die richtige Antwort aus und kreuze sie an.</i><br/><i>Du sollst alle Geräte vor der Reise ausschalten.</i><br/><i>Glas Müll kommt hier rein, in den Glascontainer. In Deutschland trennt man den Müll.</i></p> <p>Императив.<br/>Презент.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>                   |
| <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br/>САДАШЊОСТИ</p>  | <p><i>Ich trainiere Basketball seit 5 Jahren. Ich gehe zum Training jeden Abend von 20 bis 22 Uhr.</i><br/><i>Ich sehe jeden Morgen fern und zwar nur den Wetterbericht.</i><br/><i>Maria schwimmt gern, deshalb geht sie freitags ins Schwimmbad.</i><br/><i>Er fastet mittwochs und freitags.</i></p> <p>Предлози за време<br/>Прилози за време.</p> <p>Презент.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.</p> |

|                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>                             | <p><i>Wie hast du deine Ferien verbracht? Wohin bist du gereist?</i><br/> <i>Als ich klein war, hatte ich Angst vor Hunden, aber vor zwei Monaten habe ich einen Hund zum Geburtstag bekommen.</i><br/> <i>Habt ihr eure Hausaufgaben gemacht?</i><br/> <i>Ich wollte mit Sophie telefonieren, aber niemand hat auf meinen Anruf geantwortet.</i></p> <p>Перфект.<br/>         Претерит помоћних и модалних глагола.<br/>         Временске реченице са везником <i>als/wenn</i><br/>         Прилози за време.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.</p> |
| <p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p>   | <p><i>Was möchtest du werden?</i><br/> <i>Heute Nachmittag gehe ich mit Anna aus.</i><br/> <i>Nächste Woche werde ich nach Berlin fahren.</i><br/> <i>Am Sonntag werde ich 15. Dann organisiere/mache ich eine Partiy.</i></p> <p>Презент<br/>         Футур<br/>         Упитне реченице</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом</p>                                                                                                                                                                                                                             |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p> | <p><i>Ich habe starke Halsschmerzen. – Schade. Tut mir leid.</i><br/> <i>Bist du müde? – Ja, ich muss jetzt ins Bett gehen.</i><br/> <i>Meine Schwester interessiert sich für Musik/ hat Interesse an Musik.</i><br/> <i>Sei/Seid vorsichtig.</i><br/> <i>Das macht mir Spaß.</i></p> <p>Императив.<br/>         Презент.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |



|                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                            | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ<br/>ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И<br/>УПУТСТАВА ЗА<br/>ОРИЈЕНТАЦИЈУ У<br/>ПРОСТОРУ</p> | <p><i>Ich bin bei Marcus.</i><br/> <i>Peter wohnt direkt gegenüber meinem Haus.</i><br/> <i>Wenn du zu mir kommen willst, musst du die U-Bahn nehmen. Die U-Bahn Station heißt „Tiergarten“ und ist nicht weit von meinem Haus (entfernt). Von da aus gehst du nur geradeaus, nach der Ampel die dritte Straße links.</i><br/> <i>Wo ist sie? – Ich denke, sie ist in der Apotheke. – In welcher ? – In der Apotheke zwischen der Post und dem Museum.</i></p> <p>Упитне реченице.<br/>         Употреба придева и предлога који описују просторне односе.<br/>         Презент.<br/> <b>(Интер)културни садржаји:</b> јавни простор; типичан изглед места.</p> |
| <p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,<br/>ЗАБРАНА, ПРАВИЛА<br/>ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>                       | <p><i>Ist der Platz hier frei? – Ja, nehmen Sie Platz, bitte./ Ja, setz dich bitte hin.</i><br/> <i>Diese Strasse ist gesperrt. Sie müssen einen Umweg machen.</i><br/> <i>Darf ich denn meinen Koffer bis zur Abreise an der Rezeption stehen/liegen lassen?</i><br/> <i>In der Klinik muss man das Handy ausmachen.</i><br/> <i>Wenn du in die Kirche gehst, musst du eine lange Hose anziehen.</i></p> <p>Упитне реченице<br/>         Презент модалних глагола<br/>         Императив<br/> <b>(Интер)културни садржаји:</b> понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>                                                                      |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ПРИПАДАЊА И<br/>ПОСЕДОВАЊА</p>                                           | <p><i>Unsere Nachbarn leben in der Schweiz.</i><br/> <i>Wir haben viele Poster in unserem Klassenzimmer.</i><br/> <i>Susis Hund ist ein Rottweiler.</i><br/> <i>Wessen Regenschirm ist das, deiner oder von deiner Mutter?</i></p> <p>Присвојни детерминативи.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           | <p>Присвојни придеви.<br/>Конструкције за изражавање припадања (<i>ein Freund von mir</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>ДОПАДАЊА И<br>НЕДОПАДАЊА    | <p><i>Was ist deine Lieblingsfreizeitbeschäftigung? Was machst du in deiner Freizeit am liebsten? Was trinkst du lieber, Apfelsaft oder Orangensaft? – Orangensaft trinke ich am liebsten. London gefällt mir nicht, weil es zu viele Menschen auf den Straßen gibt. Ich finde das Leben in Wien sehr sicher. Ich verbringe meinen Urlaub am liebsten am Meer, denn ich mag Wasser und Schwimmen.</i></p> <p>Компарација придева.<br/>Деклинација именица.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм.</p>                   |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>МИШЉЕЊА                     | <p><i>Ich denke, wir müssen ihm helfen. – Du hast recht. Natürlich. Selbstverständlich. Meiner Meinung nach ist diese Reise zu teuer. Bist du auch dieser Meinung? Denkst du auch so? Was denkst du darüber? Was hältst du davon? Bist du damit einverstanden? – Ich denke/meine, ...</i></p> <p>Презент.<br/>Глаголи с предложном допуном (најфреквентнији за ову комуникативну функцију)<br/>Зависно-сложене реченице (<i>dass, ob, w-?, weil</i>)</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p> |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И<br>ЦЕНА | <p><i>Wieviele Schüler sind in deiner Klasse? Es gibt 12 Schülerinnen und 15 Schüler. Diese Jacke kostet jetzt 45 Euro, aber ihr Preis war 98,50 Euro. Jetzt ist sie stark reduziert, mehr als 50%. Er wohnt im dritten Stock. Sein Gebäude hat 12 Stockwerke. Columbus hat 1492 Amerika entdeckt. Mein Vater ist 1978 geboren und ich 2009. Für diese Torte brauche ich 5 Eier und 250 Gramm Butter.</i></p> <p>Основни бројеви преко 1000.</p>                                                                                                                             |

|  |                                                                                                                                                                               |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>Редни бројеви до 100.<br/>Изражавање година до 2000 и касније.<br/>Употреба члана.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> друштвено окружење; валуте ciljних култура.</p> |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## РУСКИ ЈЕЗИК

| Редни бр. ком. функ.                                                                                                           | Језички садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И<br/>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br/>ДРУГИХ И<br/>ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ<br/>ОСНОВНИХ<br/>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И<br/>ДРУГИМА</p> | <p><i>Как вас/ тебя зовут? Как ваша/ твоя фамилия? Меня зовут Виктор Петрович Иванов. Как дела? Нормально.</i><br/> <i>Это Саша. Привет, Саша! Добро пожаловать! Мы будем вместе учиться.</i><br/> <i>Очень приятно. Рад/рада с тобой познакомиться. Где ты живёшь? На улице Гагарина, дом 5, квартира 10. Второй этаж.</i><br/> <i>Кем твой папа / твоя мама работает? Папа – учитель. Моя мама – медсестра.</i><br/> <i>У тебя есть братья/сёстры? Да, у меня есть брат. Нет, у меня нет сестры.</i><br/> <i>Ты интересуешься музыкой? Нет, не очень, я люблю спорт.</i><br/> <i>У моего папы есть сестра, её зовут Марина. Марина – моя тётя. Её муж, дядя Стефан – немец. У них есть сын, мой двоюродный брат Иван. Ему три года. Он родился в Германии, но сейчас живёт в России, в Москве.</i></p> <p>Питања с упитним речима (кто, где, куда, как...)<br/>         Конструкције за изражавање посесивности (потврдне и одричне): у+ ген. личних заменица и именица (у меня есть, у меня нет)<br/>         Присвојне заменице (мой, твой, его, её, их).<br/>         Глагол интересоваться (чем) с инструменталом.<br/>         Кратак облик придева рад/рада.<br/>         Именице на -ия (Сербия, Россия, Германия).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтивости; имена, патроними, презимена и надимци; адреса; формално и неформално представљање; степени сродства и родбински</p> |

|                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                               | односи; нумерисање спратова, називи већих градова и познатијих држава и њихових становника, родно место.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br>ПРЕДМЕТА, МЕСТА,<br>ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И<br>ЗБИВАЊА      | <p><i>Какой Миша? Как Миша выглядит, я в первый раз с ним встречаюсь, опиши его. Миша невысокий, стройный.</i></p> <p><i>Какая Маша? Маша высокая, полная.</i></p> <p><i>Какой у него рост?</i></p> <p><i>Какие у неё глаза? Глаза – карие, волосы – каштановые.</i></p> <p><i>В чём она? В куртке и джинсах.</i></p> <p><i>Миша хорошо знает математику и помогает Маше.</i></p> <p><i>Маша очень хорошо плавает.</i></p> <p><i>Идёт дождь, дует ветер, холодно очень.</i></p> <p><i>Завтра будет солнечная погода, без дождя.</i></p> <p><i>Мы очень плохо себя чувствуем сегодня.</i></p> <p><i>Мы жили в спортивном лагере прошлым летом. Он спал в большой палатке.</i></p> <p><i>Это – памятник Петру Первому.</i></p> <p><i>Какой большой и красивый!</i></p> <p><i>Тебе нравится больше памятник Пушкину или Петру Первому? Слева от моего дома находится супермаркет.</i></p> <p>Придеви. Промена придева. Слагање с именицама у роду, броју и падежу.</p> <p>Прилози за начин, место, време.</p> <p>Фреквентне временске конструкције (<i>прошлым летом, в прошлую среду, на следующей неделе, в прошлом году</i>)</p> <p>Садашње време фреквентних глагола.</p> <p>Прошло време фреквентних глагола.</p> <p>Будуће време (просто и сложено).</p> <p>Прости облици компаратива придева/прилога <i>больше, меньше, лучше.</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p> |
| ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И<br>САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ<br>ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У<br>ЗАЈЕДНИЧКОЈ | <p><i>Я иду в бассейн. Петя, пойдёшь со мной?</i></p> <p><i>Я обожаю плавать.</i></p> <p><i>Чем тебя угостить? Ты будешь чай? Нет, спасибо.</i></p> <p><i>Что ты будешь делать на следующей неделе?</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

|                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>АКТИВНОСТИ И<br/>РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p>                                                    | <p><i>Придешь ко мне на вечеринку? У меня день рождения.<br/>Во сколько? В семь часов в субботу.<br/>Будем в воскресенье играть в футбол? Когда? В пять. Нет, к сожалению, я еду с родителями к бабушке.<br/>Пойдём в кино вечером? Давай! Где встречаемся? У входа в метро.<br/>Маша, давай пойдём к Лене вечером, она болеет вторую неделю.<br/>Вечером мне надо на тренировку, не смогу.<br/>Может, пойдём завтра вечером? Хорошо. завтра пойдём.<br/>Мне нужно сейчас присмотреть за братом, только вечером буду свободен.</i></p> <p>Заповедни начин (позив на заједничку активност) .<br/>Безличне модалне конструкције с предикативима (<i>мне нужно, мне надо, мне необходимо</i>).<br/>Упитни искази без упитне речи. Интонација.<br/>Садашње време у значењу будућег.<br/>Просто и сложено будуће време.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p> |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ,<br/>ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,<br/>ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА<br/>И ЗАХВАЛНОСТИ</p> | <p><i>Вы не могли бы помочь мне, пожалуйста?<br/>Вам помочь? Да, спасибо, возьмите эту сумку, пожалуйста. Спасибо. Благодарю вас. Не за что. Ничего. Дай мне, пожалуйста, тетрадь.<br/>Минуточку. Вот она.<br/>Можно я подойду? Можно.<br/>Извините, можно вопрос? Можно.<br/>Вы не скажете, как пройти до Красной площади? Конечно, скажу.<br/>Простите за беспокойство. Извините за опоздание.</i></p> <p>Заповедни начин.<br/>Садашње време глагола.<br/>Предикатив <i>можно</i>.<br/>Именице треће деκлинације (типа <i>боль, кость</i>).<br/>Упитни искази без упитне речи. Интонација.<br/>Глагол <i>мочь</i> у прошлом времену.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

|                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                  | <b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br>УПУТСТАВА | <p><i>Прочитай внимательно вопросы к тексту и обведи кружком букву правильного ответа.<br/>Отметь правильный ответ.<br/>Сделай проект-плакат (проект-альбом), презентацию на тему „Мой любимый город”.<br/>Нарежь картошку кубиками, положи в салатницу.<br/>Обрати внимание! Составь предложения! Старайтесь угадать! Закрой глаза!</i></p> <p>Заповедни начин.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br>САДАШЊОСТИ  | <p><i>Мой дедушка живёт в деревне. Я живу в Белграде. В школу я езжу на автобусе. В свободное время я играю в футбол, люблю играть в компьютерные игры.<br/>Ты играешь на пианино? Нет, не играю, я пою в хоре.<br/>Когда ты обычно просыпаешься?<br/>Что ты делаешь? Пишу задание.<br/>Она учится на филологическом факультете.<br/>Она интересуется иностранными языками.<br/>Он занимается баскетболом.<br/>В каком классе учишься?<br/>Обычно я получаю хорошие отметки по математике.</i></p> <p>Глаголи кретања: <i>идти/ходить, ехать/ездить, лететь/летать, плыть/плавать.</i><br/>Прилози за време, начин<br/>Садашње време глагола <i>есть</i> и <i>пить</i>.<br/>Употреба глагола <i>играть</i> (во что, на чём).<br/>Садашње време глагола <i>петь</i> и <i>танцевать</i>.<br/>Употреба глагола <i>интересоваться, заниматься</i> (чем).<br/>Садашње и прошло време глагола са суфиксима <i>-ова/-ева-</i>.<br/>Неконгруентни атрибут у дативу с предлогом <i>по</i>: <i>контрольная по математике.</i></p> |

|                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                       | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ                           | <p><i>Где он родиося?</i><br/> <i>На прошлой неделе мы посмотрели хороший фильм.</i><br/> <i>Что ты делал/делала вчера вечером?</i><br/> <i>Мама нашла свой мобильник.</i><br/> <i>Он помог мне выучить урок.</i><br/> <i>Мы в прошлом году ездили на машине на море.</i></p> <p>Прошло време фреквентних глагола.<br/>         Прошло време повратних глагола.<br/>         Прошло време глагола с суфиксима -чь (мочь), -ти (идти).<br/>         Употреба глагола кретања у прошлом времену.<br/>         Прилози и прилошке одредбе за време.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.</p>     |
| ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА) | <p><i>Когда вырасту, я стану врачом.</i><br/> <i>Кем ты будешь, когда вырастешь?</i><br/> <i>Он напишет тебе эсэмэску, когда придет.</i><br/> <i>Я пойду погулять с собакой.</i><br/> <i>Ты не прочитал книгу, а завтра у тебя будет контрольная? Я буду весь день завтра читать.</i><br/> <i>У меня на следующей неделе день рождения.</i><br/> <i>У меня будет вечеринка, придут мои друзья.</i></p> <p>Употреба глагола <i>стать</i> и <i>быть</i> (кем).<br/>         Просто и сложено будуће време.<br/>         Прилози и прилошке одредбе за време.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом</p> |

|                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА,<br/>ИНТЕРЕСОВАЊА,<br/>ПОТРЕБА, ОСЕТА И<br/>ОСЕЋАЊА</p>                 | <p><i>Мне холодно. Мне жарко.</i><br/><i>Мне хочется есть/пить.</i><br/><i>У меня голова болит. Возьми лекарство!</i><br/><i>Надень куртку!</i><br/><i>Налей мне воды, пожалуйста!</i><br/><i>Сделай мне бутерброд, пожалуйста, так есть хочется!</i><br/><i>Я не хочу больше играть! Скучно!</i><br/><i>Мне плохо! Мне нужно выйти!</i><br/><i>Я должен писать домашнее задание.</i><br/><i>Можно я выйду, мне плохо?</i><br/><i>Как ты себя чувствуешь? Всё в порядке?</i></p> <p>Безличне реченице.<br/>Глагол <i>хотеть</i>.<br/>Глагол <i>хотеться</i> (безлична употреба: <i>мне хочется</i>).<br/>Глагол <i>чувствовать себя</i>.<br/>Модалне конструкције (лично и безлично) с <i>нужно</i> и <i>должен</i>.<br/>Заповедни начин.<br/>Упитни искази без упитне речи. Интонација.<br/><b>(Интер)културни садржаји:</b> мимика и гестикулација, интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p> |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ<br/>ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И<br/>УПУТСТАВА ЗА<br/>ОРИЈЕНТАЦИЈУ У<br/>ПРОСТОРУ</p> | <p><i>Извините, как дойти до книжного магазина?</i><br/><i>Простите, где находится библиотека?</i><br/><i>Идите прямо, потом поверните налево.</i><br/><i>С правой стороны – книжный магазин.</i><br/><i>За углом мой дом.</i><br/><i>Идите прямо до театра, напротив находится библиотека.</i></p> <p>Заповедни начин.<br/>Промена именица прве, друге и треће деκлинације.<br/>Прилози за место и правац.<br/>Префиксални глаголи кретања.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> јавни простор; типичан изглед места.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |



|                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,<br/>ЗАБРАНА, ПРАВИЛА<br/>ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p> | <p><i>По газонам ходить нельзя!</i><br/> <i>Можно сесть рядом с вами? Можно, конечно. Нет, нельзя, к сожалению.</i><br/> <i>Можно воспользоваться твоим мобильником, пожалуйста?</i><br/> <i>Вы должны отключить свои мобильники на уроке.</i><br/> <i>Мы должны носить школьную форму.</i><br/> <i>Он не может прийти, потому что у него много работы.</i></p> <p>Заповедни начин.<br/>         Безличне модалне реченице с предикативима <i>можно, нельзя, надо, нужно.</i><br/>         Модална конструкција <i>должен/должна/должны.</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>                                                         |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ПРИПАДАЊА И<br/>ПОСЕДОВАЊА</p>                     | <p><i>Это твоя собака? Нет, не моя. Чья это собака? Моего друга Саши.</i><br/> <i>У тебя есть красная ручка? Да, у меня есть.</i><br/> <i>Нет, у меня нет книги.</i><br/> <i>У тебя есть фотография Красной площади?</i><br/> <i>У меня нет, но у Иры есть.</i><br/> <i>У неё нет чемодана, потеряла.</i><br/> <i>Это твой пенал? Нет, не мой.</i></p> <p>Питања с присвојном упитном заменицом <i>Чей.</i><br/>         Конструкције за изражавање посесивности.<br/>         Општа и посебна негација.<br/>         Присвојне заменице.<br/>         Упитни искази без упитне речи. Интонација.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.</p> |

|                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ДОПАДАЊА И<br/>НЕДОПАДАЊА</p>                   | <p><i>У тебе есть хобби? Какое у тебя хобби? Я собираю куклы. Я ращу кактусы. Я интересуюсь плаванием.</i><br/> <i>Мне нравятся зимние виды спорта.</i><br/> <i>Люблю кататься на санках. Не люблю кататься на лыжах. Мой любимый спорт – теннис. Мне интересно смотреть теннис.</i><br/> <i>Чем ты интересуешься?</i><br/> <i>Тебе нравится играть в волейбол?</i><br/> <i>Ты любишь смотреть фильмы? Обожаю читать!</i><br/> <i>Вчера я читал „Столичную штучку“ Галины Гордиенко. Отличная книга!</i></p> <p>Глаголи <i>заниматься, интересоваться</i> (чем)<br/>         Безлична употреба глагола <i>нравиться</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм).</p> |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>МИШЉЕЊА</p>                                     | <p><i>Что ты думаешь на эту тему?</i><br/> <i>Пожалуйста, расскажи мне об этой книге! Она интересная? Как тебе кажется, он завтра придет? Мне кажется, что не придет.</i><br/> <i>Да, я согласен/согласна. Нет, мы не согласны.</i></p> <p>Кратки облици придева <i>согласен</i>.<br/>         Безлична употреба глагола <i>казаться</i>. <i>Мне кажется</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>КОЛИЧИНЕ,<br/>ДИМЕНЗИЈА, БРОЈЕВА И<br/>ЦЕНА</p> | <p><i>Сколько людей видишь на этой картинке?</i><br/> <i>Сколько мальчиков? Сколько девочек?</i><br/> <i>На полке мало книг.</i><br/> <i>Сколько стоит эта книга? Она очень дорогая, 2350 рублей (две тысячи триста пятьдесят).</i><br/> <i>Пожалуйста, я хочу заказать спагетти и пиво.</i><br/> <i>Мне, пожалуйста, блины с икрой.</i><br/> <i>Сколько с нас? С вас 1326 рублей.</i><br/> <i>Самое высокое здание в «Москва-Сити» – Башня Восток. Её высота – 348 метров.</i><br/> <i>Моя мама работает на 16-ом этаже Башни Восток в «Москва-Сити».</i></p>                                                                                                                                                                                                                        |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p><i>Самая длинная река в России – Лена (4.400 километров).</i></p> <p>Основни бројеви преко 1000.<br/>Употреба прилога за количину <i>много, мало, несколько</i> уз генитив множине именица.<br/>Питања са <i>Сколько</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> друштвено окружење; валуте циљних култура; метрички и неметрички систем мерних јединица.</p> |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

| Комуникативна функција                                                                                          | Језички садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПОЗДРАВЉАЊЕ И<br>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br>ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/<br>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ<br>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И<br>ДРУГИМА | <p><i>Quel est ton nom/ prénom/ surnom ?</i><br/> <i>Quel est votre nom, Madame/ Monsieur ?</i><br/> <i>Je te/ vous présente Julie.</i><br/> <i>C'est Robert, il est nouveau dans notre classe.</i><br/> <i>Bienvenu !</i><br/> <i>Où habites-tu/habitez-vous ? J'habite 72, rue François Mauriac. Tu habites à quel étage ? Au troisième étage.</i><br/> <i>Je fais du football/ de la natation.</i><br/> <i>Comment vas-tu à l'école. J'y vais à pieds. Je prends le bus.</i><br/> <i>Quelle est la profession de ton père. Il est ingénieur.</i><br/> <i>Tu as des frères et des sœurs ? Oui, j'ai une petite sœur.</i><br/> <i>C'est mon oncle, il habite à Poitiers, mais il est né à Marseille.</i><br/> <i>Mes cousines s'appellent Pauline et Brigitte.</i></p> <p>Садашње време фреквентних глагола<br/> Питања с упитним речима (<i>comment, quel, où...</i>)<br/> Личне заменице<br/> Присвојни придеви<br/> Бројеви (основни и редни)<br/> <b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтиве комуникације; имена, презимена и надимци; родбина и родбинске везе; адреса; формално и неформално представљање; степени сродства и родбински односи; већи градови у земљама циљне културе.</p> |

|                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА,<br/>ПРЕДМЕТА, МЕСТА,<br/>ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА<br/>И ЗБИВАЊА</p>                                            | <p><i>Comment est Pierre ? Il est plus petit que Paul, il a les yeux marron et les cheveux noirs. Et il est très sympathique, généreux et un peu timide. Il porte un jean bleu et un t-shirt jaune.</i><br/> <i>L'éléphant est un des plus grands animaux sur terre. La tortue est plus lente que le lapin.</i><br/> <i>La moto est moins économique que le vélo. La voiture de mon père est plus rapide que celle de notre voisin.</i><br/> <i>Besançon est une ville plus tranquille que Marseille.</i><br/> Описни придеви: род, број и место.<br/> Поређење придева (<i>plus grand, meilleur</i>).<br/> Садашње време фреквентних глагола, рачунајући и повратне.<br/> <b>(Интер)културни садржаји:</b> особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p> |
| <p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И<br/>САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ<br/>ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У<br/>ЗАЈЕДНИЧКОЈ<br/>АКТИВНОСТИ И<br/>РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p> | <p><i>Et si on allait ensemble au concert ? Il commence à 20 heures. Je sais que tu aimes ce chanteur. Viens chez moi après l'école et apporte tes CD.</i><br/> <i>On pourrait se promener un peu. Oui, pourquoi pas ! Volontiers. Désolée, je ne peux pas. Je ne me sens pas bien.</i><br/> <i>Tu devrais manger plus de fruits et de légumes. Si tu ne te sens pas bien, tu dois aller chez le médecin.</i><br/> Питање интонацијом.<br/> Заповедни начин.<br/> Негација (<i>ne/ n'... pas</i>).<br/> Заменица <i>on</i>.<br/> Садашње време фреквентних неправилних глагола.<br/> <b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p>                                                                                                              |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ,<br/>ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,<br/>ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА<br/>И ЗАХВАЛНОСТИ</p>                                   | <p><i>Je peux t'aider si tu veux. Oui, merci, c'est très gentil.</i><br/> <i>Bonjour Madame, je cherche une jupe en coton. Quelle est votre taille, mademoiselle ?</i><br/> <i>A quelle heure part le TGV pour Lyon ? A 9h05.</i><br/> <i>Excusez-moi Monsieur, vous pourriez me dire comment venir à la gare ? Oui, vous continuez tout droit, elle est au fond de cette rue. Merci Monsieur. Je vous en prie.</i><br/> <i>Où se trouve l'arrêt du bus 23 ? Il n'est pas loin d'ici.</i><br/> Питање интонацијом.<br/> Питања са упитним речима.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                  | <p>Негација (<i>ne/ n'... pas</i>).</p> <p>Основни бројеви</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br>УПУТСТАВА | <p><i>Lis le texte et fais l'activité numéro 2 !</i></p> <p><i>Il faut lire la consigne avant de faire l'exercice.</i></p> <p><i>Vous allez faire un projet sur votre ville/ quartier/ animal préféré. Réfléchis bien et réponds !</i></p> <p><i>Vérifiez vos réponses !</i></p> <p><i>Vous allez réécouter le dialogue, mais n'ouvrez pas encore vos livres !</i></p> <p>Заповедни начин.</p> <p>Конструкција <i>il faut</i> са инфинитивом.</p> <p>Блиско будуће време (<i>futur proche</i>)</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>                                                                                                                                                                     |
| ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br>САДАШЊОСТИ  | <p><i>J'habite dans une maison au centre de la ville.</i></p> <p><i>A quelle heure tu te lèves ? Tous les matins je me lève à 8 heures.</i></p> <p><i>D'habitude, nous mangeons à 14 heures.</i></p> <p><i>Qu'est-ce que tu fais ? Je regarde la télé.</i></p> <p><i>Mon frère va à la piscine tous les jours, il adore nager.</i></p> <p><i>Elle est forte en biologie, mais très faible en allemand.</i></p> <p>Предлози.</p> <p>Питања са упитним речима (<i>que, quel, quand</i>).</p> <p>Редни бројеви до 20.</p> <p>Прилози за време (<i>maintenant, toujours</i>).</p> <p>Садашње време фреквентних глагола, рачунајући и повратне.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.</p> |
| ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br>ПРОШЛОСТИ   | <p><i>Au Moyen Âge les chevaliers vivaient au château.</i></p> <p><i>Les frères Lumière ont inventé le cinéma.</i></p> <p><i>Comment as-tu passé le week-end ?</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                            | <p><i>Avez-vous déjà visité la France ?</i><br/> <i>Quand ma mère était jeune, elle faisait du basket.</i><br/> <i>Tu as fait ton travail de géographie ?</i><br/> <i>J'ai appelé Sophie, mais elle n'a pas répondu.</i><br/> Сложени перфект.<br/> Заповедни начин.<br/> Питања интонацијом и инверзијом.<br/> Питања са упитним речима (<i>où, comment</i>).<br/> Негација (<i>ne/ n'... pas</i>).<br/> <b>(Интер)културни садржаји:</b> историсјки догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.</p>                                                                                                                                                          |
| <p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ<br/>РАДЊИ (ПЛАНОВА,<br/>НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p>       | <p><i>Qu'est-ce que tu aimerais faire quand tu seras grand?</i><br/> <i>Cet après-midi je vais sortir avec mes cousins.</i><br/> <i>La semaine prochaine j'aurai 13 ans.</i><br/> <i>Samedi soir j'organiserai une boum, j'inviterai mes copains.</i><br/> <i>Je t'aiderai à faire ton devoir de biologie.</i><br/> <i>Cette BD, je vais la lire pendant les vacances.</i><br/> Блиски футур (<i>futur proche</i>)<br/> Футур први (<i>futur simple</i>)<br/> Кондиционал глагола <i>aimer</i>.<br/> Питања са упитним речима (<i>que</i>).<br/> Присвојни придеви.<br/> <b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом</p> |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА,<br/>ИНТЕРЕСОВАЊА,<br/>ПОТРЕБА, ОСЕТА И<br/>ОСЕЋАЊА</p> | <p><i>J'ai mal à la tête/ à la gorge/ au pied.</i><br/> <i>Tu es fatigué ?</i><br/> <i>La musique classique m'intéresse beaucoup.</i><br/> <i>J'ai envie de sortir/ de me reposer.</i><br/> <i>J'ai besoin de dormir/ de manger.</i><br/> <i>Je vais me coucher maintenant.</i><br/> <i>Faites attention !</i><br/> <i>Ne parlez pas !</i><br/> <i>Oh, quel dommage ! Je suis désolée !</i><br/> Заповедни начин.</p>                                                                                                                                                                                                                                                         |

|                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                | <p>Изрази са глаголима <i>avoir</i> и <i>être</i>.<br/> Садашње време фреквентних глагола, рачунајући и повратне.<br/> <b>(Интер)културни садржаји:</b> мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ<br/> ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И<br/> УПУТСТАВА ЗА<br/> ОРИЈЕНТАЦИЈУ У<br/> ПРОСТОРУ</p> | <p><i>Je suis chez Michel. Il habite près de chez moi.</i><br/> <i>Pour venir chez nous, prenez la première rue à droite, puis la deuxième à gauche.</i><br/> <i>Vous devez tourner à gauche au deuxième feu.</i><br/> <i>Le cinéma se trouve à côté du supermarché.</i><br/> <i>Où est-elle ? Je pense qu'elle est restée chez elle.</i><br/> <i>Je vais à la bibliothèque. Elle se trouve entre le musée et le collège.</i><br/> Питање интонацијом.<br/> Презент фреквентних глагола.<br/> <b>(Интер)културни садржаји:</b> јавни простор; типичан изглед места.</p>                                                                                                                      |
| <p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,<br/> ЗАБРАНА, ПРАВИЛА<br/> ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>                         | <p><i>Est-ce que il y a des places libres dans la salle ? Oui, vous pouvez entrer.</i><br/> <i>Vous ne pouvez pas passer par ici. Ce n'est pas possible.</i><br/> <i>Vous devez déposer votre sac à la réception.</i><br/> <i>Il est interdit de fumer dans la salle.</i><br/> <i>Je ne peux pas sortir, je dois me préparer pour le test d'anglais.</i><br/> <i>Il faut promener son chien chaque jour.</i><br/> Питање интонацијом и упитном конструкцијом <i>est-ce que</i>.<br/> Негација (<i>ne/ n'... pas</i>).<br/> Конструкција <i>il faut</i> са инфинитивом.<br/> Модални глаголи<br/> <b>(Интер)културни садржаји:</b> понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.</p> |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/> ПРИПАДАЊА И<br/> ПОСЕДОВАЊА</p>                                             | <p><i>Nous avons des amis en France.</i><br/> <i>Ils ont des jeux de société.</i><br/> <i>Ils n'ont pas de lecteur DVD dans leur classe.</i><br/> <i>Ces deux filles sont ses soeurs.</i><br/> <i>J'ai un petit chien blanc. Ma cousine a aussi un chien, mais le sien est gris.</i><br/> <i>A qui est ce parapluie, à toi ou à Pierre ?</i><br/> Негација (<i>ne/ n'... pas</i>).<br/> Присвојни придеви.<br/> Присвојне заменице.<br/> Конструкције за изражавање припадања (<i>à moi, à toi, à Pierre, à qui</i>).<br/> Презентативи (<i>c'est / ce sont...</i>)</p>                                                                                                                      |

|                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           | <b>(Интер)културни садржаји:</b> породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>ДОПАДАЊА И<br>НЕДОПАДАЊА    | <p><i>Quels sont tes loisirs préférés ? J'adore les jeux vidéo.</i><br/> <i>Tu l'aimes beaucoup? Oui, je l'adore.</i><br/> <i>La Suisse, c'est un très beau pays.</i><br/> <i>Je n'aime pas la poésie, mais j'aime beaucoup les romans policiers.</i><br/> <i>Tu préfères regarder les films à la télé ou à l'ordinateur ?</i><br/> <i>Cette BD ne me plaît pas.</i><br/>                     Питање интонацијом.<br/>                     Личне заменице у служби директног и индиректног објекта.<br/>                     Негација (<i>ne/ n'... pas</i>).<br/>                     Прилози за количину (<i>beaucoup, très</i>).<br/>                     Садашње време фреквентних глагола.<br/> <b>(Интер)културни садржаји:</b> уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм.</p> |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>МИШЉЕЊА                     | <p><i>Je pense qu'il faut l'aider. Moi aussi.</i><br/> <i>Oui, tu as raison.</i><br/> <i>Bien sûr, je suis d'accord avec lui.</i><br/> <i>Non, je ne suis pas tout à fait d'accord.</i><br/> <i>C'est bien/ ce n'est pas bien.</i><br/> <i>Qu'est-ce que vous pensez de... ?</i><br/>                     Наглашене личне заменице.<br/>                     Негација.<br/>                     Садашње време фреквентних глагола.<br/> <b>(Интер)културни садржаји:</b> поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>                                                                                                                                                                                                                                      |
| ИЗРАЖАВАЊЕ<br>КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И<br>ЦЕНА | <p><i>Combien d'enfants y a-t-il dans le parc ? Il y a quatre garçons et cinq filles.</i><br/> <i>Cette guitare coûte 150 euros.</i><br/> <i>Je voudrais encore un peu de jus de fruits, s'il vous plaît. Il n'y en a plus.</i><br/> <i>Qui est arrivé le premier ?</i><br/> <i>Il habite dans le dixième arrondissement.</i><br/>                     Основни бројеви до 1000.<br/>                     Редни бројеви до 20.<br/>                     Партитивно <i>de</i>.<br/>                     Кондиционал глагола <i>pouvoir</i> и <i>vouloir</i>.</p>                                                                                                                                                                                                                                |



|  |                                                                      |
|--|----------------------------------------------------------------------|
|  | (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура. |
|--|----------------------------------------------------------------------|

## ШПАНСКИ ЈЕЗИК

| Комуникативна функција                                                                                          | Језички садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПОЗДРАВЉАЊЕ И<br>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И<br>ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/<br>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ<br>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И<br>ДРУГИМА | <p>Hola<br/>         Hola + nombre<br/>         Señor / Señora + apellido<br/>         Por favor<br/>         Saludo + soy / me llamo<br/> <i>Hola, soy Pedro, ¿qué tal?</i><br/> <i>Buenos días, me llamo Dani Rovira; soy actor.</i><br/> <i>Hola, ¿eres Rosa? Sí, soy yo.</i><br/>         Encantado/a<br/>         - <i>Hola, soy María. ¿Y tú?</i><br/>         - <i>Soy Rodrigo. Encantado. Este es mi amigo. Se llama Juan.</i><br/> <i>¿Cómo te llamas? ¿Cuántos años...? ¿Dónde...? ¿De dónde eres? ¿Qué haces? ¿A qué te dedicas?</i><br/> <i>Hola, soy Juan. Tengo doce años. Soy de Madrid pero vivo en Granada. Tengo dos hermanas mayores. Practico tenis y natación. A veces hago montañismo con mi mejor amigo.</i><br/> <i>Esta es mi prima Elena. Vive en Serbia. Su madre es profesora de español.</i><br/> <i>Este es el señor Rodríguez. Es de España. Se dedica al diseño.</i></p> <p>Поздрави (<i>¡Hola! ¿Qué tal? ¡Buenos días! ¡Buenas tardes! ¡Buenas noches! ¡Hasta luego! ¡Adiós! ¡Chao!</i>)<br/>         Индикатив презента фреквентних глагола.<br/>         Упитне речи (<i>qué, quién/es, cómo, dónde, de dónde, cuánto, cómo</i>).<br/>         Личне заменице.<br/>         Показне заменице (<i>este/a/os/as</i>).<br/>         Присвојни придеви.<br/>         Бројеви.</p> |

|                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                    | <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> устаљена правила учтиве комуникације; имена, презимена и надимци; родбина и родбинске везе; титуле уз презимена особа; већи градови у земљама шпанског говорног подручја.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА                                    | <p><i>Me llamo Carolina, soy de Francia. Ahora vivo en Salamanca, en España. Soy alta, morena y un poco tímida. Siempre llevo pulseras, son regalos de mis amigas. Me parezco a mi hermana mayor.</i></p> <p><i>Serbia se encuentra en el sureste de Europa, en los Balcanes. Su capital es Belgrado, una ciudad con larga historia. Serbia tiene más de siete millones de habitantes. Su naturaleza es preciosa. Sobre todo es famosa por sus ríos y bosques...</i></p> <p>Придеви – род, број и слагање са именицама. Положај придева.<br/>Компаратив придева (<i>más...que, menos...que</i>); компаратив најчешћих неправилних придева (<i>mejor, peor, mayor, menor</i>).<br/>Апсолутни суперлатив с прилогом <i>mu</i>.<br/>Прилози за количину <i>poco, mucho, bastante</i>; разликовање <i>mucho/muy</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> особености неких земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p> |
| ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ | <p><i>Vamos al cine mañana. –¿Por qué no? Es una buena idea. –¿Qué ponen? –Es una comedia; dicen que es buena. ¿A qué hora quedamos? –A las seis, ¿te parece bien? –Sí, perfecto.</i></p> <p>quieres + infinitivo<br/><i>¿Quieres venir a mi casa esta tarde? –No puedo, tengo mucho trabajo.</i></p> <p>Te invito a +<br/><i>Marcos te invita a su concierto de guitarra. Es el 13 de junio a las 6 de la tarde en la sala de actos.</i></p> <p>Презент индикатива (фреквентни глаголи)<br/><i>querer</i> + инфинитив глагола<br/><i>poder</i> + инфинитив глагола<br/>Потврдни и одрични облик.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p>                                                                                                                                                                                                                                |
| ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,                                                             | <p><i>poder</i> + infinitivo<br/><i>¿Te puedo ayudar? –Sí, está bien, gracias. / Sí, gracias.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

|                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И<br/>ЗАХВАЛНОСТИ</p> | <p><i>¿Me puedes ayudar? –Sí, claro. –Muchas gracias. /<br/>–No, lo siento. –No pasa nada.<br/>querer + un/una...<br/>Quiero un vaso de agua. –Aquí tienes.<br/>Quiero empezar otro libro. –Debes leer Manolito Gafotas, es muy divertido.</i></p> <p>Модални глаголи <i>querer, poder, deber</i>.<br/>Личне заменице – COID (<i>me, te, le, nos, os, les</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ<br/>УПУТСТАВА</p>     | <p><i>Lee estas instrucciones antes de continuar. Escribe tu nombre y continúa. Piensa bien cada pregunta. Toma apuntes antes de marcar la respuesta con bolígrafo. Revisa el trabajo antes de entregarlo.</i></p> <p>Императив за друго лице једнине и множине фреквентних глагола у потврдном облику.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У<br/>САДАШЊОСТИ</p>      | <p><i>Los días de entre semana me despierto a las siete. Desayuno y voy a escuela. Después de las clases suelo hacer mis tareas. Por la tarde suelo quedar con mi mejor amigo. Nos encanta jugar al fútbol.</i><br/><i>¿Quieres venir a mi casa? –No puedo, estoy trabajando; tenemos una prueba de matemáticas mañana.</i><br/><i>Puedo nadar, pero todavía no sé bucear.</i><br/><i>Mi hermana sabe español.</i></p> <p>Индикатив презенте за изражавање радње у садашњости (догађаји, активности, способности).<br/>Повратни глаголи.<br/>Глагол <i>saber, poder</i> за изражавање способности.<br/><i>saber + *el/la</i>.<br/>Глаголске перифразе <i>estar + gerundio, soler + gerundio</i> (најфреквентнији глаголи).<br/>Прилози за време (<i>ahora, siempre, a veces, nunca...</i>).<br/>Саставне реченице са везником у.</p> |

|                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                         | <p>Супротне реченице са везником <i>pero</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ                             | <p><i>Cuando mis padres eran jóvenes, la comunicación era muy diferente. No tenían teléfonos móviles. Si querían salir, podían acordar dos o tres días antes. Tampoco había redes sociales. ¿Qué hacían en su tiempo libre?</i></p> <p><i>Cuando era pequeño, no podía quedarme solo en casa.</i></p> <p><i>¿Cuándo tenemos la prueba de español? –La profesora ha dicho que no tenemos más pruebas.</i></p> <p>Имперфекат за описивање прошлих радњи.</p> <p>Временске реченице: <i>cuando era, cuando tenía ... años, érase una vez</i></p> <p>Сложени перфекат (<i>pretérito perfecto</i>): партицип правилних глагола и најчешћих неправилних глагола (<i>participios irregulares: hecho, dicho, escrito, visto</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> живот некад и сад; бајке.</p> |
| ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)   | <p><i>¿Qué vas a hacer mañana? –Voy a montar en bici. ¿Quieres ir conmigo? –Sí, voy a llamarte por la mañana.</i></p> <p>Глаголска перифраза <i>ir a + infinitivo</i>.</p> <p>Прилози и прилошки изрази за време (<i>mañana, el sábado siguiente, la semana que viene...</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА | <p><i>Tengo hambre/ sed/ calor/ frío.</i></p> <p><i>Tengo hambre. –¿Quieres un bocadillo? –Sí, gracias.</i></p> <p><i>Tengo sed. –Toma agua. / ¿Por qué no bebes agua?</i></p> <p><i>¿Cómo estás? ¿Estás bien? –¡Muy bien! / Estoy triste. / Estoy cansado/cansada.</i></p> <p>tener + hambre, sed, sueño, calor, frío.</p> <p>estar + bien, mal, alegre, triste, cansado/a.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

|                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ИСКАЗИВАЊЕ<br/>ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И<br/>УПУТСТАВА ЗА<br/>ОРИЈЕНТАЦИЈУ У<br/>ПРОСТОРУ</p> | <p><i>Disculpe, ¿sabe dónde está el museo? –Debes ir todo recto y girar a la izquierda después del semáforo. Cruza la calle y continúa hacia el parque. Ahí hay una fuente. El museo está a la derecha.</i></p> <p>Императив за друго лице једнине и множине фреквентних глагола у потврдном облику.<br/>Прилози <i>aquí, ahí, allí</i>.<br/>Прилошке одредбе <i>muy cerca, muy lejos</i>.<br/>Предлози за изражавање положаја и просторних односа (<i>a, en, sobre, debajo de, al lado de, enfrente, a la derecha...</i>).<br/><i>Hay / Está, están.</i></p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> јавни простор; типичан изглед места.</p> |
| <p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,<br/>ЗАБРАНА, ПРАВИЛА<br/>ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>                       | <p><i>Disculpa / disculpe, ¿puedo entrar? ¿se puede entrar?</i><br/><i>Apagar los móviles. Se deben apagar los móviles.</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и обавезе.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ<br/>ПРИПАДАЊА И<br/>ПОСЕДОВАЊА</p>                                           | <p><i>¿De quién es este libro? –Es mi libro. / (Es) mío.</i><br/><i>¿Es el gato de María? –No, es de Juan.</i></p> <p>Конструкција за исказивање припадности.<br/>Питања са <i>de quién</i>.<br/>Присвојни придеви и заменице.<br/>Показни придеви.<br/>Одређени и неодређени члан.<br/>Негација.<br/>Упитна интонација.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.</p>                                                                                                                                                                                                             |
| <p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА<br/>И НЕДОПАДАЊА</p>                                                | <p><i>¿Qué te gusta hacer en tu tiempo libre? –Me gusta... Prefiero...</i><br/><i>Me gustan/me encantan las películas de suspense porque...</i><br/><i>¿A quién le gusta...?</i></p> <p>Глаголи <i>gustar, encantar</i>.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

|                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                        | <p>Глагол <i>preferir</i>.<br/>Одређени члан са глаголом <i>gustar</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА                     | <p><i>¿Te parece...? ¿En tu opinión...?</i><br/><i>En mi opinión... Para mí...</i><br/><i>Tienes razón... No estoy de acuerdo...</i></p> <p>(no) estar de acuerdo, (no) tener razón<br/>Изражавање мишљења индикативом.<br/>Наглашене личне заменице после предлога (<i>mí, ti, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas</i>).</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>                                                                                                                                                                                                                                                    |
| ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ,<br>БРОЈЕВА И ЦЕНА | <p><i>¿Cuántos estudiantes sois en la clase? –Somos 21.</i><br/><i>¿Quiénes son estas tres personas?</i><br/><i>¿Alguien ha visitado el museo de Salvador Dalí? –Nadie. / Sí, mi hermano lo ha visitado.</i><br/><i>¿Cuánto vale el jamón serrano? –Es a dos euros los 100 gramos. –¿Me puede dar 200 gramos, por favor?</i><br/><i>¿Hay una parada de autobuses? –Sí, sí hay. / No, no hay.</i></p> <p>Бројеви 1-1000.<br/>Квантификатори <i>mucho, poco, bastante</i>.<br/><i>Hay/no hay</i>.<br/>hay + неодређени члан / одсуство члана.<br/>Заменице <i>alguien, algo; nadie, nada</i>.<br/>Упитни придев <i>cuánto/a/os/as</i>.</p> <p><b>(Интер)културни садржаји:</b> друштвено окружење; новац.</p> |

**Кључни појмови садржаја:** комуникативни приступ, функционална употреба језика, интеркултурност.

## I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм наставе и учења оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, уџбенике и друге наставне материјале, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода, комуникативних функција и препоручених језичких активности, наставник креира свој годишњи (глобални) план рада на основу кога ће касније развити оперативне планове. Исходи су дефинисани за крај разреда и усмеравају наставника да их операционализује на нивоу једне или више наставних јединица имајући у виду ниво постигнућа ученика. Исходи се разликују, тако да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета и зато се садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упуту ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм усмерен ка исходима указује на то шта је ученик у процесу комуникације у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ исхода, комуникативних функција и језичких активности, наставника постепено води од исхода, преко комуникативне функције као области, до **препоручених** језичких активности и садржаја у комуникативним функцијама, који оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно уважавају следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним *релативним* критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- настава се заснива и на социјалној интеракцији с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;

- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- учбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

#### Технике / активности

Током часа се препоручује динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда панора, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селекувати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање „проблем-ситуација“ у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење“ исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Разумевање писаног језика:



- уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);
- препознавање везе између група слова и гласова;
- одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;
- извршавање прочитаних упутстава и наредби.

Писмено изражавање:

- повезивање гласова и групе слова;
- замењивање речи цртежом или сликом;
- проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење "уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично);
- повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;
- попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);
- писање честитки и разгледница;
- писање краћих текстова.

Увођење дечије књижевности и транспоноване у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.

*Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.*

## СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА

С обзиром на то да се исходи остварују преко језичких вештина, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем.

Стога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина.

### Слушање

Разумевање говора је језичка активност декодирања дословног и имплицитног значења усменог текста; поред способности да разазнаје фонолошке и лексичке јединице и смисаоне целине на језику који учи, да би успешно остварио разумевање ученик треба да поседује и следеће компетенције:

- дискурзивну (о врстама и карактеристикама текстова и канала преношења порука),

- референцијалну (о темама о којима је реч) и
- социокултурну (у вези са комуникативним ситуацијама, различитим начинима формулисања одређених говорних функција и др.).

Тежина задатака у вези са разумевањем говора зависи од више чинилаца:

- од личних особина и способности онога ко слуша, укључујући и његов капацитет когнитивне обраде,
- од његове мотивације и разлога због којих слуша дати усмени текст,
- од особина онога ко говори,
- од намера с којима говори,
- од контекста и околности – повољних и неповољних – у којима се слушање и разумевање остварују,
- од карактеристика и врсте текста који се слуша, итд.

Прогресија (од лакшег ка тежем, од простијег ка сложенијем) за ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је, стога, на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- присуство/одсуство визуелних елемената (на пример, лакшим за разумевање сматрају се они усмени текстови који су праћени визуелним елементима због обиља контекстуалних информација које се аутоматски уписују у дуготрајну меморију, остављајући пажњи могућност да се усредсреди на друге појединости);
- дужина усменог текста;
- брзина говора;
- јасност изговора и евентуална одступања од стандардног говора;
- познавање теме;
- могућност/немогућност поновног слушања и друго.

## Читање

Читање или разумевање писаног текста спада у тзв. визуелне рецептивне језичке вештине. Том приликом читалац прима и обрађује тј. декодира писани текст једног или више аутора и проналази његово значење. Током читања неопходно је узети у обзир одређене факторе који утичу на процес читања, а то су карактеристике читалаца, њихови интереси и мотивација као и намере, карактеристике текста који се чита, стратегије које читаоци користе, као и захтеви ситуације у којој се чита.

На основу намере читаоца разликујемо следеће врсте читања:

- читање ради усмеравања;
- читање ради информисаности;

- читање ради праћења упутстава;
- читање ради задовољства.

Током читања разликујемо и ниво степена разумевања, тако да читамо да бисмо разумели:

- глобалну информацију;
- посебну информацију,
- потпуну информацију;
- скривено значење одређене поруке.

## Писање

Писана продукција подразумева способност ученика да у писаном облику опише догађаје, осећања и реакције, пренесе поруке и изрази ставове, као и да резимира садржај различитих порука (из медија, књижевних и уметничких текстова итд.), води белешке, сачини презентације и слично.

Тежина задатака у вези са писаном продукцијом зависи од следећих чинилаца: познавања лексике и нивоа комуникативне компетенције, капацитета когнитивне обраде, мотивације, способности преношења поруке у кохерентне и повезане целине текста.

Прогресија означава процес који подразумева усвајање стратегија и језичких структура од лакшег ка тежем и од простијег ка сложенијем. Сваки виши језички ниво подразумева циклично понављање претходно усвојених елемената, уз надоградњу која садржи сложеније језичке структуре, лексику и комуникативне способности. За ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је прогресија на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- теме (ученикова свакодневница и окружење, лично интересовање, актуелни догађаји и разни аспекти из друштвено-културног контекста, као и теме у вези са различитим наставним предметима);
- текстуалне врсте и дужина текста (формални и неформални текстови, резимирање, личне белешке);
- лексика и комуникативне функције (способност ученика да оствари различите функционалне аспекте као што су описивање људи и догађаја у различитим временским контекстима, да изрази претпоставке, сумњу, захвалност и слично у приватном, јавном и образовном домену);
- степен самосталности ученика (од вођеног/усмераваног писања, у коме се ученицима олакшава писање конкретним задацима и упутствима, до самосталног писања).

## Говор

Говор као продуктивна вештина посматра се са два аспекта, и то у зависности од тога да ли је у функцији *монолошког излагања*, при чему говорник саопштава, обавештава, презентује или држи предавање једној или више особа, или је у функцији

*интеракције*, када се размењују информације између два или више саговорника са одређеним циљем, поштујући принцип сарадње током дијалога.

Активности монолошке говорне продукције су:

- јавно обраћање (саопштења, давање упутстава и информација);
- излагање пред публиком (предавања, презентације, репортаже, извештавање и коментари о неким догађајима и сл.)
- Ове активности се могу реализовати на различите начине и то:
- читањем писаног текста пред публиком;
- спонтаним излагањем или излагањем уз помоћ визуелне подршке у виду табела, дијаграма, цртежа и др.
- реализацијом увежбане улоге или певањем.

Интеракција подразумева сталну примену и смењивање рецептивних и продуктивних стратегија, као и когнитивних и дискурзивних стратегија (узимање и давање речи, договарање, усаглашавање, предлагање решења, резимирање, ублажавање или заобилажење неспоразума или посредовање у неспоразуму) које су у функцији што успешнијег остваривања интеракције. Интеракција се може реализовати кроз низ активности, на пример:

- размену информација,
- спонтану конверзацију,
- неформалну или формалну дискусију, дебату,
- интервју или преговарање, заједничко планирање и сарадњу.

### **Социокултурна компетенција и медијација**

Социокултурна компетенција и медијација представљају скуп теоријских знања (компетенција) која се примењују у низу језичких активности у два основна језичка медијума (писаном и усменом) и уз примену свих других језичких активности (разумевање говора, говор и интеракција, писање и разумевање писаног текста). Дакле, представљају веома сложене категорије које су присутне у свим аспектима наставног процеса и процеса учења.

**Социокултурна компетенција** представља скуп знања о свету уопште, као и о сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији језик учи. Та знања се, у зависности од нивоа општих језичких компетенција, крећу од познавања основних комуникативних принципа у свакодневној комуникацији (основни функционални стилови и регистри), до познавања карактеристика различитих домена језичке употребе (приватни, јавни и образовни), паралингвистичких елемената, и елемената културе/култура заједница чији језик учи. Наведена знања потребна су за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.

Посебан аспект социокултурне компетенције представља *интеркултурна компетенција*, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се

ученик креће. Интеркултурна компетенција такође подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене, то јест, развој интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања.

**Медијација** представља активност у оквиру које ученик не изражава сопствено мишљење, већ функционише као посредник између особа које нису у стању да се директно споразумевају. Медијација може бити усмена и писана, и укључује сажимање и резимирање текста и превођење. Превођење се у овом програму третира као посебна језичка активност која никако не треба да се користи као техника за усвајање било ког аспекта циљног језика предвиђеног комуникативном наставом. Превођење подразумева развој знања и вештина коришћења помоћних средстава (речника, приручника, информационих технологија, итд.) и способност изналажења структуралних и језичких еквивалената између језика са кога се преводи и језика на који се преводи.

## УПУТСТВО ЗА ТУМАЧЕЊЕ ГРАМАТИЧКИХ САДРЖАЈА

Настава граматике, напореда с наставом и усвајањем лексике и других аспеката страног језика, представља један од предуслова овладавања страним језиком. Усвајање граматике подразумева формирање граматичких појмова и граматичке структуре говора код ученика, изучавање граматичких појава, формирање навика и умења у области граматичке анализе и примене граматичких знања, као прилог изграђивању и унапређивању културе говора.

Улога граматике у процесу овладавања језиком је пре свега практична и састоји се у постављању основе за развијање комуникативне компетенције. Граматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ). У процесу наставе страног језика у што већој мери треба укључивати оне граматичке категорије које су типичне и неопходне за свакодневни говор и комуникацију, и то кроз разноврсне моделе, применом основних правила и њиховим комбиновањем. Треба тежити томе да се граматика усваја и рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање, читање, говор и писање, као и превођење), на свим нивоима учења страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика.

Граматичке категорије су разврстане у складу са Европским референтним оквиром за живе језике за сваки језички ниво који подразумева прогресију језичких структура према комуникативним циљевима: од простијег ка сложенијем и од рецептивног ка продуктивном. Сваки виши језички ниво подразумева граматичке садржаје претходних језичких нивоа. Цикличним понављањем претходно усвојених елемената надограђују се сложеније граматичке структуре. Наставник има слободу да издвоји граматичке структуре које ће циклично понављати у складу са постигнућима ученика, као и потребама наставног контекста.

Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења. С тим у вези, уз одређене граматичке категорије стоји напомена да се усвајају рецептивно, док се друге усвајају продуктивно.

### **III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ**

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик–наставник, као и ученик–ученик, а уједно помажу ученику да разуме важност и смисленост вредновања и подстичу га на преузимање одговорности за властито планирање и унапређивање процеса учења.

## 5. УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ПРЕПОРУЧЕНЕ ВРСТЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Препоручене врсте активности у образовно-васпитном раду дате су у програмима за сваки обавезни предмет и изборни програм у делу *Упутство за остваривање програма*

## 6. ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРИПРЕМУ ИНДИВИДУАЛНОГ ОБРАЗОВНОГ ПЛАНА ЗА УЧЕНИКЕ КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА

### 6.1. Индивидуални образовни план за социјално ускраћене ученике и ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом

Индивидуални образовни план се припрема за ученике којима је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета, каснијег укључивања у школовање, недовољног познавања језика и других разлога потребна додатна образовна подршка. Циљ индивидуалног образовног плана јесте постизање оптималног укључивања таквих ученика у редован образовно-васпитни рад и њихово осамостаљивање у вршњачком колективу. За сваког ученика појединачно, према његовим специфичним потребама и могућностима, припрема се прилагођен начин образовања који обухвата индивидуални образовни план, програм и начин рада који садрже: 1) дневни распоред активности часова наставе у одељењу; 2) дневни распоред рада са лицем које пружа додатну подршку и учесталост те подршке; 3) циљеве образовно-васпитног рада; 4) посебне стандарде постигнућа и прилагођене стандарде за поједине или све предмете са образложењем за одступање; 5) програм по предметима, у коме је прецизирано који садржаји се обрађују у одељењу, а који у раду са додатном подршком; 6) индивидуализован начин рада наставника, избор адекватних метода и техника образовно-васпитног рада. Индивидуални образовни план доноси педагошки колегијум на предлог стручног тима за инклузивно образовање. Тим за инклузивно образовање чине одељењски старешина и предметни наставници, стручни сарадник школе, родитељ/старатељ, а по потреби педагошки асистент и стручњак ван школе, на предлог родитеља/старатеља. Родитељ/старатељ даје сагласност за спровођење индивидуалног образовног плана. Наставник при планирању свог рада у одељењу усклађује свој план са индивидуалним образовним планом ученика. Спровођење индивидуалних образовних планова прати просветни саветник.

### 6.2. Индивидуални образовни план за ученике са изузетним способностима

За ученике са изузетним способностима, школа обезбеђује израду, доношење и остваривање индивидуалног образовног плана којим се врши проширивање и продубљивање садржаја образовно-васпитног рада. Индивидуални образовни план је посебан акт, који има за циљ оптимални развој ученика и остваривање исхода образовања и васпитања, у складу са прописаним циљевима и принципима, односно задовољавања образовно-васпитних потреба ученика. Индивидуални образовни план укључује: 1) педагошки профил ученика, у ком су описане његове јаке стране и потребе за подршком; 2) план индивидуализованог начина рада, којим се предлажу одређени видови прилагођавања наставе (простора и услова, метода рада, материјала и учила) специфичним потребама ученика и 3) план активности, којим се предвиђени облици додатне подршке операционализују у низ конкретних задатака и корака, и спецификује распоред, трајање, реализатори и исходи сваке активности.

Индивидуални образовни план доноси педагошки колегијум на предлог тима за инклузивно образовање, односно тима за пружање додатне подршке ученику. Тим за пружање додатне подршке чине: наставник предметне наставе, стручни сарадник школе, родитељ/старатељ, а по потреби и стручњак ван школе, на предлог родитеља/старатеља. Родитељ/старатељ даје сагласност за спровођење индивидуалног образовног плана. Наставник при планирању свог рада у одељењу усклађује свој план са индивидуалним образовним планом ученика, укључујући мере и активности предвиђене индивидуалним образовним планом. Он се остварује доминатно у оквиру заједничких активности у одељењу а у складу са потребама ученика, на основу одлуке тима за пружање додатне подршке ученику, делом може да се остварује и ван одељења.

Спровођење индивидуалних образовних планова прати просветни саветник.

## **7. НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА**

### **7.1. Начин прилагођавања програма предмета од значаја за националну мањину**

У настави предмета од значаја за националну мањину (историја, музичка култура и ликовна култура) изучавају се додатни садржаји који се односе на историјско и уметничко наслеђе одређене мањине. Од наставника се очекује да, у оквирима дефинисаног годишњег фонда часова, обраде и додатне садржаје, обезбеђујући остваривање циља предмета, стандарда постигнућа ученика и дефинисаних исхода. Да би се ово постигло веома је важно планирати и реализовати наставу на тај начин да се садржаји из културно-историјске баштине једне мањине не посматрају и обрађују изоловано, већ да се повезују и интегришу са осталим садржајима програма користећи сваку прилику да се деси учење које ће код ученика јачати њихов осећај припадности одређеној националној мањини.

### **7.2. Начин прилагођавања програма за двојезично образовање**

Школа, у складу са неопходним условима за рад у двојезичној настави и квалификованим стручним кадром, одређује предмете, фонд часова који ће се реализовати на страном језику као и начин остваривања наставе која се одвија на страном језику.

## **8. ДРУГА ПИТАЊА ОД ЗНАЧАЈА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

### **8.1. Упутство за остваривање слободних наставних активности**

Слободне наставне активности школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Оне могу бити из природних или друштвених наука, уметности и културе, технике, као и других области у складу са интересовањима ученика, просторним и људским ресурсима. Школа је у обавези да ученицима понуди листу од три слободне наставне активности, а ученик обавезно бира једну од њих и похађа током целе школске године. Слободне наставне активности реализују се по програму који припрема школа или по програмима који су претходно донети као изборни (нпр. свакодневни живот у прошлости, цртање, сликање, вајање, чувари природе и сл.). Сврха ових активности је оснаживање ученика да препознају своја интересовања и способности које су важне за професионални развој и доношење одлука за наставак школовања и зато ученици могу сваке године бирати различите слободне наставне активности. Наставу треба тако организовати да ученици имају што



више могућности за активно учешће, за интеракцију са другим ученицима, коришћење различитих извора информација и савремених технологија.

## **8.2. Упутство за остваривање ваннаставних активности**

Школа је у обавези да својим Школским програмом и Годишњим планом рада предвиди различите програме ваннаставних активности у складу са интересовањима ученика, ресурсима и просторним могућностим. Поред организације излета, екскурзије, посета изложбама и сарадње са локалном самоуправом, ученицима треба понудити већи број друштвених, техничких, хуманитарних, спортских и културних активности. Наставници, одељенске старешине и стручни сарадници кроз свој непосредни рад са ученицима упознају их са понудом ваннаставних активности, њиховим садржајем, начином рада и сврхом. Такође, потребно је да и родитељи буду упознати са понудом школе и мотивисани да њихова деца изаберу оне активности које им највише одговарају.

План и програм ваннаставних активности школа сама припрема у складу са исказаним интересовањима ученика и својим могућностима. Избор начина рада треба да буде у функцији подстицања активног учешћа ученика и њихове самосталности. Неке активности могу бити тако организоване да их заједнички воде два и више наставника (на пример: драма, покрет, музика).

Учешће ученика у друштвеним, техничким, хуманитарним, спортским и културним активностима доприноси многим важним исходима образовања и васпитања, као што су:

- задовољење различитих образовних потреба и интересовања ученика;
- препознавање професионалних способности и интересовања, упознавање са светом рада;
- надоградња исхода који се остварују у оквиру редовне наставе и доприносе развоју међупредметних исхода;
- унапређивање различитих способности (интелектуалне, физичке, креативне, радне...);
- јачање капацитета ученика за разликовање безбедног од небезбедног понашања и заштиту од ризичног понашања;
- подстицање хуманог и одговорног односа према себи, другима и окружењу, јачање осетљивости за оне којима је потребна помоћ (нпр. стари и болесни);
- унапређивање различитих врста писмености (језичке, медијске, културне, научне...);
- култивисање коришћења слободног времена;
- подстицање интеркултуралног дијалога;
- разумевање концепта инклузије и јачање осетљивости за различитост;
- јачање генерацијских веза између ученика различитих одељења без компетитивности;
- релаксација, растерећење напетости ученика, самоисказивање;
- јачање везе са локалном заједницом;
- развој осећања припадности својој школској заједници;
- подстицање самосталности, проактивности и предузимљивост;
- припрема за решавање различитих животних ситуација;

- промоција школе и њеног идентитета.

Школа треба да настоји да резултати рада ученика у оквиру ваннаставних активности постану видљиви како у оквиру школе, тако и шире, као што су организовање представа, изложби, базара, објављивање на сајту, смотре стваралаштва, спортски сусрети и др.

## ХОР / ОРКЕСТАР

Свака основна школа је обавезна да организује рад хорова. Хорови могу бити организовани као хор разреда првог циклуса, хор разреда другог циклуса, хор на нивоу школе, од првог до осмог разреда, или разредни хор.

Оркестар може да се образује у зависности од услова школе. Оркестар је инструментални састав од најмање 10 извођача који свирају у најмање три самосталне деонице. Могу се образовати оркестри блок флаута, тамбурица, гудачког састава, хармоника, мандолина, као и мешовити оркестри.

Рад са хором/оркестром представља сложенији вид образовног-васпитног рада наставника. Рачуна се као саставни део обавезне наставе, а вреднује се као педагошка норма наставника у оквиру обавезне двадесеточасовне норме са по 3 часа недељно, односно по 108 часова годишње. Часови хора/оркестра изводе се континуирано од почетка до краја школске године и део су радне обавезе ученика који су прошли аудицију за хор/оркестар.

Рад са хором/оркестром има образовни и васпитни циљ.

**Образовни циљ** обухвата развијање музичког укуса, стваралачких способности, спонтаног изражавања, музичког слуха и ритма, развијање гласовних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно певање применом елемената музичке изражајности (темпо, динамика...). Развија се дечји глас, правилно држање, дисање, интонација, изговор и артикулација.

**Васпитни циљ** обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, савладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње. Упознавање разноврсних дела домаћих и страних аутора доприноси развоју опште културе, међусобном разумевању, уважавању и поштовању.

Утицај музике на здравље (психолошки, социолошки, емоционални развој) је веома значајан. Учествовање у хору/оркестру у великој мери доприноси смањењу стреса и агресивности. Ученици који певају, односно свирају показују боље резултате у учењу и социјалним вештинама. Уједно, учествовање у групном музицирању подстиче и доживотну љубав према музици.

## ХОР

Наставник формира хор на основу провере слуха и певачких способности ученика, дикције и осећаја за ритам, након чега следи класификовање певача по гласовима. Хорске пробе се изводе одвојено по гласовима и заједно. Репертоар школских хорова обухвата одговарајућа дела домаћих и страних аутора разних епоха, као и народне, пригодне, песме савремених дечјих

композитора и композиције са фестивала дечјег стваралаштва. У току школске године потребно је са хором извести најмање десет двогласних и трогласних композиција, а *carrella* или уз инструменталну пратњу. При избору песама наставник треба да пође од узраста ученика, процене гласовних могућности, и примереног литерарног садржаја.

#### Садржај рада:

- одабир и разврставање гласова;
- вежбе дисања, дикције и интонације;
- хорско распевање и техничке вежбе;
- интонативне вежбе и решавање појединих проблема из хорске партитуре (интервалски, хармонски, стилски);
- музичка и психолошка обрада композиције;
- увежбавање хорских деоница појединачно и заједно;
- остваривање програма и наступа према годишњем програму школе.

На часовима хора, наставник треба да укаже на грађу и важност механизма који учествује у формирању тона у оквиру певачког апарата. Дисање, дикција и артикулација представљају основу вокалне технике па тако вежбе дисања и распевавања морају бити стално заступљене. Препоручује се комбиновано дисање, нос и уста истовремено, и то трбушно, дијафрагматично дисање.

Певач на слушаоца делује и тоном и речју. У том смислу наставник треба да инсистира на доброј дикцији која подразумева јасан и разговетан изговор текста, односно самогласника и сугласника, али и на правилном акцентовању речи. Препоручљиво је певање вокала на истој тонској висини, уз минимално покретање вилице у циљу изједначавања вокала, а у циљу добијања уједначене хорске боје.

Код обраде нове песме или композиције прво се приступа детаљној анализа текста. Уколико је текст на страном језику, ученици морају научити правилно да читају текст, изговарају нове, непознате гласове који не постоје у матерњем језику и упознају се са значењем текста. У оквиру анализе текста важно је обратити пажњу и на акцентовање речи и слогова у зависности од дела такта у коме се налазе и мелодијског тока. Следи анализа нотног текста и усвајање мелодије у фрагментима. Ова фаза припреме захтева одвојене пробе по гласовима. На заједничкој проби хора, након усвајања песме/композиције у целини треба обатити пажњу на динамику и агогику.

Обрађене композиције треба изводити на културним манифестацијама школе (Дан школе, Свечана послава поводом обележавања школске славе Светог Саве, Годишњи концерт...), и ван ње, као и на фестивалима и такмичењима хорова, како у земљи, тако и ван ње.

## ПРЕПОРУЧЕНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА РАД ХОРА

#### Химне:

Државна химна  
Химна Светом Сави  
Химна школе

**Народне и песме домаћих аутора:**

Српска народна песма, *Уродиле жуте крушке*  
Српска народна песма, *Чај горо, лане моје*  
Српска народна песма, *Заспо Јанко*  
Збирка хорских композиција, *Варај Данке*  
Збирка хорских композиција, *Живкова ташта*  
*Нишка бања*, аранжман Ник Пејц  
Станиша Корунковић, *Цвеће*  
Светолик Пашћан Којанов, *Зимска песма*  
Биљана Мандић, *Љубичица*  
Владимир Ђорђевић, *Веће врана*  
Стеван Стојановић Мокрањац, *Ал` је леп овај свет*  
Марко Тајчевић, *Пошла румена*  
Жарко Петровић, *Серенада Београду*  
Даворин Јенко, *Востани Србије*  
Никола Грбић, *Ово је Србија*  
Стеван Стојановић Мокрањац, *У Будиму граду*  
Драган Пантић, *Симонида*  
Константин Бабић, *Чај горо*  
Ју рок мисија, *За милион година*

**Духовне песме:**

*Милешевка*  
*Бели анђео*  
*Ударало у тамбуру ђаче*  
*Помози нам, Боже драги*  
*Помози нам, вишњи Боже*  
Јосиф Маринковић, *Оче наши*  
Вера Миланковић, *Оче наши*  
Непознат аутор, *Бројаница Светог Саве*  
Непознат аутор, *Пред иконом Светог Саве*

Непознат аутор, *Радуј се* (ускршња песма)

**Страни композитори:**

Јохан Себастијан Бах, *Ах, што волим*

Волфганг Амадеус Моцарт, *Лаку ноћ (Вона пох)*

Ђовани да Нола, *Chi la gagliarda*

Лудвиг ван Бетовен, *Ода радости*

Дмитри Бортњански, *Многаја љета*

Дарко Краљић, *Чамац на Тиси*

Арсен Дедић, *Кад би сви*

Харолд Арлен, *Изнад дуге (Over The Rainbow)*

Хозе Марти, *Guantanamera*

Џо Дасин, *Champs Elysées*

Боб Марли, *Don't Worry, Be Happy*

Дин Мартин, *Volare*

Грчка народна песма, *Mi mou thimonis matia mou*

Традиционална песма из Енглеске, *Green sleeves*

Нена, *99 Luftballons*

Јапанска дечја песма, *Tanabata Sama*

Ричард Роџерс: *Edelweiss*

Традиционална песма из Италије, *L'inverno se n'è andato*

На репертоару хора могу се наћи и вишегласне песме које су предложене у Препорученим композицијама за певање и свирање, нарочито ако је реч о разредном хору.

**ОРКЕСТАР**

Садржаји рада:

- избор инструмената и извођача у формирању оркестра;
- избор композиција према могућностима извођача и саставу оркестра;
- техничке и интонативне вежбе;
- расписивање деоница и увежбавање по групама (прстомет, интонација, фразирање);
- спајање по групама (I-II; II-III; I-III);

– заједничко свирање целог оркестра, ритмичко-интонативно и стилско обликовање композиције.

У избору оркестарског материјала и аранжмана водити рачуна о врсти ансамбла, узрасту ученика и њиховим извођачким способностима. Репертоар школског оркестра чине дела домаћих и страних композитора разних епоха у оригиналном облику или прилагођена за постојећи школски састав. Школски оркестар може наступити самостало или као пратња хору.

## ПРИЛОГ 4

### Наставни програм предмета Техника и технологија, Информатика и рачунарство и Физичко и здравствено васпитање за 8. разред

|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Назив предмета      | <b>ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Циљ                 | <b>Циљ</b> учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно. |
| Разред              | <b>Осми</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Годишњи фонд часова | <b>68 часова</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b>                                                     | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу;</li> <li>– анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи;</li> <li>– образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству;</li> <li>– повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима;</li> <li>– упореди карактеристике електричних и хибридних саобраћајних средстава са конвенционалним;</li> </ul> | <p style="text-align: center;"><b>ЖИВОТНО И РАДНО<br/>ОКРУЖЕЊЕ</b></p> | <p>Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику.</p> <p>Електрична инсталација-опасност и мере заштите.</p> <p>Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност.</p> <p>Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике.</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                     |                                                                                                                                                                             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима;</li> <li>– користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе;</li> <li>– класификује компоненте ИКТ уређаја према намени;</li> <li>– процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ;</li> <li>– црта електричне шеме правилно користећи симболе;</li> <li>– користи софтвере за симулацију рада електричних кола;</li> <li>– састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса;</li> <li>– објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије;</li> </ul> | <p style="text-align: center;"><b>САОБРАЋАЈ</b></p> | <p>Саобраћајна средства на електропогон – врсте и карактеристике. Хибридна возила. Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима. Основи телекомуникација.</p> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|



|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије;</li> <li>– разликује елементе кућне електричне инсталације;</li> <li>– повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми;</li> <li>– користи мултиметар;</li> <li>– анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом;</li> <li>– класификује електронске компоненте на основу намене;</li> <li>– аргументује значај рециклаже електронских компоненти;</li> <li>– самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат;</li> <li>– креира документацију, развије и представи бизнис план производа;</li> <li>– састави производ према осмишљеном решењу;</li> <li>– састави и управља једноставним школским роботом или мехатроничким моделом;</li> <li>– представи решење готовог производа/модела;</li> <li>– процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта.</li> </ul> | <p><b>ТЕХНИЧКА И<br/>ДИГИТАЛНА<br/>ПИСМЕНОСТ</b></p> | <p>Основне компоненте ИКТ уређаја.</p> <p>Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ.</p> <p>Основни симболи у електротехници.</p> <p>Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола.</p> <p>Израда и управљање електромеханичким моделом.</p>                                                                                                                                                                                                 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p><b>РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА</b></p>                   | <p>Електроенергетски систем.</p> <p>Производња, трансформација и пренос електричне енергије.</p> <p>Обновљиви извори електричне енергије.</p> <p>Електроинсталациони материјал и прибор.</p> <p>Кућне електричне инсталације.</p> <p>Састављање електричних кола</p> <p>Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром.</p> <p>Електричне машине.</p> <p>Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству.</p> <p>Основни електронике.</p> |

|  |                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                                      | Рециклажа електронских компоненти.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|  | <b>КОНСТРУКТОРСКО<br/>МОДЕЛОВАЊЕ</b> | <p>Моделовање електричних машина и уређаја.</p> <p>Огледи са електропанелима.</p> <p>Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара.</p> <p>Израда једноставног школског робота сопствене конструкције или из конструкторског комплета.</p> <p>Рад на пројекту:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– израда производа/модела;</li> <li>– управљање моделом;</li> <li>– представљање производа/модела.</li> </ul> |

**Кључни појмови садржаја:** електротехника, електроника, мехатроника, роботика, предузимљивост и иницијатива.

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Предмет *Техника и технологија* намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Програм наставе и учења за осми разред оријентисан је на остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет *Техника и технологија*. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: *Животно и радно окружење, Саобраћај, Техничка и дигитална писменост, Ресурси и производња и Конструкторско моделовање*.

## **I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Дефинисани исходи олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Настава се не планира према структури уџбеника, јер ученици не треба да уче лекције по реду, већ да истражују уџбеник као један од извора података и информација како би развијали међупредметне компетенције. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

*Припрема за час* подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима).

Посете музејима технике, сајмовима и обиласке производних и техничких објеката треба остваривати увек када за то постоје услови, ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др. Када за то не постоје одговарајући услови, ученицима треба обезбедити мултимедијалне програме у којима је заступљена ова тематика.

С обзиром да је настава технике и технологије теоријско-практичног карактера, часове треба реализовати поделом одељења на 2 (две) групе, са највише 20 ученика. Програм наставе и учења треба остваривати на спојеним часовима.

## **II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Ученици у осмом разреду долазе са извесним знањем из области технике и технологије која су стекли у предходним разредима, као и са одређеним животним искуствима у коришћењу различитих уређаја.

### **Животно и радно окружење**

У области *Животно и радно окружење* обрађују се садржаји првенствено везани за електротехнику, рачунарство и мехатронику. Уз помоћ различитих медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати развој ових грана технике као и њихову међусобну повезаност. Путем примера навести ученике да анализирају утицај развоја наведених области на савремен начин живота. Указати на доприносе српских научника у развоју електротехнике и телекомуникација. Правилну употребу електричних апарата и уређаја у домаћинству треба представити ученицима што је могуће више на практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије, са посебним акцентом на уштеду енергије. Објаснити разреде енергетске ефикасности електричних уређаја на основу којих ученик може извршити поређење електричних уређаја према ефикасности.

Навести значај примене енергетски ефикасних уређаја са аспекта екологије и економије. Посебно анализирати могуће опасности које се могу десити приликом коришћења електричних апарата и уређаја и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за њихово коришћење. Навести поступке деловања приликом струјног удара. За избор наставка школовања и будућег занимања потребно је навести ученицима значај занимања из области електротехнике са примерима из свог животног окружења.

Препоручени број часова за реализацију ове области је 6.

### **Саобраћај**

Преглед карактеристика класичних саобраћајних средстава треба заокружити електронским подсистемима, као и конструкцијама и функцијама средстава на електрични погон и хибридних возила. Препоручује се да ученици самостално, путем доступних извора знања, истраже предности и недостатке возила на електрични и хибридни погон и упореде их са конвенционалним возилима. У ову сврху могуће је користити различите наставне методе (методу пројектне наставе, проблемску, истраживачки рад).

Путем мултимедија приказати електрични и електронски систем код саобраћајних средстава (путничка возила, mopеди). Елементе система (уређаје за производњу и акумулацију електричне енергије, електропокретач, уређај за паљење радне смеше, уређаје за сигнализацију) повезати са претходним знањем ученика о погонским машинама (моторима). Посебно обратити пажњу на намену електронских уређаја (електронско убризгавање, сензори за кретање..) Осврнути се и на потребу исправности ових уређаја за безбедно учествовање у саобраћају.

Преношење података на даљину чини посебан сегмент саобраћаја. Потребно је ученицима приближити телекомуникациону технологију и указати на убрзани развој телекомуникационих система и њихов утицај на живот. У овом сегменту обрадити пренос информација путем аудиовизуелних средстава (радио и телевизија), мобилне телефоније, GPS система, рачунарских и бежичних мрежа. Према могућностима и опреми, у овом делу искористити доступне уређаје (мобилне телефоне, таблете, рачунаре) и практично остварити међусобну комуникацију путем њих, користећи интернет сервисе (електронску пошту, видео конференције, кратке поруке) или мобилне апликације (Viber, WhatsApp).

Препоручени број часова за реализацију ове области је 6.

### **Техничка и дигитална писменост**

Упознати ученике са основним симболима и ознакама које се користе у електричним шемама и оспособити их за њихово цртање. Приликом реализације ове активности користити једноставне шеме. Демонстрирати рад са софтвером за симулацију рада електричних кола примереним узрасту и предзнањима ученика. Креирати вежбу у оквиру које ученици цртају електричну шему и користе рачунарску симулацију за приказ њеног функционисања. Уколико материјално-техничке могућности дозвољавају, ученици потом састављају електричну шему на радном столу и демонстрирају њен рад. Можете користити аналогне и дигиталне компоненте.

Осмислити вежбе у којима ће ученици саставити и управљати електромеханичким моделима користећи ИКТ и интерфејс. Сложеност модела прилагодити условима и опреми са којом школа располаже. Комбиновати знања и вештине из програмирања

која ученици поседују са појашњењем функција и начина рада појединих елемената модела. Уколико ученици раде са различитим моделима предвидети време за представљање појединачних решења у одељењу.

У најкраћим цртама упознати ученике са могућностима управљања процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ-а (Internet of Things – интернет ствари).

Оспособити ученике да правилно читају и тумаче карактеристике компоненти ИКТ уређаја. Демонстрирати њихов изглед и рад у складу са условима у школи. Осмислити активности у којима ученици самостално или групно учествују са циљем истраживања карактеристика нпр. рачунарских компоненти потребних за реализацију одређеног захтева/посла (играње одређене игре, рад са одређеним софтвером и сл.). У оквиру ове активности предвидети коришћење интернета и креирање/обликовање спецификације опреме од стране ученика поштујући основе пословне комуникације и е-кореспонденције.

Препоручен број часова за реализацију ове области је 18.

### **Ресурси и производња**

На почетку изучавања ове области упознати ученике, на информативном нивоу, са електроенергетским системом наше земље. Шта га чини, које су потребе за електричном енергијом, а који потенцијали за производњу којима располажемо.

Производњу, трансформацију и пренос електричне енергије објаснити уз помоћ мултимедије. У најкраћим цртама објаснити хидроелектране, термоелектране и нуклеарне електране, значај трансформисања електричне енергије у трансформаторским станицама, као и пренос електричне енергије далеководима и нисконапонском електричном мрежом, од произвођача до потрошача.

Садржаје у овој области, који су директно везани за живот и дело нашег научника Николе Тесле, увек посебно истаћи и нагласити.

Када је у питању производња електричне енергије, део садржаја посветити обновљивим изворима електричне енергије. Ту се пре свега мисли на: соларне електране, ветроелектране (аероелектране), геотермалне електране, електране на биомасу, мини хидроелектране и постројења за сагоревање комуналног отпада. Ове садржаје реализовати уз помоћ одговарајуће мултимедије. Са ученицима анализирати значај и предности производње и коришћења обновљивих извора електричне енергија са аспекта заштите животне средине.

Уз помоћ узорака електроинсталационог материјала, као очигледног наставног средства, или цртежа и мултимедије, објаснити ученицима својства и примену електроинсталационог материјала (проводници, изолатори, инсталационе цеви и кутије, сијалична грла и сијалице, прекидачи, утичнице, утикачи, осигурачи, електрично бројило, уклопни сат).

Уз помоћ одговарајућих шема и узорака склопљених струјних кола, објаснити ученицима, основна струјна кола кућне електричне инсталације (струјно коло прикључнице са уземљењем, сијалице са једнополним, серијским и наизменичним прекидачем). Тражити од ученика да у свесци нацртају шеме поменутих струјних кола.

Објаснити ученицима упрошћену шему и главне карактеристике трофазне електричне инсталације. При објашњавању користити електричну шему трофазне струје приказану на основи једног мањег стана.

Упознавање електроинсталационог материјала и прибора најефикасније се може остварити применом у различитим конструкцијама струјних кола. На основу стечених теоријских знања ученици, уз помоћ наставника, практично састављају

струјна кола кућне електричне инсталације (струјно коло сијалице са једнополним, серијским и наизменичним прекидачем...). Спајање елемената струјних кола вршити уз помоћ пинова на монтажним испитним плочама или лемљењем. Уколико се определите за лемљење, ученицима демонстрирати правилну и безбедну употребу електричне лемилице. Водити рачуна да се симулација струјних кола ради само са напонима до 24 V.

Искористити практичан рад ученика за демонстрацију рада универзалним мерним инструментом (мултиметром). При практичном раду ученици треба да користе мултиметар за мерење електричних величина.

У овом делу области може се са ученицима урадити симулација струјних кола уз помоћ бесплатних рачунарских програма намењених за ту сврху.

У најкраћим цртама упознати ученике са електричним машинама једносмерне и наизменичне струје, врстама и главним деловима. Излагање поткрепити моделима електромотора.

Упознавање ученика са електротехничким апаратима и уређајима у домаћинству урадити уз помоћ мултимедије, слика или модела (пресека појединих кућних апарата и уређаја). Објаснити главне делове, принцип рада и начин одржавања најкоришћенијих електротермичких (решо, штедњак, пегла, грејалице, бојлер ...), електромеханички (усисивач, миксер, соковник, фрижидер, замрзивач, клима уређај ...) и комбинованих апарата и уређаја (фен за косу, ТА пећ, машина за прање веша, машина за прање судова ...). Овај део наставне области се може искористити за израду мултимедијалне презентације, тако што ће сваки ученик на истој приказати и презентовати по један уређај у домаћинству.

У оквиру електронике, кроз примере практичне примене, упознати ученике са основама на којима се заснива рад дигиталне технологије. Уз практични приказ, упознати ученике са основним електронским елементима (отпорници, кондензатори, завојнице, диоде, транзистори, интегрисана кола ...). Најавити коришћење електронских елемената у оквиру практичног рада у следећој области Конструкторско моделовање.

На крају ове области упознати ученике са могућношћу и значајем рециклаже електронских компоненти са еколошког и економског аспекта.

Ову област реализовати у тесној корелацији са наставним садржајима физике, посебно са аспекта закона електротехнике на којима су засновани разни уређаји на електротермичком, електромеханичком дејству електричне струје.

Препоручен број часова за реализацију ове области је 20.

### **Конструкторско моделовање**

Ова област је сложенија јер се у њој по вертикали повезују садржаји како претходних разреда тако и осмог разреда. У овом делу програма ученици кроз практичан рад примењују претходно стечена знања и вештине кроз моделовање електричних машина и уређаја. То је неопходно пошто се та знања и вештине појављују и у реализацији делова пројекта.

У овом разреду треба заокружити целину о обновљивим изворима енергије. С обзиром да је у претходним разредима било речи о механичким и топлотним претварачима енергије у осмом разреду тежиште је на електричној енергији. Моделе који користе обновљиве изворе енергије ученици могу моделовати на различите начине. Један од начина је извођење огледа са електропанелима. У ту сврху довољно је радити на мањој плочи електропанела и помоћу мултиметара (унимера) мерити промене у зависности од количине светла. У оквиру пројекта могуће је израдити модел ветрогенератора.

Са интрефејсом ученици су се упознали на нивоу „црне кутије“ (black box). Практично приказати како функционише интерфејс да би, у каснијој фази, могли применити стечена знања на неком пројекту. Ученике треба упознати са основним деловима интрфејса: напајање, улази и излази. На исти начин упознати основне делове робота и саставити једноставан школски робот.

С обзиром да је програм модуларног типа оставља се могућност да ученици изразе своје личне афинитете, способности, интересовања како би се определили за неке од понуђених могућности: израда модела електричних машина и уређаја, аутоматских система, робота, електронских склопова и модела који користе обновљиве изворе енергије. Садржаје треба реализовати кроз ученичке пројекте, од графичког представљања замисли, преко планирања, извршавања радних операција, маркетинга до процене и вредновања. Наставити са алгоритамским приступом у конструкторском моделовању посебно у приступу развоја техничког стваралаштва – од идеје до реализације. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације производа/модела користећи ИКТ, израђују производ/модел, поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. У пројект се може укључити и више ученика (тимски рад) уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче.

Када је пројекат реализован, ученици представљају резултате до којих су дошли. При томе треба омогућити да се самопроценом сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума развије размена ставова и мишљења. Да би унапредили процес рада на пројекту, треба подстицати употребу електронске кореспонденције. Исто тако треба реализовати активности које се односе на одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела приликом представљања производа/модела.

Препоручен број часова за реализацију ове области је 18.

### **III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења.

У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др).

Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, потребно је обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу. На тај начин ученици ће бити подстакнути да промишљају о квалитету свог рада и начинима како га унапредити. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

Назив предмета

## ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Циљ

**Циљ** учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Разред

**Осми**

Годишњи фонд часова

**34 часа**

| <b>ИСХОДИ</b><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>ОБЛАСТ/ТЕМА</b> | <b>САДРЖАЈИ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– унесе и мења податке у табели;</li> <li>– разликује типове података у ћелијама табеле;</li> <li>– сортира и филтрира податке по задатом критеријуму;</li> <li>– користи формуле за израчунавање статистика;</li> <li>– представи визуелно податке на одговарајући начин;</li> <li>– примени основне функције форматирања табеле, сачува је у пдф формату и одштампа;</li> <li>– приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа;</li> <li>– разуме на које све начине делимо личне податке приликом коришћења интернета;</li> </ul> | <b>ИКТ</b>         | Радно окружење програма за табеларне прорачуне.<br>Креирање радне табеле и унос података (нумерички, текстуални, датум, време....).<br>Формуле и функције.<br>Примена формула за израчунавање статистика.<br>Сортирање и филтрирање података.<br>Груписање података и израчунавање статистика по групама.<br>Визуелизација података – израда графикана.<br>Форматирање табеле (вредности и ћелија) и припрема за штампу.<br>Рачунарство у облаку – дељене табеле (нивои приступа, измене и коментари). |



|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– разуме потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце;</li> <li>– разуме везу између ризика на интернету и кршења права;</li> <li>– објасни појам „отворени подаци“;</li> <li>– успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци;</li> <li>– унесе серију (низ) података;</li> <li>– изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте, ...);</li> <li>– графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма);</li> <li>– унесе табеларне податке или их прочита из локалних датотека и сними их;</li> <li>– изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање, ...);</li> <li>– изврши анализе које укључују статистике по групама;</li> <li>– сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка;</li> <li>– сараднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка;</li> </ul> | <b>ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</b> | Заштита личних података.<br>Права детета у дигиталном добу<br>Отворени подаци.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <b>РАЧУНАРСТВО</b>         | Програмски језици и окружења погодни за анализу и обраду података (Jupyter, Octave, R, ...).<br>Унос података у једнодимензионе низове.<br>Једноставне анализе низова података помоћу библиотечких функција (сабирање, просек, минимум, максимум, сортирање, филтрирање).<br>Графичко представљање низова података.<br>Унос и представљање табеларно записаних података.<br>Анализе табеларно записаних података (нпр. просек сваке колоне, минимум сваке врсте, ...).<br>Обраде табеларно записаних података (сортирање, филтрирање, ...).<br>Груписање података и одређивање статистика за сваку групу. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <b>ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ</b>    | Онлајн упитник (креирање – типови питања, дељење – нивои приступа и безбедност).<br>Онлајн упитник (прикупљање и обрада података, визуализација).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– самовреднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима;</li> <li>– креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка;</li> <li>– поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника;</li> <li>– вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.</li> </ul> |  | <p>Отворени подаци.<br/>Инфографик.<br/>Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја).<br/>Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.<br/>Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима.<br/>Вредновање резултата пројектног задака.</p> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Кључни појмови садржаја:** анализа података, табеларни прорачуни, статистика, визуализација података, дељене табеле, лични подаци, отворени подаци, инфографик

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења информатике и рачунарства, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи су јасни и прецизни искази о томе шта ученик зна да уради и вредносно процени по завршетку процеса учења. Наставни програм предмета информатика и рачунарство се састоји из три тематске целине: Информационо-комуникационе технологије (скр. ИКТ), Дигитална писменост и Рачунарство.

Да би сви ученици остварили предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и према њима планира и прилагођава наставне активности. Наставник треба да осмисли активности тако да укључују практичан рад уз примену ИКТ-а, повезивање различитих садржаја из других тема унутар самог предмета, као и са другим предметима. Пожељно је да планиране активности ученика на часу прати сажето и јасно упутство за реализацију задатка, уз евентуалну претходну демонстрацију поступка од стране наставника. Оставити простор за ученичку иницијативу и креативност – кроз дискусију са ученицима одабирати адекватне алате, концепте и стратегије за реализацију одређених активности. У току реализације планираних активности радити на успостављању и неговању навика и понашања као што су поступност, аналитичност, истрајност, самосталност у раду, али и спремност на сарадњу и одговоран приступ тимском раду.

Достизање дефинисаних исхода може се остварити уз одређени степен слободе наставника како у избору метода рада, програмских алата и технологија (рачунар, дигитални уређај...), тако и у редоследу и динамици реализације елемената

различитих тематских области. На интернету и у литератури се могу наћи примери добре праксе које, уз прилагођавање условима рада и поштовање ауторских права, треба користити у настави и учењу.

С обзиром на то да је настава овог предмета теоријско-практичног карактера часове треба остваривати са одељењем подељеним на групе. Програм наставе и учења може се остваривати на самосталним или спојеним часовима у складу са могућностима школе. Подсетити ученике на значај поштовања правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом, кроз демонстрацију и личну активност ученика (правилно укључивање, пријављивање, коришћење, одјављивање и искључивање рачунара).

Наставницима се препоручује да у току осмог разреда, ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка који обухватају теме и из других предмета. Време реализације пројектних задатака (једног из области ИКТ и Дигитална писменост и другог из области Рачунарство) одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који обухватају област изабране теме. При избору тема, понудити неколико пројектних тема и омогућити тимовима ученика да одаберу ону која највише одговара њиховим интересовањима.

### **Предлог за реализацију програма**

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање и систематизацију градива).

**Информационо-комуникационе технологије (10)**

**Дигитална писменост (2)**

**Рачунарство (12)**

**Пројектни задаци (10)**

Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација знања), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

## **I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Наставни програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да оствари исходе, које методе и технике да примени, као и које активности ће за то одабрати. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, исходе предвиђене програмом треба разложити на мање који одговарају активностима планираним за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за друге потребно више времена, више различитих активности и рад на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као

циљ коме се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција, и не треба је усмерити само на остваривање појединачних исхода.

При обради нових садржаја треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика, и настојати, где год је то могуће, да ученици самостално изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче, организује и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да, осим уџбеника, користе и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака.

На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика.

#### IV. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

##### Анализа података

Анализа података и доношење закључака и одлука на основу података представља једну од најзначајнијих вештина у савременом друштву. Стога је ова тема у фокусу током читавог осмог разреда, и подаци и њихова анализа се обрађују кроз све три тематске целине. У оквиру теме *ИКТ*, подаци се обрађују и анализирају коришћењем програма за табеларне прорачуне, у оквиру теме *Дигитална писменост* прича се о поузданости података и значају заштите података и приватности, док се у оквиру теме *Рачунарство* приказује обрада података применом специјализованих програмских језика и окружења.

Подаци су у рачунарима обично организовани табеларно. На пример, информациони системи предузећа дају могућност извоза разних извештаја у облику табела. У последње време је све чешћа пракса да уместо традиционалних извештаја које можемо одштапати и презентовати на папиру информациони систем извештај даје у форми Excel табеле у којој можемо сами да сортирамо, филтрирамо, групишемо и сумирамо податке, правимо дијаграме, а ако умемо, радимо и напредније анализе. Поред података извезених из разних информационих система (на пример, електронских дневника школе), на располагању је све више отворених података који могу да се користе. Када се на вебу нуди преглед неких података, све се чешће очекује да постоји могућност преузимања комплетних података, тако да свако може да их анализира како жели. Наравно, то је повезано и са политиком до које мере неко жели да отвори своје податке, али у случајевима када подаци треба да су јавно доступни очекује се да и у техничком смислу буду отворени.

У оквиру едукативних материјала за Информатику и рачунарство за 8. разред треба да постоји неколико скупова података пажљиво припремљених за потребе наставе и учења. Као основа се могу користити отворени подаци или подаци из нечијег информационог система (уз одобрење власника података) које евентуално можемо додатно припремити да би били zgodнији за наставу.

Подаци треба да буду из домена који су блиски ученицима. Један такав пример чини електронска дневничка евиденција ученика једног одељења или школе. Уз имена ученика, у једној табели се обично налазе њихове закључне оцене из различитих предмета, а у другој њихови изостанци. Слично, може се посматрати табела резултата неког такмичења у којој су уз имена

ученика доступни и називи школа одакле долазе, окрузи и поени ученика на појединачним задацима. Поред домена везаних за школу и наставу, интересантан домен могу представљати спортски резултати и статистике појединих играча, затим подаци о музици и филмовима и слично. Поред отворених, унапред припремљених података, препоручује се коришћење података који ученици сами креирају на основу примера из реалних животних ситуација: планирање и приказ кућног буџета, пригодан пример за пословање продавнице са одређеним бројем артикала, трошковник за летовање и слично.

Веома је значајно значајно да ученици разумеју смисао различитих анализа података и да умеју да изведу закључке на основу добијених резултата. Кроз мноштво примера обучити ученике да самостално могу да одреде анализе (статистике, графиконе) које ће им омогућити да на основу података дају одговоре на постављена питања, уче правилности међу подацима, корелације и евентуалне узрочно-последичне зависности.

### Информационо-комуникационе технологије

Пре преласка на опис програма за табеларна израчунавања поновити укратко са ученицима значење појмова: *податак*, *информација* и *информатика* (са нагласком на примени и значају података и информација у савременом друштву, не инсистирајући на прецизним дефиницијама). Дискутовати о могућим начинима прикупљања података (из постојеће документације, анкетирањем, прикупљањем отворених података...), обраде прикупљених података, представљања података (подсећањем на раније уведене примене табела у склопу текстуалних докумената и презентација са табелама) и преношења информација уз помоћ дигиталних уређаја у савременом друштву. Описати значење појма аутоматске обраде података и укратко описати различите могућности аутоматске обраде података.

#### Радно окружење изабраног програма за табеларне прорачуне

Представити изабрани програм за табеларне прорачуне и његову примену у различитим областима (нпр. креирање спискова, евиденција, израчунавање трошкова, прихода, расхода...). Навести примере из реалних животних ситуација у којима познавање рада у овим програмима олакшава обављање конкретних задатака (на пример, обрада резултата контролног задатка, израчунавање успеха ученика одељења, вођење месечног буџета домаћинства. Поменути занимања која имају потребу да користе овакве програме за разне прорачуне и вођење евиденције: економисти, рачуновође, инжењери...).

Увести *концепт радне табеле* у изабраном програму, са освртом на раније употребљаване табеле за представљање података у програмима за обраду текста и/или израду мултимедијалних презентација.

Укратко описати улогу основних елемената радног окружења одабраног програма за табеларне прорачуне (менија, палета са алаткама, картица, статусне линије...). Увести појмове: ***радна свеска***, ***радни лист*** (радна табела, табела), ***ћелија*** (поље), ***ред*** (врста), ***колона*** и ***опсег*** (распон) ***ћелија***. Приликом рада са радним свескама које могу имати више радних листова (табела), приказати поступак промене активног радног листа и именовања појединачних радних листова. Описати навигацију (кретање) кроз табелу (коришћењем миша и тастатуре). За ефикасније кретање кроз табелу користити приказати основне пречице на тастатури.

### Унос података

Описати поступак уноса података, водећи рачуна о типу података који се уноси. Демонстрирати унос целих бројева (бројева без децимала), реалних бројева (бројева са децималама), текста, датума, времена и новчаних валута. Нагласити предности нумеричке тастатуре при уносу нумеричких података. Приказати могућност уноса текста у више редова у једну ћелију табеле. Скренути пажњу на различито поравнавање садржаја ћелија у зависности од типа података (и објаснити да су бројеви поравнати надесно, исто као код потписивања приликом сабирања у математици). Скренути пажњу на то да програми тип података одређују аутоматски, на основу садржаја ћелије, што може довести до неочекиваног и нежељеног понашања (нпр. погрешног препознавања броја телефона који почиње са 06... или јединственог матичног броја грађана ЈМБГ, као нумеричког податка, до препознавања броја као датума и слично). Приказати поступке експлицитне промене типа податка (форматирања ћелија) на нивоу појединачних ћелија, редова, колона и селектованих распона ћелија. Приказати подешавање приказа бројева на одређени број децимала, као и приказа у облику процената. Приказати подешавање формата приказа датума и времена. Истаћи разлику између категорије података и формата приказа (на пример, податак категорије датум може бити приказан у формату са нумеричком, али у формату са текстуалном ознаком месеца, док број може бити приказан у облику процента или обичног децималног записа). Демонстрирати различит приказ и тумачење истог податка при промени формата ћелија.

Демонстрирати могућности копирања и премештања садржаја ћелија, редова, колона или опсега. Демонстрирати могућности уметања и брисања редова тј. колона, као и промене редоследа редова тј. колона. Демонстрирати могућност претраге и замене садржаја ћелија табеле.

Приказати поступак снимања радне табеле, читавања података из снимљене радне табеле, као и увоза података из текстуалних датотека (података раздвојених зарезима, csv). Приказати могућност снимања табеле у облику шаблона.

### Приказ, форматирање и штампање података из табеле

Приказати могућност сакривања и поновног приказивања редова и колона табеле. Приказати могућност поделе приказа табеле (пре свега у сврху фиксирања линије заглавља која остаје при врху током скривања садржаја веће табеле). Представити опције за побољшање прегледности података груписањем редова и колона, као и замрзавањем изабране области (окна) како би иста била стално видљива при прегледу остатка садржаја радног листа.

Приказати могућности естетског подешавања и обликовања садржаја табеле (подешавање боје ћелија, оквира, боје текста, фонта и његове величине, ширине колона, висине редова, поравнавања текста у ћелијама и слично). Приказати могућности стилизовања ћелија унапред дефинисаним стиловима, као и конверзије опсега ћелија у табелу са већ дефинисаним изгледом које нуди програм.

Приказати могућност спајања суседних ћелија и раздвајања групе ћелија на појединачне ћелије. Приказати примену у форматирању насловних ћелија табеле и скренути пажњу на то да груписање онемогућава разне обраде података из табеле (те га треба избегавати у централном делу табеле који садржи податке).

У склопу припреме за штампу представити могућности програма за издвајање употребљене од неупотребљене радне површине листа радне свеске. Приказати како је могуће извршити прелом страница једног листа радне табеле уколико прелазе оквире формата штампане странице. Приказати штампу радног листа и радне табеле (пре свега у PDF документ). Указати на

предности предходног прегледа пре саме штампе и опције: корекције маргина, оријентације и величине страница, области за штампу, прелома страница као и могућност понављања заглавља табеле на свакој одштампаној страници. Подсетити ученике на стандардна подешавања штампе са којима су се већ сусретали у програмима за рад са текстом (избор страна за штампу, број копија, обострана штампа, скалирање садржаја ...).

#### Планирање организације података, креирање радне табеле

Нагласити важност планирања, које треба да претходи процесу креирања радне табеле у самом програму. Изабрати адекватан пример, близак ученицима како би уочили битне елементе организације података у радној табели. Погодан пример, могао би бити представљање успеха ученика школе, изостанци ученика, табеле за такмичење. Напоменути и конкретне користи од израде таквих табела, на пример за разредног старешину или школу (за ове потребе могуће је креирати радну свеску – „Успех ученика осмог разреда“, радна свеска би могла имати: лист1 за 8/1, лист2 за 8/2... лист  $n$  – који би приказивао збирно податке за сва одељења осмог разреда)

#### Планирање организације података

*За изабрани пример (креирање радне свеске: „Успех ученика осмог разреда“) приказати поступак планирања и креирања радне свеске, свако одељење може да креира по један радни лист а наставник да преузме најбоље урађене примере за свако одељење и демонстрира повезивање радних листова и креирање радног листа успех ученика осмог разреда, израду графикана, шаблона и подели ученицима као пример за даљи рад на овом документу.*

У поступку планирања, извршити са ученицима анализу података, које је потребно да садржи таква табела. Навести релевантне изворе за прикупљање података у окружењу на које се подаци односе (на пример, окружење школа, за извор изабрати Дневник рада одељења), планира конкретан скуп података који је потребан да би ученици могли да планирају обраду података (на пример израчунавање појединачног просека по ученику и просека за сваки предмет, планирају које ћелије ће обухватити формулом, који математички модел да примене и осмисле формулу која се може применити у изабраном програму). Демонстрирати поступак избора одговарајућих функција, методе повезивања података уносом формуле којом се одређује успех одељења. Демонстрира се и израда радног листа за потребне збирне податке за осми разред.

Описати укратко појмове *ентитет* и *атрибути*. Нагласити како је у уобичајеном поступку планирања радне табеле, потребно да се прво одреди шта је у задатку *ентитет* (у нашем примеру то је ученик) и како се може описати у табели помоћу *атрибути* (скуп карактеристика којима се описује ентитет: *редни број, име, име родитеља, презиме, подаци о постигнутом успеху из предмета, као и владања, одређивање које оцене не улазе у просек и како се решава проблем са ...*).

Уобичајено је да се ентитет (ученик) представља у једном реду (за сваког ученика по један ред табеле), а да се атрибути (карактеристике) представљају по колонама. Препоручити да приликом планирања примене принцип, да *сваки атрибут описује посебну карактеристику* (свака колона носи назив издвојеног податка, на пример: уместо једне колоне „Име и презиме“ треба одвојити у две колоне, са описима: „Име“ и „Презиме“ ученика).

#### Креирање табеле

Након планирања наставник описује поступак креирања радне свеске у изабраном програму за табеларне прорачуне. За опис *ентитета* (у нашем примеру: *ученик*), уобичајено је да се у првом реду са лева на десно уносе називи колона – *атрибути* (у нашем примеру: *редни број, име, име родитеља, презиме, српски, први страни језик, историја, ...*), а у сваком наредном врши се унос вредности за сваки од атрибута уписивањем одговарајуће вредности у засебној колони. Нагласити могућност додавања колона и редова иако нису планиране пре креирања радне свеске (у нашем примеру, ако нам је потребно да знамо број дечака и девојчица у одељењу, можемо да додамо посебну колону пол уместо да, на пример, све врсте са дечацима обојимо у плаву, а све врсте са девојчицама обојимо у црвену боју). Објаснити како је најбоље податке записати у табеларној форми, да би се касније једноставније и ефикасније са њима радило (на пример, да први ред садржи наслове колона, да нема спајања ћелија, да су сви подаци у повезаном правоугаоном распону ћелија, да су евентуални додатни подаци, на пример, напомене раздвојени празним редом од главног дела табеле). Демонстрирати предности овакве организације (на пример, кроз аутоматско сортирање без експлицитног означавања распона).

Објаснити да се подаци могу уносити било на један радни лист у једној табели (представљање ученика свих одељења на радном листу „осми разред”), или да користимо више табела односно више листова (у нашем примеру, ако се креира само једна радна табела са успехом ученика осмог разреда, подаци о свим ученицима могу бити унети у исту табелу тако што се додаје колона у којој ће бити приказана ознака одељења, или да решење представимо креирањем посебне табеле за свако одељење, где се сваки лист табеле може именовати ознаком одељења).

### Сортирање података

Описати појам *сортирање*. Представити поступак који се примењује приликом сортирања, на примеру сортирања нумеричких и текстуалних података. На реалним примерима илустровати потребу за сортирањем података. Сортирање вршимо у циљу одређивања редоследа *ентитета* на изабраном примеру (на нашем примеру, редоследа ентитета *ученика*: сортирањем ученика једног одељења на основу презимена или на основу просечне оцене за успех), у циљу груписања ентитета пре одређивања статистика појединачних група (на пример, сортирање учесника такмичења на основу школе из које долазе, разреда који похађају ако се сви налазе у истој радној табели, пре израчунавања просечног броја поена за сваку школу или разред), у циљу уочавања и уклањања дупликата (на пример, одређивања броја пријављених учесника семинара, ако су се неки учесници грешком пријавили више пута), у циљу упоређивања два списка и слично. Приказати могућност сортирања редова на основу вредности у одабраној колони. Дефинисати растући/неопадајући и опадајући/нерастући поредак и приказати поступак којим се бира поредак приликом сортирања. Дискутовати подразумевани поредак нумеричких и текстуалних података (абecedни – лексикографски поредак). Приказати поступке које треба применити у програму за табеларна израчунавања за потребе сортирања на основу *више критеријума*, тј. по подацима у више колона (објаснити знашење појма на конкретном примеру, сортирати ученике на основу презимена, а оне са истим презименом на основу имена или сортирати ученике на основу одељења из које долазе, а оне из истог одељења на основу просечне оцене). Нагласити да се приликом сортирања најчешће сортирају редови (утврђује се редослед редова), али да је могуће сортирати и променити редослед колона табеле (овај поступак није неопходно демонстрирати). Нагласити важност предходног селектовања пре примене поступка



сортирања (ако постоји селекција дела табеле, сортира се извршава само на селектовани распон, што некада може довести до грешака).

### Елементарне статистике, формуле, функције

Описати појам *статистика* (навести препознатљиве примере статистичких података на нивоу одељења и указати на сврху, као на пример: број дечака/број девојчица у односу на укупан број ученика у одељењу, говори о родној заступљености ученика у одељењу). Најважније статистике серија података су: број података у серији, збир, аритметичка средина, минимум и максимум. Демонстрирати неколико начина како се ове статистике израчунавају за одређени распон ћелија или целе врсте или колоне. Приказати читавање статистика селектованих ћелија са статусне линије. Приказати како се збир може израчунати применом алатке за аутоматско сумирање. Истаћи добру праксу да се вредност статистике раздвоји празним редом од табеле. Увести појам формуле, адресе ћелије (нпр. А3) и адресе распона ћелија (нпр. А3:В5). Скренути пажњу на обавезност навођења знака једнако на почетку формуле. Скренути пажњу на разлику између приказа формуле у пољу за унос података и приказа њене вредности у ћелији. Рећи да се формуле могу користити за израчунавање вредности елементарних математичких израза, али да им то није главна намена. Приказати употребу функција SUM, COUNT, MAX, MIN, AVERAGE (Корелирати појмове који се употребљавати и математичке моделе који су у основи ових функција). Дискутовати утицај празних ћелија и ћелија које не садрже нумеричке вредности на резултат (приказати функције COUNTA, COUNTBLANK, AVERAGEA и слично). Поменути да поред ових основних статистичких функција програми за табеларна израчунавања имају могућност израчунавања вредности много ширег скупа функција, приказати палету за избор функција и продискутовати основне категорије функција (математичке, финансијске, статистичке...), без инсистирања на детаљима појединачних функција (Приказати употребу функције IF на изабраном примеру, поступак и начин приказивања одговарајуће вредности за успех ученика исписује у одговарајућој ћелији текст „одличан“, уколико су у ћелији за просечну оцену добијене вредности „веће или једнаке 4,5“).

### Копирање формула, адресирање

Приказати могућност да се формула примењена на једну врсту/колону примени на друге врсте/колоне. Један начин представља копирање садржаја ћелије са формулом, а други представља развлачење ћелије мишем преко суседних ћелија које треба да садрже исту формулу. Увести појам релативне адресе и описати како се релативне адресе аутоматски мењају приликом копирања формуле из једне у другу ћелију (приказати поступак копирања формуле, креирањем формуле у првој ћелији колоне просечна оцена и демонстрирати превлачење, дискутовати садржаје по случајном узорку у колони).

Приказати могућност креирања колоне са изведеним вредностима коришћењем копирања формула у којима се користе релативне адресе (на пример, ако је у једној колони дата јединична цена, а у другој количина робе, креирати колону која садржи укупну цену сваког производа).

Приказати могућност копирања вредности израчунатих формулама (а не самих формула), помоћу опције специјалног лепљења (енгл. paste special).

Навести примере у којима релативно адресирање није пожељно и у којима се приликом копирања формуле жели реферисање ка истој, фиксној адреси. Увести појам апсолутног адресирања (нпр. \$A\$3) и мешовитог адресирања (нпр. \$A3 или A\$3) чијим се коришћењем у формулама то постиже (на нашем примеру проценат броја дечака или броја девојчица у односу на укупан број ученика у одељењу/разреду). Увести могућност именовања појединачних ћелија или распона ћелија и коришћење таквих имена у формулама.

### Филтрирање података

Дефинисати *филтрирање* као поступак издвајања података који одговарају неком критеријуму (на пример, издвојити податке о ученицима из исте школе, у нашем примеру; издвојити податке о ученицима који имају „одличан“ успех, просечну оцену 5,00, у некој табели која прати изостајање ученика оне који имају више од 50 оправданих изостанака или ако се прави табела која прати кућни буџет, издвојити податке о уплатама током марта текуће године). Приказати поступак уметања падајућих менија за филтрирање у наслове колона и филтрирање њиховом применом.

Приказати израчунавање статистика само оних редова које задовољавају одређени критеријум. Увести функције COUNTIF, SUMIF, AVERAGEIF и слично. Приказати израчунавање статистика након филтрирања података применом функције SUBTOTAL или применом функција COUNTVISIBLE, SUMVISIBLE, AVERAGEVISIBLE и слично.

### Груписање података и статистике појединачних група

У неким ситуацијама желимо да израчунамо статистике унутар појединачних група у табели. На пример, уколико у нашу табелу успех ученика додамо и изостајање за сваког ученика и израчунамо укупан број изостанака, можемо ако нам је то потребно да израчунамо просечни број оправданих изостанака унутар сваке категорије успеха ученика (да бисмо проверили да ли ученици са слабијим успехом више изостају него они са бољим). Приказати како се груписање може остварити сортирањем података по кључу на основу којег се врши груписање и како се након тога статистике за сваку групу могу добити израчунавањем суб-тотала.

Алтернативни приступ којим се ово може постићи је креирање *изведене (пивот табеле)*. Описати значење термина *изведена табела*, приказати на конкретном примеру поступак који треба применити, како би се креирала изведена табела. Приказати варијанте у којој се израчунавају статистике података груписаних на основу једног и на основу два критеријума (на пример, просечна оцена из математике за свако од одељења, а затим просечна оцена из математике за свако одељење и сваку категорију успеха). Приказати израчунавање различитих статистика (броја података у свакој групи, збира, просека, минимума, максимума). Скренути пажњу на то да се садржај изведених табела не ажурира аутоматски приликом измене оригиналних података.

### Визуелизација података

Нагласити да је један од видова визуализације података и сама табела, али да се појам *визуелизација* најчешће односи на *графичко представљање података*. Указати на предности графичког приказа података у смислу лакшег разумевања и

анализе података у односу на табеларни приказ. Представити могућности креирања различитих *типова графика* (линијски, стубичасти, секторски) и *мини графика* (енгл. sparklines), као и коришћење већ *уграђених модела форматирања*. Нагласити значај одабира података који се стављају на координате осе (приказати и на изабраном примеру, радног листа успех ученика осмог разреда на посебним табелама успех по одељењима, просечан број изостанака по одељењима, проширити анализу у односу на просек у школи, а за читавање са графика могу се посматрати максимални, минимални резултати одељења у односу на просек у школи и сл.). Приказати могућност визуелизације и упоређивања више серија података на истом графикону (на пример, кретање температура у два удаљена града током истог временског периода). Приказати коришћење и подешавање легенде на графиконима. Демонстрирати како се графички приказ података аутоматски ажурира при измени вредности у оним ћелијама које су обухваћене (референциране) при креирању графичког приказа. Указати на могућности накнадних корекција креираних графика које се тичу: измена типа графика, селекције података за приказ, замене редова и колона, натписа (као на пример при врху придружити нумеричку вредност) као и форматирања приказаног садржаја.

#### Форматирање табеле и припрема за штампу

Истаћи важност лако читљивог приказа података при подешавању: висине колона и ширине редова, избору фонта и поравнања садржаја, истицања појединачних ћелија или опсега ћелија – уоквиравањем, бојењем или сенчењем. При том приказати могућности стилизовања ћелија унапред дефинисаним стиловима, као и конверзије опсега ћелија у табелу са већ дефинисаним изгледом које нуди програм.

Представити опције за побољшање прегледности података груписањем редова и колона, као и замрзавањем изабране области (окна) како би иста била стално видљива при прегледу остатка садржаја радног листа.

Указати на предности предходног прегледа пре саме штампе и опције: корекције маргина, оријентације и величине страница, области за штампу, прелома страница као и могућност понављања заглавља табеле на свакој одштампаној страници. Подсетити ученике на стандардна подешавања штампе са којима су се већ сусретали у програмима за рад са текстом (избор страна за штампу, број копија, обострана штампа, скалирање садржаја ...)

За сваки пример демонстрирати селектовање: ћелија, опсега ћелија, зоне за штампање, приказ пре штампе, подешавање оквира ћелија и табеле, копирање, лепљење формула и функција и других садржаја, подешавање ширине колоне, висине реда, повезивање и центрирање садржаја у табелу (Wrap text и Marge&Center), форматирање слова и нумеричких података и израду и форматирање графика.

#### Рачунарство у облаку – дељене табеле

Подсетити ученике на појам који су већ сретали, рачунарство у облаку. Нагласити две основе особине које рачунарство у облаку омогућава: складиштење и дељење датотека. Обновити са ученицима појмове дељени диск, дељени документи и креирање и отпремање датотеке. Објаснити креирање онлајн табеларног документа преко опције табеле Гугл табеле, унос и едитовање података, дељење табеле и права приступа (може да измени, може да коментарише и може да види).

## Дигитална писменост

Отворити наставну тему разговором са ученицима чији је циљ да осигура њихово разумевање природе личних података и начина на које се они деле и злоупотребљавају у дигиталном окружењу. Право на заштиту личних података и приватности јесте једно од основних људских права које је, наглим развојем дигиталне технологије и интернета, озбиљно доведено у питање. У ери великих података, лични подаци третирају се као „нова нафта“. Наставник треба да упозна ученике како се користе подаци које о корисницима интернета, њиховим активностима и понашању, прикупљају претраживачи интернет страница, саме интернет странице и друштвене мреже. Посебну пажњу треба посветити креирању личног профила ученика на интернету, било да је у питању играње видео-игара, друштвене мреже или веб-сајтови за учење.

Наставник треба да упозна ученике и са правима детета прописаним Конвенцијом о правима детета и појасни да се она односе и на дигитално окружење. Уместо питања *да ли права детета важе и у дигиталном свету*, стручњаци су покренули друго питање: *како осигурати пуно поштовање права детета у дигиталном свету*. С обзиром на то да је Конвенција о правима детета најважнији међународни документ којим се штите права детета, наставник посебно треба да упозна ученике са члановима 2, 16, 17, 19, 34 и 35. Конвенције, стављајући их у контекст ризика и кршења права деце на интернету (изложеност дигиталном насиљу; говор мржње, стереотипу, предрасуде; изложеност непримереним садржајима; злоупотреба личних података и идентитета).

Наставник треба да подстакне ученике да идентификују начине на које одрасли својим понашањем у дигиталном окружењу крше право детета на приватност, као и да им помогне да разумеју улогу одраслих (родитеља, наставника, креатора интернет садржаја и јавних политика) у заштити њихових права у дигиталном окружењу. Препознавање узрасних ограничења за коришћење различитих сервиса на интернету такође је од виталног значаја за осигурање безбедности ученика у дигиталном простору.

Наставник упознаје ученике са начинима сакупљања и обраде података. Предочава ученицима везу између грађанских права и обраде података, као и да Република Србија има институцију Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности. Уводи појам *отворени подаци* и појашњава начине проналажења, приступања и преузимања са нагласком да треба наводити извор са кога су преузети, приликом коришћења ових података. Посебну пажњу наставник треба да посвети објашњењу везе између отварања података и генерисања нових радних места, те остваривања економске добити кроз рад у професијама везаним за сакупљање података, администрацију база података, анализу података и сл.

## Рачунарство

Осим у програмима за табеларна израчунавања анализу података могуће је вршити и у специјализованим програмским језицима и окружењима. У данашње време најпопуларнија окружења тог типа су Jupyter/Python, R studio и Matlab тј. Octave. Овај приступ анализи података често не одмеђује него допуњује програме за табеларна израчунавања. Подаци се из информационих система и репозиторијума отворених података често могу добити у форматима програма за табеларна израчунавања. Програми за табеларна израчунавања су веома погодни за преглед тих података и могу се веома једноставно

користити за унос, измену и једноставније обраде података. Са друге стране, обрада података из програмских језика доноси одређене предности и нове квалитете.

- Једна од важних предности је то што је сваки поступак обраде података експлицитно записан и лако га је поделити са другима у текстуалном облику (није потребно објашњавати шта је потребно урадити кроз кориснички интерфејс апликације). Разумевање смисла добијених статистика много је једноставније када се гледа експлицитно описани алгоритам који их описује, него када је поступак израчунавања раштркан кроз ћелије табеле (а у неким случајевима, попут сортирања, потпуно сакривен).
- Лако је пронаћи готова решења и прилагодити их нашим потребама (модификацијом и проширивањем преузетих скриптова).
- Примена постојећих анализа на нове податке постаје веома једноставна, јер скриптови који описују поступак остају неизмењени и само је потребно изменити назив датотеке у којој се подаци налазе. На пример, ако желимо да израчунамо просечни број изостанака за 10 најбољих ученика у одељењу у програм за табеларна израчунавања бисмо увезли податке из електронског дневника, затим бисмо их сортирали по просечној оцени опадајуће и онда бисмо у неку ћелију унели формулу у којој би се израчунавао просечан број изостанака првих 20 врста тако сортиране табеле. Ако бисмо исту анализу хтели да урадимо за неко друго одељење или за исто време у наредном полугодишту, исти низ акција (увоз података у табелу, сортирање, додавање формуле за просечан број изостанака) бисмо морали да поновимо и у другој табели. Са друге стране, та анализа се може описати веома једноставним скриптом који се затим може применити на било које одељење (једноставном изменом имена датотеке у којој се подаци о том одељењу налазе) или на ажурирану табелу за подацима (једноставним поновним покретањем скрипта).
- Обрада више скупова података истовремено се своди на то да се скрипт који обрађује податке из једне датотеке окружи петљом у којој се из листе узима једна по једна путања до датотеке са подацима који ће се обрађивати (на пример, у петљи је могуће обрађивати једно по једно одељење).

Иако су сви подаци који се обрађују обично записани табеларно, једноставније анализе обично подразумевају анализе појединачних врста тј. колона, тако да се за почетак може претпоставити да су подаци који се обрађују записани у облику низа (листе, вектора) података. Приказати како се у програмском језику могу унети низови података разног типа (низови целобројних вредности, низови реалних вредности, низови ниски, низови логичких вредности).

Приказати ученицима основне начине анализе низова података (коришћењем библиотечке функционалности): израчунавање дужине низа података, израчунавање збира, просека (аритметичке средине), најмање и највеће вредности (минимума и максимума), сортирање података у неоппадајућем и нерастућем редоследу, филтрирање (издвајање елемената низа који задовољавају дато својство), пресликавање (примену одређене функције тј. трансформације на сваки елемент низа) и фреквенцијску анализу (одређивање броја појављивања разних вредности у низу). Описати смисао сваке од наведених статистика и њихово коришћење увежбавати на реалним примерима из домена блиских ученицима.

Приказати ученицима могућност визуализације низова података у различитим облицима (линијски графикон, стубичасти графикон, секторски (пита) графикон).

Иако се сви табеларно записани подаци могу представити појединачним низовима (где сваки низ чува податке из појединачне колоне), програмска окружења за анализу података пружају специјализоване структуре за представљање табеларно записаних података. Приказати поступак анализе појединачних колона табеле или групе колона (на пример, у табели која садржи имена, презимена ученика и закључне оцене из свих предмета, приказати израчунавање просечне или минималне оцене за сваки предмет). Приказати поступак сортирања табеле на основу неког кључа (вредности неке колоне), филтрирање табеле (издвајање врста које у некој колони садрже вредност која задовољава дати критеријум) и фреквенцијску анализу (одређивање броја појављивања разних вредности у некој колони).

## Пројектни задаци

Десет часова током године предвиђено је за израду и евалуацију пројектних задатака. Наставник може да одабере како ће тих 10 часова распоредити током школске године (на пример, могуће је свих 10 часова реализовати на самом крају школске године, а могуће је 6 часа реализовати на крају првог, а 4 часа на крају другог полугодишта).

Наставник дефинише неколико тема пројектних задатака које погодују развијању међупредметних компетенција, подстичу иницијативу и креативност, функционализују раније стечена знања, као и формирање вредносних ставова ученика. И у овом разреду, пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета. Теме треба да буду што ближе реалном животу и релевантне за ученике. Приликом дефинисања тема пројектних задатака, наставник може да се ослони и на пројекте који су реализовани претходне школске године и пројектне теме повеже са утврђивањем и евалуацијом њихових резултата.

Ослањајући се на праксу утврђену у претходна три разреда, наставник реализацију пројектног задатка у највећој мери препушта ученицима. Ученици бирају једну од понуђених тема, а затим, у оквиру својих тимова, самостално планирају фазе реализације, у складу са расположивим временом, ресурсима и сложености одабране теме. Наставник има улогу ментора – он прати и благо усмерава ученике док пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник подстиче ученике да темељно осмисле сваки од корака, дискусију у оквиру тимова и сараднички долазе до решења. Циљ наставника је да, током реализације пројектних задатака, креира образовно окружење које погодује развијању и неговању: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа.

На крају пројекта, ученици треба да сумирају резултате и изведу закључке. Пожељно је да се главни закључци визуелно прикажу, у форми инфографика и презентују наставнику, осталим ученицима, али и ширем аудиторијуму (могу се поставити на интернет, приказати родитељима, ...). Најбоље би било да наставник унапред припреми туторијале за израду инфографика и подстакне ученике да их изуче код куће, а да у школи примене приказане технике.

У наставку су предлози пројектних задатака за тему анализе података која је заступљена у осмом разреду кроз све три области (*ИКТ, Дигитална писменост и Рачунарство*). Поред ове, наставник може ученицима понудити одређени број пројектних задатака на тему *Управљање дигиталним уређајима*. При дефинисању теме пројекта наставник може да се ослони на предлоге дате у наставку или да у складу са њима предложи нове теме.

## 1. Пројектни задатак на тему прикупљања и анализе података

У складу са основним концептом предмета у 8. разреду, овај пројекат би било пожељно урадити тако што би се прикупили подаци (на пример, помоћу онлајн упитника), једноставно обрадили у програмима за табеларна израчунавања, а затим детаљније анализирали из специјализованог програмског окружења и програмског језика. Примери тема за пројектне задатке су:

- *Сврха и начини на које се користи дигитална технологија у мојој школи.* Ученици састављају листу релевантних питања, креирају онлајн упитник, прикупљају и обрађују податке које, затим приказују у форми инфорграфике.
- *Шта желимо – будућа занимања.* Ученици бирају најмање три образовна профила средње школе коју би желели да упишу и за сваки је потребно да пронађу податак о минималном потребном броју бодова за упис прошле године (<http://www.upis.mpn.gov.rs/>). Податке агрегирају у дељеној табели са дозволом за унос измена. Дељена табела може да садржи: презиме и име ученика осмог разреда, одељење, шифру првог профила, минимум бодова за први профил, шифру другог профила, минимум бодова за други профил, шифру трећег профила и минимум бодова за трећи профил. Више ученика заједнички обрађује исту дељену табелу коришћењем одговарајућег софтвера „у облаку”. Наставник приказује поступак преузимања већ креиране табеле офлајн уз објашњење како се таква табела може прилагодити и допунити онлајн, обликовати уз употребу одговарајућих алата. На основу података из табеле, ученици креирају одговарајући инфорграфик.
- *Завршни испит: моја школа и школе из окружења.* На интернету, ученици проналазе податке који се односе на постигнућа на завршном испиту – просечан број бодова са сва три теста, просечан број бодова на основу успеха; пореде постигнућа на завршном испиту са бодовима на основу успеха; утврђују праведност оцењивања у школама; пореде школе, приказују закључке у форми инфорграфика.
- *Анализа прошлогодишњих пројеката.* Резултате прошлогодишњих пројеката ученици могу да обраде по месецима, а затим и да утврде чињенице попут просечног броја посетилаца, прегледа видео-туторијала...
- *Популарни филмови и музика.* Ученици на интернету проналазе отворене податке о филмовима или музици, врше анализе тих података и изводе интересантне закључке (на пример, проналази најпопуларније глумце или редитеље који су највише експериментисали тиме што су снимали и веома популарне и веома непопуларне филмове).
- *Анализа саобраћајних несрећа.* На основу отворених података о саобраћајним незгодама ученици доносе закључке о ризичном понашању у саобраћају.
- *Занимљиве статистике у НБА.* На интернету, ученици проналазе податке о учинку појединих кошаркаша и покушавају да о њима прикупе интересантне статистике, на пример, да пронађе себичне играче који су имали највећи проценат утакмица са трипл-дабл учинком у којима је њихов тим изгубио, а затим добијене резултате приказују у форми инфорграфика.

Пожељно је да сви инфографици буду приказани на сајту школе, а неки од њих и коришћени у пракси: на родитељским састанцима, приликом представљања школе родитељима будућих првака и сл.

## 2. Пројектни задатак за тему *Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја)*

У зависности од инфраструктуре школе (поседовања Андроид уређаја, ЛЕГО EV3 робота, Micro:bit или Arduino уређаја) и претходног искуства ученика у овој области, један од пројектних задатака може бити посвећен управљању дигиталним уређајима.

Захваљујући употреби паметних телефона у свакодневном животу, телефоне можемо користити за контролу различитих уређаја и робота. На пример, робот може да зна где се налази и где у зависности од информација које је добио од ГПС сензора паметног телефона; такође, може остварити своје кретање кроз сензор оријентације телефона; Штавише, уз помоћ телефона, тачније екрана осетљивог на додир, корисник може лако да прикупи различите информације о понашању робота или физичким и дигиталним уређајима; Коначно, робот може искористити камеру на телефону као „очи“ за кретање и детектовање предмета у простору. Све ове функције могу се имплементирати са Андроид уређајима и ЛЕГО EV3 роботима, Micro:bit или Arduino. Користећи графичко окружење App Inventor могуће је да ученици на основу претходних знања из програмирања креирају апликацију за паметни телефон. Кроз овај модул се ученици подучавају о креирању апликација за покретање уређаја/робота повезујући своја знања са знањима која стичу из предмета Техника и технологија. Такође, кроз овај модул ученици се упознају са основама Интернет ствари (IoT) тако што ће ученици креирати апликације које се могу повезати са физичким и дигиталним уређајима свуда око нас.

Ученици могу да направе апликације које контролишу светла, дугмад, зујалице, моторе, роботе, електричне уређаје и све већи спектар дигиталних уређаја. Могу се користити сензори за снимање података, и то температуре, звука, интензитета светлости, боје, влаге, покрета, додира, број откуцаја срца и још много тога. За креирање IoT апликација потребни су уређаји као што су Ардуино или Мисро:bit који се могу повезати с различитим уређајима (моторима, сензорима) са којима може да се комуникаира преко паметног телефона.

Пре преласка на израду мобилних апликација дискутовати са ученицима о мобилним апликацијама које користе свакодневно.

Представити изабрани програм за израду мобилних апликација и његову примену у најразличитијим областима (образовање, банкарство, туризам, култура, забава,...)

Укратко описати улогу основних елемената радног окружења одабраног програма за израду мобилне апликације (менија, палета са алаткама, едитора, картица, статусне линије...). Увести појмове: компоненте, догађаји, понашање апликације (шта ће се десити са апликацијом ако корисник кликне на дугме...). Приликом рада са компонентама разумети разлику између видљивих и невидљивих компоненти. Својства компоненте су попут ћелија у програмима за прорачуне: могу се мењати и дефинисати им почетно стање да ли су видљиве или не. Описати улогу основних компоненти (User Interface компоненте, Layout компоненте, Media компоненте, Drawing и Animation компоненте, Map компоненте, Sensor компоненте, Social компоненте, Storage компоненте, Connectivity компоненте, LEGO® MINDSTORMS® компоненте, Experimental компоненте) и њихових својстава (особина). Свака компонента може имати методе, догађаје и својства. Упознавање са основним концептом рада мобилних апликација. Упознати се са начинима повезивања физичких и дигиталних уређаја. Већина модерних апликација не изводи



гомилу инструкција у унапред одређеном редоследу; уместо тога, оне реагује на догађаје – најчешће догађаје које покреће крајњи корисник апликације. На пример, ако корисник притисне дугме, апликација одговара обављањем неке операције (нпр. слање текстуалне поруке,...). За телефоне и уређаје са екраном осетљивим на додир, поступак превлачења прстију преко екрана је још један догађај. Апликација може да одговори на тај догађај (превлачења прста преко екрана) тако што ће повући линију од тачке у којој је прст прво дотакао екран до тачке где прст више није у контакту са екраном. Упознавање са основним типовима догађаја: кориснички догађај (Initialization events), догађај повезан са временом (Timer event) и догађај анимације (Animation events) и екстерни догађај (External events). Подсетити ученике о разгранатим структурама које „раде“ по принципу „постављања питања“ апликацији. То значи да је потребно питати податке које је апликација сачувала и на основу одговора одредити правац (грану) извршавања, односно манипулисања подацима. Такве апликације имају условне гране, потребно је обновити гранање кроз блокове if и if-else са којима су се ученици раније сретали код блоковског програмирања. На пример, ако је играч освојио више од 90 поена онда је играч победио. Поред постављања питања и гранања на основу одговора, одговор на догађај може бити и понављање одређене операције више пута. Кроз блокове for each, while... do представљени су циклуси. Будући да управљач догађаја извршава одређене блокове, често је потребно да се прате одређене информације. Информације се чувају у променљивим, које се дефинишу у уређивачу блокова. Променљиве се тумаче као својства компоненте, али нису повезане ни са једном посебном компонентом. У апликацији за игру, на пример, можете дефинисати променљиву резултат, а након неког догађаја (клика на дугме,...) ће доћи до промене њене вредност. Подсетити ученике да променљиве привремено чувају податке док се апликација извршава; када се апликација „затвори“, подаци се губе и више нису доступни. Објаснити ученицима да је понекад потребно да апликација памти податке не само док се извршава, већ и када је затворена, а затим и када је поново покренута. На пример, ако желите да апликација прати најбољи скор игре, потребно је сачувати ове податке тако да буду доступни следећи пут када неко игру игра. Подаци који се чувају чак и након затварања апликације називају се трајни подаци и чувају се у некој врсти базе података. Објаснити разлику између уграђених и дефинисаних функција (процедура). Нпр. ученици креирају процедуру за израчунавање удаљености између две тачке коришћењем ГПС. Поновна употреба блокова (процедура) не мора нужно бити ограничена на само једну апликацију. Постоје многе процедуре, које се могу користити у скоро свакој апликацији. У пракси, организације и програмске заједнице стварају библиотеке процедура које су у њиховом интересу.

Приликом рада у радном окружењу упознати се са опцијама за тестирање апликације као и опцијама за генерисање QR кода за преузимање апликације на Андроид уређај, или се креира фајл са екстензијом .apk који чувамо на рачунару.

## V. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У процесу вредновања потребно је континуирано пратити рад ученика. У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и продукти учења. Требало би и вредновање више усмерити ка праћењу и вредновању практичних радова и вежбања, а мање ка тестовима знања.

Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Препоручује се да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

У процесу оцењивања добро је користити портфолио (електронска збирка докумената и евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења портфолија су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, подстиче развој ученика, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика. Употребу портфолија отежавају недостатак критеријума за одабир продуката учења, материјално-физички проблеми, време, финансијска средства и велики број ученика. Већи број ометајућих фактора, у прикупљању прилога и успостављању критеријума оцењивања, је решив успостављањем сарадње наставника са стручним сарадником, уз коришћење Блумове таксономије.

Препоручује се и оцењивање базирано на практичним радовима и вежбањима. Квизове, тестове знања и слично користити првенствено за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, а мање за формирање коначних оцена. Креирање таквих инструмената за утврђивање градива, кад год је могуће, препустити самим ученицима, чиме се постиже вишеструки ефекат на усвајање знања и вештина.

Препоручено је комбиновање различитих начина оцењивања да би се сагледале слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи тако да промени део своје наставне праксе. Када је промени, потребно је да прикупи нове податке да би могао да види колико су те промене ефикасне.

У оквиру плана рада наставника, у делу ваннаставних активности, поред додатне и допунске наставе, планирати секцију и време за менторски рад са ученицима који учествују на такмичењима из овог предмета. Препоручује се да се избор тема за рад на секцији изврши у сарадњи са другим наставницима, а да се почетна иницијатива препусти ученицима и њиховим интересовањима.

Назив предмета

## ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ

**Циљ** учења предмета *Физичко и здравствено васпитање* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Разред

**Осми**

Годишњи фонд часова

**102 часа**

| ИСХОДИ<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | ОБЛАСТ/ТЕМА                                                      |                                | КЉУЧНИ ПОЈМОВИ<br>САДРЖАЈА                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|--------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- одабере и примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у вежбању;</li> <li>- користи научене вежбе у спорту, рекреацији и другим ситуацијама;</li> <li>- упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања са референтним вредностима;</li> <li>- примени усвојене технике кретања у игри, спорту и другим различитим ситуацијама;</li> <li>- примени атлетске дисциплине у складу са правилима;</li> <li>- развија своје физичке способности применом вежбања из атлетике;</li> <li>- одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела;</li> <li>- примени вежбања из гимнастике за развој физичких способности;</li> <li>- изведе елементе усвојених тимских и спортских игара;</li> </ul> | <b>ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ</b>                                       |                                | Вежбе за развој снаге.<br>Вежбе за развој покретљивости.<br>Вежбе за развој аеробне издржљивости.<br>Вежбе за развој брзине.<br>Вежбе за развој координације.<br>Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>МОТОРИЧКЕ<br/>ВЕШТИНЕ СПОРТ И<br/>СПОРТСКЕ<br/>ДИСЦИПЛИНЕ</b> | <b>Атлетика</b>                | Истрајно трчање<br>Спринтерско трчање.<br>Штафетно трчање<br>Скок удаљ.<br>Бацања кугле.<br>Скок увис (леђна техника).<br>Бацање „вортекс-а“.<br>Четворобој                                                                                                |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                  | <b>Спортска<br/>гимнастика</b> | <b>Основни садржаји:</b><br>Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе:<br>Тло<br>Прескок                                                                                                                                               |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- примени основна правила тимских и спортских игара;</li> <li>- користи усвојене елементе технике у спортским играма;</li> <li>- примени основне тактичке елементе;</li> <li>- учествује на унутар одељенским такмичењима;</li> <li>- изведе кретања у различитом ритму;</li> <li>- игра народно коло;</li> <li>- изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура;</li> <li>- изведе вежбе и саставе уз музичку пратњу;</li> <li>- плива техником краула и леђног краула и прсном техником;</li> <li>- преплива најмање 50m;</li> <li>- процени своје способности и вештине у води;</li> <li>- скочи у воду на ноге и на главу;</li> <li>- рони у дужину у складу са својим могућностима;</li> <li>- поштује правила понашања у води, и око водене средине;</li> <li>- уочи ризичне ситуације у води и око ње;</li> <li>- вреднује утицај примењених вежби на организам</li> <li>- одреди ниво сопствене дневне физичке активности;</li> <li>- користи вежбе ради побољшања својих физичких способности;</li> </ul> |  |                               | <p>Трамполина<br/>Вратило<br/>Двовисински разбој<br/>Паралелни разбој<br/>Кругови<br/>Коњ са хватаљкама<br/>Греда<br/><b>Проширени садржаји:</b><br/>На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби</p>                                                                                                                                                      |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  | <b>Тимске и спортске игре</b> | <p><b>Футсал:</b><br/>Елементи технике и тактике.<br/>Игра уз примену правила<br/><b>Рукомет:</b><br/>Елементи технике и тактике.<br/>Игра уз примену правила.<br/><b>Кошарка:</b><br/>Елементи технике и тактике.<br/>Игра уз примену правила.<br/><b>Одбојка:</b><br/>Елементи технике и тактике.<br/>Игра уз примену правила.<br/><b>Активност по избору</b></p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  | <b>Плес и ритмика</b>         | <p>Вежбе са вијачом.<br/>Вежбе са обручем.<br/>Народно коло „Моравац“.<br/>Народно коло из краја у којем се школа налази.<br/>Енглески валцер.</p>                                                                                                                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  | <b>Пливање и Ватерполо</b>    | <p><b>Пливање</b><br/>Техника крауле, леђног краула и прсног пливања.<br/>Одржавање на води на разне начине и самопомоћ.<br/>Роњење у дужину 10-15m.</p>                                                                                                                                                                                                            |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                              |                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- предвиди елиминише последице недовољне физичке активности;</li> <li>- примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње;</li> <li>- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;</li> <li>- примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама;</li> <li>- примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима;</li> <li>- решава конфликте на друштвено прихватљив начин;</li> <li>- користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности;</li> <li>- прихвати победу и пораз;</li> <li>- процени вредност различитих спортова без обзира на лично интересовање;</li> <li>- примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама;</li> <li>- вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту;</li> <li>- подстиче породицу на редовно вежбање;</li> <li>- повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље;</li> </ul> |                                              |                                    | <p>Скокови на ноге и главу.<br/>Мешовито пливање.<br/>Игре у води.<br/>Помоћ другима у води<br/><b>Ватерполо</b><br/>Пливање са лоптом.<br/>Хватање и додавање.<br/>Основни елементи тактике и игра.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                              | <b>Полигони</b>                    | <p>Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.<br/>Полигон са препрекама</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <b>ФИЗИЧКА И<br/>ЗДРАВСТВЕНА<br/>КУЛТУРА</b> | <b>Физичко вежбање<br/>и спорт</b> | <p>Подела моторичких способности.<br/>Функција срчано-дисајног система.<br/>Основна правила и тактика спортских игара.<br/>Понашање на такмичењима и спортским манифестацијама.<br/>Чување и одржавање простора, справа и реквизита који се користе у вежбању.<br/>Превенција насиља у физичком васпитању и спорту.<br/>Решавање спорних ситуација.<br/>Коришћење писаних и електронских извора информација из области физичког васпитања и спорта.<br/>Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама.<br/>Значај и улога физичког вежбања за професионална занимања у спорту, образовању, здравству,</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- планира дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама;</li> <li>- разликује здраве од нездравих облика исхране</li> <li>- правилно користи додатке исхрани;</li> <li>- примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању;</li> <li>- правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда;</li> <li>- чува животну средину током вежбања;</li> <li>- анализира штетне последице конзумирања дувана, алкохола, штетних енергетских напитака и психоактивних супстанци.</li> </ul> |  |                              | војсци, полицији и другим занимањима.<br>Структура физичке културе (физичко васпитање, спорт и рекреација).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  | <b>Здравствено васпитање</b> | Утицај различитих вежбања на кардио-респираторни систем, скелетно-мишићни и организам уопште.<br>Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања.<br>Значај правилне исхране.<br>Енергетски напаци и њихова штетност.<br>Прва помоћ након површинских повреда, уганућа у прелома.<br>Значај вежбања у природи.<br>Чување околине при вежбању.<br>Последице конзумирања дувана и алкохола и психоактивних супстанци<br>Правилно конзумирање додатака исхрани.<br>Мере заштите репродуктивног здравља у процесу вежбања |

## УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

**Циљ и исходи** предмета се остварују кроз јединство наставе Физичког и здравственог васпитања, ваннаставних и ваншколских активности у складу са програмом. Програм седмог разреда базиран је на континуитету усвојених знања, вештина, ставова и вредности из претходних разреда.

**Настава** Физичког и здравственог васпитања усмерена је према индивидуалним разликама ученика, које се узимају као критеријум у диференцираном приступу, па самим тим неопходно је упутити ученика или групу ученика, на олакшане или проширене садржаје у часовној, ваннаставној и ваншколској организацији рада.

Где је неопходно, програмске садржаје потребно је реализовати према полу.

### **Организациони облици рада**

Концепција Физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству наставних и ваннаставних организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода и стандарда овог васпитно-образовног подручја.

- А. часови физичког и здравственог васпитања;
- Б. секције,
- В. недеља школског спорта,
- Г. активности у природи (кросеви, зимовање, летовање - камповање...),
- Д. школска и ваншколска такмичења
- Ђ. корективно-педагошки рад.

## **НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ**

### **А. Часови физичког и здравственог васпитања**

Наставне области:

#### **VII. Физичке способности**

На свим часовима као и на другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:

- развијање физичких способности које се континуирано реализује у уводном и припремном делу часа путем вежби обликовања. Део главне фазе часа користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облике рада наставник бира у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад;
- подстицање ученика на самостално вежбање;
- правилно држања тела.

Програм развоја физичких способности је саставни део годишњег плана рада наставника.

Праћење, вредновање и евидентирање физичких способности ученика спроводи се на основу *Приручника за праћење физичког развоја и развоја моторичких способности ученика у настави физичког васпитања*, (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2016).

### VIII. Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине

Усвајање моторичких знања, умења и навика, остварује се кроз примену основних и проширених програмских садржаја атлетике, гимнастике, спортских игара, плеса, ритмичке гимнастике, пливања и ватерпола, примењујући основне дидактичко-методичке приципе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода.

Усвојена знања, умења и навика треба да омогуће ученицима њихову примену у спорту, рекреацији, свакодневним и специфичним ситуацијама.

Стицање знања, умења и навика је континуирани процес индивидуалног напредовања ученика у складу са њиховим психофизичким способностима.

Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе.

Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду.

Усавршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд).

У раду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји или садржаји из наредних разреда. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за поједине спортове.

### IX. Физичка и здравствена култура

Достизањем исхода ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту, рекреацији и здрављу.

Посебно планиране и осмишљене информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.

Ова наставна област остварује се кроз све организационе облике рада у Физичком и здравственом васпитању уз практичан рад и обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању, здрављу и раду; развијање и неговање фер-плеја; препознавање негативних облика понашања у спорту и навијању; вредновање естетских вредности у физичком вежбању, рекреацији и спорту; развијање креативности у вежбању; очување животне средине, као и развијање и неговање здравствене културе ученика.

Поред наведеног у овој области потребно је радити на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању материјалних добара, неговању друштвених вредности итд.



## **I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

Дефинисани исходи су основни и незаобилазни елементи процеса планирања наставе и учења. Дефинисани као резултати учења на крају сваког разреда, током планирања рада потребно је одредити временску динамику у односу на бављење појединим исходима током школске године. Неопходно је посебну пажњу обратити на исходе које није могуће достићи током једног или више часова, већ је у ту сврху потребно реализовати различите активности током школске године.

Облици наставе

Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

- теоријска настава (до 5 часова);
- практична настава (97-102 часа).

### **Теоријска настава**

Посебни теоријски часови могу се организовати само у оним ситуацијама када не постоје услови за реализацију наставе у просторима за вежбање или алтернативним објектима и као први час у полугодишту. На тим часовима детаљније се обрађују садржаји предвиђени темема Физичко вежбање и спорт и Здравствено васпитање уз могући практичан рад у складу са условима.

При планирању теоријских садржаја неопходно је узети у обзир: исходе програма, претходна искуства ученика, садржаје и исходе других предмета (корелацију – међупредметне компетенције).

### **Практична настава**

Број часова по темама планира се на основу: процене сложености садржаја за ученике и услова за реализацију наставе. Наставне теме или поједини садржаји за које не постоје услови за реализацију могу бити замењени одговарајућим темама или садржајима програма за које постоје одговарајући услови. Оквирни број часова по темама:

8. Атлетика (12);
9. Гимнастика (12);
10. Основе тимских и спортских игара:
  - Одбојка (10)
  - Футсал (10)
  - Рукомет (10)
  - Кошарка (10)

Активност по избору ученика (12)

11. Ритмика и плес (6);
12. Пливање и ватерполо (10);
13. Полигони (5);
14. Тестирање и мерење (5).

Остваривање исхода из наставне теме *Спортска гимнастика* реализује се усвајањем основних и проширених садржаја.

**Основни садржаји** су они које је неопходно спровести у раду са ученицима узимајући у обзир способности ученика, материјално-техничке и просторне услове.

**Проширени садржаји** су они који се бирају и реализују у раду са ученицима (групама или појединцима), који су савладали обавезне садржаје, узимајући у обзир ниво достигнутог исхода, потребе ученика и услове за рад.

## II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

### Физичке способности

При планирању кондиционог вежбања у главној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање (обраду и утврђивање) конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући и интервални метод, кружни тренинг, и др.), прилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима примењивати диференциране облике рада, доzirати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежби. Време извођења вежби и број понављања, задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и интензитета рада. Акценат се ставља на оне моторичке активности којима се најуспешније супротставља последицама хипокинезије.

Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.

1. Развој снаге:
  - без и са реквизитима,
  - на справама и уз помоћ справа.
2. Развој покретљивости:
  - без и са реквизитима,
  - уз коришћење справа,
  - уз помоћ сувежбача.
3. Развој аеробне издржљивости:

- истрајно и интервално трчање,
- вежбање уз музику – аеробик,
- тимске и спортске игре,
- пешачење у дужини од 10 km (организовати у оквиру недеље школског спорта или активности у природи – излет),
- други модели вежбања.

4. Развој координације:

- извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима (кретање екстремитетима у више равни).

5. Развој брзине и експлозивне снаге:

- једноставне и сложене кретне структуре изводити максималним интензитетом из различитих почетних положаја, изазване различитим чулним надражајима (старт из различитих положаја итд.),
- штафетне игре,
- извођење вежби различитом максималном брзином (бацања, скокови, акробатика, шутирања, ударци кроз атлетику, гимнастику, тимске и спортске игре).

За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање, а за оне са којима се програм реализује по индивидуално образовном програму (ИОП-у), неопходно је обезбедити одговарајуће услове, узимајући у обзир њихове могућности.

### **Моторичке вештине, спортови и спортске дисциплине**

9. Атлетика

Препорука је да се садржаји атлетике реализују у јесењем и пролећном периоду, у складу са условима.

*Основни садржаји*

- Усавршавање технике спринтерског трчања и ниског старта. Трчање деоница до 60 m. Техника штафетног трчања (4 x 60 m);
- Усавршавање технике истрајног трчања и високог старта;
- Скок удаљ техника „увинуће” и предвежбе за корачну технику;
- Скок увис леђном техником (предвежбе); за напредније ученике техника скока увис леђном техником;
- Бацања кугле 3 kg девојчице, 4 kg дечаки – бочна техника;
- Бацање „вортекс-а” у даљ;
- Четворобој – кроз унутародељенско такмичење применити четири дисциплине (пример: спринтерско трчање 60 m, бацање вортекса или кугле, скокови увис или удаљ, истрајно трчање 600 m ученице, 800 m ученици).

## 10. Спортска гимнастика

Препорука је да се садржаји реализују у оба полугодишта.

### *Основни садржаји*

Ученици се деле у радне групе према полу, према нивоу усвојености вежби из претходних разреда и њиховим способностима. Са ученицима, који нису савладали поједине вежбе из програма до осмог разреда, раде се оне предвежбе и вежбе које ће им омогућити њихово усвајање. Задаци обухватају вежбе и комбинације вежби које ученици савладали у претходним разредима, без отежања (или са минималним отежањима), у складу са морфолошким карактеристикама и мотричким способностима ученика овог узраста. У раду са ученицима неопходно је поставити више радних места. Иницирати ученике да самостално креирају комбинације вежби и, уз помоћ наставника, организују чување и помагање. Промена радних места врши се након одређеног броја понављања. Група које није прошла неки задатак на часу, исти ће реализовати на следећем часу. Ученику који није у могућности да изведе одређене вежбе, дају се олакшани задаци. Ученике треба подстицати и помоћи им да организују полигоне који одговарају њиховим способностима и усвојености гимнастичких задатака.

### *Проширени садржаји*

Могу се реализовати кроз часове на којима се реализују основни садржаји путем програма који је диференциран према способностима ученика – за напредне ученике (ИОП 3). Овакве моделе могуће је применити на све садржаје спортске гимнастике.

### Тло (ученице и ученици):

#### *Основни садржаји*

- комбинација вежби научених током основне школе која садржи: вагу претклоном и занужењем; варијанте колута напред и колута назад; став на шакама – издржај, колут напред – уз помоћ; предмет странце упором („звезде”) у „бољу страну” и сп. предмет странце упором у „слабију страну”; за ученице додати вежбе из ритмике: плесни корак, скок, окрет, равнотежу у успону.

#### *Проширени садржаји*

- комбинација предвиђена за све ученике са тежим варијантама наведених вежби.

### Прескок (ученице и ученици):

#### *Основни садржаји*

коњ у ширину висине 110 цм (уз квалитетну даску висина коња 120 цм):

- згрчка и разношка – удаљавањем даске усавршавање фаза првог и фазе другог лета.

#### *Проширени садржаји*

коњ у ширину (120 за ученице и 125 см за ученике);

- припремне вежбе за прескоке са занужењем и прескоци са занужењем.

Трамполина или одскачна даска (ученице и ученици):

*Основни садржаји*

- скокови: пруженим телом окретом око уздужне осе за  $180^0$ ; скок са згрченим предножењем - усавршавање.

*Проширени садржаји*

- скокови пруженим телом са окретом око уздужне осе за  $360^0$ ; скок са предножним разножењем – усавршавање.

Вратило

*Основни садржаји*

- дочелно вратило: суножним одривом узмак до упора предњег; саскок замахом (зањихом) до става на тлу;
- дохватно вратило: из упора предњег спадом назад саскок подметно;
- доскочно вратило: њихање са повећаном амплитудом и саскок у предњиху са окретом за  $180^0$ .

*Проширени садржаји*

- комбинација: узмак из виса стојећег, коврљај назад у упору и сп. спадом назад саскок подметно.

Двовисински разбој

*Основни садржаји*

- лицем према нижој притки, вис предњи: одгуривањем једне ноге о н/п, зањих предњих до н/п, зањих и спојено саскок у зањиху.

*Проширени садржаји*

- комбинација: суножним одривом узмак из згиба стојећег, коврљај назад у упору, саскок замахом ногама уназад (зањихом), до става на тлу;
- вис предњи на в/п; климом успоставити њих.

Паралелни разбој

*Основни садржаји*

- комбинација: из положаја бочно: наскок у упор, предњих, зањих, предњихом до седа разножно пред рукама; кроз узручење прехват до седа разножно за рукама, заножењем сножити, њихање у упору и сп. предњихом саскок предношка (или заношка).

*Проширени садржаји*

- комбинација као за основне садржаје са отежањем: наскок у упор и спојено предњих и зањих и код саскока предњихом предношка са окретом за  $180^0$  или зањихом заношка.

Кругови

*Основни садржаји*

дохватни кругови (ученици и ученице):

- комбинација: замахом – предњихом вис узнето, вис стрмоглаво, вис узнето, вис стражњи – саскок (уз помоћ).
- доскочни кругови (ученици):
- комбинација: из виса предњег згибом вучењем вис узнето, вис стрмоглаво – издржај, вис узнето, згибом отварање у вис предњи и спојено саскок (уз помоћ).

*Проширени садржаји*

- предвиђене комбинације вежби извести без помоћи.

Коњ са хваатаљкама

*Основни садржаји*

- из упора предњег на хватаљкама премах одножно десном до упора јашућег; њих у упору јашућем, премах одножно левом до упора стражњег; премах одножно десном назад до упора јашућег, премах одножно левом назад до упора и сп. саскок.

*Проширени садржаји*

- наскок у упор предњи; премах одножно десном напред; премах одножно левом напред, премах одножно десном назад до упора јашућег; њих у упору са изразитијим преношењем тежине са руке на руку и спојено премахом одножно десне саскок са окретом за  $90^0$  улево.

Греда

Вежбе прво научити на тлу, шведској клупи и ниској греди и на крају на високој греди.

*Основни садржаји*

Ниска греда

- ученица комбинује кратак састав избором вежби научених током основне школе, редоследом који она жели: наскок; различити начини ходања и трчања; поскоци; скокови; окрети; равнотеже, саскок.

Висока греда

- Комбинација: (чеоно према греди) наскок из места или залетом наскок премахом одножно у упор јашући; окрет за  $90^0$ , грчењем ногу стопала поставити иза тела и прећи у упор чучећи; чучањ одручити; усправ; комбинацију са ниске греде извести на високој; саскок пружено или згрчено из положаја чеоно или бочно у односу на справу.

*Проширени садржаји*

- програм за све ученице отежати: после наскока у упор јашући и окрета замахом ногама у заножее прећи у упор чучећи. Сва остала кретања и саскок извести у тежој варијанти.

11. Основе тимских и спортских игара

3. 1. Футсал

- Са ученицима поновити усвојене елементе технике и тактике.
- Примена усвојених елемената у диригованој и ситуационој игри.
- Игра уз примену правила.

### 3.2. Рукомет

- Са ученицима поновити усвојене елементе технике и тактике.
- Примена усвојених елемената у диригованој и ситуационој игри.
- Игра уз примену правила.

### 3.3. Кошарка

- Са ученицима поновити усвојене елементе технике и тактике.
- Примена усвојених елемената у диригованој и ситуационој игри.
- Игра уз примену правила.

### 3.4. Одбојка

- Са ученицима поновити усвојене елементе технике и тактике.
- Примена усвојених елемената у диригованој и ситуационој игри.
- Игра уз примену правила.

### 3.5. Активности по избору

У складу са просторно техничким могућностима школе наставник у договору са ученицима реализује неке од наведених активности:

- Кондиционо вежбање (кружни тренинг, аеробик, елементи фитнеса и др.);
- Пливање и ватерполо;
- Скијање;
- Клизање;
- Бадминтон;
- Стони тенис;
- Оријентиринг;
- Игра „Јацент“;
- Основни елементи борилачких спортова и самоодбране по избору наставника;
- Друге активности по избору Стручног већа школе;
- Активности од значаја за локалну заједницу.

## 12. Плес и ритмика

- Њихања и кружења са вијачом у фронталној и сагиталној равни у месту и кретању (вежбе по избору наставника).
- Дупли провак кружењем вијаче унапред.
- Састав са вијачом.
- Дупли провак кружењем вијаче уназад.
- Састав са обручем састављен од елемената обрађених у петом, шестом и седмом разреду.
- Састав са лоптом састављен од елемената обрађених у петом, шестом и седмом разреду.
- Усавршити коло из краја у коме се школа налази, усвојено у предходном разреду.
- Коло „Моравац“ поновити варијанте из претходних разреда.
- Енглески валцер – мешовити парови.

### 13. Пливање и ватерполо

Наставна тема пливање и ватерполо реализује се у школама у којима за то постоје услови, у оквиру редовне наставе.

Школе које се одреде за реализацију програмских садржаја пливања и ватерпола на објектима изван школе, часове организују по посебном распореду.

Уколико не постоји могућност реализације наставе пливања у овом разреду, број часова намењен овој наставној теми распоређује се другим наставним темама предвиђених програмом.

#### 13.1. Пливање

Приликом реализације садржаја Пливања формирати групе пливача и непливача.

##### *Основни садржаји*

Вежбе дисања, рад ногу, пловак, одржавање у месту, завеслаји (краул и леђни краул), техника прсног пливања, скок на главу и зрон.

Пливање техником краула или леђног краула; пливање 50 m једном од техника и пливање 25 m на време. Рођење по дужини у складу са способностима ученика 10-15 m.

##### *Проширени садржаји*

Мешовито пливање техникама леђног краула, прсног и краул пливања.

#### 13.2. Ватерполо

Садржаји ватерпола реализују се са ученицима који припадају групи „пливача“:

- Одржавање на води;
- Пливање са лоптом (вођење лопте);
- Хватање и додавање лопте;



- Шут на гол.
- Основни елементи тактике;
- Игра.

#### 14. Полигони

Наставник након једне или више обрађених наставних тема може реализовати полигон у складу са усвојеним моторичким садржајима из:

- спортских игара;
- гимнастике, као и
- полигон са препрекама који садржи:

колутања и пузања, провлачења, промене правца, савладавања препреке одбочком, прескакања препрека увис и удаљ, прелажење високе греде, узмак на вратилу, пењање на шведске лесте и саскок, пењање уз шипку или конопац. По могућству саставити полигон сличан (олакшан) полигону који се примењује у Војсци Србије, пример: пузање испод препреке; прескок препреке до висине колена; прелажење преко високе препреке (шведски сандук, коњ, рипстол...); прелажење преко високе греде; наскок на почетак високог вратила, бочно померање на вратилу (прелаз целе шипке у вису) саскок; гажење кроз неколико оквира „шведског“ сандука; пењање и прелажење преко отвореног рипстола; узмак на вратилу; трчање преко ниске греде, скок са струњаче на струњачу; пењање уз две шипке или конопац.

**Напомена:** моторичке задатке и њихов редослед комбиније наставник у складу са материјално-техничким условима.

#### 15. Тестирање и мерење

Праћење физичког развоја и моторичких способности спроводи се на почетку и крају школске године, из простора кардиореспираторне издржљивости (процена аеробног капацитета), телесног састава (посебно телесне масноће), мишићне снаге, издржљивости у мишићној снази, гipкости и агилности. Модел континуираног праћења физичког развоја и моторичких способности у настави Физичког и здравственог васпитања, батерија тестова, критеријумске референтне вредности и начин њиховог тумачења, организација и протокол тестирања као педагошке импликације детаљно су објашњени у наведеном приручнику.

### Физичка и здравствена култура

Ова наставна област реализује се кроз све друге наставне области и теме уз практичан рад и састоји се од две наставне теме *Физичко вежбање и спорт* и *Здравствено васпитање*.

#### Физичко вежбање и спорт

Упознати ученика са основном поделом моторичких способности и функцијом срчано-дисајног система приликом вежбања. Поновити правила и тактику спортских игара и дисциплина усвојених у претходим разредима. Истаћи значај

вежбања и његову улогу у ванредним ситуацијама и за поједина професионална занимања. Структура физичке културе (физичко васпитање, спорт и рекреација).

### **Здравствено васпитање**

Упознати ученике са утицајем различитих врста вежбања на кардио-респираторни систем, скелетно-мишићни и организам уопште, значајем примене здравствено-хигијенских мереапре и после вежбања. Утицајем правилне исхране на организам издравље. Истаћи штете ефекте енергетских напитака, дувана, алкохола, психоактивних супстанци као и неправилног конзумирања додатака исхрани.

Упознати ученике са пружањем прве помоћи након површинских повреда, уганућа у прелома. Истаћи важност мера заштите репродуктивног здравља у процесу вежбања.

### **Дидактичко-методички елементи**

Основне карактеристике часова:

- јасноћа наставног процеса;
- оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита;
- избор рационалних облика и метода рада;
- избор вежби оптималне образовне вредности;
- функционална повезаност свих делова часа – унутар једног и више узастопних часова једне наставне теме.

Уколико на часу истовремено вежбају два одељења, настава се спроводи одвојено за ученике и ученице.

Приликом избора облика рада неопходно је узети у обзир просторне услове рада, број ученика на часу, број справа и реквизита и динамику обучавања и увежбавања наставног задатка.

Избор дидактичких облика рада треба да буде функцији рационалне организације и интензификације часа, као и достизања постављених исхода.

### **Ослобађање ученика од наставе физичког и здравственог васпитања**

Ученик може бити ослобођен само од практичног дела програма наставе за одређени период, полугодиште или целу школску годину на основу препоруке изабраног лекара.

Ученик ослобођен практичног дела у обавези је да присуствује часовима. За рад са ослобођеним ученицима наставник сачињава посебан програм рада базиран на усвајању теоријских и васпитних садржаја у складу са програмом и корелацији са садржајима других предмета.

Ослобођеним ученицима треба пружити могућност да:

- суде, воде статистику, региструју резултат или прате ниво активности ученика на часу или школском такмичењу;
- направе едукативни постер или електронску презентацију, припреме репортажу са спортског догађаја;

- прате и евидентирају активност ученика на часу уз помоћ наставника и на други начин помажу у организацији часовних, ваннаставних и ваншколских активности.

Неки од исхода за ученике ослобођене од практичног дела наставе:

По завршетку теме ученик ће бити у стању да:

- Наведе основна правила, гимнастике, атлетике, спортске игре, пливања;
- Дефинише основна здравствено-хигијенска правила вежбања;
- Презентује и анализира информације о физичком вежбању, спорту, здрављу, историји физичке културе, актуелним спортским подацима итд.);
- Учествује у организацији Недеље школског спорта и школских такмичења.

Ученицима са инвалидитетом настава се прилагођава у складу са њиховим могућностима и врстом инвалидитета.

### III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

Исходи представљају добру основу за праћење и процену постигнућа ученика, односно креирање захтева којима се може утврдити да ли су ученици достигли оно што је описано одређеним исходом. Исходи помажу наставницима у праћењу, прикупљању и бележењу постигнућа ученика. Како ће у процесу вредновања искористити исходе наставник, сам осмишљава у односу на то који се начин праћења и процене њему чини најрационалнијим и најкориснијим. Поред тога, постојање исхода олакшава и извештавање родитеља о раду и напредовању ученика.

У процесу праћења и оцењивања пожељно је користити лични картон ученика (евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења личног картона ученика су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља, подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика.

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе Физичког и здравственог васпитања, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

#### 9. Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:

- вежбање у адекватној спортској опреми;
- редовно присуствовање часовима Физичког и здравственог васпитања;
- учествовање у ваннаставним и ваншколским активностима и др.

#### 10. Приказ више комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), са и без реквизита;

**11. Достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика (напредак у усавршавању технике):**

*Атлетика:*

Техника измене штафете; скока увис леђна техника;

Спринтерско трчање 60 m на време; Бацање кугле бочном техником. Истрајно трчање у трајању од 12 минута. Техника бацања „вортекса”.

Трчање школског кроса.

*Спортска гимнастика*

Вежбе на тлу:

- став на шакама, издржај, колут напред, уз помоћ;
- прамет странце упором („звезде”) у „бољу страну” и спојено прамет странце упором у „слабију страну”;
- ученик, према својим способностима, креира састав који садржи вежбе које је научио током основне школе.

Прескок:

- разношка, згрчка (висина справе до 120 cm), ученик индивидуално одређује удаљење даске од справе.

Трамполина или одскачна даска (ученице и ученици):

- ученик бира да ли ће извести скок пруженим телом; скок са окретом за 180° или скок са окретом за 360°; скок са згрченим предножењем.

Вратило:

- дочелно вратило: суножним одривом узмак до упора предњег; саскок замахом (зањихом) до става на тлу;
- дохватно вратило: из упора предњег спадом назад саскок подметно;
- доскочно вратило: њихање са повећаном амплитудом и саскок у предњиху са окретом за 180°.

Двовисински разбој:

- лицем према нижој притци, вис предњи: одгуривањем једне ноге о н/п, задњих предњих до н/п, зањих и спојено саскок у зањиху.

Паралелни разбој:

- комбинација: из положаја бочно: наскок у упор, предњих, зањих, предњихом до седа разножно пред рукама; кроз узручење прехват до седа разножно за рукама, заножењем сножити, њихање у упору и спојено предњихом саскок предношка (или заношка).

Кругови

дохватни кругови (ученици и ученице):

- комбинација: замахом – предњихом вис узнето, вис стрмоглаво, вис узнето, вис стражњи – саскок (уз помоћ).

доскочни кругови (ученици):

- комбинација: из виса предњег згибом (вучењем) вис узнето, вис стрмоглаво – издржај, вис узнето, згибом отварање у вис предњи и спојено саскок (уз помоћ).

Коњ са хватаљкама:

- из упора предњег на хватаљкама премах одножно десном до упора јашућег; њих у упору јашуцем, премах одножно левом до упора стражњег; премах одножно десном назад до упора јашућег, премах одножно левом назад до упора и спојено саскок.

Греда

Ниска греда

- ученица комбинује кратак састав избором вежби научених током основне школе, редоследом који она жели: наскок; различити начини ходања и трчања; поскоци; скокови; окрети; равнотеже, саскок.

Висока греда

- Комбинација: (чеоно према греди) из места или залетом наскок премахом одножно у упор јашући; окрет за  $90^0$ , грчењем ногу стопала поставити иза тела и прећи у упор чучећи; чучањ одручити; усправ; комбинацију са ниске греде извести на високој; саскок пружено или згрчено из положаја чеоно или бочно у односу на справу.

*Одбојка:*

Горњи сервис; индивидуални и групни блок; придржавање тактичких упутстава и кретање у игри; Игра преко мерже (примена елемената технике у игри).

*Рукомет:*

Примена елемената технике у игри. Придржавање тактичких упутстава и кретање у игри.

*Кошарка:*

Примена елемената технике у игри. Придржавање тактичких упутстава и кретање у игри.

*Плес и ритимка:*

- Вежба са вијачом, лоптом или обручем. Дупли провак кружењем вијаче унапред и уназад.
- Народно „Моравац“ коло уз музику (трећа, четврта и пета варијанта).
- Енглески валцер (мешовити парови).

*Пливање и ватерполо:*

- Техника пливања (краул, леђном и прсном техником) 3 x 25 m.
- Пливање са лоптом и шут на гол.

## 12. Индивидуални напредак моторичких способности

Индивидуални напредак моторичких способности сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема

развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна постигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.

Код ученика ослобођених од практичног дела наставе, наставник прати и вреднује:

- познавање основних правила, гимнастике, атлетике, спортске игре, пливања, ватерпола и основних здравствено-хигијенских правила вежбања;
- учешће у организацији ваннаставних активности.

Праћење, вредновање и оцењивање ученика ослобођених од практичног дела наставе, наставник може извршити усменим или писменим путем.

Праћење вредновање и оцењивање ученика са инвалидитетом врши се на основу њиховог индивидуалног напретка.

## **ВАННАСТАВНЕ И ВАНШКОЛСКЕ АКТИВНОСТИ**

План и програм ових активности предлаже Стручно веће и саставни је део годишњег плана рада школе и школског програма.

### **Б. Секције**

Формирају се према интересовању ученика. Наставник сачињава посебан програм узимајући у обзир материјалне и просторне услове рада, узрастне карактеристике и способности ученика. Уколико је неопходно, секције се могу формирати према полу ученика. Ученик се у сваком тренутку може се укључити у рад секције.

### **В. Недеља школског спорта**

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта.

Недеља школског спорта обухвата:

- такмичења у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика;
- културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице, слет...);
- ђачке трибине и радионице (о здрављу, историји физичке културе, спорту, рекреацији, „ферплеју“, последицама насиља у спорту, технолошка достигнућа у вежбању и спорту и др.).

План и програм Недеље школског спорта сачињава Стручно веће Физичког и здравственог васпитања у сарадњи са другим стручним већима (ликовне културе, музичке културе, историје, информатике...) и стручним сарадницима у школи, водећи рачуна да и ученици који су ослобођени од практичног дела наставе Физичког и здравственог васпитања, буду укључени у организацију ових активности.

### **Г. Активности у природи (кросеви, зимовање, летовање)**

Из фонда радних дана, предвиђених заједничким планом, школа организује активности у природи:

- пролећни крос (дужину стазе одређује стручно веће);
- излет са пешачењем (10-12 km);
- зимовање – организује се у току зимског периода у трајању од седам дана. Активности на зимовању обухватају обука скијања, клизања, краће излете са пешачењем или на санкама, и друге активности;
- летовање – организује се за време летњег распуста у трајању од најмање седам дана и обухвата боравак у природи са организованим образовним и спортско-рекреативним активностима.

### **Д. Школска и ваншколска такмичења**

Школа организује и спроводи обавезна унутаршколска спортска такмичења, као интегрални део процеса физичког васпитања према плану Стручног већа и то у:

- спортској гимнастици (у зимском периоду);
- атлетици (у пролећном периоду);
- најмање једној спортској игри (у току године).

Школа може планирати такмичења из других спортских грана или игара уколико за то постоје услови и интересовање ученика (плес, оријентиринг, бадминтон, између две или четири ватре, полигони итд.).

Ученици могу да учествују и на такмичењима у систему школских спортских такмичења прописаним од стране министарства надлежног за просвету, а која су у складу са планом наставе и учења.

Како би што већи број ученика био обухваћен системом такмичења, на ваншколским такмичењима један ученик током школске године може представљати школу у једној спортској игри и спортској гимнастици (екипно и појединачно) или у једној спортској игри и једној атлетској дисциплини (екипно и појединачно).

### **Ђ. Корективно-педагошки рад и допунска настава**

Ове активности организују се са ученицима који имају:

- потешкоће у савладавању градива;
- смањене физичке способности;

- лоше држање тела;
- здравствене потешкоће које онемогућавају редовно похађање наставе.

За ученике који имају потешкоће у савладавању градива и ученике са смањеним физичким способностима организује се допунска настава која подразумева савладавање оних обавезних програмских садржаја, које ученици нису успели да савладају на редовној настави, као и развијање њихових физичких способности;

Рад са ученицима који имају лоше држање тела подразумева:

- уочавање постуралних поремећаја код ученика;
- саветовање ученика и родитеља;
- организовање додатног превентивног вежбања у трајању од једног школског часа недељно;
- организовање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућом здравственом установом.

Рад са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом, који одређује врсту вежби и степен оптерећења.

### **Педагошка документација**

- Дневник рада за физичко и здравствено васпитање;
- Планови рада физичког и здравственог васпитања и обавезних физичких активности ученика: план рада стручног већа, годишњи план (по темама са бројем часова), месечни оперативни план, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њихове реализације.
- Писане припреме: форму и изглед припреме сачињава сам наставник уважавајући: временску артикулацију остваривања, циљ часа, исходе који се реализују, конзистентну дидактичку структуру часова, запажања након часа.
- Радни картон: наставник води за сваког ученика. Радни картон садржи: податке о стању физичких способности са тестирања, оспособљености у вештинама, напомене о специфичностима ученика и остале податке неопходне наставнику.

Педагошку документацију наставник сачињава у електронској или писаној форми.



**ПРИЛОГ 5**

**ПРВИ РАЗРЕД  
СРПСКИ ЈЕЗИК**

| Тема                          | Број часа | Наставна јединица                                                                                | Тип часа   |
|-------------------------------|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 1.        | Добро дошли, прваци. Упознавање с предметом, Букваром, прибором.<br><b>Договор о начину рада</b> | обрада     |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 2.        | <i>Првак</i> , Десанка Максимовић                                                                | обрада     |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 3.        | Радни дан – дневни распоред                                                                      | обрада     |
|                               | 4.        | Мој дом/моја школа – говорна вежба                                                               | обрада     |
|                               | 5.        | Слова – знакови за гласове                                                                       | обрада     |
|                               | 6.        | На игралишту – говорна вежба                                                                     | обрада     |
|                               | 7.        | Речи и реченице                                                                                  | обрада     |
|                               | 8.        | Волим да се играм: Омиљена играчка и игра коју играм у свом дому – говорна вежба                 | обрада     |
|                               | 9.        | Од куће до школе – говорна вежба                                                                 | обрада     |
|                               | 10.       | Гледамо и причамо: Прича по низу слика                                                           | обрада     |
|                               | 11.       | Бринемо о здрављу – говорна вежба                                                                | обрада     |
|                               | 12.       | Неко живи у селу, неко у граду – говорна вежба                                                   | утврђивање |
|                               | 13.       | Глас и слово                                                                                     | обрада     |
|                               | 14.       | Шта чујемо у природи – говорна вежба                                                             | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                               |     |                                                           |            |
|-------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------|------------|
|                               | 15. | Глас, слово, реч, реченица                                | обрада     |
|                               | 16. | Глас и штампано слово Аа                                  | обрада     |
|                               | 17. | Гласови и штампана слова Мм                               | обрада     |
|                               | 18. | Гласови и штампана слова Ии                               | обрада     |
|                               | 19. | Гласови и штампана слова Аа, Мм, Ии                       | утврђивање |
| ЈЕЗИК                         | 20. | Велико слово на почетку реченице, тачка на крају реченице | обрада     |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 21. | Глас и штампано слово Тт (запета)                         | обрада     |
|                               | 22. | Читамо и пишемо научена штампана слова Аа, Мм, Ии, Тт     | утврђивање |
|                               | 23. | Прича по низу слика                                       | обрада     |
|                               | 24. | Глас и штампано слово Оо                                  | обрада     |
|                               | 25. | Глас и штампано слово Сс                                  | обрада     |
|                               | 26. | Глас и штампано слово Нн                                  | обрада     |
|                               | 27. | Читање и писање научених слова                            | утврђивање |
|                               | 28. | Глас и штампано слово Ее                                  | обрада     |
|                               | 29. | Глас и штампано слово Рр                                  | обрада     |
|                               | 30. | Глас и штампано слово Јј                                  | обрада     |
|                               | 31. | Читање и писање научених слова                            | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 32. | <i>Јоца вози тролејбус</i> , Драган Лукић                 | обрада     |
|                               | 33. | <i>Јоца вози тролејбус</i> , Драган Лукић, драматизација  | утврђивање |
|                               | 34. | Глас и штампано слово Уу                                  | обрада     |
|                               | 35. | Глас и штампано слово Шш                                  | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                               |     |                                             |            |
|-------------------------------|-----|---------------------------------------------|------------|
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 36. | Глас и штампано слово Лл                    | обрада     |
|                               | 37. | Читање и писање научених слова              | утврђивање |
|                               | 38. | Прича по низу слика                         | утврђивање |
|                               | 39. | Глас и штампано слово Љљ                    | обрада     |
|                               | 40. | Глас и штампано слово Зз                    | обрада     |
|                               | 41. | Глас и штампано слово Вв                    | обрада     |
|                               | 42. | Читање и писање научених слова              | утврђивање |
|                               | 43. | Језичке игре                                | утврђивање |
|                               | 44. | Глас и штампано слово Гг                    | обрада     |
|                               | 45. | Глас и штампано слово Пп                    | обрада     |
|                               | 46. | Глас и штампано слово Кк                    | обрада     |
|                               | 47. | Читање и писање научених слова (утврђивање) | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 48. | <i>Ноћни ћошак</i> , Весна Ђоровић Бутрић   | обрада     |
|                               | 49. | <i>Ноћни ћошак</i> , Весна Ђоровић Бутрић   | утврђивање |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 50. | Глас и штампано слово Дд                    | обрада     |
|                               | 51. | Глас и штампано слово Бб                    | обрада     |
|                               | 52. | Читање и писање научених слова              | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 53. | <i>Јесења песма</i> , Душан Радовић         | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА            | 54. | Описујемо јесен, говорна вежба              | обрада     |
|                               | 55. | Глас и штампано слово Њњ                    | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                               |     |                                                                                        |            |
|-------------------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 56. | Глас и штампано слово Хх                                                               | обрада     |
|                               | 57. | Читање и писање научених слова                                                         | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 58. | <i>Дете</i> , Љубивоје Ршумовић                                                        | обрада     |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 59. | Глас и штампано слово Жж                                                               | обрада     |
|                               | 60. | Глас и штампано слово Чч                                                               | обрада     |
|                               | 61. | Глас и штампано слово Ћћ                                                               | обрада     |
|                               | 62. | Читање и писање научених слова                                                         | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 63. | <i>Први дан у школи</i> , Бора Ољачић, драмски текст                                   | обрада     |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 64. | Глас и штампано слово Фф                                                               | обрада     |
|                               | 65. | Глас и штампано слово Цц                                                               | обрада     |
|                               | 66. | Читање и писање научених слова                                                         | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 67. | <i>Није лако бити дете</i> , Драгомир Ђорђевић                                         | обрада     |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 68. | Глас и штампано слово Џџ                                                               | обрада     |
|                               | 69. | Глас и штампано слово Ћђ                                                               | обрада     |
|                               | 70. | Читање и писање научених слова                                                         | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 71. | <i>Деца су украс света</i> , Љубивоје Ршумовић                                         | обрада     |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 72. | Научили смо азбуку                                                                     | утврђивање |
|                               | 73. | Хвала Вуку за азбуку                                                                   | обрада     |
|                               | 74. | Изговор и писање гласова Ч, Ћ, Ђ, Џ, Р, Ј, Љ                                           | утврђивање |
| ЈЕЗИК                         | 75. | Велико слово у писању личних имена и презимена. Правилно потписивање (име, па презиме) | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                               |     |                                            |               |
|-------------------------------|-----|--------------------------------------------|---------------|
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 76. | Читамо и пишемо штампаним словима          | провера знања |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 77. | <i>Зимска песма</i> , Јован Јовановић Змај | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА            | 78. | Језичке игре                               | утврђивање    |
|                               | 79. | Новогодишња прича у сликама                | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 80. | <i>Срећна Нова година</i> , Душан Радовић  | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА            | 81. | Моје новогодишње жеље, писмено изражавање  | обрада        |
|                               | 82. | Писање новогодишње честитке                | утврђивање    |
|                               | 83. | Новогодишњи час, језичке игре              | утврђивање    |
|                               | 84. | Новогодишњи празници, говорна вежба        | утврђивање    |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 85. | Читање и писање                            | утврђивање    |
|                               | 86. | Глас и писано слово Аа                     | обрада        |
|                               | 87. | Глас и писано слово Мм                     | обрада        |
|                               | 88. | Гласови и писана слова Аа, Мм              | утврђивање    |
|                               | 89. | Глас и писано слово Ии                     | обрада        |
|                               | 90. | Глас и писано слово Тт                     | обрада        |
|                               | 91. | Читање и писање научених писаних слова     | утврђивање    |
|                               | 92. | Глас и писано слово Оо                     | обрада        |
|                               | 93. | Глас и писано слово Сс                     | обрада        |
|                               | 94. | Читање и писање научених писаних слова     | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 95. | <i>Свети Сава и ђаци</i> , Народна прича   | обрада        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                               |      |                                                                      |            |
|-------------------------------|------|----------------------------------------------------------------------|------------|
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 96.  | Занимљиви текстови из енциклопедија и часописа за децу о Светом Сави | утврђивање |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 97.  | Читање с разумевањем и писање кратког штампаног текста по диктату    | утврђивање |
|                               | 98.  | Научили смо у првом полугодишту                                      | утврђивање |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА            | 99.  | Мој први распуст, говорна вежба                                      | обрада     |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 100. | Глас и писано слово Нн                                               | обрада     |
|                               | 101. | Глас и писано слово Ее                                               | обрада     |
|                               | 102. | Читање и писање научених писаних слова                               | утврђивање |
|                               | 103. | Глас и писано слово Рр                                               | обрада     |
|                               | 104. | Глас и писано слово Јј                                               | обрада     |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 105. | <i>Зна он унапред</i> , Гвидо Тартаља                                | обрада     |
|                               | 106. | <i>Зна он унапред</i> , Гвидо Тартаља, драматизација                 | утврђивање |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 107. | Глас и писано слово Уу                                               | обрада     |
|                               | 108. | Глас и писано слово Шш                                               | обрада     |
|                               | 109. | Читање и писање научених писаних слова                               | утврђивање |
|                               | 110. | Глас и писано слово Лл                                               | обрада     |
|                               | 111. | Глас и писано слово Љљ                                               | обрада     |
|                               | 112. | Глас и писано слово Зз                                               | обрада     |
|                               | 113. | Глас и писано слово Вв                                               | обрада     |
|                               | 114. | Читање и писање научених писаних слова                               | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                               |      |                                                                                 |            |
|-------------------------------|------|---------------------------------------------------------------------------------|------------|
| ЈЕЗИК                         | 115. | Велико слово у писању једночланих имена насеља                                  | обрада     |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 116. | Глас и писано слово Гг                                                          | обрада     |
|                               | 117. | Глас и писано слово Пп                                                          | обрада     |
|                               | 118. | Глас и писано слово Кк                                                          | обрада     |
|                               | 119. | Глас и штампано слово Дд                                                        | обрада     |
|                               | 120. | Читање и писање научених писаних слова                                          | утврђивање |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА            | 121. | Састављање приче на основу датих речи                                           | обрада     |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 122. | Глас и писано слово Бб                                                          | обрада     |
|                               | 123. | Глас и писано слово Њњ                                                          | обрада     |
|                               | 124. | Глас и писано слово Хх                                                          | обрада     |
|                               | 125. | Глас и писано слово Жж                                                          | обрада     |
|                               | 126. | Читање и писање научених писаних слова                                          | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 127. | <i>Пролеће</i> , Воја Царић<br>(за ДЗ научити песму о пролећу по збору ученика) | обрада     |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 128. | Глас и писано слово Чч                                                          | обрада     |
|                               | 129. | Глас и писано слово Ћћ                                                          | обрада     |
|                               | 130. | Глас и писано слово Фф                                                          | обрада     |
|                               | 131. | Глас и писано слово Цц                                                          | обрада     |
|                               | 132. | Читање и писање научених писаних слова                                          | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 133. | <i>Јабука</i> , Драган                                                          | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                               |      |                                                                           |                 |
|-------------------------------|------|---------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 134. | Глас и писано слово Џџ                                                    | обрада          |
|                               | 135. | Глас и писано слово Ћћ                                                    | обрада          |
|                               | 136. | Научили смо писана слова ћирилице                                         | утврђивање      |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 137. | <i>Буквар</i> , Милан Шипка                                               | обрада          |
|                               | 138. | <i>Ветар сејач</i> , Мира Алечковић                                       | обрада          |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА            | 139. | Описивање пролећа – говорна вежба                                         | обрада          |
|                               | 140. | Пролеће у мојој улици, парку – писмено изражавање                         | утврђивање      |
|                               | 141. | Рецитовање песме о пролећу по избору ученика                              | утврђивање      |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 142. | <i>Ја сам чудо видео</i> , народна песма                                  | обрада          |
| ЈЕЗИК                         | 143. | Писање назива школе коју ученик похађа, насеља и улице у којој станује    | обрада          |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 144. | <i>Китова беба</i> , Гвидо Тартаља                                        | обрада          |
|                               | 145. | Читање и писање научених писаних слова                                    | провера знања   |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 146. | <i>Тужабаба</i> , Душан Радовић                                           | обрада          |
|                               | 147. | <i>Тужабаба</i> , Душан Радовић – драматизација                           | утврђивање      |
| ЈЕЗИК                         | 148. | Правописна правила                                                        | систематизација |
|                               | 149. | Реченице као обавештење, питање и заповест                                | обрада          |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 150. | <i>Голуб и пчела</i> , народна прича                                      | обрада          |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА            | 151. | <i>Голуб и пчела</i> , народна прича. Препричавање приче по задатом плану | обрада          |
|                               | 152. | Причање по плану: Како сам ја помогао другу                               | утврђивање      |
| ЈЕЗИК                         | 153. | Реченице као обавештење, питање и заповест                                | утврђивање      |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                               |      |                                                                     |               |
|-------------------------------|------|---------------------------------------------------------------------|---------------|
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 154. | <i>Два друга</i> , Лав Николајевић Толстој                          | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА            | 155. | Описивање друга/другарице на основу плана                           | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 156. | <i>Цртанка</i> , Стеван Раичковић                                   | обрада        |
| ПОЧЕТНО<br>ЧИТАЊЕ И<br>ПИСАЊЕ | 157. | Разумевање прочитаног                                               | провера знања |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 158. | <i>У гостима</i> , Десанка Максимовић                               | обрада        |
|                               | 159. | <i>Лисица и гавран</i> , народна басна                              | обрада        |
|                               | 160. | <i>Два јарца, Две козе</i> Доситеј Обрадовић                        | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА            | 161. | Лепо понашање (Бонтон), писмена вежба                               | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 162. | <i>Басне за децу</i> , Езоп – избор                                 | обрада        |
|                               | 163. | <i>Басне за децу</i> , Езоп – избор                                 | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА            | 164. | Препричавање басне по избору ученика                                | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 165. | Занимљиви текстови о животињама из енциклопедија и часописа за децу | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА            | 166. | Мој љубимац, писмено изражавање                                     | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ                    | 167. | <i>ДЛ: Избор песама</i> , Јован Јовановић Змај                      | обрада        |
|                               | 168. | <i>ДЛ: Избор песама</i> , Јован, Јовановић Змај                     | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА            | 169. | Богаћење речника                                                    | утврђивање    |
|                               | 170. | Изражајно рецитовање обрађених Змајевих песама                      | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |      |                                                                                                                                                  |                 |
|-----------------|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| КЊИЖЕВНОСТ      | 171. | Неће увек да буде први, Александар Поповић                                                                                                       | обрада          |
|                 | 172. | Јежева кућица, Бранко Ћопић                                                                                                                      | обрада          |
|                 | 173. | Јежева кућица, Бранко Ћопић                                                                                                                      | обрада          |
|                 | 174. | Јежева кућица, Бранко Ћопић                                                                                                                      | обрада          |
|                 | 175. | Јежева кућица, Бранко Ћопић                                                                                                                      | обрада          |
|                 | 176. | Значајне личности српског језика, књижевности и културе (систематизација) Свети Сава/Вук Карацић/Доситеј Обрадовић/Ј. Ј. Змај/Десанка Максимовић | обрада          |
| ЈЕЗИК           | 177. | Употреба великог слова                                                                                                                           | провера знања   |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 178. | У првом разреду сам био/ла срећан/на, говорна вежба                                                                                              | утврђивање      |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 179. | Омиљене песме и приче – изражајно читање и казивање по избору ученика                                                                            | утврђивање      |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 180. | Научили смо у првом разреду                                                                                                                      | систематизација |

**СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

**Напомене:** Због природе предмета наставне јединице су дате према комуникативним функцијама (КФ) које су дате у програму наставе и учења за наведене разреде. Наставници ће комуникативне функције сместити у одговарајући контекст и насловљавати наставне јединице у складу са расположивим наставним средствима. Једна иста комуникативна функција може више пута бити обрађена, уз различите језичке садржаје, Предложени језички садржаји служе као препорука и могу бити проширивани у складу са расположивим наставним материјалом и контекстом.

| Број часа | Наставна јединица (комуникативне функције) | Тип часа | Препоручени садржаји |
|-----------|--------------------------------------------|----------|----------------------|
|-----------|--------------------------------------------|----------|----------------------|

|    |                                                                                                 |                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. | Упознавање<br>(представљање<br>именом, основни<br>поздрави)                                     | уводни час<br>/ обрада | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца септембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Hi! Hello. Good morning/ afternoon/ evening/ night. Goodbye. Bye. I'm ..., How are you? I'm fine, thank you. What is this? This is...Red, yellow, blue, orange, green... A book, a pen, a pencil, a ruler... It's a blue ruler!</i></p> <p><i>It's short/long/small/big/red... Count to</i></p> <p><i>Let's start. Quiet, please.</i></p> <p><i>Listen to me! Look!</i></p> <p><i>Look at me/the picture!</i></p> <p><i>Sit down. Stand up!</i></p> <p><b>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације.</b></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца октобра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Hello! My name's... I'm.... What's your name? This is my friend. His name's/name is... This is Miss Ivona. She's my teacher. Nice to see you. Nice to see you, too.</i></p> <p><i>Look at me! Come in! Sit down. This is my bal / car / teddy bear... That is your pen. Here you are. Thank you. It's a blue ruler.</i></p> <p><i>How many? Two yellow bananas/ three blue and four orange balloons.</i></p> <p><i>Come and play with me. OK.</i></p> <p>Личне заменице у функцији субјекта</p> |
| 2. | Представљање<br>именом и основни<br>поздрави                                                    | обрада и<br>утврђивање |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 3. | Разумевање и<br>давање<br>једноставних<br>упутстава и<br>налога<br>(комуникација у<br>учионици) | обрада и<br>утврђивање |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 4. | Именовање<br>предмета<br>(школског<br>прибора)                                                  | обрада                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 5. | Именовање<br>предмета<br>(школског<br>прибора)                                                  | утврђивање             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 6. | Именовање боја и<br>давање кратких<br>усмених описа<br>предмета)                                | обрада                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 7. | Именовање боја и<br>давање кратких                                                              | утврђивање             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|     |                                                                                                                                              |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | усмених описа предмета                                                                                                                       |                                | – <i>I, you ...</i><br>Присвојни                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 8.  | Бројање до 10                                                                                                                                | обрада                         | придеви                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 9.  | Успостављање контакта при сусрету (са наставником, вршњаком), реаговање на налоге, именовање и давање основних описа предмета, бројање до 10 | обнављање и утврђивање градива | – <i>tu, your...</i><br>Показне заменице<br>– <i>this, that</i><br>Бројеви до 10.<br><br>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе <b>је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила</b> , тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације.<br><br><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца новембра и које би ученици требало да усвоје:</b><br><br>Речи којима се именују боје и облици – <i>blue, green, orange, red, yellow, circle, triangle, square, rectangle;</i> |
| 10. | Поздрављање; комуникација у учионици; именовање и кратко описивање предмета; основне боје.                                                   | обрада                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 11. | Именовање и кратко описивање бића и предмета (школски прибор и омиљене играчке); основне боје; бројеви до 10.                                | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

|     |                                                                                                                |                     |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| 12. | Именовање и кратко описивање бића и предмета, (школски прибор и омиљене играчке); основне боје; бројеви до 10. | обрада и утврђивање |
| 13. | Давање и тражење основних информација о себи и другима; изражавање припадања и не припадања.                   | обрада и утврђивање |
| 14. | Давање и тражење основних информација о себи и другима; изражавање припадања и не припадања.                   | утврђивање          |
| 15. | Разумевање и давање једноставних упутстава и налога; захваљивање.                                              | обрада и утврђивање |
| 16. | Разумевање и давање једноставних                                                                               | обрада              |

|     |                                                                                                                                                                                                       |                                         |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|
|     | упутстава и<br>налога;<br>захваљивање.                                                                                                                                                                |                                         |
| 17. | Позив и<br>реаговање на<br>позив за учешће<br>у заједничкој<br>активности.                                                                                                                            | обрада и<br>утврђивање                  |
| 18. | Позив и<br>реаговање на<br>позив за учешће<br>у заједничкој<br>активности.                                                                                                                            | утврђивање                              |
| 19. | Давање и тражење<br>основних<br>информација о<br>себи и другима;<br>изражавање<br>припадања и не<br>припадања;<br>препознавање и<br>описивање бића и<br>предмета; бројеви<br>до 10 и основне<br>боје. | обнављање<br>и<br>утврђивање<br>градива |
| 20. | Препознавање и<br>именовање боја и<br>облика                                                                                                                                                          | обрада                                  |

|     |                                                                                                           |                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 21. | Описивање предмета; основне боје и облици; изражавање припадања/ не припадања; бројеви до 10              | обрада и утврђивање | <p><i>What colour is it / this? It's (yellow). It's a (blue) (triangle). How many (squares)? (Five) squares. How many balls? 10 balls.</i></p> <p>Личне заменице у функцији субјекта</p> <p>– <i>I, you ...</i></p> <p>Присвојни</p>                                                                                                                                                                   |
| 22. | Описивање предмета и изражавање количине                                                                  | утврђивање          | <p>придеви</p> <p>– <i>my, your...</i></p> <p>Показне</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 23. | Размењивање информација које се односе на описе предмета и количине најједноставнијим језичким средствима | обрада и утврђивање | <p>заменице</p> <p>– <i>this, that</i></p> <p>Бројеви до 10.</p> <p>Питања са <i>What / Who /How (old) / How many</i></p> <p>Императив</p> <p>Множина именица</p>                                                                                                                                                                                                                                      |
| 24. | Размењивање информација које се односе на описе предмета и количине најједноставнијим језичким средствима | утврђивање          | <p>Основне боје</p> <p><b>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила,</b> тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације.</p> |
| 25. | Уочавање сличности и разлика у начину                                                                     | обрада и утврђивање | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца децембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|     |                                                                                                                                  |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | забаве у циљној култури и код нас                                                                                                |                                | <i>Речи којима се именују домаће животиње и појмови у вези са сеоским домаћинством – duck, goat, donkey, field, flower, sun...;</i>                                                                                                                                                                                                                 |
| 26. | Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности                                                                    | обрада                         | <i>Come to my party. Cool! Super! Great! OK. All right.<br/>Thank you/Thank you, Maria/ Thanks. You're welcome.<br/>Father Christmas, present, cracker, Christmas stocking, Merry Christmas;<br/>Сличности и разлике у начину прославе Божића код нас и у ВБ;</i>                                                                                   |
| 27. | Утврђивање градива                                                                                                               | обнављање и утврђивање градива | <i>We wish you a Merry Christmas<br/>Личне заменице у функцији субјекта<br/>– I, you ...</i>                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 28. | Именовање и кратко описивање бића и предмета, омиљених играчака; основне боје; изражавање припадања/ не припадања; бројеви до 10 | обрада                         | <i>Присвојни<br/>придеви<br/>– my, your...<br/>Показне<br/>заменице<br/>– this, that<br/>Бројеви до 10.</i>                                                                                                                                                                                                                                         |
| 29. | Именовање и кратко описивање бића и предмета; основне боје; изражавање припадања/ не припадања; бројеви до 10                    | утврђивање                     | <i>Питања са What / Who /How (old) / How many<br/>Императив<br/>Множина именица<br/><br/>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама</i> |



|     |                                                                                                         |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 30. | Описивање живих бића, места и појава                                                                    | обрада     | <p>у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације.</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца јануара и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>jumper, shirt, shorts, skirt, socks, trousers;</i></p> |
| 31. | Описивање живих бића, места и појава                                                                    | утврђивање |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 32. | Описивање живих бића, места и појава и уочавање сличности и разлика у начину живота;                    | обрада     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 33. | Описивање живих бића, места и појава и уочавање сличности и разлика у начину живота                     | утврђивање |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 34. | Разумевање и давање једноставних упутстава и налога; изражавање припадања/ не припадања; бројеви до 10; | обрада     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                         |                                         |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|
|     | основне боје;<br>позив и реаговање<br>на позив за<br>учешће у<br>заједничкој<br>активности;<br>честитање<br>празника                                                                                                                                    |                                         |
| 35. | Разумевање и<br>давање<br>једноставних<br>упутстава и<br>налога;<br>изражавање<br>припадања/ не<br>припадања;<br>бројеви до 10;<br>основне боје;<br>позив и реаговање<br>на позив за<br>учешће у<br>заједничкој<br>активности;<br>честитање<br>празника | утврђивање                              |
| 36. | Утврђивање<br>градива                                                                                                                                                                                                                                   | обнављање<br>и<br>утврђивање<br>градива |
| 37. | Утврђивање<br>градива                                                                                                                                                                                                                                   | обнављање<br>и                          |

|     |                                                                                                                                    | утврђивање<br>градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 38. | Именовање и кратко описивање предмета (делова одеће); основне боје; изражавање припадања/ не припадања;                            | обрада                | <p><i>What colour is it/are they? It's/They're...</i></p> <p><i>Recognizing parts of a whole</i></p> <p>Личне заменице у функцији субјекта</p> <p>– <i>I, you ...</i></p> <p>Присвојни</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 39. | Именовање и кратко описивање предмета (делова одеће); основне боје; изражавање припадања/ не припадања;                            | утврђивање            | <p>придеви</p> <p>– <i>my, your...</i></p> <p>Показне</p> <p>заменице</p> <p>– <i>this, that</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 40. | Уочавање сличности и разлика у начину одевања у циљној култури и код нас; описивање предмета најједноставнијим језичким средствима | обрада                | <p>Бројеви до 10.</p> <p>Питања са <i>What / Who /How (old) / How many</i></p> <p>Императив</p> <p>Множина именица</p> <p>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе <b>растерећен је писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила</b>, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације.</p> |
| 41. | Уочавање сличности и разлика у начину одевања у циљној култури и код нас;                                                          | утврђивање            | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца фебруара и које би ученици требало да усвоје:</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|     |                                                                                                        |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | описивање предмета најједноставнијим језичким средствима                                               |                                | <p><i>jumper, shirt, shorts, skirt, socks, trousers...</i></p> <p><i>What colour is it/are they? It's/They're...</i></p> <p><i>Recognizing parts of a whole</i></p> <p><i>Talking about clothes</i></p>                                                                                                                                                                                                                           |
| 42. | Утврђивање градива                                                                                     | обнављање и утврђивање градива | <p><i>My jumper is green. My shoes are blue.</i></p> <p><i>This is my jacket. Is that your hat? I've got new mittens. Have you got a scarf?</i></p> <p>Личне заменице у функцији субјекта</p>                                                                                                                                                                                                                                     |
| 43. | Утврђивање градива                                                                                     | обнављање и утврђивање градива | <p>– <i>I, you ...</i></p> <p>Присвојни придеви</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 44. | Именовање и кратко описивање предмета (делова одеће); основне боје; изражавање припадања/ не припадања | обрада и утврђивање            | <p>– <i>my, your...</i></p> <p>Показне заменице</p> <p>– <i>this, that</i></p> <p>Бројеви до 10</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 45. | Именовање и кратко описивање предмета (делова одеће); основне боје; изражавање припадања/ не припадања | утврђивање                     | <p><i>Have got</i> за изражавање припадања / поседовања</p> <p>Питања са <i>What / Who /How (old) / How many</i></p> <p>Императив</p> <p>Множина именица</p> <p><b>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама</b></p> |
| 46. | Уочавање сличности и разлика у начину                                                                  | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

|     |                                                                                                                                     |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | одевања у циљној култури и код нас; описивање предмета најједноставнијим језичким средствима                                        |                                | у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације.<br><br><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца марта и које би ученици требало да усвоје:</b><br><br><i>Talking about parts of the body:</i><br><br><i>head, ears, eyes, arms, hands, fingers, legs, knees, feet, toes...</i> |
| 47. | Описивање предмета најједноставнијим језичким средствима и уочавање сличности и разлика у начину одевања у циљној култури и код нас | обнављање и утврђивање градива | <i>I've got one head / two arms / ten fingers...</i><br><br><i>I've got black hair and blue eyes.</i>                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 48. | Описивање живих бића; препознавање и именовање делова тела                                                                          | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 49. | Описивање живих бића; препознавање и именовање делова тела                                                                          | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 50. | Описивање себе најједноставнијим језичким средствима                                                                                | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

|     |                                                                                              |                                |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|
| 51. | Описивање себе најједноставнијим језичким средствима                                         | обнављање и утврђивање градива |
| 52. | Разумевање спољног изгледа других и описивање себе најједноставнијим језичким средствима     | обрада и утврђивање            |
| 53. | Разумевање спољног изгледа других и описивање себе најједноставнијим језичким средствима     | утврђивање                     |
| 54. | Давање кратких усмених описа о спољном изгледу и осталим најједноставнијим карактеристикама; | обрада и утврђивање            |
| 55. | Давање кратких усмених описа о спољном изгледу и осталим најједноставнијим карактеристикама  | утврђивање                     |

|     |                                                                                                                |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 56. | Утврђивање градива                                                                                             | обнављање и утврђивање градива | Личне заменице у функцији субјекта<br>– <i>I, you</i> ...<br>Присвојни                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 57. | Утврђивање градива                                                                                             | обнављање и утврђивање градива | придеви<br>– <i>my, your...</i><br>Показне                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| 58. | Описивање живих бића;<br>представљање чланова породице и веза унутар породице                                  | обрада и утврђивање            | заменице<br>– <i>this, that</i><br>Бројеви до 10<br>Питања са <i>What / Who /How (old) / How many</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 59. | Описивање живих бића;<br>представљање чланова породице и веза унутар породице                                  | утврђивање                     | Императив<br>Множина именица<br>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе <b>растерећен је писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила</b> , тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације. |
| 60. | Представљање чланова породице;<br>уочавање сличности и разлика у породичним везама између наше и циљне културе | обрада и утврђивање            | <b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца априла и које би ученици требало да усвоје:</b><br>Изрази и речи које се односе на Ускрс – <i>bunny, daffodil, Easter egg, chocolate egg, chick, Happy Easter;</i><br><i>Do the bunny hop;</i><br><i>baby, brother, sister, dad, mum, grandma, grandpa, ,family;</i>                                                                               |

|     |                                                                                                             |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 61. | Представљање чланова породице; уочавање сличности и разлика у породичним везама између наше и циљне културе | утврђивање                     | <p><i>Who's this? It's (my aunt). He's /She's ... You're ... They're... We're ... This is my /your ... Clean up. Let's work together. Come and play with me! Come to my birthday party.</i></p> <p>Личне заменице у функцији субјекта</p> <p>– <i>I, you ...</i></p> <p>Присвојни придеви</p> <p>– <i>my, your...</i></p>                                                                                                                                                           |
| 62. | Честитање празника; позив и реаговање на позив у заједничкој активности                                     | обрада и утврђивање            | <p>Показне заменице</p> <p>– <i>this, that</i></p> <p>Бројеви до 10.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 63. | Честитање празника; позив и реаговање на позив у заједничкој активности                                     | утврђивање                     | <p>Питања са <i>What / Who /How (old) / How many</i></p> <p>Императив</p> <p>Множина именица</p> <p><b>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације.</b></p> |
| 64. | Утврђивање градива                                                                                          | обнављање и утврђивање градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 65. | Изражавање допадања/ не допадања једноставним језичким                                                      | обрада и утврђивање            | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца маја и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Talk about food...</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |



|     |                                                                                                                                                                            |                        |                                                                                                                                                                           |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | средствима;<br>исказивање осета<br>и осећања                                                                                                                               |                        | <i>banana, biscuit, carrot, orange, sandwich, sweet, tomato, cake;</i><br><i>Let's celebrate!</i><br><i>Happy birthday to you / me;</i>                                   |
| 66. | Изражавање<br>допадања/ не<br>допадања<br>једноставним<br>језичким<br>средствима;<br>тражење и давање<br>мишљења у вези<br>са допадањем /<br>недопадањем                   | обрада и<br>утврђивање | <i>I / We like / don't like;</i><br><i>I'm (hungry). Are you (cold)? Yes, I am. No, I'm not.</i><br><i>cold, happy, hot, hungry, sad, scared, shy, sleepy, thirsty...</i> |
| 67. | Честитање,<br>упућивање<br>честитки и<br>реаговање на<br>упућене честитке;<br>описивање<br>догађаја (прославе<br>рођендана)<br>најједноставнијим<br>језичким<br>средствима | утврђивање             |                                                                                                                                                                           |
| 68. | Описивање<br>биљака<br>најједноставнијим<br>језичким<br>средствима                                                                                                         | обрада и<br>утврђивање |                                                                                                                                                                           |
| 69. | Утврђивање<br>градива                                                                                                                                                      | обнављање<br>и         |                                                                                                                                                                           |

|     |                                                                                                                                                                                       |                                         |                                                                                                                                                                                    |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                                                                       | утврђивање<br>градива                   |                                                                                                                                                                                    |
| 70. | Исказивање<br>положаја у<br>простору                                                                                                                                                  | обрада и<br>утврђивање                  |                                                                                                                                                                                    |
| 71. | Разумевање<br>једноставних<br>обавештења о<br>положају у<br>простору и<br>реаговање на њих;<br>тражење и<br>пружање кратких<br>једноставних<br>обавештења о<br>положају у<br>простору | обрада и<br>утврђивање                  |                                                                                                                                                                                    |
| 72. | Утврђивање<br>градива                                                                                                                                                                 | обнављање<br>и<br>утврђивање<br>градива |                                                                                                                                                                                    |
|     |                                                                                                                                                                                       |                                         | <p><i>It's green/thin...</i></p> <p><i>jar, paper tissue, plant, bean...</i></p> <p>Личне заменице у функцији субјекта</p> <p>– <i>I, you</i> ...</p> <p>Присвојни<br/>придеви</p> |

|  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  | <p>– <i>my, your...</i></p> <p>Показне</p> <p>заменице</p> <p>– <i>this, that</i></p> <p>Бројеви до 10.</p> <p>Питања са <i>What / Who /How (old) / How many</i></p> <p>Императив</p> <p>Множина именица</p> <p><b>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације.</b></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца јуна и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Talk about my room</i></p> <p><i>bed, blanket, pillow, rug, shelf...</i></p> <p><i>Where is it? It's in/on/under...</i></p> <p>– <i>кратку причу која се односи на тему.</i></p> <p>Личне заменице у функцији субјекта</p> <p>– <i>I, you ...</i></p> <p>Присвојни</p> <p>придеви</p> <p>– <i>my, your...</i></p> |
|--|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--|--|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  | <p>Показне<br/>заменице<br/>– <i>this, that</i><br/>Бројеви до 10.<br/>Питања са <i>Where/ What / Who /How (old) / How many</i><br/>Множина именица<br/>Предлози за место – <i>in, on, under</i><br/><br/>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе <b>је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила</b>, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације.</p> |
|--|--|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### МАТЕМАТИКА

| Тема       | Број часа | Наставна јединица                                                                      | Тип часа   |
|------------|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| ГЕОМЕТРИЈА | 1.        | Уводни час – упознавање с предметом, уџбеником, прибором. <b>Договор о начину рада</b> | обрада     |
|            | 2.        | Горе, доле, испод, изнад, испред, иза, између; Лево, десно                             | обрада     |
|            | 3.        | Горе, доле, испод, изнад, испред, иза, између; Лево, десно                             | утврђивање |
|            | 4.        | Напред, назад, нагоре, надоле, налево, надесно                                         | обрада     |
|            | 5.        | Напред, назад, нагоре, надоле, налево, надесно                                         | утврђивање |
|            | 6.        | Са исте стране, са супротних страна; Усправно и водоравно                              | обрада     |
|            | 7.        | Геометријска тела                                                                      | обрада     |
|            | 8.        | Геометријска тела                                                                      | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|         |     |                                                              |               |
|---------|-----|--------------------------------------------------------------|---------------|
|         | 9.  | Предмети облика круга, правоугаоника, квадрата и троугла     | обрада        |
|         | 10. | Предмети облика круга, правоугаоника, квадрата и троугла     | утврђивање    |
|         | 11. | Предмети у простору и односи међу њима                       | провера знања |
|         | 12. | У, на, ван                                                   | обрада        |
|         | 13. | Праве, криве и изломљене линије; Отворене и затворене линије | обрада        |
|         | 14. | Праве, криве и изломљене линије; Отворене и затворене линије | утврђивање    |
|         | 15. | Тачка. Спајање тачака правим и кривим линијама               | обрада        |
|         | 16. | Тачка. Спајање тачака правим и кривим линијама               | утврђивање    |
|         | 17. | Дуж, цртање дужи                                             | обрада        |
|         | 18. | Линија и област                                              | утврђивање    |
|         | 19. | Линија и област                                              | утврђивање    |
|         | 20. | Линија и област                                              | утврђивање    |
|         | 21. | Предмети истих и различитих облика и боја                    | обрада        |
|         | 22. | Предмети истих и различитих облика и боја                    | утврђивање    |
|         | 23. | Поређење по висини и дужини                                  | обрада        |
|         | 24. | Поређење предмета по ширини                                  | обрада        |
|         | 25. | Поређење по висини и дужини; Поређење предмета по ширини     | утврђивање    |
|         | 26. | Класификација предмета према својствима                      | утврђивање    |
|         | 27. | Геометрија                                                   | провера знања |
| БРОЈЕВИ | 28. | Скуп, елемент (члан) скупа                                   | обрада        |
|         | 29. | Скуп, елемент (члан) скупа                                   | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                        |            |
|-----|----------------------------------------|------------|
| 30. | Скупови са истим бројем елемената      | обрада     |
| 31. | Скупови са истим бројем елемената      | утврђивање |
| 32. | Скупови са различитим бројем елемената | обрада     |
| 33. | Скупови са различитим бројем елемената | утврђивање |
| 34. | Бројање                                | обрада     |
| 35. | Бројање                                | утврђивање |
| 36. | Скупови и бројање                      | утврђивање |
| 37. | Скупови и бројање                      | утврђивање |
| 38. | Број 1                                 | обрада     |
| 39. | Број 1                                 | утврђивање |
| 40. | Број 2                                 | обрада     |
| 41. | Број 2                                 | утврђивање |
| 42. | Број 3                                 | обрада     |
| 43. | Број 3                                 | утврђивање |
| 44. | Бројеви 1, 2, 3                        | утврђивање |
| 45. | Број 4                                 | обрада     |
| 46. | Број 4                                 | утврђивање |
| 47. | Број 5                                 | обрада     |
| 48. | Број 5                                 | утврђивање |
| 49. | Бројеви 4 и 5                          | утврђивање |
| 50. | Бројеви 1, 2, 3, 4 и 5                 | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |     |                                          |               |
|--|-----|------------------------------------------|---------------|
|  | 51. | Бројеви 1, 2, 3, 4 и 5                   | провера знања |
|  | 52. | Знаци < (мање) и > (веће)                | обрада        |
|  | 53. | Знаци < (мање) и > (веће)                | утврђивање    |
|  | 54. | Знак плус, знак минус и знак једнако     | обрада        |
|  | 55. | Знак плус, знак минус и знак једнако     | утврђивање    |
|  | 56. | Сабирање – сабирци и збир                | обрада        |
|  | 57. | Сабирање – сабирци и збир                | утврђивање    |
|  | 58. | Одузимање – умањеник, умањилац и разлика | обрада        |
|  | 59. | Одузимање – умањеник, умањилац и разлика | утврђивање    |
|  | 60. | Сабирање и одузимање                     | утврђивање    |
|  | 61. | Нула                                     | обрада        |
|  | 62. | Нула                                     | утврђивање    |
|  | 63. | Број 6                                   | обрада        |
|  | 64. | Број 6                                   | утврђивање    |
|  | 65. | Број 7                                   | обрада        |
|  | 66. | Број 7                                   | утврђивање    |
|  | 67. | Бројеви 6 и 7                            | утврђивање    |
|  | 68. | Број 8                                   | обрада        |
|  | 69. | Број 8                                   | утврђивање    |
|  | 70. | Претходник и следбеник                   | обрада        |
|  | 71. | Претходник и следбеник                   | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                          |               |
|-----|----------------------------------------------------------|---------------|
| 72. | Број 9                                                   | обрада        |
| 73. | Број 9                                                   | утврђивање    |
| 74. | Једноцифрени бројеви                                     | обрада        |
| 75. | Једноцифрени бројеви                                     | утврђивање    |
| 76. | Број 10                                                  | обрада        |
| 77. | Број 10                                                  | утврђивање    |
| 78. | Писање и читање бројева од 0 до 10, сабирање и одузимање | утврђивање    |
| 79. | Писање и читање бројева од 0 до 10, сабирање и одузимање | провера знања |
| 80. | Десетица и јединице                                      | обрада        |
| 81. | Десетица и јединице                                      | утврђивање    |
| 82. | Бројевна права                                           | обрада        |
| 83. | Бројевна права                                           | утврђивање    |
| 84. | Редни бројеви                                            | обрада        |
| 85. | Редни бројеви                                            | утврђивање    |
| 86. | Десетица и јединице, бројевна права, редни бројеви       | утврђивање    |
| 87. | Замена места сабирака                                    | обрада        |
| 88. | Замена места сабирака                                    | утврђивање    |
| 89. | Здруживање сабирака                                      | обрада        |
| 90. | Здруживање сабирака                                      | утврђивање    |
| 91. | Замена места и здруживање сабирака                       | утврђивање    |
| 92. | Веза сабирања и одузимања                                | обрада        |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                            |               |
|------|------------------------------------------------------------|---------------|
| 93.  | Веза сабирања и одузимања                                  | утврђивање    |
| 94.  | За толико већи број                                        | обрада        |
| 95.  | За толико већи број                                        | утврђивање    |
| 96.  | За толико мањи број                                        | обрада        |
| 97.  | За толико мањи број                                        | утврђивање    |
| 98.  | Сабирање и одузимање                                       | утврђивање    |
| 99.  | Одређивање непознатог броја                                | обрада        |
| 100. | Одређивање непознатог броја                                | утврђивање    |
| 101. | Својства сабирања и одузимања, одређивање непознатог броја | утврђивање    |
| 102. | Својства сабирања и одузимања, одређивање непознатог броја | провера знања |
| 103. | Бројеви 11, 12, 13, 14 и 15                                | обрада        |
| 104. | Бројеви 11, 12, 13, 14 и 15                                |               |
| 105. | Бројеви 16, 17, 18, 19 и 20                                | обрада        |
| 106. | Бројеви 16, 17, 18, 19 и 20                                | утврђивање    |
| 107. | Бројеви од 11 до 20                                        | утврђивање    |
| 108. | Двоцифрени бројеви                                         | обрада        |
| 109. | Двоцифрени бројеви                                         | утврђивање    |
| 110. | Прва и друга десетица                                      | обрада        |
| 111. | Прва и друга десетица                                      | утврђивање    |
| 112. | Парни и непарни бројеви                                    | обрада        |
| 113. | Парни и непарни бројеви                                    | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |      |                                                          |               |
|--|------|----------------------------------------------------------|---------------|
|  | 114. | Бројеви друге десетице, парни и непарни бројеви          | утврђивање    |
|  | 115. | Бројеви друге десетице, парни и непарни бројеви          | провера знања |
|  | 116. | Сабирање и одузимање бројева ( $10 + 3$ , $13 - 3$ )     | обрада        |
|  | 117. | Сабирање и одузимање бројева ( $10 + 3$ , $13 - 3$ )     | утврђивање    |
|  | 118. | Сабирање бројева ( $13 + 2$ )                            | обрада        |
|  | 119. | Сабирање бројева ( $13 + 2$ )                            | утврђивање    |
|  | 120. | Одузимање бројева ( $18 - 5$ )                           | обрада        |
|  | 121. | Одузимање бројева ( $18 - 5$ )                           | утврђивање    |
|  | 122. | Сабирање и одузимање                                     | утврђивање    |
|  | 123. | Одузимање бројева ( $17 - 10$ , $17 - 12$ ) (обрада)     | обрада        |
|  | 124. | Одузимање бројева ( $17 - 10$ , $17 - 12$ ) (утврђивање) | утврђивање    |
|  | 125. | Сабирање бројева ( $7 + 5$ )                             | обрада        |
|  | 126. | Сабирање бројева ( $7 + 5$ )                             | утврђивање    |
|  | 127. | Одузимање бројева ( $12 - 5$ )                           | обрада        |
|  | 128. | Одузимање бројева ( $12 - 5$ )                           | утврђивање    |
|  | 129. | Сабирање и одузимање                                     | утврђивање    |
|  | 130. | Сабирање и одузимање                                     | утврђивање    |
|  | 131. | Сабирање и одузимање                                     | утврђивање    |
|  | 132. | Сабирање и одузимање                                     | провера знања |
|  | 133. | Десетице прве стотине, упоређивање десетица              | обрада        |
|  | 134. | Десетице прве стотине, упоређивање десетица              | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                 |               |
|------|-----------------------------------------------------------------|---------------|
| 135. | Сабирање и одузимање десетица                                   | обрада        |
| 136. | Сабирање и одузимање десетица                                   | утврђивање    |
| 137. | Бројеви прве стотине                                            | обрада        |
| 138. | Бројеви прве стотине                                            | утврђивање    |
| 139. | Упоредивање бројева прве стотине                                | обрада        |
| 140. | Упоредивање бројева прве стотине                                | утврђивање    |
| 141. | Сабирање и одузимање десетица, упоређивање бројева прве стотине | утврђивање    |
| 142. | Сабирање и одузимање десетица, упоређивање бројева прве стотине | провера знања |
| 143. | Сабирање бројева $(20 + 4)$                                     | обрада        |
| 144. | Сабирање бројева $(20 + 4)$                                     | утврђивање    |
| 145. | Сабирање бројева $(32 + 5)$                                     | обрада        |
| 146. | Сабирање бројева $(32 + 5)$                                     | утврђивање    |
| 147. | Одузимање бројева $(36 - 6)$                                    | обрада        |
| 148. | Одузимање бројева $(36 - 6)$                                    | утврђивање    |
| 149. | Одузимање бројева $(48 - 5)$                                    | обрада        |
| 150. | Одузимање бројева $(48 - 5)$                                    | утврђивање    |
| 151. | Сабирање и одузимање                                            | утврђивање    |
| 152. | Сабирање бројева $(46 + 30)$                                    | обрада        |
| 153. | Сабирање бројева $(46 + 30)$                                    | утврђивање    |
| 154. | Сабирање бројева $(64 + 23)$                                    | обрада        |
| 155. | Сабирање бројева $(64 + 23)$                                    | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                             |      |                                        |               |
|---------------------------------------------|------|----------------------------------------|---------------|
|                                             | 156. | Одузимање бројева (68 – 40)            | обрада        |
|                                             | 157. | Одузимање бројева (68 – 40)            | утврђивање    |
|                                             | 158. | Одузимање бројева (76 – 24)            | обрада        |
|                                             | 159. | Одузимање бројева (76 – 24)            | утврђивање    |
|                                             | 160. | Сабирање и одузимање бројева до 100    | утврђивање    |
|                                             | 161. | Сабирање и одузимање бројева до 100    | утврђивање    |
|                                             | 162. | Сабирање бројева (46 + 14)             | обрада        |
|                                             | 163. | Сабирање бројева (46+14)               | утврђивање    |
|                                             | 164. | Сабирање и одузимање бројева до 100    | утврђивање    |
|                                             | 165. | Сабирање и одузимање бројева до 100    | утврђивање    |
|                                             | 166. | Сабирање и одузимање бројева до 100    | утврђивање    |
|                                             | 167. | Сабирање и одузимање бројева до 100    | провера знања |
| МЕРЕЊЕ И<br>МЕРЕ                            | 168. | Мерење дужине                          | обрада        |
|                                             | 169. | Мерење дужине                          | утврђивање    |
|                                             | 170. | Новац                                  | обрада        |
|                                             | 171. | Новац                                  | утврђивање    |
|                                             | 172. | Новац и мерење дужине                  | утврђивање    |
|                                             | 173. | Новац и мерење дужине                  | провера знања |
| ПОЛОЖАЈ,<br>ВЕЛИЧИНА<br>И ОБЛИК<br>ПРЕДМЕТА | 174. | Предмети у простору и односи међу њима | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|         |      |                             |                             |
|---------|------|-----------------------------|-----------------------------|
| ЛИНИЈЕ  | 175. | Линија и област             | утврђивање                  |
| БРОЈЕВИ | 176. | Природни бројеви до 100     | утврђивање                  |
|         | 177. | Природни бројеви до 100     | утврђивање                  |
|         | 178. | Годишња провера знања       | провера знања               |
|         | 179. | Научили смо у првом разреду | систематизација             |
|         | 180. | Научили смо у првом разреду | Научили смо у првом разреду |

**СВЕТ ОКО НАС**

| Тема                                    | Број часа | Наставна јединица                                                                      | Тип часа                      |
|-----------------------------------------|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| ПОРОДИЧНИ ДОМ,<br>ШКОЛА                 | 1.        | Уводни час – упознавање с предметом, уџбеником, прибором. <b>Договор о начину рада</b> | обрада                        |
|                                         | 2.        | Школа                                                                                  | обрада                        |
|                                         | 3.        | Школа                                                                                  | утврђивање                    |
|                                         | 4.        | Правила понашања у школи                                                               | обрада                        |
|                                         | 5.        | Од куће до школе                                                                       | обрада                        |
|                                         | 6.        | Од куће до школе                                                                       | утврђивање                    |
| ОРИЈЕНТАЦИЈА У<br>ПРОСТОРУ И<br>ВРЕМЕНУ | 7.        | Сналажење у простору                                                                   | обрада                        |
|                                         | 8.        | Сналажење у простору                                                                   | утврђивање                    |
| ПОРОДИЧНИ ДОМ,<br>ШКОЛА                 | 9.        | Школа                                                                                  | систематизација/провера знања |
| ЗДРАВЉЕ И<br>БЕЗБЕДНОСТ                 | 10.       | Живимо у насељу                                                                        | обрада                        |
|                                         | 11.       | У насељу поштујемо правила понашања                                                    | обрада                        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                   |     |                                     |                               |
|-----------------------------------|-----|-------------------------------------|-------------------------------|
|                                   | 12. | У насељу поштујемо правила понашања | утврђивање                    |
|                                   | 13. | Насеље                              | систематизација/провера знања |
| ЈА И ДРУГИ                        | 14. | Имам и показујем осећања            | обрада                        |
|                                   | 15. | Наше основне животне потребе        | обрада                        |
|                                   | 16. | Сличности и разлике међу нама       | обрада                        |
|                                   | 17. | Ја и други                          | утврђивање                    |
| ЗДРАВЉЕ И БЕЗБЕДНОСТ              | 18. | Чувајмо своје здравље               | обрада                        |
|                                   | 19. | Чувајмо своје здравље               | утврђивање                    |
|                                   | 20. | Опасности у кући                    | обрада                        |
|                                   | 21. | Опасности у кући                    | утврђивање                    |
| ПОРОДИЧНИ ДОМ, ШКОЛА              | 22. | Породица                            | обрада                        |
|                                   | 23. | Породица                            | утврђивање                    |
|                                   | 24. | Мој дом                             | обрада                        |
|                                   | 25. | Мој дом                             | утврђивање                    |
|                                   | 26. | Празници и обичаји                  | обрада                        |
|                                   | 27. | Празници и обичаји                  | утврђивање                    |
|                                   | 28. | Ја, породица и дом                  | систематизација/провера знања |
| ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ | 29. | Сналажење у времену                 | обрада                        |
|                                   | 30. | Сналажење у времену                 | утврђивање                    |
|                                   | 31. | Делови дана                         | обрада                        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                      |     |                                 |                               |
|----------------------|-----|---------------------------------|-------------------------------|
|                      | 32. | Делови дана                     | утврђивање                    |
|                      | 33. | Седмица                         | обрада                        |
|                      | 34. | Седмица                         | утврђивање                    |
|                      | 35. | Сналажење у времену             | систематизација/провера знања |
| ЧОВЕК СТВАРА         | 36. | Човек ради и ствара             | обрада                        |
|                      | 37. | Материјали                      | обрада                        |
|                      | 38. | Материјали                      | утврђивање                    |
|                      | 39. | Својства материјала             | обрада                        |
|                      | 40. | Научили смо у првом полугодишту | утврђивање                    |
|                      | 41. | Човек и материјали)             | утврђивање                    |
|                      | 42. | Човек и материјали              | систематизација/провера знања |
| РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ | 43. | Вода                            | обрада                        |
|                      | 44. | Вода у природи                  | утврђивање                    |
|                      | 45. | Ваздух                          | обрада                        |
|                      | 46. | Ваздух око нас                  | утврђивање                    |
|                      | 47. | Земљиште                        | обрада                        |
|                      | 48. | Земљиште                        | утврђивање                    |
|                      | 49. | Сунчева светлост и топлота      | обрада                        |
|                      | 50. | Сунчева светлост и топлота      | утврђивање                    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                      |     |                                   |                               |
|----------------------|-----|-----------------------------------|-------------------------------|
|                      | 51. | Нежива природа                    | систематизација/провера знања |
|                      | 52. | Биљке и животиње                  | обрада                        |
|                      | 53. | Биљке и животиње                  | обрада                        |
|                      | 54. | Биљке и животиње                  | утврђивање                    |
|                      | 55. | Биљке које човек гаји             | обрада                        |
|                      | 56. | Животиње које човек гаји          | обрада                        |
|                      | 57. | Биљке и животиње које човек гаји  | утврђивање                    |
|                      | 58. | Делови тела биљака                | обрада                        |
|                      | 59. | Сличности и разлике између биљака | обрада                        |
|                      | 60. | Биљке                             | утврђивање                    |
|                      | 61. | Делови тела животиња              | обрада                        |
|                      | 62. | Делови тела животиња              | утврђивање                    |
|                      | 63. | Делови тела човека                | обрада                        |
|                      | 64. | Чула човека                       | обрада                        |
|                      | 65. | Човек                             | утврђивање                    |
|                      | 66. | Човек део природе                 | систематизација/провера знања |
| ЗДРАВЉЕ И БЕЗБЕДНОСТ | 67. | Непогоде, опасности               | обрада                        |
|                      | 68. | Непогоде, опасности               | утврђивање                    |
| РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ | 69. | У природи је све повезано         | обрада                        |
|                      | 70. | Чувајмо природу                   | обрада                        |



|     |                             |            |
|-----|-----------------------------|------------|
| 71. | Природа                     | утврђивање |
| 72. | Научили смо у првом разреду | утврђивање |

### МУЗИЧКА КУЛТУРА

| Тема                    | Број часа | Наставна јединица                                                                                 | Тип часа   |
|-------------------------|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 1.        | Упознавање са предметом. Шта ћемо и како радити. Слушање музике: Деца су украс света, Миња Субота | обрада     |
|                         | 2.        | Слушање музике: Шапутање, Н. Херцигоња – Д. Лукић                                                 | обрада     |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 3.        | Музика је свуда око нас                                                                           | утврђивање |
|                         | 4.        | Букварци, Б. Станчић                                                                              | обрада     |
|                         | 5.        | Саобраћајац, Н. Хиба                                                                              | обрада     |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 6.        | Бројалица по избору. Импровизација ритмичког аранжмана.                                           | обрада     |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 7.        | <i>Ја посејам лан</i> , народна песма                                                             | обрада     |
|                         | 8.        | Певамо и играмо из песму <i>Ја посејам лан</i>                                                    | утврђивање |
|                         | 9.        | Све је пошло наопачке, песма                                                                      | обрада     |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 10.       | Слушање и извођење покрета уз <i>Рођенданску песму</i> , непознати аутор                          | обрада     |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 11.       | Извођење покрета уз <i>Рођенданску песму</i> и слушање музике: Учимо да бројимо, Бранко Милићевић | утврђивање |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 12.       | <i>Ивин воз</i> , песма                                                                           | обрада     |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 13.       | Певање песме и креирање покрета уз песму <i>Ивин воз</i>                                          | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |     |                                                                                                                    |            |
|-------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 14. | Слушање композиција <i>Медведова женидба</i> , <i>Л. Димитријевић</i> и <i>Авантуре малог Ју Ју</i>                | утврђивање |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 15. | Ситна је киша падала, народна песма                                                                                | обрада     |
|                         | 16. | Певање песме <i>Ситна је киша падала</i> и ритам кроз игру: <i>Добро јутро, добар дан</i> – Татјана Дробни         | утврђивање |
|                         | 17. | <i>Деда Мраз</i> , обрада песме и слушање композиције Звончићи                                                     | обрада     |
|                         | 18. | <i>Божих, Божић благи дан</i> , народна песма, Бројалица <i>Божих бата</i>                                         | обрада     |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 19. | Слушање и извођење покрета уз песму <i>Пекарчић</i> , Љ. Шкарица                                                   | утврђивање |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 20. | Химна Светом Сави                                                                                                  | обрада     |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 21. | Слушање композиције <i>Јануарске звезде</i> – Миодраг Илић – Бели и певање <i>Химне Светом Сави</i>                | утврђивање |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 22. | Слушање композиције <i>Деца су украс света</i> – Миња Субота и певање песама из првог полугодишта по избору        | утврђивање |
|                         | 23. | <i>На крај села жута кућа</i> , песма                                                                              | обрада     |
|                         | 24. | <i>Моја мама дивно прича</i> , обрада песме и слушање композиције <i>Најлепша мама на свету</i> , Александар Кораћ | обрада     |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 25. | Слушање композиције <i>Најлепша мама на свету</i> , Александар Кораћ и певање песме <i>Моја мама дивно прича</i>   | утврђивање |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 26. | <i>Плива патка преко Саве</i> , свирање на дејјим инструментима                                                    | обрада     |
|                         | 27. | <i>Ишо меда у дућан</i> , бројалица и слушање композиције <i>Заклео се бумбар</i> , Мирко Шоуц                     | обрада     |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 28. | Слушање композиције <i>Заклео се бумбар</i> – Мирко Шоуц и бројалица <i>Ластавица</i>                              | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |     |                                                                                                                                                 |            |
|--------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ | 29. | <i>Боц, боц иглицама</i> , свирање на дејјим инструментима                                                                                      | обрада     |
|                    | 30. | <i>Киша пада</i> , народна песма                                                                                                                | обрада     |
|                    | 31. | Певање песме <i>Киша пада</i> и слушање композиције <i>Ал је леп овај свет</i> , Стеван Ст. Мокрањац и Александар Кораћ                         | утврђивање |
|                    | 32. | <i>Зеј копа репу</i> , Зорислава М. Васиљевић и слушање Ускршње песме по избору                                                                 | обрада     |
|                    | 33. | Певање песме <i>Зеј копа репу</i> и слушање композиције <i>Лептирићу шаренићу</i> , дејја песма                                                 | утврђивање |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ  | 34. | Слушање композиције <i>Ерско коло</i>                                                                                                           | обрада     |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ | 35. | <i>Кад си срећан</i> , обрада дејје песме и слушање композиције <i>Васино коло</i>                                                              | обрада     |
|                    | 36. | Певање песме <i>Авантуре малог Ју Ју</i> и слушање композиције <i>Ишли смо у Африку</i> , Миња Субота и краћи квив знања за крај школске године | утврђивање |

ЛИКОВНА КУЛТУРА

| Тема                    | Број часа | Наставна јединица                                                             | Тип часа |
|-------------------------|-----------|-------------------------------------------------------------------------------|----------|
| ОДНОСИ У<br>ВИДНОМ ПОЉУ | 1.        | Уводни час – упознавање са предметом, прибором. <b>Шта ћемо и како радити</b> | обрада   |
|                         | 2.        | Облици                                                                        |          |
|                         | 3.        | Целина–део, велико–мало                                                       | обрада   |
|                         | 4.        | Знаци споразумевања: слова, бројеви, саобраћајни знаци                        | обрада   |
|                         | 5.        | Високо–ниско, широко–уско, дуго–кратко                                        | обрада   |
|                         | 6.        | Светло и сенка                                                                | обрада   |
|                         | 7.        | Светло и тамно                                                                | обрада   |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                      |     |                                                                        |         |
|----------------------|-----|------------------------------------------------------------------------|---------|
|                      | 8.  | Обојено–безбојно                                                       | обрада  |
|                      | 9.  | Меко, тврдо, глатко, храпаво, рогљасто, обло                           | обрада  |
|                      | 10. | Положај облика: горе, доле; испод, између испод, у, на, испред, иза    | вежбање |
|                      | 11. | Положај облика: усправно, положено, косо, лево, десно                  | обрада  |
|                      | 12. | Кретање облика                                                         | обрада  |
|                      | 13. | Удаљеност облика                                                       | вежбање |
|                      | 14. | У свету облика                                                         | вежбање |
|                      | 15. | Линије                                                                 | обрада  |
|                      | 16. | Природни и вештачки извори осветљења. Промена осветљености у току дана | вежбање |
| ОБЛИКОВАЊЕ           | 17. | Преобликовањем до новогодишњег украса                                  | обрада  |
|                      | 18. | Преобликовањем до групног новогодишњег предмета                        | вежбање |
| ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ | 19. | Линијама градимо цртеж                                                 | вежбање |
|                      | 20. | Меко–тврдо, глатко–храпаво                                             | вежбање |
|                      | 21. | Бојом стварамо слику                                                   | вежбање |
|                      | 22. | Упознавање разних материјала додиром                                   | обрада  |
|                      | 23. | Тактилност (предмети у врећи)                                          | вежбање |
| ОБЛИКОВАЊЕ           | 24. | Обликовање слике маме на дар                                           | обрада  |
|                      | 25. | Спајање различитих материјала                                          | вежбање |
|                      | 26. | Стварање нових предмета – групни рад                                   | вежбање |
|                      | 27. | Обликовање                                                             | вежбање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                  |     |                                                                                                              |                 |
|----------------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| ЛИКОВНА<br>КУЛТУРА И<br>ОКРУЖЕЊЕ | 28. | Установе културе: биоскоп и позориште                                                                        | обрада          |
|                                  | 29. | Установе културе: музеј, галерија, библиотека                                                                | обрада          |
|                                  | 30. | Правила понашања и облачења у различитим установама културе: биоскоп, музеј, галерија, позориште, библиотека | вежбање         |
| СПОРАЗУМЕВАЊЕ                    | 31. | Традиција: празници и украшавање ускршњих јаја различитим техникама                                          | обрада          |
|                                  | 32. | Читање визуелних информација: илустрација и стрип                                                            | обрада          |
|                                  | 33. | Читање визуелних информација: цртани и анимирани филм                                                        | обрада          |
|                                  | 34. | Читање визуелних информација: цртани и анимирани филм                                                        | обрада          |
|                                  | 35. | Невербално изражавање: Пантомима и игре                                                                      | вежбање         |
|                                  | 36. | Научили смо у првом разред. Процена урађеног                                                                 | систематизација |

**ДИГИТАЛНИ СВЕТ**

| Тема                 | Број часа | Наставна јединица                                                  | Тип часа   |
|----------------------|-----------|--------------------------------------------------------------------|------------|
| ДИГИТАЛНО<br>ДРУШТВО | 1.        | Уводни час – упознавање са предметом. Шта ћемо и како радити       | обрада     |
|                      | 2.        | Дигитални уређаји у мом дому                                       | обрада     |
|                      | 3.        | Дигиталне играчке                                                  | утврђивање |
|                      | 4.        | Комуникација у дигиталном свету                                    | обрада     |
|                      | 5.        | Дигитални уређаји су свуда око нас                                 | обрада     |
|                      | 6.        | Паметни дигитални уређаји                                          | обрада     |
|                      | 7.        | Дигитални уређаји                                                  | утврђивање |
|                      | 8.        | Учење у дигиталном свету (образовне игре, материјали, уџбеници...) | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                |     |                                                                         |            |
|------------------------------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------|------------|
|                                                | 9.  | Дигитални свет и занимања људи                                          | обрада     |
|                                                | 10. | Учење и рад у дигиталном свету                                          | утврђивање |
|                                                | 11. | Стварање у дигиталном свету                                             | обрада     |
|                                                | 12. | Стварање у дигиталном свету                                             | утврђивање |
|                                                | 13. | Откривање света помоћу дигиталних уређаја (обрада)                      | обрада     |
|                                                | 14. | Уметност у дигиталном свету                                             | обрада     |
|                                                | 15. | Виртуелна посета установама културе                                     | утврђивање |
| БЕЗБЕДНО<br>КОРИШЋЕЊЕ<br>ДИГИТАЛНИХ<br>УРЕЂАЈА | 16. | Дигитални уређаји и здравље                                             | обрада     |
|                                                | 17. | Одговорно управљање дигиталним уређајима                                |            |
|                                                | 18. | Новогодишње честитке, некад и сад                                       | обрада     |
|                                                | 19. | Преношење порука некад и сад                                            | утврђивање |
|                                                | 20. | Заштита личних података                                                 | обрада     |
|                                                | 21. | Коме се обратити за помоћ уколико смо угрожени                          | обрада     |
|                                                | 22. | Како се заштити на интернету и коме се обратити за помоћ                | утврђивање |
|                                                | 23. | Планирање дневног времена коришћења дигиталних уређаја за игру и забаву | обрада     |
|                                                | 24. | Електронски отпад и безбедно одлагање                                   | обрада     |
|                                                | 25. | Права и обавезе у дигиталном свету                                      | обрада     |
|                                                | 26. | Лепо понашање на Интернету                                              | обрада     |
|                                                | 27. | Права и обавезе и лепо понашање у дигиталном свету                      | утврђивање |
|                                                | 28. | Обављање активности одговарајућим редоследом – све има свој редослед    | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                |     |                                                                               |                 |
|------------------------------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| АЛГОРИТАМСКИ<br>НАЧИН<br>РАЗМИШЉАЊА            | 29. | Упутство – редослед корака (алгоритам)                                        | обрада          |
|                                                | 30. | Корак по корак до решења (алгоритам)                                          | утврђивање      |
|                                                | 31. | Уочавање и исправљање грешке у упутству (алгоритму)                           | утврђивање      |
|                                                | 32. | Вежбање алгоритамског начина решавања проблема                                | утврђивање      |
| БЕЗБЕДНО<br>КОРИШЋЕЊЕ<br>ДИГИТАЛНИХ<br>УРЕЂАЈА | 33. | Права и обавезе у дигиталном свету                                            | утврђивање      |
|                                                | 34. | Здравствене последице прекомерног или неправилно коришћење дигиталних уређаја | утврђивање      |
| ДИГИТАЛНО<br>ДРУШТВО                           | 35. | Шта смо научили у првом разреду о дигиталном свету што нисмо знали            | утврђивање      |
|                                                | 36. | Дигитални свет                                                                | систематизација |

**ДРУГИ РАЗРЕД**

**СРПСКИ ЈЕЗИК**

| Тема                                | Број часа | Наставна јединица                                                                        | Тип часа         |
|-------------------------------------|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА                     | 1.        | Добродошли, другаци! Упознавање с уџбеничким комплетом и прибором. Договор о начину рада |                  |
|                                     | 2.        | Доживљај са летњег распуста                                                              | обрада           |
| КЊИЖЕВНОСТ                          | 3.        | Драган Лукић, Школа                                                                      | обрада           |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА                     | 4.        | Дечје игре – прича у сликама                                                             | утврђивање       |
| ПРОВЕРА ГРАДИВА ИЗ<br>ПРВОГ РАЗРЕДА | 5.        | Иницијални тест                                                                          | провера<br>знања |
| ЈЕЗИК                               | 6.        | Глас и слог, самогласници и сугласници                                                   | обрада           |
|                                     | 7.        | Подела речи на слоге у изговору /једноставнији случајеви/;<br>Изговарање брзалица        | обрада           |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |     |                                                                     |            |
|-----------------|-----|---------------------------------------------------------------------|------------|
| КЊИЖЕВНОСТ      | 8.  | Мирослав Антић: Тајна                                               | обрада     |
|                 | 9.  | Драган Лукић: Школа и Мирослав Антић: Тајна – рецитоване стихова    | утврђивање |
| ЈЕЗИК           | 10. | Реч и реченица                                                      | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 11. | Читање и анализа домаћег задатка: Открићу вам једну тајну           | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 12. | Александар Поповић: Два писма                                       | обрада     |
|                 | 13. | Александар Поповић: Два писма                                       | утврђивање |
| ЈЕЗИК           | 14. | Глас, слово, слог, реч, реченица                                    | утврђивање |
|                 | 15. | Обавештајне реченице. Тачка                                         | обрада     |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 16. | Ана Миловановић: Слатка математика                                  | обрада     |
|                 | 17. | Ана Миловановић: Слатка математика                                  | утврђивање |
| ЈЕЗИК           | 18. | Упитне реченице. Упитник                                            | обрада     |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 19. | Јован Јовановић Змај: Хвала                                         | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 20. | Говорна вежба: На пијаци                                            | утврђивање |
| ЈЕЗИК           | 21. | Писање речце ли у упитним реченицама                                | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 22. | Загонетке лаке за ђаке другаче                                      | обрада     |
| ЈЕЗИК           | 23. | Узвичне реченице. Узвичник                                          | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 24. | Разбрајалице и питалице                                             | обрада     |
| ЈЕЗИК           | 25. | Заповедне реченице. Узвичник                                        | обрада     |
|                 | 26. | Реченице према значењу. Правописни знаци /тачка, упитник, узвичник/ | утврђивање |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                       |     |                                                                                                                                     |            |
|-----------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| КЊИЖЕВНОСТ            | 27. | Шаљиве народне песме: Да вам певам што истина није или Мишја моба                                                                   | обрада     |
|                       | 28. | Душко Трифуновић: Два јарца                                                                                                         | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА       | 29. | Говорна вежба: Слатко сам се насмејао/насмејала                                                                                     | утврђивање |
| ЈЕЗИК                 | 30. | Употреба великог слова у писању личних имена и презимена, надимака уз лично име, имена животиња; писање тачке, упитника и узвичника | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ            | 31. | Ћани Родари: Кад дедица не зна да прича приче                                                                                       | обрада     |
|                       | 32. | Бранко Ћопић: Огласи из „Шумских новина”                                                                                            | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА       | 33. | Наш пројекат – Откривамо и стварамо                                                                                                 | утврђивање |
| ЈЕЗИК                 | 34. | Скраћенице                                                                                                                          | обрада     |
| КЊИЖЕВНОСТ            | 35. | Домаћа лектира: Избор из поезије Љубивоја Ршумовића                                                                                 | обрада     |
|                       | 36. | Домаћа лектира: Избор из поезије Љубивоја Ршумовића                                                                                 | утврђивање |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА       | 37. | Рецитовање лирских песама обрађених у поглављу Да ли ми верујете?                                                                   | утврђивање |
| ЈЕЗИК                 | 38. | Две тачке и запета у набрајању                                                                                                      | обрада     |
| ЈЕЗИК/ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 39. | Диктат                                                                                                                              | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ            | 40. | Дејан Алексић: Једном је један дечак зевнуо                                                                                         | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА       | 41. | Игром кроз знање                                                                                                                    | утврђивање |
|                       | 42. | Препричавање прочитаних прича из читанке                                                                                            | утврђивање |
| ЈЕЗИК                 | 43. | Потврдне и одричне реченице                                                                                                         | обрада     |
|                       | 44. | Реченице према облику. Писање речи НЕ у одричним реченицама                                                                         | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |     |                                                                                             |                  |
|-----------------|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| КЊИЖЕВНОСТ      | 45. | Тоде Николетић: Шума живот значи                                                            | обрада           |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 46. | Изражајно читање драмског текста Шума живот значи по улогама                                | утврђивање       |
|                 | 47. | Говорна вежба: Испричаћу вам како чувам природу                                             | утврђивање       |
|                 | 48. | Народне пословице                                                                           | обрада           |
| ЈЕЗИК           | 49. | Реченице према значењу и облику                                                             | утврђивање       |
|                 | 50. | Реченице према значењу и облику                                                             | провера<br>знања |
|                 | 51. | Именице                                                                                     | обрада           |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 52. | Доситеј Обрадовић, Пас и његова сенка                                                       | обрада           |
|                 | 53. | Домаћа лектира: Народне умотворине /пословице, брзалице, питалице, разбрајалице, загонетке/ | обрада           |
|                 | 54. | Домаћа лектира: Народне умотворине /пословице, брзалице, питалице, разбрајалице, загонетке/ | утврђивање       |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 55. | Наш пројекат – Азбука на наш начин                                                          | утврђивање       |
|                 | 56. | Учимо штампана слова латинице К, М, Т                                                       | обрада           |
|                 | 57. | Учимо штампана слова латинице И, Н, Њ                                                       | обрада           |
|                 | 58. | Учимо штампана слова латинице С, Ш                                                          | обрада           |
| ЈЕЗИК           | 59. | Властите и заједничке именице                                                               | обрада           |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 60. | Научили смо слова латинице К, М, Т, И, Н, Њ, С, Ш                                           | утврђивање       |
| ЈЕЗИК           | 61. | Род и број именица                                                                          | обрада           |
|                 | 62. | Властите и заједничке именице. Разликовање рода и броја именица                             | утврђивање       |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                          |     |                                                                                               |                  |
|--------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| КЊИЖЕВНОСТ               | 63. | Душан Радовић: Лепо је све што је мало                                                        | обрада           |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА          | 64. | Учимо штампана слова латинице У, В                                                            | обрада           |
| КЊИЖЕВНОСТ               | 65. | Десанка Максимовић: Бајка о лабуду                                                            | обрада           |
|                          | 66. | Десанка Максимовић: Бајка о лабуду                                                            | утврђивање       |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА          | 67. | Учимо штампана слова латинице П, Р                                                            | обрада           |
|                          | 68. | Научили смо слова латинице У, В, П, Р                                                         | утврђивање       |
| ЈЕЗИК                    | 69. | Писање назива држава, градова и села једночланих и вишечланих и вишечланих географских назива | Обрада           |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА          | 70. | Учимо штампана слова латинице Л, Љ                                                            | обрада           |
|                          | 71. | Учимо штампана слова латинице Џ, Ч, Ћ                                                         | обрада           |
| ЈЕЗИК                    | 72. | Именице                                                                                       | провера<br>знања |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА          | 73. | Научили смо слова латинице Л, Љ, Џ, Ч, Ћ                                                      | утврђивање       |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА/ЈЕЗИК | 74. | Пишемо штампана слова латинице – диктат                                                       | утврђивање       |
| КЊИЖЕВНОСТ               | 75. | Домаћа лектира: Бајке Десанке Максимовић /Сликарка Зима/                                      | обрада           |
|                          | 76. | Домаћа лектира: Бајке Десанке Максимовић /Божић Батини цртежи/                                | обрада           |
|                          | 77. | Домаћа лектира: Бајке Десанке Максимовић /Прстен на морском дну, Како су пужу украли кућу/    | обрада           |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА          | 78. | Наш пројекат – Бајколики свет                                                                 | утврђивање       |
|                          | 79. | Учимо штампана слова латинице Б, Г                                                            | обрада           |
|                          | 80. | Учимо штампана слова латинице З, Ж                                                            | обрада           |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                          |     |                                                                                            |            |
|--------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|                          | 81. | Научили смо слова латинице Б, Г, З, Ж                                                      | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ               | 82. | Домаћа лектира: Ханс Кристијан Андерсен: Девојчица са шибицама                             | обрада     |
|                          | 83. | Домаћа лектира: Ханс Кристијан Андерсен: Девојчица са шибицама                             | утврђивање |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА/ЈЕЗИК | 84. | Наш пројекат – Новогодишње честитке и поруке                                               | утврђивање |
|                          | 85. | Креативне слагалице – игром кроз знање                                                     | утврђивање |
| ЈЕЗИК                    | 86. | Придеви                                                                                    | обрада     |
|                          | 87. | Придеви                                                                                    | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ               | 88. | Војислав Илић: Први снег                                                                   | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА          | 89. | Учимо штампана слова латинице Д, Џ, Ћ                                                      | обрада     |
|                          | 90. | Правилно изговарамо и пишемо Ч, Ћ, Џ, Ћ                                                    | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ               | 91. | Драган Лукић: Равнотежа                                                                    | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА          | 92. | Учимо штампана слова латинице Ф, Х                                                         | обрада     |
|                          | 93. | Научили смо слова латинице Д, Џ, Ћ, Ф, Х                                                   | утврђивање |
| ЈЕЗИК                    | 94. | Полугодишњи тест                                                                           | утврђивање |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА/ЈЕЗИК | 95. | Научили смо штампана слова латинице                                                        | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ               | 96. | Народна прича Свети Сава и отац са малим дјететом или народна прича Свети Сава, отац и син | обрада     |
|                          | 97. | Народна прича Свети Сава и отац са малим дјететом или народна прича Свети Сава, отац и син | утврђивање |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА          | 98. | Говорна вежба: У сусрет распусту                                                           | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |      |                                                                 |               |
|-----------------|------|-----------------------------------------------------------------|---------------|
|                 | 99.  | Креативне слагалице – игром кроз знање                          | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 100. | Љубивоје Ршумовић: Телефонијада, Вук и овца                     | обрада        |
| ЈЕЗИК           | 101. | Бројеви. Основни бројеви                                        | обрада        |
|                 | 102. | Писање бројева словима                                          | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 103. | Учимо писана слова латинице К, М                                | обрада        |
|                 | 104. | Учимо писана слова латинице И, Т                                | обрада        |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 105. | Бранко Стевановић: Прича из ормана                              | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 106. | Учимо писана слова латинице Н, Њ                                | обрада        |
|                 | 107. | Научили смо писана слова латинице К, М, И, Т, Н, Њ              | утврђивање    |
|                 | 108. | Читање и анализа састава: Мој љубимац                           | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 109. | Народна песма: Мајка Јова у ружи родила или Санак иде низ улицу | обрада        |
| ЈЕЗИК           | 110. | Редни бројеви                                                   | обрада        |
|                 | 111. | Писање датума                                                   | обрада        |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 112. | Душан Радовић: Мама                                             | обрада        |
| ЈЕЗИК           | 113. | Бројеви                                                         | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 114. | Б. Ћопић: Болесник на три спрата                                | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 115. | Учимо писана слова У, В                                         | обрада        |
|                 | 116. | Учимо писана слова С, Ш                                         | обрада        |
| ЈЕЗИК           | 117. | Именице, придеви, бројеви                                       | провера знања |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 118. | Никола Тесла: Прича о детињству                                 | обрада        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |      |                                                                                          |                  |
|-----------------|------|------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
|                 | 119. | Григор Витез: Дохвати ми, тата, Мјесец                                                   | обрада           |
| ЈЕЗИК           | 120. | Глаголи                                                                                  | обрада           |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 121. | Учимо писана слова П, Р                                                                  | обрада           |
|                 | 122. | Научили смо писана слова У, В, С, Ш, П, Р                                                | утврђивање       |
|                 | 123. | Пишемо писаним словима латинице                                                          | провера<br>знања |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 124. | Народна басна: Коњ и магарац                                                             | обрада           |
|                 | 125. | Народна басна: Коњ и магарац                                                             | утврђивање       |
|                 | 126. | Доситеј Обрадовић: Коњ и магаре                                                          | утврђивање       |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 127. | Препричавање басне Коњ и магаре                                                          | утврђивање       |
| ЈЕЗИК           | 128. | Разликовање основних глаголских облика за исказивање садашњег, прошлог и будућег времена | обрада           |
|                 | 129. | Разликовање потврдних и одричних глаголских облика                                       | обрада           |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 130. | Народна прича: Седам прUTOва                                                             | обрада           |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 131. | Учимо писана слова латинице Л, Љ                                                         | обрада           |
|                 | 132. | Учимо писана слова латинице Ц, Ч, Ћ                                                      | обрада           |
|                 | 133. | Научили смо писана слова латинице Л, Љ, Ц, Ч, Ћ                                          | утврђивање       |
| ЈЕЗИК           | 134. | Глаголи. Прошло, садашње, будуће време                                                   | провера<br>знања |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 135. | Су Ју Ђин: Свитац тражи пријатеља                                                        | обрада           |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 136. | Говорна вежба: Како да свитац нађе пријатеље? Стрип                                      | утврђивање       |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                              |      |                                                                  |               |
|------------------------------|------|------------------------------------------------------------------|---------------|
| ЈЕЗИК                        | 137. | Диктат за примену правописних правила                            | провера знања |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА              | 138. | Учимо писана слова Б, Г                                          | обрада        |
|                              | 139. | Учимо писана слова З, Ж                                          | обрада        |
|                              | 140. | Научили смо писана слова Б, Г, З, Ж                              | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ                   | 141. | Домаћа лектира: Ханс Кристијан Андерсен: Принцеза на зрну грашка | обрада        |
|                              | 142. | Домаћа лектира: Ханс Кристијан Андерсен: Принцеза на зрну грашка | утврђивање    |
|                              | 143. | Домаћа лектира: Ханс Кристијан Андерсен: Царево ново одело       | обрада        |
| КЊИЖЕВНОСТ / ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 144. | Гледање цртаних филмова снимљених према Андерсеновим бајкама     | утврђивање    |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА              | 145. | Креативне слагалице – игром кроз знање                           | утврђивање    |
|                              | 146. | Учимо писана слова латинице Д, Џ, Ћ                              | обрада        |
|                              | 147. | Учимо писана слова Ф, Х                                          | обрада        |
|                              | 148. | Научили смо писана слова Д, Џ, Ћ, Ф, Х                           | утврђивање    |
|                              | 149. | Буди писац – прича у сликама                                     | утврђивање    |
|                              | 150. | Научили смо писана слова латинице                                | утврђивање    |
| ЈЕЗИК/ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА        | 151. | Диктат                                                           | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ                   | 152. | Домаћа лектира: Д. Ђорђевић: Успон једног лава, Рецепт за деду   | обрада        |
|                              | 153. | Домаћа лектира: Драгољуб Ђорђевић – избор из поезије             | обрада        |
|                              | 154. | Домаћа лектира: Драгољуб Ђорђевић – избор из поезије             | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |      |                                                                                                 |            |
|-----------------|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|                 | 155. | Народна басна: Бик и зец                                                                        | обрада     |
|                 | 156. | Народна басна: Бик и зец                                                                        | утврђивање |
|                 | 157. | М. Стефановић: Златне рибице не праве штету                                                     | обрада     |
|                 | 158. | М. Стефановић: Златне рибице не праве штету                                                     | утврђивање |
|                 | 159. | Гроздана Олујић, Шаренорепац                                                                    | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 160. | Препричавање краћих и једноставнијих текстова из читанке, цртаних филмова, позоришних представа | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 161. | Гвидо Тартаља: Оцене                                                                            | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 162. | Драмско извођење текста Оцене                                                                   | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 163. | Весна Видојевић Гајевић: Бркљача                                                                | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 164. | Читање састава: Моја бака / Мој дека                                                            | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 165. | Градимиr Стојковић: Деда Милоје                                                                 | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 166. | Говорна вежба: Моја породица                                                                    | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 167. | Бајка о трешњи Д. Максимовић                                                                    | обрада     |
|                 | 168. | Траве говоре бакиним гласом Д. Максимовић                                                       | обрада     |
|                 | 169. | Александар Сергејевич Пушкин, Бајка о рибару и рибици – читање у наставцима                     | обрада     |
|                 | 170. | Александар Сергејевич Пушкин, Бајка о рибару и рибици – читање у наставцима                     | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 171. | Александар Сергејевич Пушкин, Бајка о рибару и рибици – драматизација текста                    | утврђивање |
| ЈЕЗИК           | 172. | Систематизација градива из граматике и правописа                                                | обрада     |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                            |      |                                                                  |               |
|----------------------------|------|------------------------------------------------------------------|---------------|
|                            | 173. | Годишњи тест                                                     | провера знања |
| КЊИЖЕВНОСТ                 | 174. | Јован Јовановић Змај: Пролетница                                 | обрада        |
|                            | 175. | Феликс Салтен, Бамби                                             | обрада        |
|                            | 176. | Феликс Салтен, Бамби                                             | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ/ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 177. | Гледање Дизнијевог цртаног филма Бамби                           | утврђивање    |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА            | 178. | Изражајно рецитовање песама научених у другом разреду            | утврђивање    |
|                            | 179. | Креативне слагалице – игром кроз знање                           | утврђивање    |
|                            | 180. | Говорна вежба: Шта смо све прочитали и научили у другом разреду? | утврђивање    |

**СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

**Напомене:** Због природе предмета наставне јединице су дате према комуникативним функцијама (КФ) које су дате у програму наставе и учења за наведене разреде. Наставници ће комуникативне функције сместити у одговарајући контекст и насловљавати наставне јединице у складу са расположивим наставним средствима. Једна иста комуникативна функција може више пута бити обрађена, уз различите језичке садржаје, Предложени језички садржаји служе као препорука и могу бити проширивани у складу са расположивим наставним материјалом и контекстом.

| Број часа | Наставна јединица (комуникативне функције)                                                                                             | Тип часа                                           | Препоручени садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.        | Поздрављање, представљање себе и других, успостављање контакта при сусрету и усмено изражавање прикладних поздрава приликом разговора. | уводни час/обнављање градива из претходног разреда | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца септембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Hi! Hello. Good morning/afternoon/evening/night. How are you? I'm fine, thank you, and you? Goodbye. Bye. Thanks, same to you! My name's Maria /I'm Maria. What's your name? This is my friend Marko. Maria, this is Barbara. Barbara, this is Maria. This is Miss Ivona.</i></p> |

|    |                                                                                                            |                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2. | Представљање себе и других и разумевање и давање једноставних упутстава и налога (комуникација у учионици) | обрада и утврђивање | <p><i>Let's start/begin. Are you ready? Quiet, please. Listen to me! Look! Look at me/the picture! Sit down. Stand up. Turn around. Jump. Say hello/goodbye to your friend. What's this/that? It's a/an... It's a pencil. What colour is it? It's grey. The crayon is grey. An apple, an orange...</i></p> <p><i>How many balls? 10 balls. How many apples?</i></p> <p><i>Can /May I have an apple, please? Yes, here you are. Thank you/Thank you, Maria /Thanks. You're welcome.</i></p> <p><i>I'm hungry. Do you want an apple? Yes, please. No, thank you. I'm so happy! Thank you!</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање молбе – <i>can/may</i>.</p> <p><b>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила,</b> тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације. <b>Читање и писање су необавезне активности</b> у другом разреду, јер се латиничко писмо уводи у наставу српског језика у другом полугодишту другог разреда, а иницијално писање и читање се може понудити као опција само за ученике који то желе и знају, на елементарном нивоу (читање појединачних речи и једноставних реченица, допуњавање речи словом и слично, нипошто самостално писање и диктати).</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца октобра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> |
| 3. | Именовање и описивање предмета и биљака (школског прибора, омиљене играчке, плодова воћа, поврћа )         | обрада              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 4. | Именовање и описивање предмета и биљака (школског прибора, омиљене играчке, плодова воћа, поврћа )         | обрада и утврђивање |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 5. | Изражавање количине и бројева (бројеви до 10 и питања са <i>How many</i> )                                 | обнављање и обрада  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 6. | Изражавање количине и бројева (бројеви до 10 и питања са <i>How many</i> )                                 | утврђивање          | <p><i>Hi! Hello. Good morning/afternoon/evening/night. How are you? I'm fine, thank you, and you? Goodbye. Bye. Thanks, same to you! My name's Maria /I'm Maria. What's your name? This is my friend...What's his / her name / favourite toy...This is my pencil / book... This is my train(red train)...</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 7. | Исказивање молбе и захвалности                                                                             | обрада              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

|     |                                                                                                                                                                  |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 8.  | Исказивање молбе и захвалности и исказивање потреба, осета и осећања                                                                                             | утврђивање и обрада            | <p><i>Let's start/begin. Are you ready? Quiet, please. Listen to me! Look! Look at me/the picture! Sit down. Stand up. Turn around. Jump. What's this/that? It's a/an... It's a pencil – case. What colour is it? It's grey. The crayon is blue. An apple, a lemon...</i></p> <p><i>How many balls? 10 balls. How many apples?</i></p> |
| 9.  | Успостављање контакта при сусрету, описивање предмета, биљака, изражавање количине, исказивање, захвалности, потреба, именовање и давање основних описа предмета | обнављање и утврђивање градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 10. | Комуникација у учионици; поздрављање; давање основних информација о себи и другима; именовање предмета из школског окружења.                                     | обрада                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 11. | Комуникација у учионици; поздрављање; давање основних информација о себи; именовање предмета из школског окружења; боје; основни бројеви до 20.                  | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|     |                                                                                                                 |                     |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| 12. | Описивање живих бића, предмета, места и појава из непосредног окружења; изражавање припадности / неприпадности. | обрада              |
| 13. | Описивање живих бића, предмета, места и појава из непосредног окружења; изражавање припадности / неприпадности  | обрада и утврђивање |
| 14. | Изражавање количине и бројева (бројеви до 20 и питања са <i>How many</i> )                                      | обнављање и обрада  |
| 15. | Изражавање количине и бројева (бројеви до 20 и питања са <i>How many</i> )                                      | утврђивање          |
| 16. | Исказивање молбе и захвалности и исказивање потреба, осета и осећања                                            | обрада              |
| 17. | Исказивање молбе и захвалности и                                                                                | утврђивање и обрада |

|     |                                                                                                                                         |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | исказивање потреба, осета и осећања; давање једноставног, усменог одговора на исказану молбу.                                           |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 18. | Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; описивање појава најједноставнијим језичким средствима.                  | обрада и утврђивање            | <p><i>Can /May I have an apple, please? Yes, here you are. Thank you/Thanks. You're welcome.</i></p> <p><i>I'm hungry. Do you want an apple? Yes, please. No, thank you. I'm so happy! Thank you!</i></p> <p><i>Let's play football / the memory game / go to the park / sing. It's time for lunch/school! Come and play with me!</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање молбе – <i>can/may</i>.</p> <p>Питања са <i>Who / What / How (old)</i></p> <p>Основни бројеви (1 – 20)</p> <p>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе <b>је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила</b>, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације. <b>Читање и писање су необавезне активности</b> у другом разреду, јер се латиничко писмо уводи у наставу српског језика у другом полугодишту другог разреда, а иницијално писање и читање се може понудити као опција само за ученике који то желе и знају, на елементарном нивоу (читање појединачних речи и једноставних реченица, допуњавање речи словом и слично, нипошто самостално писање и диктати).</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца новембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p>Речи којима се именују чланови породице и просторије у кући – <i>mum, dad, brother, sister, grandpa, grandma, kitchen, living room, bathroom...</i></p> <p><i>This is my (mum). She's in the kitchen. He's in the hall.</i></p> |
| 19. | Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; основни бројеви; описивање појава најједноставнијим језичким средствима. | обнављање и утврђивање градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 20. | Представљање себе и других (чланови породице)                                                                                           | обрада                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 21. | Представљање другог (друга, члана породице) једноставним језичким средствима; размена информација личне природе                         | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|     |                                                                                                                 |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 22. | Представљање другог (друга, члана породице) једноставним језичким средствима; размена информација личне природе | обрада и утврђивање            | <p><i>Who's this / that? It's my father. Is this your family? She's not my sister, she's my friend. This is my friend... What's his / her name / favourite toy...?</i></p> <p><i>What's this/that? It's a/an...</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање молбе – <i>can/may</i></p> <p>Питања са <i>Who / What / How (old)/ Where</i></p> <p>Основни бројеви (1 – 20)</p> <p>Показне заменице – <i>this, that</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be)</i></p> <p>Речи које садрже гласове / dʒ /, /k/, /l/ и повезивање са словима j, k, l – <i>jug, juice, kangaroo, key, lion, lollipop;</i></p> |
| 23. | Описивање места и положаја у простору                                                                           | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 24. | Описивање места и тражење / давање информације (обавештења) о положају у простору                               | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 25. | Описивање места и тражење / давање информације (обавештења) о положају у простору                               | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 26. | Разумевање и саопштавање једноставних исказа који се односе на изражавање бројева                               | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 27. | Утврђивање градива                                                                                              | обнављање и утврђивање градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 28. | Описивање живих бића, предмета, места                                                                           | обрада                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|     |                                                                                                                                                                                                                       |            |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|     | и појава из<br>непосредног<br>окружења;<br>изражавање<br>припадности /<br>неприпадности                                                                                                                               |            |
| 29. | Описивање живих<br>бића, предмета, места<br>и појава из<br>непосредног<br>окружења;<br>изражавање<br>припадности /<br>неприпадности                                                                                   | утврђивање |
| 30. | Слушање кратких<br>једноставних позива<br>на заједничку<br>активност и реаговање<br>на њих; упућивање и<br>прихватање /<br>одбијање позива на<br>заједничку активност,<br>уз коришћење<br>најједноставнијих<br>израза | обрада     |
| 31. | Слушање кратких<br>једноставних позива<br>на заједничку<br>активност и реаговање<br>на њих; упућивање и<br>прихватање /<br>одбијање позива на                                                                         | утврђивање |

|     |                                                                                                                                                 |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | заједничку активност, уз коришћење најједноставнијих израза                                                                                     |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 32. | Исказивање потреба, осета, осећања; саопштавање својих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на туђа                                 | обрада     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 33. | Исказивање потреба, осета, осећања; саопштавање својих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на туђа                                 | утврђивање | <p>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе <b>је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила</b>, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације. <b>Читање и писање су необавезне активности</b> у другом разреду, јер се латиничко писмо уводи у наставу српског језика у другом полугодишту другог разреда, а иницијално писање и читање се може понудити као опција само за ученике који то желе и знају, на елементарном нивоу (читање појединачних речи и једноставних реченица, допуњавање речи словом и слично, нипошто самостално писање и диктати).</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца децембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Father Christmas, present, cracker, Christmas stocking, Merry Christmas;</i></p> <p>Сличности и разлике у начину прославе Божића код нас и у ВБ;</p> <p><i>We wish you a Merry Christmas;</i></p> |
| 34. | Слушање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки | обрада     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 35. | Слушање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник; реаговање на                                                         | утврђивање |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |



|     |                                                                                                                |                                |                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки                                                        |                                | <i>Who's this / that? It's my father. Is this your family? She's not my sister, she's my friend. This is my friend...What's his / her name / favourite toy...This is my pencil / book... This is my train (red train)...</i>               |
| 36. | Утврђивање градива                                                                                             | обнављање и утврђивање градива | <i>Are you ready? Quiet, please. Listen to me! Look! Look at me/the picture! Sit down. Stand up. Turn around. Jump. What's this/that? It's a/an...</i><br><i>How many balls? 10 balls.</i><br><i>I'm so happy / sad! Are you hot/cold?</i> |
| 37. | Утврђивање градива                                                                                             | обнављање и утврђивање градива | <i>Happy, sad, hungry, thirsty, hot, cold...</i><br>Модални глаголи за изражавање молбе – <i>can/may</i><br>Питања са <i>Who / What / How (old)</i>                                                                                        |
| 38. | Описивање живих бића, предмета, места и појава из непосредног окружења; изражавање припадности / неприпадности | обрада                         | Основни бројеви (1 – 20)<br>Показне заменице – <i>this, that</i><br><i>The Present Simple Tense (be)</i>                                                                                                                                   |
| 39. | Описивање живих бића, предмета, места и појава из непосредног окружења; изражавање припадности / неприпадности | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                            |
| 40. | Описивање живих бића, предмета, места и појава из                                                              | обрада                         |                                                                                                                                                                                                                                            |

|     |                                                                                                                                                                                                                                             |                                         |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|
|     | непосредног<br>окружења;<br>препознавање,<br>именовање чиме се ко<br>бави (шта је чије<br>занимање)                                                                                                                                         |                                         |
| 41. | Описивање живих<br>бића, предмета, места<br>и појава из<br>непосредног<br>окружења;<br>препознавање,<br>именовање чиме се ко<br>бави (шта је чије<br>занимање); уочавање<br>сличности и разлика у<br>занимању у циљној<br>култури и код нас | обрада и<br>утврђивање                  |
| 42. | Утврђивање градива                                                                                                                                                                                                                          | обнављање<br>и<br>утврђивање<br>градива |
| 43. | Утврђивање градива                                                                                                                                                                                                                          | обнављање<br>и<br>утврђивање<br>градива |
| 44. | Описивање живих<br>бића једноставним<br>језичким средствима;<br>изражавање потреба,<br>осета и осећања                                                                                                                                      | обрада и<br>утврђивање                  |

|     |                                                                                                                                                                     |                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | једноставним<br>језичким средствима и<br>реаговање на њих                                                                                                           |                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 45. | Описивање живих<br>бића једноставним<br>језичким средствима;<br>изражавање потреба,<br>осета и осећања<br>једноставним<br>језичким средствима и<br>реаговање на њих | утврђивање                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 46. | Утврђивање градива                                                                                                                                                  | обнављање<br>и<br>утврђивање<br>градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 47. | Утврђивање градива                                                                                                                                                  | обнављање<br>и<br>утврђивање<br>градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 48. | Описивање живих<br>бића (животиња) и<br>места једноставним<br>језичким средствима;                                                                                  | обрада и<br>утврђивање                  | * Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе је <b>растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила</b> , тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације. <b>Читање и писање су необавезне активности</b> у другом разреду, јер се латиничко писмо уводи у наставу српског језика у другом полугодишту другог разреда, а иницијално писање и читање се може понудити као опција само за ученике који то желе и знају, на елементарном нивоу (читање појединачних речи и једноставних реченица, допуњавање речи словом и слично, нипошто самостално писање и диктати). |
| 49. | Описивање живих<br>бића и места<br>једноставним<br>језичким средствима;                                                                                             | утврђивање                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 50. | Изражавање<br>способности                                                                                                                                           | обрада и<br>утврђивање                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|     |                                                                                                                 |                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 51. | Изражавање способности                                                                                          | утврђивање          | <b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца јануара и које би ученици требало да усвоје:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 52. | Давање информације о својим способностима и тражење информације о туђим способностима;                          | обрада и утврђивање | <i>Are they (teachers)? Yes, they are. / No, they aren't;</i><br><br><i>This is Miss Ivona. She's my teacher. That is Mr Jones. He's a doctor. (pupil, teacher, waiter, vet, builder)</i><br><br><i>Who's this / that? It's my father. Is this your family? She's not my sister, she's my friend. This is my friend...</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 53. | Давање информације о својим способностима и тражење информације о туђим способностима;                          | утврђивање          | Модални глаголи за изражавање молбе – <i>can/may</i><br><br>Питања са <i>Who / What / How (old)</i><br><br>Основни бројеви (1 – 20)<br><br>Показне заменице – <i>this, that</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 54. | Изражавање способности (својих и туђих); изражавање и прихватање захвалности једноставнијим језичким средствима | обрада и утврђивање | <i>The Present Simple Tense (be)</i><br><br>Речи које садрже гласове /s/, /t/, /ʌ / и повезивање са словима s, t, u – sofa, sock, towel, turtle, umbrella, up;<br><br>речи којима се именује рачунарска опрема – monitor, speaker, printer, tower, mouse<br><br>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе је                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 55. | Изражавање способности (својих и туђих); изражавање и прихватање захвалности једноставнијим језичким средствима | утврђивање          | <b>растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила</b> , тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације. <b>Читање и писање су необавезне активности</b> у другом разреду, јер се латиничко писмо уводи у наставу српског језика у другом полугодишту другог разреда, а иницијално писање и читање се може понудити као опција само за ученике који то желе и знају, на елементарном нивоу (читање појединачних речи и једноставних реченица, допуњавање речи словом и слично, нипошто самостално писање и диктати). |
| 56. | Утврђивање градива                                                                                              | обнављање и         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

|     |                                                                                                                            |                                         |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|
|     |                                                                                                                            | утврђивање<br>градива                   |
| 57. | Утврђивање градива                                                                                                         | обнављање<br>и<br>утврђивање<br>градива |
| 58. | Описивање живих<br>бића и предмета<br>једноставним<br>језичким средствима;<br>препознавање чиме се<br>неко бави (занимања) | обрада и<br>утврђивање                  |
| 59. | Описивање живих<br>бића и предмета<br>једноставним<br>језичким средствима;<br>препознавање и<br>именовање занимања         | утврђивање                              |
| 60. | Честитање празника,<br>рођендана; реаговање<br>на упућену честитку и<br>упућивање кратких<br>пригодних честитки            | обрада и<br>утврђивање                  |
| 61. | Честитање празника,<br>рођендана; реаговање<br>на упућену честитку и<br>упућивање кратких<br>пригодних честитки            | утврђивање                              |

|     |                                                                                                                                     |                                |                                                                                                                                                                                                                           |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 62. | Уочавање и описивање сличности и разлика у начину празновања најједноставнијим језичким средствима                                  | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                           |
| 63. | Уочавање и описивање сличности и разлика у начину празновања најједноставнијим језичким средствима                                  | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                           |
| 64. | Утврђивање градива                                                                                                                  | обнављање и утврђивање градива |                                                                                                                                                                                                                           |
| 65. | Именовање и описивање предмета једноставним језичким средствима (одевни предмети – одећа, обућа); изражавање припадања и поседовања | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                           |
| 66. | Именовање и описивање предмета једноставним језичким средствима (одевни предмети – одећа, обућа);                                   | утврђивање                     | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца фебруара и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>She's got a small nose and big blue eyes.</i></p> <p><i>I've got two hands and two feet.</i></p> |

|     |                                                                                                                                                                                  |                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | изражавање<br>припадања и<br>поседовања                                                                                                                                          |                                         | <i>Has he got four legs? No, he hasn't, he's got two legs.</i><br><br><i>head, eyes, ears, nose, mouth, arm, leg</i><br><br><i>Are you cold / happy / hungry / sad...?</i><br><br><i>Yes, I am. No. I'm not.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 67. | Уочавање сличности и<br>разлика у начину<br>одевања у циљној<br>култура и код нас                                                                                                | обрада и<br>утврђивање                  | Питања са <i>Who / What / How (old)</i><br><br>Основни бројеви (1 – 20)<br><br>Показне заменице – <i>this, that</i><br><br><i>The Present Simple Tense (be)</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 68. | Уочавање сличности и<br>разлика у начину<br>одевања у циљној<br>култура и код нас                                                                                                | утврђивање                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 69. | Утврђивање градива                                                                                                                                                               | обнављање<br>и<br>утврђивање<br>градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 70. | Разумевање<br>једноставних исказа<br>којима се изражава<br>допадање/недопадање;<br>тражење и давање<br>једноставних<br>информација којима<br>се изражава<br>допадање/недопадање; | обрада и<br>утврђивање                  | <b>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације. Читање и писање су необавезне активности у другом разреду, јер се латиничко писмо уводи у наставу српског језика у другом полугодишту другог разреда, а иницијално писање и читање се може понудити као опција само за ученике који то желе и знају, на елементарном нивоу (читање појединачних речи и једноставних реченица, допуњавање речи словом и слично, нипошто самостално писање и диктати).</b><br><br><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца марта и које би ученици требало да усвоје:</b> |
| 71. | Разумевање<br>једноставних исказа<br>којима се изражава<br>допадање/недопадање;<br>тражење и давање<br>једноставних                                                              | утврђивање                              | <i>Bird, bear, hippo, crocodile, tiger...</i><br><br><i>What are they? They're (bears). They're at the zoo.</i><br><br><i>It's got (two heads). I've got (two eyes).</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

|     |                                                     |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----|-----------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | информација којима се изражава допадање/недопадање; |                                | <p><i>head, eyes, ears, nose, mouth, arm, leg</i></p> <p><i>A blue ball / a red kite ...</i></p> <p><i>I can/can't sing. I can draw, but I can't read. Can you swim? Yes, I can. No, I can't.</i></p> <p><i>A bird can fly. I can't fly.</i></p> <p><i>Thank you / Thank you, Maria / Thanks. You're welcome.</i></p> <p>Питања са <i>Who / What / How (old)</i></p> <p>Основни бројеви (1 – 20)</p> <p>Показне заменице – <i>this, that</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be)</i></p> <p>Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 72. | Утврђивање градива                                  | обнављање и утврђивање градива | <p>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе <b>растерећен је писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила</b>, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације. <b>Читање и писање су необавезне активности</b> у другом разреду, јер се латиничко писмо уводи у наставу српског језика у другом полугодишту другог разреда, а иницијално писање и читање се може понудити као опција само за ученике који то желе и знају, на елементарном нивоу (читање појединачних речи и једноставних реченица, допуњавање речи словом и слично, нипошто самостално писање и диктати).</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца априла и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p>Речи којима се именују занимања – <i>pupil, teacher, waiter, vet, builder...</i></p> <p><i>Are they (teachers)? Yes, they are. / No, they aren't;</i></p> <p><i>This is my birthday cake. Look! Seven candles. We play games. We decorate the room with balloons. Happy birthday.</i></p> |



|  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  | <p><i>Изрази и речи које се односе на Ускрс – bunny, daffodil, Easter egg, chocolate egg, chick, Happy Easter;</i></p> <p><i>What’s this? It’s a (keyboard).</i></p> <p>Питања са <i>Who / What / How (old)</i></p> <p>Основни бројеви (1 – 20)</p> <p>Показне заменице – <i>this, that</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be)</i></p> <p>Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности.</p> <p>Речи које садрже гласове /s/, /t/, /ʌ/ и повезивање са словима s, t, u – <i>sofa, sock, towel, turtle, umbrella, up;</i></p> <p>Речи којима се именује рачунарска опрема – <i>monitor, speaker, printer, tower, mouse</i></p> <p><b>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације. Читање и писање су необавезне активности у другом разреду, јер се латиничко писмо уводи у наставу српског језика у другом полугодишту другог разреда, а иницијално писање и читање се може понудити као опција само за ученике који то желе и знају, на елементарном нивоу (читање појединачних речи и једноставних реченица, допуњавање речи словом и слично, нипошто самостално писање и диктати).</b></p> |
|  |  |  | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца маја и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>I’ve got a jumper. I’ve got a (red) (hat).</i></p> <p><i>jumper, shirt, jacket, hat, belt</i></p> <p><i>She’s wearing a hat.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  | <p><i>I'm wearing boots.</i></p> <p><i>He's wearing trousers.</i></p> <p><i>He's wearing school uniform.</i></p> <p>Питања са <i>Who / What / How (old)</i></p> <p>Основни бројеви (1 – 20)</p> <p>Показне заменице – <i>this, that</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be)</i></p> <p>Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности.</p> <p>Речи које садрже гласове /v/, /w/, /ks / и повезивање са словима v, w, x – violin, vase, woman, wall, box, fox</p> <p>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе <b>је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила</b>, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације. <b>Читање и писање су необавезне активности</b> у другом разреду, јер се латиничко писмо уводи у наставу српског језика у другом полугодишту другог разреда, а иницијално писање и читање се може понудити као опција само за ученике који то желе и знају, на елементарном нивоу (читање појединачних речи и једноставних реченица, допуњавање речи словом и слично, нипошто самостално писање и диктати).</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца јуна и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Talking about likes and dislikes</i></p> <p><i>I like / don't like ...</i></p> <p><i>Do you like orange juice? Yes, I do. / No, I don't. I like fish and chips, but I don't like chicken or rice. Do you like games? I love my family.</i></p> |
|--|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--|--|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  | <p>Питања са <i>Who / What / How (old)</i></p> <p>Основни бројеви (1 – 20)</p> <p>Показне заменице – <i>this, that</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be)</i></p> <p>Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности.</p> <p>Речи које садрже гласове /v/, /w/, /ks / и повезивање са словима v, w, x – violin, vase, woman, wall, box, fox</p> <p>Речи које садрже гласове /j/, /z/ и повезивање са словима y, z – yo – yo, yogurt, zebra, zoo</p> <p>* Програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе <b>је растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила</b>, тако да је ово драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и</p> |
|  |  |  | <p>ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације. <b>Читање и писање су необавезне активности</b> у другом разреду, јер се латиничко писмо уводи у наставу српског језика у другом полугодишту другог разреда, а иницијално писање и читање се може понудити као опција само за ученике који то желе и знају, на елементарном нивоу (читање појединачних речи и једноставних реченица, допуњавање речи словом и слично, нипошто самостално писање и диктати).</p>                                                                                                                                                                                                                            |

### МАТЕМАТИКА

| Тема                                     | Број часа | Наставна јединица                                                                | Тип часа   |
|------------------------------------------|-----------|----------------------------------------------------------------------------------|------------|
| ПОНАВЉАЊЕ<br>ГРАДИВА<br>ПРВОГ<br>РАЗРЕДА | 1.        | Уводни час – упознавање с уџбеничким комплетом и прибором. Договор о начину рада | утврђивање |
|                                          | 2.        | Сабирање и одузимање до 20                                                       | утврђивање |
|                                          | 3.        | Сабирање и одузимање до 100                                                      | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|         |     |                                                           |                  |
|---------|-----|-----------------------------------------------------------|------------------|
|         | 4.  | Положаји предмета и односи међу њима                      | утврђивање       |
|         | 5.  | Линије                                                    | утврђивање       |
|         | 6.  | Иницијални тест                                           | провера<br>знања |
| БРОЈЕВИ | 7.  | Сабирање двоцифреног и једноцифреног броја ( $36 + 7$ )   | обрада           |
|         | 8.  | Сабирање двоцифреног и једноцифреног броја ( $36 + 7$ )   | утврђивање       |
|         | 9.  | Одузимање једноцифреног броја од двоцифреног ( $45 - 8$ ) | обрада           |
|         | 10. | Одузимање једноцифреног броја од двоцифреног ( $45 - 8$ ) | утврђивање       |
|         | 11. | Сабирање и одузимање                                      | утврђивање       |
|         | 12. | Сабирање двоцифрених бројева ( $34 + 28$ )                | обрада           |
|         | 13. | Сабирање двоцифрених бројева ( $34 + 28$ )                | утврђивање       |
|         | 14. | Одузимање двоцифрених бројева ( $52 - 27$ )               | обрада           |
|         | 15. | Одузимање двоцифрених бројева ( $52 - 27$ )               | утврђивање       |
|         | 16. | Сабирање и одузимање                                      | утврђивање       |
|         | 17. | Сабирање и одузимање                                      | утврђивање       |
|         | 18. | Сабирање и одузимање                                      | провера<br>знања |
|         | 19. | Замена места сабирака                                     | обрада           |
|         | 20. | Здруживање сабирака                                       | обрада           |
|         | 21. | Замена места и здруживање сабирака                        | утврђивање       |
|         | 22. | Сабирање броја са збиром или разликом бројева             | обрада           |
|         | 23. | Сабирање броја са збиром или разликом бројева             | утврђивање       |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |     |                                                                                                  |                  |
|--|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
|  | 24. | Нула као сабирак и умањилац                                                                      | обрада           |
|  | 25. | Одузимање збира или разлике од броја                                                             | обрада           |
|  | 26. | Одузимање збира или разлике од броја                                                             | утврђивање       |
|  | 27. | Одузимање броја од збира или разлике                                                             | обрада           |
|  | 28. | Сабирање и одузимање збира или разлике бројем. Сабирање или одузимање броја од збира или разлике | утврђивање       |
|  | 29. | Сабирање и одузимање збира или разлике бројем. Сабирање или одузимање броја од збира или разлике | утврђивање       |
|  | 30. | Својства сабирања и одузимања                                                                    | провера<br>знања |
|  | 31. | Веза сабирања и одузимања                                                                        | обрада           |
|  | 32. | Веза сабирања и одузимања                                                                        | утврђивање       |
|  | 33. | Одређивање непознатог сабирка                                                                    | обрада           |
|  | 34. | Одређивање непознатог сабирка                                                                    | утврђивање       |
|  | 35. | Одређивање непознатог умањеника                                                                  | обрада           |
|  | 36. | Одређивање непознатог умањеника                                                                  | Утврђивање       |
|  | 37. | Одређивање непознатог умањιοца                                                                   | Обрада           |
|  | 38. | Одређивање непознатог умањιοца                                                                   | Утврђивање       |
|  | 39. | Одређивање непознатог броја                                                                      | Обрада           |
|  | 40. | Одређивање непознатог броја                                                                      | Утврђивање       |
|  | 41. | Римске цифре. Писање бројева римским цифрама                                                     | Обрада           |
|  | 42. | Римске цифре. Писање бројева римским цифрама                                                     | Обрада           |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                  |     |                                                              |                  |
|------------------|-----|--------------------------------------------------------------|------------------|
|                  | 43. | Римске цифре. Писање бројева римским цифрама                 | Утврђивање       |
|                  | 44. | Римске цифре. Писање бројева римским цифрама                 | Утврђивање       |
|                  | 45. | Римске цифре, Писање бројева римским цифрама                 | провера<br>знања |
| ГЕОМЕТРИЈА       | 46. | Геометрија – линије                                          | Обрада           |
|                  | 47. | Геометрија – линије                                          | Утврђивање       |
|                  | 48. | Дуж. Поређење дужи                                           | Обрада           |
|                  | 49. | Дуж. Поређење дужи                                           | Утврђивање       |
|                  | 50. | Права и полуправа                                            | Обрада           |
|                  | 51. | Права и полуправа                                            | Утврђивање       |
| МЕРЕЊЕ И<br>МЕРЕ | 52. | Јединице мере за дужину                                      | Обрада           |
|                  | 53. | Јединице мере за дужину                                      | утврђивање       |
| ГЕОМЕТРИЈА       | 54. | Графичко надовезивање дужи                                   | обрада           |
|                  | 55. | Графичко надовезивање дужи                                   | утврђивање       |
|                  | 56. | Дужина дужи и изломљене линије                               | обрада           |
|                  | 57. | Дужина дужи и изломљене линије                               | утврђивање       |
|                  | 58. | Обим геометријских фигура                                    | обрада           |
|                  | 59. | Обим геометријских фигура                                    | утврђивање       |
|                  | 60. | Геометрија – линије                                          | утврђивање       |
|                  | 61. | Геометрија – линије                                          | провера<br>знања |
| БРОЈЕВИ          | 62. | Знак пута. Множење као скраћено сабирање. Чиниоци и производ | обрада           |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                              |                  |
|-----|--------------------------------------------------------------|------------------|
| 63. | Знак пута. Множење као скраћено сабирање. Чиниоци и производ | утврђивање       |
| 64. | Множење броја 2 и бројем 2                                   | обрада           |
| 65. | Множење броја 2 и бројем 2                                   | утврђивање       |
| 66. | Множење броја 10 и бројем 10                                 | обрада           |
| 67. | Множење броја 10 и бројем 10                                 | утврђивање       |
| 68. | Множење броја 5 и бројем 5                                   | обрада           |
| 69. | Множење броја 5 и бројем 5                                   | утврђивање       |
| 70. | Множење бројевима 2, 5 и 10                                  | утврђивање       |
| 71. | Множење броја 3 и бројем 3                                   | обрада           |
| 72. | Множење броја 3 и бројем 3                                   | утврђивање       |
| 73. | Множење броја 4 и бројем 4                                   | обрада           |
| 74. | Множење броја 4 и бројем 4                                   | утврђивање       |
| 75. | Нула и један као чиниоци                                     | обрада           |
| 76. | Замена места чинилаца                                        | обрада           |
| 77. | Замена места чинилаца                                        | утврђивање       |
| 78. | Множење бројевима 0,1,2, 3, 4,5 и 10. Замена места чинилаца  | обрада           |
| 79. | Множење бројевима 0,1,2, 3, 4,5 и 10. Замена места чинилаца  | утврђивање       |
| 80. | Множење бројевима 0,1,2, 3, 4,5 и 10. Замена места чинилаца  | провера<br>знања |
| 81. | За толико већи и толико пута већи број                       | обрада           |
| 82. | За толико већи и толико пута већи број                       | утврђивање       |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |      |                                                |            |
|--|------|------------------------------------------------|------------|
|  | 83.  | Множење броја 6 и бројем 6                     | обрада     |
|  | 84.  | Множење броја 6 и бројем 6                     | утврђивање |
|  | 85.  | Множење броја 7 и бројем 7                     | обрада     |
|  | 86.  | Множење броја 7 и бројем 7                     | утврђивање |
|  | 87.  | Множење бројевима 6 и 7                        | утврђивање |
|  | 88.  | Множење збира једноцифреним бројем             | обрада     |
|  | 89.  | Множење збира једноцифреним бројем             | утврђивање |
|  | 90.  | Множење разлике једноцифреним бројем           | обрада     |
|  | 91.  | Множење разлике једноцифреним бројем           | утврђивање |
|  | 92.  | Множење збира и разлике једноцифреним бројем   | утврђивање |
|  | 93.  | Множење броја 8 и бројем 8                     | обрада     |
|  | 94.  | Множење броја 8 и бројем 8                     | утврђивање |
|  | 95.  | Множење броја 9 и бројем 9                     | обрада     |
|  | 96.  | Множење броја 9 и бројем 9                     | утврђивање |
|  | 97.  | Множење                                        | утврђивање |
|  | 98.  | Множење                                        | утврђивање |
|  | 99.  | Множење једноцифреног броја и десетице         | обрада     |
|  | 100. | Множење једноцифреног броја и десетице         | утврђивање |
|  | 101. | Множење двоцифреног броја једноцифреним бројем | обрада     |
|  | 102. | Множење двоцифреног броја једноцифреним бројем | утврђивање |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                        |                  |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| 103. | Множење једноцифреног броја и десетице. Множење двоцифреног броја једноцифреним бројем | утврђивање       |
| 104. | Здруживање чинилаца                                                                    | обрада           |
| 105. | Здруживање чинилаца                                                                    | утврђивање       |
| 106. | Редослед рачунских радњи (множење)                                                     | обрада           |
| 107. | Редослед рачунских радњи (множење)                                                     | утврђивање       |
| 108. | Здруживање чинилаца Редослед рачунских радњи                                           | утврђивање       |
| 109. | Редослед рачунских радњи                                                               | провера<br>знања |
| 110. | Дељење. Дељеник, делилац, количник                                                     | обрада           |
| 111. | Веза множења и дељења                                                                  | обрада           |
| 112. | Веза множења и дељења                                                                  | утврђивање       |
| 113. | Дељење бројем 2                                                                        | обрада           |
| 114. | Дељење бројем 2                                                                        | утврђивање       |
| 115. | Дељење бројем 5                                                                        | обрада           |
| 116. | Дељење бројем 5                                                                        | обрада           |
| 117. | Дељење бројем 10                                                                       | обрада           |
| 118. | Дељење бројем 10                                                                       | утврђивање       |
| 119. | Дељење бројевима 2, 5 и 10                                                             | утврђивање       |
| 120. | Дељење бројевима 3 и 4                                                                 | обрада           |
| 121. | Дељење бројевима 3 и 4                                                                 | утврђивање       |
| 122. | Дељење бројевима 6 и 7                                                                 | обрада           |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |      |                                                                                            |                  |
|--|------|--------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
|  | 123. | Дељење бројевима 6 и 7                                                                     | утврђивање       |
|  | 124. | За толико мањи и толико пута мањи број                                                     | обрада           |
|  | 125. | За толико мањи и толико пута мањи број                                                     | утврђивање       |
|  | 126. | Дељење бројевима 3, 4, 6, 7; За толико мањи и толико пута мањи број                        | утврђивање       |
|  | 127. | Дељење бројевима 8 и 9                                                                     | обрада           |
|  | 128. | Дељење бројевима 8 и 9                                                                     | утврђивање       |
|  | 129. | Број један као делилац и нула као дељеник                                                  | обрада           |
|  | 130. | Број један као делилац и нула као дељеник                                                  | утврђивање       |
|  | 131. | Дељивост бројева Садржалац                                                                 | обрада           |
|  | 132. | Дељивост бројева Садржалац                                                                 | обрада           |
|  | 133. | Дељење                                                                                     | утврђивање       |
|  | 134. | Дељење                                                                                     | провера<br>знања |
|  | 135. | Дељење збира једноцифреним бројем                                                          | обрада           |
|  | 136. | Дељење збира једноцифреним бројем                                                          | утврђивање       |
|  | 137. | Дељење разлике једноцифреним бројем                                                        | обрада           |
|  | 138. | Дељење разлике једноцифреним бројем                                                        | утврђивање       |
|  | 139. | Дељење збира и разлике једноцифреним бројем                                                | утврђивање       |
|  | 140. | Дељење двоцифреног броја једноцифреним бројем                                              | обрада           |
|  | 141. | Дељење двоцифреног броја једноцифреним бројем                                              | утврђивање       |
|  | 142. | Дељење збира и разлике једноцифреним бројем. Дељење двоцифреног броја једноцифреним бројем | утврђивање       |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|            |      |                                                                          |                  |
|------------|------|--------------------------------------------------------------------------|------------------|
|            | 143. | Одређивање непознатог чиниоца                                            | обрада           |
|            | 144. | Одређивање непознатог чиниоца                                            | утврђивање       |
|            | 145. | Одређивање непознатог дељеника                                           | обрада           |
|            | 146. | Одређивање непознатог дељеника                                           | утврђивање       |
|            | 147. | Одређивање непознатог делиоца                                            | обрада           |
|            | 148. | Одређивање непознатог делиоца                                            | утврђивање       |
|            | 149. | Одређивање непознатог броја                                              | утврђивање       |
|            | 150. | Одређивање непознатог броја                                              | провера<br>знања |
|            | 151. | Редослед рачунских радњи (дељење)                                        | обрада           |
|            | 152. | Редослед рачунских радњи (дељење)                                        | утврђивање       |
|            | 153. | Разломци                                                                 | обрада           |
|            | 154. | Разломци                                                                 | утврђивање       |
|            | 155. | Редослед рачунских радњи. Разломци                                       | утврђивање       |
|            | 156. | Редослед рачунских радњи. Разломци                                       | утврђивање       |
|            | 157. | Редослед рачунских радњи. Разломци                                       | провера<br>знања |
| ГЕОМЕТРИЈА | 158. | Цртање квадрата, правоугаоника и троугла на квадратној и тачкастој мрежи | обрада           |
|            | 159. | Цртање квадрата, правоугаоника и троугла на квадратној и тачкастој мрежи | утврђивање       |
|            | 160. | Симетричне фигуре; Подударност фигура                                    | обрада           |
|            | 161. | Симетричне фигуре; Подударност фигура                                    | утврђивање       |
|            | 162. | Геометрија – цртање                                                      | утврђивање       |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                            |      |                                                          |                  |
|--------------------------------------------|------|----------------------------------------------------------|------------------|
|                                            | 163. | Геометрија – цртање                                      | провера<br>знања |
| МЕРЕЊЕ И<br>МЕРЕ                           | 164. | Мере за време – час и минут                              | обрада           |
|                                            | 165. | Мере за време – час и минут                              | утврђивање       |
|                                            | 166. | Мере за време – дан, седмица, месец и година             | обрада           |
|                                            | 167. | Мере за време – дан, седмица, месец и година             | утврђивање       |
|                                            | 168. | Мере за време                                            | утврђивање       |
|                                            | 169. | Мере за време                                            | провера<br>знања |
| УТВРЂИВАЊЕ<br>ГРАДИВА<br>ДРУГОГ<br>РАЗРЕДА | 170. | Сабирање и одузимање до 100                              | утврђивање       |
|                                            | 171. | Текстуални задаци – сабирање и одузимање                 | утврђивање       |
|                                            | 172. | Множење и дељење до 100                                  | утврђивање       |
|                                            | 173. | Текстуални задаци – множење и дељење                     | утврђивање       |
|                                            | 174. | Разломци                                                 | утврђивање       |
|                                            | 175. | Геометрија – линије                                      | утврђивање       |
|                                            | 176. | Геометрија – цртање                                      | утврђивање       |
|                                            | 177. | Мерење и мере                                            | утврђивање       |
|                                            | 178. | Годишња провера знања                                    | провера<br>знања |
|                                            | 179. | Анализа годишње провере знања                            | утврђивање       |
|                                            | 180. | Математички квиз. Анализа успеха на крају другог разреда | утврђивање       |

СВЕТ ОКО НАС

| Тема               | Број часа | Наставна јединица                                                                   | Тип часа        |
|--------------------|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| ДРУГИ И ЈА         | 1.        | Поново у школи! Упознавање с уџбеничким комплетом и прибором. Договор о начину рада |                 |
|                    | 2.        | С вршњацима ван школе                                                               | обрада          |
|                    | 3.        | Поштујемо симболе наше домовине                                                     | обрада          |
|                    | 4.        | Школа и симболи наше домовине                                                       | утврђивање      |
|                    | 5.        | Породица и родбина                                                                  | обрада          |
|                    | 6.        | Моје потребе, моје жеље                                                             | обрада          |
|                    | 7.        | Породица и родбина, моје потребе и жеље                                             | утврђивање      |
|                    | 8.        | Чувамо здравље                                                                      | обрада          |
|                    | 9.        | Здрава исхрана                                                                      | обрада          |
|                    | 10.       | Чувамо здравље и здрава исхрана                                                     | утврђивање      |
|                    | 11.       | Школа, симболи наше државе, породица, здравље                                       | утврђивање      |
|                    | 12.       | Други и ја                                                                          | систематизација |
| КУЛТУРА<br>ЖИВЉЕЊА | 13.       | Насеља                                                                              | обрада          |
|                    | 14.       | Како су повезани село и град                                                        | обрада          |
|                    | 15.       | У насељу поштујемо суграђане                                                        | обрада          |
|                    | 16.       | Насеља                                                                              | утврђивање      |
|                    | 17.       | Занимања људи у селу и граду                                                        | обрада          |
|                    | 18.       | Саобраћај                                                                           | обрада          |
|                    | 19.       | Занимања и саобраћај                                                                | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                        |     |                                              |                 |
|----------------------------------------|-----|----------------------------------------------|-----------------|
|                                        | 20. | Понашамо се безбедно и културно у саобраћају | обрада          |
|                                        | 21. | Понашање у превозним средствима              | обрада          |
|                                        | 22. | Саобраћај и понашање у саобраћају            | утврђивање      |
|                                        | 23. | Како се сналазимо у насељу                   | обрада          |
|                                        | 24. | Изглед нашег насеља и околине                | утврђивање      |
|                                        | 25. | Сналажење и изглед нашег насеља и околине    | утврђивање      |
|                                        | 26. | Воде у насељу и околини                      | обрада          |
|                                        | 27. | Воде у насељу и околини                      | утврђивање      |
|                                        | 28. | Култура живљења                              | систематизација |
| КРЕТАЊЕ И<br>ОРИЈЕНТАЦИЈА У<br>ВРЕМЕНУ | 29. | Кретање                                      | обрада          |
|                                        | 30. | Кретање                                      | утврђивање      |
|                                        | 31. | Шта утиче на кретање тела                    | обрада          |
|                                        | 32. | Кретање и утицај на кретање тела             | утврђивање      |
|                                        | 33. | Дан                                          | обрада          |
|                                        | 34. | Мерење времена и часовник                    | обрада          |
|                                        | 35. | Колико је сати и минута                      | обрада          |
|                                        | 36. | Преподневно и послеподневно мерење времена   | обрада          |
|                                        | 37. | Мерење времена и часовник                    | утврђивање      |
|                                        | 38. | Седмица                                      | обрада          |
|                                        | 39. | Месец и година                               | обрада          |
|                                        | 40. | Седмица, месец и година                      | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |     |                                               |                 |
|-------------------------|-----|-----------------------------------------------|-----------------|
|                         | 41. | Календар празника                             | обрада          |
|                         | 42. | Годишња доба                                  | обрада          |
|                         | 43. | Временска лента                               | обрада          |
|                         | 44. | Празници и годишња доба                       | утврђивање      |
|                         | 45. | Кретање и орјентација у времену               | систематизација |
| РАЗНОВРСНОСТ<br>ПРИРОДЕ | 46. | Природа                                       | обрада          |
|                         | 47. | Шта је заједничко свим живим бићима           | обрада          |
|                         | 48. | Природа и жива бића                           | утврђивање      |
|                         | 49. | Жива бића дишу                                | обрада          |
|                         | 50. | Жива бића се хране                            | обрада          |
|                         | 51. | Жива бића дишу и хране се                     | утврђивање      |
|                         | 52. | Остављање потомства, раст и развој живих бића | обрада          |
|                         | 53. | Жива бића                                     | утврђивање      |
|                         | 54. | Биљке у мојој околини                         | обрада          |
|                         | 55. | Животиње у мојој околини                      | обрада          |
|                         | 56. | Биљке и животиње у мојој околини              | утврђивање      |
|                         | 57. | Сваки део тела има своју улогу                | обрада          |
|                         | 58. | Значај биљака и животиња за човека            | обрада          |
|                         | 59. | Значај биљака и животиња за човека            | утврђивање      |
|                         | 60. | Промене које доносе годишња доба              | обрада          |
|                         | 61. | Промене које доносе годишња доба              | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|              |     |                                |                 |
|--------------|-----|--------------------------------|-----------------|
|              | 62. | Непогоде и опасности           | обрада          |
|              | 63. | Чувамо природу                 | обрада          |
|              | 64. | Разноврсност природе           | утврђивање      |
|              | 65. | Разноврсност природе           | систематизација |
| ЧОВЕК СТВАРА | 66. | Човек ствара                   | обрада          |
|              | 67. | Материјали                     | обрада          |
|              | 68. | Употреба различитих материјала | обрада          |
|              | 69. | Нова намена предмета           | обрада          |
|              | 70. | Човек ствара, материјали       | утврђивање      |
|              | 71. | Човек ствара                   | систематизација |
|              | 72. | Научили смо до сада            | утврђивање      |

**МУЗИЧКА КУЛТУРА**

| Тема                                        | Број часа | Наставна јединица                                                                                  | Тип часа   |
|---------------------------------------------|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|                                             | 1.        | Упознавање с уџбеничким комплетом и прибором. Договор о начину рада Слушам, певам, свирам, стварам | утврђивање |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ/ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ        | 2.        | Звук и тон, Зорислава М. Васиљевић                                                                 | обрада     |
|                                             | 3.        | Семафор, непознати аутор, Зоран Христић                                                            | обрада     |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО<br>/ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ | 4.        | Кад ђак зна шта хоће, М. Субота                                                                    | обрада     |
|                                             | 5.        | Колико је сати, Миодраг Бркић                                                                      | обрада     |
| МУЗИЧКО<br>СЗВАРАЛАШТВО                     | 6.        | Висина тона, Обрада модела Сол ми дај                                                              | обрада     |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                              |     |                                                                          |                 |
|--------------------------------------------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ/ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ                         | 7.  | Телефонијада, Миња Субота                                                | обрада          |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ/ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ/МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 8.  | Кад си срећан, песма из Шведске                                          | обрада          |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ/МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО                   | 9.  | Сада знаш – Школска табла                                                | систематизација |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ/ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ                         | 10. | Јесен, Станко Коруновић                                                  | обрада          |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ/ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ/МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 11. | Дуње ранке, народна песма из Срема                                       | обрада          |
|                                                              | 12. | Оживеле играчке, музичка прича; Модел Ми идемо преко поља, народна песма | обрада          |
|                                                              | 13. | Распевани кишобран                                                       | систематизација |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ/ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ                         | 14. | Блистај, блистај, звездо мала, песма из Француске                        | обрада          |
|                                                              | 15. | Новогодишња честитка, Јован Адамов, Перо Зубац                           | обрада          |
|                                                              | 16. | Ој бадњаче, бадњаче, народна песма                                       | обрада          |
|                                                              | 17. | Дошла ми бака, народна песма                                             | обрада          |
|                                                              | 18. | Химна Светом Сави                                                        | обрада          |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ/ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ/МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 19. | Снег засипа, Станко Коруновић                                            | обрада          |
|                                                              | 20. | Ала веје, веје, Станко Коруновић                                         | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                              |     |                                                           |                 |
|--------------------------------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------|-----------------|
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ/МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО                   | 21. | Пахуљица чаробница                                        | систематизација |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ/ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ/МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 22. | Честитка мајчици, Ј. Каплан                               | обрада          |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ/ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ/                        | 23. | Фалила ми се, народна                                     | обрада          |
|                                                              | 24. | Пролећна песма, Станко Коруновић                          | обрада          |
|                                                              | 25. | Кукавица, Владимир Томерлин                               | обрада          |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ/ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ/МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 26. | Пролећно коло, народна песма                              | обрада          |
|                                                              | 27. | Ресаво водо ладна, народна песма                          | обрада          |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ/ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ                         | 28. | Људи ликујте, народна песма                               | обрада          |
|                                                              | 29. | Лазара мајка учила, народна песма                         | обрада          |
|                                                              | 30. | Синоћ мајка, народна песма                                | обрада          |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ/МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО                   | 31. | Жабице                                                    | систематизација |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ/ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ                         | 32. | Лаку ноћ, А. Кораћ, В. Андрић / Док месец сја, Ж. Б. Лили | обрада          |
|                                                              | 33. | Зелени се јагодо, народна песма                           | обрада          |
|                                                              | 34. | Седи Ћира на врх сламе, народна песма                     | обрада          |
|                                                              | 35. | Зелена песма, Драгана Михајловић Бокан                    | обрада          |

|                                            |     |                                  |                 |
|--------------------------------------------|-----|----------------------------------|-----------------|
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ/МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 36. | Извођење научених песама и игара | систематизација |
|--------------------------------------------|-----|----------------------------------|-----------------|

**ЛИКОВНА КУЛТУРА**

| Тема   | Број часа | Наставна јединица                                                  | Тип часа   |
|--------|-----------|--------------------------------------------------------------------|------------|
|        | 1.        | Упознавање с уџбеничким комплетом и прибором Договор о начину рада |            |
| ОБЛИЦИ | 2.        | Облици и простор                                                   | обрада     |
|        | 3.        | Светлост и облици                                                  | обрада     |
|        | 4.        | Светлост и облици                                                  | утврђивање |
|        | 5.        | Светлост и сенка                                                   | обрада     |
|        | 6.        | Светлост и сенка                                                   | утврђивање |
|        | 7.        | Контраст                                                           | обрада     |
|        | 8.        | Контраст                                                           | обрада     |
|        | 9.        | Ликовни контрасти                                                  | обрада     |
|        | 10.       | Ликовни контрасти                                                  | обрада     |
|        | 11.       | Контрасти: велико–мало, прав–крив, једноставно–сложено             | обрада     |
|        | 12.       | Контрасти: велико–мало, прав–крив, једноставно–сложено             | обрада     |
|        | 13.       | Једнобојно–вишебојно                                               | обрада     |
|        | 14.       | Једнобојно–вишебојно                                               | обрада     |
|        | 15.       | Испупчено–удубљено; глатко–храпаво                                 | обрада     |
|        | 16.       | Испупчено–удубљено; глатко–храпаво                                 | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|         |     |                                                   |                 |
|---------|-----|---------------------------------------------------|-----------------|
|         | 17. | Контрасти – супротности                           | систематизација |
|         | 18. | Контрасти – супротности                           | систематизација |
|         | 19. | Ликовна композиција                               | обрада          |
|         | 20. | Ликовна композиција                               | обрада          |
|         | 21. | Композиција од употребних предмета                | утврђивање      |
|         | 22. | Композиција од употребних предмета                | утврђивање      |
|         | 23. | Везивање, спајање, преплитање, уплитање           | обрада          |
|         | 24. | Везивање, спајање, преплитање, уплитање           | обрада          |
|         | 25. | Стварамо нову целину преобликовањем               | утврђивање      |
|         | 26. | Стварамо нову целину преобликовањем               | утврђивање      |
|         | 27. | Стварамо ново од старог – правимо накит од новина | утврђивање      |
|         | 28. | Стварамо ново од старог – правимо накит од новина | утврђивање      |
|         | 29. | Однос садржаја и форме                            | обрада          |
|         | 30. | Однос садржаја и форме                            | обрада          |
|         | 31. | Необична паковања                                 | обрада          |
|         | 32. | Необична паковања                                 | обрада          |
| ПРОСТОР | 33. | Простори око нас                                  | обрада          |
|         | 34. | Простори око нас                                  | обрада          |
|         | 35. | Сценски простор                                   | обрада          |
|         | 36. | Сценски простор                                   | обрада          |
|         | 37. | Луткарска представа                               | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|               |     |                                                          |                 |
|---------------|-----|----------------------------------------------------------|-----------------|
|               | 38. | Луткарска представа                                      | обрада          |
|               | 39. | Правимо амбијент, костиме и маске за заједничку прославу | систематизација |
|               | 40. | Правимо амбијент, костиме и маске за заједничку прославу | систематизација |
|               | 41. | Кретање, кретање у природи                               | обрада          |
|               | 42. | Кретање, кретање у природи                               | обрада          |
|               | 43. | Кретање облика у простору                                | утврђивање      |
|               | 44. | Кретање облика у простору                                | утврђивање      |
|               | 45. | Говор тела                                               | систематизација |
|               | 46. | Говор тела                                               | систематизација |
| СПОРАЗУМЕВАЊЕ | 47. | Знаци                                                    | обрада          |
|               | 48. | Знаци                                                    | обрада          |
|               | 49. | Симболи                                                  | обрада          |
|               | 50. | Симболи                                                  | обрада          |
|               | 51. | Печат                                                    | обрада          |
|               | 52. | Печат                                                    | обрада          |
|               | 53. | Писмо                                                    | обрада          |
|               | 54. | Писмо                                                    | обрада          |
|               | 55. | Слова можемо писати, цртати, сликати, обликовати         | утврђивање      |
|               | 56. | Слова можемо писати, цртати, сликати, обликовати         | утврђивање      |
|               | 57. | Приче у сликама, стрип                                   | обрада          |
|               | 58. | Приче у сликама, стрип                                   | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|              |     |                                            |                 |
|--------------|-----|--------------------------------------------|-----------------|
| ЛИКОВНЕ ИГРЕ | 59. | Честитка                                   | обрада          |
|              | 60. | Честитка                                   | обрада          |
|              | 61. | Играмо се бојама                           | обрада          |
|              | 62. | Играмо се бојама                           | обрада          |
|              | 63. | Замишљања                                  | обрада          |
|              | 64. | Замишљања                                  | обрада          |
|              | 65. | Маштам – стварам                           | утврђивање      |
|              | 66. | Маштам – стварам                           | утврђивање      |
|              | 67. | У непознатој земљи                         | утврђивање      |
|              | 68. | У непознатој земљи                         | утврђивање      |
|              | 69. | Наше ликовно стваралаштво у другом разреду | систематизација |
|              | 70. | Наше ликовно стваралаштво у другом разреду | систематизација |
|              | 71. | Наше ликовно стваралаштво у другом разреду | систематизација |
|              | 72. | Наше ликовно стваралаштво у другом разреду | систематизација |

**ТРЕЋИ РАЗРЕД**

**СРПСКИ ЈЕЗИК**

| Тема               | Број часа | Наставна јединица                                              | Тип часа  |
|--------------------|-----------|----------------------------------------------------------------|-----------|
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 1.        | Добро дошли, трећаци!<br>Уводни час, договор о начину рада     |           |
|                    | 2.        | Говорна вежба: Доживљај са летњег распуста                     | обрада    |
| ЈЕЗИК              | 3.        | Шта смо научили у другом разреду, обнављање знања из правописа | обнављање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |     |                                                                |            |
|--------------------|-----|----------------------------------------------------------------|------------|
|                    | 4.  | Шта смо научили у другом разреду, обнављање знања из граматике | обнављање  |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 5.  | Душан Костић: <i>Септембар</i>                                 | обрада     |
| ЛЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 6.  | Говорна вежба: Септембар у мом крају                           | обрада     |
| ЛЕЗИК              | 7.  | Врсте реченица по значењу, обнављање знања из другог разреда   | обнављање  |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 8.  | Душан Радовић: <i>А зашто он вежба</i>                         | обрада     |
|                    | 9.  | Душан Радовић: <i>А зашто он вежба</i>                         | утврђивање |
| ЛЕЗИК              | 10. | Потврдне и одричне реченице, обнављање знања из другог разреда | обнављање  |
| ЛЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 11. | Састављање приче на основу датих речи                          | обрада     |
| ЛЕЗИК              | 12. | Именице, обнављање знања из другог разреда                     | обнављање  |
|                    | 13. | Градивне именице                                               | обрада     |
|                    | 14. | Градивне именице                                               | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 15. | Езоп: <i>Корњача и зец</i>                                     | обрада     |
| ЛЕЗИК              | 16. | Збирне именице                                                 | обрада     |
|                    | 17. | Збирне именице                                                 | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 18. | Љубивоје Ршумовић: <i>Домовина се брани лепотом</i>            | обрада     |
| ЛЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 19. | Речи које значе нешто умањено и увећано                        | обрада     |
|                    | 20. | Изражајно рецитовање песме <i>Домовина се брани лепотом</i>    | утврђивање |
| ЛЕЗИК              | 21. | Именице                                                        | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 22. | Ијан Макјуан: <i>Реч – две о Питеру</i> (одломак)              | обрада     |
|                    | 23. | Ијан Макјуан: <i>Реч – две о Питеру</i> (одломак)              | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |     |                                                    |               |
|--------------------|-----|----------------------------------------------------|---------------|
| ЈЕЗИК              | 24. | Употреба великог слова у писању имена народа       | обрада        |
|                    | 25. | Употреба великог слова у писању имена народа       | утврђивање    |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 26. | Писање текста латиницом – диктат                   | обнављање     |
| ЈЕЗИК              | 27. | Именице                                            | провера знања |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 28. | Љубивоје Ршумовић: <i>Аждаја своме чеду тепа</i>   | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 29. | Писање приче на основу слика                       | обрада        |
| ЈЕЗИК              | 30. | Придеви, обнављање знања из другог разреда         | обнављање     |
|                    | 31. | Присвојни придеви                                  | обрада        |
|                    | 32. | Присвојни придеви                                  | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 33. | Јохана Шпири: <i>Хајди</i> (одломак)               | обрада        |
|                    | 34. | Јохана Шпири: <i>Хајди</i> (одломак)               | обрада        |
|                    | 35. | Хајди у причи и Хајди на филму                     | утврђивање    |
| ЈЕЗИК              | 36. | Подела речи на крају реда (граница на самогласник) | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 37. | Разумем шта читам                                  | утврђивање    |
| ЈЕЗИК              | 38. | Писање присвојних придева                          | обрада        |
|                    | 39. | Писање присвојних придева                          | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 40. | Избор из поезије Душана Радовића (домаћа лектира)  | обрада        |
|                    | 41. | Избор из поезије Душана Радовића (домаћа лектира)  | обрада        |
|                    | 42. | Избор из поезије Душана Радовића (домаћа лектира)  | утврђивање    |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |     |                                                                                                       |               |
|--------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| ЈЕЗИК              | 43. | Градивни придеви                                                                                      | обрада        |
|                    | 44. | Градивни придеви                                                                                      | утврђивање    |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 45. | Изражајно рецитовање песама Душана Радовића                                                           | утврђивање    |
|                    | 46. | Речи истог или сличног значења                                                                        | обрада        |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 47. | Драган Лукић: <i>Шта је отац</i>                                                                      | обрада        |
| ЈЕЗИК              | 48. | Род и број придева                                                                                    | обрада        |
|                    | 49. | Род и број придева                                                                                    | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 50. | Час посвећен Михајлу Пупину                                                                           | обрада        |
|                    | 51. | Михајло Пупин: <i>Са паињака до научењака</i> , (одломак)                                             | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 52. | Говорна вежба: Мој крај                                                                               | обрада        |
|                    | 53. | Писмено изражавање: Мој крај                                                                          | обрада        |
| ЈЕЗИК              | 54. | Научили смо о придевима                                                                               | утврђивање    |
|                    | 55. | Придеви                                                                                               | провера знања |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 56. | Јасминка Петровић: <i>Од читања се расте</i> (читање у наставцима)                                    | обрада        |
|                    | 57. | Јасминка Петровић: <i>Од читања се расте</i> (читање у наставцима)                                    | обрада        |
|                    | 58. | Јасминка Петровић: <i>Од читања се расте</i> (читање у наставцима)                                    | обрада        |
|                    | 59. | Јасминка Петровић: <i>Од читања се расте</i> (читање у наставцима)                                    | обрада        |
|                    | 60. | Разговор са књижевним ликом: „Разговарамо са Тамаром” (Јасминка Петровић: <i>Од читања се расте</i> ) | утврђивање    |
| ЈЕЗИК              | 61. | Писање речце не уз именице, придеве и глаголе                                                         | обрада        |
|                    | 62. | Писање речце не уз именице, придеве и глаголе                                                         | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |     |                                                                                         |               |
|-----------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| КЊИЖЕВНОСТ      | 63. | Народна бајка: <i>Чардак ни на небу ни на земљи</i>                                     | обрада        |
|                 | 64. | Народна бајка: <i>Чардак ни на небу ни на земљи</i>                                     | утврђивање    |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 65. | Препричавање народне бајке <i>Чардак ни на небу ни на земљи</i> према заједничком плану | обрада        |
| ЈЕЗИК           | 66. | Употреба великог слова у писању вишечланих географских назива                           | обрада        |
|                 | 67. | Употреба великог слова у писању вишечланих географских назива                           | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 68. | Александар Поповић: <i>Лед се топи</i>                                                  | обрада        |
|                 | 69. | Александар Поповић: <i>Лед се топи</i>                                                  | утврђивање    |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 70. | Сценско приказивање драмског текста <i>Лед се топи</i> , Александра Поповића            | утврђивање    |
|                 | 71. | Говорна вежба: Искрено о себи                                                           | обрада        |
|                 | 72. | Писмено изражавање: Искрено о себи                                                      | утврђивање    |
| ЈЕЗИК           | 73. | Писање присвојних придева и речце не уз именице, придеве и глаголе                      | утврђивање    |
|                 | 74. | Правописна вежба                                                                        | провера знања |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 75. | Бранко Ћопић: <i>Изокренута прича</i>                                                   | обрада        |
|                 | 76. | Бранко Ћопић: <i>Изокренута прича</i> („Враћамо речи на њихова места.”)                 | утврђивање    |
| ЈЕЗИК           | 77. | Личне заменице                                                                          | обрада        |
|                 | 78. | Личне заменице                                                                          | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 79. | Душан Васиљев: <i>Зима</i>                                                              | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 80. | Пишемо причу на основу датог почетка                                                    | обрада        |
| ЈЕЗИК           | 81. | Употреба великог слова у писању назива празника                                         | обрада        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |      |                                                                                                          |               |
|--------------------|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
|                    | 82.  | Употреба великог слова у писању назива празника                                                          | утврђивање    |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 83.  | Позивница, честитка, писмо                                                                               | обрада        |
|                    | 84.  | Пишемо новогодишње честитке                                                                              | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 85.  | Мој Дневник читања, припрема за читање домаће лектире <i>Доживљаји</i> <i>Мачка Тоше</i> , Бранка Ћопића | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 86.  | Језичке вежбе                                                                                            | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 87.  | Ла Фонтен: <i>Цврчак и мрав</i>                                                                          | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 88.  | Мењамо крај басне <i>Цврчак и мрав</i>                                                                   | утврђивање    |
| ЈЕЗИК              | 89.  | Глаголи, обнављање знања из другог разреда                                                               | обнављање     |
|                    | 90.  | Лице и број глагола                                                                                      | обрада        |
|                    | 91.  | Лице и број глагола                                                                                      | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 92.  | Светлана Велмар Јанковић: <i>Златно јагње</i> (одломак)                                                  | обрада        |
|                    | 93.  | Светлана Велмар Јанковић: <i>Златно јагње</i> (одломак)                                                  | утврђивање    |
| ЈЕЗИК              | 94.  | Научили смо о глаголима                                                                                  | утврђивање    |
|                    | 95.  | Глаголи                                                                                                  | провера знања |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 96.  | Химна Светоме Сави                                                                                       | обрада        |
|                    | 97.  | Народна приповетка: <i>Свети Сава и сељак без среће</i>                                                  | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 98.  | Креативне игре (укрштенице, осмосмерке, ребуси, асоцијације...)                                          | утврђивање    |
|                    | 99.  | Говорна вежба: Догодило ми се на распусту                                                                | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 100. | Бранко Ћопић: <i>Доживљаји</i> <i>Мачка Тоше</i> (домаћа лектира)                                        | обрада        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |      |                                                                                                                          |               |
|--------------------|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
|                    | 101. | Бранко Ћопић: <i>Доживљаји Мачка Тоше</i> (домаћа лектира)                                                               | обрада        |
|                    | 102. | Бранко Ћопић: <i>Доживљаји Мачка Тоше</i> (домаћа лектира)                                                               | утврђивање    |
| ЈЕЗИК              | 103. | Употреба великог слова у писању наслова књига и часописа                                                                 | обрада        |
|                    | 104. | Употреба великог слова у писању наслова књига и часописа                                                                 | утврђивање    |
|                    | 105. | Писање наводника (обрада)                                                                                                | обрада        |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 106. | Ф. Г. Лорка: <i>Луцкаста песма</i>                                                                                       | обрада        |
| ЈЕЗИК              | 107. | Правописна вежба (употреба великог слова)                                                                                | утврђивање    |
|                    | 108. | Употреба великог слова                                                                                                   | провера знања |
|                    | 109. | Управни говор (први и други модел)                                                                                       | обрада        |
|                    | 110. | Управни говор (први и други модел)                                                                                       | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 111. | Драган Лукић: <i>Свакога дана</i>                                                                                        | обрада        |
|                    | 112. | Мирослав Антић: <i>Шта је највеће</i>                                                                                    | обрада        |
|                    | 113. | Неуправни говор                                                                                                          | обрада        |
|                    | 114. | Час посвећен Милеви Марић Ајнштајн                                                                                       | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 115. | Говорна вежба: Особа којој се дивим                                                                                      | утврђивање    |
|                    | 116. | Писмено изражавање: Особа којој се дивим                                                                                 | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 117. | Народна приповетка: <i>Свијету се не може угодити</i>                                                                    | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 118. | Писање приче у облику краћег драмског текста ( <i>Свијету се не може угодити</i> , народна приповетка)                   | обрада        |
|                    | 119. | Разговарамо... (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања и сл.) | обрада        |
| ЈЕЗИК              | 120. | Управни и неуправни говор                                                                                                | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |      |                                                                                  |               |
|-----------------|------|----------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| КЊИЖЕВНОСТ      | 121. | Народна бајка: <i>Баиш – Челик</i> (читање у наставцима)                         | обрада        |
|                 | 122. | Народна бајка: <i>Баиш – Челик</i> (читање у наставцима)                         | обрада        |
|                 | 123. | Народна бајка: <i>Баиш – Челик</i> (читање у наставцима)                         | обрада        |
|                 | 124. | Народна бајка: <i>Баиш – Челик</i>                                               | утврђивање    |
| ЈЕЗИК           | 125. | Попуњавање једноставних образаца                                                 | обрада        |
|                 | 126. | Преписивање песме или делова текста по избору са ћирилице на латиницу            | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 127. | Јованка Јоргачевић: <i>Никад два добра</i>                                       | обрада        |
|                 | 128. | Јованка Јоргачевић: <i>Никад два добра</i>                                       | утврђивање    |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 129. | Изражајно читање драмског текста <i>Никад два добра</i> Ј. Јоргачевић по улогама | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 130. | Бранислав Црнчевић: <i>Љути то мече</i>                                          | обрада        |
|                 | 131. | Час посвећен Међународном дану књиге за децу                                     | обрада        |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 132. | Језичке вежбе                                                                    | утврђивање    |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 133. | Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу                           | обрада        |
| ЈЕЗИК           | 134. | Врсте речи                                                                       | утврђивање    |
|                 | 135. | Врсте речи                                                                       | провера знања |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 136. | Оскар Вајлд: <i>Себични џин</i>                                                  | обрада        |
|                 | 137. | Оскар Вајлд: <i>Себични џин</i>                                                  | утврђивање    |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 138. | Препричавање бајке <i>Себични џин</i> према заједничком плану                    | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |      |                                                                 |            |
|--------------------|------|-----------------------------------------------------------------|------------|
| КЊИЖЕВНОСТ         | 139. | Григор Витез: <i>Какве је боје поток</i>                        | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 140. | Говорна вежба: Пролеће у мом крају                              | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 141. | Народна песма: <i>Орање Марка Краљевића</i>                     | обрада     |
|                    | 142. | Народна песма: <i>Орање Марка Краљевића</i>                     | утврђивање |
| ЈЕЗИК              | 143. | Писање сугласника Ј                                             | обрада     |
|                    | 144. | Писање сугласника Ј                                             | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 145. | Народна песма: <i>Марко Краљевић и бег Костадин</i>             | обрада     |
|                    | 146. | Народна песма: <i>Марко Краљевић и бег Костадин</i>             | утврђивање |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 147. | Речи супротног значења                                          | обрада     |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 148. | Бранко Стевановић: <i>Занимање Марка Краљевића</i>              | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 149. | Писмено изражавање: Како замишљам Марка Краљевића               | утврђивање |
|                    | 150. | Креативне игре (укрштенице, осмосмерке, ребуси, асоцијације...) | утврђивање |
|                    | 151. | Читање непознатог текста                                        | утврђивање |
| ЈЕЗИК              | 152. | Скраћенице                                                      | обрада     |
|                    | 153. | Управни и неуправни говор. Писање сугласника Ј. Скраћенице      | утврђивање |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 154. | Основно и пренесено значење речи                                | обрада     |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 155. | Браћа Грим: <i>Бајке</i> , по избору (домаћа лектира)           | обрада     |
|                    | 156. | Браћа Грим: <i>Бајке</i> , по избору (домаћа лектира)           | обрада     |
|                    | 157. | Браћа Грим: <i>Бајке</i> , по избору (домаћа лектира)           | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |      |                                                        |                 |
|--------------------|------|--------------------------------------------------------|-----------------|
|                    | 158. | Браћа Грим: <i>Бајке</i> , по избору (домаћа лектира)  | утврђивање      |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 159. | Говорна вежба: Моја прва бајка                         | обрада          |
|                    | 160. | Писмено изражавање: Моја прва бајка                    | утврђивање      |
|                    | 161. | Правописна вежба са диктатом                           | утврђивање      |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 162. | Бранко В. Радичевић: <i>Прича о дечаку и Месецу</i>    | обрада          |
|                    | 163. | Бранко В. Радичевић: <i>Прича о дечаку и Месецу</i>    | утврђивање      |
| ЈЕЗИК              | 164. | Правописна правила                                     | систематизација |
|                    | 165. | Правописна правила                                     | провера знања   |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 166. | Десанка Максимовић: <i>Вожња</i>                       | обрада          |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 167. | Богаћење речника                                       | утврђивање      |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 168. | Лаза Лазић: <i>Суђење</i>                              | обрада          |
|                    | 169. | Лаза Лазић: <i>Суђење</i>                              | утврђивање      |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 170. | Драмско извођење текста <i>Суђење</i> Л. Лазића        | утврђивање      |
| ЈЕЗИК              | 171. | Научили смо из граматике                               | систематизација |
|                    | 172. | Научили смо из граматике                               | провера знања   |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 173. | Милован Данојлић: <i>Љубавна песма</i>                 | обрада          |
|                    | 174. | Научили смо из књижевности                             | систематизација |
|                    | 175. | Научили смо из књижевности                             | провера знања   |
|                    | 176. | Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу | обрада          |
|                    | 177. | Креативне игре (квиз, асоцијације...)                  | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |      |                                                       |            |
|--------------------|------|-------------------------------------------------------|------------|
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 178. | Изражајно рецитовање песама научених у трећем разреду | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 179. | Препоручујемо вам да прочитате                        | утврђивање |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 180. | Говорна вежба: Како желим да проведем распуст         | утврђивање |

**МАТЕМАТИКА**

| Тема             | Број часа | Наставна јединица                                                 | Тип часа   |
|------------------|-----------|-------------------------------------------------------------------|------------|
|                  | 1.        | Уводни час, договор о начину рада                                 |            |
| БРОЈЕВИ          | 2.        | Сабирање и одузимање до 100, обнављање знања из другог разреда    | обнављање  |
| ГЕОМЕТРИЈА       | 3.        | Геометријске фигуре, обнављање знања из другог разреда            | обнављање  |
| МЕРЕЊЕ И<br>МЕРЕ | 4.        | Мерење дужине и мерење времена, обнављање знања из другог разреда | обнављање  |
| БРОЈЕВИ          | 5.        | Множење и дељење до 100, обнављање знања из другог разреда        | обнављање  |
| БРОЈЕВИ          | 6.        | Стотине прве хиљаде – читање и писање                             | обрада     |
|                  | 7.        | Стотине прве хиљаде – читање и писање                             | утврђивање |
|                  | 8.        | Десетице прве хиљаде – читање и писање                            | обрада     |
|                  | 9.        | Десетице прве хиљаде – читање и писање                            | утврђивање |
|                  | 10.       | Бројеви прве хиљаде – читање и писање                             | обрада     |
|                  | 11.       | Бројеви прве хиљаде – читање и писање                             | утврђивање |
|                  | 12.       | Месна вредност цифре у бројевима до 1.000                         | обрада     |
|                  | 13.       | Месна вредност цифре у бројевима до 1.000                         | утврђивање |
|                  | 14.       | Упоређивање бројева до 1.000                                      | обрада     |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                                   |               |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| 15. | Упоредивање бројева до 1.000                                                                      | утврђивање    |
| 16. | Римске цифре                                                                                      | обрада        |
| 17. | Римске цифре                                                                                      | утврђивање    |
| 18. | Бројеви до 1.000                                                                                  | утврђивање    |
| 19. | Бројеви до 1.000                                                                                  | утврђивање    |
| 20. | Сабирање и одузимање стотина                                                                      | обрада        |
| 21. | Сабирање и одузимање стотина                                                                      | утврђивање    |
| 22. | Замена места сабирака                                                                             | обрада        |
| 23. | Здруживање сабирака                                                                               | обрада        |
| 24. | Замена места и здруживање сабирака                                                                | утврђивање    |
| 25. | Сабирање троцифреног и једноцифреног броја, усмени поступак                                       | обрада        |
| 26. | Сабирање троцифреног и једноцифреног броја                                                        | утврђивање    |
| 27. | Одузимање једноцифреног броја од троцифреног, усмени поступак                                     | обрада        |
| 28. | Одузимање једноцифреног броја од троцифреног                                                      | утврђивање    |
| 29. | Сабирање и одузимање                                                                              | утврђивање    |
| 30. | Бројеви до 1.000 Сабирање и одузимање Римске цифре                                                | провера знања |
| 31. | Сабирање троцифреног броја и десетица ( $430 + 40$ ; $470 + 30$ ; $380 + 50$ ), усмени поступак   | обрада        |
| 32. | Сабирање троцифреног броја и десетица ( $283 + 40$ ), усмени поступак                             | обрада        |
| 33. | Сабирање троцифреног броја и десетица                                                             | утврђивање    |
| 34. | Одузимање десетица од троцифреног броја ( $170 - 30$ ; $200 - 30$ ; $350 - 70$ ), усмени поступак | обрада        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                         |               |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| 35. | Одузимање десетица од троцифреног броја ( $237 - 50$ ), усмени поступак                 | обрада        |
| 36. | Одузимање десетица од троцифреног броја                                                 | утврђивање    |
| 37. | Сабирање троцифреног и двоцифреног броја ( $325 + 32$ ; $325 + 37$ ), усмени поступак   | обрада        |
| 38. | Сабирање троцифреног и двоцифреног броја ( $265 + 58$ ), усмени поступак                | обрада        |
| 39. | Сабирање троцифреног и двоцифреног броја                                                | утврђивање    |
| 40. | Одузимање двоцифреног броја од троцифреног ( $368 - 43$ ; $756 - 38$ ), усмени поступак | обрада        |
| 41. | Одузимање двоцифреног броја од троцифреног ( $425 - 87$ ), усмени поступак              | обрада        |
| 42. | Одузимање двоцифреног броја од троцифреног                                              | утврђивање    |
| 43. | Сабирање и одузимање                                                                    | утврђивање    |
| 44. | Сабирање и одузимање                                                                    | провера знања |
| 45. | Сабирање троцифрених бројева ( $354 + 232$ ; $354 + 237$ ), усмени поступак             | обрада        |
| 46. | Сабирање троцифрених бројева ( $467 + 372$ ; $467 + 378$ ), усмени поступак             | обрада        |
| 47. | Сабирање троцифрених бројева                                                            | утврђивање    |
| 48. | Одузимање троцифрених бројева ( $543 - 321$ ; $543 - 318$ ), усмени поступак            | обрада        |
| 49. | Одузимање троцифрених бројева ( $645 - 372$ ; $645 - 379$ ), усмени поступак            | обрада        |
| 50. | Одузимање троцифрених бројева                                                           | утврђивање    |
| 51. | Сабирање и одузимање                                                                    | утврђивање    |
| 52. | Сабирање и одузимање (текстуални задаци)                                                | утврђивање    |
| 53. | Сабирање и одузимање                                                                    | провера знања |
| 54. | Множење бројевима 10 и 100                                                              | обрада        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                          |               |
|-----|----------------------------------------------------------|---------------|
| 55. | Дељење бројевима 10 и 100                                | обрада        |
| 56. | Замена места и здруживање чинилаца                       | обрада        |
| 57. | Замена места и здруживање чинилаца                       | утврђивање    |
| 58. | Множење ( $3 \cdot 50$ )                                 | обрада        |
| 59. | Множење ( $3 \cdot 50$ )                                 | утврђивање    |
| 60. | Дељење ( $150 : 5$ )                                     | обрада        |
| 61. | Дељење ( $150 : 5$ )                                     | утврђивање    |
| 62. | Множење збира и разлике бројем                           | обрада        |
| 63. | Множење збира и разлике бројем                           | утврђивање    |
| 64. | Дељење збира и разлике бројем                            | обрада        |
| 65. | Дељење збира и разлике бројем                            | утврђивање    |
| 66. | Множење двоцифреног броја једноцифреним, усмени поступак | обрада        |
| 67. | Множење двоцифреног броја једноцифреним                  | утврђивање    |
| 68. | Дељење двоцифреног броја једноцифреним, усмени поступак  | обрада        |
| 69. | Дељење двоцифреног броја једноцифреним                   | утврђивање    |
| 70. | Множење и дељење двоцифреног броја једноцифреним         | утврђивање    |
| 71. | Множење и дељење двоцифреног броја једноцифреним         | провера знања |
| 72. | Множење троцифреног броја једноцифреним, усмени поступак | обрада        |
| 73. | Множење троцифреног броја једноцифреним                  | утврђивање    |
| 74. | Дељење троцифреног броја једноцифреним, усмени поступак  | обрада        |
| 75. | Дељење троцифреног броја једноцифреним                   | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|            |     |                                                                      |               |
|------------|-----|----------------------------------------------------------------------|---------------|
|            | 76. | Множење и дељење троцифреног броја једноцифреним                     | утврђивање    |
|            | 77. | Множење и дељење троцифреног броја једноцифреним (текстуални задаци) | утврђивање    |
|            | 78. | Множење и дељење троцифреног броја једноцифреним                     | провера знања |
| ГЕОМЕТРИЈА | 79. | Узајамни положај правих                                              | обрада        |
|            | 80. | Паралелне праве Цртање паралелних правих                             | обрада        |
|            | 81. | Паралелне праве Цртање паралелних правих                             | утврђивање    |
|            | 82. | Угао                                                                 | обрада        |
|            | 83. | Врсте углова                                                         | обрада        |
|            | 84. | Нормалне праве Цртање нормалних правих                               | обрада        |
|            | 85. | Нормалне праве Цртање нормалних правих                               | утврђивање    |
|            | 86. | Праве и углови                                                       | утврђивање    |
|            | 87. | Праве и углови                                                       | провера знања |
| БРОЈЕВИ    | 88. | Сабирање до 1.000 ( $234 + 123$ ; $234 + 128$ ), писмени поступак    | обрада        |
|            | 89. | Сабирање до 1.000 ( $234 + 123$ ; $234 + 128$ )                      | утврђивање    |
|            | 90. | Одузимање до 1.000 ( $254 - 123$ ; $254 - 128$ ), писмени поступак   | обрада        |
|            | 91. | Одузимање до 1.000 ( $254 - 123$ , $254 - 128$ )                     | утврђивање    |
|            | 92. | Сабирање до 1.000 ( $234 + 183$ ; $234 + 197$ ), писмени поступак    | обрада        |
|            | 93. | Сабирање до 1.000 ( $234 + 183$ ; $234 + 197$ )                      | утврђивање    |
|            | 94. | Одузимање до 1.000 ( $528 - 254$ ; $365 - 178$ ), писмени поступак   | обрада        |
|            | 95. | Одузимање до 1.000 ( $528 - 254$ ; $365 - 178$ )                     | утврђивање    |
|            | 96. | Сабирање и одузимање до 1.000                                        | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                  |               |
|------|----------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| 97.  | Зависност збира од промене сабирака. Сталност збира                              | обрада        |
| 98.  | Зависност збира од промене сабирака. Сталност збира                              | утврђивање    |
| 99.  | Зависност разлике од промене умањеника и умањιοца. Сталност разлике              | обрада        |
| 100. | Зависност разлике од промене умањеника и умањιοца. Сталност разлике              | утврђивање    |
| 101. | Сабирање и одузимање до 1.000 (текстуални задаци)                                | утврђивање    |
| 102. | Сабирање и одузимање до 1.000                                                    | провера знања |
| 103. | Веза сабирања и одузимања                                                        | обрада        |
| 104. | Једначине са сабирањем                                                           | обрада        |
| 105. | Једначине са сабирањем                                                           | утврђивање    |
| 106. | Једначине са одузимањем                                                          | обрада        |
| 107. | Једначине са одузимањем                                                          | утврђивање    |
| 108. | Неједначине са сабирањем                                                         | обрада        |
| 109. | Неједначине са сабирањем                                                         | утврђивање    |
| 110. | Неједначине са одузимањем                                                        | обрада        |
| 111. | Неједначине са одузимањем                                                        | утврђивање    |
| 112. | Једначине и неједначине                                                          | утврђивање    |
| 113. | Једначине и неједначине                                                          | провера знања |
| 114. | Множење једноцифреним бројем ( $123 \cdot 3$ ; $123 \cdot 4$ ), писмени поступак | обрада        |
| 115. | Множење једноцифреним бројем ( $123 \cdot 3$ ; $123 \cdot 4$ )                   | утврђивање    |
| 116. | Множење једноцифреним бројем ( $143 \cdot 3$ ; $143 \cdot 4$ ), писмени поступак | обрада        |
| 117. | Множење једноцифреним бројем ( $143 \cdot 3$ ; $143 \cdot 4$ )                   | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                     |               |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| 118. | Множење једноцифреним бројем                                                        | утврђивање    |
| 119. | Дељење једноцифреним бројем ( $369 : 3$ ; $426 : 3$ ), писмени поступак             | обрада        |
| 120. | Дељење једноцифреним бројем ( $369 : 3$ ; $426 : 3$ )                               | утврђивање    |
| 121. | Дељење једноцифреним бројем ( $354 : 3$ ; $471 : 3$ ; $267 : 3$ ), писмени поступак | обрада        |
| 122. | Дељење једноцифреним бројем ( $354 : 3$ ; $471 : 3$ ; $267 : 3$ )                   | утврђивање    |
| 123. | Дељење са остатком                                                                  | обрада        |
| 124. | Дељење са остатком                                                                  | утврђивање    |
| 125. | Дељење једноцифреним бројем                                                         | утврђивање    |
| 126. | Множење и дељење једноцифреним бројем                                               | утврђивање    |
| 127. | Множење и дељење једноцифреним бројем (текстуални задаци)                           | утврђивање    |
| 128. | Множење и дељење једноцифреним бројем                                               | провера знања |
| 129. | Редослед рачунских операција                                                        | обрада        |
| 130. | Редослед рачунских операција                                                        | утврђивање    |
| 131. | Зависност производа од промене чинилаца                                             | обрада        |
| 132. | Зависност производа од промене чинилаца                                             | утврђивање    |
| 133. | Сталност производа                                                                  | обрада        |
| 134. | Зависност количника од промене дељеника и делиоца                                   | обрада        |
| 135. | Зависност количника од промене дељеника и делиоца                                   | утврђивање    |
| 136. | Сталност количника                                                                  | обрада        |
| 137. | Веза множења и дељења                                                               | обрада        |
| 138. | Једначине са множењем                                                               | обрада        |

|            |      |                                                           |               |
|------------|------|-----------------------------------------------------------|---------------|
|            | 139. | Једначине са множењем                                     | утврђивање    |
|            | 140. | Једначине и редослед рачунских операција                  | утврђивање    |
|            | 141. | Једначине и редослед рачунских операција                  | провера знања |
| ГЕОМЕТРИЈА | 142. | Круг и кружница. Цртање круга и кружнице                  | обрада        |
|            | 143. | Круг и кружница. Цртање круга и кружнице                  | утврђивање    |
|            | 144. | Правоугаоник и квадрат                                    | обрада        |
|            | 145. | Правоугаоник и квадрат                                    | утврђивање    |
|            | 146. | Цртање правоугаоника и квадрата                           | обрада        |
|            | 147. | Цртање правоугаоника и квадрата                           | утврђивање    |
|            | 148. | Пресликавање правоугаоника и квадрата на квадратној мрежи | обрада        |
|            | 149. | Обим правоугаоника                                        | обрада        |
|            | 150. | Обим правоугаоника                                        | утврђивање    |
|            | 151. | Обим квадрата                                             | обрада        |
|            | 152. | Обим квадрата                                             | утврђивање    |
|            | 153. | Обим правоугаоника и квадрата                             | утврђивање    |
|            | 154. | Троугао. Врсте троуглова                                  | обрада        |
|            | 155. | Цртање троугла                                            | обрада        |
|            | 156. | Обим троугла                                              | обрада        |
|            | 157. | Обим троугла                                              | утврђивање    |
|            | 158. | Цртање и обим троугла                                     | утврђивање    |
|            | 159. | Правоугаоник, квадрат, троугао                            | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                  |      |                                                    |                 |
|------------------|------|----------------------------------------------------|-----------------|
|                  | 160. | Правоугаоник, квадрат, троугао                     | провера знања   |
| МЕРЕЊЕ И<br>МЕРЕ | 161. | Мерење дужине                                      | обрада          |
|                  | 162. | Мерење дужине                                      | утврђивање      |
|                  | 163. | Мерење масе                                        | обрада          |
|                  | 164. | Мерење масе                                        | утврђивање      |
|                  | 165. | Мерење запремине течности                          | обрада          |
|                  | 166. | Мерење запремине течности                          | утврђивање      |
|                  | 167. | Мерење времена                                     | обрада          |
|                  | 168. | Мерење времена                                     | утврђивање      |
|                  | 169. | Мерење површине геометријских фигура задатом мером | обрада          |
|                  | 170. | Мерење површине геометријских фигура задатом мером | утврђивање      |
|                  | 171. | Мерење и мере                                      | утврђивање      |
|                  | 172. | Мерење и мере                                      | провера знања   |
| БРОЈЕВИ          | 173. | Разломци, обнављање знања из другог разреда        | обнављање       |
|                  | 174. | Разломци с бројиоцем већим од један                | обрада          |
|                  | 175. | Упоредивање разломака с једнаким имениоцем         | обрада          |
|                  | 176. | Децимални запис броја                              | обрада          |
|                  | 177. | Разломци                                           | утврђивање      |
|                  | 178. | Разломци                                           | провера знања   |
|                  | 179. | Научили смо у трећем разреду                       | систематизација |
|                  | 180. | Научили смо у трећем разреду                       | систематизација |



**ПРИРОДА И ДРУШТВО**

| Тема                       | Број часа | Наставна јединица                                                                                                      | Тип часа   |
|----------------------------|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| ПРИРОДА, ЧОВЕК,<br>ДРУШТВО | 1.        | Уводни час, договор о начину рада                                                                                      |            |
|                            | 2.        | Упознајемо наш крај – рељеф нашег краја                                                                                | обрада     |
|                            | 3.        | Површинске воде нашег краја                                                                                            | обрада     |
|                            | 4.        | Рељеф и површинске воде нашег краја                                                                                    | утврђивање |
| ОРИЈЕНТАЦИЈА У<br>ПРОСТОРУ | 5.        | Оријентација у простору помоћу компаса и оријентира из природе                                                         | обрада     |
|                            | 6.        | Оријентација помоћу плана насеља                                                                                       | обрада     |
|                            | 7.        | Оријентација на географској карти Републике Србије (картографске боје и картографски знаци)                            | обрада     |
|                            | 8.        | Оријентација у простору                                                                                                | утврђивање |
| ПРИРОДА, ЧОВЕК,<br>ДРУШТВО | 9.        | Становништво нашег краја (права и обавезе; обичаји; суживот)                                                           | обрада     |
|                            | 10.       | Начини преношења и мере заштите од заразних болести и болести које преносе животиње                                    | обрада     |
|                            | 11.       | Насеља нашег краја (село и град, њихова повезаност)                                                                    | обрада     |
|                            | 12.       | Становништво и насеља нашег краја. Начини преношења и мере заштите од заразних болести и болести које преносе животиње | утврђивање |
|                            | 13.       | Производне и непроизводне делатности                                                                                   | обрада     |
|                            | 14.       | Значај и улога саобраћаја. Путнички, теретни и информациони саобраћај                                                  | обрада     |
|                            | 15.       | Правила безбедног понашање на саобраћајницама у крају                                                                  | обрада     |
|                            | 16.       | Производне и непроизводне делатности. Саобраћај                                                                        | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                        |     |                                                                            |                 |
|----------------------------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                                        | 17. | Наш крај                                                                   | систематизација |
|                                        | 18. | Наш крај                                                                   | провера знања   |
| ОРИЈЕНТАЦИЈА У<br>ВРЕМЕНУ,<br>ПРОШЛОСТ | 19. | Временске одреднице, датум, година, деценија и век                         | обрада          |
|                                        | 20. | Садашњост, прошлост, будућност. Породична прошлост и прошлост краја        | обрада          |
|                                        | 21. | Начин живота данас и у прошлости – занимања, одевање, исхрана, дечије игре | обрада          |
|                                        | 22. | Откривамо прошлост – историјски извори                                     | обрада          |
|                                        | 23. | Откривамо прошлост                                                         | утврђивање      |
|                                        | 24. | Научили смо о прошлости и временским одредницама                           | систематизација |
|                                        | 25. | Прошлост. Временске одреднице                                              | провера знања   |
| ПРИРОДА, ЧОВЕК,<br>ДРУШТВО             | 26. | Течно, гасовито и чврсто стање воде                                        | обрада          |
|                                        | 27. | Кружење воде у природи                                                     | обрада          |
|                                        | 28. | Стања воде и кружење воде у природи                                        | утврђивање      |
|                                        | 29. | Промене при загревању и хлађењу ваздуха                                    | обрада          |
|                                        | 30. | Мерење температуре воде, ваздуха и тела                                    | обрада          |
|                                        | 31. | Промене при загревању и хлађењу ваздуха. Мерење температуре                | утврђивање      |
| МАТЕРИЈАЛИ                             | 32. | Материјали – промене материјала                                            | обрада          |
|                                        | 33. | Материјали – промене материјала                                            | утврђивање      |
|                                        | 34. | Сличности и разлике међу течностима                                        | обрада          |
|                                        | 35. | Вода и друге течности као растварачи                                       | обрада          |
|                                        | 36. | Научили смо о течностима                                                   | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                            |     |                                                                                 |                 |
|----------------------------|-----|---------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                            | 37. | Топлотна проводљивост материјала                                                | обрада          |
|                            | 38. | Ваздух као топлотни изолатор                                                    | обрада          |
|                            | 39. | Топлотна проводљивост материјала. Ваздух као топлотни изолатор                  | утврђивање      |
|                            | 40. | Рециклажа нам помаже да сачувамо природу                                        | обрада          |
|                            | 41. | Научили смо о рециклажи                                                         | утврђивање      |
|                            | 42. | Вода, ваздух, материјали                                                        | систематизација |
|                            | 43. | Вода, ваздух, материјали                                                        | провера знања   |
| КРЕТАЊЕ                    | 44. | Кретање. Кретање тела по путањи                                                 | обрада          |
|                            | 45. | Утицај јачине деловања на пређено растојање тела                                | обрада          |
|                            | 46. | Дејство Земљине теже – падање тела (утицај облика тела на брзину падања)        | обрада          |
|                            | 47. | Научили смо кретању тела и о дејству Земљине теже                               | утврђивање      |
|                            | 48. | Извори светлости. Како настаје сенка – облик и величина сенке                   | обрада          |
|                            | 49. | Светлост и сенка                                                                | утврђивање      |
|                            | 50. | Кретање производи звук. Звук као информација                                    | обрада          |
|                            | 51. | Заштита од буке                                                                 | обрада          |
|                            | 52. | Научили смо о звуку                                                             | утврђивање      |
|                            | 53. | Кретање, светлост и звук                                                        | систематизација |
|                            | 54. | Кретање, светлост и звук                                                        | провера знања   |
| ПРИРОДА, ЧОВЕК,<br>ДРУШТВО | 55. | Животне заједнице (врсте животињских заједница, услови за живот, прилагођеност) | обрада          |
|                            | 56. | Шуме                                                                            | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                            |                 |
|-----|------------------------------------------------------------|-----------------|
| 57. | Ливаде и пашњаци                                           | обрада          |
| 58. | Природне копнене животне заједнице                         | утврђивање      |
| 59. | Реке                                                       | обрада          |
| 60. | Баре и језера                                              | обрада          |
| 61. | Значај и заштита вода и водених животних заједница         | обрада          |
| 62. | Водене животне заједнице                                   | утврђивање      |
| 63. | Њива                                                       | обрада          |
| 64. | Воћњак и виноград                                          | обрада          |
| 65. | Повртњак                                                   | обрада          |
| 66. | Парк                                                       | обрада          |
| 67. | Култивисане копнене животне заједнице                      | утврђивање      |
| 68. | Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница    | обрада          |
| 69. | Животне заједнице у нашем крају и човеков однос према њима | обрада          |
| 70. | Животне заједнице                                          | систематизација |
| 71. | Животне заједнице                                          | провера знања   |
| 72. | Научили смо у трећем разреду о природи и друштву           | систематизација |

**МУЗИЧКА КУЛТУРА**

| Тема               | Број часа | Наставна јединица                                               | Тип часа |
|--------------------|-----------|-----------------------------------------------------------------|----------|
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ | 1.        | Уводни час, договор о начину рада                               |          |
|                    | 2.        | Миодраг Илић Бели: <i>Здраво војско</i> , обрада песме по слуху | обрада   |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |     |                                                                                                            |            |
|-------------------------|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 3.  | Бора Дугић: <i>Чаробна фрула</i> (избор), слушање музике                                                   | обрада     |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 4.  | Миња Субота: <i>Поздрав из Србије</i> , обрада песме по слуху                                              | обрада     |
|                         | 5.  | Трајање тонова – осмина и четвртина ноте на примерима бројалице/песме уз покрет, слушање и извођење        | обрада     |
|                         | 6.  | Владимир Томерлин: <i>Брзојав</i> , музичка игра                                                           | обрада     |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 7.  | Певање песме по избору и креирање покрета                                                                  | утврђивање |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 8.  | Трајање тонова – осмина и четвртина паузе на примерима бројалице/песме уз покрет, слушање и извођење       | обрада     |
|                         | 9.  | Трајање тонова – половина ноте и половина паузе на примерима бројалице/песме уз покрет, слушање и извођење | обрада     |
|                         | 10. | Такт, тактица, 2/4 такт, тактирање                                                                         | обрада     |
|                         | 11. | Шта смо научили о трајању тонова и тактирању                                                               | утврђивање |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 12. | Импровизација ритмичког аранжмана (на песму по избору учитеља)                                             | обрада     |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 13. | Бранко Милићевић: <i>Лет, лет, бубамаро</i> (обрада песме по слуху). Лينيјски систем и виолински кључ      | обрада     |
|                         | 14. | Народна песма: <i>Ми идемо преко поља</i> . Тон и нота МИ                                                  | обрада     |
|                         | 15. | Народна песма: <i>Сол ми дај</i> . Тон и нота СОЛ                                                          | обрада     |
|                         | 16. | Народна песма: <i>Фалила ми се</i> . Тон и нота ФА                                                         | обрада     |
|                         | 17. | <i>На крај села жути кућа</i> , свирање и певање                                                           | утврђивање |
|                         | 18. | У сусрет Новој години... Мирко Шоуц: <i>Деда Мраз</i> , обрада песме по слуху                              | обрада     |
|                         | 19. | Зорислава М. Васиљевић: <i>До, до, шта је то</i> . Тон и нота ДО                                           | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |     |                                                                                                                                                                                       |            |
|-------------------------|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|                         | 20. | Химна Светом Сави, Корнелије Станковић, обрада песме по слуху. Химна Боже правде, Даворин Јенко, слушање музике                                                                       | обрада     |
|                         | 21. | Певање песама из првог полугодишта по избору                                                                                                                                          | утврђивање |
|                         | 22. | Народна песма: <i>Ресаво, водо ладна</i> . Тон и нота РЕ                                                                                                                              | обрада     |
|                         | 23. | <i>Ерско коло</i> , свирање и певање                                                                                                                                                  | утврђивање |
|                         | 24. | Никола Херцигоња: <i>Шапутање</i> , обрада песме по слуху. Динамика у музици ( <i>пиано</i> и <i>форте</i> )                                                                          | обрада     |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 25. | Филмска музика                                                                                                                                                                        | обрада     |
|                         | 26. | У сусрет пролећу... Традиционална песма из Финске: <i>Пролећна песма</i> и Антонио Вивалди: <i>Пролеће</i> (први став), слушање музике                                                | обрада     |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 27. | Владимир Томерлин: <i>Изгубљено тиле</i> , обрада песме по слуху. Н. Римски Корсаков: <i>Бумбаров лет</i> , слушање музике. Динамика у музици ( <i>крешендо</i> и <i>декрешендо</i> ) | обрада     |
|                         | 28. | Станко Коруновић: <i>Иду, иду мрави</i> , свирање и певање                                                                                                                            | обрада     |
|                         | 29. | Научили смо о тоновима и нотама – свирање и певање уз аранжман на дечијим инструментима                                                                                               | утврђивање |
|                         | 30. | Народна песма: <i>Ја посејох лубенице</i> , игра уз певање                                                                                                                            | обрада     |
|                         | 31. | У сусрет Васкрсу... <i>Људи ликујте</i> , обрада песме по слуху                                                                                                                       | обрада     |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 32. | Народна и уметничка музика. Стеван Ст. Мокрањац: <i>П руковет</i> , слушање музике                                                                                                    | обрада     |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 33. | Импровизација једноставне мелодије на задати текст                                                                                                                                    | обрада     |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 34. | Музичка прича (по избору)                                                                                                                                                             | обрада     |
|                         | 35. | Музички бонтон                                                                                                                                                                        | утврђивање |

|                    |     |                                                                            |                 |
|--------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ | 36. | Певамо, свирамо, слушамо музику и краћи квиз знања на крају трећег разреда | систематизација |
|--------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------|-----------------|

**ЛИКОВНА КУЛТУРА**

| Тема          | Број часа | Наставна јединица                                                                                              | Тип часа         |
|---------------|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| МАТЕРИЈАЛИ    | 1–2.      | Уводни час, договор о начину рада. Употреба различитих материјала у ликовном стваралаштву. Својства материјала | обрада           |
|               | 3–4.      | Цртачки материјали и технике                                                                                   | обрада и вежбање |
|               | 5–6.      | Сликарски материјали и технике                                                                                 | обрада и вежбање |
|               | 7–8.      | Природни и вештачки материјали. Правимо свој прибор и материјале за рад                                        | обрада и вежбање |
|               | 9–10.     | Вајарске технике и материјали. Вајање у глини                                                                  | обрада и вежбање |
|               | 11–12.    | Боје – примарне и секундарне. Правимо боје                                                                     | обрада и вежбање |
|               | 13–14.    | Уметнички занати и њихови производи. Правимо огрлице и привеске                                                | обрада и вежбање |
| СПОРАЗУМЕВАЊЕ | 15–16.    | Илустрације за дечије књиге. Илуструјемо <i>Хајди</i>                                                          | обрада и вежбање |
|               | 17–18.    | Споразумевање – говор тела. Читамо поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање                             | обрада и вежбање |
| ПРОСТОР       | 19–20.    | Облици у простору. Истражујемо и уређујемо свој простор                                                        | обрада и вежбање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|               |        |                                                                            |                  |
|---------------|--------|----------------------------------------------------------------------------|------------------|
|               | 21–22  | У музеју. Постављамо нашу изложбу                                          | обрада и вежбање |
|               | 23–24  | Споменици културе нашег краја. Скулптура у простору                        | обрада и вежбање |
| СПОРАЗУМЕВАЊЕ | 25–26  | Тумачење визуелних информација у природи                                   | обрада и вежбање |
|               | 27–28. | Слика, текст, звук – реклама и билборд                                     | обрада и вежбање |
|               | 29–30. | Плакат, позивница и честитка                                               | обрада и вежбање |
|               | 31–32. | Слика и текст: обликовање новогодишњих честитки                            | вежбање          |
|               | 33–34. | Одећа као начин споразумевања                                              | обрада и вежбање |
|               | 35–36. | Знак и симбол. Грб мог одељења                                             | обрада и вежбање |
|               | 37–38. | Портрет и аутопортрет. Упознајте уметника – Катарина Ивановић              | обрада и вежбање |
| МАТЕРИЈАЛИ    | 39–40. | Рециклажом чувамо природу. Уметници рециклирају                            | обрада и вежбање |
|               | 41–42. | Од старог до новог (израда употребних предмета од материјала за рециклажу) | вежбање          |
| КОМПОЗИЦИЈА   | 43–44. | Композиција линија. Гратаж                                                 | обрада и вежбање |
|               | 45–46. | Композиција боја                                                           | обрада и вежбање |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|               |        |                                                                                          |                           |
|---------------|--------|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
|               | 47–48. | Текстура. Обликујемо текстуру урезивањем (у меки материјал)                              | обрада и вежбање          |
|               | 49–50. | Композиција облика                                                                       | обрада и вежбање          |
|               | 51–52. | Орнамент. Моја шара (орнамент за вез, чарапе, прекривач, тепих...)                       | обрада и вежбање          |
|               | 53–54. | Украшавам по својој жељи (обележивач за књигу, шољу, рам за породичну фотографију и сл.) | вежбање                   |
| СПОРАЗУМЕВАЊЕ | 55–56. | Пејзаж                                                                                   | обрада и вежбање          |
| МАТЕРИЈАЛИ    | 57–58. | Сликање без четкице                                                                      | обрада и вежбање          |
|               | 59–60. | Украшавамо јаја                                                                          | вежбање                   |
|               | 61–62. | Компоновање: комбинујемо природне и вештачке материјале                                  | вежбање                   |
|               | 63–64. | Колаж од природних материјала                                                            | обрада и вежбање          |
| ПРОСТОР       | 65–66. | Приказивање покрета и кретања у уметничким делима                                        | обрада и вежбање          |
|               | 67–68. | Наша мала представа покрета у простору                                                   | вежбање                   |
|               | 69–70. | Простор и облици из маште                                                                | обрада и вежбање          |
|               | 71–72. | Научили смо у трећем разреду. <i>У сусрет лету...</i> (техника по избору)                | систематизација и вежбање |

**ЧЕТВРТИ РАЗРЕД**

**СРПСКИ ЈЕЗИК**

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

| Тема            | Број часа | Наставна јединица                                                     | Тип часа                      |
|-----------------|-----------|-----------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
|                 | 1.        | Добро дошли четвртаци – пред нама је нова школска година – уводни час | утврђивање                    |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 2.        | Драган Лукић: <i>Друг другу</i>                                       | обрада                        |
| ЈЕЗИК           | 3.        | Научили смо из граматике у трећем разреду                             | понављање                     |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 4.        | Мирослав Демак: <i>Виолина</i>                                        | обрада                        |
| ЈЕЗИК           | 5.        | Заједничке и властите именице                                         | утврђивање                    |
|                 | 6.        | Род и број именица                                                    | обнављање и проширивање знања |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 7.        | Занимљиви текстови из дечије штампе                                   | утврђивање                    |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 8.        | Стеван Раичковић: <i>Ко да то буде</i>                                | обрада                        |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 9.        | Омиљени јунак цртаног филма                                           | обрада                        |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 10.       | Брана Црнчевић: <i>Босоноги и небо</i>                                | обрада                        |
|                 | 11.       | Брана Црнчевић: <i>Босоноги и небо</i>                                | обрада и утврђивање           |
| ЈЕЗИК           | 12.       | Збирне именице                                                        | обрада                        |
|                 | 13.       | Збирне именице                                                        | утврђивање                    |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 14.       | Душко Радовић: <i>Плави зец</i>                                       | обрада                        |
| ЈЕЗИК           | 15.       | Градивне именице                                                      | обрада                        |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 16.       | <i>Пепељуга</i> – народна бајка                                       | обрада                        |
|                 | 17.       | <i>Пепељуга</i> – народна бајка                                       | утврђивање                    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |     |                                                |            |
|--------------------|-----|------------------------------------------------|------------|
| ЈЕЗИК              | 18. | Именице                                        | утврђивање |
|                    | 19. | Именице                                        | провера    |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 20. | Доживео сам у природи                          | обрада     |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 21. | Војислав Илић: <i>Јесен</i>                    | утврђивање |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 22. | Јесен је, јесен рана                           | обрада     |
|                    | 23. | Читајмо изражајно                              | утврђивање |
| ЈЕЗИК              | 24. | Личне заменице                                 | обрада     |
|                    | 25. | Личне заменице                                 | обрада     |
|                    | 26. | Личне заменице                                 | обрада     |
|                    | 27. | Личне заменице                                 | обрада     |
|                    | 28. | Личне заменице                                 | утврђивање |
|                    | 29. | Личне заменице                                 | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 30. | Бранко Ћопић: <i>Мјесец и његова бака</i>      | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 31. | Октобарске боје у мом крају                    | обрада     |
|                    | 32. | Припрема за први писмени задатак               | утврђивање |
|                    | 33. | Први писмени задатак                           | провера    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 34. | Б.В. Радичевић: <i>Прича о дечаку и Месецу</i> | обрада     |
|                    | 35. | Д. Максимовић: <i>Пауково дело</i>             | обрада     |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 36. | Исправка писменог задатка                      | обрада     |
|                    | 37. | Исправка писменог задатка                      | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |     |                                                                            |                      |
|--------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| ЛЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 38. | Мој незаборавни доживљај                                                   | обрада               |
|                    | 39. | Доживљај који ћу памтити                                                   | утврђивање           |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 40. | Браћа Грим: <i>Трнова Ружица</i>                                           | обрада               |
|                    | 41. | Браћа Грим: <i>Трнова Ружица</i>                                           | утврђивање           |
| ЛЕЗИК              | 42. | Употреба заменице ВИ из поштовања                                          | утврђивање           |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 43. | Д. Ерић: <i>Чик да погодите због чега су се посвађала два златна брата</i> | обрада               |
|                    | 44. | Д. Ерић: <i>Чик да погодите због чега су се посвађала два златна брата</i> | утврђивање           |
|                    | 45. | И. Секулић: <i>Позно јесење јутро</i>                                      | обрада               |
| ЛЕЗИК              | 46. | Личне заменице                                                             | провера              |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 47. | О Вуку Караџићу                                                            | утврђивање           |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 48. | Народна песма: <i>Јетрвица адамско колена</i>                              | обрада               |
|                    | 49. | Народна песма: <i>Јетрвица адамско колена</i>                              | утврђивање           |
|                    | 50. | Народне лирске обичајне песме (по избору)                                  | обрада               |
|                    | 51. | Народне лирске обичајне песме (по избору)                                  | утврђивање           |
|                    | 52. | М. Миланковић: <i>Кроз васиону и векове</i>                                | обрада               |
|                    | 53. | М. Миланковић: <i>Кроз васиону и векове</i>                                | утврђивање           |
| ЛЕЗИК              | 54. | Придеви                                                                    | проширивање<br>знања |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 55. | М. Енде: <i>Бескрајна прича</i>                                            | обрада               |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |     |                                                  |                     |
|-----------------|-----|--------------------------------------------------|---------------------|
| ЈЕЗИК           | 56. | Описни и присвојни придеви                       | проширивање знања   |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 57. | Г. Тартаља: <i>Подела улога</i>                  | обрада              |
|                 | 58. | Г. Тартаља: <i>Подела улога</i>                  | утврђивање          |
| ЈЕЗИК           | 59. | Градивни придеви                                 | обрада              |
|                 | 60. | Речи народног говора и речи страног порекла      | обрада              |
|                 | 61. | Род и број придева                               | проширивање         |
|                 | 62. | Придеви                                          | провера             |
|                 | 63. | Управни говор                                    | обрада              |
|                 | 64. | Управни говор                                    | утврђивање          |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 65. | Народна песма: <i>Стари Вујадин</i>              | обрада              |
| ЈЕЗИК           | 66. | Неуправни говор                                  | обрада              |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 67. | Л. Керол: <i>Изборна трка и друга прича</i>      | обрада              |
|                 | 68. | Л. Керол: <i>Изборна трка и друга прича</i>      | обрада и утврђивање |
| ЈЕЗИК           | 69. | Глаголи                                          | обнављање           |
| КЊИЖЕВНОСТ      | 70. | Народна приповетка: <i>Међед, свиња и лисица</i> | обрада              |
| ЈЕЗИК           | 71. | Време када се врши радња                         | обрада              |
|                 | 72. | Лице и број глагола                              | обрада              |
| ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | 73. | Страшно сам се уплашио                           | обрада              |
|                 | 74. | Страшно сам се уплашио                           | утврђивање          |
|                 | 75. | Други писмени задатак                            | провера             |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |     |                                                   |            |
|--------------------|-----|---------------------------------------------------|------------|
| КЊИЖЕВНОСТ         | 76. | А. Поповић: <i>Пепељуга</i>                       | обрада     |
|                    | 77. | А. Поповић: <i>Пепељуга</i>                       | утврђивање |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 78. | Глумимо и рецитујемо                              | утврђивање |
|                    | 79. | Исправка другог писменог задатка                  | обрада     |
|                    | 80. | Исправка другог писменог задатка                  | утврђивање |
| ЈЕЗИК              | 81. | Глаголи                                           | провера    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 82. | М. Алечковић: <i>Новогодишња песма</i>            | обрада     |
|                    | 83. | Библиотекарка нам препоручује                     | утврђивање |
|                    | 84. | Занимљиве странице дечје штампе                   | утврђивање |
| ЈЕЗИК              | 85. | Писање бројева                                    | обрада     |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 86. | Р. Гијо: <i>Бела Грива</i>                        | обрада     |
|                    | 87. | Р. Гијо: <i>Бела Грива</i>                        | утврђивање |
| ЈЕЗИК              | 88. | Бројеви                                           | обрада     |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 89. | С. В. Јанковић: <i>Златно јагње</i>               | обрада     |
|                    | 90. | С. В. Јанковић: <i>Златно јагње</i>               | утврђивање |
| ЈЕЗИК              | 91. | Бројеви                                           | провера    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 92. | Избор из усмене књижевности (пословице, анегдоте) | утврђивање |
|                    | 93. | Народна прича: <i>Најбоље задужбине</i>           | обрада     |
|                    | 94. | Народна прича: <i>Најбоље задужбине</i>           | утврђивање |
|                    | 95. | Свети Сава у причи и песми                        | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |      |                                                           |                         |
|--------------------|------|-----------------------------------------------------------|-------------------------|
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 96.  | Састављање приче на основу датих речи                     | утврђивање              |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 97.  | Љ. Ршумовић: <i>Аждаја своме чеду тепа</i>                | обрада                  |
|                    | 98.  | Најлепши стихови и одломци из лектире у првом полугодишту | утврђивање              |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 99.  | На почетку другог полугодишта                             | утврђивање              |
|                    | 100. | Зимски пејзаж                                             | обрада                  |
|                    | 101. | Сликамо речима                                            | утврђивање              |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 102. | Х.К. Андерсен: <i>Ружно паче</i>                          | обрада                  |
|                    | 103. | Х.К. Андерсен: <i>Ружно паче</i>                          | утврђивање              |
| ЈЕЗИК              | 104. | Употреба великог слова                                    | обрада                  |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 105. | Учимо на примерима песника (писање стихова)               | утврђивање              |
|                    | 106. | Учимо на примерима песника (писање стихова)               | утврђивање              |
| ЈЕЗИК              | 107. | Употреба наводника и заграда                              | проширивање и<br>обрада |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 108. | Наше песме и приче – јавни час                            | утврђивање              |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 109. | Избор из поезије М. Данојлића                             | обрада                  |
|                    | 110. | Избор из поезије М. Данојлића                             | обрада                  |
| ЈЕЗИК              | 111. | Писање присвојних придева изведених од властитих именица  | проширивање             |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 112. | М. Пупин: <i>Од паињака до научењака</i>                  | обрада                  |
|                    | 113. | Ф. Г. Лорка: <i>Луцкаста песма</i>                        | обрада                  |
|                    | 114. | Р. Јовановић: <i>Мајка</i>                                | обрада                  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |      |                                            |                      |
|--------------------|------|--------------------------------------------|----------------------|
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 115. | Драге личности мог детињства               | обрада               |
|                    | 116. | Моја мајка                                 | утврђивање           |
|                    | 117. | Мој деда – припрема за писмени задатак     | утврђивање           |
|                    | 118. | Трећи писмени задатак                      | провера              |
| ЈЕЗИК              | 119. | Променљиве речи                            | обрада               |
|                    | 120. | Променљиве речи                            | утврђивање           |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 121. | М. Данојлић: <i>Трешња у цвету</i>         | обрада               |
| ЈЕЗИК              | 122. | Променљиве речи                            | утврђивање           |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 123. | Исправка писменог задатка                  | обрада               |
|                    | 124. | Исправка писменог задатка                  | утврђивање           |
| ЈЕЗИК              | 125. | Непроменљиве речи                          | обрада               |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 126. | Антоан де Сент Егзипери: <i>Мали принц</i> | обрада               |
|                    | 127. | Антоан де Сент Егзипери: <i>Мали принц</i> | утврђивање           |
| ЈЕЗИК              | 128. | Променљиве и непроменљиве речи             | провера              |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 129. | Моја неостварена жеља                      | утврђивање           |
| ЈЕЗИК              | 130. | Писање сугласника Ј                        | проширивање<br>знања |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 131. | П. Жебељан: <i>Моја Милена</i>             | обрада               |
|                    | 132. | П. Жебељан: <i>Моја Милена</i>             | утврђивање           |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 133. | Како сам надмудрио                         | обрада               |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |      |                                                |                        |
|--------------------|------|------------------------------------------------|------------------------|
| КЊИЖЕВНОСТ         | 134. | В. Стојиљковић: <i>Мала љубавна песма</i>      | обрада                 |
| ЈЕЗИК              | 135. | Реченице                                       | утврђивање             |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 136. | П. Бак: <i>Бела и жута девојчица</i>           | обрада                 |
|                    | 137. | П. Бак: <i>Бела и жута девојчица</i>           | утврђивање             |
| ЈЕЗИК              | 138. | Проста проширена и проста непроширена реченица | проширивање<br>знања   |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 139. | Народна песма: <i>Јеленче</i>                  | обрада                 |
|                    | 140. | Б. Нушић: <i>Прва љубав</i>                    | обрада                 |
|                    | 141. | Б. Нушић: <i>Прва љубав</i>                    | обрада и<br>утврђивање |
|                    | 142. | И. А. Крилов: <i>Чворак</i>                    | обрада                 |
| ЈЕЗИК              | 143. | Скраћенице                                     | проширивање<br>знања   |
| ЈЕЗИК              | 144. | Правопис                                       | провера                |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 145. | М. Антић: <i>Јуначка песма</i>                 | обрада                 |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 146. | Рецитујемо                                     | утврђивање             |
| ЈЕЗИК              | 147. | Глаголски предикат                             | обрада                 |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 148. | Г. Олујић: <i>Олданини вртovi</i>              | обрада                 |
|                    | 149. | Г. Олујић: <i>Олданини вртovi</i>              | обрада                 |
| ЈЕЗИК              | 150. | Субјекат                                       | утврђивање             |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 151. | Б. Црнчевић: <i>Мрав добра срца</i>            | обрада                 |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |      |                                                    |            |
|--------------------|------|----------------------------------------------------|------------|
| ЛЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 152. | <i>Стигао је мај у мој крај</i>                    | обрада     |
|                    | 153. | У свету пролећне природе                           | утврђивање |
| ЛЕЗИК              | 154. | Објекат                                            | обрада     |
| ЛЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 155. | Приче једног багрема – Припрема за писмени задатак | утврђивање |
|                    | 156. | Четврти писмени задатак                            | провера    |
| ЛЕЗИК              | 157. | Наглашене и ненаглашене речи                       | обрада     |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 158. | Ј. Веселиновић: <i>Град</i>                        | обрада     |
| ЛЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 159. | Изражајно читање                                   | утврђивање |
|                    | 160. | Исправка писменог задатка                          | обрада     |
|                    | 161. | Исправка писменог задатка                          | утврђивање |
| ЛЕЗИК              | 162. | Правилно изговарање и писање сугласника Ч,Ћ и Џ,Ђ  | утврђивање |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 163. | Ј. Ј. Змај: <i>Циганин хвали свога коња</i>        | обрада     |
|                    | 164. | Ј. Ј. Змај: <i>Циганин хвали свога коња</i>        | утврђивање |
| ЛЕЗИК              | 165. | Глаголски додаци                                   | обрада     |
| ЛЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 166. | Казујемо научене стихове                           | утврђивање |
| ЛЕЗИК              | 167. | Скупови речи у реченици                            | обрада     |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 168. | Народна песма: <i>Наджњева се момак и девојка</i>  | обрада     |
| ЛЕЗИК              | 169. | Атрибут                                            | обрада     |
|                    | 170. | Атрибут – именички додатак                         | обрада     |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 171. | Д. Ерић: <i>Свитац пшеничар и воденичар</i>        | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |      |                                           |            |
|--------------------|------|-------------------------------------------|------------|
| ЈЕЗИК              | 172. | Научили смо из граматике                  | провера    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 173. | С. Велмар Јанковић: <i>Стефаново дрво</i> | обрада     |
|                    | 174. | С. Велмар Јанковић: <i>Стефаново дрво</i> | утврђивање |
| ЈЕЗИК              | 175. | Изговор самогласничког скупа И и О        | обрада     |
| ЈЕЗИК              | 176. | Проверавамо своје знање из правописа      | провера    |
| КЊИЖЕВНОСТ         | 177. | Библиотекар нам препоручује               | утврђивање |
| ЈЕЗИЧКА<br>КУЛТУРА | 178. | Слушали смо птичији цвркул                | утврђивање |
|                    | 179. | Ово смо драматизовали, рецитовали, писали | утврђивање |
|                    | 180. | Ово смо драматизовали, рецитовали, писали | утврђивање |

**СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

**Напомене:** Због природе предмета наставне јединице су дате према комуникативним функцијама (КФ) које су дате у програму наставе и учења за наведене разреде. Наставници ће комуникативне функције сместити у одговарајући контекст и насловљавати наставне јединице у складу са расположивим наставним средствима. Једна иста комуникативна функција може више пута бити обрађена, уз различите језичке садржаје, Предложени језички садржаји служе као препорука и могу бити проширивани у складу са расположивим наставним материјалом и контекстом.

| Број часа | Наставна јединица (комуникативне функције)                                              | Тип часа                                             | Препоручени садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.        | Поздрављање, успостављање контакта при сусрету, изражавање прикладних поздрава приликом | уводни час / обнављање градива из претходног разреда | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца септембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Hi/Hello (everyone/guys)! Nice to see you again! Nice to see you too! How are you today? I'm fine, thank you, and you? I'm very well, thanks./Not great./I'm OK.</i></p> <p><i>Good morning/afternoon/evening/night.</i></p> |

|    |                                                                                                                 |                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | одласка, давање основних информација о себи, разумевање једноставних упутстава и налога                         |                    | <p><i>Goodbye./Bye!</i></p> <p><i>Have a nice day! Thanks, same to you!</i></p> <p><i>My name is... I am eleven. My favourite colour / thing is...</i></p> <p><i>I go to (school's name) Primary School.</i></p> <p><i>Who are they? What are their names? She's Dunja and he's Mateja. They are in year three/the third grade.</i></p>                                                                                                                                                                 |
| 2. | Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима | обрада, утврђивање | <p><i>This is our head teacher, Mrs Parsons. Who's that? It's Miss Herbert, she's a P.E. teacher. Who's your class teacher?</i></p> <p><i>Who's the class monitor? Who's absent? Everybody's present.</i></p> <p><i>Meet my new friend Dorian. He's from Greece. His father's Greek, but his mum's Serbian. He lives on an island. She's Montenegrin. She lives in the mountains.</i></p> <p><i>He is tall. She is young. My friends are brave and clever.</i></p> <p><i>It's a lie! It's true!</i></p> |
| 3. | Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима | утврђивање         | <p><i>What's your favourite book? It's "Charlie and the Chocolate Factory" by Roald Dahl, British writer. It's fun and interesting. Dodgeball is my favourite P.E. game. Why? Because it's exciting. What's your favourite P.E. activity?</i></p> <p><i>He is my dog Rex. This is my cat. This is my CD player.</i></p> <p>Множина именица</p> <p>Присвојни придеви: <i>my, your...</i></p> <p><i>Have got</i> за изражавање припадања/поседовања.</p>                                                  |
| 4. | Описивање бића, предмета и појава, постављање питања и                                                          | обрада, утврђивање | <p>Показне заменице: <i>this/that, these/those.</i></p> <p>Личне заменице: <i>I, you...</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

|     |                                                                                  |                     |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | одговарање на њих                                                                |                     | <p><i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love/hate</i>.</p> <p>Питања са <i>Who/What/Where/</i></p>                                                                                                                                                             |
| 5.  | Описивање бића, предмета и појава, постављање питања и одговарање на њих         | утврђивање          | <p>Императив</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца октобра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Hurry up! Stand up! Sit down! Sit up straight!</i></p> <p><i>Take out your books/notebooks! Put them down/away!</i></p>             |
| 6.  | Изражавање интересовања и допадања/ не допадања                                  | обрада, утврђивање  | <p><i>What's your name? My name is...</i></p> <p><i>My favourite colour / thing is...</i></p> <p><i>I go to (school's name) Primary School.</i></p>                                                                                                                          |
| 7.  | Изражавање интересовања и допадања/ не допадања                                  | утврђивање          | <p><i>Who are they? What are their names? She's Dunja and he's Mateja. They are in year three/the third grade.</i></p> <p><i>My jeans are blue. That is my T – shirt.</i></p> <p><i>Am I OK? Yes, I am. Are they OK? Yes, they are. What is this? It is my new suit.</i></p> |
| 8.  | Изражавање припадања/ не припадања и поседовања/ не поседовања                   | обрада, утврђивање  | <p><i>Where are you from? I am from...How old are you? What's your favourite sport / singer / actor...</i></p>                                                                                                                                                               |
| 9.  | Обнављање градива                                                                | утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 10. | Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење | обрада / утврђивање |                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|     |                                                                                                                                                                                                               |                       |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
|     | основних информација о другима;<br>описивање предмета;<br>изражавање припадања/ не припадања и поседовања/ не поседовања.                                                                                     |                       |
| 11. | Представљање себе и других;<br>давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима;<br>описивање предмета;<br>изражавање припадања/ не припадања и поседовања/ не поседовања. | обрада,<br>утврђивање |
| 12. | Описивање бића, предмета, појава;<br>изражавање припадања/ не припадања и поседовања/ не поседовања.                                                                                                          | обрада                |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                           |                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | поседовања;<br>постављање<br>питања и давање<br>одговора                                                                                                                                                                                                  |                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 13. | Описивање бића,<br>предмета, појава;<br>изражавање<br>припадања/ не<br>припадања и<br>поседовања/ не<br>поседовања;<br>постављање<br>питања и давање<br>одговора;<br>разумевање и<br>исказивање<br>једноставнијих<br>упутстава,<br>налога и<br>упозорења. | утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 14. | Давање<br>основних<br>информација о<br>себи у неколико<br>једноставнијих<br>везаних исказа;<br>давање и<br>тражење<br>основних<br>информација о<br>другима;<br>постављање                                                                                 | обрада,<br>утврђивање | <p><i>Let's buy a present for Luka. What/How about a book? That's a good/great idea! What's his favourite book? It's "Charlie and the Chocolate Factory" by Roald Dahl, British writer. It's fun and interesting.</i></p> <p><i>I can do a lot of things. I can talk about my favourite things. I can write about my my favourite things.</i></p> <p>Множина именица</p> <p>Присвојни придеви: <i>my, your...</i></p> <p><i>Have got</i> за изражавање припадања/поседовања.</p> |

|     |                                                                                                                                                                                                   |                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | једноставнијих питања личне природе и одговарање на њих.                                                                                                                                          |                    | Показне заменице: <i>this/that, these/those</i> .<br>Личне заменице: <i>I, you...</i><br><i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love/hate</i> (Сви облици једнине и множине).<br>Питања са <i>to be</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 15. | Давање основних информација о себи у неколико једноставнијих везаних исказа; давање и тражење основних информација о другима; постављање једноставнијих питања личне природе и одговарање на њих. | обрада, утврђивање | Питања са <i>Who/What/Where/</i><br>Императив<br><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца новембра и које би ученици требало да усвоје:</b><br><i>Talk about activities...</i><br><i>Go to school, have lunch, do my homework, watch TV, go to bed...</i><br><i>I can jump / dance/ run / swim...</i><br><i>Can you swim? Yes, I can. / No, I can't.</i><br><i>I visit my grandma every Tuesday. I don't watch TV.</i><br><i>I get up early.</i><br><i>Let's do something fun! Great idea!</i><br>Множина именица |
| 16. | Изражавање интересовања и допадања/ не допадања; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; описивање бића, предмета, места                                                   | обрада, утврђивање | Присвојни придеви: <i>my, your...</i><br><i>Have got</i> за изражавање припадања/поседовања.<br>Показне заменице: <i>this/that, these/those</i><br>Личне заменице: <i>I, you...</i><br><i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love/hate</i><br>Питања са <i>to be</i>                                                                                                                                                                                                                                                  |



|     |                                                                                                                                                          |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | и појава у неколико једноставнијих везаних исказа.                                                                                                       |                                | <p>Питања са <i>Who/What/Where/</i></p> <p>Модални глаголи</p> <p>Императив</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 17. | Изражавање интересовања и допадања/ не допадања; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; описивање бића, предмета, места и појава | обрада, утврђивање             | <p>Предлози, прилози и прилошки изрази за изражавање положаја и просторних односа: <i>in, on, at, next to, under, in front of, behind, between, opposite, here, there, downstairs, upstairs, (on the) left/right, straight on/past...</i></p> <p>Егзистенцијално <i>There is/are</i></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца децембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>This exercise is easy. Those exercises are hard.</i></p> <p><i>I'm small but strong! My friends are brave and clever. Maša's polite. She's an intelligent girl. That boy isn't nice.</i></p> |
| 18. | Описивање бића, предмета, места и појава; описивање догађаја и способности у садашњости.                                                                 | обрада, утврђивање             | <p><i>Our teacher is kind but strict.</i></p> <p><i>I haven't got/don't have my homework today.</i></p> <p><i>Whose are these jackets? They are Adrijan's and Petar's/my friends' jackets.</i></p> <p><i>Where's your classroom? It's on the ground/first/second floor. It's between the language lab and the music room.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 19. | Описивање бића, предмета, места и појава; описивање догађаја и способности у садашњости.                                                                 | утврђивање и обнављање градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

|     |                                                                                   |            |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 20. | Описивање свакодневних активности                                                 | обрада     |
| 21. | Описивање свакодневних активности                                                 | утврђивање |
| 22. | Описивање способности;<br>постављање једноставнијих питања и давање одговора      | обрада     |
| 23. | Описивање способности;<br>постављање једноставнијих питања и давање одговора      | утврђивање |
| 24. | Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности и реаговање на њега | обрада     |
| 25. | Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности и                   | утврђивање |

|     |                                                                                                       |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | реаговање на њега                                                                                     |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 26. | Утврђивање градива                                                                                    | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 27. | Утврђивање градива                                                                                    | обнављање и утврђивање градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 28. | Описивање предмета; изражавање припадања/ не припадања и поседовања/ не поседовања                    | обрада                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 29. | Описивање предмета; изражавање припадања/ не припадања и поседовања/ не поседовања                    | утврђивање                     | <p><i>Dodgeball is my favourite P.E. game. Why? Because it's exciting. What's your favourite P.E. activity?</i></p> <p><i>Let's play hide and seek! I hate hide and seek, let's go swimming!</i></p> <p><i>Best wishes for the New Year. I wish you a merry Christmas and many gifts from Santa Claus.</i></p> <p>Множина именица</p> |
| 30. | Описивање бића, предмета, појава; исказивање положаја у простору; постављање питања и давање одговора | обрада                         | <p>Присвојни придеви: <i>my, your...</i></p> <p><i>Have got</i> за изражавање припадања/поседовања</p> <p>Саксонски генитив са именицама у једнини/множини</p> <p>Показне заменице: <i>this/that, these/those</i></p> <p>Личне заменице: <i>I, you...</i></p>                                                                         |

|     |                                                                                                                      |                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 31. | Описивање бића, предмета, појава; исказивање положаја у простору; постављање једноставнијих питања и давање одговора | утврђивање         | <p><i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love/hate</i></p> <p>Питања са <i>to be</i></p> <p>Питања са <i>Who/What/Where</i></p> <p>Императив</p> <p>Предлози, прилози и прилошки изрази за изражавање положаја и просторних односа: <i>in, on, at, next to, under, in front of, behind, between, opposite, here, there, downstairs, upstairs, (on the) left/right, straight on/past...</i></p> |
| 32. | Изражавање допадања и не допадања; припадања и не припадања; постављање питања и одговарање на њих                   | обрада             | <p>Егзистенцијално <i>There is/are</i></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца јануара и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>On school days I get up at 6.50. We have breakfast between 7 and 7.30.</i></p> <p><i>What's the time? It's (seven) o'clock. He has breakfast at seven o'clock. She goes to school at nine o'clock.</i></p> <p>Множина именица</p>        |
| 33. | Изражавање допадања и не допадања; припадања и не припадања; постављање питања и одговарање на њих                   | утврђивање         | <p>Присвојни придеви: <i>my, your...</i></p> <p><i>Have got</i> за изражавање припадања/поседовања</p> <p>Показне заменице: <i>this/that, these/those</i></p> <p>Личне заменице: <i>I, you...</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love/hate</i></p> <p>Питања са <i>to be</i></p> <p>Питања са <i>Who/What/Where/ When</i></p>                                                    |
| 34. | Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности;                                                       | обрада, утврђивање | <p>Егзистенцијално <i>There is/are</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

|     |                                                                                                           |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | писање позивница;<br>честитање празника                                                                   |                                | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца фебруара и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>On school days I get up at 6.30. We have breakfast between 7 and 7.30. My school day starts at 8 o'clock in the morning and finishes at half past 1 in the afternoon. There is a break between 9.30 and What time does your school start/finish? What time do you have breaks?</i></p> <p><i>What time is it now? It's 10.05. It's time for my Maths class.</i></p> <p><i>I don't walk to school, I go by bus. My friend Anastasija goes by car. How do you go to school?.</i></p> <p><i>We usually have soup, salad, potatoes and some meat for lunch. What does your family have for breakfast/lunch/dinner?</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> за описивање уобичајених радњи</p> <p>Питања са <i>Who/What/Where/When/How</i></p> <p>Предлози за изражавање времена: <i>at, on, to, past, between...</i></p> |
| 35. | Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности;<br>писање позивница;<br>честитање празника | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 36. | Утврђивање градива                                                                                        | обнављање и утврђивање градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 37. | Утврђивање градива                                                                                        | обнављање и утврђивање градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 38. | Описивање свакодневних радњи и активности                                                                 | обрада                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 39. | Описивање свакодневних радњи и активности                                                                 | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

|     |                                                                             |                                |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|
| 40. | Изражавање времена (хронолошког) и описивање уобичајених дневних активности | обрада                         |
| 41. | Изражавање времена (хронолошког) и описивање уобичајених дневних активности | утврђивање                     |
| 42. | Утврђивање градива                                                          | обнављање и утврђивање градива |
| 43. | Утврђивање градива                                                          | обнављање и утврђивање градива |
| 44. | Изражавање времена (хронолошког) и описивање уобичајених дневних активности | обрада и утврђивање            |

|     |                                                                             |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 45. | Изражавање времена (хронолошког) и описивање уобичајених дневних активности | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 46. | Утврђивање градива                                                          | обнављање и утврђивање градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 47. | Утврђивање градива                                                          | обнављање и утврђивање градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 48. | Давање и тражење основних информација о другима                             | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 49. | Давање и тражење основних информација о другима                             | утврђивање                     | <p>Употреба/изостављање чланова у изразима <i>in the morning/afternoon/evening, at the weekend/at weekends, have breakfast/lunch/dinner, by bus/car/bike, go on holiday</i> и сл., као и са називима месеци и годишњих доба</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца марта и које би ученици требало да усвоје:</b></p> |
| 50. | Давање и тражење основних информација о другима;                            | обнављање и утврђивање градива | <p><i>This is our head teacher, Mrs Parsons. Who's that? It's Miss Herbert, she's a P.E. teacher.</i></p> <p><i>Where does he work? He works in a police station. Does he / she work in a shop? Yes, he / she does. No, he / she doesn't.</i></p>                                                                                               |

|     |                                                                                                           |                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | препознавање<br>шта ко ради<br>(занимања)                                                                 |                                         | <i>Welcome to the team! Come with us! / Sorry, I can't play handball. I don't know the rules.</i><br><i>Let's buy a present for Luka.</i><br><i>Let's make/write birthday cards!</i>                                                                                                                                                                         |
| 51. | Давање и<br>тражење<br>основних<br>информација о<br>другима;<br>препознавање<br>шта ко ради<br>(занимања) | обнављање<br>и<br>утврђивање<br>градива | Множина именица<br>Присвојни придеви: <i>my, your...</i><br><i>Have got</i> за изражавање припадања/поседовања<br>Показне заменице: <i>this/that, these/those</i><br>Личне заменице: <i>I, you...</i>                                                                                                                                                        |
| 52. | Описивање шта<br>ко ради<br>(занимања);<br>описивање<br>уобичајених<br>радњи                              | обрада и<br>утврђивање                  | <i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love/hate</i><br>Питања са <i>to be</i><br>Питања са <i>Who/What/Where/ When</i><br>Егзистенцијално <i>There is/are</i><br>Правилно писање запете и везника <i>и (and)</i>                                                                                                                                |
| 53. | Описивање шта<br>ко ради<br>(занимања);<br>описивање<br>уобичајених<br>радњи                              | утврђивање                              | <i>Present Simple</i> – треће лице једнине, упитно – <i>да ли</i> питања и питања са упитним речима;<br><i>Речи у којима се појављује глас /ei/ у средини и уочавају како слово е на крају речи мења изговор самогласника а – lake, gate...</i><br><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца априла и које би ученици требало да усвоје:</b> |
| 54. | Позив и<br>реаговање на<br>позив за учешће<br>у заједничкој<br>активности;<br>упућивање<br>честитки       | обрада и<br>утврђивање                  | <i>What's the time? It's half past ... / quarter past / to</i><br><i>What are you wearing? I'm wearing... What's he / she wearing? He's / She's wearing ... What's the weather like? It's windy. It's hot. It's raining, I can't go out. It's snowing, I can make a snowman. Put on your sun hat. Don't put on your coat.</i>                                |



|     |                                                                                                     |                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 55. | Позив и<br>реаговање на<br>позив за учешће<br>у заједничкој<br>активности;<br>упућивање<br>честитки | утврђивање                              | <p><i>Happy Easter! It's Easter time! On Easter Sunday we always have a basket of eggs on the table and we eat special food. Do you eat special food on Easter Sunday in your country?</i></p> <p>Множина именица</p> <p>Присвојни придеви: <i>my, your...</i></p> <p><i>Have got</i> за изражавање припадања/поседовања.</p> <p>Показне заменице: <i>this/that, these/those</i></p> |
| 56. | Утврђивање<br>градива                                                                               | обнављање<br>и<br>утврђивање<br>градива | <p>Личне заменице: <i>I, you...</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love/hate</i></p> <p>Питања са <i>to be</i></p>                                                                                                                                                                                                                                        |
| 57. | Утврђивање<br>градива                                                                               | обнављање<br>и<br>утврђивање<br>градива | <p>Питања са <i>Who/What/Where/ When</i></p> <p>Егзистенцијално <i>There is/are</i></p> <p>Правилно писање запете и везника <i>и (and)</i></p>                                                                                                                                                                                                                                       |
| 58. | Исказивање<br>времена<br>(хронолошког и<br>метеоролошког);<br>исказивање<br>времена по<br>часовнику | обрада и<br>утврђивање                  | <p><i>Present Simple</i> – треће лице једине, упитно – <i>да ли</i> питања и питања са упитним речима;</p>                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 59. | Исказивање<br>времена<br>(хронолошког и<br>метеоролошког);<br>исказивање<br>времена по<br>часовнику | утврђивање                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

|     |                                                                                                                                                                                                       |                     |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| 60. | Именовање и описивање одевних предмета који се носе у зависности од временских (метеоролошких) прилика;<br>именовање активности које могу да раде у зависности од временских (метеоролошких) прилика  | обрада и утврђивање |
| 61. | Именовање и описивање одевних предмета који се носе у зависности од временских (метеоролошких) прилика;<br>именовање активности које могу да раде у зависности од временских (метеоролошких) прилика; | утврђивање          |

|     |                                                                                                                                                                         |                                         |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|
| 62. | Позив и<br>реаговање на<br>позив за учешће<br>у заједничкој<br>активности;<br>упућивање<br>честитки;<br>уочавање<br>сличности и<br>разлика у<br>обележавању<br>празника | обрада и<br>утврђивање                  |
| 63. | Уочавање<br>сличности и<br>разлика у<br>обележавању<br>празника                                                                                                         | утврђивање                              |
| 64. | Утврђивање<br>градива                                                                                                                                                   | обнављање<br>и<br>утврђивање<br>градива |
| 65. | Описивање<br>догађаја<br>(породичне<br>прославе)                                                                                                                        | обрада и<br>утврђивање                  |
| 66. | Исказивање<br>времена<br>(тренутних<br>активности)                                                                                                                      | обрада и<br>утврђивање                  |

|     |                                                                          |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 67. | Постављање питања о тренутним радњама и одговарање на њих                | утврђивање                     | Речи у којима се појављује глас /eɪ/у средини и уочавају како слово е на крају речи мења изговор самогласника а – <i>lake, gate...</i><br><br><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца маја и које би ученици требало да усвоје:</b><br><br><i>It's family time!</i>     |
| 68. | Исказивање времена хронолошког и метеоролошког                           | обрада и утврђивање            | <i>What are you doing? I'm / We're watching a video. What's he / she doing? He's / She's eating the cake. What are they doing? They're talking.</i><br><br><i>What's the weather like? It's raining. It's snowing, I can make a snowman. Put on your sun hat. Don't put on your coat;</i> |
| 69. | Описивање начина одевања и активности у зависности од временских прилика | обрада и утврђивање            | <i>What are you wearing? I'm wearing ...</i><br><br><i>What's he / she wearing? He's / She's wearing ... What's the time? It's half past ... / quarter past / to ...</i><br><br>Множина именица<br><br>Присвојни придеви: <i>my, your...</i>                                              |
| 70. | Описивање и упоређивање особина људи, ствари и животиња.                 | обрада и утврђивање            | <i>Have got</i> за изражавање припадања/поседовања.<br><br>Показне заменице: <i>this/that, these/those.</i><br><br>Личне заменице: <i>I, you...</i>                                                                                                                                       |
| 71. | Описивање простора и места                                               | обрада и утврђивање            | <i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love/hate.</i><br><br>Питања са <i>to be</i>                                                                                                                                                                                           |
| 72. | Утврђивање градива                                                       | обнављање и утврђивање градива | Питања са <i>Who/What/Where/When</i><br><br>Егзистенцијално <i>There is/are</i><br><br>Правилно писање запете и везника <i>u (and)</i><br><br><i>Present Simple</i> – треће лице једнине, упитно – <i>да ли</i> питања и питања са упитним речима                                         |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | <p>Речи у којима се појављује глас /eɪ/ у средини и уочавају како слово е на крају речи мења изговор самогласника а – <i>lake, gate...</i></p> <p>Изговоре глас /əʊ/ у средини речи и уочавају да слово е на крају речи мења изговор самогласника о.</p> <p>Наставак – <i>ing</i></p> <p><i>Present Continuous</i> треће лице једнине и множине – да ли питања и кратки одговори;</p> <p>Речи које садрже гласове /aɪ/, /eɪ/, /əʊ/, /u:/ односно комбинацију слова i _ е, а _ е, о _ е, у _ е.</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца јуна и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>The horse is bigger than the goat. The goose is louder than the hen.</i></p> <p><i>Don't feed the animals. Wear boots.</i></p> <p><i>I was happy. He wasn't sad. The room was untidy. She was naughty. They were tired. You weren't wet. The balloons were on the floor.</i></p> <p><i>How many (men) were there? There were (three) men.</i></p> <p><i>What's Suzy doing? She's running. Is he / she happy? No, he / she isn't. He's / She's sad.</i></p> <p>Множина именица</p> <p>Присвојни придеви: <i>my, your...</i></p> <p><i>Have got</i> за изражавање припадања/поседовања</p> <p>Показне заменице: <i>this/that, these/those</i></p> <p>Личне заменице: <i>I, you...</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love/hate</i></p> <p>Питања са <i>to be</i></p> |
|  |  | Питања са <i>Who/What/Where/When</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

|  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|--|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  | <p>Егзистенцијално <i>There is/are</i></p> <p>Правилно писање запете и везника <i>и (and)</i></p> <p><i>Present Simple</i> – треће лице једнине, упитно – <i>да ли</i> питања и питања са упитним речима;</p> <p>Речи у којима се појављује глас /eɪ/ у средини и уочавају како слово е на крају речи мења изговор самогласника а – <i>lake, gate...</i></p> <p>Изговоре глас /əʊ/ у средини речи и уоче да слово е на крају речи мења изговор самогласника о.</p> <p>Наставак – <i>ing</i></p> <p><i>Present Continuous</i> треће лице једнине и множине – да ли питања и кратки одговори;</p> <p>Речи које садрже гласове /aɪ/, /eɪ/, /əʊ/, /u:/ односно комбинацију слова i _ е, а _ е, о _ е, у _ е.</p> <p>Comparative Adjectives и облике императива за изражавање правила;</p> <p>Речи у којима се појављује глас /i:/ на крају и у средини речи и уочавање повезаности са дуплим словом ее</p> <p>Past Simple глагола to be – потврдно и одрично;</p> <p>Речи у којима се појављују дуги и кратки самогласници које производе иста слова (u – /ʌ/ у cub – /u:/ у cube; a – /æ/ у tap – /eɪ/ у tape; i – /ɪ/ у rip – /aɪ/ у ripe) и уочавање како слово е на крају речи утиче на дужину самогласника.</p> <p>Једнина и (не)правилна множина именица – child – children, woman – women, teddy – teddies, boy – boys;</p> <p>Неодређени придеви some / any и редни бројеви.</p> |
|--|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## МАТЕМАТИКА

| Тема | Број часа | Наставна јединица           | Тип часа  |
|------|-----------|-----------------------------|-----------|
|      | 1.        | Природни бројеви до 1.000   | обнављање |
|      | 2.        | Бројање по хиљаду до милион | обрада    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                              |     |                                                                                     |            |
|------------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| СКУП<br>ПРИРОДНИХ<br>БРОЈЕВА | 3.  | Записивање декадних јединица у облику степена броја 10                              | обрада     |
|                              | 4.  | Бројање по хиљаду до милион. Записивање декадних јединица у облику степена броја 10 | утврђивање |
|                              | 5.  | Читање и писање бројева до милион                                                   | обрада     |
|                              | 6.  | Читање и писање бројева до милион                                                   | утврђивање |
|                              | 7.  | Читање и писање бројева до милион                                                   | утврђивање |
|                              | 8.  | Записивање бројева у облику збира производа                                         | обрада     |
|                              | 9.  | Месне вредности цифара                                                              | обрада     |
|                              | 10. | Месне вредности цифара                                                              | обрада     |
|                              | 11. | Месне вредности цифара                                                              | утврђивање |
|                              | 12. | Декадне јединице веће од милион                                                     | обрада     |
|                              | 13. | Бројеви већи од милион                                                              | обрада     |
|                              | 14. | Бројеви већи од милион                                                              | обрада     |
|                              | 15. | Бројеви већи од милион                                                              | утврђивање |
|                              | 16. | Бројеви већи од милион                                                              | утврђивање |
|                              | 17. | Уређеност скупа природних бројева                                                   | обрада     |
|                              | 18. | Уређеност скупа природних бројева                                                   | утврђивање |
|                              | 19. | Бројевна полуправа                                                                  | обрада     |
|                              | 20. | Бројевна полуправа                                                                  | утврђивање |
|                              | 21. | Упоредивање бројева                                                                 | обрада     |
|                              | 22. | Упоредивање бројева                                                                 | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                              |     |                                         |            |
|------------------------------|-----|-----------------------------------------|------------|
|                              | 23. | Упоредивање бројева                     | утврђивање |
|                              | 24. | Скуп природних бројева $N$ и скуп $N_0$ | утврђивање |
|                              | 25. | Скуп природних бројева $N$ и скуп $N_0$ | провера    |
| МЕРЕЊЕ И<br>МЕРЕ             | 26. | Упоредивање површи                      | обрада     |
|                              | 27. | Упоредивање површи                      | утврђивање |
|                              | 28. | Површина фигуре                         | обрада     |
|                              | 29. | Површина фигуре                         | утврђивање |
|                              | 30. | Јединице мере за површину               | обрада     |
|                              | 31. | Јединице мере за површину               | обрада     |
|                              | 32. | Јединице мере за површину               | утврђивање |
|                              | 33. | Јединице мере за површину               | утврђивање |
| СКУП<br>ПРИРОДНИХ<br>БРОЈЕВА | 34. | Веза сабирања и одузимања               | обнављање  |
|                              | 35. | Сабирање и одузимање до 1 000           | обнављање  |
|                              | 36. | Писмено сабирање преко 1 000            | обрада     |
|                              | 37. | Писмено сабирање преко 1.000            | утврђивање |
|                              | 38. | Писмено сабирање преко 1.000            | утврђивање |
|                              | 39. | Писмено одузимање                       | обрада     |
|                              | 40. | Писмено одузимање                       | утврђивање |
|                              | 41. | Писмено одузимање                       | утврђивање |
|                              | 42. | Писмено сабирање и одузимање            | утврђивање |
|                              | 43. | Рачунамо лакше и брже                   | обрада     |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                              |     |                                                                                                                                          |            |
|------------------------------|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|                              | 44. | Текстуални задаци са сабирањем и одузимањем                                                                                              | утврђивање |
|                              | 45. | Текстуални задаци са сабирањем и одузимањем                                                                                              | утврђивање |
|                              | 46. | Скуп природних бројева $N$ и скуп $N_0$ . Сабирање и одузимањем у скупу $N$ . Јединице за површину                                       | утврђивање |
|                              | 47. | Скуп природних бројева $N$ и скуп $N_0$ . Сабирање и одузимањем у скупу $N$ . Јединице за површину                                       | утврђивање |
|                              | 48. | Први школски писмени задатак (скуп природних бројева $N$ и скуп $N_0$ ; сабирање и одузимање у скупу $N$ , 1. део; јединице за површину) | провера    |
|                              | 49. | Исправка првог писменог задатка                                                                                                          | утврђивање |
| ПОВРШИНА                     | 50. | Израчунавање површине правоугаоника                                                                                                      | обрада     |
|                              | 51. | Израчунавање површине правоугаоника                                                                                                      | утврђивање |
|                              | 52. | Израчунавање површине квадрата                                                                                                           | обрада     |
|                              | 53. | Израчунавање површине правоугаоника и квадрата                                                                                           | утврђивање |
|                              | 54. | Израчунавање површине правоугаоника и квадрата                                                                                           | провера    |
| СКУП<br>ПРИРОДНИХ<br>БРОЈЕВА | 55. | Изводљивост сабирања, односно одузимања у скупу $N$                                                                                      | обрада     |
|                              | 56. | Изводљивост сабирања, односно одузимања у скупу $N$                                                                                      | утврђивање |
|                              | 57. | Замена места сабирака. Здруживање сабирака                                                                                               | обнављање  |
|                              | 58. | Нула и један код сабирања и одузимања                                                                                                    | обнављање  |
|                              | 59. | Зависност збира од промене сабирака                                                                                                      | обрада     |
|                              | 60. | Зависност збира од промене сабирака                                                                                                      | утврђивање |
|                              | 61. | Сталност збира                                                                                                                           | обрада     |
|                              | 62. | Сталност збира                                                                                                                           | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |     |                                                                       |            |
|--|-----|-----------------------------------------------------------------------|------------|
|  | 63. | Зависност разлике од промене умањеника                                | обрада     |
|  | 64. | Зависност разлике од промене умањеника                                | утврђивање |
|  | 65. | Зависност разлике од промене умањеоца                                 | обрада     |
|  | 66. | Зависност разлике од промене умањеоца                                 | утврђивање |
|  | 67. | Сталност разлике                                                      | обрада     |
|  | 68. | Зависност разлике од промене умањеника или умањеоца. Сталност разлике | утврђивање |
|  | 69. | Редослед рачунских операција (сабирање и одузимање)                   | обрада     |
|  | 70. | Редослед рачунских операција (сабирање и одузимање)                   | утврђивање |
|  | 71. | Редослед рачунских операција (сабирање и одузимање)                   | утврђивање |
|  | 72. | Једначине са сабирањем и одузимањем                                   | обрада     |
|  | 73. | Једначине са сабирањем и одузимањем                                   | утврђивање |
|  | 74. | Једначине са сабирањем и одузимањем                                   | утврђивање |
|  | 75. | Неједначине са сабирањем                                              | обрада     |
|  | 76. | Неједначине са сабирањем                                              | утврђивање |
|  | 77. | Неједначине са одузимањем                                             | обрада     |
|  | 78. | Неједначине са одузимањем                                             | утврђивање |
|  | 79. | Једначине и неједначине са сабирањем и одузимањем                     | утврђивање |
|  | 80. | Неједначине са сабирањем и одузимањем                                 | провера    |
|  | 81. | Површина правоугаоника и квадрата                                     | обнављање  |
|  | 82. | Сабирање и одузимање у скупу $N$ , (2. део)                           | обнављање  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                              |      |                                                                                                   |            |
|------------------------------|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|                              | 83.  | Други писмени задатак (површина правоугаоника и квадрата); сабирање и одузимање у скупу N, 2. део | провера    |
|                              | 84.  | Исправка другог писменог задатка                                                                  | утврђивање |
| ПОВРШИНА                     | 85.  | Рогља и обла тела                                                                                 | обрада     |
|                              | 86.  | Својства квадра и коцке                                                                           | обрада     |
|                              | 87.  | Својства квадра и коцке                                                                           | утврђивање |
|                              | 88.  | Мрежа за модел коцке                                                                              | обрада     |
|                              | 89.  | Мрежа за модел квадра                                                                             | обрада     |
|                              | 90.  | Израчунавање површине квадра                                                                      | обрада     |
|                              | 91.  | Израчунавање површине коцке                                                                       | обрада     |
|                              | 92.  | Израчунавање површине квадра и коцке                                                              | утврђивање |
|                              | 93.  | Израчунавање површине квадра и коцке                                                              | утврђивање |
|                              | 94.  | Израчунавање површине квадра и коцке                                                              | утврђивање |
|                              | 95.  | Израчунавање површине квадра и коцке                                                              | утврђивање |
|                              | 96.  | Површина квадра и коцке                                                                           | провера    |
| СКУП<br>ПРОРОДНИХ<br>БРОЈЕВА | 97.  | Множење и дељење до 1.000                                                                         | обнављање  |
|                              | 98.  | Веза множења и дељења                                                                             | обрада     |
|                              | 99.  | Веза множења и дељења                                                                             | утврђивање |
|                              | 100. | Нула и један у операцијама множења и дељења                                                       | обрада     |
|                              | 101. | Нула и један у операцијама множења и дељења                                                       | утврђивање |
|                              | 102. | Множење природних бројева декадном јединицом                                                      | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |      |                                                          |            |
|--|------|----------------------------------------------------------|------------|
|  | 103. | Множење природних бројева декадном јединицом             | утврђивање |
|  | 104. | Множење природних бројева декадном јединицом             | обрада     |
|  | 105. | Множење природних бројева декадном јединицом             | утврђивање |
|  | 106. | Множење збира бројем                                     | обнављање  |
|  | 107. | Множење вишецифреног броја једноцифреним бројем          | обрада     |
|  | 108. | Множење вишецифреног броја једноцифреним бројем          | утврђивање |
|  | 109. | Множење вишецифреног броја једноцифреним бројем          | утврђивање |
|  | 110. | Дељивост бројева                                         | обнављање  |
|  | 111. | Дељивост збира бројем                                    | обнављање  |
|  | 112. | Дељење вишецифреног броја једноцифреним бројем           | обрада     |
|  | 113. | Дељење вишецифреног броја једноцифреним бројем           | утврђивање |
|  | 114. | Дељење вишецифреног броја једноцифреним бројем           | утврђивање |
|  | 115. | Дељење и множење вишецифреног броја једноцифреним бројем | утврђивање |
|  | 116. | Множење вишецифреног броја двоцифреним бројем            | обрада     |
|  | 117. | Множење вишецифреног броја двоцифреним бројем            | утврђивање |
|  | 118. | Множење вишецифреног броја двоцифреним бројем            | утврђивање |
|  | 119. | Дељење вишецифреног броја двоцифреним бројем             | обрада     |
|  | 120. | Дељење вишецифреног броја двоцифреним бројем             | утврђивање |
|  | 121. | Дељење вишецифреног броја двоцифреним бројем             | утврђивање |
|  | 122. | Дељење и множење вишецифреног броја двоцифреним бројем   | утврђивање |
|  | 123. | Множење вишецифреног броја вишецифреним бројем           | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                       |            |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 124. | Множење вишецифреног броја вишецифреним бројем                                        | утврђивање |
| 125. | Множење вишецифреног броја вишецифреним бројем                                        | утврђивање |
| 126. | Множимо лакше и брже                                                                  | обрада     |
| 127. | Множење разлике бројем                                                                | обрада     |
| 128. | Дељење вишецифреног броја вишецифреним бројем                                         | обрада     |
| 129. | Дељење вишецифреног броја вишецифреним бројем                                         | утврђивање |
| 130. | Дељење и множење вишецифреног броја вишецифреним бројем                               | утврђивање |
| 131. | Множење и дељење у скупу N                                                            | провера    |
| 132. | Дељење са остатком                                                                    | обрада     |
| 133. | Дељење са остатком                                                                    | утврђивање |
| 134. | Дељење разлике бројем                                                                 | обнављање  |
| 135. | Редослед рачунских операција (множење и дељење)                                       | обрада     |
| 136. | Редослед рачунских операција (множење и дељење)                                       | утврђивање |
| 137. | Множење и дељење у скупу N                                                            | утврђивање |
| 138. | Трећи писмени задатак (површина квадрата и коцке; множење и дељење у скупу N, 1. део) | провера    |
| 139. | Исправка трећег писменог задатка                                                      | утврђивање |
| 140. | Изводљивост множења, односно дељења, у скупу N                                        | обрада     |
| 141. | Изводљивост множења, односно дељења, у скупу N                                        | утврђивање |
| 142. | Замена места чинилаца                                                                 | обнављање  |
| 143. | Здруживање чинилаца                                                                   | обнављање  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |      |                                                   |            |
|--|------|---------------------------------------------------|------------|
|  | 144. | Зависност производа од промене чинилаца           | обрада     |
|  | 145. | Зависност производа од промене чинилаца           | утврђивање |
|  | 146. | Сталност производа                                | обрада     |
|  | 147. | Сталност производа                                | утврђивање |
|  | 148. | Зависност количника од промене дељеника           | обрада     |
|  | 149. | Зависност количника од промене делиоца            | обрада     |
|  | 150. | Зависност количника од промене дељеника и делиоца | утврђивање |
|  | 151. | Сталност количника                                | обрада     |
|  | 152. | Сталност количника                                | утврђивање |
|  | 153. | Математички изрази                                | обрада     |
|  | 154. | Редослед рачунских операција                      | обрада     |
|  | 155. | Редослед рачунских операција                      | утврђивање |
|  | 156. | Математички изрази. Редослед рачунских операција  | утврђивање |
|  | 157. | Математички изрази. Редослед рачунских операција  | утврђивање |
|  | 158. | Решавање задатака помоћу израза                   | утврђивање |
|  | 159. | Решавање задатака помоћу израза                   | утврђивање |
|  | 160. | Једначине са множењем и дељењем                   | обнављање  |
|  | 161. | Једначине са множењем и дељењем                   | обрада     |
|  | 162. | Једначине са множењем и дељењем                   | утврђивање |
|  | 163. | Неједначине са множењем                           | обрада     |
|  | 164. | Неједначине са множењем                           | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                      |            |
|------|----------------------------------------------------------------------|------------|
| 165. | Разломци                                                             | обнављање  |
| 166. | Разломци облика $a/b$ ( $a < b$ и $b < 10$ )                         | обрада     |
| 167. | Разломци облика $a/b$ ( $a < b$ и $b < 10$ )                         | обрада     |
| 168. | Разломци                                                             | утврђивање |
| 169. | Разломци                                                             | утврђивање |
| 170. | Упоредивање разломака                                                | обрада     |
| 171. | Упоредивање разломака                                                | утврђивање |
| 172. | Множење и дељење у скупу $N$ (2. део). Математичким изрази. Разломци | утврђивање |
| 173. | Множење и дељење у скупу $N$ (2. део). Математичким изрази. Разломци | утврђивање |
| 174. | Четврти писмени задатак                                              | провера    |
| 175. | Исправка четвртог писменог задатка                                   | утврђивање |
| 176. | Исправка четвртог писменог задатка                                   | утврђивање |
| 177. | Обнављање градива 4. разреда                                         | обнављање  |
| 178. | Обнављање градива 4. разреда                                         | обнављање  |
| 179. | Обнављање градива 4. разреда                                         | обнављање  |
| 180. | Обнављање градива 4. разреда                                         | обнављање  |

**ПРИРОДА И ДРУШТВО**

| Тема                    | Број часа | Наставна јединица                | Тип часа |
|-------------------------|-----------|----------------------------------|----------|
| МОЈА ДОМОВИНА ДЕО СВЕТА | 1.        | Положај Србије                   | обрада   |
|                         | 2.        | Моја домовина – Република Србија | обрада   |
|                         | 3.        | Београд – главни град Србије     | обрада   |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |     |                                                      |                 |
|--------------------|-----|------------------------------------------------------|-----------------|
|                    | 4.  | Држава Србија                                        | утврђивање      |
|                    | 5.  | Становништво Србије                                  | обрада          |
|                    | 6.  | Рељеф Србије – равнице                               | обрада          |
|                    | 7.  | Рељеф Србије – узвишења                              | обрада          |
|                    | 8.  | Воде Србије                                          | обрада          |
|                    | 9.  | Облици рељефа и воде у Србији                        | утврђивање      |
|                    | 10. | Клима Србије                                         | обрада          |
|                    | 11. | Клима Србије                                         | утврђивање      |
|                    | 12. | Србија – наша домовина                               | систематизација |
|                    | 13. | Србија – наша домовина                               | провера         |
| СУСРЕТ СА ПРИРОДОМ | 14. | Упознајмо царства живих бића                         | обрада          |
|                    | 15. | Упознајмо царство биљака                             | обрада          |
|                    | 16. | Упознајмо царство животиња                           | обрада          |
|                    | 17. | Царство биљака и животиња                            | утврђивање      |
|                    | 18. | Упознајмо биљни и животињски свет – шуме             | обрада          |
|                    | 19. | Упознајмо биљни и животињски свет – воде             | обрада          |
|                    | 20. | Упознајмо биљни и животињски свет – ливаде и пашњаци | обрада          |
|                    | 21. | Биљни и животињски свет станишта у Србији            | утврђивање      |
|                    | 22. | Ретке и угрожене биљке и животиње у Србији           | обрада          |
|                    | 23. | Национални паркови Србије                            | обрада          |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                            |     |                                                             |            |
|--------------------------------------------|-----|-------------------------------------------------------------|------------|
|                                            | 24. | Национални паркови Србије                                   | утврђивање |
|                                            | 25. | Биљни и животињски свет Србије                              | утврђивање |
|                                            | 26. | Биљни и животињски свет Србије                              | провера    |
| РАД, ЕНЕРГИЈА,<br>ПРОИЗВОДЊА И<br>ПОТРОШЊА | 27. | Човек је природно и друштвено биће                          | обрада     |
|                                            | 28. | Како човек треба да се односи према себи                    | обрада     |
|                                            | 29. | Како човек треба да се односи према другим људима и природи | обрада     |
|                                            | 30. | Како човек треба да се односи према себи, другима и природи | утврђивање |
|                                            | 31. | Природна богатства и извори енергије у Србији               | обрада     |
|                                            | 32. | Како се користе природна богатства у Србији                 | обрада     |
|                                            | 33. | Чиме се баве људи у Србији                                  | обрада     |
|                                            | 34. | Природна богатства и делатности људи у Србији               | утврђивање |
|                                            | 35. | Природна богатства и делатности људи у Србији               | провера    |
| ИСТРАЖУЈЕМО ПРИРОДНЕ<br>ПОЈАВЕ             | 36. | Кретање                                                     | обрада     |
|                                            | 37. | Шта утиче на кретање; које врсте кретања разликујемо        | обрада     |
|                                            | 38. | Клатно                                                      | обрада     |
|                                            | 39. | Кретање                                                     | обрада     |
|                                            | 40. | Проучавамо природне бројеве – електрицитет                  | утврђивање |
|                                            | 41. | Проучавамо природне бројеве – магнетизам                    | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                       |     |                                                         |            |
|-----------------------|-----|---------------------------------------------------------|------------|
|                       | 42. | Проучавамо природне бројеве – електрицитет и магнетизам | утврђивање |
|                       | 43. | Проучавамо природне бројеве – светлост                  | обрада     |
|                       | 44. | Проучавамо природне бројеве – звук                      | обрада     |
|                       | 45. | Светлост и звук                                         | утврђивање |
|                       | 46. | Кретање и природне појаве                               | провера    |
|                       | 47. | Упознавање материјала                                   | обрада     |
|                       | 48. | Упознајмо особине материјала                            | обрада     |
|                       | 49. | Материјали                                              | утврђивање |
|                       | 50. | Смеше и раствори                                        | обрада     |
|                       | 51. | Запаљиви материјали                                     | обрада     |
|                       | 52. | Смеше, раствори и материјали                            | утврђивање |
|                       | 53. | Смеше, раствори и материјали                            | провера    |
| ОСВРТ УНАЗАД ПРОШЛОСТ | 54. | Трагови прошлости и временска лента                     | обрада     |
|                       | 55. | Србија за време Немањића                                | обрада     |
|                       | 56. | Живот у средњем веку                                    | обрада     |
|                       | 57. | Распад Српског царства                                  | обрада     |
|                       | 58. | Културни споменици у Србији                             | обрада     |
|                       | 59. | Србија у средњем веку                                   | утврђивање |
|                       | 60. | Како се живело под Турском влашћу                       | обрада     |
|                       | 61. | Први српски устанак                                     | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                            |            |
|-----|--------------------------------------------|------------|
| 62. | Други српски устанак                       | обрада     |
| 63. | Устаничка Србија                           | утврђивање |
| 64. | Србија од средњег века до устанака         | провера    |
| 65. | Настанак модерне српске државе             | обрада     |
| 66. | Први светски рат                           | обрада     |
| 67. | Како се завршио Први светски рат           | обрада     |
| 68. | Први светски рат                           | утврђивање |
| 69. | Други светски рат                          | обрада     |
| 70. | Догађаји после другог светског рата        | обрада     |
| 71. | Други светски рат и послератна Југославија | утврђивање |
| 72. | Други светски рат и послератна Југославија | провера    |

**МУЗИЧКА КУЛТУРА**

| Тема               | Број часа | Наставна јединица                                                                | Тип часа              |
|--------------------|-----------|----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ | 1.        | <i>Ми идемо преко поља</i> – М. Васиљевић                                        | обрада и<br>обнављање |
|                    | 2.        | <i>Шапутање</i> – Н. Херцигоња                                                   | обрада и<br>обнављање |
|                    | 3.        | <i>Деца су украс света</i> – М. Субота                                           | обрада и<br>обнављање |
|                    | 4.        | <i>Мали пачићи</i> – народна из Србије                                           | обрада и<br>обнављање |
|                    | 5.        | <i>Изгубљено тиле</i> – В. Томерлин – З. Васиљевић; <i>Прима и секунда волта</i> | обрада и<br>обнављање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |     |                                                                            |                    |
|-----------------|-----|----------------------------------------------------------------------------|--------------------|
|                 | 6.  | <i>Лазара мајка карала</i> – народна из Србије                             | обрада и обнављање |
|                 | 7.  | <i>На ливади под јасеном</i> – М. Милојевић                                | обрада и обнављање |
|                 | 8.  | <i>Јесен</i> – Б. Николић                                                  | обрада и обнављање |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ  | 9.  | <i>Adagio</i> – Т. Албинони                                                | обрада и обнављање |
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ | 10. | <i>Вишњицица род родила</i> – народна из Србије                            | обрада и обнављање |
|                 | 11. | <i>Расте, цветај</i> – песма из Француске; Поставка тона СИ                | обрада и обнављање |
|                 | 12. | <i>У Милице</i> – народна из Србије                                        | обрада и обнављање |
|                 | 13. | <i>Ноћ је тиха, мирна</i> – Д. Христов                                     | обрада             |
|                 | 14. | <i>Солмизација</i> – Р. Роџерс                                             | обрада и обнављање |
|                 | 15. | <i>Песма о ступњевима</i> – З. Васиљевић, <i>Полустепен</i> – З. Васиљевић | обрада и обнављање |
|                 | 16. | <i>Блистај, блистај звездо мала</i> – В. А. Моцарт                         | обрада и обнављање |
|                 | 17. | <i>Новогодишња песма</i> – П. Ступел                                       | обрада и обнављање |
|                 | 18. | <i>Снела кока јаје</i> – М. Васиљевић                                      | обрада и обнављање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |     |                                                                                        |                       |
|--------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
|                    | 19. | <i>Химна Светом Сави – К. Станковић</i>                                                | обрада и<br>обнављање |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ  | 20. | <i>Слушање музике – Из литургије – С. Ст. Мокрањец</i>                                 | обрада и<br>обнављање |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ | 21. | <i>У ливади под јасеном – народна из Србије</i>                                        | обрада и<br>обнављање |
|                    | 22. | <i>Ја посејам лубенице – народна из Србије</i>                                         | обрада и<br>обнављање |
|                    | 23. | <i>Птице се враћају – народна из Немачке</i>                                           | обрада и<br>обнављање |
|                    | 24. | <i>Жута кућа – народна из Србије</i>                                                   | обрада и<br>обнављање |
|                    | 25. | <i>Престај, престај кишице – народна из Србије</i>                                     | обрада и<br>обнављање |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ  | 26. | <i>Слушање музике – Фрулашки разговор – Бора Дугић</i>                                 | обрада и<br>обнављање |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ | 27. | <i>Пролеће у шуми – песма из Финске</i>                                                | обрада и<br>обнављање |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ  | 28. | <i>Слушање музике – Камиј Сен Санс – Карневал животиња (Кенгур, Акваријум, Финале)</i> | обрада и<br>обнављање |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ | 29. | Одељенска химна                                                                        | обрада и<br>обнављање |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ  | 30. | <i>Слушање музике – В. А. Моцарт – Мала ноћна музика, Менует</i>                       | обрада и<br>обнављање |
|                    | 31. | <i>Слушање музике – А. Дворжак – Словенска игра бр. 1</i>                              | обрада и<br>обнављање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |     |                                                                    |                    |
|-----------------|-----|--------------------------------------------------------------------|--------------------|
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ | 32. | Интервали                                                          | обрада и обнављање |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ  | 33. | Слушање музике – П. И. Чајковски – <i>Лабудово језеро</i>          | обрада и обнављање |
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ | 34. | <i>У Ивана господара</i> – из Црне горе                            | обрада и обнављање |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ  | 35. | Слушање музике – А. Вивалди – <i>Четири годишња доба – Пролеће</i> | обнављање          |
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ | 36. | Моја омиљена песма, моја омиљена композиција                       | систематизација    |

ЛИКОВНА КУЛТУРА

| Тема                                                                    | Број часа | Наставна јединица                                                                           | Тип часа         |
|-------------------------------------------------------------------------|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| КОЛАЖ, ФРОТАЖ, ДЕКОЛАЖ И АСАМБЛАЖ (ПОВРШИНСКИ И ТРОДИМЕНЗИОНАЛНИ КОЛАЖ) | 1.        | Колаж <i>Из птичје перспективе</i> (илустровање песме <i>Супер роде</i> ) – сликање – колаж | обрада           |
|                                                                         | 2.        | Колаж <i>Из птичје перспективе</i> (илустровање песме <i>Супер роде</i> ) – сликање – колаж | обрада           |
|                                                                         | 3.        | Деколаж <i>То сам ја на други начин</i> – сликање – деколаж                                 | обрада           |
|                                                                         | 4.        | Деколаж <i>То сам ја на други начин</i> – сликање – деколаж                                 | обрада           |
|                                                                         | 5.        | Фротаж по слободном избору – сликање (различити храпави материјали)                         | обрада           |
|                                                                         | 6.        | Фротаж по слободном избору – сликање (различити храпави материјали)                         | обрада           |
|                                                                         | 7.        | Асамблаж <i>Тродимензионални колаж</i> – естетска анализа, вајање                           | обрада           |
|                                                                         | 8.        | Асамблаж <i>Тродимензионални колаж</i> – естетска анализа, вајање                           | естетска анализа |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                        |     |                                                                                                                  |         |
|--------------------------------------------------------|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
|                                                        | 9.  | Вежбе; паковање – вајање (разнобојни папири, кутијице)                                                           | вежбе   |
|                                                        | 10. | Вежбе; паковање – вајање (разнобојни папири, кутијице)                                                           | вежбе   |
| ВЕЗИВАЊЕ ОБЛИКА У ТРОДИМЕНЗИОНАЛНОМ ПРОСТОРУ И У РАВНИ | 11. | Организовање тродимензионалних облика у простору и равни; површински – просторно – вајање (глина или пластелин)  | обрада  |
|                                                        | 12. | Организовање тродимензионалних облика у простору и равни; површински – просторно – вајање (глина или пластелин)  | обрада  |
|                                                        | 13. | Организовање бојених облика у односу на раван у простору; површински облици – сликање (колаж)                    | обрада  |
|                                                        | 14. | Организовање бојених облика у односу на раван у простору; површински облици – сликање (колаж)                    | обрада  |
|                                                        | 15. | Композиција облика према положеној, косој или усправној линији – сликање (темпере или гваш)                      | вежбање |
|                                                        | 16. | Композиција облика према положеној, косој или усправној линији – сликање (темпере или гваш)                      | вежбе   |
|                                                        | 17. | Вежбе; обло – рогљасто – вајање (глина, пластелин или папир)                                                     | вежбе   |
|                                                        | 18. | Вежбе; обло – рогљасто – вајање (глина, пластелин или папир)                                                     | вежбе   |
|                                                        | 19. | Организовање тродимензионалног облика у простору и у равни – <i>Град кнеза Лазара</i> – вајање (папир, пластика) | обрада  |
|                                                        | 20. | Организовање тродимензионалног облика у простору и у равни – <i>Град кнеза Лазара</i> – вајање (папир, пластика) | обрада  |
| СЛИКАРСКИ МАТЕРИЈАЛИ И ТЕХНИКЕ                         | 21. | Пастел техника – <i>Мртва природа са воћем</i> – сликање (пастел суви или креде у боји и воштани пастел)         | обрада  |
|                                                        | 22. | Пастел техника – <i>Мртва природа са воћем</i> – сликање (пастел суви или креде у боји и воштани пастел)         | обрада  |
|                                                        | 23. | Акварел техника – <i>Акваријум; Тмурно небо</i> – сликање – акварел                                              | обрада  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |     |                                                                                                 |        |
|-------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
|                         | 24. | Акварел техника – <i>Акваријум; Тмурно небо</i> – сликање – акварел                             | обрада |
|                         | 25. | Темпера техника; илустровање музичке композиције – сликање – темпере                            | обрада |
|                         | 26. | Темпера техника; илустровање музичке композиције – сликање – темпере                            | обрада |
|                         | 27. | Вежбе; сликамо на камену – естетска анализа, сликање – уметничке репродукције, темпере          | вежбе  |
|                         | 28. | Вежбе; сликамо на камену – естетска анализа, сликање – уметничке репродукције, темпере          | вежбе  |
|                         | 29. | Вежбе; Новогодишња честитка – сликање – гратаж                                                  | вежбе  |
|                         | 30. | Вежбе; Новогодишња честитка – сликање – гратаж                                                  | вежбе  |
| ОСНОВНЕ И ИЗВЕДЕНЕ БОЈЕ | 31. | Црвена+жута=наранџаста; Мртва природа са поврћем – сликање – темпере                            | обрада |
|                         | 32. | Црвена+жута=наранџаста; Мртва природа са поврћем – сликање – темпере                            | обрада |
|                         | 33. | Жута+плава=зелена; апстрактна композиција; Шума – сликање – темпере, штапићи за уши             | обрада |
|                         | 34. | Жута+плава=зелена; апстрактна композиција; Шума – сликање – темпере, штапићи за уши             | обрада |
|                         | 35. | Црвена+плава=љубичаста; Залазак сунца – сликање – акварел или пастел                            | обрада |
|                         | 36. | Црвена+плава=љубичаста; Залазак сунца – сликање – акварел или пастел                            | обрада |
|                         | 37. | Вежбе; слободна тема – естетска анализа, графика – репродукције, моноטיפија (темпере, глицерин) | вежбе  |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                             |     |                                                                                                  |                         |
|---------------------------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
|                                             | 38. | Вежбе; слободна тема – естетска анализа, графика – репродукције, монотипичја (темпере, глицерин) | вежбе, естетска анализа |
|                                             | 39. | Вежбе; топло – хладно – сликање – темпере                                                        | вежбе                   |
|                                             | 40. | Вежбе; топло – хладно – сликање – темпере                                                        | вежбе                   |
| ЛИНИЈА, ПОВРШИНА,<br>ВОЛУМЕН, БОЈА, ПРОСТОР | 41. | Облици и материјали; композиција различитих материјала – цртање – туш и перо                     | обрада                  |
|                                             | 42. | Облици и материјали; композиција различитих материјала – цртање – туш и перо                     | обрада                  |
|                                             | 43. | Површина – простор; <i>Кора дрвета</i> – цртање – лавирани туш                                   | обрада                  |
|                                             | 44. | Површина – простор; <i>Кора дрвета</i> – цртање – лавирани туш                                   | обрада                  |
|                                             | 45. | Природни облик – <i>Шупљикави камен; Перје птице</i> – сликање по моделу – техника по избору     | обрада                  |
|                                             | 46. | Природни облик – <i>Шупљикави камен; Перје птице</i> – сликање по моделу – техника по избору     | обрада                  |
|                                             | 47. | Површина – простор – боја – <i>Сусрет са Матисом</i> – сликање – гваш                            | обрада                  |
|                                             | 48. | Површина – простор – боја – <i>Сусрет са Матисом</i> – сликање – гваш                            | обрада                  |
|                                             | 49. | Линија – простор – волумен; мобили – покретне скулптуре – вајање – различити материјали          | обрада                  |
|                                             | 50. | Линија – простор – волумен; мобили – покретне скулптуре – вајање – различити материјали          | обрада                  |
|                                             | 51. | Волумен – простор; <i>Гуливер – велико и мало</i> – вајање – картон, пластика                    | обрада                  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                            |     |                                                                                                                   |                  |
|----------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
|                            | 52. | Волумен – простор; <i>Гуливер – велико и мало</i> – вајање – картон, пластика                                     | обрада           |
|                            | 53. | <i>Магритови простори</i> – естетска анализа, сликање – репродукције                                              | обрада           |
|                            | 54. | <i>Магритови простори</i> – естетска анализа, сликање – репродукције                                              | естетска анализа |
|                            | 55. | Боја – простор; <i>Уметници стварају живот</i> – естетска анализа – репродукције                                  | естетска анализа |
|                            | 56. | Боја – простор; <i>Уметници стварају живот</i> – естетска анализа – репродукције                                  | естетска анализа |
|                            | 57. | Вежбе; <i>Омишена животиња</i> – вајање – жица                                                                    | вежбе            |
|                            | 58. | Вежбе; <i>Омишена животиња</i> – вајање – жица                                                                    | вежбе            |
|                            | 59. | <i>Фигура која седи; Седимо испод дрвета, Другови; Играм се са псом</i> – вајање –                                | вежбе            |
|                            | 60. | <i>Фигура која седи; Седимо испод дрвета, Другови; Играм се са псом</i> – вајање –                                | вежбе            |
|                            | 61. | Вежбе; <i>Двориште; Трг, улица</i> – цртање – оловка                                                              | вежбе            |
| АМБИЈЕНТ – СЦЕНСКИ ПРОСТОР | 62. | Вежбе; <i>Двориште; Трг, улица</i> – цртање – оловка                                                              | вежбе            |
|                            | 63. | Амбијент; различити амбијенти; <i>Највише волим своје место (село, град)</i> – цртање – угљени штапић, бела креда | обрада           |
|                            | 64. | Амбијент; различити амбијенти; <i>Највише волим своје место (село, град)</i> – цртање – угљени штапић, бела креда | обрада           |
|                            | 65. | Вежбе; <i>Позоришна маска</i> – сликање, вајање – техника по избору                                               | вежбе            |
|                            | 66. | Вежбе; <i>Позоришна маска</i> – сликање, вајање – техника по избору                                               | вежбе            |
|                            | 67. | Израда лутака за представу – комбинована                                                                          | обрада           |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |     |                                                   |        |
|--|-----|---------------------------------------------------|--------|
|  | 68. | Израда лутака за представу – комбинована          | обрада |
|  | 69. | Сценографија – комбиновани – различити материјали | обрада |
|  | 70. | Сценографија – комбиновани – различити материјали | обрада |
|  | 71. | Вежбе; Извођење припремљене представе             | вежбе  |
|  | 72. | Вежбе; Извођење припремљене представе             | вежбе  |

**ПЕТИ РАЗРЕД**

**СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

| Број часа | Наставна јединица                                                                                                    | Тип часа             |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| 1.        | Језичка култура: Учићемо у петом разреду (уводни час)                                                                | обрада               |
| 2.        | Језик: Граматика (4. разред)                                                                                         | понављање            |
| 3.        | Књижевност (4. разред)                                                                                               | понављање            |
| 4.        | Правопис (4. разред)                                                                                                 | понављање            |
| 5.        | Граматика: Иницијални тест                                                                                           | утврђивање           |
| 6.        | Бранко Радичевић: <i>Певам дању, певам ноћу</i>                                                                      | обрада               |
| 7.        | Језичка култура – час о поезији, о песмама (може се искористити <i>Песма о песми</i> Ј.Ј.Змаја из изборног програма) | вежбање / утврђивање |
| 8.        | Појам променљивости и непроменљивости речи.                                                                          | обрада               |
| 9.        | Именице – властите, заједничке, збирне и градивне                                                                    | понављање            |
| 10.       | Велико слово у вишечланим географским називима                                                                       | обрада               |
| 11.       | Бранко Ћопић: <i>Поход на Мјесец</i>                                                                                 | обрада               |
| 12.       | Бранко Ћопић: <i>Поход на Мјесец</i>                                                                                 | вежбање / утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                    |                         |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 13. | Промена именица (деклинација): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа. | обрада                  |
| 14. | Номинатив                                                                          | обрада                  |
| 15. | Вокатив                                                                            | обрада                  |
| 16. | Душан Радовић: <i>Капетан Џон Пиплфокс</i>                                         | обрада                  |
| 17. | Душан Радовић: <i>Капетан Џон Пиплфокс</i>                                         | вежбање /<br>утврђивање |
| 18. | Датив                                                                              | обрада                  |
| 19. | Генитив                                                                            | обрада                  |
| 20. | Велико слово у називима институција, предузећа, установа, организација             | обрада                  |
| 21. | Бранислав Нушић: <i>Хајдуци</i>                                                    | обрада                  |
| 22. | Бранислав Нушић: <i>Хајдуци</i>                                                    | вежбање /<br>утврђивање |
| 23. | Акузатив                                                                           | обрада                  |
| 24. | Вежбе у разликовању номинатива и акузатива и генитива и акузатива                  | вежбање                 |
| 25. | <i>Еро с онога свијета</i>                                                         | обрада                  |
| 26. | Шаљиве народне приповетке                                                          | вежбање /<br>утврђивање |
| 27. | Припрема за први школски писмени задатак                                           | вежбање                 |
| 28. | Први школски писмени задатак                                                       | утврђивање              |
| 29. | Исправак писменог задатка                                                          | вежбање /<br>утврђивање |
| 30. | Исправак писменог задатка                                                          | утврђивање              |
| 31. | Инструментал                                                                       | обрада                  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                                  |                         |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 32. | Падежи – правопис                                                                                | вежбање                 |
| 33. | Вила зида град                                                                                   | обрада                  |
| 34. | Митолошке народне песме и рецитовање                                                             | утврђивање              |
| 35. | Из грчке митологије (Густав Шваб / Љубивоје Ршумовић: <i>Ујдурме и зврчке из античке Грчке</i> ) | обрада                  |
| 36. | Локатив                                                                                          | обрада                  |
| 37. | Разликовање датива и локатива                                                                    | вежбање                 |
| 38. | Девојка цара надмудрила                                                                          | обрада                  |
| 39. | Девојка цара надмудрила и народне новеле – одлике                                                | вежбање /<br>утврђивање |
| 40. | Падежи – независни и зависни                                                                     | вежбање                 |
| 41. | Падежи – значења и службе – систематизација                                                      | утврђивање              |
| 42. | Вук Стефановић Караџић: Моба и прело (из дела Живот и обичаји народа српскога)                   | обрада                  |
| 43. | Именице – глаголске и мисаоне                                                                    | обрада                  |
| 44. | Именице – врсте                                                                                  | утврђивање              |
| 45. | Народне лирске песме о раду (избор)                                                              | обрада                  |
| 46. | Народне лирске песме о раду (избор) или рецитовање                                               | вежбање /<br>утврђивање |
| 47. | Придеви                                                                                          | понављање               |
| 48. | Врсте придева – описни, градивни и присвојни                                                     | понављање               |
| 49. | Народна бајка: Аждаја и царев син                                                                | обрада                  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                     |                         |
|-----|---------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 50. | Језичка култура (препричавање народне бајке по избору)              | вежбање /<br>утврђивање |
| 51. | Врсте придева – месни и временски                                   | обрада                  |
| 52. | Компарација придева                                                 | обрада                  |
| 53. | Народне лирске породичне песме (избор)                              | обрада                  |
| 54. | Народне лирске породичне песме (избор)                              | вежбање /<br>утврђивање |
| 55. | Лирске народне песме – систематизација (или рецитовање)             | утврђивање              |
| 56. | Правопис: писање придева                                            | вежбање                 |
| 57. | Род, број и падеж придева                                           | обрада                  |
| 58. | Народна бајка: Биберче                                              | обрада                  |
| 59. | Драмски текст: Љубиша Ђокић: Биберче                                | обрада                  |
| 60. | Језичка култура: бајка и драма Биберче                              | вежбање /<br>утврђивање |
| 61. | Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу.                 | обрада                  |
| 62. | Придеви – тест                                                      | утврђивање              |
| 63. | Антон Павлович Чехов: Шала                                          | обрада                  |
| 64. | Заменице – личне заменице                                           | обрада                  |
| 65. | Заменице – промена личних заменица – наглашени и ненаглашени облици | обрада                  |
| 66. | Десанка Максимовић: Сребрне плесачице / Милован Данојлић: Шљива     | обрада                  |
| 67. | Правопис: Заменица <i>Ви</i> из поштовања                           | вежбање                 |
| 68. | Заменице                                                            | утврђивање              |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                              |                         |
|-----|------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 69. | Војислав Илић: Зимско јутро                                                  | обрада                  |
| 70. | Рецитовање                                                                   | утврђивање              |
| 71. | Језичка култура: Богаћење речника: синоними и антоними                       | вежбање                 |
| 72. | Припрема за други школски писмени задатак                                    | вежбање                 |
| 73. | Други школски писмени задатак                                                | утврђивање              |
| 74. | Исправак писменог задатка                                                    | вежбање /<br>утврђивање |
| 75. | Исправак писменог задатка                                                    |                         |
| 76. | Уметничка бајка: Гроздана Олујић (бајка по избору)                           | обрада                  |
| 77. | Уметничка бајка: Гроздана Олујић (бајка по избору)                           | обрада                  |
| 78. | Језичка култура – одлике уметничке бајке                                     | вежбање /<br>утврђивање |
| 79. | Бројеви                                                                      | понављање               |
| 80. | Бројеви – основни, редни, збирни                                             | обрада                  |
| 81. | Уметничка бајка: Ивана Нешић: Зеленбабини дарови (одломци)                   | обрада                  |
| 82. | Уметничка бајка: Ивана Нешић: Зеленбабини дарови (одломци)                   | вежбање /<br>утврђивање |
| 83. | Језичка култура: Одлике бајки. Сличности и разлике народне и уметничке бајке | утврђивање              |
| 84. | Управни говор – све три варијанте                                            | понављање /<br>вежбање  |
| 85. | Језичка култура: прослава празника у мом дому                                | вежбање                 |
| 86. | Кратке фолклорне форме (питалице, брзалице, пословице, загонетке)            | обрада                  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                                        |                         |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 87.  | Кратке фолклорне форме (питалице, брзалице, пословице, загонетке)                                      | вежбање /<br>утврђивање |
| 88.  | Ортоепија: Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже (индивидуално или у групи) | вежбање                 |
| 89.  | Иво Андрић: Мостови                                                                                    | обрада                  |
| 90.  | Иво Андрић: Мостови (анализа стилских средстава)                                                       | вежбање /<br>утврђивање |
| 91.  | Бројне именица на – ица                                                                                | обрада                  |
| 92.  | Правопис: вишечлани основни и редни бројеви                                                            | обрада                  |
| 93.  | Милица Стојадиновић Српкиња: Певам песму                                                               | обрада                  |
| 94.  | Лирско и епско (приповедање) на одабраним примерима                                                    | утврђивање              |
| 95.  | Епска народна песма: Свети Саво                                                                        | обрада                  |
| 96.  | Језичка култура: О Светом Сави                                                                         | утврђивање              |
| 97.  | Систематизација градива из 1. полугодишта: Граматика                                                   | вежбање /<br>утврђивање |
| 98.  | Систематизација градива из 1. полугодишта: Књижевност (и најава домаће лектире за 2. полугодиште)      | вежбање /<br>утврђивање |
| 99.  | Градиво из 1. полугодишта                                                                              | понављање               |
| 100. | Епска песма Женидба Душанова                                                                           | обрада                  |
| 101. | Епска песма Женидба Душанова                                                                           | вежбање /<br>утврђивање |
| 102. | Именске речи                                                                                           | понављање               |
| 103. | Глаголи                                                                                                | понављање               |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                               |                         |
|------|---------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 104. | Преткосовски тематски круг: Урош и Мрњавчевићи                | обрада                  |
| 105. | Преткосовски тематски круг: Урош и Мрњавчевићи                | вежбање /<br>утврђивање |
| 106. | Глаголски вид                                                 | обрада                  |
| 107. | Глаголски род                                                 | обрада                  |
| 108. | Глаголски вид и род                                           | вежбање                 |
| 109. | Преткосовски тематски круг: Зидане Скадра                     | обрада                  |
| 110. | Зидане Скадра и систематизација преткосовског тематског круга | утврђивање              |
| 111. | Инфинитив и инфинитивна основа                                | обрада                  |
| 112. | Глаголска времена (прошло, садашње, будуће)                   | понављање               |
| 113. | Душан Васиљев: Домовина / Алекса Шантић: Моја отаџбина        | обрада                  |
| 114. | Рецитовање                                                    | утврђивање              |
| 115. | Језичка култура: Моја домовина је.../ Моји преци              | вежбање /<br>утврђивање |
| 116. | Презент и презентска основа                                   | обрада                  |
| 117. | Презент помоћних глагола                                      | обрада                  |
| 118. | Припрема за трећи школски писмени задатак                     | вежбање                 |
| 119. | Трећи школски писмени задатак                                 | утврђивање              |
| 120. | Исправак писменог задатка                                     | вежбање /<br>утврђивање |
| 121. | Исправак писменог задатка                                     |                         |
| 122. | Горан Петровић: Месец над тепсијом                            | обрада                  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                              |                         |
|------|--------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 123. | Горан Петровић: Месец над тепсијом                           | вежбање /<br>утврђивање |
| 124. | Перфекат                                                     | обрада                  |
| 125. | Футур I                                                      | обрада                  |
| 126. | Игор Коларова: Аги и Ема                                     | обрада                  |
| 127. | Игор Коларов: Аги и Ема                                      | вежбање /<br>утврђивање |
| 128. | Драматизација одломка романа Аги и Ема                       | вежбање                 |
| 129. | Одрична речца <i>не</i> уз именице, придеве и глаголе        | вежбање                 |
| 130. | Глаголске категорије                                         | обрада                  |
| 131. | Пеђа Трајковић: Кад књиге буду у моди                        | обрада                  |
| 132. | Језичка култура: У школској библиотеци                       | вежбање                 |
| 133. | Глаголски вид, род; глаголски облици – систематизација       | утврђивање              |
| 134. | Стеван Сремац: Чича Јордан                                   | обрада                  |
| 135. | Стеван Сремац: Чича Јордан                                   | вежбање /<br>утврђивање |
| 136. | Некњижевне речи и туђице – њихова замена језичким стандардом | вежбање                 |
| 137. | Непроменљиве речи – предлози                                 | обрада                  |
| 138. | Непроменљиве речи – прилози                                  | обрада                  |
| 139. | Непроменљиве речи – прилози                                  | вежбање                 |
| 140. | Марк Твен: Доживљаји Тома Сојера                             | обрада                  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                    |                         |
|------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 141. | Марк Твен: Доживљаји Тома Сојера                                   | вежбање /<br>утврђивање |
| 142. | Променљиве и непроменљиве речи                                     | вежбање                 |
| 143. | Променљиве и непроменљиве речи                                     | утврђивање              |
| 144. | Милован Глишић: Прва бразда                                        | обрада                  |
| 145. | Милован Глишић: Прва бразда                                        | вежбање /<br>утврђивање |
| 146. | Службе речи                                                        | понављање               |
| 147. | Предикатска реченица. Глаголски предикат                           | обрада                  |
| 148. | Иван Цанкар: Десетица                                              | обрада                  |
| 149. | Језичка култура – о обрађеним текстовима (или по избору)           | вежбање /<br>утврђивање |
| 150. | Именски предикат                                                   | обрада                  |
| 151. | Данијел Дефо: <i>Робинсон Крузо</i> (одломак о изградњи склоништа) | обрада                  |
| 152. | Данијел Дефо: <i>Робинсон Крузо</i> (одломак о изградњи склоништа) | вежбање /<br>утврђивање |
| 153. | Слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду                | обрада                  |
| 154. | Данило Киш: Дечак и пас                                            | обрада                  |
| 155. | Писање писма (приватно, имејл)                                     | вежбање                 |
| 156. | Припрема за четврти писмени задатак                                | вежбање                 |
| 157. | Четврти писмени задатак                                            | утврђивање              |
| 158. | Исправак писменог задатка                                          |                         |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                                                            |                         |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 159. | Исправак писменог задатка                                                                                                  | вежбање /<br>утврђивање |
| 160. | Прави објекат                                                                                                              | обрада                  |
| 161. | Неправи објекат                                                                                                            | обрада                  |
| 162. | Бранислав Нушић: Кирија                                                                                                    | обрада                  |
| 163. | Бранислав Нушић: Кирија                                                                                                    | вежбање /<br>утврђивање |
| 164. | Прилошке одредбе (за место, време, начин, узрок и количину)                                                                | обрада                  |
| 165. | Прилошке одредбе                                                                                                           | вежбање                 |
| 166. | Апозиција                                                                                                                  | обрада                  |
| 167. | Вида Огњеновић: Путовање у путопис                                                                                         | обрада                  |
| 168. | Правопис – интерпункција – писање запете                                                                                   | вежбање                 |
| 169. | Реченични чланови                                                                                                          | вежбање                 |
| 170. | Реченични чланови                                                                                                          | утврђивање              |
| 171. | Црта (уместо наводника у управном говору)                                                                                  | обрада                  |
| 172. | Избор из савремене поезије за децу (Александар Вучо, Мирослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић...) | обрада                  |
| 173. | Избор из савремене поезије за децу (Александар Вучо, Мирослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић...) | утврђивање              |
| 174. | Наводници (наслови дела и називи школа)                                                                                    | обрада                  |
| 175. | Место акцента у вишесложним речима                                                                                         | обрада                  |
| 176. | Место акцента у вишесложним речи                                                                                           | вежбање                 |

|      |                                        |            |
|------|----------------------------------------|------------|
| 177. | Дело завичајног писца по избору        | обрада     |
| 178. | Систематизација градива из граматике   | утврђивање |
| 179. | Систематизација градива из књижевности | утврђивање |
| 180. | Упутства за рад у 6. разреду           | утврђивање |

**НАПОМЕНА:**

Наставник може прилагодити план потребама одељења. Уколико сматра да је за неки час предвиђено више часова обраде него што је потребно, може на тим часовима (или делу часа) радити језичку културу (у складу са програмом наставе и учења) или књижевно дело из изборног дела.

**СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

**Напомене:** Због природе предмета наставне јединице су дате према комуникативним функцијама (КФ) које су дате у програму наставе и учења за наведене разреде. Наставници ће комуникативне функције сместити у одговарајући контекст и насловљавати наставне јединице у складу са расположивим наставним средствима. Једна иста комуникативна функција може више пута бити обрађена, уз различите језичке садржаје, Предложени језички садржаји служе као препорука и могу бити проширивани у складу са расположивим наставним материјалом и контекстом.

| Број часа | Наставна јединица (комуникативна функција)                                                                    | Тип часа                                             | Препоручени садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.        | Упознавање, поздрављање и представљање себе и других и тражење / давање основних информација о себи и другима | уводни час / обнављање градива из претходног разреда | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца септембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Hello. Hi. I'm Maria. What's your name? I'm / My name is... Tony is 11. How old are you? I live in (town, city, village). Where do you live? I live at number 46 Black Street. My best friend lives next door. What's your address? What's your phone number? Have you got/Do you have an email address? These are my parents. Their names are ... How old she/he is?</i></p> |
| 2.        | Поздрављање и представљање                                                                                    | обрада и утврђивање                                  | <p><i>Describe the people... Petar is the boy with short dark hair.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

|    |                                                                                                                                |                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | себе и других и тражење / давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту                            |                     | <p><i>Sport and activities. I can play the piano.Can you ride a bike?</i></p> <p><i>Yes, I can/ No, I can't. I can't play the guitar, but I can play the piano. Important dates. Months of the year. On Thursdays I go home at 2.30. They go home at four o'clock. Marija leaves home at ten past eight (8.10).</i></p> <p><i>When is your birthday? How people celebrate birthdays in your country?</i></p> <p>Питања са</p> <p><i>Who/What/Where/When/How(old)...</i></p> |
| 3. | Поздрављање и представљање себе и других и тражење / давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту | обрада и утврђивање | <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање уобичајених и сталних радњи</p> <p>Присвојни придеви <i>my, your...</i></p> <p><i>Have got/Have</i> за изражавање поседовања</p> <p>Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности</p> <p>Предлози за изражавање времена – <i>in, on, at, to, past, after...</i></p> <p>Питања са <i>When, What (time/day)...</i></p>                                                                                                 |
| 4. | Описивање бића, предмета и појава, изражавање припадања и поседовања постављање питања и одговарање на њих                     | обрада и утврђивање | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца октобра и које би ученици требало да усвоје:</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 5. | Описивање бића, предмета и појава, изражавање                                                                                  | утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

|    |                                                                                                      |                     |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
|    | припадања и поседовања постављање питања и одговарање на њих                                         |                     |
| 6. | Описивање догађаја и способности у садашњости и исказивање времена (хронолошког), изражавање бројева | обрада и утврђивање |
| 7. | Описивање догађаја и способности у садашњости и исказивање времена (хронолошког), изражавање бројева | утврђивање          |
| 8. | Описивање важних догађаја (прославе рођендана, важних датума и сл.) у садашњости, постављање         | обрада и утврђивање |

|     |                                                                                                                                 |                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | питања и одговарање на њих                                                                                                      |                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 9.  | Обнављање градива                                                                                                               | утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 10. | Поздрављање и представљање себе и других и тражење / давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту. | обрада, утврђивање  | <p><i>Hello. Hi. I'm... What's your name? I'm / My name is... How old are you? I live in (town, city, village). Where do you live? My best friend's name is... Whose book is that? It's Jack's. Make your family tree.</i></p> <p><i>Describe the people / animals... What does he/she look like? He is tall and he's got short and dark hair.</i></p> <p><i>My favourite animal is... It's got... Where do penguins live? I usually walk to school. He takes out the rubbish every day.</i></p> <p><i>Petar is the boy with short dark hair.</i></p> |
| 11. | Поздрављање и представљање себе и других и тражење / давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту  | утврђивање          | <p><i>Is he good at sports? He isn't very good at sports but he's crazy about skateboarding.</i></p> <p><i>I can play the piano. Can you ride a bike?</i></p> <p><i>Yes, I can/ No, I can't. I can't play the guitar, but I can play the piano.</i></p> <p><i>When is your birthday?</i></p> <p><i>Where is she? She's at the supermarket / in / at the park... It's on the left / right.</i></p> <p><i>My hobby is (collecting bagdes). What's your hobby? I love swimming because I'm good at it. I don't like skiing.</i></p>                      |
| 12. | Тражење / давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном                                                       | обрада и утврђивање | <p><i>Drag (the word) and drop it in the correct place.</i></p> <p>Питања са</p> <p><i>Who/What/Where/When/How(old)...</i></p> <p>The Present Simple Tense за изражавање уобичајених и сталних радњи</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |



|     |                                                                                                                                                                                                                                                  |                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | контексту;<br>описивање бића,<br>предмета и<br>појава,<br>изражавање<br>припадања и<br>поседовања<br>постављање<br>питања и<br>одговарање на<br>њих                                                                                              |                    | <p>Личне заменице</p> <p>Присвојни придеви <i>my, your...</i></p> <p><i>Have got/Have</i> за изражавање поседовања</p> <p>Множина именица</p> <p>Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности</p> <p>Предлози за изражавање времена – <i>in, on, at, to, past, after...</i></p> <p>Питања са <i>When, What (time/day), Whose...</i></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца новембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 13. | Тражење /<br>давање основних<br>информација о<br>себи и другима у<br>ширем<br>друштвеном<br>контексту;<br>описивање бића,<br>предмета и<br>појава,<br>изражавање<br>припадања и<br>поседовања;<br>постављање<br>питања и<br>одговарање на<br>њих | утврђивање         | <p><i>There is/isn't a cinema/ hospital in my town. There are two big bookshops in my town. What's this/that over there? It's a sports centre. How far is it? How deep is the Adriatic Sea/the Pacific Ocean? How long is the Danube/ the Thames River?</i></p> <p><i>My brother is clever, but lazy. My best friend is kind and fiendly. Zebras are white wild animals with black and white stripes. A cheetah is a fast, dangerous animal.</i></p> <p><i>Layla is prettier than Susan.</i></p> <p><i>Who's the best student in your class? This car is more expensive than that one. London is larger than Belgrade. About eight million people live there. Belgrade is much smaller, but...</i></p> <p><b>Егзистенцијално</b> <i>There is/are</i></p> |
| 14. | Описивање<br>карактеристика<br>живих бића,<br>предмета, појава                                                                                                                                                                                   | обрада, утврђивање | <b>Компаратив и суперлатив придева</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

|     |                                                                                                                                                                             |                    |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
|     | и места,<br>изражавање<br>припадања и<br>поседовања<br>постављање<br>питања и<br>одговарање на<br>њих                                                                       |                    |
| 15. | Описивање<br>карактеристика<br>живих бића,<br>предмета, појава<br>и места,<br>изражавање<br>припадања и<br>поседовања<br>постављање<br>питања и<br>одговарање на<br>њих     | утврђивање         |
| 16. | Описивање<br>карактеристика<br>живих бића,<br>предмета, појава<br>и места;<br>изражавање<br>припадања и<br>поседовања;<br>исказивање<br>просторних<br>односа и<br>величина; | обрада, утврђивање |

|     |                                                                                                                                                                                                |                                   |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|
|     | изражавање<br>интересовања                                                                                                                                                                     |                                   |
| 17. | Описивање<br>догађаја и<br>способности у<br>садашњости и<br>исказивање<br>времена<br>(хронолошког),<br>изражавање<br>бројева;<br>разумевање и<br>давање упутстава                              | обрада, утврђивање                |
| 18. | Описивање<br>догађаја и<br>способности у<br>садашњости и<br>исказивање<br>времена<br>(хронолошког),<br>изражавање<br>бројева;<br>разумевање и<br>давање<br>упутстава;<br>развијање<br>дијалога | утврђивање                        |
| 19. | Утврђивање<br>градива                                                                                                                                                                          | обнављање и<br>утврђивање градива |
| 20. | Описивање<br>предмета и места                                                                                                                                                                  | обрада и утврђивање               |

|     |                                                                                                                                              |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 21. | Описивање бића<br><i>(Can for ability+The Present Simple)</i>                                                                                | обрада и утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 22. | Описивање бића, предмета и места<br><i>(Comparing and describing people, places, things etc. using comparative adjectives)</i>               | утврђивање                   | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца децембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>What do you think...? I think it's great/it sounds/looks...</i></p> <p><i>Can I...? Is it OK if I...? Sorry, but... I'm afraid you can't. Of course you can. Sure. I agree. I don't agree. Yes, but...</i></p> <p><i>What are you do-ing at the mo-ment? I'm do-ing my ho-me-work. I always do it af-ter din-ner. When do your siblings usually do their homework? I nor-mally go to school by bus, but to-day I'm go-ing on fo-ot.</i></p> <p>Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности, молби, дозвола и забрана</p> <p><i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање тренутних радњи у садашњости</p> <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање уобичајених радњи и чињеница</p> <p>Питања са</p> <p><i>Who/What/Where/When/How(old)...</i></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца јануара и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>I'm interetsed in (swimming). What (sports) are you interested in? My hobby is (collecting bagdes). What's your hobby? I love swimming because I'm good at it. I don't like skiing. I'm bad at it. What do you like doing? Peter dosen't like football. Sally is crazy about dancing. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport? What are your hobbies and interests? Fifteen out of thirty people like tennis – eight boys and seven girls.</i></p> |
| 23. | Описивање бића, предмета и места<br><i>(Comparing and describing people, places and things using superlative adjectives)</i>                 | обрада и утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 24. | Описивање бића, предмета и места<br><i>(Comparing and describing people, places and things using comparative and superlative adjectives)</i> | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 25. | Обнављање и систематизација градива пред                                                                                                     | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

|     |                                                                                                                 |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | израду првог писменог задатка                                                                                   |                              | <p><i>How many people are there in the park? There are two men/women and three children in the park. How much milk does he need? Is there any butter in the fridge? No, there isn't any butter, but there's some margarine. I haven't got any food for you. I've got some lemonade / strawberries. There isn't much fruit in the bowl. There aren't many biscuits left in the cupboard. There are a lot of spoons and forks and some / six knives on the table. I need a hundred grams of sugar (100 g) / a bottle of (fizzy) water /2 kilos of potatoes. Can I have a sandwich and a glass of juice please? That's £7.80. Shopping list: a packet of butter, two loaves of bread, three pots of yoghurt, a bunch of bananas...</i></p> <p><b>Придевско – предлошке фразе – interested in, good/bad at, crazy about...</b></p> <p><b>Глаголи like/love/hate + глаголска именица</b></p> <p><b>Питања са What, Who, Why ...</b></p> <p><b>Основни бројеви до 1.000</b></p> <p><b>Правилна множина именица</b></p> <p><b>Множина именица које се завршавају на – y, – f/fe: strawberries, shelves, knives...</b></p> <p><b>Множина именица које се завршавају на –o: kilos, potatoes...</b></p> <p><b>Синкретизам једине и множине: sheep, fish...</b></p> <p><b>Најчешћи облици неправилне множине (men, women, children, people, feet, teeth, mice....)</b></p> |
| 26. | Први писмени задатак                                                                                            | провера                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 27. | Исправка првог писменог задатка                                                                                 | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 28. | Изражавање мишљења, слагања и неслагања                                                                         | обрада и утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 29. | Описивање тренутних догађаја у садашњости<br>( <i>The Present Continuous Tense – affirmative and negative</i> ) | обрада и утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 30. | Описивање тренутних догађаја у садашњости<br>( <i>The Present Continuous Tense – questions</i> )                | обрада и утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 31. | Описивање уобичајених и тренутних                                                                               | обрада и утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

|     |                                                                                                                                          |                     |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
|     | догађаја у<br>садашњости<br><i>(The Present<br/>Simple vs The<br/>Present<br/>Continuous)</i>                                            |                     |
| 32. | Описивање<br>уобичајених и<br>тренутних<br>догађаја у<br>садашњости<br><i>(The Present<br/>Simple vs The<br/>Present<br/>Continuous)</i> | утврђивање          |
| 33. | Упућивање<br>молби, изрицање<br>дозвола и<br>забрана и<br>реаговање на<br>њих                                                            | обрада и утврђивање |
| 34. | Култура:<br><i>Festivals –<br/>Christmas around<br/>the world</i>                                                                        | утврђивање          |
| 35. | Култура:<br><i>Festivals – New<br/>Year around the<br/>world</i>                                                                         | утврђивање          |

|     |                                                                                 |                                      |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|
| 36. | Утврђивање градива                                                              | утврђивање и систематизација градива |
| 37. | Утврђивање градива                                                              | утврђивање и систематизација градива |
| 38. | Изражавање допадања и не допадања                                               | обрада и утврђивање                  |
| 39. | Изражавање допадања, не допадања и савета                                       | обрада и утврђивање                  |
| 40. | Изражавање количина<br>( <i>Plural of nouns + Numbers</i> )                     | обрада и утврђивање                  |
| 41. | Изражавање количина<br>( <i>Countable and uncountable nouns + quantifiers</i> ) | утврђивање                           |
| 42. | Утврђивање и систематизација градива                                            | обрада и утврђивање                  |

|     |                                                                                                     |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 43. | Утврђивање и систематизација градива                                                                | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 44. | Описивање радњи у прошлости<br>( <i>Past Simple – to be – affirmative and negative</i> )            | обрада и утврђивање          | <p><b>Бројиве и небројиве именице</b> – <i>pounds, money, sugar, coffee...</i></p> <p><b>Детерминатори</b> – <i>some, any, no</i></p> <p><b>Квантификатори</b> – <i>much, many, a lot of</i></p> <p><b>Питања са</b> <i>How much / many</i></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца фебруара и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Where were you at eight o'clock last Saturday? I was at home. Were you at school yesterday? No, I wasn't. What was on TV last night? What time was it on?</i></p> <p><i>The Past Simple Tense</i> глагола <i>to be</i></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца марта и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>I watched / didn't watch TV last night. I played volleyball on Monday. What did you do? We went to Paris in July. We travelled by plane. Where did you spend your summer holiday? How did you travel? Did you have a good time on holiday? Yes, we did. / No, we didn't. I lost my passport yesterday. I could swim when I was five. I couldn't ski last year. Remember to bring your membership card. You can't sit here, the seat isn't free. Can you use your phone in class? No, we can't. You mustn't use your phone in class. You must write in ink. Do you have to wear uniforms at school? They have to/don't have to wear uniforms at school. I must study today. I have to feed our dog every morning. I must/ have to go now.</i></p> <p><i>The Past Simple Tense</i> правилних и најчешћих неправилних глагола</p> |
| 45. | Описивање радњи у прошлости<br>( <i>Past Simple – to be – questions</i> )                           | обрада и утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 46. | Описивање радњи у прошлости<br>( <i>Past Simple – to be – affirmative, negative and questions</i> ) | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 47. | Утврђивање градива                                                                                  | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 48. | Описивање радњи из прошлости                                                                        | обрада, утврђивање           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |



|     |                                                                                               |                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | (The Past Simple Tense – affirmative)                                                         |                    | <p><b>Модални глагол could</b> за изражавање способности у прошлости</p> <p><b>Модални глаголи</b> за изражавање дозволе, забране, правила понашања и обавезе – <i>can/can't, must/mustn't</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 49. | Описивање радњи из прошлости<br>(The Past Simple Tense – negative)                            | обрада, утврђивање | <p>(Not) <i>Have to</i> за изражавање обавезе и одсуства обавезе</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца априла и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>I watched / didn't watch TV last night. I played volleyball on Monday. What did you do? We went to Paris in July. We travelled by plane. Where did you spend your summer holiday? How did you travel? Did you have a good time on holiday? Yes, we did. / No, we didn't. I lost my passport yesterday. I could swim when I was five. I couldn't ski last year. Remeber to bring you membership card. You can't sit here, the seat isn't free. Can you use your phone in class? No, we can't. You mustn't use your phone in class. You must write in ink. Do you have to wear uniforms at school? They have to/don't have to wear uniforms at school. I must study today. I have to feed our dog every morning. I must/ have to go now.</i></p> |
| 50. | Описивање радњи из прошлости<br>(The Past Simple Tense – questions)                           | обрада, утврђивање |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 51. | Описивање радњи из прошлости<br>(The Past Simple Tense – affirmative, negative and questions) | утврђивање         | <p><i>The Past Simple Tense</i> правилних и најчешћих неправилних глагола</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 52. | Описивање садашњих и прошлих радњи<br>(The Present Simple vs The Past Simple)                 | обрада, утврђивање |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|     |                                                                                |                              |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| 53. | Описивање способности у прошлости<br>( <i>Could for past ability</i> )         | утврђивање                   |
| 54. | Исказивање правила, обавеза и изрицање забрана                                 | обрада, утврђивање           |
| 55. | Исказивање правила, обавеза и изрицање забрана                                 | обрада, утврђивање           |
| 56. | Утврђивање градива                                                             | утврђивање и систематизација |
| 57. | Утврђивање градива                                                             | утврђивање и систематизација |
| 58. | Описивање радњи из прошлости<br>( <i>The Past Simple Tense – affirmative</i> ) | обрада, утврђивање           |
| 59. | Описивање радњи из прошлости<br>( <i>The Past Simple Tense – negative</i> )    | обрада, утврђивање           |

|     |                                                                                                                            |                    |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
| 60. | Описивање<br>радњи из<br>прошлости<br><i>(The Past Simple<br/>Tense – questions)</i>                                       | обрада, утврђивање |
| 61. | Описивање<br>радњи из<br>прошлости<br><i>(The Past Simple<br/>Tense –<br/>affirmative,<br/>negative and<br/>questions)</i> | утврђивање         |
| 62. | Описивање<br>садашњих и<br>прошлых радњи<br><i>(The Present<br/>Simple vs The<br/>Past Simple)</i>                         | обрада, утврђивање |
| 63. | Описивање<br>способности у<br>прошлости<br><i>(Could for past<br/>ability)</i>                                             | утврђивање         |
| 64. | Исказивање<br>правила, обавеза<br>и изрицање<br>забрана                                                                    | обрада, утврђивање |

|     |                                                                      |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----|----------------------------------------------------------------------|------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 65. | Исказивање правила, обавеза и изрицање забрана                       | обрада, утврђивање           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 66. | Други писмени задатак                                                | провера                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 67. | Исправка другог писменог задатка                                     | утврђивање и систематизација | <p><b>Модални глагол</b> <i>could</i> за изражавање способности у прошлости</p> <p><b>Модални глаголи</b> за изражавање дозволе, забране, правила понашања и обавезе – <i>can/can't, must/mustn't</i></p> <p><i>(Not) Have to</i> за изражавање обавезе и одсуства обавезе</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца маја и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>What time is it? It's five six o'clock. It is half past six. It's quarter to / past seven. It's ten past / to eleven. When do your lessons start? At quarter to nine. When do you have your dance classes? On Monday and Wednesday. I was born in January / on the first of January / January the first.. ...on Christmas / Easter Day... Columbus discovered America in 1492 / in the 15th century. What is the weather like? It's cold / sunny... The wind is blowing. What was the weather like yesterday? It was foggy / cloudy / windy... It is usually warm in spring / hot in summer / freezing in winter. It's wetter in the west than in the east. It is much drier in Australia than in Serbia.</i></p> <p><b>Изрази и речи који се односе на дате комуникативне функције</b></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца јуна и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p>С обзиром на то да ученици имају највише проблема у употреби глаголских облика, препорука је да се они обнове и то по следећем редоследу.</p> <p>1. The Present Simple &amp; The Present Continuous</p> <p>The Past Simple Tense</p> |
| 68. | Исказивање времена (гледање на сат, дани у недељи и месеци у години) | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 69. | Исказивање времена (годишња доба и временске прилике)                | обрада и утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 70. | Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког)                     | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 71. | Утврђивање градива                                                   | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 72. | Утврђивање и систематизација градива                                 | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|  |  |  |                                                                                      |
|--|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  | 3. Can/Could за изражавање способности у садашњости и прошлости<br>4. Be going to... |
|--|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------|

**ЛИКОВНА КУЛТУРА**

| Тема           | Број часа | Наставна јединица                                          | Тип часа    |
|----------------|-----------|------------------------------------------------------------|-------------|
| УВОД У ПРОГРАМ | 1–2.      | Увод у програм: значај ликовне културе                     | обрада      |
|                | 3–4.      | Руковање материјалом и прибором и држање прибора за цртање | обрада      |
|                |           |                                                            | вежбање     |
|                | 5–6.      | Композиција: ликовни елементи                              | обнављање   |
|                |           |                                                            | вежбање     |
|                |           |                                                            |             |
| РИТАМ          | 7–8.      | Функција ритма у природи, свакодневном животу и уметности  | обрада      |
|                |           |                                                            | вежбање     |
|                | 9–10.     | Врсте ритма                                                | обрада      |
|                |           |                                                            | вежбање     |
|                | 11–12.    | Пејзаж                                                     | обрада      |
|                |           |                                                            | вежбање     |
|                | 13–14.    | Ритам у грађи и текстури облика                            | обрада      |
|                |           |                                                            | вежбање     |
|                | 15–16.    | Научили смо                                                | процењивање |
|                |           |                                                            |             |
| НАСЛЕЂЕ        | 17–18.    | Уметност праисторије                                       | обрада      |
|                |           |                                                            | вежбање     |
|                | 19–20.    | Праисторијско наслеђе у Србији                             | обрада      |

|         |        |                                                |             |
|---------|--------|------------------------------------------------|-------------|
|         |        |                                                | вежбање     |
| ЛИНИЈА  | 21–22. | Цртачки материјали, прибор, технике и средства | обрада      |
|         |        |                                                | вежбање     |
|         | 23–24. | Врсте цртежа                                   | обрада      |
|         |        |                                                | вежбање     |
|         | 25–26. | Врсте и карактер линија                        | обрада      |
|         |        |                                                | вежбање     |
|         | 27–28. | Контура и контурна линија                      | обрада      |
|         |        |                                                | вежбање     |
| НАСЛЕЂЕ | 29–30. | Текстура и текстурна линија                    | обрада      |
|         |        |                                                | вежбање     |
|         | 31–32. | Грађа облика и структурна линија               | обрада      |
|         |        |                                                | вежбање     |
|         | 33–34. | Научили смо                                    | процењивање |
|         |        |                                                |             |
| НАСЛЕЂЕ | 35–36. | Уметност Месопотамије                          | обрада      |
|         |        |                                                | вежбање     |
|         | 37–38. | Уметност старог Египта                         | обрада      |
|         |        |                                                | вежбање     |
|         | 39–40. | Облици у српској уметности                     | вежбање     |
| ОБЛИК   | 41–42. | Облици у природи и око нас                     | обрада      |
|         |        |                                                | вежбање     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|         |        |                                                       |             |
|---------|--------|-------------------------------------------------------|-------------|
|         | 43–44. | Поза, покрет, кретање, смер                           | обрада      |
|         |        |                                                       | вежбање     |
|         | 45–46. | Мртва природа                                         | обрада      |
|         |        |                                                       | вежбање     |
|         | 47–48. | Портрет и аутопортрет                                 | обрада      |
|         |        |                                                       | вежбање     |
|         | 49–50. | Вајарски материјали и технике                         | обрада      |
|         |        |                                                       | вежбање     |
|         | 51–52. | Преобликовање                                         | обрада      |
|         |        |                                                       | вежбање     |
|         | 53–54. | Сликарске технике                                     | обрада      |
|         |        |                                                       | вежбање     |
|         | 55–56. | Планови и врсте композиција према распореду елемената | обрада      |
|         |        |                                                       | вежбање     |
|         | 57–58. | Груписање облика                                      | обрада      |
|         |        |                                                       | вежбање     |
|         | 59–60. | Стилизовање облика и орнамент                         | обрада      |
|         |        |                                                       | вежбање     |
|         | 61–62. | Научили смо                                           | процењивање |
| НАСЛЕЂЕ | 63–64. | Уметност старе Грчке                                  | обрада      |
|         |        |                                                       | вежбање     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|               |        |                                        |             |
|---------------|--------|----------------------------------------|-------------|
|               | 65–66. | Уметност старог Рима                   | обрада      |
|               |        |                                        | вежбање     |
| СПОРАЗУМЕВАЊЕ | 67–68. | Врсте споразумевања                    | обрада      |
|               |        |                                        | вежбање     |
|               | 69–70. | Знак и симбол                          | обрада      |
|               |        |                                        | вежбање     |
| НАСЛЕЂЕ       | 71.    | Музеји и археолошка налазишта у Србији | обрада      |
| НАУЧИЛИ СМО   | 72.    | Научили смо                            | Процењивање |

**МУЗИЧКА КУЛТУРА**

| Тема                | Број часа | Наставна јединица                                                                   | Тип часа   |
|---------------------|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ     | 1.        | Певање песама из претходног разреда                                                 | обнављање  |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ      | 2.        | Гласови и инструменти: слушање музике различитих жанрова                            | обрада     |
| ЧОВЕК И МУЗИКА      | 3.        | Човек у праисторији                                                                 | обрада     |
| МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ | 4.        | Најстарији инструменти: тело, ударалке, дувачки, жичани                             | обрада     |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ      | 5.        | Звуци из прошлости: различити начини извођења музике у првобитном друштву           | утврђивање |
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ     | 6.        | Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике у праисторији | утврђивање |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                      |     |                                                                                                 |            |
|----------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| ЧОВЕК И МУЗИКА       | 7.  | Улога музике у првобитном друштву                                                               | обрада     |
| МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ  | 8.  | Удараљке – настанак, првобитни облик и развој                                                   | обрада     |
| ЧОВЕК И МУЗИКА       | 9.  | Човек и ритуал: улога музике у ритуалу                                                          | обрада     |
| ЧОВЕК И МУЗИКА       | 10. | Магијска моћ музике                                                                             | обрада     |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ       | 11. | Слушање/доживљај ритма телом                                                                    | утврђивање |
| ЧОВЕК И МУЗИКА       | 12. | Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала)                                | утврђивање |
| МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО | 13. | Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи при том различите изворе звука | утврђивање |
| ЧОВЕК И МУЗИКА       | 14. | Порекло плеса: коло/групни плес                                                                 | утврђивање |
| МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ  | 15. | Ритмичке удараљке као најједноставнија група инструмената                                       | обрада     |
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ      | 16. | Шеснаестина ноте кроз обраду песме по слуху                                                     | обрада     |
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ      | 17. | Певање песама у комбинацији са покретом/ритм. пратњом                                           | утврђивање |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ       | 18. | Слушање <i>Игре сабљама</i> из балета <i>Гајана</i> Хачатурјана                                 | обрада     |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ       | 19. | Елементи музичке изражајности – темпо, динамика                                                 | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |     |                                                             |                        |
|-------------------------|-----|-------------------------------------------------------------|------------------------|
| МУЗИЧКИ<br>ИНСТРУМЕНТИ  | 20. | Тонске боје различитих гласова и инструмената               | обрада                 |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 21. | Певање песама у комбинацији са покретом                     | утврђивање             |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 22. | Усвајање нове ритмичке фигуре 2x16+8 кроз песму             | обрада                 |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 23. | Ритмичка допуњалка од понуђених мотива                      | утврђивање             |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 24. | Савладавање пунктиране осмине кроз обраду песме             | обрада                 |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 25. | Це – дур лествица у песми                                   | обрада и<br>утврђивање |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 26. | Певање и свирање обрађених песама                           | утврђивање             |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 27. | Израда једноставних музичких инструмената                   | утврђивање             |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 28. | Композиције српског народног стваралаштва                   | обрада                 |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 29. | Дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа | обрада                 |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 30. | Музика инспирисана фолклором                                | обрада                 |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 31. | Певање и свирање песама (у Це – дуру)                       | утврђивање             |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 32. | Повисилица фис у песми                                      | обрада и<br>утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                     |     |                                                                                                   |                     |
|---------------------|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ     | 33. | Певање и свирање обрађених песама и слушање музике                                                | утврђивање          |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ      | 34. | Празнично расположење                                                                             | утврђивање          |
| ЧОВЕК И МУЗИКА      | 35. | Најстарија фолклорна музичка традиција Србије                                                     | обрада              |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ      | 36. | Дела фолклорне традиције српског и других народа                                                  | утврђивање          |
| МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ | 37. | Народни инструменти                                                                               | обрада              |
| МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ | 38. | Народни инструменти                                                                               | обрада и утврђивање |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ      | 39. | Слушање фолклорних музичких дела различитих и народности                                          | обрада              |
| МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ | 40. | Квиз знања                                                                                        | систематизација     |
| ЧОВЕК И МУЗИКА      | 41. | Божанска природа музике                                                                           | обрада              |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ      | 42. | Слушање музике                                                                                    | обрада              |
| ЧОВЕК И МУЗИКА      | 43. | Музика у храму и музика на двору                                                                  | обрада              |
| ЧОВЕК И МУЗИКА      | 44. | Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама                       | обрада              |
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ     | 45. | Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем | утврђивање          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                      |     |                                                                               |                     |
|----------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| ЧОВЕК И МУЗИКА       | 46. | Улога и место музике у античким цивилизацијама                                | обрада              |
| МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО | 47. | Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација                  | утврђивање          |
| ЧОВЕК И МУЗИКА       | 48. | Појава првих нотација, пентатоника                                            | обрада              |
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ      | 49. | Дурска и молска лествица                                                      | обрада и утврђивање |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ       | 50. | Елементи музичке изражајности – тонске боје различитих гласова и инструмената | утврђивање          |
| МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ  | 51. | Мелодијске удараљке                                                           | обрада              |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ       | 52. | Хор и хорски гласови                                                          | обрада и утврђивање |
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ      | 53. | Извођење музике певањем (хорска музика)                                       | обрада              |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ       | 54. | „Слике са изложбе” М. Мусоргски                                               | обрада              |
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ      | 55. | Упознавање природног а – мола кроз песму                                      | обрада              |
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ      | 56. | Певање песме у а – молу природном                                             | утврђивање          |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ       | 57. | „Пролеће” А. Вивалдија                                                        | утврђивање          |
| МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО | 58. | Импровизација мелодије на задати текст                                        | утврђивање          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |     |                                                                                                                  |                 |
|-------------------------|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 59. | Упознавање хармонског а-мола кроз песму                                                                          | обрада          |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 60. | Свирање дечијих, народних и уметничких композиција из нотног текста                                              | утврђивање      |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 61. | Извођење песама и лакших инструменталних дела                                                                    | утврђивање      |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 62. | Слушање кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора                                       | утврђивање      |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 63. | Свирање песама и лакших инструменталних дела на дечјим инструментима                                             | утврђивање      |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 64. | Двогласно музицирање (појам и извођење)                                                                          | обрада          |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 65. | Импровизација дијалога на дечјим инструментима                                                                   | утврђивање      |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 66. | Слушање и извођење музике                                                                                        | утврђивање      |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 67. | Свирање и певање песама и лакших инструменталних дела по слуху                                                   | утврђивање      |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 68. | Слушање и извођење музике                                                                                        | утврђивање      |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 69. | Слушање вокалних, вокално – инструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора | утврђивање      |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 70. | Извођење дечијих, народних и уметничких композиција из нотног текста                                             | утврђивање      |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 71. | Слушање вокалних, вокално – инструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора | систематизација |

|                    |     |                                              |                 |
|--------------------|-----|----------------------------------------------|-----------------|
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ | 72. | Извођење дечјих, народних и уметничких игара | систематизација |
|--------------------|-----|----------------------------------------------|-----------------|

### ИСТОРИЈА

| Тема                              | Број часа | Наставна јединица                           | Тип часа        |
|-----------------------------------|-----------|---------------------------------------------|-----------------|
| ОСНОВИ<br>ПРОУЧАВАЊА<br>ПРОШЛОСТИ | 1.        | Уводни час, Шта је историја                 | обрада          |
|                                   | 2.        | Хронологија – рачунање времена              | обрада          |
|                                   | 3.        | Реконструисање прошлости                    | обрада          |
|                                   | 4.        | Реконструисање прошлости                    | утврђивање      |
| ПРАИСТОРИЈА                       | 5.        | Праисторија                                 | обрада          |
|                                   | 6.        | Праисторијске културе на централном Балкану | обрада          |
|                                   | 7.        | Праисторија                                 | утврђивање      |
| СТАРИ ИСТОК                       | 8.        | Државе Старог истока                        | обрада          |
|                                   | 9.        | Друштва Старог истока                       | обрада          |
|                                   | 10.       | Државе и друштва Старог истока              | утврђивање      |
|                                   | 11.       | Култура народа Старог истока                | обрада          |
|                                   | 12.       | Стари исток                                 | систематизација |
| АНТИЧКА ГРЧКА                     | 13.       | Најстарији период грчке историје            | обрада          |
|                                   | 14.       | Најстарији период грчке историје            | утврђивање      |
|                                   | 15.       | Успон хеленских полиса – Спарта и Атина     | обрада          |
|                                   | 16.       | Успон хеленских полиса – Спарта и Атина     | утврђивање      |
|                                   | 17.       | Грчко – персијски ратови и Пелопонески рат  | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|             |     |                                                     |                 |
|-------------|-----|-----------------------------------------------------|-----------------|
|             | 18. | Грчко – персијски ратови и Пелопонески рат          | утврђивање      |
|             | 19. | Хеленска религија и уметност                        | обрада          |
|             | 20. | Књижевност, наука и свакодневни живот старих Хелена | обрада          |
|             | 21. | Хеленска култура                                    | утврђивање      |
|             | 22. | Хеленистичко доба                                   | обрада          |
|             | 23. | Хеленистичко доба                                   | утврђивање      |
|             | 24. | Античка Грчка и хеленистичко доба                   | систематизација |
| АНТИЧКИ РИМ | 25. | Настанак и уређење римске државе                    | обрада          |
|             | 26. | Успон Рима                                          | обрада          |
|             | 27. | Настанак и успон Рима                               | утврђивање      |
|             | 28. | Рим у доба царства                                  | обрада          |
|             | 29. | Рим у доба царства                                  | утврђивање      |
|             | 30. | Култура и свакодневни живот старих Римљана          | обрада          |
|             | 31. | Култура и свакодневни живот старих Римљана          | утврђивање      |
|             | 32. | Хришћанство                                         | обрада          |
|             | 33. | Хришћанство                                         | утврђивање      |
|             | 34. | Пад Западног римског царства                        | обрада          |
|             | 35. | Пад Западног римског царства                        | утврђивање      |
|             | 36. | Антички Рим                                         | систематизација |

ГЕОГРАФИЈА

| Тема                                 | Број часа | Наставна јединица                                                                                    | Тип часа        |
|--------------------------------------|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА                   | 1.        | Увод у географију                                                                                    | обрада          |
|                                      | 2.        | Назив и историјски развој географије; предмет проучавања; подела и значај                            | обрада          |
| ВАСИОНА                              | 3.        | Васиона, звезде, сазвежђа, галаксије, Млечни пут                                                     | обрада          |
|                                      | 4.        | Сунчев систем                                                                                        | обрада          |
|                                      | 5.        | Васиона                                                                                              | утврђивање      |
|                                      | 6.        | Човек и географија, Васиона                                                                          | систематизација |
| ОБЛИК ЗЕМЉЕ, СТРУКТУРА ЊЕНЕ ПОВРШИНЕ | 7.        | Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи, сила Земљине теже, глобус, полови и екватор | обрада          |
| ЗЕМЉИНА КРЕТАЊА                      | 8.        | Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи, сила Земљине теже, глобус, полови и екватор | утврђивање      |
|                                      | 9.        | Ротација Земље                                                                                       | обрада          |
| ЗЕМЉИНА КРЕТАЊА                      | 10.       | Револуција Земље                                                                                     | обрада          |
|                                      | 11.       | Ротација и револуција Земље                                                                          | утврђивање      |
| УНУТРАШЊА ГРАЂА И РЕЉЕФ ЗЕМЉЕ        | 12.       | Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче                                                   | обрада          |
|                                      | 13.       | Вулканизам и земљотреси                                                                              | обрада          |
|                                      | 14.       | Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче, вулканизам и земљотреси                          | утврђивање      |
|                                      | 15.       | Стене                                                                                                | обрада          |
|                                      | 16.       | Обликовање рељефа дејством унутрашњих Земљиних сила                                                  | обрада          |
|                                      | 17.       | Стене и обликовање рељефа дејством унутрашњих Земљиних сила                                          | утврђивање      |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                          |     |                                                                                                     |                 |
|--------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                          | 18. | Обликовање рељефа дејством спољашњих Земљиних сила – речна ерозија и акумулација, абразија          | обрада          |
|                          | 19. | Обликовање рељефа дејством спољашњих Земљиних сила – еолска, ледничка, крашка ерозија и акумулација | обрада          |
|                          | 20. | Обликовање рељефа дејством спољашњих Земљиних сила                                                  | утврђивање      |
|                          | 21. | Човек и рељеф – позитивни и негативни утицаји                                                       | обрада          |
|                          | 22. | Унутрашња грађа и рељеф Земље                                                                       | систематизација |
| ВАЗДУШНИ<br>ОМОТАЧ ЗЕМЉЕ | 23. | Атмосфера – састав, структура и значај                                                              | обрада          |
|                          | 24. | Време и клима – временски елементи и појаве, прогноза времена                                       | обрада          |
|                          | 25. | Атмосфера – састав, структура и значај; време и клима: временски елементи и прогноза времена        | утврђивање      |
|                          | 26. | Климатски чиниоци и основни типови климе                                                            | обрада          |
|                          | 27. | Човек и клима                                                                                       | обрада          |
|                          | 28. | Атмосфера – састав, структура, климатски елементи и чиниоци, типови климе, човек и клима            | систематизација |
| ВОДЕ НА ЗЕМЉИ            | 29. | Светско море и његова хоризонтална подела, својства и кретање морске воде                           | обрада          |
|                          | 30. | Воде на копну                                                                                       | обрада          |
|                          | 31. | Светско море и његова хоризонтална подела, својства и кретање морске воде;<br>Воде на копну         | утврђивање      |
|                          | 32. | Човек и вода                                                                                        | обрада          |
|                          | 33. | Воде на Земљи                                                                                       | систематизација |

|                                  |     |                                                      |                 |
|----------------------------------|-----|------------------------------------------------------|-----------------|
| БИЉНИ И ЖИВОТИЊСКИ СВЕТ НА ЗЕМЉИ | 34. | Распрострањеност биљног и животињског света на Земљи | обрада          |
|                                  | 35. | Угроженост и заштита живог света                     | обрада          |
|                                  | 36. | Биљни и животињски свет на Земљи                     | систематизација |

**МАТЕМАТИКА**

| Тема                        | Број часа | Наставна јединица                                                                | Тип часа      |
|-----------------------------|-----------|----------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ | 1.        | Скуп природних бројева $N$ и скуп $N_0$ Основна својства операција у скупу $N_0$ | обнављање     |
|                             | 2.        | Бројевни изрази у скупу $N_0$                                                    | обнављање     |
|                             | 3.        | Једначине у скупу $N_0$                                                          | обнављање     |
|                             | 4.        | Неједначине у скупу $N_0$                                                        | обнављање     |
|                             | 5.        | Површина фигура                                                                  | обнављање     |
|                             | 6.        | Иницијални тест                                                                  | провера знања |
|                             | 7.        | Дељивост у скупу $N_0$                                                           | обрада        |
|                             | 8.        | Дељивост у скупу $N_0$                                                           | утврђивање    |
|                             | 9.        | Дељивост бројевима 2 и 5 и декадним јединицама                                   | обрада        |
|                             | 10.       | Дељивост бројевима 4 и 25                                                        | обрада        |
|                             | 11.       | Дељивост декадним јединицама и бројевима 2, 4, 5 и 25                            | утврђивање    |
|                             | 12.       | Дељивост бројевима 3 и 9                                                         | обрада        |
|                             | 13.       | Дељивост бројевима 3 и 9                                                         | утврђивање    |
|                             | 14.       | Примена правила дељивости                                                        | вежбање       |
|                             | 15.       | Прости и сложени бројеви                                                         | обрада        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                |                 |
|-----|----------------------------------------------------------------|-----------------|
| 16. | Растављање бројева на просте чиниоце                           | обрада          |
| 17. | Прости и сложени бројеви. Растављање бројева на просте чиниоце | вежбање         |
| 18. | Својства дељивости                                             | обрада          |
| 19. | Својства дељивости                                             | утврђивање      |
| 20. | Дељивост – контролна вежба                                     | провера знања   |
| 21. | Највећи заједнички делилац                                     | обрада          |
| 22. | Највећи заједнички делилац                                     | вежбање         |
| 23. | Најмањи заједнички садржалац                                   | обрада          |
| 24. | Најмањи заједнички садржалац                                   | вежбање         |
| 25. | НЗС, НЗД и примена дељивости                                   | утврђивање      |
| 26. | Дељивост                                                       | систематизација |
| 27. | Скуп, обележавање скупа. Венов дијаграм                        | обрада          |
| 28. | Празан скуп. Једнакост скупова. Подскуп                        | обрада          |
| 29. | Скупови                                                        | вежбање         |
| 30. | Пресек и унија скупова                                         | обрада          |
| 31. | Разлика скупова                                                | обрада          |
| 32. | Скупови и скуповне операције                                   | утврђивање      |
| 33. | Скупови и скуповне операције                                   | вежбање         |
| 34. | Први писмени задатак                                           | провера знања   |
| 35. | Исправак првог писменог задатка                                | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                    |     |                                                |               |
|------------------------------------|-----|------------------------------------------------|---------------|
| ОСНОВНИ<br>ГЕОМЕТРИЈСКИ<br>ПОЈМОВИ | 36. | Тачка, права и раван                           | обрада        |
|                                    | 37. | Тачка и права, односи припадања и распореда    | утврђивање    |
|                                    | 38. | Однос правих у равни. Паралелност правих       | обрада        |
|                                    | 39. | Једнакост дужи. Мерење дужи                    | обрада        |
|                                    | 40. | Једнакост дужи. Мерење дужи                    | утврђивање    |
|                                    | 41. | Област. Изломљена линија                       | обрада        |
|                                    | 42. | Област. Изломљена линија                       | утврђивање    |
|                                    | 43. | Кружница, круг, кружни лук и тетива            | обрада        |
|                                    | 44. | Узајамни положај кружнице и праве              | утврђивање    |
|                                    | 45. | Кружница и круг                                | утврђивање    |
|                                    | 46. | Преношење и надовезивање дужи                  | обрада        |
|                                    | 47. | Преношење дужи                                 | утврђивање    |
|                                    | 48. | Централна симетрија. Паралелограм              | обрада        |
|                                    | 49. | Примена централне симетрије                    | утврђивање    |
|                                    | 50. | Централна симетрија                            | вежбање       |
|                                    | 51. | Вектор и translација                           | обрада        |
|                                    | 52. | Вектор и translација                           | утврђивање    |
|                                    | 53. | Основни геометријски појмови – контролна вежба | провера знања |
| РАЗЛОМЦИ – 1.<br>ДЕО               | 54. | Појам разломка                                 | обрада        |
|                                    | 55. | Појам разломка                                 | утврђивање    |
|                                    | 56. | Проширивање и скраћивање разломака             | обрада        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |     |                                               |               |
|------|-----|-----------------------------------------------|---------------|
|      | 57. | Проширивање и скраћивање разломака            | утврђивање    |
|      | 58. | Упоредивање разломака                         | обрада        |
|      | 59. | Упоредивање разломака                         | утврђивање    |
|      | 60. | Представљање разломака на бројевној полуправи | обрада        |
|      | 61. | Децимални запис разломка                      | обрада        |
|      | 62. | Децимални запис разломка                      | утврђивање    |
|      | 63. | Заокружљивање бројева                         | обрада        |
|      | 64. | Упоредивање децималних бројева                | обрада        |
|      | 65. | Упоредивање децималних бројева                | утврђивање    |
|      | 66. | Превођење децималног записа у разломак        | обрада        |
|      | 67. | Превођење децималног записа у разломак        | утврђивање    |
|      | 68. | Превођење разломака у децималан запис         | обрада        |
|      | 69. | Разломци                                      | вежбање       |
| УГАО | 70. | Појам угла                                    | обрада        |
|      | 71. | Угао, врсте углова                            | утврђивање    |
|      | 72. | Централни угао и кружни лук                   | обрада        |
|      | 73. | Централни угао. Једнакост углова              | утврђивање    |
|      | 74. | Разломци, угао                                | утврђивање    |
|      | 75. | Други писмени задатак                         | провера знања |
|      | 76. | Исправак другог писменог задатка              | утврђивање    |
|      | 77. | Упоредивање углова                            | обрада        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                      |     |                                                       |               |
|----------------------|-----|-------------------------------------------------------|---------------|
|                      | 78. | Упоредивање углова                                    | утврђивање    |
|                      | 79. | Сабирање и одузимање углова                           | обрада        |
|                      | 80. | Сабирање и одузимање углова                           | вежбање       |
|                      | 81. | Мерење углова                                         | обрада        |
|                      | 82. | Мерење углова                                         | продубљивање  |
|                      | 83. | Сабирање и одузимање углова – коришћење мере угла     | обрада        |
|                      | 84. | Мерење, сабирање и одузимање углова                   | утврђивање    |
|                      | 85. | Суседни и упоредни углови – угао између две праве     | обрада        |
|                      | 86. | Суседни и упоредни углови – угао између две праве     | утврђивање    |
|                      | 87. | Углови на трансверзали                                | обрада        |
|                      | 88. | Углови на трансверзали и углови са паралелним крацима | утврђивање    |
|                      | 89. | Транслација и углови                                  | проширивање   |
|                      | 90. | Углови – контролна вежба                              | провера знања |
| РАЗЛОМЦИ – 2.<br>ДЕО | 91. | Сабирање и одузимање разломака једнаких именилаца     | обрада        |
|                      | 92. | Сабирање и одузимање разломака различитих именилаца   | обрада        |
|                      | 93. | Сабирање и одузимање разломака различитих именилаца   | утврђивање    |
|                      | 94. | Сабирање и одузимање децималних бројева               | обрада        |
|                      | 95. | Сабирање и одузимање децималних бројева               | утврђивање    |
|                      | 96. | Сабирање и одузимање децималних бројева и разломака   | утврђивање    |
|                      | 97. | Бројевни изрази, својства операције сабирања          | обрада        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |      |                                                                                    |               |
|--|------|------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
|  | 98.  | Бројевни изрази са сабирањем и одузимањем разломака и децималних бројева (примена) | утврђивање    |
|  | 99.  | Једначине са непознатим сабирком, умањеником или умањеоцем                         | обрада        |
|  | 100. | Једначине са непознатим сабирком, умањеником или умањеоцем                         | утврђивање    |
|  | 101. | Једначине са непознатим сабирком, умањеником или умањеоцем                         | утврђивање    |
|  | 102. | Трећи писмени задатак                                                              | провера знања |
|  | 103. | Исправак трећег писменог задатка                                                   | утврђивање    |
|  | 104. | Неједначине                                                                        | обрада        |
|  | 105. | Неједначине са непознатим сабирком, умањеником или умањеоцем                       | обрада        |
|  | 106. | Неједначине са непознатим сабирком, умањеником или умањеоцем                       | утврђивање    |
|  | 107. | Неједначине                                                                        | утврђивање    |
|  | 108. | Једначине и неједначине 1 – примена                                                | обрада        |
|  | 109. | Једначине и неједначине 2 – примена                                                | утврђивање    |
|  | 110. | Множење и дељење децималног броја декадном јединицом                               | обрада        |
|  | 111. | Множење децималних бројева                                                         | обрада        |
|  | 112. | Множење децималних бројева                                                         | утврђивање    |
|  | 113. | Дељење децималног броја природним бројем                                           | обрада        |
|  | 114. | Дељење децималних бројева                                                          | обрада        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                |      |                                                            |               |
|----------------|------|------------------------------------------------------------|---------------|
|                | 115. | Дељење децималних бројева                                  | утврђивање    |
|                | 116. | Множење и дељење децималних бројева                        | утврђивање    |
|                | 117. | Множење разломака                                          | обрада        |
|                | 118. | Множење разломака                                          | утврђивање    |
|                | 119. | Дељење разломака                                           | обрада        |
|                | 120. | Дељење разломака                                           | утврђивање    |
|                | 121. | Својства множења разломака, бројевни изрази                | обрада        |
|                | 122. | Бројевни изрази – 1. део                                   | утврђивање    |
|                | 123. | Бројевни изрази – 2. део                                   | утврђивање    |
|                | 124. | Једначине са непознатим чиниоцем, дељеником или делиоцем   | обрада        |
|                | 125. | Сложеније једначине                                        | обрада        |
|                | 126. | Неједначине са непознатим чиниоцем, дељеником или делиоцем | обрада        |
|                | 127. | Неједначине са непознатим чиниоцем, дељеником или делиоцем | утврђивање    |
|                | 128. | Примена једначина и неједначина                            | утврђивање    |
|                | 129. | Разломци – контролна вежба                                 | провера знања |
| ОСНА СИМЕТРИЈА | 130. | Примери осне симетрије и симетричне тачке                  | обрада        |
|                | 131. | Симетричност двеју фигура у односу на праву                | утврђивање    |
|                | 132. | Осна симетричност фигуре                                   | обрада        |
|                | 133. | Осна симетричност фигуре                                   | утврђивање    |
|                | 134. | Симетрала дужи                                             | обрада        |
|                | 135. | Симетрала дужи, конструкција                               | утврђивање    |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                      |      |                                         |               |
|----------------------|------|-----------------------------------------|---------------|
|                      | 136. | Симетрала угла                          | обрада        |
|                      | 137. | Симетрала угла, конструкција            | утврђивање    |
|                      | 138. | Примена симетрале дужи и симетрале угла | утврђивање    |
|                      | 139. | Примена симетрале дужи и симетрале угла | утврђивање    |
|                      | 140. | Четврти писмени задатак                 | провера знања |
| РАЗЛОМЦИ – 3.<br>ДЕО | 141. | Исправак четвртог писменог задатка      | утврђивање    |
|                      | 142. | Аритметичка средина                     | обрада        |
|                      | 143. | Размера                                 | обрада        |
|                      | 144. | Аритметичка средина и размера           | утврђивање    |

**БИОЛОГИЈА**

| Тема                             | Број часа | Наставна јединица                                                     | Тип часа   |
|----------------------------------|-----------|-----------------------------------------------------------------------|------------|
| ПОРЕКЛО И<br>РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА | 1.        | Жива бића, нежива природа и биологија                                 | обрада     |
|                                  | 2.        | Истраживање природе                                                   | обрада     |
|                                  | 3.        | Особине живих бића на примерима живих бића из моје околине            | обрада     |
|                                  | 4.        | Организми су грађени од ћелија; једноћелијски, вишећелијски организми | обрада     |
|                                  | 5.        | Организми су грађени од ћелија; једноћелијски, вишећелијски организми | утврђивање |
|                                  | 6.        | Груписање живих бића                                                  | обрада     |
|                                  | 7.        | Груписање живих бића                                                  | утврђивање |
|                                  | 8.        | Ћелија и груписање живих бића                                         | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |     |                                                  |                 |
|--|-----|--------------------------------------------------|-----------------|
|  | 9.  | Исхрана, типови исхране                          | обрада          |
|  | 10. | Храна као извор енергије и градивних супстанци   | обрада          |
|  | 11. | Храна као извор енергије и градивних супстанци   | утврђивање      |
|  | 12. | Исхрана – биљке, животиње, гљиве                 | утврђивање      |
|  | 13. | Дисање – биљке, животиње, гљиве                  | обрада          |
|  | 14. | Дисање као размена гасова у различитим срединама | утврђивање      |
|  | 15. | Излучивање – обрада                              | обрада          |
|  | 16. | Излучивање                                       | утврђивање      |
|  | 17. | Исхрана, дисање, излучивање                      | систематизација |
|  | 18. | Покретљивост – кретање                           | обрада          |
|  | 19. | Покретљивост – кретање                           | утврђивање      |
|  | 20. | Надражљивост                                     | обрада          |
|  | 21. | Надражљивост                                     | утврђивање      |
|  | 22. | Покретљивост и надражљивост                      | утврђивање      |
|  | 23. | Размножавање – полно и бесполно                  | обрада          |
|  | 24. | Размножавање – полно и бесполно                  | утврђивање      |
|  | 25. | Полно и вегетативно размножавање биљака          | обрада          |
|  | 26. | Размножавање                                     | утврђивање      |
|  | 27. | Раст и развој. Дужина живота биљака              | обрада          |
|  | 28. | Раст и развој. Дужина живота                     | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                              |     |                                                                                              |                 |
|----------------------------------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                                              | 29. | Промене које човек пролази током развића, пубертет и полна зрелост – обрада                  | обрада          |
|                                              | 30. | Промене које човек пролази током развића, пубертет и полна зрелост                           | утврђивање      |
|                                              | 31. | Порекло и разноврсност живог света                                                           | систематизација |
| ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА | 32. | Живот на копну – услови живота, адаптације копнених врста                                    | обрада          |
|                                              | 33. | Копнене животиње и биљке                                                                     | утврђивање      |
|                                              | 34. | Живот у води – услови живота, адаптације организама                                          | обрада          |
|                                              | 35. | Водене и амфибијске животиње, водене биљке                                                   | утврђивање      |
|                                              | 36. | Сличности и разлике између копнене и водене животне средине и живог света                    | систематизација |
|                                              | 37. | Живот под земљом – значај земљишта, адаптације организама                                    | обрада          |
|                                              | 38. | Живи свет земљишта                                                                           | утврђивање      |
|                                              | 39. | Прилагођености организама на живот у води и на копну                                         | утврђивање      |
|                                              | 40. | Прилагођености условима животне средине                                                      | систематизација |
| НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА                      | 41. | Јединство грађе и функције као основа живота                                                 | систематизација |
|                                              | 42. | Наследни материјал и наследне особине                                                        | обрада          |
|                                              | 43. | Наследни материјал и наследне особине                                                        | утврђивање      |
|                                              | 44. | Родитељи и потомци – полно и бесполно размножавање, наслеђивање јединствене комбинације гена | обрада          |
|                                              | 45. | Узроци разноликости потомака                                                                 | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                       |     |                                                 |                 |
|-----------------------|-----|-------------------------------------------------|-----------------|
|                       | 46. | Родитељи и потомци                              | утврђивање      |
| ЖИВОТ У<br>ЕКОСИСТЕМУ | 47. | Утицај фактора средине на биљке                 | обрада          |
|                       | 48. | Утицај фактора средине на биљке                 | утврђивање      |
|                       | 49. | Утицај фактора средине на животиње              | обрада          |
|                       | 50. | Утицај фактора средине на животиње – утврђивање | утврђивање      |
|                       | 51. | Заштита врста                                   | обрада          |
|                       | 52. | Утицај људи на друга жива бића                  | утврђивање      |
|                       | 53. | Кућни љубимци                                   | обрада          |
|                       | 54. | Гајење животиња                                 | обрада          |
|                       | 55. | Гајење животиња                                 | утврђивање      |
|                       | 56. | Значај биљака за човека                         | обрада          |
|                       | 57. | Израда хербаријума                              | обрада          |
|                       | 58. | Значај животиња и биљака за човека              | утврђивање      |
|                       | 59. | Живот у екосистему                              | систематизација |
| ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ       | 60. | Правилна исхрана                                | обрада          |
|                       | 61. | Правилна исхрана                                | утврђивање      |
|                       | 62. | Вода                                            | обрада          |
|                       | 63. | Вода                                            | утврђивање      |
|                       | 64. | Енергетски напци                                | обрада          |
|                       | 65. | Енергетски напци                                | утврђивање      |
|                       | 66. | Пушење – болест зависности                      | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                    |     |                                              |                 |
|----------------------------------------------------|-----|----------------------------------------------|-----------------|
|                                                    | 67. | Пушење – болест зависности                   | утврђивање      |
|                                                    | 68. | Здравље                                      | обрада          |
|                                                    | 69. | Човек и здравље                              | систематизација |
| ПОРЕКЛО И<br>РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА                   | 70. | Порекло и разноврсност живог света           | систематизација |
| ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И<br>ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА<br>ЖИВОТА | 71. | Јединство грађе и функције као основа живота | систематизација |
| НАСЛЕЂИВАЊЕ И<br>ЕВОЛУЦИЈА                         | 72. | Наслеђивање и еволуција и Живот у екосистему | систематизација |

**ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА**

| Тема                           | Број часа | Наставна јединица                                                                        | Тип часа          |
|--------------------------------|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| ЖИВОТНО И<br>РАДНО<br>ОКРУЖЕЊЕ | 1.        | Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења        | обрада            |
|                                | 2.        | Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије | обрада            |
|                                | 3.        | Правила понашања и рада у кабинету                                                       | обрада            |
|                                | 4.        | Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду                      | обрада            |
|                                | 5–6.      | Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу                   | обрада/утврђивање |
| САОБРАЋАЈ                      | 7.        | Улога, значај и историјски развој саобраћаја                                             | обрада/утврђивање |
|                                | 8.        | Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени                                   | обрада            |
|                                | 9.        | Професије у подручју рада саобраћаја                                                     | обрада            |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                |        |                                                                                                                                                                     |                   |
|--------------------------------|--------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
|                                | 10–11. | Употреба информационих технологија у савременом саобраћају                                                                                                          | обрада/вежба      |
|                                | 12–13. | Саобраћајна сигнализација – изглед и правила поступања                                                                                                              | обрада/вежба      |
|                                | 14.    | Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају – рачунарска симулација и саобраћајни полигон              | обрада            |
|                                | 15–16. | Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају – рачунарска симулација и саобраћајни полигон              | вежба             |
|                                | 17–18. | Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају                                                                                                                | обрада/вежба      |
|                                | 19–20. | Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима                                                                                          | обрада/утврђивање |
| ТЕХН. И<br>ДИГИТ.<br>ПИСМЕНОСТ | 21.    | Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугаоници, шестар)                                                                                              | обрада            |
|                                | 22.    | Формати цртежа (А3, А4). Размера                                                                                                                                    | обрада/вежба      |
|                                | 23.    | Типови и дебљине линија (пуна дебела линија, пуна танка линија, пуна танка линија извучена слободном руком, непрекидана танка линија, црта тачка црта танка линија) | обрада/вежба      |
|                                | 24.    | Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника)                                             | обрада/вежба      |
|                                | 25.    | Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника)                                             | обрада/вежба      |
|                                | 26–27. | Елементи котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број – вредност)                                                      | обрада/вежба      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |        |                                                                                                                            |                  |
|-------------------------|--------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
|                         | 28–29. | Цртање техничког цртежа са елементима ( типови линија, размера и котирање)                                                 | обрада/вежба     |
|                         | 30.    | Пренос података између ИКТ уређаја (рачунар, таблет, смартфон, дигитални фотоапарат)                                       | обрада/вежба     |
|                         | 31–32. | Апликација за дигиталну обраду слике. Операција подешавања осветљености и контраста слике, издвајање дела слике            | обрада/вежба     |
|                         | 33.    | Креирање документа у програму за обраду текста                                                                             | обрада/вежба     |
|                         | 34–35. | Форматирање текста, уметање слике и графике                                                                                | вежба/утврђивање |
|                         | 36.    | Интернет претрага и приступ онлајн ресурсима                                                                               | вежба            |
| РЕСУРСИ И<br>ПРОИЗВОДЊА | 37.    | Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали                                                                           | обрада           |
|                         | 38.    | Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине)                                                                     | обрада/вежба     |
|                         | 39–40. | Врсте, својства и примена природних материјала                                                                             | обрада           |
|                         | 41–42. | Технологија прераде и обраде дрвета                                                                                        | обрада/вежба     |
|                         | 43–44. | Технологија прераде и обраде дрвета                                                                                        | обрада/вежба     |
|                         | 45.    | Технологија прераде и обраде коже                                                                                          | обрада           |
|                         | 46.    | Текстилна технологија                                                                                                      | обрада           |
|                         | 47–48. | Технологија производње папира                                                                                              | обрада           |
|                         | 49–50. | Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета – сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање)    | вежба            |
|                         | 51–52. | Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета – сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање)    | вежба            |
|                         | 53–54. | Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала – маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега | обрада/вежба     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |        |                                                                                                                                          |                  |
|-------------------------|--------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
|                         | 55–56. | Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала – маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега               | вежба/утврђивање |
| КОНСТРУК.<br>МОДЕЛОВАЊЕ | 57–58. | Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата | вежба            |
|                         | 59–60. | Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата | вежба            |
|                         | 61–62. | Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата | вежба            |
|                         | 63–64. | Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата | вежба            |
|                         | 65–66. | Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата | вежба            |
|                         | 67–68. | Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата | вежба            |
|                         | 69–70. | Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа                                                                                    | вежба            |
|                         | 71–72. | Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа                                                                                    | вежба/утврђивање |

**ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО**

| Број часа | Наставна област | Наставна јединица                                                                           | Типа часа |
|-----------|-----------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1.        |                 | Информатика и рачунарство у савременом животу<br>– Предмет изучавања информатике и рачунара | обрада    |



|    |                                        |                                                                                                                                                                                                                                                             |                    |
|----|----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
|    | ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНА ТЕХНОЛОГИЈА | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Појмови податак и информација</li> <li>– Примена и утицај рачунара у савременом животу</li> </ul>                                                                                                                  |                    |
| 2. |                                        | <p>Јединство хардвера, софтвера и сервиса</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Хардвер</li> <li>– Начин приказивања података</li> <li>– Софтвер</li> <li>– Сервиси</li> <li>– Правилна употреба дигиталних уређаја</li> </ul>                       | обрада             |
| 3. |                                        | <p>Подешавање радног окружења</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Подешавање позадинске слике</li> <li>– Подешавање миша</li> <li>– Језичка подешавања</li> </ul>                                                                                  | обрада             |
| 4. |                                        | Подешавање радног окружења                                                                                                                                                                                                                                  | вежбање            |
| 5. |                                        | <p>Организација података на рачунару</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Креирање фасцикли</li> <li>– Копирање и премештање датотека и фасцикли</li> <li>– Промена имена датотека и фасцикли</li> <li>– Проналажење датотека и фасцикли</li> </ul> | обрада/вежбање     |
| 6. |                                        | Организација података на рачунару                                                                                                                                                                                                                           | вежбање            |
| 7. |                                        | <p>Рад са сликама</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Креирање слика у изабраном програму за рад са сликама</li> <li>– Промена величине и оријентације слике</li> </ul>                                                                            | обрада/<br>вежбање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                        |                                                                                                                                                                                                       |                |
|-----|----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
|     |                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Опсецање слике</li> <li>– Меморијски простор који слика заузима</li> </ul>                                                                                   |                |
| 8.  | ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНА ТЕХНОЛОГИЈА | Рад са сликом                                                                                                                                                                                         | вежбање        |
| 9.  |                                        | Рад са текстом <ul style="list-style-type: none"> <li>– Унос текста</li> <li>– Дигитални правопис</li> <li>– Обрада текста у програмима за рад са текстом</li> <li>– Уметање слике у текст</li> </ul> | вежбање        |
| 10. |                                        | Снимање звука и видео записа <ul style="list-style-type: none"> <li>– Снимање звука и видео записа</li> <li>– Претварање (конверзија) типова звучних и видео фајлова</li> </ul>                       | обрада/вежбање |
| 11. |                                        | Снимање звука и видео записа                                                                                                                                                                          | вежбање        |
| 12. |                                        | Мултимедијалне презентације <ul style="list-style-type: none"> <li>– Појам мултимедијалне презентације</li> <li>– Одлике квалитетне мултимедијалне презентације</li> </ul>                            | обрада         |
| 13. |                                        | Креирање мултимедијалне презентације                                                                                                                                                                  | вежбање        |
| 14. |                                        | Тест 1                                                                                                                                                                                                | провера знања  |
| 15. | ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ                    | Претраживање интернета <ul style="list-style-type: none"> <li>– Интернет, веб – сајтови и веб – странице</li> <li>– Претраживање интернета</li> </ul>                                                 | обрада/вежбање |
| 16. |                                        | Информације на интернету, ауторска права и лиценце                                                                                                                                                    | обрада         |

|     |                       |                                                                                                                                                                                                                                              |                      |
|-----|-----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
|     |                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Поузданост информација на интернету</li> <li>– Критички однос према информацијама на интернету</li> <li>– Ауторска права и лиценце</li> </ul>                                                       |                      |
| 17. |                       | Безбедно понашање на интернету <ul style="list-style-type: none"> <li>– Лични и онлајн идентитет</li> <li>– Одговорно понашање на интернету</li> <li>– Дигитално насиље</li> </ul>                                                           | обрада               |
| 18. | ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ   | Коришћење дигиталних уређаја и здравље <ul style="list-style-type: none"> <li>– Последице прекомерне употребе дигиталних уређаја</li> <li>– Вежбе и поступци за очување здравља</li> </ul>                                                   | обрада               |
| 19. |                       | Тест 2                                                                                                                                                                                                                                       | провера знања        |
| 20. | ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКАТ | ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКАТ <ul style="list-style-type: none"> <li>– Бирање теме пројекта</li> <li>– Подела на тимове</li> <li>– Пројектне активности</li> <li>– Представљање резултата пројекта</li> <li>– Процена успешности пројекта</li> </ul> | пројектне активности |
| 21. | РАЧУНАРСТВО           | Решавање проблема <ul style="list-style-type: none"> <li>– Решавање проблема</li> <li>– Појам алгоритма</li> </ul>                                                                                                                           | обрада               |
| 22. |                       | Рачунарски програми <ul style="list-style-type: none"> <li>– Рачунарски програми</li> </ul>                                                                                                                                                  | обрада               |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |             |                                                                                                                                                                                                        |                |
|-----|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
|     |             | – Визуелни програмски језик Scratch                                                                                                                                                                    |                |
| 23. |             | <p>SCRATCH – радно окружење</p> <p>– Инсталирање програмског језика Scratch</p> <p>– Коришћење Scratch окружења на интернету</p> <p>– Позорница</p> <p>– Ликови</p> <p>– Положај лика на позорници</p> | обрада/вежбање |
| 24. |             | Scratch радно окружење                                                                                                                                                                                 | вежбање        |
| 25. | РАЧУНАРСТВО | <p>Scratch – радно окружење</p> <p>– Чување и отварање постојећих пројеката</p> <p>– Модификовање пројеката</p> <p>– Остава за блокове</p> <p>– Чување ликова, позадина, звукова</p>                   | обрада/вежбање |
| 26. |             | <p>Scratch радно окружење</p> <p>– Позорница</p> <p>– Ликови</p> <p>– Положај лика на позорници</p>                                                                                                    | вежбање        |
| 27. |             | <p>Креирање програма</p> <p>– Категорије блокова</p> <p>– Блокови у програмском језику Scratch</p> <p>– Повезивање блокова у програм</p>                                                               | обрада/вежбање |

|     |                       |                                                                                                                     |                      |
|-----|-----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| 28. |                       | Корњача графика                                                                                                     | вежбање              |
| 29. |                       | Циклуси<br>– Понављање делова програма<br>– Блокови понављања у Scratch окружењу                                    | обрада/вежбање       |
| 30. |                       | Одлучивање<br>– Одлучивање у програмима<br>– Оператори поређења<br>– Логички оператори                              | обрада/вежбање       |
| 31. |                       | Променљиве<br>– Чување међурезултата<br>– Променљиве                                                                | обрада/вежбање       |
| 32. |                       | Аритметички оператори<br>– Аритметички оператори<br>– Рачунање у програмском језику Scratch<br>– Еуклидов алгоритам | обрада/вежбање       |
| 33. |                       | Задаци (циклуси, одлучивање, аритметички оператори)                                                                 | вежбање              |
| 34. |                       | Листе<br>– Чување већег броја података<br>– Листе и њихова примена                                                  | обрада/вежбање       |
| 35. | РАЧУНАРСТВО           | Тест 3                                                                                                              | провера знања        |
| 36. | ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКАТ | Истраживачки пројекат<br>– Бирање теме пројекта                                                                     | пројектне активности |

|  |  |                                                                                                                                                                                         |  |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|  |  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Подела на тимове</li> <li>– Пројектне активности</li> <li>– Представљање резултата пројеката</li> <li>– Процена успешности пројекта</li> </ul> |  |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

**ШЕСТИ РАЗРЕД**

**СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

| Број часа | Наставна јединица                                                                                                                                    | ТИП ЧАСА             |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| 1.        | Уводни час – упознавање са наставним програмом                                                                                                       | обрада               |
| 2.        | Мирослав Антић: <i>Плава звезда</i>                                                                                                                  | обрада               |
| 3.        | Градиво из 5. р. – књижевност                                                                                                                        | понављање            |
| 4.        | Градиво из 5. р. – језик                                                                                                                             | понављање            |
| 5.        | Градиво из 5. р. – правопис                                                                                                                          | понављање            |
| 6.        | Иницијални тест                                                                                                                                      | утврђивање           |
| 7.        | Исидора Секулић: <i>Буре</i>                                                                                                                         | обрада               |
| 8.        | Гроздана Олујић: <i>Били су деца као и ти</i> (избор – текст о Исидори Секулић)                                                                      | обрада               |
| 9.        | Језичка култура: О чему машташ (или слична тема)                                                                                                     | вежбање / утврђивање |
| 10.       | Подела речи по настанку: просте речи и творенице; породица речи,                                                                                     | обрада               |
| 11.       | Уочавање корена речи                                                                                                                                 | обрада               |
| 12.       | Саставни делови твореница (творбене основе, префикси и суфикси). Граматичка основа и граматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима | обрада               |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                                           |                         |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 13. | Иво Андрић: <i>Аска и вук</i>                                                                             | обрада                  |
| 14. | Иво Андрић: <i>Аска и вук</i>                                                                             | вежбање /<br>утврђивање |
| 15. | Творба речи помоћу префикса; творба речи слагањем.                                                        | обрада                  |
| 16. | Лексикологија: аугментативи (са пејоративима), деминутиви (са хипокористцима).                            | обрада                  |
| 17. | Домаћа лектира – Бранислав Нушић: <i>Аутобиографија</i> – одломак <i>Географија</i>                       | обрада                  |
| 18. | Писање имена небеских тела                                                                                | обрада                  |
| 19. | Домаћа лектира: Бранислав Нушић: <i>Аутобиографија</i> (одломак о падежима)                               | обрада                  |
| 20. | Језичка култура: О дневнику читања                                                                        | обрада                  |
| 21. | Грађење речи                                                                                              | вежбање                 |
| 22. | Грађење речи                                                                                              | утврђивање              |
| 23. | Петар Кочић: <i>Јаблан</i>                                                                                | обрада                  |
| 24. | Петар Кочић: <i>Јаблан</i>                                                                                | вежбање /<br>утврђивање |
| 25. | Настанак гласова и говорни органи; подела гласова: самогласници и сугласници (прави сугласници и сонанти) | обрада                  |
| 26. | Подела речи на слоге; слоготворно <i>р</i> . Подела сугласника по звучности и по месту изговора           | обрада                  |
| 27. | Гласови                                                                                                   | вежбање                 |
| 28. | Јован Дучић: <i>Село</i>                                                                                  | обрада                  |
| 29. | Језичка култура: Пејзаж (описивање статичких и динамичких појава у природи)                               | вежбање                 |
| 30. | Припрема за први писмени задатак                                                                          | вежбање                 |
| 31. | Први школски писмени задатак                                                                              | утврђивање              |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                               |                         |
|-----|---------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 32. | Исправак првог школског писменог задатка                      | вежбање /<br>утврђивање |
| 33. | Исправак првог школског писменог задатка                      | вежбање /<br>утврђивање |
| 34. | Домаћа лектира – Бранко Ћопић: <i>Орлови рано лете</i>        | обрада                  |
| 35. | Домаћа лектира – Бранко Ћопић: <i>Орлови рано лете</i>        | вежбање /<br>утврђивање |
| 36. | Непостојано <i>а</i>                                          | обрада                  |
| 37. | Промена <i>л у о</i>                                          | обрада                  |
| 38. | Непостојано <i>А</i> и промена <i>л у о</i>                   | вежбање                 |
| 39. | Стеван Раичковић: <i>Хвала сунцу, земљи, трави</i>            | обрада                  |
| 40. | Палатализација                                                | обрада                  |
| 41. | Палатализација                                                | вежбање                 |
| 42. | Сергеј Јесењин: <i>Песма о керуши</i>                         | обрада                  |
| 43. | Језичка култура: Фигуративна значења речи или рецитовање      | вежбање /<br>утврђивање |
| 44. | Сибиларизација                                                | обрада                  |
| 45. | Сибиларизација                                                | вежбање                 |
| 46. | Домаћа лектира – Анђела Нанети: <i>Мој дека је био трешња</i> | обрада                  |
| 47. | Домаћа лектира – Анђела Нанети: <i>Мој дека је био трешња</i> | вежбање                 |
| 48. | Јотовање                                                      | обрада                  |
| 49. | Јотовање                                                      | вежбање                 |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                                                                                |                         |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 50. | Бранко Ћопић: Чудесна справа                                                                                                                   | обрада                  |
| 51. | Владимир Стојиљковић: <i>Писмописац (Писмо Бранку Ћопићу)</i>                                                                                  | обрада                  |
| 52. | Једначење сугласника по звучности                                                                                                              | обрада                  |
| 53. | Једначење сугласника по звучности                                                                                                              | вежбање                 |
| 54. | Језичка култура. Припрема за други школски писмени задатак                                                                                     | вежбање                 |
| 55. | Други школски писмени задатак                                                                                                                  | утврђивање              |
| 56. | Исправак другог школског писменог задатка                                                                                                      | вежбање /<br>утврђивање |
| 57. | Исправак другог школског писменог задатка                                                                                                      | вежбање /<br>утврђивање |
| 58. | Вук Карацић: Живот и обичаји народа српскога: <i>Божих</i> (одломак); <i>Ђурђевдан</i> (одломак); <i>Додоле, прпоруше и чаролице</i> (одломци) | обрада                  |
| 59. | Једначење сугласника по месту изговора                                                                                                         | обрада                  |
| 60. | Једначење сугласника по месту изговора                                                                                                         | вежбање                 |
| 61. | Обредне лирске народне песме (избор)                                                                                                           | обрада                  |
| 62. | Обредне лирске народне песме (избор)                                                                                                           | вежбање /<br>утврђивање |
| 63. | Губљење сугласника                                                                                                                             | обрада                  |
| 64. | Губљење сугласника                                                                                                                             | вежбање                 |
| 65. | Домаћа лектира – Весна Алексић: <i>Каљави коњ (Прича о богињи Лади – Звездана вода)</i>                                                        | обрада                  |
| 66. | Домаћа лектира – Весна Алексић: <i>Каљави коњ (Прича о богу Сварогу – Небески ковач и Прича о богу Стрибору – Сеченско светло)</i>             | обрада                  |
| 67. | Правописна решења у вези са гласовним променама                                                                                                | вежбање                 |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                               |                         |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 68. | Гласовне промене                                                                              | вежбање                 |
| 69. | Гласовне промене – тест                                                                       | утврђивање              |
| 70. | Ивана Брлић Мажуранић: <i>Приче из давнина – Шума Стриборова</i>                              | обрада                  |
| 71. | Тиодор Росић: <i>Приче старог чаробњака</i> (једна прича по избору)                           | обрада                  |
| 72. | Говорна вежба: У постојбини Старих Словена                                                    | вежбање /<br>утврђивање |
| 73. | Реченица                                                                                      | понављање               |
| 74. | Независне предикатске реченице – појам комуникативне функције                                 | обрада                  |
| 75. | Вељко Петровић: <i>Ратар</i> / Алекса Шантић: <i>О, класје моје</i>                           | обрада                  |
| 76. | Рецитовање: Вељко Петровић: <i>Ратар</i> / Алекса Шантић: <i>О, класје моје</i>               | вежбање /<br>утврђивање |
| 77. | Подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице.                           | обрада                  |
| 78. | Утврђивање о реченици                                                                         | утврђивање              |
| 79. | Језичка култура: О Светом Сави (по избору и обрада песме Војислава Илића: <i>Свети Сава</i> ) | обрада                  |
| 80. | Језичка култура: градиво из првог полугодишта                                                 | вежбање /<br>утврђивање |
| 81. | Врсте речи – понављање                                                                        | понављање<br>/ вежбање  |
| 82. | Понављање о глаголском виду у роду; понављање о глаголским облицима                           | понављање<br>/ вежбање  |
| 83. | Домаћа лектира – Епске народне песме о Косовском боју (избор)                                 | обрада                  |
| 84. | Домаћа лектира – Епске народне песме о Косовском боју (избор)                                 | вежбање /<br>утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                         |                      |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| 85.  | Глаголи: помоћни глаголи ЈЕСАМ, БИТИ, ХТЕТИ; инфинитивна и презентска основа            | понављање / вежбање  |
| 86.  | Народна песма: <i>Смрт Мајке Југовића</i>                                               | обрада               |
| 87.  | Језичка култура: Јунаци (или јунакиње) народних песама тематског круга о косовском боју | вежбање / утврђивање |
| 88.  | Аорист                                                                                  | обрада               |
| 89.  | Аорист                                                                                  | вежбање              |
| 90.  | Десанка Максимовић: <i>Грачаница</i>                                                    | обрада               |
| 91.  | Имперфекат (само на нивоу препознавања; имперфекат глагола <i>бити</i> )                | обрада               |
| 92.  | Плусквамперфекат                                                                        | обрада               |
| 93.  | Ђура Јакшић: <i>Вече</i>                                                                | обрада               |
| 94.  | Рецитовање                                                                              | утврђивање           |
| 95.  | Имперфекат и плусквамперфекат                                                           | вежбање              |
| 96.  | Народна песма: <i>Марко Краљевић укида свадбарину</i>                                   | обрада               |
| 97.  | Глаголска времена                                                                       | вежбање              |
| 98.  | Правопис: писање глаголских облика                                                      | вежбање              |
| 99.  | Утврђивање о глаголским облицима                                                        | утврђивање           |
| 100. | Домаћа лектира – Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор)                          | обрада               |
| 101. | Домаћа лектира – Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор)                          | вежбање / утврђивање |
| 102. | Припрема за трећи школски писмени задатак                                               | вежбање              |
| 103. | Трећи школски писмени задатак                                                           | утврђивање           |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                                                                              |                         |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 104. | Исправак трећег школског писменог задатка                                                                                                    | вежбање /<br>утврђивање |
| 105. | Исправак трећег школског писменог задатка                                                                                                    | вежбање /<br>утврђивање |
| 106. | Културно – историјско предање (нпр. <i>Смрт Марка Краљевића</i> )                                                                            | обрада                  |
| 107. | Светлана Велмар Јанковић: <i>Сирото ждребе</i> (из <i>Књиге за Марка</i> )                                                                   | обрада                  |
| 108. | Владислава Војновић: <i>Приче из главе</i> (прича <i>Позориште</i> – одломци)                                                                | обрада                  |
| 109. | Језичка култура: Епски лик Марка Краљевића                                                                                                   | вежбање /<br>утврђивање |
| 110. | Заменице                                                                                                                                     | понављање               |
| 111. | Заменице: неличне именичке заменице (односно – упитне, неодређене, опште, одричне)                                                           | понављање<br>/ вежбање  |
| 112. | Правопис: писање одричних заменица                                                                                                           | понављање<br>/ вежбање  |
| 113. | Домаћа лектира – Ференц Молнар: <i>Дечаџи Павлове улице</i>                                                                                  | обрада                  |
| 114. | Домаћа лектира – Ференц Молнар: <i>Дечаџи Павлове улице</i>                                                                                  | вежбање /<br>утврђивање |
| 115. | Придевске заменице: односно – упитне, неодређене, опште, одричне                                                                             | обрада                  |
| 116. | Милован Данојлић: <i>Овај дечак зове се Пепо Крста</i>                                                                                       | обрада                  |
| 117. | Антон Павлович Чехов: <i>Вањка</i> / Итало Калвино: <i>Шума на ауто – путу</i> (из збирке прича <i>Марковалдо или годишња доба у граду</i> ) | обрада                  |
| 118. | Антон Павлович Чехов: <i>Вањка</i> / Итало Калвино: <i>Шума на ауто – путу</i> (из збирке прича <i>Марковалдо или годишња доба у граду</i> ) | вежбање /<br>утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                                                             |                         |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 119. | Језичка култура: Текстови са социјалном тематиком                                                                           | вежбање /<br>утврђивање |
| 120. | Придевске заменице: присвојне (с нагласком на употребу заменице <i>свој</i> ), показне                                      | обрада                  |
| 121. | Граматичке категорије заменица: род, број, падеж и лице                                                                     | обрада                  |
| 122. | Правопис: Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице <i>Ваш</i> великим почетним словом | вежбање                 |
| 123. | Заменице                                                                                                                    | вежбање /<br>утврђивање |
| 124. | Коста Трифковић: <i>Избирачица</i> (одломак)                                                                                | обрада                  |
| 125. | Језичка култура: Најзанимљивији књижевни лик из овогодишње лектире                                                          | вежбање /<br>утврђивање |
| 126. | Припрема за четврти школски писмени задатак (преорука: Обавештење, вест; извештај)                                          | вежбање                 |
| 127. | Четврти школски писмени задатак (преорука: Извештај)                                                                        | утврђивање              |
| 128. | Исправак четвртог школског писменог задатка                                                                                 | вежбање /<br>утврђивање |
| 129. | Исправак четвртог школског писменог задатка                                                                                 | вежбање /<br>утврђивање |
| 130. | Дуги и кратки акценти                                                                                                       | обрада                  |
| 131. | Бранислав Нушић: <i>Аналфабета</i> (одломак)                                                                                | обрада                  |
| 132. | Бранислав Нушић: <i>Аналфабета</i> (одломак)                                                                                | вежбање /<br>утврђивање |
| 133. | Правилан изговор гласова: ч, ћ, ц, ч, р (и понављање поделе гласова и гласовних промена)                                    | понављање<br>/ вежбање  |
| 134. | Миодраг Станисављевић: <i>И ми трку за коња имамо</i> (одломак)                                                             | обрада                  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                                 |                         |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 135. | Миодраг Станисављевић: <i>И ми трку за коња имамо</i> (одломак)                                 | вежбање /<br>утврђивање |
| 136. | Грађење речи                                                                                    | понављање<br>/ вежбање  |
| 137. | Хенрик Сјенкијевич: <i>Кроз пустињу и прашуму</i> / Цек Лондон: <i>Зов дивљине</i> / Бели очњак | обрада                  |
| 138. | Никола Тесла: <i>Моји изуми</i> (поглавље по избору)                                            | обрада                  |
| 139. | Заменице, глаголски облици                                                                      | понављање<br>/ вежбање  |
| 140. | Реј Бредбери: <i>Маслачково вино</i> (избор) / Џејмс Крис: <i>Тим Талир или Продати смех</i>    | обрада                  |
| 141. | Правопис: растављање речи на крају реда                                                         | вежбање                 |
| 142. | Реченица                                                                                        | понављање<br>/ вежбање  |
| 143. | Граматика – завршни тест                                                                        | утврђивање              |
| 144. | Језичка култура: Списак лектире за 7. разред; упутство за вођење дневника читања током лета.    |                         |

НАПОМЕНА:

Наставник може прилагодити план потребама одељења. Уколико сматра да је за неки час предвиђено више часова обраде него што је потребно, може на тим часовима (или делу часа) радити језичку културу (у складу са програмом наставе и учења) или књижевно дело из изборног дела. Уместо књижевних дела која су у изборном делу, наставник може радити друга дела по свом избору или те часове искористити за часове језика или језичке културе.

**СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

**Напомене:** Због природе предмета наставне јединице су дате према комуникативним функцијама (КФ) које су дате у програму наставе и учења за наведене разреде. Наставници ће комуникативне функције сместити у одговарајући контекст и насловљавати наставне јединице у складу са расположивим наставним средствима. Једна иста комуникативна функција може више пута бити обрађена, уз различите језичке садржаје, Предложени језички садржаји служе као препорука и могу бити проширивани у складу са расположивим наставним материјалом и контекстом.

| Број часа | Наставна јединица (комуникативна функција)                                                                                                       | Тип часа                                               | Препоручени садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.        | Поздрављање и представљање себе и других и тражење / давање основних информација о себи и другима.                                               | уводни час/<br>обнављање градива из претходног разреда | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца септембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>What's your first/last name/surname? Jack, this is Andrew. He's the new boy in our class. Hi Andrew. Nice to meet you. I'm glad to meet you too. What's your nickname? It's Andy. Where do you live? I live in Sunny Street. This is my/ your/ his/ their/our/her... My grandparent's house. Sophie and Hannah's mum.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 2.        | Представљање себе и другог уз коришћење једноставнијих језичких средства; размена једноставнијих информација личне природе, изражавање припадања | обрада и утврђивање                                    | <p><i>What does Emma look like? She looks gorgeous. She's the prettiest girl in our class. What's he like? He's smart and hard – working. Noah doesn't care about anyone. He's is selfish. My friend is sporty and good – looking, but he is very shy. Her clothes are cool! Samuel is as tall as his brother/not as(so) tall as his father. They usually play games in their free time. Does James play any musical instruments? Yes, he does. No, he doesn't. How many languages do you speak? What time do you usually wake up on school days? My sister doesn't eat fish. My mum doesn't like games.</i></p> <p><i>What are you doing today? I'm going to the swimming pool. We can go to the cinema? What are you doing next weekend? Do you want to come to my party? Yes, I'd love to. When is it? At 7.30 on Saturday. Do you fancy/How about a game of tennis this afternoon? Sorry. I can't. I've got a dance class. Shall we go to the sports centre today? Good idea. See you there at 6.00 pm.</i></p> |
| 3.        | Представљање себе и другог уз коришћење једноставнијих језичких средства; размена једноставнијих информација личне природе,                      | утврђивање                                             | <p><i>How about trying my new computer game this morning? I'm afraid I can't. I'm looking after my little sister.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање сталних и уобичајених радњи</p> <p><i>The Past Simple Tense</i> глагола <i>to be</i> и осталих глагола Питања са <i>Who/What/Where/When/Why...</i></p> <p>Присвојни придеви <i>my, your...</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

|    |                                                                                                                                                                                 |                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | изражавање<br>припадања                                                                                                                                                         |                        | Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) – <i>my friend's/ friends'/ children's books</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 4. | Описивање<br>уобичајених<br>радњи у<br>садашњости,<br>бића, предмета и<br>појава,<br>изражавање<br>допадања и не<br>допадања,<br>постављање<br>питања и<br>одговарање на<br>њих | обрада и<br>утврђивање | <p>Изрази: <i>How about... What about...? Why don't we... Would you like... Do you want... Shall we... Let's...</i></p> <p><i>Let's...</i></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца октобра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>What does Emma look like? What's he like? He's smart and hard – working. Noah doesn't care about anyone. He's is selfish. My friend is sporty and good – looking, but he is very shy.</i></p> <p><i>I'm cleaning the floor in my room. (now/ at the moment) They are cleaning the windows. She isn't coming.</i></p> <p><i>They usually play games in their free time. What time do you usually wake up on school days?</i></p> |
| 5. | Описивање радње<br>у садашњости,<br>бића, предмета и<br>појава,<br>изражавање<br>допадања и не<br>допадања,<br>постављање<br>питања и<br>одговарање на<br>њих                   | утврђивање             | <p><i>What are you doing today? I'm going to the swimming pool.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 6. | Изношење<br>предлога и савета,<br>упућивање позива<br>за учешће у<br>заједничкој                                                                                                | обрада и<br>утврђивање |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |



|     |                                                                                                                                                                                      |                        |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|
|     | активности и<br>реаговање на њих                                                                                                                                                     |                        |
| 7.  | Изношење<br>предлога и савета,<br>упућивање позива<br>за учешће у<br>заједничкој<br>активности и<br>реаговање на њих                                                                 | утврђивање             |
| 8.  | Прихватање/<br>одбијање<br>предлога и давање<br>одговарајућег<br>оправдања/<br>изговора;<br>постављање<br>питања и давање<br>одговора уз<br>поштовање<br>основних норми<br>учтивости | утврђивање и<br>обрада |
| 9.  | Обнављање<br>градива                                                                                                                                                                 | утврђивање             |
| 10. | Описивање<br>карактеристика<br>бића, предмета,<br>места, појава,<br>радњи, стања и<br>збивања;<br>изношење<br>предлога и савета,                                                     | обрада,<br>утврђивање  |

|     |                                                                                                                                                                                                                         |                       |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
|     | упућивање позива<br>за учешће у<br>заједничкој<br>активности и<br>реаговање на њих.                                                                                                                                     |                       |
| 11. | Описивање<br>карактеристика<br>бића, предмета,<br>места, појава,<br>радњи, стања и<br>збивања;<br>изношење<br>предлога и савета,<br>упућивање позива<br>за учешће у<br>заједничкој<br>активности и<br>реаговање на њих. | обрада,<br>утврђивање |
| 12. | Описивање<br>тренутних и<br>привремених<br>радњи у<br>садашњости,<br>бића, предмета и<br>појава,<br>изражавање<br>допадања и не<br>допадања,<br>постављање<br>питања и<br>одговарање на<br>њих.                         | обрада,<br>утврђивање |

|     |                                                                                                                                                          |                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 13. | Описивање тренутних и привремених радњи у садашњости, бића, предмета и појава, изражавање допадања и не допадања, постављање питања и одговарање на њих. | обрада и утврђивање | <p><i>Do you want to come to my party? Remember, you must do your project this month.</i></p> <p><i>You mustn't shout in the library. We have to wear school uniforms. We don't have to do homework every day.</i></p> <p><i>I love working with people. I don't like skiing. I'm bad at it. What do/don't you like doing? My favourite sport is tennis.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање сталних и уобичајених радњи</p> <p>Модални глаголи <i>must /mustn't / have to /don't have to</i></p> <p><i>The Present Continuous</i> за изражавање тренутних и привремених радњи</p> <p><i>The Present Simple Tense</i> и <i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости</p> |
| 14. | Описивање уобичајених, тренутних и привремених радњи у садашњости (Present Simple vs Present Continuous)                                                 | обрада и утврђивање | <p>Глаголи <i>like/love/hate/enjoy/can't</i></p> <p>Питања са <i>Who/What/Where/When/Why...</i></p> <p>Присвојни придеви <i>my, your...</i></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца новембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Where were you born? I was ten when I moved to London.</i></p> <p><i>They watched different film scenes. She gave the key to Marko. He didn't want to go out. Did she have a good time there? What did you do last night?</i></p>                                                                                                                                                                                                                                     |
| 15. | Описивање уобичајених, тренутних и привремених радњи у садашњости (Present Simple vs Present Continuous)                                                 | утврђивање          | <p><i>The Past Simple Tense</i> глагола <i>to be</i> и осталих глагола</p> <p>Питања са <i>Who/What/Where/When/Why...</i></p> <p>Присвојни придеви <i>my, your...</i></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца децембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

|     |                                                                                                               |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 16. | Изражавање правила и обавеза у садашњости                                                                     | обрада, утврђивање             | <i>He was doing his project all day yesterday. I was making dinner when they arrived. While he was walking down the lane he saw a snake. As I was going to St Yves, I met a man with seven wives.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 17. | Изражавање допадања / не допадања; постављање питања и давање одговора уз поштовање основних норми учтивости. | обрада, утврђивање             | <p><i>It can't be true. That's amazing. You are kidding. I'm impressed.</i></p> <p><i>There is a little lemonade in the bottle. There are a few apples. How much is this? It's € 2,365 (two thousand, three hundred and sixty – five euros). That's £ 245 (two hundred and forty – five pounds)/ \$300 (three hundred dollars).</i></p> <p><b>Numbers and quantities:</b> billion, million, hundred, thousand, kilo, ton, metre, square metre, quarter, minute, second</p> <p><i>Past Continuous Tense</i> – све употребе</p> <p>Контрастирање глаголских облика <i>The Past Continuous Tense</i> и <i>The Past Simple Tense</i></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца јануара и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Why is he exhausted? Because the trip was exhausting.</i></p> <p><i>The party was really exciting. Everybody was excited.</i></p> |
| 18. | Утврђивање градива                                                                                            | обнављање и утврђивање градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 19. | Утврђивање градива                                                                                            | обнављање и утврђивање градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 20. | Описивање радњи у прошлости<br>( <i>Describing past events – Past Simple – to be</i> )                        | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 21. | Описивање радњи у прошлости<br>( <i>Describing past events – Past Simple – to be</i> )                        | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

|     |                                                                                                                             |                              |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| 22. | Описивање радњи у прошлости<br><i>(Describing past events – Past Simple – affirmative forms)</i>                            | обрада и утврђивање          |
| 23. | Описивање радњи у прошлости<br><i>(Describing past events – Past Simple – negative forms and questions)</i>                 | обрада и утврђивање          |
| 24. | Описивање радњи у прошлости<br><i>(Describing past events – Past Simple – affirmative and negative forms and questions)</i> | утврђивање                   |
| 25. | Обнављање и систематизација градива пред израду првог писменог задатка                                                      | утврђивање и систематизација |
| 26. | Први писмени задатак                                                                                                        | провера                      |

|     |                                                                                                            |                              |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| 27. | Исправка првог писменог задатка                                                                            | утврђивање и систематизација |
| 28. | Описивање радњи, искустава и догађаја у прошлости<br>( <i>Past Continuous – affirmative and negative</i> ) | обрада и утврђивање          |
| 29. | Описивање радњи, искустава и догађаја у прошлости<br>( <i>Past Continuous – questions</i> )                | обрада и утврђивање          |
| 30. | Описивање радњи, искустава и догађаја у прошлости<br>( <i>Past Continuous vs Past Simple</i> )             | обрада и утврђивање          |
| 31. | Описивање радњи, искустава и догађаја у прошлости<br>( <i>Past Continuous vs Past Simple</i> )             | утврђивање                   |

|     |                                                                                                              |                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 32. | Изражавање мишљења и интересовања за тему о којој се говори                                                  | обрада и утврђивање                  | <p><i>Who's the best? Is she better than you? Ten minutes from here is the biggest wheel of its kind in the world – the London Eye.</i></p> <p><i>Samuel is as tall as his brother/not as (so) tall as his father.</i></p> <p><i>This laptop is less expensive than that one. It's the least expensive laptop in the shop.</i></p> |
| 33. | Исказивање количина, мера и димензија                                                                        | утврђивање                           | <p><i>Sorry, she can't come to the phone right now. She's having a shower.</i></p> <p><i>She could swim when she was three.</i></p>                                                                                                                                                                                                |
| 34. | Култура: <i>Festivals – Christmas around the world</i>                                                       | утврђивање                           | <p><b>Придеви са наставцима –ed и –ing</b></p> <p><b>Поређење придева – сви облици компарације</b></p> <p><b>Поређење придева по једнакости as...as, not so/as...as</b></p>                                                                                                                                                        |
| 35. | Култура: <i>Festivals – New Year around the world</i>                                                        | утврђивање                           | <p><b>Модални глаголи can и could за изражавање способности у садашњости и прошлости</b></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца фебруара и које би ученици требало да усвоје:</b></p>                                                                                                                    |
| 36. | Утврђивање градива                                                                                           | утврђивање и систематизација градива | <p><i>If you heat ice, it melts. If water reaches 100 degrees, it boils. What happens if you mix hydrogen and oxygen?</i></p>                                                                                                                                                                                                      |
| 37. | Утврђивање градива                                                                                           | утврђивање и систематизација градива | <p><i>Water freezes at zero degrees Celsius.</i></p> <p><i>It doesn't usually rain here in summer. Does it rain a lot in your hometown?</i></p>                                                                                                                                                                                    |
| 38. | Описивање људи, предмета и места<br><i>Describing people, things and places using –ed/ – ing adjectives)</i> | обрада и утврђивање                  | <p>Нулти кондиционал</p> <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање чињеница</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца марта и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>If you practise, you'll be better. If you don't practise, you won't be better.</i></p>                                |
| 39. | Описивање људи, предмета и места                                                                             | утврђивање                           | <p><i>I can't find my keys anywhere. I'll/I will help you look for them. I'll take it, please. I'll leave it, thanks. I promise I won't be late. I believe he will be a great pianist. I don't think he will</i></p>                                                                                                               |

|     |                                                                                                        |                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | (Describing people, things and places using comparative and superlative adjectives)                    |                                      | <p><i>make it. It will be rainy tomorrow. Why are you putting on your coat? I'm going to take my dog for a walk.</i></p> <p><i>It's my birthday next Saturday. I'm going to have a big party.</i></p> <p><i>Look at those cars! They're going to crash! What are you doing tonight? We're playing football with friends.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 40. | Описивање људи, предмета и места<br><br>(Describing people, things and places as...as, not so/as...as) | обрада и утврђивање                  | <p><i>Don't throw litter around. Save energy. Turn off lights when not in use. You can/can't sit here. The seat is/isn't free.</i></p> <p><i>Can I use your mobile phone? Sure. You mustn't use calculators during the exam. Students must turn off their phones in the classroom. Do you have to wear a uniform at school? John can't come because he has to work.</i></p> <p><i>I must get up early tomorrow morning. I don't have to take my dog for a walk every day/tomorrow. My parents let me go out at weekends. They won't let us feed the animals.</i></p> <p><i>Our head teacher made us clean our classroom last Friday.</i></p> |
| 41. | Описивање способности у садашњости и прошлости                                                         | обрада и утврђивање                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 42. | Утврђивање градива                                                                                     | утврђивање и систематизација градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 43. | Утврђивање градива                                                                                     | утврђивање и систематизација         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 44. | Изражавање чињеница<br><br>(Talking about something that is always true using Zero Conditional)        | обрада и утврђивање                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |



|     |                                                                                                                                          |                                 |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|
| 45. | Изражавање<br>чињеница<br><br>( <i>Talking about something that is always true using Zero Conditional and the Present Simple Tense</i> ) | утврђивање                      |
| 46. | Утврђивање<br>градива                                                                                                                    | утврђивање и<br>систематизација |
| 47. | Утврђивање<br>градива                                                                                                                    | утврђивање и<br>систематизација |
| 48. | Изражавање<br>реалних<br>могућности у<br>будућности<br><br>( <i>Talking about real possibility – First Conditional</i> )                 | обрада,<br>утврђивање           |
| 49. | Изражавање<br>реалних<br>могућности у<br>будућности<br><br>( <i>Talking about real possibility – First Conditional</i> )                 | утврђивање                      |
| 50. | Исказивање<br>правила, обавеза                                                                                                           | обрада и<br>утврђивање          |

|     |                                                                    |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----|--------------------------------------------------------------------|------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | и изрицање забрана                                                 |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 51. | Исказивање правила, обавеза и изрицање забрана                     | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 52. | Исказивање предвиђања, одлука, планова и намера                    | обрада, утврђивање           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 53. | Исказивање предвиђања, планова, намера и унапред договорених радњи | обрада, утврђивање           | <p><i>John couldn't come because he had to work. He didn't have to come early yesterday. You should slow down, you shouldn't run down the corridor. How does he swim? He swims well. We worked hard. He was running fast. It is raining heavily. Are they listening carefully?</i></p> <p><i>The Future Simple Tense</i> за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања</p> |
| 54. | Описивиње појава, радњи, стања и збивања                           | обрада, утврђивање           | <p><i>Going to</i> за изражавање планова, намера и предвиђања на основу чулних опажања</p> <p><i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање унапред договорених/испланираних радњи</p> <p>Заповедни начин</p>                                                                                                                                                                                                                      |
| 55. | Описивиње карактерних особина људи                                 | обрада, утврђивање           | <p>Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе – <i>can/can't, must/mustn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, should/shouldn't</i></p>                                                                                                                                                                                                                          |
| 56. | Утврђивање градива                                                 | утврђивање и систематизација | <p><i>Let/Make</i> + инфинитивна основа глагола</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 57. | Утврђивање градива                                                 | утврђивање и систематизација | <p>Творба и употреба прилога за начин (<i>beautifully, quickly, happily, well, badly, fast, hard...</i>)</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 58. | Изражавање реалних                                                 | обрада, утврђивање           | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца априла и које би ученици требало да усвоје:</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

|     |                                                                                                    |                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | могућности у будућности<br>(Talking about real possibility – First Conditional)                    |                     | <p><i>If you practise, you'll be better. If you don't practise, you won't be better.</i></p> <p><i>I can't find my keys anywhere. I'll/I will help you look for them. I'll take it, please. I'll leave it, thanks. I promise I won't be late. I believe he will be a great pianist. I don't think he will make it. It will be rainy tomorrow. Why are you putting on your coat? I'm going to take my dog for a walk.</i></p>                                                                                                                                                        |
| 59. | Изражавање реалних могућности у будућности<br>(Talking about real possibility – First Conditional) | утврђивање          | <p><i>It's my birthday next Saturday. I'm going to have a big party.</i></p> <p><i>Look at those cars! They're going to crash! What are you doing tonight? We're playing football with friends.</i></p> <p><i>Don't throw litter around. Save energy. Turn off lights when not in use. You can/can't sit here. The seat is/isn't free.</i></p> <p><i>Can I use your mobile phone? Sure. You mustn't use calculators during the exam. Students must turn off their phones in the classroom. Do you have to wear a uniform at school? John can't come because he has to work.</i></p> |
| 60. | Исказивање правила, обавеза и изрицање забрана                                                     | обрада и утврђивање | <p><i>I must get up early tomorrow morning. I don't have to take my dog for a walk every day/tomorrow. My parents let me go out at weekends. They won't let us feed the animals.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 61. | Исказивање правила, обавеза и изрицање забрана                                                     | утврђивање          | <p><i>Our head teacher made us clean our classroom last Friday.</i></p> <p><i>John couldn't come because he had to work. He didn't have to come early yesterday. You should slow down, you shouldn't run down the corridor. How does he swim? He swims well. We worked hard. He was running fast. It is raining heavily. Are they listening carefully?</i></p>                                                                                                                                                                                                                      |
| 62. | Исказивање предвиђања, одлука, планова и намера                                                    | обрада, утврђивање  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 63. | Исказивање предвиђања, планова, намера и унапред                                                   | обрада, утврђивање  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|     |                                                                     |                     |
|-----|---------------------------------------------------------------------|---------------------|
|     | договорених радњи                                                   |                     |
| 64. | Описивиње појава, радњи, стања и збивања                            | обрада, утврђивање  |
| 65. | Описивиње карактерних особина људи                                  | обрада, утврђивање  |
| 66. | Други писмени задатак                                               | провера             |
| 67. | Исправка другог писменог задатка                                    | утврђивање          |
| 68. | Исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору | обрада и утврђивање |
| 69. | Исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору | утврђивање          |
| 70. | Исказивање жеља, потреба, осета и осећања                           | обрада и утврђивање |

|     |                                      |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----|--------------------------------------|------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 71. | Утврђивање градива                   | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 72. | Утврђивање и систематизација градива | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|     |                                      |                              | <p><i>The Future Simple Tense</i> за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања</p> <p><i>Going to</i> за изражавање планова, намера и предвиђања на основу чулних опажања</p> <p><i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање унапред договорених/испланираних радњи</p> <p>Заповедни начин</p> <p>Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе – <i>can/can't, must/mustn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, should/shouldn't</i></p> <p><i>Let/Make</i> + инфинитивна основа глагола</p> <p>Творба и употреба прилога за начин (<i>beautifully, quickly, happily, well, badly, fast, hard...</i>)</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца маја и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>Excuse me. How do I get to...? What's the best way to...? Could you tell me the way to...? Go straight on until you get to (a bridge). Cross (the bridge). Turn back. Go back. Turn left/right into... Take the first/second turning on the right/left. Go along... It's on the left/right. It's opposite/behind/between/in front of/near/next to/at the corner/just around the corner...</i></p> <p><i>I'm starving. Shall I make a sandwich for you? Yes, please. I'm thirsty. Would you like some lemonade? What's wrong/the matter? I'm tired of/sick of/fed up with/bored with playing this game. Are you tired? I'm exhausted. I'm cold/hot. I don't feel well. I feel sick. Why don't you</i></p> |

|  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--|--|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  | <p><i>go to bed? I'm nervous / frightened /upset /scared... Don't worry. Everything will be all right/just fine. It's going to be all right.</i></p> <p><i>Are you happy with your new friends? Oh, yes. I am so glad/happy to hear that. I've got/ I have a terrible headache. Take a painkiller. My ear hurts. I'm sorry to hear that.</i></p> <p><i>Oh dear! My finger is bleeding. Why don't you put a plaster on it? I've sprained my ankle. Put some ice on it.</i></p> <p><i>I'm in trouble. I don't know what to do.</i></p> <p><b>Заповедни начин</b></p> <p><b>Предлози за изражавање положаја и просторних односа – in front of, behind, between, opposite...</b></p> <p><b>Stative verbs</b> (be, want, hurt, have, feel, know...)</p> <p><b>Употреба придевско – предлошких израза tired of / sick of / fed up with / bored with</b></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца јуна и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p>С обзиром на то да ученици имају највише проблема у употреби глаголских облика, препорука је да се они обнове и то по следећем редоследу:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. The Present Simple &amp; The Present Continuous</li> <li>2. The Past Simple Tense&amp;The Past Continuous Tense</li> <li>3. The Present Perfect Simple</li> <li>4. Will/Be going to...</li> </ol> |
|--|--|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### ЛИКОВНА КУЛТУРА

| Тема           | Број часа | Наставна јединица       | Тип часа |
|----------------|-----------|-------------------------|----------|
| УВОД У ПРОГРАМ | 1.        | Увод у програм          | обрада   |
| БОЈА           | 2.        | Светлост и опажање боја | обрада   |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|              |     |                                      |             |
|--------------|-----|--------------------------------------|-------------|
|              | 3.  | Пигментне боје: подела и мешање боја | обрада      |
|              | 4.  | Хроматске и ахроматске боје          | вежбање     |
|              | 5.  | Тон, валер, интензитет               | обрада      |
|              | 6.  | Контраст хладних и топлих боја       | вежбање     |
|              | 7.  | Комплементарни парови                | обрада      |
|              | 8.  | Дејство боја на посматрача           | вежбање     |
|              | 9.  | Боја у сликарству                    | вежбање     |
|              | 10. | Боја у графици                       | вежбање     |
|              | 11. | Боја у скулптури                     | вежбање     |
|              | 12. | Боја у керамици                      | вежбање     |
|              | 13. | Боја у дизајну                       | вежбање     |
| НАСЛЕЂЕ      | 14. | Музеји и експонати                   | обрада      |
|              | 15. | Културна добра                       | обрада      |
|              | 16. | Музеји у Србији                      | вежбање     |
| НАУЧИЛИ СМО  | 17. | Научили смо                          | процењивање |
| КОМУНИКАЦИЈА | 18. | Садржај уметничких дела              | обрада      |
|              | 19. | Тумачење садржаја уметничког дела    | вежбање     |
| НАСЛЕЂЕ      | 20. | Уметност некад и сад                 | обрада      |
| НАУЧИЛИ СМО  | 21. | Научили смо                          | процењивање |
| ТЕКСТУРЕ     | 22. | Врсте текстура                       | обрада      |
|              | 23. | Ритам и текстура                     | вежбање     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|             |     |                                        |             |
|-------------|-----|----------------------------------------|-------------|
|             | 24. | Текстура у сликарству и вајарству      | обрада      |
|             | 25. | Имагинарна текстура                    | вежбање     |
| НАСЛЕЂЕ     | 26. | Знаменити уметници и њихова дела       | обрада      |
|             | 27. | Знамените грађевине и паркови у Србији | обрада      |
|             | 28. | Знаменити споменици у Србији           | обрада      |
| НАУЧИЛИ СМО | 29. | Научили смо                            | процењивање |
| УОБРАЗИЉА   | 30. | Машта, снови и митови у уметности      | обрада      |
|             | 31. | Реални облици у нереалним односима     | вежбање     |
|             | 32. | Трансформација облика                  | вежбање     |
| НАСЛЕЂЕ     | 33. | Необична уметничка остварења           | обрада      |
| НАУЧИЛИ СМО | 34. | Научили смо                            | процењивање |
| ПРОСТОР     | 35. | Амбијент                               | вежбање     |
|             | 36. | Уређење школског простора              | вежбање     |

**МУЗИЧКА КУЛТУРА**

| Тема            | Број часа | Наставна јединица                                                                            | Тип часа  |
|-----------------|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ | 1.        | Уводни час и певање песама у комбинацији са покретом (канон)                                 | обнављање |
| ЧОВЕК И МУЗИКА  | 2.        | Средњи век: основне карактеристике музичке уметности и изражајна средства                    | обрада    |
| ЧОВЕК И МУЗИКА  | 3.        | Духовна музика средњег века (ранохришћанска музика; византијско певање; Грегоријански корал) | обрада    |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |     |                                                                                         |                        |
|-------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 4.  | Слушање музике                                                                          | утврђивање             |
| ЧОВЕК И<br>МУЗИКА       | 5.  | Световна музика средњег века (трубадури...; рани облици вишегласја; инструменти)        | обрада                 |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 6.  | Слушање средњовековне музике                                                            | утврђивање             |
| ЧОВЕК И<br>МУЗИКА       | 7.  | Духовна и световна музика у средњовековној Србији                                       | обрада и<br>утврђивање |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 8.  | Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века        | утврђивање             |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 9.  | Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи различите изворе звука | утврђивање             |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 10. | Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику                     | утврђивање             |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 11. | Извођење песама у комбинацији са покретом                                               | утврђивање             |
| МУЗИЧКИ<br>ИНСТРУМЕНТИ  | 12. | Народни инструменти                                                                     | утврђивање             |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 13. | Певање / свирање песама по слуху у такту 6/8                                            | обрада                 |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 14. | Свирање из нотног текста (триола)                                                       | обрада                 |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 15. | Слушање музике (В, ВИ и И композиције, домаћих и страних композитора)                   | обрада                 |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 16. | Стварање мелодије на задати текст                                                       | утврђивање             |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |     |                                                                                                        |                        |
|-------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 17. | Извођење песама из нотног текста (пунктирани ритам)                                                    | утврђивање             |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 18. | Слушање дела традиционалне народне музике                                                              | обрада                 |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 19. | Слушање дела инспирисаних фолклором                                                                    | утврђивање             |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 20. | Певање песама из нотног текста                                                                         | обнављање              |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 21. | Певање песама из нотног текста (синкопа)                                                               | обрада                 |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 22. | Импровизација дијалога на дечјим и другим инструментима                                                | обрада                 |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 23. | Свирање из нотног текста (Ге – дур)                                                                    | обрада                 |
| ЧОВЕК И<br>МУЗИКА       | 24. | Ренесанса: друштвено – историјски контекст; опште карактеристике;<br>вишегласје; мотет, миса, мадригал | обрада                 |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 25. | Слушање музике                                                                                         | обрада                 |
| ЧОВЕК И<br>МУЗИКА       | 26. | Инструменти и инструментална музика ренесансе                                                          | обрада                 |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 27. | Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом                                     | утврђивање             |
| ЧОВЕК И<br>МУЗИКА       | 28. | Најзначајнији представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина,<br>О. ди Ласо               | обрада и<br>утврђивање |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 29. | Репрезентативне композиције ренесансе                                                                  | утврђивање             |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |     |                                                         |                 |
|-------------------------|-----|---------------------------------------------------------|-----------------|
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 30. | Реконструкција музичких догађаја у стилу ренесансе      | утврђивање      |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 31. | Певање / свирање из нотног текста (Еф–дур)              | обрада          |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 32. | Певање / свирање из нотног текста (де–мол)              | обрада          |
| МУЗИЧКИ<br>ИНСТРУМЕНТИ  | 33. | Инструменти са диркама (аудитивни и видео приказ)       | обрада          |
| МУЗИЧКИ<br>ИНСТРУМЕНТИ  | 34. | Извођачке и техничке могућности инструмената са диркама | обрада          |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 35. | Слушање инструменталне музике                           | систематизација |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 36. | Извођење музике                                         | систематизација |

**ИСТОРИЈА**

| Тема                                                         | Број часа | Наставна јединица                                             | Тип часа   |
|--------------------------------------------------------------|-----------|---------------------------------------------------------------|------------|
| ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА<br>ПРОШЛОСТИ                               | 1.        | Уводни час, Доба средњег века и раног новог века              | обрада     |
|                                                              | 2.        | Извори за проучавање историје средњег века и раног новог века | обрада     |
|                                                              | 3.        | Основне одлике периода средњег века и раног новог века        | утврђивање |
| ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И<br>СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ<br>СРЕДЊЕМ ВЕКУ | 4.        | Велика сеоба народа                                           | обрада     |
|                                                              | 5.        | Велика сеоба народа                                           | утврђивање |
|                                                              | 6.        | Државе раног средњег века – Византија                         | обрада     |
|                                                              | 7.        | Државе раног средњег века – Франачка                          | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                               |     |                                                         |                 |
|---------------------------------------------------------------|-----|---------------------------------------------------------|-----------------|
|                                                               | 8.  | Државе раног средњег века – држава Арабљана             | обрада          |
|                                                               | 9.  | Византија, Франачка и Арабљани у раном средњем веку     | утврђивање      |
|                                                               | 10. | Настанак феудалног друштва                              | обрада          |
|                                                               | 11. | Настанак феудалног друштва                              | утврђивање      |
|                                                               | 12. | Религија у раном средњем веку                           | обрада          |
|                                                               | 13. | Религија у раном средњем веку                           | утврђивање      |
|                                                               | 14. | Насељавање Словена на Балканско полуострво              | обрада          |
|                                                               | 15. | Насељавање Словена на Балканско полуострво              | утврђивање      |
|                                                               | 16. | Јужни Словени према староседеоцима и суседима           | обрада          |
|                                                               | 17. | Јужни Словени према староседеоцима и суседима           | утврђивање      |
|                                                               | 18. | Срби и српске земље од VII до XII века                  | обрада          |
|                                                               | 19. | Покрштавање Срба и њихова рана култура                  | обрада          |
|                                                               | 20. | Срби у раном средњем веку                               | утврђивање      |
|                                                               | 21. | Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку  | систематизација |
| ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И<br>СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ<br>СРЕДЊЕМ ВЕКУ | 22. | Развој и уређење европских држава у позном средњем веку | обрада          |
|                                                               | 23. | Развој и уређење европских држава у позном средњем веку | утврђивање      |
|                                                               | 24. | Крсташки ратови                                         | обрада          |
|                                                               | 25. | Крсташки ратови                                         | утврђивање      |
|                                                               | 26. | Постанак и развој средњовековних градова                | обрада          |
|                                                               | 27. | Постанак и развој средњовековних градова                | утврђивање      |
|                                                               | 28. | Свакодневни живот у средњем веку                        | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                |                 |
|-----|------------------------------------------------|-----------------|
| 29. | Свакодневни живот у средњем веку               | утврђивање      |
| 30. | Опште одлике средњовековне културе             | обрада          |
| 31. | Опште одлике средњовековне културе             | утврђивање      |
| 32. | Србија у XII и почетком XIII века              | обрада          |
| 33. | Стицање црквене самосталности                  | обрада          |
| 34. | Србија у XII и почетком XIII века              | утврђивање      |
| 35. | Успон српске државе у XIII и почетком XIV века | обрада          |
| 36. | Успон српске државе у XIII и почетком XIV века | утврђивање      |
| 37. | Српско царство                                 | обрада          |
| 38. | Српско царство                                 | утврђивање      |
| 39. | Крај Српског царства                           | обрада          |
| 40. | Крај Српског царства                           | утврђивање      |
| 41. | Уређење државе и друштва у доба Немањића       | обрада          |
| 42. | Србија у доба Немањића                         | систематизација |
| 43. | Успон босанске државе                          | обрада          |
| 44. | Успон босанске државе                          | утврђивање      |
| 45. | Српска средњовековна култура                   | обрада          |
| 46. | Српска средњовековна култура                   | утврђивање      |
| 47. | Турци Османлије и њихова освајања на Балкану   | обрада          |
| 48. | Турци Османлије и њихова освајања на Балкану   | утврђивање      |
| 49. | Моравска Србија у борби против Османлија       | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                      |     |                                                         |                 |
|------------------------------------------------------|-----|---------------------------------------------------------|-----------------|
|                                                      | 50. | Бој на Косову                                           | обрада          |
|                                                      | 51. | Моравска Србија у борби против Османлија                | утврђивање      |
|                                                      | 52. | Српска деспотовина                                      | обрада          |
|                                                      | 53. | Српска деспотовина                                      | утврђивање      |
|                                                      | 54. | Пад српске средњовековне државе                         | обрада          |
|                                                      | 55. | Последњи отпор хришћанских држава Османлијама           | обрада          |
|                                                      | 56. | Пад балканских држава под османску власт                | утврђивање      |
|                                                      | 57. | Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку | систематизација |
|                                                      | 58. | Крај средњег и почетак новог века                       | обрада          |
| ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ<br>ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ<br>ВЕКУ | 59. | Велика географска открића                               | обрада          |
|                                                      | 60. | Почетак новог века и велика географска открића          | утврђивање      |
|                                                      | 61. | Хуманизам и ренесанса                                   | обрада          |
|                                                      | 62. | Хришћанска црква у раном новом веку                     | обрада          |
|                                                      | 63. | Култура и религија у раном новом веку                   | утврђивање      |
|                                                      | 64. | Апсолутистичке монархије                                | обрада          |
|                                                      | 65. | Апсолутистичке монархије                                | утврђивање      |
|                                                      | 66. | Османско царство у време највећег успона                | обрада          |
|                                                      | 67. | Положај Срба у Османском царству                        | обрада          |
|                                                      | 68. | Османско царство и Срби                                 | утврђивање      |
|                                                      | 69. | Српски народ под хабзбуршком и млетачком влашћу         | обрада          |
|                                                      | 70. | Српски народ под хабзбуршком и млетачком влашћу         | утврђивање      |

|     |                                                |                 |
|-----|------------------------------------------------|-----------------|
| 71. | Српски народ у раном новом веку                | систематизација |
| 72. | Европа, свет и српске земље у раном новом веку | систематизација |

### ГЕОГРАФИЈА

| Тема                    | Број часа | Наставна јединица                                                                                                                                    | Тип часа   |
|-------------------------|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| ДРУШТВЕНА<br>ГЕОГРАФИЈА | 1.        | Друштвена географија, предмет проучавања и подела                                                                                                    | обрада     |
|                         | 2.        | Друштвена географија, предмет проучавања и подела                                                                                                    | утврђивање |
| ГЕОГРАФСКА<br>КАРТА     | 3.        | Географска (картографска) мрежа, географска ширина и географска дужина, часовне зоне                                                                 | обрада     |
|                         | 4.        | Географска (картографска) мрежа, географска ширина и географска дужина, часовне зоне                                                                 | утврђивање |
|                         | 5.        | Појам географске карте и њен развој кроз историју                                                                                                    | обрада     |
|                         | 6.        | Елементи карте (математички, географски и допунски)                                                                                                  | обрада     |
|                         | 7.        | Појам и историјски развоја географске карте; Елементи карте                                                                                          | утврђивање |
|                         | 8.        | Картографски знаци и географски називи на картама                                                                                                    | обрада     |
|                         | 9.        | Представљање рељефа на картама                                                                                                                       | обрада     |
|                         | 10.       | Картографски знаци, географски називи и представљање рељефа на картама                                                                               | утврђивање |
|                         | 11.       | Подела карата према размери и садржини                                                                                                               | обрада     |
|                         | 12.       | Оријентација у простору, оријентација карте помоћу компаса, сателитски навигациони системи и мерења на карти                                         | обрада     |
|                         | 13.       | Подела карата према размери и садржини; Оријентација у простору, оријентација карте помоћу компаса, сателитски навигациони системи и мерења на карти | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|              |     |                                                                                                               |                 |
|--------------|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|              | 14. | Географска (картографска) мрежа и географска карта                                                            | систематизација |
| СТАНОВНИШТВО | 15. | Географско проучавање становништва, насељавање света у преисторији и појава првих цивилизација                | обрада          |
|              | 16. | Број становника на Земљи и насељеност Земљине површине                                                        | обрада          |
|              | 17. | Природно кретање становништва                                                                                 | обрада          |
|              | 18. | Географско проучавање становништва, насељавање света. Број становника на Земљи. Природно кретање становништва | утврђивање      |
|              | 19. | Миграције становништва                                                                                        | обрада          |
|              | 20. | Миграције становништва                                                                                        | утврђивање      |
|              | 21. | Структуре становништва                                                                                        | обрада          |
|              | 22. | Неравномеран популациони развој, популациона политика и развијеност                                           | обрада          |
|              | 23. | Структуре становништва. Неравномеран популациони развој, популациона политика и развијеност                   | утврђивање      |
|              |     |                                                                                                               |                 |
| НАСЕЉА       | 24. | Појам, појава, положај и размештај насеља на Земљи                                                            | обрада          |
|              | 25. | Величина, функције и типови насеља                                                                            | обрада          |
|              | 26. | Појам, појава, положај, размештај, величина, функције и типови насеља                                         | утврђивање      |
|              | 27. | Појам и одлике, типови села и процеси у руралном простору                                                     | обрада          |
|              | 28. | Појам и одлике града, урбанизација, функције и привлачност градова                                            | обрада          |
|              | 29. | Унутар градски простор, град и околина, конурбације и мегалополиси                                            | обрада          |
|              | 30. | Сеоски и градски простор, конурбације и мегалополиси                                                          | утврђивање      |
| ПРИВРЕДА     | 31. | Појам привреде, привредне делатности и привредни сектори                                                      | обрада          |
|              | 32. | Појам и подела пољопривреде и фактори који утичу на њен развој                                                | обрада          |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                     |     |                                                                                                           |                 |
|-------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                                     | 33. | Пољопривреда и животна средина                                                                            | обрада          |
|                                     | 34. | Појам и подела привреде и пољопривреде                                                                    | утврђивање      |
|                                     | 35. | Земљорадња и сточарство                                                                                   | обрада          |
|                                     | 36. | Енергетски ресурси и њихово коришћење                                                                     | обрада          |
|                                     | 37. | Земљорадња и сточарство. Енергетски ресурси                                                               | утврђивање      |
|                                     | 38. | Појам индустрије, индустријализације и подела индустрије                                                  | обрада          |
|                                     | 39. | Фактори размештаја индустрије, индустријски простори у свету и утицај индустрије на животну средину       | обрада          |
|                                     | 40. | Индустрија                                                                                                | утврђивање      |
|                                     | 41. | Појам и подела саобраћаја                                                                                 | обрада          |
|                                     | 42. | Туризам, фактори развоја и типови туристичких простора                                                    | обрада          |
|                                     | 43. | Ванпривредне делатности                                                                                   | обрада          |
|                                     | 44. | Саобраћај, туризам и ванпривредне делатности                                                              | утврђивање      |
|                                     | 45. | Развијени и неразвијени региони и државе, савремени геоекономски односи у свету                           | обрада          |
|                                     | 46. | Концепт одрживог развоја                                                                                  | обрада          |
|                                     | 47. | Развијени и неразвијени региони и државе, савремени геоекономски односи у свету. Концепт одрживог развоја | утврђивање      |
|                                     | 48. | Привреда                                                                                                  | систематизација |
| ДРЖАВА И<br>ИНТЕГРАЦИОНИ<br>ПРОЦЕСИ | 49. | Појам државе и настанак првих држава                                                                      | обрада          |
|                                     | 50. | Географски положај државе                                                                                 | обрада          |
|                                     | 51. | Појам, настанак и географски положај државе                                                               | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                                              |     |                                                                                        |                 |
|------------------------------------------------------------------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                                                                              | 52. | Величина државе, компактност територије и облик владавине                              | обрада          |
|                                                                              | 53. | Главни град и границе држава                                                           | обрада          |
|                                                                              | 54. | Величина државе, компактност територије, облик владавине. Главни град и границе држава | утврђивање      |
|                                                                              | 55. | Промене на политичкој карти Европе после Другог светског рата                          | обрада          |
|                                                                              | 56. | Промене на политичкој карти света после Другог светског рата                           | обрада          |
|                                                                              | 57. | Промене на политичкој карти после Другог светског рата                                 | утврђивање      |
|                                                                              | 58. | Међународне организације – ЕУ, ОУН, НАТО, Г – 7, Г – 8                                 | обрада          |
|                                                                              | 59. | Држава и интеграциони процеси                                                          | систематизација |
| ГЕОГРАФИЈА<br>ЕВРОПЕ<br><br>ГЕОГРАФИЈА<br>ЕВРОПЕ<br><br>ГЕОГРАФИЈА<br>ЕВРОПЕ | 60. | Појам географске регије и регионализација                                              | обрада          |
|                                                                              | 61. | Име, географски положај, границе и величина Европе                                     | обрада          |
|                                                                              | 62. | Разуђеност обала Европе                                                                | обрада          |
|                                                                              | 63. | Рељеф и клима Европе                                                                   | обрада          |
|                                                                              | 64. | Воде и биљни свет Европе                                                               | обрада          |
|                                                                              | 65. | Природно – географске одлике Европе                                                    | утврђивање      |
|                                                                              | 66. | Становништво и религије Европе                                                         | обрада          |
|                                                                              | 67. | Насеља Европе                                                                          | обрада          |
|                                                                              | 68. | Становништво и насеља Европе                                                           | утврђивање      |
|                                                                              | 69. | Привреда и фактори развоја привреде Европе                                             | обрада          |
|                                                                              | 70. | Географске регије Европе                                                               | обрада          |
|                                                                              | 71. | Привреда и географске регије Европе                                                    | утврђивање      |

|  |     |                         |                 |
|--|-----|-------------------------|-----------------|
|  | 72. | Систематизација градива | систематизација |
|--|-----|-------------------------|-----------------|

**ФИЗИКА**

| Тема          | Број часа | Наставна јединица                                                                                                                   | Тип часа   |
|---------------|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| УВОД У ФИЗИКУ | 1.        | Физика као природна наука, Физичка тела, супстанца, физичка поља                                                                    | обрада     |
|               | 2.        | Физика као природна наука, Физичка тела, супстанца, физичка поља                                                                    | утврђивање |
|               | 3.        | Методе истраживања у физици, Физика и друге науке                                                                                   | обрада     |
|               | 4.        | Методе истраживања у физици, Физика и друге науке                                                                                   | утврђивање |
| КРЕТАЊЕ       | 5.        | Кретање у свакодневном животу, релативност кретања                                                                                  | обрада     |
|               | 6.        | Путања, пређени пут и време                                                                                                         | обрада     |
|               | 7.        | Кретање у свакодневном животу, релативност кретања                                                                                  | утврђивање |
|               | 8.        | Брзина, правац и смер кретања, векторски карактер брзине                                                                            | обрада     |
|               | 9.        | Брзина                                                                                                                              | вежбање    |
|               | 10.       | Брзина равномерног праволинијског кретања                                                                                           | обрада     |
|               | 11.       | Брзина равномерног праволинијског кретања                                                                                           | утврђивање |
|               | 12.       | Одређивање пређеног пута и времена при равномерно праволинијском кретању; Графичко представљање зависности брзине и пута од времена | обрада     |
|               | 13.       | Одређивање пређеног пута и времена при равномерно праволинијском кретању; Графичко представљање зависности брзине и пута од времена | утврђивање |
|               | 14.       | Променљиво праволинијско кретање и средња брзина                                                                                    | обрада     |
|               | 15.       | Променљиво праволинијско кретање и средња брзина                                                                                    | утврђивање |
|               | 16.       | Кретање, рачунски и графички задаци                                                                                                 | увежбавање |
|               | 17.       | Кретање, систематизација                                                                                                            | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|        |     |                                                                                                                         |                      |
|--------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| СИЛА   | 18. | Узајамно деловање два тела у непосредном додиру                                                                         | обрада               |
|        | 19. | Трење и отпор средине при релативном кретању тела у непосредном додиру                                                  | обрада               |
|        | 20. | Узајамно деловање два тела у непосредном додиру. Трење и отпор средине при релативном кретању тела у непосредном додиру | утврђивање           |
|        | 21. | Узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру                                                                   | обрада               |
|        | 22. | Узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру                                                                   | утврђивање           |
|        | 23. | Сила као мера узајамног деловања тела и векторски карактер силе                                                         | обрада               |
|        | 24. | Слагање сила истог правца                                                                                               | обрада               |
|        | 25. | Сила као мера узајамног деловања тела и векторски карактер силе; Слагање сила истог правца                              | утврђивање           |
| СИЛА   | 26. | Одређивање интензитета силе динамометром                                                                                | обрада               |
|        | 27. | Одређивање интензитета силе динамометром                                                                                | утврђивање           |
|        | 28. | Одређивање интензитета силе динамометром                                                                                | утврђивање           |
|        | 29. | Мерење еластичне силе при истезању и сабијању опруге                                                                    | лабораторијска вежба |
|        | 30. | Сила Земљине теже и тежина тела                                                                                         | обрада               |
|        | 31. | Сила Земљине теже и тежина тела                                                                                         | утврђивање           |
|        | 32. | Сила                                                                                                                    | систематизација      |
|        | 33. | Међународни система мера, основне и изведене физичке величине и мерне јединице                                          | обрада               |
| МЕРЕЊЕ | 34. | Мерила и мерни инструменти. Директно и индиректно мерење (мерење дужине и времена)                                      | обрада               |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|        |     |                                                                                                                  |                         |
|--------|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
|        | 35. | Мерила и мерни инструменти. Директно и индиректно мерење (мерење површине)                                       | обрада                  |
|        | 36. | Мерила и мерни инструменти. Директно и индиректно мерење (мерење дужине, времена и површине)                     | утврђивање              |
|        | 37. | Мерила и мерни инструменти. Директно и индиректно мерење (мерење запремине)                                      | обрада                  |
|        | 38. | Мерила и мерни инструменти. Директно и индиректно мерење (мерење запремине)                                      | увежбавање              |
|        | 39. | Мерила и мерни инструменти. Директно и индиректно мерење (мерила и мерни инструменти)                            | обрада                  |
| МЕРЕЊЕ | 40. | Појам средње вредности и грешке при директним мерењима                                                           | обрада                  |
|        | 41. | Мерила и мерни инструменти. Директно и индиректно мерење. Појам средње вредности и грешке при директним мерењима | утврђивање              |
|        | 42. | Мерење запремине чврстих тела<br>неправилног облика помоћу мензуре                                               | лабораторијска<br>вежба |
|        | 43. | Мерење – рачунски задаци                                                                                         | увежбавање              |
| МЕРЕЊЕ | 44. | Мерење                                                                                                           | утврђивање              |
|        | 45. | Мерење                                                                                                           | систематизација         |
|        | 46. | Мерење                                                                                                           | провера знања           |
|        | 47. | Мерење масе тела вагом                                                                                           | обрада                  |
|        | 48. | Мерење масе тела вагом                                                                                           | утврђивање              |
|        | 49. | Маса и тежина као различити појмови                                                                              | обрада                  |
|        | 50. | Маса и тежина као различити појмови                                                                              | утврђивање              |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                   |     |                                                                |                         |
|-------------------|-----|----------------------------------------------------------------|-------------------------|
| МАСА И<br>ГУСТИНА | 51. | Густина тела. Пливање тела и средња густина                    | обрада                  |
| МАСА И<br>ГУСТИНА | 52. | Одређивање густине чврстих тела                                | обрада                  |
|                   | 53. | Густина тела. Пливање тела и средња густина                    | утврђивање              |
|                   | 54. | Одређивање густине чврстих тела правилног и неправилног облика | лабораторијска<br>вежба |
|                   | 55. | Одређивање густине течности                                    | обрада                  |
|                   | 56. | Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине      | лабораторијска<br>вежба |
|                   | 57. | Маса и густина                                                 | увежбавање              |
|                   | 58. | Маса и густина                                                 | утврђивање              |
|                   | 59. | Маса и густина                                                 | систематизација         |
| ПРИТИСАК          | 60. | Притисак чврстих тела                                          | обрада                  |
|                   | 61. | Притисак чврстих тела                                          | утврђивање              |
|                   | 62. | Притисак у мирној течности                                     | обрада                  |
|                   | 63. | Притисак у мирној течности                                     | утврђивање              |
|                   | 64. | Спојени судови                                                 | обрада                  |
|                   | 65. | Спојени судови                                                 | утврђивање              |
|                   | 66. | Атмосферски притисак. Торичелијев оглед и барометри            | обрада                  |
|                   | 67. | Атмосферски притисак. Торичелијев оглед и барометри            | утврђивање              |
|                   | 68. | Паскалов закон и његова примена                                | обрада                  |
|                   | 69. | Паскалов закон и његова примена                                | утврђивање              |

|     |                                                              |                      |
|-----|--------------------------------------------------------------|----------------------|
| 70. | Одређивање зависности хидростатичког притиска од дубине воде | лабораторијска вежба |
| 71. | Притисак                                                     | увежбавање           |
| 72. | Притисак                                                     | систематизација      |

### МАТЕМАТИКА

| Тема         | Број часа | Наставна јединица                                                                                      | Тип часа      |
|--------------|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| ЦЕЛИ БРОЈЕВИ | 1.        | Упознавање ученика са програмом наставе и учења 6.разреда, обнављање градива усвојеног у петом разреду | обнављање     |
|              | 2.        | Обнављање градива петог разреда                                                                        | обнављање     |
|              | 3.        | Шта смо научили у петом разреду                                                                        | провера знања |
|              | 4.        | Негативни бројеви. Бројевна права. Скуп целих бројева                                                  | обрада        |
|              | 5.        | Супротни бројеви. Апсолутна вредност. Упоредивање целих бројева                                        | обрада        |
|              | 6.        | Супротни бројеви. Апсолутна вредност. Упоредивање целих бројева                                        | утврђивање    |
|              | 7.        | Сабирање целих бројева                                                                                 | обрада        |
|              | 8.        | Сабирање целих бројева                                                                                 | утврђивање    |
|              | 9.        | Одузимање целих бројева                                                                                | обрада        |
|              | 10.       | Одузимање целих бројева                                                                                | утврђивање    |
|              | 11.       | Особине сабирања целих бројева                                                                         | обрада        |
|              | 12.       | Бројевни изрази са сабирањем и одузимањем целих бројева                                                | обрада        |
|              | 13.       | Бројевни изрази са сабирањем и одузимањем целих бројева – примена                                      | утврђивање    |
|              | 14.       | Множење целих бројева                                                                                  | обрада        |
|              | 15.       | Множење целих бројева                                                                                  | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|         |     |                                          |                    |
|---------|-----|------------------------------------------|--------------------|
|         | 16. | Дељење целих бројева                     | обрада             |
|         | 17. | Дељење целих бројева                     | утврђивање         |
|         | 18. | Бројевни изрази са целим бројевима       | обрада             |
|         | 19. | Бројевни изрази са целим бројевима       | утврђивање         |
|         | 20. | Изрази са променљивом                    | утврђивање         |
|         | 21. | Бројевни изрази – примена                | утврђивање         |
|         | 22. | Цели бројеви                             | систематизација    |
|         | 23. | Цели бројеви – контролна вежба           | провера знања      |
| ТРОУГАО | 24. | Појам троугла. Елементи троугла          | обнављање и обрада |
|         | 25. | Углови троугла. Збир углова троугла      | обрада             |
|         | 26. | Углови троугла. Збир углова троугла      | утврђивање         |
|         | 27. | Однос између страница и углова троугла   | обрада             |
|         | 28. | Однос између страница и углова троугла   | утврђивање         |
|         | 29. | Неједнакост троугла                      | обрада             |
|         | 30. | Врсте троуглова                          | обрада             |
|         | 31. | Једнакокраки и једнакостранични троугао  | обрада             |
|         | 32. | Правоугли троугао                        | обрада             |
|         | 33. | Троугао, врсте троуглова, углови троугла | утврђивање         |
|         | 34. | Троугао, врсте троуглова, углови троугла | утврђивање         |
|         | 35. | Први писмени задатак                     | провера знања      |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                               |                 |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 36. | Исправак првог писменог задатка                                                               | утврђивање      |
| 37. | Конструкције неких углова ( $60^\circ$ , $120^\circ$ , $30^\circ$ , $90^\circ$ , $45^\circ$ ) | обрада          |
| 38. | Конструкције неких углова                                                                     | утврђивање      |
| 39. | Основне конструкције троугла                                                                  | обрада          |
| 40. | Основне конструкције троугла                                                                  | утврђивање      |
| 41. | Основне конструкције троугла                                                                  | утврђивање      |
| 42. | Појам подударности троуглова                                                                  | обрада          |
| 43. | Ставови подударности СУС и ССС                                                                | обрада          |
| 44. | Ставови подударности СУС и ССС                                                                | утврђивање      |
| 45. | Ставови подударности ССУ и УСУ                                                                | обрада          |
| 46. | Ставови подударности ССУ и УСУ                                                                | утврђивање      |
| 47. | Ставови подударности                                                                          | утврђивање      |
| 48. | Симетрије и подударност                                                                       | утврђивање      |
| 49. | Конструкција описане и уписане кружнице троугла                                               | обрада          |
| 50. | Конструкција описане и уписане кружнице троугла                                               | утврђивање      |
| 51. | Конструкција троугла и његове описане и уписане кружнице                                      | утврђивање      |
| 52. | Конструкција троугла и његове описане и уписане кружнице                                      | утврђивање      |
| 53. | Троугао                                                                                       | систематизација |
| 54. | Троугао – контролна вежба                                                                     | провера знања   |
| 55. | О разломцима укратко                                                                          | обнављање       |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                               |     |                                                                                |                 |
|-------------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| РАЦИОНАЛНИ<br>БРОЈЕВИ – I део | 56. | Скуп рационалних бројева, бројевна права, апсолутна вредност рационалног броја | обрада          |
|                               | 57. | Сабирање и одузимање рационалних бројева у облику разломка                     | обрада          |
|                               | 58. | Сабирање и одузимање рационалних бројева датих у децималном облику             | утврђивање      |
|                               | 59. | Сабирање и одузимање рационалних бројева у оба записа                          | утврђивање      |
|                               | 60. | Бројевни изрази са сабирањем и одузимањем рационалних бројева                  | обрада          |
|                               | 61. | Бројевни изрази са сабирањем и одузимањем рационалних бројева                  | утврђивање      |
|                               | 62. | Бројевни изрази са сабирањем и одузимањем рационалних бројева – примена        | обрада          |
|                               | 63. | Рационални бројеви                                                             | систематизација |
|                               | 64. | Рационални бројеви – контролна вежба                                           | провера знања   |
|                               | 65. | Множење рационалних бројева у облику разломка                                  | обрада          |
|                               | 66. | Множење рационалних бројева записаних у децималном облику                      | утврђивање      |
|                               | 67. | Множење рационалних бројева                                                    | утврђивање      |
|                               | 68. | Множење рационалних бројева                                                    | утврђивање      |
|                               | 69. | Својства рачунских операција у скупу рационалних бројева                       | обрада          |
|                               | 70. | Дељење рационалних бројева                                                     | обрада          |
|                               | 71. | Дељење рационалних бројева                                                     | утврђивање      |
|                               | 72. | Бројевни изрази са рационалним бројевима.                                      | обрада          |
|                               | 73. | Двојни разломци                                                                | обрада          |
|                               | 74. | Бројевни изрази. Двојни разломци                                               | утврђивање      |
|                               | 75. | Бројевни изрази – примена                                                      | утврђивање      |

|             |     |                                                                       |                 |
|-------------|-----|-----------------------------------------------------------------------|-----------------|
|             | 76. | Бројевни изрази – примена                                             | утврђивање      |
|             | 77. | Други писмени задатак                                                 | провера знања   |
|             | 78. | Исправак другог писменог задатка                                      | утврђивање      |
|             | 79. | Рационални бројеви, троугао                                           | утврђивање      |
|             | 80. | Систематизација градива                                               | систематизација |
| ЧЕТВОРОУГАО | 81. | Четвороугао                                                           | обрада          |
|             | 82. | Углови четвороугла                                                    | обрада          |
|             | 83. | Врсте четвороугла                                                     | обрада          |
|             | 84. | Паралелограм, својства паралелограма                                  | обрада          |
|             | 85. | Углови паралелограма                                                  | утврђивање      |
|             | 86. | Правоугаоник, квадрат и ромб, својства                                | обрада          |
|             | 87. | Конструкција паралелограма                                            | обрада          |
|             | 88. | Конструкција паралелограма (квадрат, правоугаоник)                    | утврђивање      |
|             | 89. | Конструкција паралелограма (ромб)                                     | утврђивање      |
|             | 90. | Операције са векторима – сабирање и одузимање, множење вектора бројем | обрада          |
|             | 91. | Операције са векторима                                                | утврђивање      |
|             | 92. | Трапез, својства трапеза                                              | обрада          |
|             | 93. | Врсте трапеза, једнакокраки трапез                                    | обрада          |
|             | 94. | Средња линија троугла и трапеза                                       | обрада          |
|             | 95. | Трапез                                                                | утврђивање      |
|             | 96. | Конструкција трапеза                                                  | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                |      |                                                                             |                 |
|--------------------------------|------|-----------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                                | 97.  | Конструкција трапеза                                                        | утврђивање      |
|                                | 98.  | Делтоид, својства делтоида                                                  | обрада          |
|                                | 99.  | Четвороугао                                                                 | систематизација |
|                                | 100. | Четвороугао – контролна вежба                                               | провера знања   |
| РАЦИОНАЛНИ<br>БРОЈЕВИ – II део | 101. | Рачунске операције у скупу рационалних бројева (фонетски разломак)          | утврђивање      |
|                                | 102. | Једначине у вези са сабирањем и одузимањем рационалних бројева              | обрада          |
|                                | 103. | Једначине у вези са сабирањем и одузимањем рационалних бројева              | утврђивање      |
|                                | 104. | Једначине у вези са множењем и дељењем рационалних бројева                  | обрада          |
|                                | 105. | Једначине у скупу рационалних бројева – примена                             | утврђивање      |
|                                | 106. | Неједначине у вези са сабирањем и одузимањем рационалних бројева            | обрада          |
|                                | 107. | Неједначине у вези са сабирањем и одузимањем рационалних бројева            | утврђивање      |
|                                | 108. | Неједначине у вези са множењем и дељењем рационалних бројева                | обрада          |
|                                | 109. | Неједначине у скупу рационалних бројева – примена                           | утврђивање      |
|                                | 110. | Једначине и неједначине у скупу рационалних бројева                         | систематизација |
|                                | 111. | Трећи писмени задатак                                                       | провера знања   |
|                                | 112. | Исправак трећег писменог задатка                                            | утврђивање      |
|                                | 113. | Правоугли координатни систем у равни (интердисциплинарни час)               | обрада          |
|                                | 114. | Правоугли координатни систем у равни                                        | утврђивање      |
|                                | 115. | Дужи у координатном систему                                                 | обрада          |
|                                | 116. | Симетричне тачке у координатном систему, дужина дужи у координатном систему | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                      |      |                                                                                   |               |
|--------------------------------------|------|-----------------------------------------------------------------------------------|---------------|
|                                      | 117. | Приказ података у координатном систему                                            | обрада        |
|                                      | 118. | Приказ података у координатном систему                                            | утврђивање    |
|                                      | 119. | Анкета 1 (узорак, упитник, анализа података)                                      | обрада        |
|                                      | 120. | Приказ зависности међу величинама                                                 | обрада        |
|                                      | 121. | Директно пропорционалне величине и њихово графичко представљање                   | обрада        |
|                                      | 122. | Обрнуто пропорционалне величине                                                   | обрада        |
|                                      | 123. | Размера, пропорција, особине пропорције                                           | обрада        |
|                                      | 124. | Примена пропорције у директној и обрнутој пропорционалности                       | обрада        |
|                                      | 125. | Примена пропорције у директној и обрнутој пропорционалности                       | утврђивање    |
|                                      | 126. | Примена пропорције – проценат                                                     | обрада        |
|                                      | 127. | Примена пропорције – проценат                                                     | утврђивање    |
|                                      | 128. | Зависне величине, графички приказ зависних величина, пропорција                   | утврђивање    |
|                                      | 129. | Анкета 2 (представљање добијених резултата)                                       | утврђивање    |
|                                      | 130. | Зависне величине, графички приказ зависних величина, пропорција – контролна вежба | провера знања |
| ПОВРШИНА<br>ЧЕТВОРОУГЛА<br>И ТРОУГЛА | 131. | Површина равних фигура, јединице мере за дужину и површину, једнакост површина    | обрада        |
|                                      | 132. | Површина квадрата и правоугаоника                                                 | утврђивање    |
|                                      | 133. | Површина паралелограма                                                            | обрада        |
|                                      | 134. | Површина паралелограма                                                            | утврђивање    |
|                                      | 135. | Површина троугла                                                                  | обрада        |
|                                      | 136. | Површина троугла                                                                  | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                  |                 |
|------|--------------------------------------------------|-----------------|
| 137. | Површина трапеза                                 | обрада          |
| 138. | Површина трапеза                                 | утврђивање      |
| 139. | Четврти писмени задатак                          | провера знања   |
| 140. | Исправак четвртог писменог задатка               | утврђивање      |
| 141. | Површина четвороуглова са нормалним дијагоналама | обрада          |
| 142. | Површина четвороуглова са нормалним дијагоналама | утврђивање      |
| 143. | Површина троугла и четвороугла                   | утврђивање      |
| 144. | Површина троугла и четвороугла                   | систематизација |

**БИОЛОГИЈА**

| Тема                                         | Број часа | Наставна јединица                                            | Тип часа   |
|----------------------------------------------|-----------|--------------------------------------------------------------|------------|
| ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА | 1.        | Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије | обрада     |
|                                              | 2.        | Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије | утврђивање |
|                                              | 3.        | Грађа ћелије                                                 | обрада     |
|                                              | 4.        | Грађа ћелије                                                 | утврђивање |
|                                              | 5.        | Разлике међу ћелијама                                        | обрада     |
|                                              | 6.        | Разлике међу ћелијама                                        | утврђивање |
|                                              | 7.        | Једноћелијски организми – бактерија, амеба, квасац           | обрада     |
|                                              | 8.        | Једноћелијски организми – бактерија, амеба, квасац           | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                       |                 |
|-----|-------------------------------------------------------|-----------------|
| 9.  | Удруживање ћелија у колоније и вишећелијски организми | обрада          |
| 10. | Удруживање ћелија у колоније и вишећелијски организми | утврђивање      |
| 11. | Једноћелијски, колонијални и вишећелијски организми   | систематизација |
| 12. | Грађа биљке – вегетативни органи                      | обрада          |
| 13. | Грађа биљке                                           | утврђивање      |
| 14. | Грађа организама                                      | систематизација |
| 15. | Исхрана и варење                                      | обрада          |
| 16. | Исхрана и варење – упоредни преглед                   | обрада          |
| 17. | Исхрана и варење                                      | утврђивање      |
| 18. | Дисање                                                | обрада          |
| 19. | Дисање                                                | утврђивање      |
| 20. | Транспорт супстанци код човека и животиња             | обрада          |
| 21. | Транспорт супстанци код човека и животиња             | утврђивање      |
| 22. | Транспорт супстанци кроз биљку                        | обрада          |
| 23. | Транспорт супстанци кроз биљку                        | утврђивање      |
| 24. | Исхрана, дисање, транспорт                            | систематизација |
| 25. | Реакције на дражи и чула                              | обрада          |
| 26. | Реакције на дражи и чула                              | утврђивање      |
| 27. | Кретање – мишићи                                      | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |     |                                              |                 |
|--------------------|-----|----------------------------------------------|-----------------|
|                    | 28. | Кретање – мишићи                             | утврђивање      |
|                    | 29. | Кретање – скелет                             | обрада          |
|                    | 30. | Кретање – скелет                             | утврђивање      |
|                    | 31. | Кретање                                      | систематизација |
|                    | 32. | Излучивање                                   | обрада          |
|                    | 33. | Излучивање                                   | утврђивање      |
|                    | 34. | Размножавање човека                          | обрада          |
|                    | 35. | Размножавање човека                          | утврђивање      |
|                    | 36. | Размножавање биљака                          | обрада          |
|                    | 37. | Размножавање биљака                          | утврђивање      |
|                    | 38. | Излучивање и размножавање                    | утврђивање      |
|                    | 39. | Основне животне функције на нивоу организма  | систематизација |
| ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ | 40. | Јединство грађе и функције као основа живота | систематизација |
|                    | 41. | Животна средина и њени делови                | обрада          |
|                    | 42. | Биоценоза                                    | обрада          |
|                    | 43. | Животне форме и просторна организација       | утврђивање      |
|                    | 44. | Популација и ланци исхране                   | обрада          |
|                    | 45. | Популација и ланци исхране                   | утврђивање      |
|                    | 46. | Еколошки фактори                             | обрада          |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                               |     |                                                                         |                 |
|-------------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                               | 47. | Антропогени фактор и облици загађења животне средине                    | обрада          |
|                               | 48. | Основни чиниоци угрожавања живих бића                                   | утврђивање      |
|                               | 49. | Живот у екосистему                                                      | утврђивање      |
| НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА       | 50. | Наследни материјал                                                      | обрада          |
|                               | 51. | Наследни материјал                                                      | утврђивање      |
|                               | 52. | Наследне особине                                                        | обрада          |
|                               | 53. | Наследне особине                                                        | утврђивање      |
|                               | 54. | Природна и вештачка селекција                                           | обрада          |
|                               | 55. | Природна и вештачка селекција                                           | утврђивање      |
|                               | 56. | Наслеђивање и еволуција                                                 | систематизација |
| ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА | 57. | Постанак и развој живота на Земљи                                       | обрада          |
|                               | 58. | Дрво живота                                                             | обрада          |
|                               | 59. | Порекло и разноврсност живог света (утврђивање)                         | утврђивање      |
| ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ               | 60. | Путеви преношења заразних болести, повреде и прва помоћ                 | обрада          |
|                               | 61. | Истакнути научници који су се бавили истраживањем здравља човека        | обрада          |
|                               | 62. | Болести које изазивају бактерије, начини заражавања и улога антибиотика | обрада          |
|                               | 63. | Болести које изазивају бактерије                                        | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                                             |     |                                                                                  |                 |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                                                                             | 64. | Болести које изазивају и преносе животиње и начини заражавања                    | обрада          |
|                                                                             | 65. | Болести које изазивају и преносе животиње                                        | утврђивање      |
|                                                                             | 66. | Повреде тела и прва помоћ                                                        | обрада          |
|                                                                             | 67. | Понашање у складу са климатским параметрима                                      | обрада          |
|                                                                             | 68. | Путеви преношења заразних болести, повреде тела и прва помоћ                     | утврђивање      |
|                                                                             | 69. | Болест зависности – алкохолизам                                                  | обрада          |
|                                                                             | 70. | Последице које алкохолизам оставља на организам, породицу и друштво              | утврђивање      |
| ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА И ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ           | 71. | Јединство грађе и функције као основа живота и Живот у екосистему                | систематизација |
| ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ, НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА И ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА | 72. | Живот у екосистему, Наслеђивање и еволуција и Порекло и разноврсност живог света | систематизација |

**ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА**

| Тема                    | Број часа | Наставна јединица                                                                                  | Тип часа          |
|-------------------------|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| ЖИВ. И РАД.<br>ОКРУЖЕЊЕ | 1–2.      | Значај и развој грађевинарства.<br>Просторно и урбанистичко планирање                              | увод/обрада       |
|                         | 3–4.      | Култура становања у урбаним и руралним срединама. Распоред просторија и уређење стамбеног простора | обрада/вежба      |
|                         | 5–6.      | Кућне инсталације                                                                                  | обрада/утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                |        |                                                                                                     |                   |
|--------------------------------|--------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| САОБРАЋАЈ                      | 7–8.   | Саобраћајни системи.<br>Грађевински објекти у саобраћају                                            | обрада/утврђивање |
|                                | 9–10.  | Коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима                                        | обрада/вежба      |
|                                | 11–12. | Управљање саобраћајном сигнализацијом                                                               | обрада/вежба      |
|                                | 13–14. | Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају                               | обрада/вежба      |
| ТЕХН. И<br>ДИГИТ.<br>ПИСМЕНОСТ | 15–16. | Фазе у изградњи грађевинског објекта, ситуациони план                                               | обрада/вежба      |
|                                | 17–18. | Скица, технички цртеж (ортогонална пројекција и перспектива)                                        | обрада/вежба      |
|                                | 19–20. | Котирање и симболи                                                                                  | обрада/утврђивање |
|                                | 21–22. | Цртање пресека у грађевинарству                                                                     | обрада/вежба      |
|                                | 23–24. | Графичко представљање грађевинских објеката                                                         | вежба             |
|                                | 25–26. | Техничко цртање помоћу рачунара                                                                     | обрада            |
|                                | 27–28. | Техничко цртање помоћу рачунара                                                                     | вежба             |
|                                | 29–30. | Техничко цртање помоћу рачунара                                                                     | вежба             |
|                                | 31–32. | Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација                                    | вежба/утврђивање  |
| РЕСУРСИ И<br>ПРОИЗВОДЊА        | 33–34. | Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала                                              | обрада            |
|                                | 35–36. | Системи градње у грађевинарству. Врсте грађевинских објеката                                        | обрада            |
|                                | 37–38. | Техничка средства у грађевинарству                                                                  | обрада            |
|                                | 39–40. | Организација рада у грађевинарству. Рециклажа материјала у грађевинарству и заштита животне средине | обрада/вежба      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |        |                                                                                                                                                                            |                  |
|-------------------------|--------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
|                         | 41–42. | Организација рада у пољопривреди. Рециклажа материјала у пољопривреди и заштита животне средине                                                                            | обрада           |
|                         | 43–44. | Техничка средства у пољопривреди                                                                                                                                           | обрада           |
|                         | 45–46. | Обновљиви извори енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије                                                                                      | обрада           |
|                         | 47–48. | Занимања у области грађевинарства и пољопривредне производње. Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије | обрада/вежба     |
|                         | 49–50. | Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије                                                               | вежба            |
|                         | 51–52. | Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије                                                               | вежба/утврђивање |
| КОНСТРУК.<br>МОДЕЛОВАЊЕ | 53–54. | Израда техничке документације                                                                                                                                              | вежба            |
|                         | 55–56. | Израда техничке документације                                                                                                                                              | вежба            |
|                         | 57–58. | Израда техничке документације                                                                                                                                              | вежба            |
|                         | 59–60. | Израда макете/ модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије                                                                     | вежба            |
|                         | 61–62. | Израда макете/ модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије                                                                     | вежба            |
|                         | 63–64. | Израда макете/ модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије                                                                     | вежба            |
|                         | 65–66. | Представљање идеје, поступка израде и решења производа                                                                                                                     | вежба            |

|        |                                                                              |                  |
|--------|------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| 67–68. | Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова | вежба            |
| 69–70. | Представљање производа и креирање дигиталне презентације                     | вежба            |
| 71–72. | Представљање производа и креирање дигиталне презентације                     | вежба/утврђивање |

### ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

| Број часа | Наставна област                        | Наставна јединица                                                                                                                                                                                                                  | Тип часа       |
|-----------|----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| 1.        | ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНА ТЕХНОЛОГИЈА | Дигитални уређаји и кориснички програми<br>– Делови (компоненте) дигиталних уређаја<br>– Правилно коришћење дигиталних уређаја                                                                                                     | обнављање      |
| 2.        |                                        | Рад са датотекама на различитим уређајима<br>– Креирање, чување и проналажење датотека<br>– Копирање и пренос података са екстерних уређаја и меморија на дигитални уређај<br>– Организација датотека и фасцикли у облаку података | обрада/вежбање |
| 3.        |                                        | Рад са текстом – унос и едитовање текста<br>– Унос текста. Дигитални правопис.<br>– Уређивање и обликовање текстуалног документа<br>– Чување текстуалног документа                                                                 | обнављање      |
| 4.        |                                        | Обликовање текста и слика<br>– Форматирање карактера<br>– Форматирање пасуса<br>– Уметање слике и додавање текста на слику                                                                                                         | обрада/вежбање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                        |                                                                                                                                                                                                                    |                |
|-----|----------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
|     |                                        | – Испртавање основних геометријских објеката                                                                                                                                                                       |                |
| 5.  |                                        | Рад са табелама у програму за обраду текста<br>– Уметање табеле у текстуални документ<br>– Форматирање табеле                                                                                                      | обрада/вежбање |
| 6.  |                                        | Рад са табелама, обликовање текста и слика                                                                                                                                                                         | вежбање        |
| 7.  | ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНА ТЕХНОЛОГИЈА | Рад са звучним и видео записом<br>– Основна обрада звучног записа<br>– Претварање (конверзија) типа звучне датотеке<br>– Основна обрада видео записа                                                               | обрада/вежбање |
| 8.  |                                        | Рад са звучним и видео записом                                                                                                                                                                                     | вежбање        |
| 9.  |                                        | Мултимедијалне презентације<br>– Појам мултимедијалне презентације<br>– Одлике квалитетне мултимедијалне презентације<br>– Креирање мултимедијалне презентације<br>– Форматирање презентације помоћу мастер слајда | обрада/вежбање |
| 10. |                                        | Тест 1                                                                                                                                                                                                             | провера знања  |
| 11. | ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ                    | Појам рачунарске мреже<br>– Рачунарске мреже<br>– Интернет протоколи<br>– Интернет домени<br>– Интернет адресе<br>– Врсте интернет сервиса                                                                         | обрада         |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                       |                                                                                                                                                                       |                      |
|-----|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| 12. |                       | Интернет сервиси<br>– Креирање онлајн упитника                                                                                                                        | обрада/вежбање       |
| 13. |                       | Креирање онлајн упитника                                                                                                                                              | вежбање              |
| 14. |                       | Претраживање интернета и ауторска права<br>– Сајтови претраживачи<br>– Процена квалитета и поузданости извора на интернету<br>– Поштовање и заштита ауторских права   | обнављање            |
| 15. |                       | Дигитално насиље<br>– Видови дигиталног насиља<br>– Превенција дигиталног насиља                                                                                      | обнављање            |
| 16. |                       | Тест 2                                                                                                                                                                | провера знања        |
| 17. | ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКАТ | ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКАТ<br>– Бирање теме пројекта<br>– Подела на тимове<br>– Пројектне активности<br>– Представљање резултата пројекта<br>– Процена успешности пројекта | пројектне активности |
| 18. | РАЧУНАРСТВО           | Текстуални програмски језик Пајтон<br>– Рачунарски програм<br>– Текстуални програмски језик Пајтон                                                                    | обрада               |
| 19. |                       | Корњача графика                                                                                                                                                       | вежбање              |
| 20. |                       | Аритметички оператори и променљиве                                                                                                                                    | обрада/вежбање       |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |             |                                                                                                                                                                                                         |                |
|-----|-------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
|     |             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Аритметички оператори</li> <li>– Рачунање у Пајтону</li> <li>– Променљиве</li> </ul>                                                                           |                |
| 21. |             | Дељење у Пајтону <ul style="list-style-type: none"> <li>– Типови бројевних података</li> <li>– Реално и целобројно дељење</li> </ul>                                                                    | обрада/вежбање |
| 22. |             | Аритметички оператори и променљиве, дељење у Пајтону                                                                                                                                                    | вежбање        |
| 23. |             | Гранање <ul style="list-style-type: none"> <li>– Гранање у програмима</li> <li>– Наредба <i>if</i></li> <li>– Оператори поређења</li> <li>– Логички тип податка</li> <li>– Логички оператори</li> </ul> | обрада/вежбање |
| 24. |             | Гранање                                                                                                                                                                                                 | вежбање        |
| 25. |             | Контрола тока програма <ul style="list-style-type: none"> <li>– Одлучивање у програмима</li> <li>– Наредба <i>if...else</i></li> <li>– Понављање у програмима</li> <li>– Петља <i>for</i></li> </ul>    | обрада/вежбање |
| 26. |             | Одлучивање у програмима, понављање                                                                                                                                                                      | вежбање        |
| 27. | РАЧУНАРСТВО | Условна понављања <ul style="list-style-type: none"> <li>– Условна понављања</li> </ul>                                                                                                                 | обрада/вежбање |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                          |                                                                                                                                      |                         |
|-----|--------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
|     |                          | – Петља <i>while</i>                                                                                                                 |                         |
| 28. |                          | Условна понављања                                                                                                                    | вежбање                 |
| 29. |                          | Функције<br>– Функције у Пајтону<br>– Уграђене функције                                                                              | обрада/вежбање          |
| 30. |                          | Функције                                                                                                                             | вежбање                 |
| 31. |                          | Стрингови (ниске)<br>– Стрингови                                                                                                     | обрада/вежбање          |
| 32. |                          | Колекције података – листе<br>– Колекције података<br>– Листе                                                                        | обрада/вежбање          |
| 33. |                          | Колекције података (скупови)<br>– Сетови (скупови)<br>– Операције са сетовима                                                        | обрада/вежбање          |
| 34. |                          | Операције са стринговима, колекције података                                                                                         | вежбање                 |
| 35. |                          | Тест 3                                                                                                                               | провера знања           |
| 36. | ИСТРАЖИВАЧКИ<br>ПРОЈЕКАТ | Истраживачки пројекат<br>– Бирање теме пројекта<br>– Подела на тимове<br>– Пројектне активности<br>– Представљање резултата пројекта | пројектне<br>активности |

|  |  |                               |  |
|--|--|-------------------------------|--|
|  |  | – Процена успешности пројекта |  |
|--|--|-------------------------------|--|

**СЕДМИ РАЗРЕД**

**СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

| Број часа | Наставна јединица                                                            | Тип часа                |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 1.        | Језичка култура: Учићемо у седмом разреду (уводни час)                       | обрада                  |
| 2.        | Језик: Граматика (шести разред)                                              | понављање               |
| 3.        | Књижевност (шести разред)                                                    | понављање               |
| 4.        | Правопис (шести разред)                                                      | понављање               |
| 5.        | Граматика: Иницијални тест                                                   | утврђивање              |
| 6.        | Књижевност: <i>Папирни бродови</i> , Рабиндранат Тагоре                      | обрада                  |
| 7.        | Језичка култура: Говорна вежба                                               | вежбање                 |
| 8.        | Граматика: Непроменљиве врсте речи (прилози, предлози)                       | обрада                  |
| 9.        | Граматика: Непроменљиве врсте речи (везници, узвици, речце)                  | обрада                  |
| 10.       | Граматика: Непроменљиве врсте речи                                           | вежбање                 |
| 11.       | Књижевност: Ефраим Кишон: <i>Код куће је најгоре</i> (једна прича по избору) | обрада                  |
| 12.       | Граматика: Глаголски облици обрађени у претходним разредима                  | понављање               |
| 13.       | Граматика: Императив                                                         | обрада                  |
| 14.       | Домаћа лектира – <i>Свемирски змај</i> , Душан Ковачевић                     | обрада                  |
| 15.       | Домаћа лектира – <i>Свемирски змај</i> , Душан Ковачевић                     | вежбање /<br>утврђивање |
| 16.       | Граматика: Потенцијал                                                        | обрада                  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                           |                    |
|-----|---------------------------------------------------------------------------|--------------------|
| 17. | Граматика: Футур II                                                       | обрада             |
| 18. | Граматика: Глаголски начини                                               | вежбање            |
| 19. | Домаћа лектира – Мирослав Антић: <i>Плави чуперак</i> (збирка)            | обрада             |
| 20. | Домаћа лектира – Мирослав Антић: <i>Шашава књига</i> (збирка)             | обрада             |
| 21. | Граматика: Глаголски прилог садашњи                                       | обрада             |
| 22. | Граматика: Глаголски прилог садашњи                                       | вежбање            |
| 23. | Рецитоване – Мирослав Антић: <i>Плави чуперак</i> и <i>Шашава књига</i>   | утврђивање         |
| 24. | Граматика: Глаголски прилог прошли                                        | обрада             |
| 25. | Граматика: Глаголски прилог прошли                                        | вежбање            |
| 26. | Иво Андрић: <i>Јелена, жена које нема</i>                                 | обрада             |
| 27. | Језичка култура: Писмена вежба (припрема за први школски писмени задатак) | вежбање            |
| 28. | Језичка култура: Први школски писмени задатак                             | утврђивање         |
| 29. | Језичка култура: Исправка првог школског писменог задатка (колективна)    | утврђивање/вежбање |
| 30. | Језичка култура: Исправка првог школског писменог задатка (индивидуална)  | утврђивање/вежбање |
| 31. | Граматика: Глаголски придев трпни                                         | обрада             |
| 32. | Граматика: Глаголски придев трпни                                         | вежбање            |
| 33. | Нелични глаголски облици                                                  | вежбање            |
| 34. | Десанка Максимовић: <i>Крвава бајка</i>                                   | обрада             |
| 35. | Рецитоване: <i>Крвава бајка</i>                                           | утврђивање         |
| 36. | Правописна решења у вези са глаголским облицима                           | вежбање            |
| 37. | Данило Киш: <i>Прича о печуркама</i>                                      | обрада             |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                                                                                                       |            |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 38. | Глаголски облици – прости и сложени                                                                                                                                   | вежбање    |
| 39. | Дневник Ане Франк                                                                                                                                                     | обрада     |
| 40. | Дневник Ане Франк (или Језичка култура: Деца у рату)                                                                                                                  | утврђивање |
| 41. | Глаголски облици – подела по значењу                                                                                                                                  | вежбање    |
| 42. | Глаголски облици – тест                                                                                                                                               | утврђивање |
| 43. | Књижевност: Алфонс Доде: <i>Последњи час</i>                                                                                                                          | обрада     |
| 44. | Књижевност: Алфонс Доде: <i>Последњи час</i><br>(Уместо наставка анализе приповетке <i>Последњи час</i> може се урадити приповетка <i>Лош дан</i> Владимира Набокова) | обрада     |
| 45. | Граматика: Реченични чланови (субјекат и предикат; прави и неправи објекат, прилошке одредбе, апозиција)                                                              | понављање  |
| 46. | Граматика: Логички субјекат                                                                                                                                           | обрада     |
| 47. | Књижевност: Вислава Шимборска: <i>Облаци</i>                                                                                                                          | обрада     |
| 48. | Језичка култура: Фразеологизми                                                                                                                                        | обрада     |
| 49. | Граматика: Сложен глаголски предикат                                                                                                                                  | обрада     |
| 50. | Граматика: Субјекат и предикат                                                                                                                                        | утврђивање |
| 51. | Домаћа лектира – Књижевност: Антоан де Сент Егзипери: <i>Мали Принц</i>                                                                                               | обрада     |
| 52. | Домаћа лектира – Књижевност: Антоан де Сент Егзипери: <i>Мали Принц</i>                                                                                               | обрада     |
| 53. | Граматика: Појам синтагме (главни члан и зависни чланови)                                                                                                             | обрада     |
| 54. | Граматика: Именичка и придевска синтагма                                                                                                                              | обрада     |
| 55. | Књижевност: Момо Капор: <i>Мали Принц</i> и Душан Поп Ђурђев: <i>Лет лионског Икара</i>                                                                               | вежбање    |
| 56. | Језичка култура: Функционални стилови: књижевноуметнички и публицистички                                                                                              | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                                                                                                                             |                    |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
| 57. | Граматика: Глаголска и прилошка синтагма                                                                                                                                                    | обрада             |
| 58. | Граматика: Атрибут у оквиру синтагме                                                                                                                                                        | обрада             |
| 59. | Стеван Раичковић: <i>После кише</i>                                                                                                                                                         | обрада             |
| 60. | Језичка култура: Писмена вежба (припрема за први школски писмени задатак)                                                                                                                   | вежбање            |
| 61. | Језичка култура: Други школски писмени задатак<br>Препорука: Репортажа<br>(уколико се наставник определи за неку другу тему, онда репортажи треба да посвети пажњу на неком другом часу).   | утврђивање         |
| 62. | Језичка култура: Исправка другог школског писменог задатка (колективна)                                                                                                                     | утврђивање/вежбање |
| 63. | Језичка култура: Исправка другог школског писменог задатка (индивидуална)                                                                                                                   | утврђивање/вежбање |
| 64. | Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни.                                                                                                                 | обрада             |
| 65. | Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни.                                                                                                                 | вежбање            |
| 66. | Народна бајка (једна по избору): <i>Међедовић / Чудотворни прстен / Златоруни ован</i>                                                                                                      | обрада             |
| 67. | Пословице, изреке; питалице; загонетке.<br>(О пословицама и изрекама говорити и приликом обраде књижевних дела. Уз питалице и загонетке може се обрадити и Загонетна прича Уроша Петровића) | понављање          |
| 68. | Књижевност: Петар Кочић: <i>Кроз међаву</i>                                                                                                                                                 | обрада             |
| 69. | Књижевност: Петар Кочић: <i>Кроз међаву</i>                                                                                                                                                 | вежбање/утврђивање |
| 70. | Конгруенција – основни појмови                                                                                                                                                              | обрада             |
| 71. | Конгруенција – основни појмови                                                                                                                                                              | вежбање            |
| 72. | Домаћа лектира – <i>Свети Сава у књижевности</i> : одломак из <i>Житија Светог Симеона</i> (о опроштају оца од сина)                                                                        | обрада             |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                                                                                                                                 |                           |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| 73. | Домаћа лектира – избор из народних прича и предања о Светом Сави (на пример <i>Свети Сава и ђаво</i> , легенде о Светом Сави)<br><br>Легендарна прича. Предања о постанку бића, места и ствари. | обрада                    |
| 74. | Граматика: Реченични чланови и синтагме                                                                                                                                                         | вежбање                   |
| 75. | Граматика: Реченични чланови и синтагме                                                                                                                                                         | утврђивање                |
| 76. | Домаћа лектира – избор из ауторске поезије о Св. Сави (на пример Матија Бећковић: <i>Прича о Светом Сави</i> )                                                                                  | обрада                    |
| 77. | Језичка култура (рецитовање): избор из ауторске поезије о Св. Сави                                                                                                                              | утврђивање                |
| 78. | Граматика: Дугоузлазни и дугосилазни акценат                                                                                                                                                    | обрада                    |
| 79. | Михајло Пупин: <i>Са паињака до научењака</i> (одломак)                                                                                                                                         | обрада                    |
| 80. | Граматика: Систематизација градива из првог полугодишта                                                                                                                                         | понављање /<br>утврђивање |
| 81. | Језичка култура: Понављање градива из првог полугодишта                                                                                                                                         | понављање                 |
| 82. | Језичка култура: Понављање о епским тематским круговима, посебно о косовском тематском кругу                                                                                                    | понављање                 |
| 83. | Милан Ракић: <i>Божур</i>                                                                                                                                                                       | обрада                    |
| 84. | Граматика: Појам комуникативне и предикатске реченице                                                                                                                                           | понављање                 |
| 85. | Граматика: Појам комуникативне и предикатске реченице (обележавање комуникативне и предикатске реченице у тексту)                                                                               | вежбање                   |
| 86. | Домаћа лектира – Епске народне песме покосовског тематског круга ( <i>Смрт војводе Пријезде, Диоба Јакишића</i> и песма по избору)                                                              | обрада                    |
| 87. | Домаћа лектира – Епске народне песме покосовског тематског круга ( <i>Смрт војводе Пријезде, Диоба Јакишића</i> и песма по избору)                                                              | обрада                    |
| 88. | Језичка култура: Епске народне песме покосовског тематског круга                                                                                                                                | утврђивање                |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                                                                                     |                    |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
| 89.  | Светлана Велмар Јанковић: <i>Српски Београд деспота Стефана (Капија Балкана)</i> или Гордана Малетић: <i>Катарке Београда</i> (прича Зебња и друге) | обрада             |
| 90.  | Језичка култура: Нелинеарни текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума и друго.                                                                 | обрада             |
| 91.  | Владислав Петковић Дис: <i>Међу својима</i>                                                                                                         | обрада             |
| 92.  | Језичка култура: Писмена вежба (припрема за трећи школски писмени задатак)                                                                          | вежбање            |
| 93.  | Језичка култура: Трећи школски писмени задатак                                                                                                      | утврђивање         |
| 94.  | Језичка култура: Исправка трећег школског писменог задатка (колективна)                                                                             | утврђивање/вежбање |
| 95.  | Језичка култура: Исправка трећег школског писменог задатка (индивидуална)                                                                           | утврђивање/вежбање |
| 96.  | Милутин Бојић: <i>Плава гробница</i>                                                                                                                | обрада             |
| 97.  | Милош Црњански: <i>Наша небеса</i> („Крф, плава гробница” – одломак)                                                                                | обрада             |
| 98.  | Граматика: Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни)                              | обрада             |
| 99.  | Граматика: Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни)                              | вежбање            |
| 100. | Домаћа лектира – Епске народне песме о хајдуцима ( <i>Мали Радојица, Стари Вујадин, Старина Новак и кнез Богосав</i> )                              | обрада             |
| 101. | Домаћа лектира – Епске народне песме о хајдуцима ( <i>Мали Радојица, Стари Вујадин, Старина Новак и кнез Богосав</i> )                              | обрада             |
| 102. | Граматика: Изричне реченице (у ужем смислу)                                                                                                         | обрада             |
| 103. | Јанко Веселиновић: <i>Хајдук Станко</i>                                                                                                             | обрада             |
| 104. | Граматика: Изричне реченице (зависноупитне реченице)                                                                                                | обрада             |
| 105. | Домаћа лектира – Епске народне песме о ускоцима ( <i>Иво Сенковић и ага од Рибника, Ропство Јанковић Стојана</i> )                                  | обрада             |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                                                    |            |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 106. | Домаћа лектира – Епске народне песме о ускоцима ( <i>Иво Сенковић и ага од Рибника, Ропство Јанковић Стојана</i> ) | обрада     |
| 107. | Језичка култура: народне песме о хајдуцима и ускоцима                                                              | утврђивање |
| 108. | Граматика: Односне реченице                                                                                        | обрада     |
| 109. | Граматика: Односне реченице                                                                                        | вежбање    |
| 110. | Стефан Митров Љубиша: <i>Кањош Мацедоновић</i> (одломак)                                                           | обрада     |
| 111. | Вида Огњеновић: <i>Кањош Мацедоновић</i> (одломак о сусрету Кањоша и Фурлана)                                      | обрада     |
| 112. | Језичка култура: Приповетка и драма о Кањошу Мацедоновићу – сличности и разлике                                    | утврђивање |
| 113. | Месне реченице                                                                                                     | обрада     |
| 114. | Временске реченице                                                                                                 | обрада     |
| 115. | Месне и временске реченице                                                                                         | вежбање    |
| 116. | Домаћа лектира – Јован Стерија Поповић: <i>Покондирена тиква</i>                                                   | обрада     |
| 117. | Домаћа лектира – Јован Стерија Поповић: <i>Покондирена тиква</i>                                                   | утврђивање |
| 118. | Узрочне реченице                                                                                                   | обрада     |
| 119. | Последице реченице                                                                                                 | обрада     |
| 120. | Узрочне и последице реченице                                                                                       | вежбање    |
| 121. | Јован Јовановић Змај: <i>Јутутунска јухахаха</i>                                                                   | обрада     |
| 122. | Радоје Домановић: Вођа                                                                                             | обрада     |
| 123. | Поредбене реченице                                                                                                 | обрада     |
| 124. | Намерне реченице                                                                                                   | обрада     |
| 125. | Афоризми                                                                                                           | обрада     |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                                                                                                                                                                       |                    |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
| 126. | Намерне и поредбене реченице (уз понављање претходно обрађених реченица)                                                                                                                                                              | вежбање            |
| 127. | Домаћа лектира – Дејан Алексић: <i>Ципела на крају света</i>                                                                                                                                                                          | обрада             |
| 128. | Домаћа лектира – Дејан Алексић: <i>Ципела на крају света</i>                                                                                                                                                                          | утврђивање/вежбање |
| 129. | Језичка култура: О сатиричној књижевности                                                                                                                                                                                             | утврђивање         |
| 130. | Условне реченице                                                                                                                                                                                                                      | обрада             |
| 131. | Допусне реченице                                                                                                                                                                                                                      | обрада             |
| 132. | Условне и допусне реченице (уз понављање претходно обрађених реченица)                                                                                                                                                                | вежбање            |
| 133. | Језичка култура: Припрема за четврти школски писмени задатак)                                                                                                                                                                         | вежбање            |
| 134. | Језичка култура: Четврти школски писмени задатак<br><br>Препорука: Текст заснован на аргументима (уколико се наставник определи за неку другу тему, онда дебати и аргументованом тексту треба да посвети пажњу на неком другом часу). | утврђивање         |
| 135. | Језичка култура: Исправка четвртог школског писменог задатка (колективна)                                                                                                                                                             | утврђивање/вежбање |
| 136. | Језичка култура: Исправка четвртог школског писменог задатка (индивидуална)                                                                                                                                                           | утврђивање/вежбање |
| 137. | Јован Дучић: <i>Подне</i>                                                                                                                                                                                                             | обрада             |
| 138. | Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета).                                                                                                                                                                 | обрада / вежбање   |
| 139. | Јелена Димитријевић:<br><br><i>Седм мора и три океана</i> (одломак) или Данило Киш: <i>Еолска харфа</i>                                                                                                                               | обрада             |
| 140. | Језичка култура: технички и сугестивни опис                                                                                                                                                                                           | вежбање            |
| 141. | Реченични чланови исказани речју, предлошко – падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом                                                                                                                                           | обрада             |
| 142. | Правопис: Писање скраћеница                                                                                                                                                                                                           | обрада             |

|      |                                             |            |
|------|---------------------------------------------|------------|
| 143. | Реченице – систематизација                  | утврђивање |
| 144. | Језичка култура: Шта смо учили у 7. разреду | утврђивање |

**НАПОМЕНА:**

Наставник може прилагодити план потребама одељења. Уколико сматра да је за неки час предвиђено више часова обраде него што је потребно, може на тим часовима (или делу часа) радити језичку културу (у складу са програмом наставе и учења) или књижевно дело из изборног дела.

**СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

**Напомене:** Због природе предмета наставне јединице су дате према комуникативним функцијама (КФ) које су дате у програму наставе и учења за наведене разреде. Наставници ће комуникативне функције сместити у одговарајући контекст и насловљавати наставне јединице у складу са расположивим наставним средствима. Једна иста комуникативна функција може више пута бити обрађена, уз различите језичке садржаје, Предложени језички садржаји служе као препорука и могу бити проширивани у складу са расположивим наставним материјалом и контекстом.

| Број часа | Наставна јединица (комуникативна функција)                                                                                                                                                                  | Тип часа                                             | Препоручени садржаји                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.        | Поздрављање и представљање себе и других и тражење / давање основних информација о себи и другима.                                                                                                          | уводни час / обнављање градива из претходног разреда | <b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца септембра и које би ученици требало да усвоје:</b><br><br><i>Hi Sophie, how are you/ have you been? Fine!/ Pretty good!/Great!/ Never been better!/Not bad!/As usual./A little busy actually!/I've been busy studying, how about you?/Thanks for asking, and you?</i>                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 2.        | Представљање себе и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима, уобичајеним и сталним радњама; реаговање на усмени или писани импулс саговорника и иницирање и проширивање комуникације | обрада /утврђивање                                   | <i>It was nice meeting you. It was nice/a pleasure meeting you as well/too./You as well/too./I hope to see you again./I look forward to meeting/seeing you again. Say hello/hi to your family.</i><br><br><i>What's he/she like? He's smart and confident, but he's slightly irresponsible at times. What does he/she look like? She usually wears sporty clothes – she must love sports!</i><br><br><i>How long does it take you to get to school? It takes me half an hour if I go by bus, but this week Dad's driving me to school, so it's taking me only half the time.</i> |

|    |                                                                                                                                                                                                             |                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3. | Представљање себе и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима, уобичајеним и сталним радњама; реаговање на усмени или писани импулс саговорника и иницирање и проширивање комуникације | утврђивање         | <p><i>What is Zoe doing at the moment? What are you doing at the moment? Are you going to play any sports this week? Petar is going to work in a factory. He thinks he'll enjoy it. I'm going to the dentist's/doctor's tomorrow morning.</i></p> <p><i>My auntie Sara is getting married next month.</i></p> <p><i>In my opinion, students should be allowed to use cell phones in school for safety reasons. What do you think? What's your opinion? I didn't think of that – good idea!</i></p> <p><i>I guess/suppose we should never learn anything by heart.</i></p> |
| 4. | Описивање бића, предмета, појава, радње у садашњости; описивање планова и намера, постављање питања и одговарање на њих                                                                                     | обрада, утврђивање | <p><i>Could you tell me the way to a nearby/the nearest station?</i></p> <p><i>The city hall is closer to/nearer the city centre than the cathedral.</i></p> <p><i>The Modern Art Museum is the farthest from the centre.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости</i></p>                                                                                                                                                                                                         |
| 5. | Описивање радње у садашњости; описивање планова и намера, постављање питања и одговарање на њих                                                                                                             | утврђивање         | <p><i>The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи</i></p> <p><i>The Present Continuous Tense за изражавање унапред договорених/испланираних радњи</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 6. | Описивање радње у садашњости; описивање планова и намера, постављање питања и одговарање на њих, изражавање мишљења                                                                                         | обрада, утврђивање | <p><i>The Present Simple Tense за изражавање будућних радњи које су део утврђених распореда/програма</i></p> <p><i>Stative verbs (taste, smell, remind...)</i></p> <p><i>Stative verbs (think, guess, suppose, agree, disagree, believe, mean, promise...)</i></p> <p>Питања са <i>What, Why, How...</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 7. | Описивање радње у садашњости; описивање планова и намера, постављање питања и                                                                                                                               | утврђивање         | <p>Питања са <i>Who...look like, What...look/taste/smell like, How (adjective)...</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

|     |                                                                                                                             |                       |                                                                                                                        |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | одговарање на њих,<br>изражавање мишљења                                                                                    |                       |                                                                                                                        |
| 8.  | Описивање радње, појава,<br>збивања; исказивање<br>просторних односа и<br>упутстава за оријентацију у<br>простору           | обрада,<br>утврђивање |                                                                                                                        |
| 9.  | Обнављање градива                                                                                                           | утврђивање            |                                                                                                                        |
| 10. | Описивање радњи у<br>прошлости<br>(Something that <b>happened<br/>once in the past; habitual<br/>actions in the past.</b> ) | обрада,<br>утврђивање |                                                                                                                        |
| 11. | Описивање радњи у<br>прошлости<br>(Something that happened<br>once <b>in the past; habitual<br/>actions in the past.</b> )  | утврђивање            |                                                                                                                        |
| 12. | Описивање радњи у<br>прошлости<br>(States in the past which are<br>no longer true.)                                         | обрада,<br>утврђивање |                                                                                                                        |
| 13. | Описивање способности у<br>прошлости                                                                                        | обрада,<br>утврђивање | <i>Will</i><br><br><i>Going to</i> за изражавање општих планова и намера, као и предвиђања на<br>основу чулних опажања |
| 14. | Описивање радњи које су<br>трајале у прошлости.                                                                             | обрада,<br>утврђивање |                                                                                                                        |

|     |                                                                                                                                                                                                       |                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | (Continuing action or state that was happening at some point in the past; something that was happening continuously in the past when another action interrupted it; two parallel actions in the past) |                                      | Предлози за изражавање положаја и просторних односа: <i>in front of, behind, between, opposite, along, above</i><br><br><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца октобра и које би ученици требало да усвоје:</b><br><br><i>It was very nice/kind of Nadja to help me with my homework.</i><br><br><i>Nicholas did very well in his test – better than in the previous one!</i> |
| 15. | Описивање радњи у прошлости<br>(Past Simple vs Past Continuous)                                                                                                                                       | утврђивање                           | <i>Lara was born in Canada, but her family moved to the USA two years ago. Which US state did they move to?</i><br><br><i>Everybody enjoyed themselves, didn't they?</i><br><br><i>We've won! They've lost!</i>                                                                                                                                                                                  |
| 16. | Описивање искуства у прошлости<br>(Life experience + actions in the past with a result in the present)                                                                                                | обрада,<br>утврђивање                | <i>When we looked up we could see the stars.</i><br><br><i>I broke my glasses so I couldn't see the board at school.</i><br><br><i>It was raining when I left home this morning.</i><br><br><i>While we were watching TV, I fell asleep.</i>                                                                                                                                                     |
| 17. | Описивање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају                                                                                                                                           | обрада,<br>утврђивање                | <i>Who were you talking to when I saw you at the party?</i><br><br><i>What was Isaac Newton doing when he discovered the law of gravity? He was sitting in his garden when an apple fell on his head.</i>                                                                                                                                                                                        |
| 18. | Описивање радњи у прошлости<br>(Present Perfect vs Past Simple)                                                                                                                                       | утврђивање                           | <i>I didn't use to like animals, but I do now.</i><br><br><i>What kind of TV programmes did you use to watch when you were a child?</i><br><br><i>Robin Hood used to take from the rich and give to the poor.</i>                                                                                                                                                                                |
| 19. | Утврђивање градива                                                                                                                                                                                    | обнављање и<br>утврђивање<br>градива | <i>The Indians didn't use to hunt with guns, they used to hunt with bows and arrows.</i><br><br><i>The plane was late so we had to wait for ages.</i>                                                                                                                                                                                                                                            |

|     |                                                                                                            |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 20. | Описивање радњи у прошлости и садашњости<br>( <i>Present Perfect – all uses</i> )                          | утврђивање                   | <i>It was very warm so we didn't have to wear jumpers.</i><br><i>Did you have to study hard for your maths test?</i>                                                                                                                                                     |
| 21. | Описивање радњи у прошлости и садашњости<br>( <i>Past Simple vs Present Perfect</i> )                      | утврђивање                   | <i>Peter I reigned as the last King of Serbia and as the first King of the Serbs, Croats and Slovenes.</i><br><i>Queen Elizabeth II has ruled Britain since 1952, when her father, King George VI, died.</i>                                                             |
| 22. | Описивање радњи, стања и збивања<br><br>( <i>Talking about how things happen using adverbs of manner</i> ) | обрада и утврђивање          | <i>Have you ever read this book? No, but I'd like to.</i><br><i>Has Marco finished his exams yet?</i><br><i>She has already had supper, hasn't she?</i><br><i>It's been ages since we last met, hasn't it?</i>                                                           |
| 23. | Описивање радњи, стања и збивања<br><br>( <i>Talking about how things happen using adverbs of manner</i> ) | утврђивање                   | <i>The Past Simple Tense</i> правилних и неправилних глагола, све употребе<br><i>Used to</i><br><i>Could</i> и <i>was/were able to</i> за изражавање способности у прошлости<br><i>The Past Continuous Tense</i> , све употребе                                          |
| 24. | Исказивање молби<br>( <i>Making and responding to requests</i> )                                           | обрада и утврђивање          | Контрастирање употребе и значења глаголских облика <i>The Past Simple Tense</i> и <i>The Past Continuous Tense</i><br><br><i>The Present Perfect Simple Tense</i> за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са <i>ever, never, just, already, yet...</i> |
| 25. | Обнављање и систематизација градива пред израду првог писменог задатка                                     | утврђивање и систематизација | Контрастирање употребе и значења глаголских облика <i>The Past Simple Tense</i> и <i>The Present Perfect Simple Tense</i>                                                                                                                                                |
| 26. | Први писмени задатак                                                                                       | провера                      |                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 27. | Исправка првог писменог задатка                                                                            | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|     |                                                                                                         |                        |                                                   |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|---------------------------------------------------|
| 28. | Изражавање количина<br>( <i>Quantifiers+countable and uncountable nouns</i> )                           | обрада и<br>утврђивање |                                                   |
| 29. | Изражавање количина<br>( <i>Quantifiers+countable and uncountable nouns</i> )                           | утврђивање             |                                                   |
| 30. | Изражавање мишљења<br>(забринутости)<br><br>*Овде би могла еколошка<br>тема.                            | утврђивање             |                                                   |
| 31. | Изражавање мера и цена<br><br>*Овде би тема могла да<br>буде куповина.                                  | обрада и<br>утврђивање |                                                   |
| 32. | Изражавање мишљења –<br>слагања и неслагања<br>( <i>Question tags</i> )                                 | утврђивање             |                                                   |
| 33. | Изражавање мишљења –<br>слагања и неслагања<br>( <i>Question tags</i> )                                 | утврђивање             |                                                   |
| 34. | Култура: <i>Festivals –<br/>Christmas around the world</i><br><br>Упућивање и реаговање на<br>честитке. | утврђивање             |                                                   |
| 35. | Култура: <i>Festivals – New<br/>Year around the world</i>                                               | утврђивање             | Питања са <i>Who/What/Which/Where/When/Why...</i> |

|     |                                                                           |                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----|---------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | Упућивање и реаговање на честитке.                                        |                                      | Питања са препозиционим глаголима                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 36. | Утврђивање градива                                                        | утврђивање и систематизација градива | (Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 37. | Утврђивање градива                                                        | утврђивање и систематизација градива | <b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца новембра и које би ученици требало да усвоје:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 38. | Описивање предмета, места и појава<br>(Indefinite pronouns)               | обрада и утврђивање                  | <i>I haven't felt this happy for years. We haven't seen him since last week. She has lived in London since 2011 I have lived here for ten years. I lived there for ten years. I haven't seen you for ages. Where have you been so far? Where were you last night? I've just got back. It was nice to see you. I've tried scuba – diving. I tried scuba – diving when I was fifteen.</i> |
| 39. | Изражавање реалних могућности у будућности<br>(First conditional)         | утврђивање                           | <i>She ran out quickly. Amazingly, there is Novak Đoković standing over there. That horse is fast. That horse runs fast. She usually gets up early. We must catch an early train.</i>                                                                                                                                                                                                   |
| 40. | Исказивање предвиђања, одлука, планова и намера<br>(Will and Be going to) | обрада и утврђивање                  | <i>The Present Perfect Tense – све употребе</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 41. | Исказивање предвиђања, одлука, планова и намера<br>(Will and Be going to) | утврђивање                           | Контрастирање употреба глаголских облика <i>The Present Perfect Tense</i> и <i>The Past Simple Tense</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 42. | Утврђивање градива                                                        | утврђивање и систематизација         | Прилози за начин                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 43. | Утврђивање градива                                                        | утврђивање и систематизација         | <b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца децембра и које би ученици требало да усвоје:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 44. | Исказивање планова и намера                                               | обрада и утврђивање                  | <i>How much do these apples weigh? They're almost two and a half kilos/five and a half pounds.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|     |                                                                           |                                      | <i>We need only 2 loaves of bread for the party.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|     |                                                                           |                                      | <i>They gave us a lot of useful advice/information.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|     |                                                                           |                                      | <i>I heard some amazing news this morning.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|     |                                                                           |                                      | <i>We've got fewer subjects/ less homework this year.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|     |                                                                           |                                      | <i>How much homework did you have last night?</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |



|     |                                                                                                                                                                                                                                    |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | (Present Continuous for future arrangements, be going to)                                                                                                                                                                          |                              | <p><i>I'm worried/concerned about.... it's important that we...</i></p> <p><i>It's quite/a bit/much too expensive. yes, but it's not as expensive as that one. i prefer that one.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 45. | <p>Исказивање планова и намера; описивање будућних радњи које су део утврђених програма и распореда</p> <p>(Present Continuous for future arrangements, be going to, Present Simple Tense for programmes and fixed timetables)</p> | утврђивање                   | <p><i>That's a bargain, isn't it?</i></p> <p><i>I'm your best friend, aren't i?</i></p> <p><b>Quantifiers:</b> <i>few/a few, little/a little, a lot of, much, many, enough, a bit of</i></p> <p><b>Countable and uncountable nouns:</b> <i>news, advice, elections, information, police, maths...</i></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца јануара и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>I can hear nothing/something. There's no one /nobody/nothing... I saw somebody... Is there anything/anybody/anyone...?</i></p> <p><i>If you hurry, you won't miss the bus. If you don't hurry, you'll miss the bus.</i></p> <p><i>Will you be able to hand in your project in time?</i></p> <p><i>I hope the rain will stop soon!</i></p> <p><i>Look at the bright sky – it's going to be a lovely day today!</i></p> |
| 46. | Утврђивање градива                                                                                                                                                                                                                 | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 47. | Утврђивање градива                                                                                                                                                                                                                 | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 48. | Изражавање правила и обавеза, изрицање упозорења и забрана                                                                                                                                                                         | обрада, утврђивање           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 49. | Изражавање правила и обавеза, изрицање упозорења и забрана                                                                                                                                                                         | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 50. | <p>Исказивање наредби, предлога и савета</p> <p>(Reported suggestions and advice)</p>                                                                                                                                              | обрада, утврђивање           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

|     |                                                                                                                                            |                                 |                                                                         |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|
| 51. | Исказивање наредби,<br>предлога и савета<br>( <i>Reported suggestions and advice</i> )                                                     | утврђивање                      |                                                                         |
| 52. | Описивање садашњих<br>радњи<br>( <i>The Present Simple – passive</i> )                                                                     | обрада,<br>утврђивање           |                                                                         |
| 53. | Описивање радњи из<br>прошлости<br>( <i>The Past Simple – passive</i> )                                                                    | обрада,<br>утврђивање           |                                                                         |
| 54. | Описивање прошлих и<br>садашњих радњи<br>( <i>The Present Perfect – passive</i> )                                                          | обрада,<br>утврђивање           |                                                                         |
| 55. | Описивање прошлих и<br>садашњих радњи<br>( <i>The Present Simple – passive, The Past Simple – passive, The Present Perfect – passive</i> ) | утврђивање                      |                                                                         |
| 56. | Утврђивање градива                                                                                                                         | утврђивање и<br>систематизација |                                                                         |
| 57. | Утврђивање градива                                                                                                                         | утврђивање и<br>систематизација | <i>The car's going to hit the child! We're going to miss the train!</i> |

|     |                                                                                     |                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 58. | Изражавање правила и обавеза, изрицање упозорења и забрана                          | обрада, утврђивање | <i>Mina's going to take the final exam at the end of term – I'm sure she'll pass it.</i><br><i>I'm going to see my aunt tomorrow.</i><br><i>I'll let you know as soon as I get the results!</i>                                                                                                          |
| 59. | Изражавање правила и обавеза, изрицање упозорења и забрана                          | утврђивање         | <b>Неодређене заменице</b> – <i>somebody, something, anybody, anything, nobody, no one, nothing, everything...</i>                                                                                                                                                                                       |
| 60. | Исказивање наредби, предлога и савета<br>( <i>Reported suggestions and advice</i> ) | обрада, утврђивање | <b>Први кондиционал</b> за изражавање реалних могућности у будућности<br><b>The Future Simple Tense</b> за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања<br><b>Going to</b> за изражавање планова, намера и предвиђања на основу чулних опажања |
| 61. | Исказивање наредби, предлога и савета<br>( <i>Reported suggestions and advice</i> ) | утврђивање         | <b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца фебруара и које би ученици требало да усвоје:</b>                                                                                                                                                                                              |
| 62. | Описивање садашњих радњи<br>( <i>The Present Simple – passive</i> )                 | обрада, утврђивање | <i>I'm going to the dentist's/doctor's tomorrow morning.</i><br><i>Anja is spending the weekend at her grandparents'.</i><br><i>My auntie Sara is getting married next month.</i>                                                                                                                        |
| 63. | Описивање радњи из прошлости<br>( <i>The Past Simple – passive</i> )                | обрада, утврђивање | <i>Mina's going to take the final exam at the end of term.</i><br><i>My mum's flying to Rome this afternoon. What time does her plane leave?</i><br><b>The Present Continuous Tense</b> за изражавање унапред договорених/испланираних радњи                                                             |
| 64. | Описивање прошлих и садашњих радњи<br>( <i>The Present Perfect – passive</i> )      | обрада, утврђивање | <b>Going to</b> за изражавање планова, намера                                                                                                                                                                                                                                                            |

|     |                                                                                                                                       |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 65. | Описивање прошлих и садашњих радњи<br><i>(The Present Simple – passive, The Past Simple – passive, The Present Perfect – passive)</i> | утврђивање                   | <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање будућних радњи које су део утврђених распореда/програма</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца октобра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>What are the rules about using cell phones in your school? Don't let the children feed the animals! The teams cannot have more than 11 players on the field during a match. The new Spiderman film is rated 12. This means we're allowed to watch it. We're not allowed to talk during the performance. Don't go near Ljubica. She's got chicken pox. <b>Look out! There's a car!</b> The head teacher ordered us not to use our mobile phones in class. They must be put away before the beginning of class. The local council warned the people not to pollute the river. My parents told me not to leave the house without their permission. The animals mustn't be disturbed. <b>coming! Watch out!</b> The floor/staircase/pavement is slippery. Be careful. You could burn yourself. Take care in the sun. You may/might get sunburnt. Keep off the grass! Be careful. You might cut yourself. No entry! We should say good – bye now!</i></p> |
| 66. | Други писмени задатак                                                                                                                 | провера                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 67. | Исправка другог писменог задатка                                                                                                      | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 68. | Изражавање мишљења                                                                                                                    | обрада и утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 69. | Исказивање жеља, потреба, осета и осећања                                                                                             | обрада и утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 70. | Исказивање жеља, потреба, осета и осећања                                                                                             | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 71. | Утврђивање градива                                                                                                                    | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 72. | Утврђивање градива                                                                                                                    | утврђивање и систематизација | <p><b>Заповедни начин</b></p> <p><b>Модални глаголи и глаголски облици</b> за изражавање дозволе, забране, правила понашања присуство/одсуство обавезе: <i>can/can't, must/mustn't, should/shouldn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, (not to) be allowed to</i></p> <p><b>Модални глаголи</b> за изражавање вероватноће: <i>could/may/might</i></p> <p><b>Индириктне наредбе и молбе</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|     |                                                                                                                                       |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

|  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--|--|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  | <p><b>Пасивни облик глагола у комбинацији са модалним глаголима</b></p> <p><b>Повратне заменице</b></p> <p><b>Пасивни облик глагола у простим временима</b> (<i>Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple</i>)</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца априла и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>What are the rules about using cell phones in your school? Don't let the children feed the animals! The teams cannot have more than 11 players on the field during a match. The new Spiderman film is rated 12. This means we're allowed to watch it. We're not allowed to talk during the performance. Don't go near Ljubica. She's got chicken pox. Look out! There's a car! The head teacher ordered us not to use our mobile phones in class. They must be put away before the beginning of class. The local council warned the people not to pollute the river. My parents told me not to leave the house without their permission. The animals mustn't be disturbed. coming! Watch out! The floor/staircase/pavement is slippery. Be careful. You could burn yourself. Take care in the sun. You may/might get sunburnt. Keep off the grass! Be careful. You might cut yourself. No entry! We should say good – bye now!</i></p> <p><b>Заповедни начин</b></p> <p><b>Модални глаголи и глаголски облици</b> за изражавање дозволе, забране, правила понашања присуство/одсуство обавезе: <i>can/can't, must/mustn't, should/shouldn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, (not to) be allowed to</i></p> <p><b>Модални глаголи</b> за изражавање вероватноће: <i>could/may/might</i></p> <p><b>Индиректне наредбе и молбе</b></p> <p><b>Пасивни облик глагола у комбинацији са модалним глаголима</b></p> <p><b>Повратне заменице</b></p> |
|--|--|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  | <p><b>Пасивни облик глагола у простим временима</b> (<i>Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple</i>)</p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца маја и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>I don't think that mobile phones should be banned in schools. / In my opinion, students should be allowed to use cell phones in school for safety reasons. What do you think? What's your opinion?</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|  |  |  | <p><i>Who do you think will win/lose the match? What do you mean by that? They must/can't be rich/poor/famous...</i></p> <p><i>I agree/disagree with you on that! What's wrong/the matter with you? My knee/ankle hurts! / I've got a sore throat and a runny nose. That must be the flu. You need some medicine. Get well/better soon! What do you want to talk about?</i></p> <p><i>She's been very lonely since her best friend moved house last year. Why's Sara angry with me? She might be jealous of you! He's disappointed with his test results. I'm (very) happy for you/about visiting my aunt in Dublin. My heart sank/ I was over the moon when I heard the news. My parents were very proud of me when I won the first prize. The cake smells/tastes delicious. Can I taste your pie? Teenagers aren't interested in reading the news. The children are not hungry enough to eat a whole pizza. I'm too tired to go out tonight.</i></p> <p><b>Stative verbs</b> (<i>be, want, need, have, hurt, feel, smell, taste...</i>)</p> <p><b>Why don't we/you</b> + инфинитивна основа глагола.</p> <p><b>Would like</b> + именица/инфинитив глагола.</p> <p><b>Употреба придевско – предлошких израза</b> <i>tired of / sick of / fed up with / bored with / disappointed with/by / happy for/about / angry with / proud of / interested in...</i></p> <p><b>Модални глаголи за извођење закључака о садашњости</b> (<i>must, can't, may...</i>)</p> |

|  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  | <p><b>Gerund/Infinitive</b></p> <p><i>too (adjective) to/(not) enough (adjective) to</i></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током јуна новембра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p>С обзиром на то да ученици имају највише проблема у употреби глаголских облика, препорука је да се они обнове и то по следећем редоследу.</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. The Present Simple &amp; The Present Continuous</li> <li>2. The Past Simple Tense&amp;The Past Continuous Tense</li> <li>3. The Present Perfect Simple&amp;The Past Simple Tense</li> <li>4. Will / Be going to... /The Present Continuous for future arrangements</li> </ol> |
|--|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### ЛИКОВНА КУЛТУРА

| Тема                  | Број часа | Наставна јединица                 | Тип часа  |
|-----------------------|-----------|-----------------------------------|-----------|
| ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА | 1.        | Композиција                       | обнављање |
|                       | 2.        | Композиција линија                | вежбање   |
|                       | 3.        | Дејство боја на посматрача        | обрада    |
|                       | 4.        | Композиција боја                  | вежбање   |
|                       | 5.        | Равнотежа                         | обрада    |
|                       | 6.        | Контраст                          | обрада    |
|                       | 7.        | Понављање и степеновање           | обрада    |
|                       | 8.        | Композиција облика                | вежбање   |
|                       | 9.        | Стилизовање, орнамент и симетрија | вежбање   |
|                       | 10.       | Арабеска                          | обрада    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                          |     |                                  |             |
|--------------------------|-----|----------------------------------|-------------|
| НАУЧИЛИ СМО              | 11. | Научили смо                      | процењивање |
| ПРОСТОР И<br>КОМПОЗИЦИЈА | 12. | Пропорције главе                 | обрада      |
|                          | 13. | Пропорције тела                  | обрада      |
|                          | 14. | Простор и пропорције             | обрада      |
|                          | 15. | Перспектива – основни појмови    | обрада      |
|                          | 16. | Линеарна перспектива             | вежбање     |
|                          | 17. | Атмосферска перспектива          | вежбање     |
|                          | 18. | Колористичка перспектива         | вежбање     |
| НАСЛЕЂЕ                  | 19. | Простор у уметничким делима      | обрада      |
| НАУЧИЛИ СМО              | 20. | Научили смо                      | процењивање |
| КОМУНИКАЦИЈА             | 21. | Теме и мотиви                    | обрада      |
|                          | 22. | Историјске теме                  | обрада      |
|                          | 23. | Религијске теме                  | обрада      |
|                          | 24. | Митолошке теме                   | обрада      |
|                          | 25. | Теме и мотиви у уметности Србије | обрада      |
| НАУЧИЛИ СМО              | 26. | Научили смо                      | процењивање |
| КОМУНИКАЦИЈА             | 27. | Оригинал, копија, плагијат       | обрада      |
|                          | 28. | Фотографија: садржај фотографије | обрада      |
|                          | 29. | Аутопортрет и селфи              | вежбање     |
|                          | 30. | Анимација                        | обрада      |
|                          | 31. | Стори борд                       | вежбање     |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                  |     |                                  |             |
|------------------|-----|----------------------------------|-------------|
| НАУЧИЛИ СМО      | 32. | Научили смо                      | процењивање |
| УМЕТНОСТ ОКО НАС | 33. | Уметничка занимања и продукти    | обрада      |
|                  | 34. | Савремена технологија и уметност | вежбање     |
|                  | 35. | Наслеђе                          | вежбање     |
| НАУЧИЛИ СМО      | 36. | Научили смо                      | процењивање |

**МУЗИЧКА КУЛТУРА**

| Тема                | Број часа | Наставна јединица                                                                                  | Тип часа            |
|---------------------|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ      | 1.        | Уводни час и слушање В, ВИ и И композиција музике ренесансе                                        | обнављање           |
| ЧОВЕК И МУЗИКА      | 2.        | Музичка изражајна средства у делима барока и основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку | обрада              |
| МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ | 3.        | Инструменти барока (аудитивни и видео приказ, градитељске школе)                                   | обрада              |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ      | 4.        | Инструментална дела барокне музике                                                                 | утврђивање          |
| ЧОВЕК И МУЗИКА      | 5.        | Инструментални облици барока (свита и концерто гресо)                                              | обрада              |
| ЧОВЕК И МУЗИКА      | 6.        | ВИ облици барока (кантата и ораторијум)                                                            | обрада              |
| ЧОВЕК И МУЗИКА      | 7.        | Барокни композитори: Вивалди, Бах, Хендл                                                           | обрада и утврђивање |
| СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ      | 8.        | Слушање музике                                                                                     | утврђивање          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |     |                                                                           |                        |
|-------------------------|-----|---------------------------------------------------------------------------|------------------------|
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 9.  | Бах, Ах што волим – Еф–дур                                                | обрада и<br>утврђивање |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 10. | Слушање музичких дела инспирисаних бароком                                | утврђивање             |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 11. | Реконструкција музичких догађаја у стилу барока (карактеристични плесови) | утврђивање             |
| ЧОВЕК И<br>МУЗИКА       | 12. | Рођење опере. Клаудио Монтеверди.                                         | обрада                 |
| МУЗИЧКИ<br>ИНСТРУМЕНТИ  | 13. | Трзалачки инструменти (аудитивни и видео приказ)                          | обрада                 |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 14. | Слушање музике                                                            | утврђивање             |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 15. | Певање песама из нотног текста (Де–дур)                                   | обрада                 |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 16. | Певање песама из нотног текста                                            | утврђивање             |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 17. | Слушање музике у комбинацији са покретом                                  | утврђивање             |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 18. | Слушање и извођење обичајних и обредних песама                            | обрада и<br>утврђивање |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 19. | Реконструкција музичких догађаја везаних за народне обичаје (I)           | утврђивање             |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 20. | Извођење музике                                                           | утврђивање             |
| МУЗИЧКИ<br>ИНСТРУМЕНТИ  | 21. | Гудачки нструменти (аудитивни и видео приказ)                             | обрада                 |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |     |                                                                                                                           |            |
|-------------------------|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| МУЗИЧКИ<br>ИНСТРУМЕНТИ  | 22. | Слушање инструменталне музике                                                                                             | обрада     |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 23. | Солистичко, камерно и оркестарско музицирање.                                                                             | утврђивање |
| ЧОВЕК И<br>МУЗИКА       | 24. | Музичка изражајна средства у делима класицизма и основне карактеристике музичког стваралаштва у класицизму (представници) | обрада     |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 25. | Слушање репрезентативних дела класицизма                                                                                  | утврђивање |
| ЧОВЕК И<br>МУЗИКА       | 26. | Музички облици класицизма                                                                                                 | обрада     |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 27. | Слушање музике                                                                                                            | обрада     |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 28. | Извођење популарних тема класичне музике                                                                                  | утврђивање |
| ЧОВЕК И<br>МУЗИКА       | 29. | Развој српске црквене музике.                                                                                             | обрада     |
| МУЗИЧКИ<br>ИНСТРУМЕНТИ  | 30. | Српски народни музички инструменти                                                                                        | обрада     |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 31. | Реконструкција музичких догађаја везаних за народне обичаје (II)                                                          | утврђивање |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 32. | Слушање В, ВИ и И композиција, домаћих и страних композитора                                                              | обрада     |
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 33. | Слушање музике                                                                                                            | утврђивање |
| ИЗВОЂЕЊЕ<br>МУЗИКЕ      | 34. | Извођење музике                                                                                                           | утврђивање |

|                         |     |                                                        |                 |
|-------------------------|-----|--------------------------------------------------------|-----------------|
| СЛУШАЊЕ<br>МУЗИКЕ       | 35. | Слушање музике                                         | систематизација |
| МУЗИЧКО<br>СТВАРАЛАШТВО | 36. | Изражавање музичког доживљаја језиком других уметности | систематизација |

### ИСТОРИЈА

| Тема                                                                                    | Број часа | Наставна јединица                                                                                   | Тип часа   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ                                                             | 1.        | Уводни час. Одлике периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата              | обрада     |
|                                                                                         | 2.        | Историјски извори за проучавање периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата | обрада     |
|                                                                                         | 3.        | Основне одлике периода средњег века и раног новог века                                              | утврђивање |
| ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (ДО СРЕДИНЕ 19. ВЕКА) | 4.        | Индустријска револуција                                                                             | обрада     |
|                                                                                         | 5.        | Индустријска револуција                                                                             | утврђивање |
|                                                                                         | 6.        | Америчка револуција                                                                                 | обрада     |
|                                                                                         | 7.        | Америчка револуција                                                                                 | утврђивање |
|                                                                                         | 8.        | Француска револуција – проглашење републике                                                         | обрада     |
|                                                                                         | 9.        | Француска револуција – проглашење републике                                                         | утврђивање |
|                                                                                         | 10.       | Наполеонов ратови                                                                                   | обрада     |
|                                                                                         | 11.       | Наполеонов ратови                                                                                   | утврђивање |
|                                                                                         | 12.       | Доба Свете алијансе                                                                                 | обрада     |
|                                                                                         | 13.       | Доба Свете алијансе                                                                                 | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                                   |     |                                                                               |                 |
|-------------------------------------------------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                                                                   | 14. | Источно питање и балкански народи                                             | обрада          |
|                                                                   | 15. | Источно питање и балкански народи                                             | утврђивање      |
|                                                                   | 16. | Први српски устанак 1804–1813.                                                | обрада          |
|                                                                   | 17. | Први српски устанак 1804–1813.                                                | утврђивање      |
|                                                                   | 18. | Први српски устанак – уређење државе                                          | обрада          |
|                                                                   | 19. | Први српски устанак – уређење државе                                          | утврђивање      |
|                                                                   | 20. | Први српски устанак                                                           | систематизација |
|                                                                   | 21. | Други српски устанак и стицање аутономије                                     | обрада          |
|                                                                   | 22. | Други српски устанак и стицање аутономије                                     | утврђивање      |
|                                                                   | 23. | Српска револуција                                                             | систематизација |
|                                                                   | 24. | Владавина уставобранитеља                                                     | обрада          |
|                                                                   | 25. | Владавина уставобранитеља                                                     | утврђивање      |
|                                                                   | 26. | Црна Гора у доба владичанства                                                 | обрада          |
|                                                                   | 27. | Срби под хабзбуршком и османском влашћу у првој половини 19. века             | обрада          |
|                                                                   | 28. | Црна Гора и Срби под хабзбуршком и османском влашћу у првој половини 19. века | утврђивање      |
|                                                                   | 29. | Европа, свет и српски народ у првој половини 19. века                         | систематизација |
| ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКЕ ДРЖАВЕ И<br>НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ 19. ВЕКА | 30. | Револуције 1848/49. године                                                    | обрада          |
|                                                                   | 31. | Српски народ у Револуцији 1848/49.                                            | обрада          |
|                                                                   | 32. | Револуције 1848/49. године                                                    | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                        |                 |
|-----|--------------------------------------------------------|-----------------|
| 33. | Уједињење Италије и уједињење Немачке                  | обрада          |
| 34. | Уједињење Италије и уједињење Немачке                  | утврђивање      |
| 35. | Прилике у Европи и свету у другој половини 19. века    | обрада          |
| 36. | Грађански рат у САД                                    | обрада          |
| 37. | Прилике у Европи и свету у другој половини 19. века    | утврђивање      |
| 38. | Промене у друштву и култури у другој половини 19. века | обрада          |
| 39. | Промене у друштву и култури у другој половини 19. века | утврђивање      |
| 40. | Европа и свет у другој половини 19. века               | систематизација |
| 41. | Друга владавина Милоша и Михаила Обреновића            | обрада          |
| 42. | Друга владавина Милоша и Михаила Обреновића            | систематизација |
| 43. | Остварење српске независности                          | обрада          |
| 44. | Остварење српске независности                          | утврђивање      |
| 45. | Владавина краља Милана Обреновића                      | обрада          |
| 46. | Владавина краља Милана Обреновића                      | утврђивање      |
| 47. | Владавина краља Александра Обреновића                  | обрада          |
| 48. | Владавина краља Александра Обреновића                  | утврђивање      |
| 49. | Промене у српском друштву у другој половини 19. века   | обрада          |
| 50. | Србија у другој половини 19. века                      | систематизација |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                         |     |                                                                                               |            |
|---------------------------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|                                                         | 51. | Кнежевина Црна Гора у другој половини 19. и почетком 20. века                                 | обрада     |
|                                                         | 52. | Срби под хабзбуршком и османском влашћу у другој половини 19. и почетком 20. века             | обрада     |
|                                                         | 53. | Црна Гора и Срби под хабзбуршком и османском влашћу у другој половини 19. и почетком 20. века | утврђивање |
| ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД НА ПОЧЕТКУ 20. ВЕКА | 54. | Међународни односи и кризе на почетку 20. века – блоковска подела                             | обрада     |
|                                                         | 55. | Међународни односи и кризе на почетку 20. века – блоковска подела                             | утврђивање |
|                                                         | 56. | Владавина краља Петра I Карађорђевића                                                         | обрада     |
|                                                         | 57. | „Златно доба” српске културе 1903–1914.                                                       | обрада     |
|                                                         | 58. | Владавина краља Петра I Карађорђевића                                                         | утврђивање |
|                                                         | 59. | Балкански ратови                                                                              | обрада     |
|                                                         | 60. | Балкански ратови                                                                              | утврђивање |
|                                                         | 61. | Први светски рат – ток рата                                                                   | обрада     |
|                                                         | 62. | Први светски рат – ток рата                                                                   | утврђивање |
|                                                         | 63. | Завршетак Првог светског рата                                                                 | обрада     |
|                                                         | 64. | Завршетак Првог светског рата                                                                 | утврђивање |
|                                                         | 65. | Србија и Црна Гора у Великом рату – 1914.                                                     | обрада     |
|                                                         | 66. | Србија и Црна Гора у Великом рату – 1914.                                                     | утврђивање |
|                                                         | 67. | Војни слом и повлачење преко Албаније                                                         | обрада     |
|                                                         | 68. | Војни слом и повлачење преко Албаније                                                         | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                   |                 |
|-----|-----------------------------------|-----------------|
| 69. | Солунски фронт и ослобођење земље | обрада          |
| 70. | Солунски фронт и ослобођење земље | утврђивање      |
| 71. | Србија и Црна Гора у Великом рату | систематизација |
| 72. | Први светски рат                  | систематизација |

**ГЕОГРАФИЈА**

| Тема                           | Број часа | Наставна јединица                                                           | Тип часа   |
|--------------------------------|-----------|-----------------------------------------------------------------------------|------------|
| РЕГИЈА И РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА | 1.        | Регија и регионална географија                                              | обрада     |
|                                | 2.        | Регија и регионална географија                                              | утврђивање |
| ГЕОГРАФСKE РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ       | 3.        | Јужна Европа                                                                | обрада     |
|                                | 4.        | Државе јужне Европе настале распадом СФРЈ                                   | обрада     |
|                                | 5.        | Јужна Европа и државе настале распадом СФРЈ                                 | утврђивање |
|                                | 6.        | Република Грчка и Република Италија, основне географске карактеристике      | обрада     |
|                                | 7.        | Краљевина Шпанија, основне географске карактеристике                        | обрада     |
|                                | 8.        | Република Грчка; Република Италија; Краљевина Шпанија                       | утврђивање |
|                                | 9.        | Средња Европа                                                               | обрада     |
| ГЕОГРАФСKE РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ       | 10.       | Савезна Република Немачка                                                   | обрада     |
|                                | 11.       | Средња Европа и Савезна Република Немачка                                   | утврђивање |
|                                | 12.       | Западна Европа                                                              | обрада     |
|                                | 13.       | Република Француска и Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске | обрада     |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|       |     |                                                                           |                 |
|-------|-----|---------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|       | 14. | Западна Европа. Република Француска и УК Велике Британије и Северне Ирске | утврђивање      |
|       | 15. | Северна Европа                                                            | обрада          |
|       | 16. | Краљевина Норвешка                                                        | обрада          |
|       | 17. | Северна Европа и Краљевина Норвешка                                       | утврђивање      |
|       | 18. | Источна Европа                                                            | обрада          |
|       | 19. | Руска Федерација                                                          | обрада          |
|       | 20. | Источна Европа и Руска Федерација                                         | утврђивање      |
|       | 21. | Европска унија – пример интеграционих процеса                             | обрада          |
|       | 22. | Европа                                                                    | систематизација |
| АЗИЈА | 23. | Азија – географски положај, границе и величина                            | обрада          |
|       | 24. | Природне одлике Азије – разуђеност обала, рељеф и клима                   | обрада          |
|       | 25. | Природне одлике Азије – воде и природне зоне                              | обрада          |
|       | 26. | Природне одлике Азије                                                     | утврђивање      |
|       | 27. | Становништво Азије                                                        | обрада          |
|       | 28. | Насеља и привредне одлике Азије                                           | обрада          |
|       | 29. | Политичка подела Азије                                                    | обрада          |
|       | 30. | Друштвене одлике, регионална и политичка подела Азије                     | утврђивање      |
|       | 31. | Југозападна Азија                                                         | обрада          |
|       | 32. | Јужна Азија                                                               | обрада          |
|       | 33. | Југозападна Азија и Јужна Азија                                           | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |     |                                                                          |                 |
|-----------------|-----|--------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                 | 34. | Југоисточна Азија                                                        | обрада          |
|                 | 35. | Централна Азија                                                          | обрада          |
|                 | 36. | Југоисточна и Централна Азија                                            | утврђивање      |
|                 | 37. | Источна Азија                                                            | обрада          |
|                 | 38. | Источна Азија                                                            | утврђивање      |
| АФРИКА          | 39. | Африка – величина, назив, географски положај, границе и разуђеност обала | обрада          |
|                 | 40. | Природне одлике Африке – рељеф и клима                                   | обрада          |
|                 | 41. | Природне одлике Африке – воде, природне зоне и животињски свет           | обрада          |
| АФРИКА          | 42. | Природне одлике Африке                                                   | утврђивање      |
|                 | 43. | Демографске одлике и урбанизација Африке                                 | обрада          |
|                 | 44. | Привреда, регионална и политичка подела Африке                           | обрада          |
|                 | 45. | Друштвене одлике, регионална и политичка подела Африке                   | утврђивање      |
|                 | 46. | Сахарска Африка и афрички медитеран                                      | обрада          |
|                 | 47. | Сахарска Африка и афрички медитеран                                      | утврђивање      |
|                 | 48. | Подсахарска Африка, географски положај и природне одлике                 | обрада          |
|                 | 49. | Подсахарска Африка, друштвено – географске одлике                        | обрада          |
|                 | 50. | Подсахарска Африка – природне и друштвене одлике                         | утврђивање      |
|                 | 51. | Африка                                                                   | систематизација |
| СЕВЕРНА АМЕРИКА | 52. | Северна Америка – географски положај, границе, подела и величина Америке | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                          |     |                                                                          |                 |
|--------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                          | 53. | Природне одлике Северне Америке – рељеф, клима, воде                     | обрада          |
|                          | 54. | Природне одлике Северне Америке                                          | утврђивање      |
|                          | 55. | Друштвене одлике Англоамерике – становништво и урбанизација              | обрада          |
|                          | 56. | Друштвене одлике Англоамерике – политичка подела и привреда              | обрада          |
|                          | 57. | Друштвене одлике Англоамерике                                            | утврђивање      |
| ЈУЖНА<br>АМЕРИКА         | 58. | Друштвене одлике Средње Америке                                          | обрада          |
|                          | 59. | Друштвене одлике Средње Америке                                          | утврђивање      |
|                          | 60. | Јужна Америка – географски положај и природне одлике                     | обрада          |
|                          | 61. | Природне одлике Јужне Америке                                            | утврђивање      |
| ЈУЖНА<br>АМЕРИКА         | 62. | Демографске одлике и урбанизација Јужне Америке                          | обрада          |
|                          | 63. | Привреда и политичка подела Јужне Америке                                | обрада          |
|                          | 64. | Друштвене одлике и политичка подела Јужне Америке                        | утврђивање      |
| АУСТРАЛИЈА И<br>ОКЕАНИЈА | 65. | Аустралија – назив, географски положај, границе и величина               | обрада          |
|                          | 66. | Природне одлике Аустралије – рељеф, клима, воде, биљни и животињски свет | обрада          |
|                          | 67. | Природне одлике Аустралије                                               | утврђивање      |
|                          | 68. | Друштвене одлике Аустралије. Географске одлике Океаније                  | обрада          |
| ПОЛАРНЕ<br>ОБЛАСТИ       | 69. | Друштвене одлике Аустралије и географске одлике Океаније                 | утврђивање      |
|                          | 70. | Арктик                                                                   | обрада          |
|                          | 71. | Антарктик                                                                | обрада          |
|                          | 72. | Арктик и Антарктик                                                       | систематизација |

ФИЗИКА

| Тема              | Број часа | Наставна јединица                                                                        | Тип часа   |
|-------------------|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| СИЛА И<br>КРЕТАЊЕ | 1.        | Иницијални тест или утврђивање садржаја из 6 разреда                                     | утврђивање |
|                   | 2.        | Сила као узрок промене брзине тела.                                                      | обрада     |
|                   | 3.        | Појам убрзања                                                                            | обрада     |
|                   | 4.        | Сила као узрок промене брзине тела, Појам убрзања                                        | утврђивање |
|                   | 5.        | Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања, Други Њутнов закон                   | обрада     |
|                   | 6.        | Други Њутнов закон                                                                       | вежбање    |
|                   | 7.        | Динамичко мерење силе. Мерење силе динамометром                                          | обрада     |
|                   | 8.        | Трећи Њутнов закон                                                                       | обрада     |
|                   | 9.        | Њутнови закони                                                                           | утврђивање |
| СИЛА И<br>КРЕТАЊЕ | 10.       | Њутнови закони                                                                           | утврђивање |
|                   | 11.       | Равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања. | обрада     |
|                   | 12.       | Равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања. | утврђивање |
|                   | 13.       | Тренутна и средња брзина тела                                                            | обрада     |
|                   | 14.       | Тренутна и средња брзина тела                                                            | утврђивање |
|                   | 15.       | Зависност брзине од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању.           | обрада     |
|                   | 16.       | Зависност брзине од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању.           | утврђивање |
|                   | 17.       | Рачунски задаци                                                                          | увежбавање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                               |     |                                                                                                                    |                         |
|-----------------------------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| СИЛА И<br>КРЕТАЊЕ                             | 18. | Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљеб                                                            | лабораторијска<br>вежба |
|                                               | 19. | Зависност пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању.                                       | обрада                  |
|                                               | 20. | Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно кретања                                     | утврђивање              |
|                                               | 21. | Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања.         | обрада                  |
|                                               | 22. | Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања.         | утврђивање              |
|                                               | 23. | Сила и кретање                                                                                                     | утврђивање              |
|                                               | 24. | Сила и кретање                                                                                                     | систематизација         |
|                                               | 25. | Сила и кретање                                                                                                     | провера знања           |
| КРЕТАЊЕ<br>ПОД<br>УТИЦАЈЕМ<br>ЗЕМЉИНЕ<br>ТЕЖЕ | 26. | Убрзање при кретању тела под дејством силе теже                                                                    | обрада                  |
|                                               | 27. | Галилејев оглед. Слободно падање тела, бестежинско стање. Падање тела у разним срединама. – Бестежинско стање тела | обрада                  |
|                                               | 28. | Слободно падање тела, бестежинско стање                                                                            | утврђивање              |
|                                               | 29. | Хитац наниже                                                                                                       | обрада                  |
|                                               | 30. | Хитац навише                                                                                                       | обрада                  |
|                                               | 31. | Хитац навише и хитац наниже                                                                                        | утврђивање              |
|                                               | 32. | Кретање тела у гравитационом пољу. Силе које се супротстављају кретању тела. Сила отпора средине                   | обрада                  |
|                                               | 33. | Силе трења (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела.                                 | обрада                  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                               |     |                                                                                                         |                      |
|-----------------------------------------------|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| КРЕТАЊЕ<br>ПОД<br>УТИЦАЈЕМ<br>ЗЕМЉИНЕ<br>ТЕЖЕ | 34. | Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела | утврђивање           |
|                                               | 35. | Одређивање коефицијента трења клизања                                                                   | лабораторијска вежба |
|                                               | 36. | Кретање тела под дејством Силе теже и силе трења                                                        | утврђивање           |
|                                               | 37. | Кретање под утицајем Земљине теже. Трење                                                                | систематизација      |
| РАВНОТЕЖА<br>ТЕЛА                             | 38. | Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила                   | обрада               |
|                                               | 39. | Разлагање сила                                                                                          | обрада               |
|                                               | 40. | Појам и врсте равнотеже тела. Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа                                   | обрада               |
| РАВНОТЕЖА<br>ТЕЛА                             | 40. | Појам и врсте равнотеже тела. Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа                                   | обрада               |
|                                               | 41. | Слагање и разлагање сила. Равнотежа                                                                     | утврђивање           |
|                                               | 42. | Полуга. Момент силе                                                                                     | обрада               |
|                                               | 43. | Равнотежа полуге и њена примена                                                                         | обрада               |
| РАВНОТЕЖА<br>ТЕЛА                             | 44. | Полуга, момент силе                                                                                     | утврђивање           |
|                                               | 45. | Сила потиска у течностима и гасовима Архимедов закон                                                    | обрада               |
|                                               | 46. | Сила потиска у течностима и гасовима Архимедов закон                                                    | утврђивање           |
|                                               | 47. | Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона                                             | лабораторијска вежба |
|                                               | 48. | Равнотежа                                                                                               | утврђивање           |
|                                               | 49. | Механички рад. Рад силе                                                                                 | обрада               |
|                                               | 50. | Рад силе теже и силе трења.                                                                             | обрада               |

|                          |     |                                                                                                                   |                      |
|--------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА | 51. | Механички рад                                                                                                     | утврђивање           |
| МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА | 52. | Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела                                       | обрада               |
|                          | 53. | Потенцијална енергија. Гравитациона потенцијална енергија тела                                                    | обрада               |
|                          | 54. | Кинетичка и потенцијална енергија                                                                                 | утврђивање           |
|                          | 55. | Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије                  | обрада               |
|                          | 56. | Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим подлогама                                     | лабораторијска вежба |
|                          | 57. | Закон одржања                                                                                                     | утврђивање           |
|                          | 58. | Снага. Коефицијент корисног дејства                                                                               | обрада               |
|                          | 59. | Механичка снага снага. Коефицијент корисног дејства                                                               | увежбавање           |
| МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА | 60. | Механичка енергија, рад и снага                                                                                   | увежбавање           |
|                          | 61. | Механичка енергија, рад и снага                                                                                   | утврђивање           |
|                          | 62. | Механичка енергија, рад и снага                                                                                   | систематизација      |
| ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ          | 63. | Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање. Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре | обрада               |
|                          | 64. | Унутрашња енергија и температура. Количина топлоте                                                                | обрада               |
|                          | 65. | Унутрашња енергија и температура. Количина топлоте                                                                | утврђивање           |
|                          | 66. | Специфични топлотни капацитет                                                                                     | обрада               |
|                          | 67. | Специфични топлотни капацитет                                                                                     | утврђивање           |
|                          | 68. | Топлотна равнотежа. Агрегатна стања супстанције                                                                   | обрада               |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |     |                                                                                                                                                                                                                                 |                 |
|--|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|  | 69. | Топлотна равнотежа. Агрегатна стања супстанције                                                                                                                                                                                 | утврђивање      |
|  | 70. | Демонстрациони огледи: – Дифузија и Брауново кретање. – Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди – флаши и две посуде са хладном и топлим водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара) | утврђивање      |
|  | 71. | Топлота                                                                                                                                                                                                                         | увежбавање      |
|  | 72. | Топлота                                                                                                                                                                                                                         | систематизација |

**МАТЕМАТИКА**

| Тема           | Број часа | Наставна јединица                                           | Тип часа             |
|----------------|-----------|-------------------------------------------------------------|----------------------|
| РЕАЛНИ БРОЈЕВИ | 1.        | Упознавање са новинама и планирање. Обнављање градива       | уводни час/обнављање |
|                | 2.        | Обнављање градива                                           | обнављање градива    |
|                | 3.        | Иницијални тест                                             | провера знања        |
|                | 4.        | Квадрат рационалног броја                                   | обрада               |
|                | 5.        | Квадрат рационалног броја                                   | утврђивање           |
|                | 6.        | Решавање једначине $x^2 = a$ , $a \geq 0$ . Квадратни корен | обрада               |
|                | 7.        | Квадратни корен                                             | утврђивање           |
|                | 8.        | Квадратни корен                                             | утврђивање           |
|                | 9.        | Скуп ирационалних бројева                                   | обрада               |
|                | 10.       | Скуп реалних бројева                                        | обрада               |
|                | 11.       | Скуп реалних бројева, бројевна права                        | утврђивање           |
|                | 12.       | Операције са реалним бројевима                              | обрада               |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                    |     |                                                                                                    |                 |
|--------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                    | 13. | Операције са реалним бројевима                                                                     | утврђивање      |
|                    | 14. | Операције са реалним бројевима                                                                     | утврђивање      |
|                    | 15. | Децимални запис реалног броја. Приближна вредност реалног броја.                                   | обрада          |
|                    | 16. | Апсолутна грешка приближног броја                                                                  | обрада          |
|                    | 17. | Децимални запис реалног броја. Приближна вредност реалног броја. Апсолутна грешка приближног броја | утврђивање      |
|                    | 18. | Функција директне пропорционалности                                                                | обрада          |
|                    | 19. | Функција директне пропорционалности                                                                | утврђивање      |
|                    | 20. | Продужена пропорција                                                                               | обрада          |
|                    | 21. | Продужена пропорција                                                                               | утврђивање      |
|                    | 22. | Реални бројеви                                                                                     | утврђивање      |
|                    | 23. | Реални бројеви                                                                                     | систематизација |
|                    | 24. | Реални бројеви – контролна вежба                                                                   | провера знања   |
| ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА | 25. | Питагорина теорема                                                                                 | обрада          |
|                    | 26. | Питагорина теорема                                                                                 | утврђивање      |
|                    | 27. | Питагорина теорема                                                                                 | утврђивање      |
|                    | 28. | Примена Питагорине теорема на правоугаоник                                                         | обрада          |
|                    | 29. | Примена Питагорине теорема на правоугаоник                                                         | утврђивање      |
|                    | 30. | Примена Питагорине теорема на квадрат                                                              | обрада          |
|                    | 31. | Примена Питагорине теорема на квадрат                                                              | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                   |     |                                                                      |               |
|-----------------------------------|-----|----------------------------------------------------------------------|---------------|
|                                   | 32. | Примена Питагорине теорема на једнаокраки и једнакостранични троугао | обрада        |
|                                   | 33. | Примена Питагорине теорема на једнаокраки и једнакостранични троугао | утврђивање    |
|                                   | 34. | Примена Питагорине теорема на ромб                                   | обрада        |
|                                   | 35. | Примена Питагорине теорема на ромб                                   | утврђивање    |
|                                   | 36. | Примена Питагорине теорема на трапез                                 | обрада        |
|                                   | 37. | Примена Питагорине теорема на трапез                                 | утврђивање    |
|                                   | 38. | Питагорина теорема и ирационалан број                                | обрада        |
|                                   | 39. | Питагорина теорема и ирационалан број                                | утврђивање    |
|                                   | 40. | Растојање између две тачке у координатном систему                    | обрада        |
|                                   | 41. | Растојање између две тачке у координатном систему                    | утврђивање    |
|                                   | 42. | Питагорина теорема – примене                                         | утврђивање    |
|                                   | 43. | Питагорина теорема – примене                                         | утврђивање    |
|                                   | 44. | Први писмени задатак                                                 | провера знања |
|                                   | 45. | Исправак првог писменог задатка                                      | утврђивање    |
| ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ<br>ИЗРАЗИ – I део | 46. | Појам степена. Степен чији је изложилац природан број                | обрада        |
|                                   | 47. | Појам степена. Степен чији је изложилац природан број                | утврђивање    |
|                                   | 48. | Производ и количник степена истих основа                             | обрада        |
|                                   | 49. | Степен степена                                                       | обрада        |
|                                   | 50. | Производ и количник степена истих основа. Степен степена             | утврђивање    |
|                                   | 51. | Степен производа и количника                                         | обрада        |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|           |     |                                                                         |                 |
|-----------|-----|-------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|           | 52. | Степен производа и количника                                            | утврђивање      |
|           | 53. | Степен декадне јединице чији је изложилац цео број – научни запис броја | обрада          |
|           | 54. | Степен декадне јединице чији је изложилац цео број – научни запис броја | утврђивање      |
|           | 55. | Степен и операције са степенима                                         | утврђивање      |
|           | 56. | Степен и операције са степенима                                         | систематизација |
|           | 57. | Степен и операције са степенима – контролна вежба                       | провера знања   |
|           | 58. | Алгебарски изрази                                                       | обрада          |
|           | 59. | Алгебарски изрази                                                       | утврђивање      |
|           | 60. | Мономи                                                                  | обрада          |
|           | 61. | Мономи                                                                  | утврђивање      |
|           | 62. | Полиноми                                                                | обрада          |
|           | 63. | Сабирање полинома                                                       | обрада          |
|           | 64. | Сабирање полинома                                                       | утврђивање      |
|           | 65. | Одузимање полинома                                                      | обрада          |
|           | 66. | Одузимање полинома                                                      | утврђивање      |
|           | 67. | Сабирање и одузимање полинома                                           | утврђивање      |
|           | 68. | Сабирање и одузимање полинома                                           | утврђивање      |
| МНОГОУГАО | 69. | Појам и врсте многоуглова                                               | обрада          |
|           | 70. | Појам и врсте многоуглова                                               | утврђивање      |
|           | 71. | Број дијагонала многоугла                                               | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |     |                                                  |               |
|--|-----|--------------------------------------------------|---------------|
|  | 72. | Број дијагонала многоугла                        | утврђивање    |
|  | 73. | Збир углова многоугла                            | обрада        |
|  | 74. | Збир углова многоугла                            | утврђивање    |
|  | 75. | Други писмени задатак                            | провера знања |
|  | 76. | Исправак другог писменог задатка                 | утврђивање    |
|  | 77. | Правилан многоугао                               | обрада        |
|  | 78. | Правилан многоугао                               | утврђивање    |
|  | 79. | Конструкције неких правилних многоуглова         | обрада        |
|  | 80. | Конструкције неких правилних многоуглова         | утврђивање    |
|  | 81. | Обим и површина правилног многоугла              | обрада        |
|  | 82. | Обим и површина правилног многоугла              | утврђивање    |
|  | 83. | Обим и површина правилног многоугла              | утврђивање    |
|  | 84. | Тежишна дуж и тежиште троугла                    | обрада        |
|  | 85. | Тежишна дуж и тежиште троугла                    | утврђивање    |
|  | 86. | Ортоцентар троугла                               | обрада        |
|  | 87. | Ортоцентар троугла                               | утврђивање    |
|  | 88. | Сложеније примене ставова подударности троуглова | обрада        |
|  | 89. | Сложеније примене ставова подударности троуглова | утврђивање    |
|  | 90. | Многоугао                                        | утврђивање    |
|  | 91. | Многоугао – контролна вежба                      | провера знања |
|  | 92. | Полиноми                                         | обнављање     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ  
ИЗРАЗИ – II део

|      |                                                                   |                 |
|------|-------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 93.  | Множење монома                                                    | обрада          |
| 94.  | Множење полинома мономом                                          | обрада          |
| 95.  | Множење полинома                                                  | обрада          |
| 96.  | Множење полинома                                                  | утврђивање      |
| 97.  | Множење полинома                                                  | утврђивање      |
| 98.  | Квадрат бинома                                                    | обрада          |
| 99.  | Квадрат бинома                                                    | утврђивање      |
| 100. | Разлика квадрата                                                  | обрада          |
| 101. | Разлика квадрата                                                  | утврђивање      |
| 102. | Квадрат бинома и разлика квадрата                                 | утврђивање      |
| 103. | Полиноми и операције са полиномима                                | утврђивање      |
| 104. | Полиноми и операције са полиномима                                | систематизација |
| 105. | Трећи писмени задатак                                             | провера знања   |
| 106. | Исправак трећег писменог задатка                                  | утврђивање      |
| 107. | Растављање монома на чиниоце, (највећи) заједнички чинилац монома | обрада          |
| 108. | Растављање полинома на чиниоце помоћу дистрибутивног закона       | обрада          |
| 109. | Растављање полинома на чиниоце помоћу дистрибутивног закона       | утврђивање      |
| 110. | Растављање полинома на чиниоце помоћу квадрата бинома             | обрада          |
| 111. | Растављање полинома на чиниоце помоћу квадрата бинома             | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |      |                                                        |                 |
|------|------|--------------------------------------------------------|-----------------|
|      | 112. | Растављање полинома на чиниоце помоћу разлике квадрата | обрада          |
|      | 113. | Растављање полинома на чиниоце помоћу разлике квадрата | утврђивање      |
|      | 114. | Решавање једначина помоћу растављања полинома          | обрада          |
|      | 115. | Растављање полинома на чиниоце                         | утврђивање      |
|      | 116. | Растављање полинома на чиниоце                         | утврђивање      |
|      | 117. | Растављање полинома на чиниоце                         | систематизација |
|      | 118. | Растављање полинома на чиниоце – контролна вежба       | провера знања   |
| КРУГ | 119. | Круг                                                   | обнављање       |
|      | 120. | Централни и периферијски угао круга                    | обрада          |
|      | 121. | Централни и периферијски угао круга                    | утврђивање      |
|      | 122. | Обим круга                                             | обрада          |
|      | 123. | Обим круга                                             | утврђивање      |
|      | 124. | Дужина кружног лука                                    | обрада          |
|      | 125. | Дужина кружног лука                                    | утврђивање      |
|      | 126. | Површина круга                                         | обрада          |
|      | 127. | Површина круга                                         | утврђивање      |
|      | 128. | Површина кружног исечка                                | обрада          |
|      | 129. | Површина кружног исечка                                | утврђивање      |
|      | 130. | Површина кружног прстена                               | обрада          |
|      | 131. | Површина кружног прстена                               | утврђивање      |
|      | 132. | Обим и површина круга и његових делова                 | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |      |                                                                               |                   |
|-----------------|------|-------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
|                 | 133. | Ротација                                                                      | обрада            |
|                 | 134. | Ротација                                                                      | утврђивање        |
|                 | 135. | Круг                                                                          | утврђивање        |
|                 | 136. | Круг                                                                          | систематизација   |
|                 | 137. | Четврти писмени задатак                                                       | провера знања     |
|                 | 138. | Исправак четвртог писменог задатка                                            | утврђивање        |
| ОБРАДА ПОДАТАКА | 139. | Обрада података – увод                                                        | пројектни задатак |
|                 | 140. | Упознавање са пројектним задатком – избор теме и конструкција анкетних питања | пројектни задатак |
|                 | 141. | Узорак, нумеричка и процентуална расподела, графички приказ података          | пројектни задатак |
|                 | 142. | Средња вредност, медијана и мод                                               | пројектни задатак |
|                 | 143. | Обрада података                                                               | пројектни задатак |
|                 | 144. | Интерперетација резултата истраживања                                         | пројектни задатак |

**БИОЛОГИЈА**

| Тема                       | Број часа | Наставна јединица | Тип часа   |
|----------------------------|-----------|-------------------|------------|
| НАСЛЕЂИВАЊЕ И<br>ЕВОЛУЦИЈА | 1.        | Грађа ћелије      | обрада     |
|                            | 2.        | Грађа ћелије      | утврђивање |
|                            | 3.        | Једро, ДНК и гени | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                  |     |                                                      |                 |
|----------------------------------|-----|------------------------------------------------------|-----------------|
|                                  | 4.  | Једро, ДНК и гени                                    | утврђивање      |
|                                  | 5.  | Деоба ћелије                                         | обрада          |
|                                  | 6.  | Деоба ћелије                                         | утврђивање      |
|                                  | 7.  | Правила наслеђивања                                  | обрада          |
|                                  | 8.  | Правила наслеђивања                                  | утврђивање      |
|                                  | 9.  | Деоба ћелије и правила наслеђивања                   | утврђивање      |
|                                  | 10. | Наслеђивање пола и наследне болести                  | обрада          |
|                                  | 11. | Наслеђивање пола и наследне болести                  | утврђивање      |
|                                  | 12. | Наслеђивање и еволуција                              | систематизација |
| ПОРЕКЛО И<br>РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА | 13. | Основни принципи систематике                         | обрада          |
|                                  | 14. | Израда дихотоног кључа                               | обрада          |
|                                  | 15. | Основни принципи систематике. Израда дихотоног кључа | утврђивање      |
|                                  | 16. | Разноврсност у царству биљака                        | обрада          |
|                                  | 17. | Разноврсност у царству биљака                        | утврђивање      |
|                                  | 18. | Разноврсност у царству животиња                      | обрада          |
|                                  | 19. | Разноврсност у царству животиња                      | утврђивање      |
|                                  | 20. | Тумачење филогенетских низова                        | обрада          |
|                                  | 21. | Тумачење филогенетских низова                        | утврђивање      |
|                                  | 22. | Докази еволуције                                     | обрада          |
|                                  | 23. | Докази еволуције                                     | утврђивање      |
|                                  | 24. | Порекло и разноврсност живог света                   | систематизација |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                    |     |                                                       |                 |
|----------------------------------------------------|-----|-------------------------------------------------------|-----------------|
| ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И<br>ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА<br>ЖИВОТА | 25. | Нивои организације и грађа тела                       | обрада          |
|                                                    | 26. | Нивои организације и грађа тела                       | утврђивање      |
|                                                    | 27. | Једноћелијска еукарије                                | обрада          |
|                                                    | 28. | Једноћелијска еукарије                                | утврђивање      |
|                                                    | 29. | Гљиве и лишајеви                                      | обрада          |
|                                                    | 30. | Гљиве и лишајеви                                      | утврђивање      |
|                                                    | 31. | Протисти, гљиве и лишајеви                            | систематизација |
|                                                    | 32. | Животни процеси код биљака                            | обрада          |
| НАСЛЕЂИВАЊЕ И<br>ЕВОЛУЦИЈА                         | 33. | Животни процеси код биљака                            | утврђивање      |
|                                                    | 34. | Размножавање и циклуси развића биљака без семена      | обрада          |
|                                                    | 35. | Размножавање и циклуси развића биљака са семеном      | утврђивање      |
|                                                    | 36. | Размножавање и циклуси развића биљака                 | утврђивање      |
|                                                    | 37. | Раст и покрети биљака                                 | обрада          |
|                                                    | 38. | Раст и покрети биљака                                 | утврђивање      |
| ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И<br>ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА<br>ЖИВОТА | 39. | Живот биљке                                           | систематизација |
|                                                    | 40. | Јединство грађе и функције као основа живота – 1. део | систематизација |
|                                                    | 41. | Заштита тела                                          | обрада          |
|                                                    | 42. | Заштита тела                                          | утврђивање      |
|                                                    | 43. | Потпора и покретљивост                                | обрада          |
|                                                    | 44. | Потпора и покретљивост                                | утврђивање      |
|                                                    | 45. | Пријем и реаговање на дражи – чула                    | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                    |     |                                                       |                 |
|----------------------------------------------------|-----|-------------------------------------------------------|-----------------|
|                                                    | 46. | Пријем и реаговање на дражи – чула                    | утврђивање      |
|                                                    | 47. | Нервни систем                                         | обрада          |
|                                                    | 48. | Нервни систем                                         | утврђивање      |
|                                                    | 49. | Пријем и реаговање на дражи                           | утврђивање      |
|                                                    | 50. | Обезбеђивање енергије                                 | обрада          |
|                                                    | 51. | Обезбеђивање енергије                                 | утврђивање      |
|                                                    | 52. | Транспорт супстанци кроз тело                         | обрада          |
|                                                    | 53. | Транспорт супстанци кроз тело                         | утврђивање      |
|                                                    | 54. | Излучивање                                            | обрада          |
|                                                    | 55. | Излучивање                                            | утврђивање      |
| НАСЛЕЂИВАЊЕ И<br>ЕВОЛУЦИЈА                         | 56. | Размножавање и животни циклуси животиња               | обрада          |
|                                                    | 57. | Размножавање и животни циклуси животиња               | утврђивање      |
| ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И<br>ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА<br>ЖИВОТА | 58. | Јединство грађе и функције као основа живота – 2. део | систематизација |
| ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ                                 | 59. | Биоми                                                 | обрада          |
|                                                    | 60. | Популација и односи исхране у екосистему              | обрада          |
|                                                    | 61. | Биоми, популација и односи исхране у екосистему       | утврђивање      |
|                                                    | 62. | Еколошки фактори                                      | обрада          |
|                                                    | 63. | Еколошки фактори                                      | утврђивање      |
|                                                    | 64. | Биодиверзитет                                         | обрада          |
|                                                    | 65. | Биодиверзитет                                         | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                 |     |                                             |                 |
|-----------------|-----|---------------------------------------------|-----------------|
|                 | 66. | Живот у екосистему                          | систематизација |
| ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ | 67. | Вируси и вирусне болести                    | обрада          |
|                 | 68. | Имунитет и вакцине                          | обрада          |
|                 | 69. | Вируси, вирусне болести, имунитет и вакцине | утврђивање      |
|                 | 70. | Здрави стилови живота                       | обрада          |
|                 | 71. | Проблеми одрастања                          | обрада          |
|                 | 72. | Човек и здравље                             | систематизација |

**ХЕМИЈА**

| Тема                                                            | Број часа | Наставна јединица                                | Тип часа   |
|-----------------------------------------------------------------|-----------|--------------------------------------------------|------------|
| ХЕМИЈА КАО<br>ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И<br>ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС | 1.        | Хемија и њен значај                              | обрада     |
|                                                                 | 2.        | Супстанце. Врсте супстанци                       | обрада     |
|                                                                 | 3.        | Хемија и њен значај. Супстанце. Врсте супстанци. | утврђивање |
| ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА                                           | 4.        | Хемијска лабораторија и експеримент.             | обрада     |
|                                                                 | 5.        | Мерење                                           | обрада     |
|                                                                 | 6.        | Рад у хемијској лабораторији. Мерење.            | утврђивање |
|                                                                 | 7.        | Физичка и хемијска својства супстанци            | обрада     |
|                                                                 | 8.        | Физичке и хемијске промене супстанци             | обрада     |
|                                                                 | 9.        | Својства и промене супстанци                     | утврђивање |
| АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ                                       | 10.       | Атоми хемијских елемената                        | обрада     |
|                                                                 | 11.       | Хемијски симболи                                 | обрада     |
|                                                                 | 12.       | Атоми елемената и хемијски симболи               | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                       |     |                                                                                   |                      |
|-------------------------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
|                                                       | 13. | Грађа атома: атомско језгро и електронски омотач                                  | обрада               |
|                                                       | 14. | Атомски и масени број, изотопи                                                    | обрада               |
|                                                       | 15. | Атом – грађа, атомски и масени број, изотопи                                      | утврђивање           |
|                                                       | 16. | Распоред електрона по енергетским нивоима у атомима елемената                     | обрада               |
|                                                       | 17. | Периодни систем елемената. Племенити гасови – својства и примена                  | обрада               |
|                                                       | 18. | Одређивање валентног нивоа, броја валентних електрона и положаја елемената у ПСЕ  | утврђивање           |
|                                                       | 19. | Атоми елемената. Грађа атома. Периодни систем елемената                           | утврђивање           |
| МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА | 20. | Ковалентна веза. Грађење молекула елемената                                       | обрада               |
|                                                       | 21. | Ковалентна веза. Грађење молекула једињења                                        | обрада               |
|                                                       | 22. | Ковалентна веза                                                                   | утврђивање           |
|                                                       | 23. | Јонска веза                                                                       | обрада               |
|                                                       | 24. | Упоредивање својстава супстанци са јонском и ковалентном везом. Јонска веза       | утврђивање           |
|                                                       | 25. | Кристалне решетке. Упоредивање својстава супстанци са јонском и ковалентном везом | утврђивање<br>обрада |
|                                                       | 26. | Валенца. Хемијске формуле и називи                                                | обрада               |
|                                                       | 27. | Валенца                                                                           | утврђивање           |
| ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ                           | 28. | Смеше: хомогене и хетерогене                                                      | обрада               |
|                                                       | 29. | Раствори                                                                          | обрада               |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                           |     |                                                                     |            |
|-------------------------------------------|-----|---------------------------------------------------------------------|------------|
|                                           | 30. | Растварање и растворљивост                                          | обрада     |
|                                           | 31. | Растворљивост                                                       | утврђивање |
|                                           | 32. | Хомогене смеше у природи – вода                                     | обрада     |
|                                           | 33. | Хомогене смеше у природи – ваздух                                   | обрада     |
|                                           | 34. | Масени процентни састав смеша – 1 део                               | обрада     |
|                                           | 35. | Масени процентни састав смеша – 2 део                               | обрада     |
|                                           | 36. | Масени процентни састав смеша                                       | утврђивање |
|                                           | 37. | Масени процентни састав смеша                                       | утврђивање |
|                                           | 38. | Раздвајање састојака смеша (декантовање, цеђење, одвајање магнетом) | обрада     |
|                                           | 39. | Раздвајање састојака смеша (декантовање, цеђење, одвајање магнетом) | утврђивање |
| ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И<br>ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ | 40. | Хомогене и хетерогене смеше – комбиновани задаци                    | утврђивање |
|                                           | 41. | Хемијске реакције                                                   | обрада     |
|                                           | 42. | Закон о одржању масе                                                | обрада     |
|                                           | 43. | Хемијске реакције. Закон одржања масе                               | утврђивање |
|                                           | 44. | Састављање једначина хемијских реакција                             | обрада     |
|                                           | 45. | Писање једначина хемијских реакција                                 | утврђивање |
| ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ                     | 46. | Хемијске реакције и једначине – комбиновани задаци                  | утврђивање |
|                                           | 47. | Релативна атомска и релативна молекулска маса                       | обрада     |
|                                           | 48. | Количина супстанце и мол. Моларна маса                              | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                           |     |                                                                           |            |
|-------------------------------------------|-----|---------------------------------------------------------------------------|------------|
|                                           | 49. | Израчунавање релативне молекулске масе, моларне масе и количине супстанце | утврђивање |
|                                           | 50. | Количина супстанце, маса и бројност честица                               | обрада     |
|                                           | 51. | Количина супстанце, маса и бројност честица                               | утврђивање |
|                                           | 52. | Закон сталних односа маса                                                 | обрада     |
| ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ                     | 53. | Масени процентни састав једињења                                          | обрада     |
|                                           | 54. | Закон сталних односа маса и масени процентни састав једињења              | утврђивање |
|                                           | 55. | Израчунавања на основу једначина хемијских реакција                       | обрада     |
|                                           | 56. | Стехиометријска израчунавања – 1 део                                      | утврђивање |
|                                           | 57. | Стехиометријска израчунавања – 2 део                                      | утврђивање |
| ВОДНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ | 58. | Водоник                                                                   | обрада     |
|                                           | 59. | Кисеоник                                                                  | обрада     |
| ВОДНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ | 60. | Водоник и кисеоник                                                        | утврђивање |
|                                           | 61. | Оксиди – формуле, називи, својства. Оксидација, сагоревање, рђање         | обрада     |
|                                           | 62. | Киселине – формуле, називи, својства                                      | обрада     |
|                                           | 63. | Оксиди и киселине                                                         | утврђивање |
|                                           | 64. | Хидроксиди (базе) – формуле, називи, својства                             | обрада     |
|                                           | 65. | Мера киселости раствора – рН вредност                                     | обрада     |
|                                           | 66. | Оксиди, киселине и базе                                                   | утврђивање |
|                                           | 67. | Неутрализација. Соли                                                      | обрада     |

|                                           |     |                              |            |
|-------------------------------------------|-----|------------------------------|------------|
| ВОДНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ | 68. | Неутрализација. Соли         | утврђивање |
|                                           | 69. | Киселине, базе и соли        | утврђивање |
|                                           | 70. | Стехиометријска израчунавања | утврђивање |
|                                           | 71. | Комбиновани задаци 1         | утврђивање |
|                                           | 72. | Комбиновани задаци 2         | утврђивање |

### ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

| Тема                  | Број часа | Наставна јединица                                                                                                                        | Тип часа          |
|-----------------------|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| ЖИВ. И РАД. ОКРУЖЕЊЕ  | 1–2.      | Појам, улога и развој машина и механизма                                                                                                 | увод/обрада       |
|                       | 3.        | Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде                                                                                      | обрада/вежба      |
|                       | 4.        | Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи                                                                   | обрада            |
|                       | 5–6.      | Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи. Професије (занимања) у области производних техника и технологија | обрада/утврђивање |
| САОБРАЋАЈ             | 7–8.      | Машине спољашњег и унутрашњег транспорта                                                                                                 | обрада            |
|                       | 9–10.     | Подсистеми код возила друског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони)                                                       | обрада            |
|                       | 11–12.    | Технички исправан бицикл/мопед – безбедно учешће у саобраћају                                                                            | обрада/вежба      |
| ТЕХ. И ДИГ. ПИСМЕНОСТ | 13–14.    | Специфичности техничких цртежа у машинству                                                                                               | обрада/вежба      |
|                       | 15–16.    | Упрошћавање и пресеци на машинским техничким цртежима                                                                                    | обрада/вежба      |
|                       | 17–18.    | Ортогонално приказивање предмета                                                                                                         | обрада/вежба      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                         |        |                                                                                                   |              |
|-------------------------|--------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
|                         | 19–20. | Просторно приказивање предмета                                                                    | обрада/вежба |
|                         | 21–22. | Ортогонално и просторно приказивање предмета                                                      | вежба        |
|                         | 23–24. | Коришћење и функција програма за CAD                                                              | обрада/вежба |
|                         | 25–26. | Техничко цртање помоћу рачунара                                                                   | обрада/вежба |
|                         | 27–28. | Основне компоненте ИКТ уређаја.<br>Употреба 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета  | обрада/вежба |
|                         | 29–30. | Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса                                   | обрада/вежба |
| РЕСУРСИ И<br>ПРОИЗВОДЊА | 31–32. | Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине                         | обрада       |
|                         | 33–34. | Материјали у машинству (метали, легуре, пластика...)                                              | обрада       |
|                         | 35–36. | Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава                                              | обрада/вежба |
|                         | 37–38. | Технологија обраде метала у машинству (са и без скидања струготине, савремене технологије обраде) | обрада/вежба |
|                         | 39–40. | Елементи машина и механизма (елем. за везу, пренос снаге и кретања, специјални елем.)             | обрада/вежба |
|                         | 41–42. | Производне машине – врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња                        | обрада       |
|                         | 43–44. | Погонске машине – мотори (хидраулични и пнеуматски)                                               | обрада       |
|                         | 45–46. | Погонске машине – мотори<br>(топлотни)                                                            | обрада       |
|                         | 47–48. | Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање)                          | обрада       |



**Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг**

|                       |        |                                                                                                                                   |                  |
|-----------------------|--------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| КОНСТР.<br>МОДЕЛОВАЊЕ | 49–50. | Моделовање погонских машина и/или школског мини робота                                                                            | вежба            |
|                       | 51–52. | Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање пројектног задатка                                                           | обрада/вежба     |
|                       | 53–54. | Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација                                          | вежба            |
|                       | 55–56. | Рад на пројектном задатку                                                                                                         | вежба            |
|                       | 57–58. | Рад на пројектном задатку                                                                                                         | вежба            |
|                       | 59–60. | Рад на пројектном задатку                                                                                                         | вежба            |
|                       | 61–62. | Рад на пројектном задатку                                                                                                         | вежба            |
|                       | 63–64. | Рад на пројектном задатку                                                                                                         | вежба            |
|                       | 65–66. | Рад на пројектном задатку                                                                                                         | вежба            |
|                       | 67–68. | Представљање идеје, поступака израде и процена сопственог рада и рада других у оквиру тима. Коришћење електронске кореспонденције | вежба/утврђивање |
|                       | 69–70. | Одређивање цене трошкова и вредности урађеног модела                                                                              | обрада/вежба     |
|                       | 71–72. | Креирање рекламе за израђени производ                                                                                             | вежба/утврђивање |

**ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО**

| Број часа | Наставна област                        | Наставна јединица                                                                           | Тип часа       |
|-----------|----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| 1.        | ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНА ТЕХНОЛОГИЈА | Рад са текстом<br>– Визуелна презентација текста<br>– Логичка структура текста<br>– Стилони | обрада/вежбање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|    |                                               |                                                                                                                                                                                                                           |                |
|----|-----------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
|    |                                               | – Преглед садржаја текстуалног документа                                                                                                                                                                                  |                |
| 2. |                                               | Рад са текстом                                                                                                                                                                                                            | вежбање        |
| 3. |                                               | Рачунарска графика<br>– RGB модел приказа боја<br>– CMYK модел приказа боја                                                                                                                                               | обрада/вежбање |
| 4. |                                               | Рад са сликама<br>– Слојеви<br>– Додавање и брисање слојева<br>– Приказивање и сакривање слоја<br>– Подешавање непровидности, закључавање и стапање слојева<br>– Растерезација слојева                                    | вежбање        |
| 5. |                                               | Рад са сликама<br>– Алати за одабирање дела слике<br>– Промена нивоа обојености, осветљености и контраста<br>– Филтери<br>– Основне геометријске трансформације слике<br>– Аутоматска обрада већег броја дигиталних слика | обрада/вежбање |
| 6. |                                               | Рад са сликама                                                                                                                                                                                                            | вежбање        |
| 7. | ИНФОРМАЦИОНО-<br>КОМУНИКАЦИОНА<br>ТЕХНОЛОГИЈА | Креирање векторске графике<br>– Цртање правоугаоних и овалних облика<br>– Цртање правилних многоуглова, звезда и спирала<br>– Цртање линија                                                                               | обрада/вежбање |

|     |                        |                                                                                                                                                                                                                         |                |
|-----|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
|     |                        | – Креирање текста<br>– Операције над објектима                                                                                                                                                                          |                |
| 8.  |                        | Векторска графика                                                                                                                                                                                                       | вежбање        |
| 9.  |                        | Анимиране слике<br>– Појам анимације<br>– Традиционална и рачунарска анимација<br>– Креирање анимиране слике<br>– Уграђивање анимиране слике у мултимедијалну презентацију                                              | вежбање        |
| 10. |                        | Снимање видео записа<br>– Подешавање параметара видео – записа<br>– Покретање и заустављање снимања                                                                                                                     | обнављање      |
| 11. |                        | Тест 1                                                                                                                                                                                                                  | провера знања  |
| 12. | ДИГИТАЛНА<br>ПИСМЕНОСТ | Интернет<br>– Интернет адреса и домен<br>– Хипервеза и хипертекст                                                                                                                                                       | обрада         |
| 13. |                        | 1. Електронска пошта<br>1.1. Креирање налога електронске поште<br>1.2. Пријем електронске поште, писање порука и прослеђивање порука<br>1.3. Организација поштанског сандучета<br>1.4. Правила електронске комуникације | обрада/вежбање |
| 14. |                        | Рад са дељеним документима<br>– Рачунарство у облаку                                                                                                                                                                    | обрада/вежбање |
|     |                        |                                                                                                                                                                                                                         |                |

|     |                       |                                                                                                                                                                       |                      |
|-----|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
|     |                       | – Рад са текстуалним документима и презентацијама                                                                                                                     |                      |
| 15. |                       | Електронска пошта, рад са дељеним документима                                                                                                                         | вежбање              |
| 16. |                       | Тест 2                                                                                                                                                                | провера знања        |
| 17. | ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКАТ | ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКАТ<br>– Бирање теме пројекта<br>– Подела на тимове<br>– Пројектне активности<br>– Представљање резултата пројекта<br>– Процена успешности пројекта | пројектне активности |
| 18. | РАЧУНАРСТВО           | Програмски језик Пајтон<br>1.1. Променљиве<br>1.2. Додела вредности променљивој<br>1.3. Приказивање вредности променљиве                                              | обнављање            |
| 19. |                       | Гранање<br>– Гранање у програмима<br>– Наредбе <i>if..else</i><br>– Наредбе <i>if..elif..else</i>                                                                     | обнављање            |
| 20. |                       | Корњача графика и понављање<br>– Корњача графика<br>– Понављање у програмима<br>– Петља <i>for</i><br>– Условна понављања                                             | обнављање            |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |             |                                                                                                                                     |                |
|-----|-------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
|     |             | – Петља <i>while</i>                                                                                                                |                |
| 21. |             | Дефинисање функције<br>1.4. Дефинисање функције                                                                                     | обнављање      |
| 22. |             | Библиотека Пајгејм<br>1.1. Инсталација и покретање библиотеке Пајгејм                                                               | обрада         |
| 23. |             | Пајгејм прозор<br>1.2. Координатни систем Пајгејм прозора<br>1.3. Функција <code>pygame. Color ()</code><br>1.4. RGB вредности боја | обрада/вежбање |
| 24. |             | Цртање дужи<br>1.5. Цртање дужи одређене боје, са одређеним почетком од једне до друге тачке                                        | обрада/вежбање |
| 25. |             | Задаци, цртање дужи задате боје                                                                                                     | вежбање        |
| 26. |             | Исцртавање правоугаоника<br>1.6. Дефинисање координата правоугаоника<br>1.7. Цртање правоугаоника одређене боје, ширине и дужине    | обрада         |
| 27. | РАЧУНАРСТВО | Исцртавање круга<br>– Дефинисање центра круга<br>– Цртање кружнице одређене боје, полупречника и дебљине                            | обрада         |
| 28. |             | Исцртавање многоугла<br>– Дефинисање темена<br>– Исцртавање многоугла одређене боје и координата                                    | обрада/вежбање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                          |                                                                                                                                                                       |                         |
|-----|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 29. |                          | Исцртавање правоугаоника, круга и многоугла                                                                                                                           | вежбање                 |
| 30. |                          | Исписивање текста<br>– Креирање променљиве <i>font</i><br>– Исписивање текста                                                                                         | вежбање                 |
| 31. |                          | Учитавање слика<br>– Учитавање слике<br>– Дефинисање положаја слике<br>– Приказ слике                                                                                 | обрада/вежбање          |
| 32. |                          | Задаци исписивање текста и учитавање слике                                                                                                                            | вежбање                 |
| 33. |                          | Репродукција звука и музике<br>– Звучни формати<br>– Ефекти и позадинска музика                                                                                       | обрада/вежбање          |
| 34. |                          | Анимације<br>1.1. Креирање једноставне анимације                                                                                                                      | вежбање                 |
| 35. |                          | Тест 3                                                                                                                                                                | провера знања           |
| 36. | ИСТРАЖИВАЧКИ<br>ПРОЈЕКАТ | Истраживачки пројекат<br>– Бирање теме пројекта<br>– Подела на тимове<br>– Пројектне активности<br>– Представљање резултата пројекта<br>– Процена успешности пројекта | пројектне<br>активности |

ОСМИ РАЗРЕД

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг  
СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

| Број часа | Наставна јединица                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Тип часа             |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| 1.        | Уводни час                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | обрада               |
| 2.        | Народна бајка <i>Немушти језик</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | обрада               |
| 3.        | Народна бајка <i>Немушти језик</i> и понављање о народним прозним врстама                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | вежбање / утврђивање |
| 4.        | Градиво из 7. разреда                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | повнављање           |
| 5.        | Иницијални тест                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | утврђивање           |
| 6.        | Језик свакодневне комуникације – говорени и писани. Главне особине типичног говореног језика: ослањање на контекст и говорну ситуацију; функција гестова и мимике; кратке, елиптичне и недовршене реченице, емоционалност, неформалност. Главне особине типичног писаног језика у јавној комуникацији: експлицитност, потпуност реченица, интелектуалност, формалност. Фокусирање реченичних чланова помоћу реченичног акцента (у говореном језику) и помоћу реда речи (у писаном језику). | обрада               |
| 7.        | Историја језика: градиво из 7. разреда                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | повнављање           |
| 8.        | Развој српског књижевног језика: српкословенски, рускословенски, славеносрпски. Вукова реформа                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | обрада               |
| 9.        | Језичка култура: О Вуку Карацићу                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | вежбање / утврђивање |
| 10.       | <i>Српски рјечник</i> Вука Стефановића Карацића                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | обрада               |
| 11.       | Књижевни језик Срба од Вука до данас. Језици националних мањина                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | обрада               |
| 12.       | Српски језик међу другим словенским језицима.<br>Дијалекти српског језика                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | обрада               |
| 13.       | Епско-лирска песма <i>Женидба Милића барјактара</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | обрада               |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                                          |                         |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 14. | Епско-лирска песма <i>Женидба Милића барјактара</i> и систематизација о лирско – епским народним песмама | вежбање /<br>утврђивање |
| 15. | Правопис                                                                                                 | понављање               |
| 16. | Променљиве врсте речи. Променљиве именске речи.                                                          | понављање<br>/ вежбање  |
| 17. | Непроменљиве врсте речи.                                                                                 | понављање<br>/ вежбање  |
| 18. | Час из језичке културе или правопис (у вези са врстама речи)                                             | вежбање                 |
| 19. | Функционални стилови                                                                                     | обрада                  |
| 20. | Функционални стилови                                                                                     | вежбање /<br>утврђивање |
| 21. | Припрема за први школски писмени задатак                                                                 | вежбање                 |
| 22. | Први школски писмени задатак                                                                             | утврђивање              |
| 23. | Исправак првог школског писменог задатка                                                                 | вежбање /<br>утврђивање |
| 24. | Исправак првог школског писменог задатка                                                                 | вежбање /<br>утврђивање |
| 25. | Вук Карацић, О народним певачима                                                                         | обрада                  |
| 26. | Почетак буне против дахија                                                                               | обрада                  |
| 27. | Почетак буне против дахија                                                                               | вежбање /<br>утврђивање |
| 28. | Падежи                                                                                                   | понављање               |
| 29. | Падежи за означавање места завршетка кретања и места налажења. Падежна синонимија. – понављање           | понављање<br>/ вежбање  |



|     |                                                                                                           |                         |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 30. | Прота Матеја Ненадовић, Мемоари (одломак)                                                                 | обрада                  |
| 31. | Епске народне песме новијих времена (избор)<br>(може теоријски део и Бој на Мишару)                       | обрада                  |
| 32. | Милош Црњански: Сеобе (одломак)                                                                           | обрада                  |
| 33. | Једнозначне и вишезначне речи. Хомонимија и полисемија.                                                   | вежбање /<br>утврђивање |
| 34. | П.П.Његош, Горски вијенац (одломци)                                                                       | обрада                  |
| 35. | П.П.Његош, Горски вијенац (одломци)                                                                       | вежбање /<br>утврђивање |
| 36. | Вежбе на аргументованом тексту (кључне речи, сажимање текста,...)                                         | вежбање /<br>утврђивање |
| 37. | Љубомир Ненадовић, Писма из Италије (одломак)                                                             | обрада                  |
| 38. | Језичка култура: Његош у Ненадовићевом путопису (говорна вежба / писмена вежба / анализа домаћег задатка) | вежбање /<br>утврђивање |
| 39. | Реченични чланови. Субјекат и предикат.                                                                   | понављање<br>/ вежбање  |
| 40. | Реченични чланови. Објекат, прилошке одредбе, апозиција, атрибут.                                         | понављање<br>/ вежбање  |
| 41. | Јован Јовановић Змај: Светли гробови                                                                      | обрада                  |
| 42. | Јован Јовановић Змај: Светли гробови                                                                      | вежбање /<br>утврђивање |
| 43. | Именичке, придевске и прилошке синтагме                                                                   | понављање<br>/ вежбање  |
| 44. | Глаголске синтагме                                                                                        | обрада                  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                         |                         |
|-----|-------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 45. | Ђура Јакшић: Отаџбина                                                   | обрада                  |
| 46. | Напоредни односи међу реченичним члановима                              | понављање<br>/ вежбање  |
| 47. | Лаза Лазаревић: Све ће то народ позлатити                               | обрада                  |
| 48. | Лаза Лазаревић: Све ће то народ позлатити                               | вежбање /<br>утврђивање |
| 49. | Акценат. Генитивни знак                                                 | обрада                  |
| 50. | Акценат                                                                 | вежбање                 |
| 51. | Симо Матавуљ: Пилипенда                                                 | обрада                  |
| 52. | Симо Матавуљ: Пилипенда                                                 | вежбање /<br>утврђивање |
| 53. | Припрема за други школски писмени задатак                               | вежбање                 |
| 54. | Други школски писмени задатак                                           | утврђивање              |
| 55. | Исправак другог школског писменог задатка                               | вежбање /<br>утврђивање |
| 56. | Исправак другог школског писменог задатка                               | вежбање /<br>утврђивање |
| 57. | Комуникативне и предикатске реченице.                                   | понављање<br>/ вежбање  |
| 58. | Посебни типови предикатских реченица (безличне, обезличене, пасивне...) | понављање<br>/ вежбање  |
| 59. | Језичка култура: Лик Пилипенде или Благоја казанице                     | вежбање /<br>утврђивање |
| 60. | Напоредни односи у комуникативној реченици                              | обрада                  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                             |                         |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 61. | Оскар Давичо: Србија                                                                        | обрада                  |
| 62. | Језичка култура: Родољубље у поезији српских песника (родољубиве песме од 5. до 8. разреда) | вежбање /<br>утврђивање |
| 63. | Изричне реченице                                                                            | обрада                  |
| 64. | Односне реченице                                                                            | обрада                  |
| 65. | Изричне и односне реченице                                                                  | вежбање                 |
| 66. | Добрица Ћосић: Деобе (одломак)                                                              | обрада                  |
| 67. | Месне и временске реченице                                                                  | обрада                  |
| 68. | Месне и временске реченице                                                                  | вежбање                 |
| 69. | Данило Киш: Ноћ и магла                                                                     | обрада                  |
| 70. | Данило Киш: Ноћ и магла                                                                     | вежбање /<br>утврђивање |
| 71. | Узрочне и последичне реченице                                                               | обрада                  |
| 72. | Узрочне и последичне реченице                                                               | вежбање                 |
| 73. | Језичка култура: Текстови из основне школе о Другом светском рату                           | вежбање /<br>утврђивање |
| 74. | Намерне и поредбене реченице                                                                | обрада                  |
| 75. | Допусне и условне реченице                                                                  | обрада                  |
| 76. | Петар Кочић: Кроз међаву                                                                    | обрада                  |
| 77. | Петар Кочић: Кроз међаву                                                                    | вежбање /<br>утврђивање |
| 78. | Интерпункција у зависним реченицама                                                         | вежбање                 |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                        |                         |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 79. | Теодосије: Житије Светог Саве (одломак)                                                | обрада                  |
| 80. | Свети Сава у народној и ауторској књижевности                                          | вежбање /<br>утврђивање |
| 81. | Обнављање градива из граматике из 1. полугодишта                                       | понављање               |
| 82. | Зависне реченице                                                                       | вежбање                 |
| 83. | Зависне реченице – систематизација                                                     | утврђивање              |
| 84. | Лирска народна љубавна песма: Српска дјевојка                                          | обрада                  |
| 85. | Лирске љубавне народне песме (избор)                                                   | обрада                  |
| 86. | Исказивање реченичних чланова зависном реченицом и предлошко – падежном конструкцијом. | обрада                  |
| 87. | Франческо Петрарка, Канцонијер (LXI)                                                   | обрада                  |
| 88. | Систематизација градива из синтаксе                                                    | утврђивање              |
| 89. | Јован Јовановић Змај: Ћулићи (избор)                                                   | обрада                  |
| 90. | Десанка Максимовић: Пролетња песма или Опомена                                         | обрада                  |
| 91. | Глаголи и глаголски облици                                                             | понављање               |
| 92. | Глаголски вид и род                                                                    | понављање<br>/ вежбање  |
| 93. | Рајнер Марија Рилке: Љубавна песма                                                     | обрада                  |
| 94. | Лични глаголски облици                                                                 | понављање<br>/ вежбање  |
| 95. | Нелични глаголски облици                                                               | понављање<br>/ вежбање  |
| 96. | Васко Попа: Очију твојих да није                                                       | обрада                  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                                        |                         |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 97.  | Виљем Шекспир: Ромео и Јулија                                                                          | обрада                  |
| 98.  | Виљем Шекспир: Ромео и Јулија                                                                          | вежбање /<br>утврђивање |
| 99.  | Употреба глаголских облика у приповедању                                                               | обрада                  |
| 100. | Систематизација о глаголима                                                                            | утврђивање              |
| 101. | Борисав Станковић: Увела ружа                                                                          | обрада                  |
| 102. | Језичка култура: Љубав као вечита инспирација<br>(текстови са љубавном тематиком, од 5. до 8. разреда) | вежбање /<br>утврђивање |
| 103. | Језичка култура: Нелинеарни текстови                                                                   | понављање<br>/ вежбање  |
| 104. | Милош Црњански: Ламент над Београдом (одломак)                                                         | обрада                  |
| 105. | Правопис: Писање имена из страних језика                                                               | вежбање                 |
| 106. | Стилска обрада једне теме на три различита нивоа                                                       | вежбање                 |
| 107. | Сергеј Јесењин: Писмо мајци                                                                            | обрада                  |
| 108. | Припрема за писмени задатак                                                                            | вежбање                 |
| 109. | Трећи школски писмени задатак                                                                          | утврђивање              |
| 110. | Исправак трећег школског писменог задатка                                                              | вежбање /<br>утврђивање |
| 111. | Исправак трећег школског писменог задатка                                                              | вежбање /<br>утврђивање |
| 112. | Грађење речи                                                                                           | понављање<br>/ вежбање  |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|      |                                                                                                                          |                      |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| 113. | Просте речи и творенице                                                                                                  | понављање / вежбање  |
| 114. | Иво Андрић: Мост на Жепи                                                                                                 | обрада               |
| 115. | Иво Андрић: Мост на Жепи                                                                                                 | вежбање / утврђивање |
| 116. | Начини творбе речи: извођење, слагање; префиксација; комбинована творба речи                                             | обрада               |
| 117. | Творба речи претварањем                                                                                                  | обрада               |
| 118. | Бранислав Нушић: Сумњиво лице                                                                                            | обрада               |
| 119. | Бранислав Нушић: Сумњиво лице                                                                                            | вежбање / утврђивање |
| 120. | Форме приповедања (облици казивања). Форме приповедања као интеграциони чинилац интерпретације књижевноуметничког текста | вежбање / утврђивање |
| 121. | Молијер: Грађанин племић (одломак)                                                                                       | обрада               |
| 122. | О драмском књижевном роду                                                                                                | утврђивање           |
| 123. | Систематизација свих драмских текстова (од 5. до 8. разреда)                                                             | утврђивање           |
| 124. | Иво Андрић: Деца                                                                                                         | обрада               |
| 125. | Иво Андрић: Деца                                                                                                         | вежбање / утврђивање |
| 126. | Припрема за четврти школски писмени задатак                                                                              | вежбање              |
| 127. | Четврти школски писмени задатак                                                                                          | утврђивање           |
| 128. | Исправак четвртог школског писменог задатка                                                                              | вежбање / утврђивање |
| 129. | Исправак четвртог школског писменог задатка                                                                              | вежбање / утврђивање |

|      |                                                                                                                                                                               |                        |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|
| 130. | Исидора Секулић: Царско достојанство језика (одломак) или есеј по избору                                                                                                      | обрада                 |
| 131. | Једнозначне и вишезначне речи; хомонимија. Приказивање полисемије и хомонимије у великим једнојезичним речницима. Метафора и метонимија као начини да реч стекне нова значења | вежбање                |
| 132. | Гласови и гласовне промене                                                                                                                                                    | понављање<br>/ вежбање |
| 133. | Гласовне промене                                                                                                                                                              | понављање<br>/ вежбање |
| 134. | Богаћење речника. Лексичке и семантичке вежбе.                                                                                                                                | вежбање                |
| 135. | Систематизација градива – граматика                                                                                                                                           | утврђивање             |
| 136. | Систематизација градива – књижевност                                                                                                                                          | утврђивање             |

**НАПОМЕНА:** Наставник може прилагодити план потребама одељења. Уколико сматра да је за неки час предвиђено више часова обраде него што је потребно, може на тим часовима (или делу часа) радити језичку културу (у складу са програмом наставе и учења) или књижевно дело из изборног дела.

### СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

**Напомене:** Због природе предмета наставне јединице су дате према комуникативним функцијама (КФ) које су дате у програму наставе и учења за наведене разреде. Наставници ће комуникативне функције сместити у одговарајући контекст и насловљавати наставне јединице у складу са расположивим наставним средствима. Једна иста комуникативна функција може више пута бити обрађена, уз различите језичке садржаје, Предложени језички садржаји служе као препорука и могу бити проширивани у складу са расположивим наставним материјалом и контекстом.

| Број часа | Наставна јединица (комуникативна функција)                                                       | Тип часа                                             | Препоручени садржаји                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.        | Поздрављање и представљање себе и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима | уводни час / обнављање градива из претходног разреда | <b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца септембра и које би ученици требало да усвоје:</b><br><br><i>How are you/have you been/are you doing? I'm/I've been/I'm doing fine, and you? It's been long time. / Long time no see! Yes, it's been a while.</i> |

|    |                                                                                                                                                                                                             |                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2. | Представљање себе и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима, уобичајеним и сталним радњама; реаговање на усмени или писани импулс саговорника и иницирање и проширивање комуникације | обрада, утврђивање | <p><i>I was born and raised/brought up in Kruševac, a town in Serbia. Where did you grow up? I live in a nuclear/an immediate family. Who do you live with?</i></p> <p><i>We live in a suburb/in the suburbs/on the outskirts of the town. We share the house with another family. We've lived there since I was born. What part of town do you live in?</i></p> <p><i>I've got a twin/half/step brother. Have you got any siblings? The man over there is Alex's and my stepdad.</i></p> |
| 3. | Представљање себе и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима, уобичајеним и сталним радњама; реаговање на усмени или писани импулс саговорника и иницирање и проширивање комуникације | утврђивање         | <p><i>My aunt's an average looking young woman. She's in her early/middle/late 20s.</i></p> <p><i>My uncle has grown a beard/moustache; now he looks twice as old as her.</i></p> <p><i>My parents are middle – aged. My mum's a bit overweight, but my dad's really skinny/underweight.</i></p> <p><i>My grandparents are elderly, but still young at heart/in spirit. How adventurous are your family?</i></p>                                                                          |
| 4. | Описивање/поређење живих бића, предмета, појава, места, из искуственог света и фикционалног спектра                                                                                                         | обрада, утврђивање |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 5. | Описивање/поређење живих бића, предмета, појава, места, из искуственог света и фикционалног спектра                                                                                                         | утврђивање         | <p><i>My sister doesn't look anything like me. Who do you look like in your family?/ Who do you resemble most? I resemble my mother, while my brother looks more like my father.</i></p> <p><i>It's getting dark/late/cold/hotter...</i></p>                                                                                                                                                                                                                                              |
| 6. | Описивање радње у садашњости, прошлости; изражавање мишљења                                                                                                                                                 | обрада, утврђивање | <p><i>She's getting hungry/tired/better/worse...</i></p> <p><i>Who are you going to the prom with?</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 7. | Описивање радње у садашњости, прошлости; изражавање мишљења                                                                                                                                                 | утврђивање         | <p><i>When are you leaving for the airport? When does your plane leave? / What time is your flight?What time does the flight from Moscow arrive?</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |



|     |                                                                                |                       |                                                                                                                                                                                                                              |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 8.  | Изражавање припадања/ не припадања и поседовања/ не поседовања                 | обрада,<br>утврђивање | <i>When does the rerun of season 1 begin? I guess/suppose it starts in 2 weeks' time.</i><br><i>How do you like this colour? I'd prefer a darker/lighter shade.</i>                                                          |
| 9.  | Обнављање градива                                                              | утврђивање            | <i>My dog loves being cuddled/spending time with us.</i>                                                                                                                                                                     |
| 10. | Описивање предвиђања и вероватноће                                             | обрада,<br>утврђивање | <i>Would you fancy a drink?</i><br><i>He's a friend of mine. Is that a friend of your cousin's?</i>                                                                                                                          |
| 11. | Описивање предвиђања и вероватноће                                             | утврђивање            | <i>My father owns a book/food stall. Who's the owner of that restaurant?</i>                                                                                                                                                 |
| 12. | Изражавање одлука, планова и намера                                            | обрада,<br>утврђивање | <i>This house has always belonged to my family. Who does that house belong to?</i><br><i>The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости</i>               |
| 13. | Изражавање одлука, планова и намера                                            | утврђивање            | <i>The Present Continuous Tense за изражавање унапред договорених/испланираних радњи</i>                                                                                                                                     |
| 14. | Изрицање упозорења и изношење предлога и савета (First and Second Conditional) | обрада,<br>утврђивање | <i>The Present Simple Tense за изражавање будућих радњи које су део утврђених распореда/програма</i>                                                                                                                         |
| 15. | Изрицање упозорења и изношење предлога и савета (First and Second Conditional) | утврђивање            | <i>The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости</i><br><i>The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају</i> |
| 16. | Изношење предлога и савета (should/shouldn't/ought to/had better)              | обрада,<br>утврђивање | Питања са <i>Who/What/Which/Where/When/Why/How...</i><br><i>Stative verbs (like/dislike/love/hate/fancy/prefer...)</i>                                                                                                       |
| 17. | Изношење предлога и савета (should/shouldn't/ought to/had better)              | утврђивање            | Питања са <i>Who...look like, What...look/taste/smell like, How (adjective)...</i><br>Саксонски, нормански и дупли генитив<br>Присвојне заменице <i>mine, yours...</i>                                                       |

|     |                                                                                                                                                                                |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 18. | Утврђивање                                                                                                                                                                     | обнављање и утврђивање градива | <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца октобра и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>I think the party will be over/finished by the time/before we get to Kristina and Helena's place!</i></p> <p><i>We'll figure out/decide what to do as soon as/when/after we all get together.</i></p> <p><i>Look at the clouds! It's going to rain.</i></p> <p><i>We're going to make up the missed class</i></p> <p><i>Noah might/may/could take part in the karate tournament/marathon race next week.</i></p> <p><i>next week. Let me know when/the time!</i></p> <p><i>I'll leave school in 2 years' time. When will you leave school?What are you going to do after you leave school?</i></p> <p><i>Who are you going to the prom with?</i></p> |
| 19. | Утврђивање                                                                                                                                                                     | обнављање и утврђивање градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 20. | Описивање могућности и вероватноће<br><i>(First Conditional to talk about situations/actions which are likely to happen or have a real possibility of happening)</i>           | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 21. | Описивање могућности и вероватноће<br><i>(Second Conditional to talk about situations/actions which are not likely to happen or are imaginary, hypothetical or impossible)</i> | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 22. | Описивање могућности и вероватноће<br><i>(First Conditional and Second Conditional)</i>                                                                                        | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 23. | Изражавање сврхе, циља или намере<br><i>(Clauses of purpose)</i>                                                                                                               | обрада и утврђивање            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|     |                                                                                            |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 24. | Изражавање сврхе, циља или намере<br>( <i>Clauses of purpose</i> )                         | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 25. | Обнављање и систематизација градива пред израду првог писменог задатка                     | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 26. | Први писмени задатак                                                                       | провера                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 27. | Исправка првог писменог задатка                                                            | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 28. | Описивање догађаја у прошлости<br>( <i>The Past Perfect Tense</i> )                        | обрада и утврђивање          | <p><i>When are you leaving for the airport?</i></p> <p><i>I'll tell on you to the teacher unless you stop!</i></p> <p><i>If you</i></p> <p><i>What would you do if you were me? Would you run away or speak to them?</i></p> <p><i>You should/ought to/had better leave or you'll miss your bus. Thank you but don't worry, I'll hurry up now.</i></p> <p><i>You shouldn't/had better not stick your nose in other people's business. It's impolite!</i></p> <p><i>Pets shouldn't be abandoned by their owners. It's irresponsible!</i></p> <p>.</p> <p><i>The Future Simple Tense</i> за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања</p> <p><i>Going to</i> за изражавање општих планова и намера, као и предвиђања на основу чулних опажања</p> |
| 29. | Описивање догађаја у прошлости<br>( <i>Past Simple, Past Continuous and Past Perfect</i> ) | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 30. | Изражавање хипотетичких/немогућих ситуација<br>( <i>Third Conditional</i> )                | обрада и утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 31. | Описивање људских особина<br>( <i>Adjectives describing one's personality</i> )            | обрада и утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 32. | Описивање људских особина                                                                  | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|     |                                                                                       |                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | (Adjectives describing one's personality)                                             |                                      | The Present Continuous Tense за изражавање унапред договорених/испланираних радњи                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 33. | Изражавање склоности и интересовања<br>(Verbs and phrases followed by gerund)         | обрада и утврђивање                  | Модални глаголи за изражавање вероватноће: <i>may/might/could</i><br><br>Први и други кондиционал<br><br><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца новембра и које би ученици требало да усвоје:</b>                                                                                                                                                                      |
| 34. | Изражавање склоности и интересовања<br>(Verbs and phrases followed by gerund)         | утврђивање                           | <b>If it rains tomorrow, I'll stay at home. If my father doesn't buy me a bike for my birthday, I will be very unhappy.</b><br><br><b>If I won the lottery, I would travel around the world and buy a castle. If I were an alien, I would be able to travel around the universe. If I had more money, I could buy a car. If I won the lottery, I might give all the money to charity.</b> |
| 35. | Култура: Систем образовања у САД                                                      | утврђивање                           | <i>I am learning to drive in order to be more independent.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 36. | Утврђивање градива                                                                    | утврђивање и систематизација градива | <i>In order to avoid an accident, we had to stop.</i><br><i>I bought a tent so as to go camping.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 37. | Утврђивање градива                                                                    | утврђивање и систематизација градива | <i>Let's make plans together so that we can travel as a family.</i><br><br><b>Први и други кондиционал</b><br><br><b>Намерне реченице са in order to, so as to, so that</b>                                                                                                                                                                                                               |
| 38. | Исказивање молби, наредби и предлога<br>(Reported requests, commands and suggestions) | обрада и утврђивање                  | <b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца децембра и које би ученици требало да усвоје:</b><br><br><i>She had checked all the rooms before she left. Had Sam ever studied Italian before she moved to Italy? When I arrived, everybody had already gone. She made tea when we came. She was making tea when we came. She had made tea when we came.</i>                   |
| 39. | Исказивање молби, наредби и предлога<br>(Reported requests, commands and suggestions) | утврђивање                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

|     |                                                                                                                       |                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 40. | Описивање радњи у садашњости и прошлости<br>( <i>Present Simple and Past Simple – passive</i> )                       | обрада и утврђивање                  | <p><i>I would have helped you if you had asked me to. What would you have done if you had known the truth?</i></p> <p><i>Tom doesn't worry about anything. He's very easy – going.</i></p> <p><i>She lacks confidence. She wants to be rich and famous. She is very ambitious.</i></p> <p><i>She's good at skating. I'm keen on playing tennis. She's interested in cooking.</i></p> |
| 41. | Описивање радњи у садашњости и прошлости<br>( <i>Present Simple and Past Simple – passive</i> )                       | утврђивање                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 42. | Утврђивање градива                                                                                                    | утврђивање и систематизација градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 43. | Утврђивање градива                                                                                                    | утврђивање и систематизација градива |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 44. | Описивање прошлих радњи<br>( <i>Present Perfect Tense – passive</i> )                                                 | обрада и утврђивање                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 45. | Описивање садашњих и прошлих радњи<br>( <i>Present Simple Passive, Past Simple Passive, Present Perfect Passive</i> ) | утврђивање                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 46. | Утврђивање градива                                                                                                    | утврђивање и систематизација         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 47. | Описивање будућих радњи<br>( <i>The Future Simple – passive</i> )                                                     | обрада, утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

|     |                                                                                       |                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 48. | Исказивање просторних односа и упутства за оријентацију у простору                    | обрада,<br>утврђивање        | <p><b>The Past Perfect Tense</b></p> <p><b>Контрастирање употребе глаголских облика</b> <i>The Past Simple, The Past Continuous</i> и <i>The Past Perfect Tense</i></p> <p><b>Трећи кондиционал</b></p> <p><b>Глаголи и изрази уз које се користи глаголска именица (gerund)</b></p> <p><b>Описни придеви</b> – <i>easy – going, realisable, friendly, helpful, honest, unreliable, unfriendly, unhelpful, stubborn...</i></p> <p><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца јануара и које би ученици требало да усвоје:</b></p> <p><i>She tells/told me to stop making fuss about nothing!</i></p> <p><i>My mum asks/asked/warns/warned us to stop giggling.</i></p> <p><i>She tells/told them not to touch her books.</i></p> <p><i>Baseball is played with nine players on the team.</i></p> <p><i>The environment is studied by many scientists.</i></p> <p><i>Who are umbrellas sold by?</i></p> <p><i>The walls aren't painted by my mother.</i></p> <p><i>The mistakes were corrected by the teacher.</i></p> <p><i>Were all the candy bars sold by the little boy?</i></p> <p><i>The wallet wasn't given by him.</i></p> |
| 49. | Исказивање просторних односа и упутства за оријентацију у простору                    | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 50. | Изражавање количина, димензија и цена                                                 | обрада,<br>утврђивање        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 51. | Изражавање количина, димензија и цена                                                 | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 52. | Описивање појава, радњи, стања и збивања<br>( <i>Adverbs of manner – revision</i> )   | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 53. | Описивање појава, радњи, стања и збивања<br>( <i>Adverbs of manner – comparison</i> ) | обрада,<br>утврђивање        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 54. | Описивање појава, радњи, стања и збивања<br>( <i>Adverbs of manner – comparison</i> ) | утврђивање                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 55. | Утврђивање                                                                            | утврђивање и систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 56. | Описивање будућих радњи<br>( <i>The Future Simple – passive</i> )                     | обрада,<br>утврђивање        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

|     |                                                                              |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----|------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 57. | Исказивање просторних односа и упутства за оријентацију у простору           | обрада,<br>утврђивање          | <b>Индијектне наредбе и молбе</b><br><br><b>Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Past Simple)</b><br><br><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца фебруара и које би ученици требало да усвоје:</b><br><br><i>The clinic has been cleaned already.</i><br><br><i>Many books have been written by Thomas.</i><br><br><i>Has the man been caught yet?</i><br><br><i>The letters haven't been delivered by UPS.</i><br><br><i>The flowers are watered every evening. When is lunch served?</i><br><br><i>"The Bridge on the Drina" was written by Ivo Andrić. Who was "Oliver Twist" written by?</i><br><br><i>The Present Perfect – пасив</i><br><br><i>The Present Simple – пасив</i><br><br><i>The Past Simple – пасив</i><br><br><b>Основни садржаји које би требало обрадити током месеца марта и које би ученици требало да усвоје:</b><br><br><i>The horses will/won't be taken to the stable. Will I be given a reward? Could you tell me where the pedestrian area/zone / the main square / the city/town hall is? Go past the traffic lights and go straight on until you get to the roundabout. At the roundabout turn left. You can't miss it! Čačak is a large industrial town halfway between Kraljevo and Užice.</i><br><br><i>The baker's/pastry shop is halfway between my home and school. I don't know where the icon is. It's on the left/right side/at the top/bottom / in the top/bottom</i> |
| 58. | Исказивање просторних односа и упутства за оријентацију у простору           | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 59. | Изражавање количина, димензија и цена                                        | обрада,<br>утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 60. | Изражавање количина, димензија и цена                                        | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 61. | Описивање појава, радњи, стања и збивања<br>(Adverbs of manner – revision)   | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 62. | Описивање појава, радњи, стања и збивања<br>(Adverbs of manner – comparison) | обрада,<br>утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 63. | Описивање појава, радњи, стања и збивања<br>(Adverbs of manner – comparison) | утврђивање                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 64. | Други писмени задатак                                                        | провера                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 65. | Исправка другог писменог задатка                                             | утврђивање,<br>систематизација |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 66. | Описивање радњи у прошлости: индијектни говор                                | обрада и<br>утврђивање         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|     |                                                                                                 |                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | – изјавне реченице – са глаголом у прошлом времену                                              |                     | <p><i>left/right corner of the screen. Move over towards the door. How much sugar do you take in your tea? Half a teaspoon, please.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 67. | Описивање радњи у прошлости: индиректни говор – упитне реченице – са глаголом у прошлом времену | обрада и утврђивање |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 68. | Утврђивање градива                                                                              | утврђивање          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|     |                                                                                                 |                     | <p><i>This jacket is twice as expensive as that one.</i></p> <p><i>I don't have as many DVDs as you!</i></p> <p><i>My sister doesn't eat as much chocolate as I do.</i></p> <p><i>There is ten times as much traffic in my town as in yours.</i></p> <p><i>The deep end of the pool is 2 metres deep. The shallow end is only half as deep. How much do the apples weigh? They weigh 1 and a half kilos. How much do they cost? They cost 90 pence/cents a/per kilo. What's the bus fare in London? A single bus fare costs £1.50. How much is the return fare from London to Brighton? None of my classmates won the prize.</i></p> <p><i>Neither of my parents speaks/speak a foreign language. He swims well. He ran quickly. She spoke softly. James coughed loudly to attract her attention. He plays the flute beautifully. He ate the chocolate cake greedily. Children learn things faster than adults. Who ran slowest in the race?</i></p> <p><i>The Future Simple – пасивни облик</i></p> <p><b>Предлошки изрази за изражавање положаја и просторних односа:</b><br/> <i>halfway between / on the left/right side / at the top/bottom / in the top/bottom left/right corner...</i></p> <p><b>Предлози са глаголима кретања:</b> <i>towards, onto, into, across, along...</i></p> |



| Тема                                       | Број часа | Наставна јединица                          | Тип часа |
|--------------------------------------------|-----------|--------------------------------------------|----------|
| СЛОБОДНО КОМПОНОВАЊЕ                       | 1.        | Акционо сликање                            | обрада   |
|                                            | 2.        | Ритам и хармонија                          | обрада   |
|                                            | 3.        | Врсте композиција према положају елемената | обрада   |
|                                            | 4.        | Слободно компоновање                       | вежбање  |
|                                            | 5.        | Слободно компоновање                       | вежбање  |
| ВИЗУЕЛНА МЕТАФОРИКА И СПОРАЗУМЕВАЊЕ        | 6.        | Знак и симбол                              | обрада   |
|                                            | 7.        | Боја и облик као симболи                   | обрада   |
|                                            | 8.        | Хералдика                                  | обрада   |
|                                            | 9.        | Персонификација                            | обрада   |
|                                            | 10.       | Алегорија                                  | обрада   |
|                                            | 11.       | Визуелна метафорика                        | вежбање  |
|                                            | 12.       | Визуелна метафорика                        | вежбање  |
| КОНТРАСТ, ЈЕДИНСТВО И ДОМИНАНТА У ПРОСТОРУ | 13.       | Контраст као средство ликовног израза      | обрада   |
|                                            | 14.       | Јединство као основна вредност композиције | обрада   |
|                                            | 15.       | Статично и динамично јединство             | обрада   |
|                                            | 16.       | Јединство и равнотежа                      | обрада   |
|                                            | 17.       | Јединство израза                           | обрада   |
|                                            | 18.       | Јединство израза                           | вежбање  |
|                                            | 19.       | Сродност ликовних вредности                | обрада   |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                      |     |                                                            |         |
|--------------------------------------|-----|------------------------------------------------------------|---------|
|                                      | 20. | Сродност ликовних вредности                                | вежбање |
|                                      | 21. | Доминанта као услов за повезивање<br>разнородних елемената | обрада  |
|                                      | 22. | Доминанта као услов за повезивање<br>разнородних елемената | вежбање |
|                                      | 23. | Контраст, јединство и доминанта у<br>простору              | вежбање |
|                                      | 24. | Контраст, јединство и доминанта у<br>простору              | вежбање |
|                                      | 25. | Контраст, јединство и доминанта у<br>простору              | вежбање |
|                                      | 26. | Контраст, јединство и доминанта у<br>простору              | вежбање |
|                                      | 27. | Контраст, јединство и доминанта у<br>простору              | вежбање |
|                                      | 28. | Контраст, јединство и доминанта у<br>простору              | вежбање |
| СЛОБОДНО КОМПОНОВАЊЕ И<br>ФАНТАСТИКА | 29. | Реални облици у нереалним односима                         | обрада  |
|                                      | 30. | Реални облици у нереалним односима                         | обрада  |
|                                      | 31. | Реални облици у нереалним односима                         | обрада  |
|                                      | 32. | Реални облици у нереалним односима                         | обрада  |
|                                      | 33. | Слободно компоновање и фантастика                          | вежбање |
|                                      | 34. | Слободно компоновање и фантастика                          | вежбање |

**МУЗИЧКА КУЛТУРА**

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

| Тема                                        | Број часа | Наставна јединица                                                        | Тип часа   |
|---------------------------------------------|-----------|--------------------------------------------------------------------------|------------|
| Основе музичке писмености и извођење музике | 1.        | Уводни час. Основни појмови музичког језика                              | обнављање  |
| Слушање музике                              | 2.        | Историјско – стилски периоди до 18. века                                 | обнављање  |
| Слушање музике                              | 3.        | Романтизам: изражајна средства у музичким делима романтизма              | обрада     |
| Упознавање музичких епоха и жанрова         | 4.        | Музика романтизма: рани романтизам                                       | обрада     |
| Упознавање музичких епоха и жанрова         | 5.        | Музика романтизма: позни романтизам; националне школе; програмска музика | обрада     |
| Слушање музике                              | 6.        | Музика романтизма – симфонијска музика                                   | обрада     |
| Слушање музике                              | 7.        | Клавирска музика романтизма                                              | обрада     |
| Упознавање музичких епоха и жанрова         | 8.        | Музика романтизма: соло песма; концерт                                   | обрада     |
| Основе музичке писмености и извођење музике | 9.        | Музичке лествице                                                         | утврђивање |
| Слушање музике                              | 10.       | Слушање музике романтизма                                                | утврђивање |
| Слушање музике                              | 11.       | Импесионизам у музици                                                    | обрада     |
| Упознавање музичких епоха и жанрова         | 12.       | Музички стилови 20. века                                                 | обрада     |
| Упознавање музичких епоха и жанрова         | 13.       | Музика у Србији током 19. и 20. века                                     | обрада     |
| Слушање музике                              | 14.       | Стваралаштво Стевана Мокрањца                                            | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                             |     |                                                                 |            |
|---------------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------|------------|
| Основе музичке писмености и извођење музике | 15. | Градске песме                                                   | утврђивање |
| Упознавање музичких епоха и жанрова         | 16. | Музичко – сценски облици                                        | обрада     |
| Упознавање музичких епоха и жанрова         | 17. | Балетска музика                                                 | обрада     |
| Слушање музике                              | 18. | Балети Чајковског и Стевана Христића                            | утврђивање |
| Слушање музике                              | 19. | Слушање музике                                                  | утврђивање |
| Основе музичке писмености и извођење музике | 20. | Извођење једноставнијих композиција различитих музичких стилова | утврђивање |
| Слушање музике                              | 21. | Певачки гласови                                                 | обрада     |
| Упознавање музичких епоха и жанрова         | 22. | Опера (историјат, структура, терминологија)                     | обрада     |
| Упознавање музичких епоха и жанрова         | 23. | Репрезентативни композитори опера и њихова дела                 | обрада     |
| Слушање музике                              | 24. | Слушање нумера из одабраних опера                               | обрада     |
| Основе музичке писмености и извођење музике | 25. | Извођење музике певањем и свирањем                              | утврђивање |
| Музичко стваралаштво                        | 26. | Изражавање музичког доживљаја језиком других уметности          | утврђивање |
| Слушање музике                              | 27. | Слушање музике                                                  | утврђивање |
| Упознавање музичких епоха и жанрова         | 28. | Оперета и мјузикл                                               | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                             |     |                                                                                                    |                 |
|---------------------------------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| Основе музичке писмености и извођење музике | 29. | Популарна музика                                                                                   | обрада          |
| Основе музичке писмености и извођење музике | 30. | Извођење музике певањем и свирањем                                                                 | утврђивање      |
| Слушање музике                              | 31. | Примењена / филмска музика                                                                         | обрада          |
| Упознавање музичких епоха и жанрова         | 32. | Џез музика                                                                                         | обрада          |
| Музичко стваралаштво                        | 33. | Импровизација мањих музичких целина (ритмичких и мелодијских) у оквиру различитих музичких стилова | систематизација |
| Основе музичке писмености и извођење музике | 34. | Извођење музике певањем и свирањем                                                                 | систематизација |

**ИСТОРИЈА**

| Тема                                                                     | Број часа | Наставна јединица                                                               | Тип часа   |
|--------------------------------------------------------------------------|-----------|---------------------------------------------------------------------------------|------------|
| СВЕТ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ 19. И ПОЧЕТКОМ 20. ВЕКА                           | 1.        | Уводни час. Историјски извори за проучавање епохе                               | обрада     |
|                                                                          | 2.        | Промене у привреди, друштву и култури у другој половини 19. и почетком 20. века | обрада     |
|                                                                          | 3.        | Међународни односи у другој половини 19. и почетком 20. века                    | обрада     |
|                                                                          | 4.        | Велике силе и балканске земље                                                   | обрада     |
|                                                                          | 5.        | Свет у другој половини 19. и почетком 20. века                                  | утврђивање |
| СРБИЈА, ЦРНА ГОРА И СРБИ У ХАБЗБУРШКОМ И ОСМАНСКОМ ЦАРСТВУ ОД БЕРЛИНСКОГ | 6.        | Србија од 1878. до 1903. године                                                 | обрада     |
|                                                                          | 7.        | Србија од 1878. до 1903. године                                                 | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                 |     |                                                                          |            |
|-------------------------------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------|------------|
| КОНГРЕСА ДО ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА                 | 8.  | Србија од 1903. до 1914. године                                          | обрада     |
|                                                 | 9.  | Србија од 1903. до 1914. године                                          | утврђивање |
|                                                 | 10. | Црна Гора од 1878. до 1914.                                              | обрада     |
|                                                 | 11. | Црна Гора од 1878. до 1914.                                              | утврђивање |
|                                                 | 12. | Срби под аустроугарском влашћу крајем 19. и почетком 20. века            | обрада     |
|                                                 | 13. | Срби под аустроугарском влашћу крајем 19. и почетком 20. века            | утврђивање |
|                                                 | 14. | Срби под османском влашћу крајем 19. и почетком 20. века                 | обрада     |
|                                                 | 15. | Балкански ратови                                                         | обрада     |
|                                                 | 16. | Српски народ под османском влашћу на почетку 20. века и балкански ратови | утврђивање |
| ПРВИ СВЕТСКИ РАТ И РЕВОЛУЦИЈЕ У РУСИЈИ И ЕВРОПИ | 17. | Први светски рат – ток рата                                              | обрада     |
|                                                 | 18. | Први светски рат – ток рата                                              | утврђивање |
|                                                 | 19. | Завршетак Првог светског рата                                            | обрада     |
|                                                 | 20. | Револуције у Русији и Европи                                             | обрада     |
|                                                 | 21. | Револуције у Русији и Европи и завршетак Првог светског рата             | утврђивање |
| СРБИЈА И ЦРНА ГОРА У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ        | 22. | Србија и Црна Гора у Великом рату – 1914.                                | обрада     |
|                                                 | 23. | Србија и Црна Гора у Великом рату – 1914.                                | утврђивање |
|                                                 | 24. | Војни слом и повлачење преко Албаније                                    | обрада     |
|                                                 | 25. | Војни слом и повлачење преко Албаније                                    | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                          |     |                                                                           |                 |
|------------------------------------------|-----|---------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                                          | 26. | Солунски фронт и ослобођење земље                                         | обрада          |
|                                          | 27. | Солунски фронт и ослобођење земље                                         | утврђивање      |
|                                          | 28. | Настанак Југославије                                                      | обрада          |
|                                          | 29. | Настанак Југославије                                                      | утврђивање      |
|                                          | 30. | Србија и Црна Гора у Великом рату                                         | систематизација |
| СВЕТ ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА | 31. | Међународни односи по завршетку Великог рата                              | обрада          |
|                                          | 32. | Политичке, друштвене и културне прилике у свету по завршетку Великог рата | обрада          |
|                                          | 33. | Прилике у Европи и свету по завршетку Великог рата                        | утврђивање      |
|                                          | 34. | Свет између демократије и тоталитаризма                                   | обрада          |
|                                          | 35. | Свет између Првог и Другог светског рата                                  | систематизација |
| ЈУГОСЛОВЕНСКА КРАЉЕВИНА                  | 36. | Краљевина СХС – конституисање државе                                      | обрада          |
|                                          | 37. | Краљевина СХС од 1918. до 1929. године                                    | обрада          |
|                                          | 38. | Краљевина СХС од 1918. до 1929. године                                    | утврђивање      |
|                                          | 39. | Југославија од 1929. до 1941. године                                      | обрада          |
|                                          | 40. | Југославија од 1929. до 1941. године                                      | утврђивање      |
|                                          | 41. | Друштвени и културни развој у југословенској краљевини                    | обрада          |
|                                          | 42. | Југословенска краљевина                                                   | систематизација |
| ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ                        | 43. | Други светски рат – Доминација Сила Осовине                               | обрада          |
|                                          | 44. | Други светски рат – Доминација Сила Осовине                               | утврђивање      |
|                                          | 45. | Победа Антифашистичке коалиције                                           | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                        |     |                                                                          |                 |
|----------------------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                                        | 46. | Победа Антифашистичке коалиције                                          | утврђивање      |
|                                        | 47. | Други светски рат – људско страдање и ратна стварност                    | обрада          |
|                                        | 48. | Други светски рат                                                        | систематизација |
| ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ     | 49. | Априлски рат и последице пораза                                          | обрада          |
|                                        | 50. | Отпор, устанак и грађански рат 1941–1942.                                | обрада          |
|                                        | 51. | Југославија 1941–1942.                                                   | утврђивање      |
|                                        | 52. | Југословенско ратиште и завршна фаза рата 1943–1945.                     | обрада          |
|                                        | 53. | Последице рата и допринос Југославије победи Антифашистичке коалиције    | обрада          |
|                                        | 54. | Југославија у Другом светском рату                                       | систематизација |
| СВЕТ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА        | 55. | Послератни свет и његове супротности                                     | обрада          |
|                                        | 56. | Политички, друштвени и културно – научни развој у послератном свету      | обрада          |
|                                        | 57. | Свет у савременом добу                                                   | обрада          |
|                                        | 58. | Свет после Другог светског рата                                          | утврђивање      |
| ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА | 59. | Југославија по завршетку Другог светског рата – успостављање нове власти | обрада          |
|                                        | 60. | Југославија по завршетку Другог светског рата – успостављање нове власти | утврђивање      |
|                                        | 61. | Социјалистичка Југославија између Истока и Запада                        | обрада          |
|                                        | 62. | Политичке, друштвене и културне прилике у социјалистичкој Југославији    | обрада          |
|                                        | 63. | Југословенска држава 1945–1991.                                          | утврђивање      |



|     |                                                          |                 |
|-----|----------------------------------------------------------|-----------------|
| 64. | Разбијање и распад југословенске државе                  | обрада          |
| 65. | Разбијање и распад југословенске државе                  | утврђивање      |
| 66. | НАТО агресија на СРЈ                                     | обрада          |
| 67. | Српска држава и српски народ у савременом добу           | обрада          |
| 68. | Србија и српски народ на крају 20. и на почетку 21. века | систематизација |

### ГЕОГРАФИЈА

| Тема                                                     | Број часа | Наставна јединица                                                                     | Тип часа   |
|----------------------------------------------------------|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ | 1.        | Увод – развој српске државе                                                           | обрада     |
|                                                          | 2.        | Географски положај, границе и величина Републике Србије                               | обрада     |
|                                                          | 3.        | Развој српске државе. Географски положај, границе и величина Републике Србије         | утврђивање |
| ПРИРОДНЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ                                   | 4.        | Постанак и територијални распоред главних рељефних целина (спољашње и унутрашње силе) | обрада     |
|                                                          | 5.        | Панонски басен, положај, рељеф Панонске низије                                        | обрада     |
|                                                          | 6.        | Јужни обод Панонског басена                                                           | обрада     |
|                                                          | 7.        | Постанак и територијални распоред главних рељефних целина. Панонски басен             | утврђивање |
|                                                          | 8.        | Планински рељеф Србије, Српско-македонска маса, опште одлике, планине, котлине        | обрада     |
|                                                          | 9.        | Планински рељеф Србије, опште особине, Карпато-балканиди                              | обрада     |
| ПРИРОДНЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ                                   | 10.       | Планински рељеф Србије, Српско-македонска маса и Карпато-балканиди                    | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                                                                                          |            |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 11. | Планински рељеф Србије, Динариди                                                                                                                         | обрада     |
| 12. | Планински рељеф Србије, Динариди                                                                                                                         | утврђивање |
| 13. | Шара, Косовска и Метохијска котлина                                                                                                                      | обрада     |
| 14. | Шара, Косовска и Метохијска котлина                                                                                                                      | утврђивање |
| 15. | Клима Србије: елементи и фактори                                                                                                                         | обрада     |
| 16. | Типови климе                                                                                                                                             | обрада     |
| 17. | Клима Србије и типови климе                                                                                                                              | утврђивање |
| 18. | Воде Србије                                                                                                                                              | обрада     |
| 19. | Реке Србије                                                                                                                                              | обрада     |
| 20. | Воде и реке Србије                                                                                                                                       | утврђивање |
| 21. | Језера Србије                                                                                                                                            | обрада     |
| 22. | Језера Србије                                                                                                                                            | утврђивање |
| 23. | Термалне и минералне воде                                                                                                                                | обрада     |
| 24. | Термалне и минералне воде                                                                                                                                | утврђивање |
| 25. | Земљиште Србије                                                                                                                                          | обрада     |
| 26. | Биљни и животињски свет                                                                                                                                  | обрада     |
| 27. | Земљиште, биљни и животињски свет                                                                                                                        | утврђивање |
| 28. | Заштита природе и загађење: геонаслеђе Србије, ваздух у Србији и његово загађење, воде у Србији – њихово загађење и поплаве, загађење и ерозија земљишта | обрада     |
| 29. | Заштита природе и загађење                                                                                                                               | утврђивање |
| 30. | Заштићена природна добра                                                                                                                                 | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                 |     |                                         |                 |
|---------------------------------|-----|-----------------------------------------|-----------------|
|                                 | 31. | Заштићена природна добра                | утврђивање      |
|                                 | 32. | Природне одлике Србије                  | систематизација |
| СТАНОВНИШТВО<br>И НАСЕЉА СРБИЈЕ | 33. | Основне одлике становништва             | обрада          |
|                                 | 34. | Миграције становништва                  | обрада          |
|                                 | 35. | Основне одлике и миграције становништва | утврђивање      |
|                                 | 36. | Структуре становништва                  | обрада          |
|                                 | 37. | Структуре становништва                  | утврђивање      |
|                                 | 38. | Насеља                                  | обрада          |
|                                 | 39. | Београд – главни град Републике Србије  | обрада          |
|                                 | 40. | Насеља Србије. Београд, главни град     | утврђивање      |
| ПРИВРЕДА СРБИЈЕ                 | 41. | Гране пољопривреде                      | обрада          |
|                                 | 42. | Гране пољопривреде                      | утврђивање      |
|                                 | 43. | Шумарство                               | обрада          |
|                                 | 44. | Индустрија                              | обрада          |
|                                 | 45. | Шумарство и индустрија                  | утврђивање      |
|                                 | 46. | Рударство                               | обрада          |
|                                 | 47. | Тешка и лака индустрија                 | обрада          |
|                                 | 48. | Рударство, тешка и лака индустрија      | утврђивање      |
|                                 | 49. | Енергетика                              | обрада          |
| ПРИВРЕДА СРБИЈЕ                 | 50. | Саобраћај                               | обрада          |
|                                 | 51. | Енергетика и саобраћај                  | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                       |     |                                                  |                                                                                           |
|-------------------------------------------------------|-----|--------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                       | 52. | Трговина у Србији                                | обрада                                                                                    |
|                                                       | 53. | Туризам у Србији                                 | обрада                                                                                    |
|                                                       | 54. | Трговина и туризам у Србији                      | утврђивање                                                                                |
| ЗАВИЧАЈНА<br>ГЕОГРАФИЈА                               | 55. | Географија локалне средине, завичајна географија | обрада/припрема<br>ученика за реализацију<br>истраживачког пројекта<br>у локалној средини |
| СРБИ У РЕГИОНУ<br>И ДИЈАСПОРИ                         | 56. | Срби у Црној Гори                                | обрада                                                                                    |
|                                                       | 57. | Срби у БиХ – Република Српска                    | обрада                                                                                    |
|                                                       | 58. | Срби у Црној Гори и Републици Српској            | утврђивање                                                                                |
|                                                       | 59. | Срби у Хрватској                                 | обрада                                                                                    |
|                                                       | 60. | Срби у осталим суседним државама                 | обрада                                                                                    |
|                                                       | 61. | Срби у дијаспори                                 | обрада                                                                                    |
|                                                       | 62. | Срби у региону и дијаспори                       | утврђивање                                                                                |
| СРБИЈА У<br>САВРЕМЕНИМ<br>ИНТЕГРАЦИЈСКИМ<br>ПРОЦЕСИМА | 63. | Чланства Србије у међународним организацијама    | обрада                                                                                    |
|                                                       | 64. | Представљање резултата истраживачког рада        | утврђивање                                                                                |
|                                                       | 65. | Систематизација градива                          | систематизација                                                                           |

**ФИЗИКА**

| Тема                                | Број часа | Наставна јединица                                       | Тип часа   |
|-------------------------------------|-----------|---------------------------------------------------------|------------|
| ОСЦИЛАТОРНО И<br>ТАЛАСНО<br>КРЕТАЊЕ | 1.        | Иницијални тест или утврђивање садржаја из 7 разреда    | утврђивање |
|                                     | 2.        | Осцилаторно кретање и појмови који га описују           | обрада     |
|                                     | 3.        | Примена закона одржања енергије на осцилаторном кретању | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                  |     |                                                                |                      |
|------------------|-----|----------------------------------------------------------------|----------------------|
|                  | 4.  | Осцилаторно кретање, математичко клатно                        | утврђивање           |
|                  | 5.  | Таласно кретање                                                | обрада               |
|                  | 6.  | Звук, ултразвук, заштита од буке                               | обрада               |
|                  | 7.  | Таласно кретање                                                | утврђивање           |
|                  | 8.  | Одређивање периода мат клатна                                  | лабораторијска вежба |
|                  | 9.  | Осцилаторно и таласно кретање                                  | утврђивање           |
| СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ | 10. | Праволинијско простирање светлости                             | обрада               |
|                  | 11. | Закон одбијања светлости и равна огледала                      | обрада               |
|                  | 12. | Примена закона одбијања, конструкција лика код равног огледала | утврђивање           |
|                  | 13. | Провера закона одбијања светлости коришћењем равног огледала   | лабораторијска вежба |
|                  | 14. | Сферна огледала, конструкција ликова огледала.                 | обрада               |
|                  | 15. | Конструкција ликова код сферних огледала                       | утврђивање           |
|                  | 16. | Брзина светлости и закон преламања. Тотална рефлексija         | обрада               |
|                  | 17. | Брзина светлости и закон преламања. Тотална рефлексija         | утврђивање           |
|                  | 18. | Преламање светлости кроз плочу, призму и сочива                | обрада               |
|                  | 19. | Конструкција ликова код сочива                                 | обрада               |
|                  | 20. | Преламање светлости кроз плочу, призму и сочива                | утврђивање           |
|                  | 21. | Одређивање жижне даљине сабирног сочива                        | лабораторијска вежба |
|                  | 22. | Оптички инструменти                                            | обрада               |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                   |     |                                                                                        |                      |
|-------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
|                   | 23. | Светлосне појаве                                                                       | систематизација      |
|                   | 24. | Наелектрисавање тела и елементарна количина наелектрисања. Закон одржања наелектрисања | обрада               |
|                   | 25. | Узајамно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон                                   | обрада               |
| ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ   | 26. | Кулонов закон                                                                          | утврђивање           |
|                   | 27. | Електрично поље. Јачина електричног поља                                               | обрада               |
|                   | 28. | Електрично поље. Јачина електричног поља                                               | утврђивање           |
|                   | 29. | Рад силе електричног поља. Напон                                                       | обрада               |
|                   | 30. | Рад силе електричног поља. Напон                                                       | утврђивање           |
|                   | 31. | Електричне појаве у атмосфери                                                          | обрада               |
|                   | 32. | Електрично поље (рачунски задаци)                                                      | увежбавање           |
|                   | 33. | Електрично поље                                                                        | систематизација      |
| ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА | 34. | Услови настанка електричне струје и извори електричне струје                           | обрада               |
|                   | 35. | Јачина електричне струје. Мерење јачине струје и напона                                | обрада               |
|                   | 36. | Јачина електричне струје. Мерење јачине струје и напона                                | утврђивање           |
|                   | 37. | Електрична отпорност проводника                                                        | обрада               |
|                   | 38. | Електрична отпорност проводника                                                        | утврђивање           |
|                   | 39. | Омов закон за део струјног кола                                                        | обрада               |
|                   | 40. | Омов закон за део струјног кола                                                        | утврђивање           |
|                   | 41. | Зависност електричне струје од напона на отпорнику                                     | лабораторијска вежба |
|                   | 42. | Омов закон, отпорност – рачунски задаци                                                | увежбавање           |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|               |     |                                                                                                                                |                      |
|---------------|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
|               | 43. | Одређивање електричне отпорности отпорника помоћу амперметра и волтметра                                                       | лабораторијска вежба |
|               | 44. | Везивање отпорника                                                                                                             | обрада               |
|               | 45. | Везивање отпорника                                                                                                             | утврђивање           |
|               | 46. | Мерење јачине електричне струје и напона у колу с редно и паралелно повезаним отпорницима и одређивање еквивалентне отпорности | лабораторијска вежба |
|               | 47. | Омов закон за цело струјно коло                                                                                                | обрада               |
|               | 48. | Омов закон за цело струјно коло                                                                                                | утврђивање           |
|               | 49. | Рад и снага електричне струје. Џул–Ленцов закон                                                                                | обрада               |
|               | 50. | Електрична струја у течностима и гасовима                                                                                      | обрада               |
|               | 51. | Електрична струја                                                                                                              | систематизација      |
| МАГНЕТНО ПОЉЕ | 52. | Магнетно поље сталних магнета и магнетно поље Земље                                                                            | обрада               |
|               | 53. | Магнетно поље сталних магнета и магнетно поље Земље                                                                            | утврђивање           |
|               | 54. | Магнетно поље електричне струје                                                                                                | обрада               |
|               | 55. | Магнетно поље електричне струје и електромагнет                                                                                | утврђивање           |
|               | 56. | Дејство магнетног поља на струјни проводник                                                                                    | обрада               |
|               | 57. | Магнетно поље                                                                                                                  | систематизација      |
|               | 58. | Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина развоју науке о електромагнетним појавама и њиховој примени                             | обрада               |
|               | 59. | Структура атома и нуклеарне силе                                                                                               | обрада               |
|               | 60. | Природна радиоактивност. Радиоактивно зрачење                                                                                  | обрада               |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                              |     |                                                    |                 |
|----------------------------------------------|-----|----------------------------------------------------|-----------------|
| ЕЛЕМЕНТИ<br>АТОМСКЕ И<br>НУКЛЕАРНЕ<br>ФИЗИКЕ | 61. | Заштита од зрачења и његово биолошко дејство       | обрада          |
|                                              | 62. | Радиоактивност                                     | утврђивање      |
|                                              | 63. | Вештачка радиоактивност. Фисија и фузија           | обрада          |
|                                              | 64. | Примена нуклеарне енергија и радиоактивног зрачења | обрада          |
|                                              | 65. | Елементи атомске и нуклеарне физике                | утврђивање      |
|                                              | 66. | Елементи атомске и нуклеарне физике                | систематизација |
| ФИЗИКА И<br>САВРЕМЕНИ СВЕТ                   | 67. | Утицај физике на развој других природних наука     | обрада          |
|                                              | 68. | Примена физике у медицини и технологији            | систематизација |

**МАТЕМАТИКА**

| Тема     | Број часа | Наставна јединица                                                  | Тип часа      |
|----------|-----------|--------------------------------------------------------------------|---------------|
| СЛИЧНОСТ | 1.        | Упознавање ученика са програмом наставе и учења. Обновљање градива | обнављање     |
|          | 2.        | Обнављање градива                                                  | обнављање     |
|          | 3.        | Обнављање градива                                                  | обнављање     |
|          | 4.        | Иницијални тест                                                    | провера знања |
|          | 5.        | Пропорционалне величине                                            | обнављање     |
|          | 6.        | Талесова теорема                                                   | обрада        |
|          | 7.        | Талесова теорема                                                   | утврђивање    |
|          | 8.        | Слични троуглови                                                   | обрада        |
|          | 9.        | Слични троуглови                                                   | утврђивање    |
|          | 10.       | Ставови сличности троуглова                                        | обрада        |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                     |     |                                            |                 |
|---------------------|-----|--------------------------------------------|-----------------|
|                     | 11. | Ставови сличности троуглова                | утврђивање      |
|                     | 12. | Сличност и правоугли троугао               | обрада          |
|                     | 13. | Сличност и правоугли троугао               | утврђивање      |
|                     | 14. | Примене сличности                          | обрада          |
|                     | 15. | Примене сличности                          | утврђивање      |
|                     | 16. | Сличност                                   | систематизација |
|                     | 17. | Сличност – контролна вежба                 | провера знања   |
| ТАЧКА, ПРАВА, РАВАН | 18. | Тачка и права. Тачка и раван               | обрада          |
|                     | 19. | Тачка и права. Тачка и раван               | утврђивање      |
|                     | 20. | Права и раван. Однос две праве             | обрада          |
|                     | 21. | Права и раван. Однос две праве             | утврђивање      |
|                     | 22. | Две равни. Одређеност равни                | обрада          |
|                     | 23. | Две равни. Одређеност равни                | утврђивање      |
|                     | 24. | Нормала на раван. Растојање тачке од равни | обрада          |
|                     | 25. | Нормала на раван. Растојање тачке од равни | утврђивање      |
|                     | 26. | Ортогонална пројекција на раван            | обрада          |
|                     | 27. | Ортогонална пројекција на раван            | утврђивање      |
|                     | 28. | Полиедар                                   | обрада          |
|                     | 29. | Полиедар                                   | утврђивање      |
|                     | 30. | Први писмени задатак                       | провера знања   |
|                     | 31. | Исправак првог писменог задатка            | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                       |     |                                                     |                 |
|-------------------------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------|-----------------|
| ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ СА ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ | 32. | Једнакости и неједнакости                           | обрада          |
|                                                       | 33. | Једнакости и неједнакости                           | утврђивање      |
|                                                       | 34. | Еквивалентне трансформације једначина               | обрада          |
|                                                       | 35. | Еквивалентне трансформације једначина               | утврђивање      |
|                                                       | 36. | Решавање линеарних једначина са једном непознатом   | обрада          |
|                                                       | 37. | Решавање линеарних једначина са једном непознатом   | утврђивање      |
|                                                       | 38. | Решавање линеарних једначина са једном непознатом   | утврђивање      |
|                                                       | 39. | Примене линеарних једначина                         | обрада          |
|                                                       | 40. | Примене линеарних једначина                         | утврђивање      |
|                                                       | 41. | Примене линеарних једначина                         | утврђивање      |
|                                                       | 42. | Линеарна неједначина. Еквивалентне неједначине      | обрада          |
|                                                       | 43. | Линеарна неједначина. Еквивалентне неједначине      | утврђивање      |
|                                                       | 44. | Решавање линеарних неједначина са једном непознатом | обрада          |
|                                                       | 45. | Решавање линеарних неједначина са једном непознатом | утврђивање      |
|                                                       | 46. | Примене линеарних неједначина                       | обрада          |
|                                                       | 47. | Примене линеарних неједначина                       | утврђивање      |
|                                                       | 48. | Линеарне једначине и неједначине                    | систематизација |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|          |     |                                                    |                 |
|----------|-----|----------------------------------------------------|-----------------|
|          | 49. | Линеарне једначине и неједначине – контролна вежба | провера знања   |
| ПРИЗМА   | 50. | Права призма. Елементи призме                      | обрада          |
|          | 51. | Права призма. Елементи призме                      | утврђивање      |
|          | 52. | Мрежа и површина призме                            | обрада          |
|          | 53. | Мрежа и површина призме                            | утврђивање      |
|          | 54. | Површина правилне призме                           | обрада          |
|          | 55. | Површина правилне призме                           | утврђивање      |
|          | 56. | Површина правилне призме                           | утврђивање      |
|          | 57. | Запремина праве призме                             | обрада          |
|          | 58. | Запремина праве призме                             | утврђивање      |
|          | 59. | Површина и запремина призме – примена              | обрада          |
|          | 60. | Површина и запремина призме – примена              | утврђивање      |
|          | 61. | Призма                                             | систематизација |
|          | 62. | Призма – контролна вежба                           | провера знања   |
| ПИРАМИДА | 63. | Појам пирамиде. Елементи пирамиде                  | обрада          |
|          | 64. | Појам пирамиде. Елементи пирамиде                  | утврђивање      |
|          | 65. | Мрежа и површина пирамиде                          | обрада          |
|          | 66. | Мрежа и површина пирамиде                          | утврђивање      |
|          | 67. | Површина правилне пирамиде                         | обрада          |
|          | 68. | Површина правилне пирамиде                         | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                   |     |                                                |               |
|-------------------|-----|------------------------------------------------|---------------|
|                   | 69. | Површина правилне пирамиде                     | утврђивање    |
|                   | 70. | Запремина пирамиде                             | обрада        |
|                   | 71. | Запремина пирамиде                             | утврђивање    |
|                   | 72. | Запремина правилне пирамиде                    | обрада        |
|                   | 73. | Запремина правилне пирамиде                    | утврђивање    |
|                   | 74. | Површина и запремина пирамиде                  | утврђивање    |
|                   | 75. | Други писмени задатак                          | провера знања |
|                   | 76. | Исправак другог писменог задатка               | утврђивање    |
|                   | 77. | Једнакоивична тела                             | обрада        |
|                   | 78. | Једнакоивична тела                             | утврђивање    |
|                   | 79. | Полугодишњи тест                               | провера знања |
|                   | 80. | Анализа полугодишњег теста и закључивање оцена |               |
| ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА | 81. | Појам линеарне функције                        | обрада        |
|                   | 82. | Појам линеарне функције                        | утврђивање    |
|                   | 83. | График линеарне функције                       | обрада        |
|                   | 84. | График линеарне функције                       | утврђивање    |
|                   | 85. | Читање графика линеарне функције               | обрада        |
|                   | 86. | Читање графика линеарне функције               | утврђивање    |
|                   | 87. | Имплицитни облик линеарне функције             | обрада        |
|                   | 88. | Имплицитни облик линеарне функције             | утврђивање    |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                             |      |                                                                |                 |
|-----------------------------|------|----------------------------------------------------------------|-----------------|
|                             | 89.  | Једначина праве                                                | обрада          |
|                             | 90.  | Једначина праве                                                | утврђивање      |
|                             | 91.  | Линеарна функција                                              | систематизација |
|                             | 92.  | Линеарна функција – контролна вежба                            | провера знања   |
| ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК           | 93.  | Пројектни задатак (обрада података – збирка за зи)             |                 |
|                             | 94.  | Пројектни задатак (обрада података – збирка за зи)             |                 |
|                             | 95.  | Пројектни задатак (обрада података – збирка за зи)             |                 |
|                             | 96.  | Пројектни задатак (обрада података – збирка за зи)             |                 |
| СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА | 97.  | Линеарна једначина са две непознате                            | обрада          |
|                             | 98.  | Линеарна једначина са две непознате                            | утврђивање      |
|                             | 99.  | Систем линеарних једначина са две непознате                    | обрада          |
|                             | 100. | Систем линеарних једначина са две непознате                    | утврђивање      |
|                             | 101. | Решавање система линеарних једначина                           | обрада          |
|                             | 102. | Решавање система линеарних једначина методом замене променљиве | обрада          |
|                             | 103. | Решавање система линеарних једначина методом замене променљиве | утврђивање      |
|                             | 104. | Трећи писмени задатак                                          | провера знања   |
|                             | 105. | Исправак трећег писменог задатка                               | утврђивање      |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|       |      |                                                                      |                 |
|-------|------|----------------------------------------------------------------------|-----------------|
|       | 106. | Решавање система линеарних једначина методом супротних коефицијената | обрада          |
|       | 107. | Решавање система линеарних једначина методом супротних коефицијената | утврђивање      |
|       | 108. | Примена система једначина                                            | обрада          |
|       | 109. | Примена система једначина                                            | утврђивање      |
| ВАЉАК | 110. | Ваљак – појам и елементи                                             | обрада          |
|       | 111. | Ваљак – појам и елементи                                             | утврђивање      |
|       | 112. | Мрежа и површина правог ваљка                                        | обрада          |
|       | 113. | Мрежа и површина правог ваљка                                        | утврђивање      |
|       | 114. | Запремина правог ваљка                                               | обрада          |
|       | 115. | Запремина правог ваљка                                               | утврђивање      |
|       | 116. | Површина и запремина правог ваљка                                    | утврђивање      |
|       | 117. | Површина и запремина правог ваљка                                    | утврђивање      |
|       | 118. | Ваљак                                                                | систематизација |
|       | 119. | Системи линеарних једначина и ваљак – контролна вежба                | провера знања   |
| КУПА  | 120. | Купа – појам и елементи                                              | обрада          |
|       | 121. | Купа – појам и елементи                                              | утврђивање      |
|       | 122. | Мрежа и површина праве купе                                          | обрада          |
|       | 123. | Мрежа и површина праве купе                                          | утврђивање      |
|       | 124. | Запремина праве купе                                                 | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|       |      |                                    |                 |
|-------|------|------------------------------------|-----------------|
| ЛОПТА | 125. | Запремина праве купе               | утврђивање      |
|       | 126. | Сложена обртна тела                | утврђивање      |
|       | 127. | Купа                               | систематизација |
|       | 128. | Сфера и лопта                      | обрада          |
|       | 129. | Сфера и лопта                      | утврђивање      |
|       | 130. | Површина сфере                     | обрада          |
|       | 131. | Површина сфере                     | утврђивање      |
|       | 132. | Запремина лопте                    | обрада          |
|       | 133. | Запремина лопте                    | утврђивање      |
|       | 134. | Четврти писмени задатак            | провера знања   |
|       | 135. | Исправак четвртог писменог задатка | утврђивање      |
|       | 136. | Лопта                              | систематизација |

**БИОЛОГИЈА**

| Тема                        | Број часа | Наставна јединица                                         | Тип часа   |
|-----------------------------|-----------|-----------------------------------------------------------|------------|
| УВОД                        | 1.        | Биолошка и културна еволуција човека                      | обрада     |
|                             | 2.        | Услови живота на Земљи                                    | обрада     |
|                             | 3.        | Разноврсност живог света, биодиверзитет                   | обрада     |
|                             | 4.        | Разноврсност живог света, биодиверзитет                   | утврђивање |
| ЕКОЛОГИЈА И ЖИВОТНА СРЕДИНА | 5.        | Нивои организације живог света                            | обрада     |
|                             | 6.        | Увод у екологију                                          | утврђивање |
|                             | 7.        | Предмет истраживања, историјски развој и значај екологије | обрада     |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                        |     |                                                                                                                               |                 |
|--------------------------------------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                                                        | 8.  | Животна средина – појам и компоненте                                                                                          | обрада          |
|                                                        | 9.  | Екологија, животна средина и биотоп                                                                                           | утврђивање      |
|                                                        | 10. | Услови живота у станишту – еколошки фактори                                                                                   | обрада          |
|                                                        | 11. | Однос организма и животне средине – адаптације и животне форме                                                                | обрада          |
|                                                        | 12. | Еколошки фактори, адаптације и животне форме                                                                                  | утврђивање      |
|                                                        | 13. | Популација – основне одлике                                                                                                   | обрада          |
|                                                        | 14. | Биоценоза и њена организација – еколошка ниша, просторна, временска организација биоценозе                                    | обрада          |
|                                                        | 15. | Популација и биоценоза                                                                                                        | утврђивање      |
|                                                        | 16. | Екосистем – основни процеси, односи исхране                                                                                   | обрада          |
|                                                        | 17. | Екосистем – основни процеси, односи исхране                                                                                   | утврђивање      |
|                                                        | 18. | Развој и сукцесије екосистема                                                                                                 | обрада          |
|                                                        | 19. | Екосистем                                                                                                                     | утврђивање      |
|                                                        | 20. | Основни биоми на Земљи, биосфера                                                                                              | обрада          |
|                                                        | 21. | Основни еколошки појмови и биоми                                                                                              | систематизација |
| УГРОЖАВАЊЕ,<br>ЗАШТИТА И<br>УНАПРЕЂИВАЊЕ<br>ЕКОСИСТЕМА | 22. | Разноврсност и структура екосистема (природни и антропогени); Екосистеми копнених вода, угрожавање и загађивање копнених вода | обрада          |
|                                                        | 23. | Екосистеми копнених вода – биоценозе текућих и стајаћих вода                                                                  | обрада          |
|                                                        | 24. | Екосистеми копнених вода                                                                                                      | утврђивање      |
|                                                        | 25. | Екосистем мора                                                                                                                | обрада          |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                        |     |                                                                                   |                 |
|--------------------------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                                                        | 26. | Екосистем мора                                                                    | утврђивање      |
|                                                        | 27. | Водени екосистеми                                                                 | систематизација |
|                                                        | 28. | Шумски екосистеми Србије                                                          | обрада          |
|                                                        | 29. | Шумски екосистеми Србије                                                          | утврђивање      |
|                                                        | 30. | Травни екосистеми                                                                 | обрада          |
|                                                        | 31. | Травни екосистеми                                                                 | утврђивање      |
|                                                        | 32. | Агроекосистеми и агробиоценозе                                                    | обрада          |
|                                                        | 33. | Агроекосистеми и агробиоценозе                                                    | утврђивање      |
|                                                        | 34. | Урбани екосистеми – специфичност, биоценоза                                       | обрада          |
|                                                        | 35. | Копнени екосистеми – поређење екосистема                                          | систематизација |
|                                                        | 36. | Угроженост и заштита бидиверзитета                                                | обрада          |
|                                                        | 37. | Угроженост и заштита бидиверзитета                                                | утврђивање      |
|                                                        | 38. | Категорије заштићених природних и културних добара;<br>Црвена књига флоре и фауне | обрада          |
|                                                        | 39. | Унапређивање животне средине – значај и могућности                                | обрада          |
|                                                        | 40. | Заштита природних и културних добара добара                                       | систематизација |
| ГЛОБАЛНЕ<br>ПОСЛЕДИЦЕ<br>ЗАГАЂИВАЊА<br>ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ | 41. | Климатске промене; Ефекат стаклене баште                                          | обрада          |
|                                                        | 42. | Климатске промене; Ефекат стаклене баште                                          | утврђивање      |
|                                                        | 43. | Оштећење озонског омотача                                                         | обрада          |
|                                                        | 44. | Климатске промене и оштећење озонског омотача                                     | утврђивање      |
|                                                        | 45. | Киселе кише. Сушење шума                                                          | обрада          |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                  |     |                                            |                                                       |
|--------------------------------------------------|-----|--------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
|                                                  | 46. | Киселе кише. Сушење шума                   | утврђивање                                            |
|                                                  | 47. | Ерозија земљишта. Ширење пустиња           | обрада                                                |
|                                                  | 48. | Ерозија земљишта. Ширење пустиња           | утврђивање                                            |
|                                                  | 49. | Загађивање земљишта и нестајање врста      | обрада                                                |
|                                                  | 50. | Глобалне промене                           | утврђивање                                            |
| ЖИВОТНА СРЕДИНА<br>И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ              | 51. | Одрживи развој и еколошко право            | обрада                                                |
|                                                  | 52. | Биодиверзитет                              | утврђивање                                            |
|                                                  | 53. | Природни ресурси                           | обрада                                                |
|                                                  | 54. | Животна средина и одрживи развој           | утврђивање                                            |
|                                                  | 55. | Енергетска ефикасност, отпад и рециклажа   | обрада                                                |
|                                                  | 56. | Енергетска ефикасност                      | утврђивање                                            |
|                                                  | 57. | Отпад и рециклажа                          | утврђивање                                            |
|                                                  | 58. | Одрживи развој                             | систематизација                                       |
| ЖИВОТНА СРЕДИНА,<br>ЗДРАВЉЕ И<br>КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА | 59. | Право на здраву животну средину            | обрада                                                |
|                                                  | 60. | Савремени начин живота                     | обрада                                                |
|                                                  | 61. | Еколошка култура                           | обрада                                                |
|                                                  | 62. | Животна средина, здравље и култура живљења | утврђивање                                            |
|                                                  | 63. | Екологија и заштита животне средине        | систематизација                                       |
|                                                  | 64. | Комбиновани задаци                         | утврђивање/припрема<br>за полагање завршног<br>испита |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                    |                                                       |
|-----|--------------------|-------------------------------------------------------|
| 65. | Комбиновани задаци | утврђивање/припрема<br>за полагање завршног<br>испита |
| 66. | Комбиновани задаци | утврђивање/припрема<br>за полагање завршног<br>испита |
| 67. | Комбиновани задаци | утврђивање/припрема<br>за полагање завршног<br>испита |
| 68. | Комбиновани задаци | утврђивање/припрема<br>за полагање завршног<br>испита |

**ХЕМИЈА**

| Тема                                   | Број часа | Наставна јединица                   | Тип часа   |
|----------------------------------------|-----------|-------------------------------------|------------|
| НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ<br>НЕМЕТАЛА, КИСЕЛИНЕ | 1.        | Неметали. Физичка својства неметала | обрада     |
|                                        | 2.        | Водоник – својства и примена        | обрада     |
|                                        | 3.        | Кисеоник – својства и примена       | обрада     |
|                                        | 4.        | Неметали, водоник и кисеоник        | утврђивање |
|                                        | 5.        | Азот – својства и примена           | обрада     |
|                                        | 6.        | Сумпор – својства и примена         | обрада     |
|                                        | 7.        | Неметали, азот и сумпор             | утврђивање |
|                                        | 8.        | Угљеник                             | обрада     |
|                                        | 9.        | Неметали                            | утврђивање |
|                                        | 10.       | Неметали – комбиновани задаци       | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                                                  |     |                                                                                                   |            |
|------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| МЕТАЛИ, ОКСИДИ<br>МЕТАЛА И<br>ХИДРОКСИДИ (БАЗЕ)                  | 11. | Заступљеност метала у природи и њихова својства                                                   | обрада     |
|                                                                  | 12. | Калцијум – својства и примена                                                                     | обрада     |
|                                                                  | 13. | Физичка својства метала, калцијум                                                                 | утврђивање |
|                                                                  | 14. | Гвожђе, бакар, алуминијум– својства и примена                                                     | обрада     |
|                                                                  | 15. | Легуре                                                                                            | обрада     |
|                                                                  | 16. | Метали – комбиновани задаци                                                                       | утврђивање |
| СОЛИ                                                             | 17. | Формуле и називи соли                                                                             | обрада     |
|                                                                  | 18. | Соли – комбиновани задаци                                                                         | утврђивање |
|                                                                  | 19. | Добијање соли и физичка својства соли                                                             | обрада     |
|                                                                  | 20. | Соли – добијање и физичка својства                                                                | утврђивање |
|                                                                  | 21. | Хемијска својства и примена соли                                                                  | обрада     |
|                                                                  | 22. | Соли – стехиометријска израчунавања                                                               | утврђивање |
| ЕЛЕКТРОЛИТИЧКА<br>ДИСОЦИЈАЦИЈА<br>КИСЕЛИНА,<br>ХИДРОКСИДА И СОЛИ | 23. | Електролитичка дисоцијација киселина, хидроксида (база).<br>Мера киселости раствора – рН вредност | обрада     |
|                                                                  | 24. | Електролитичка дисоцијација соли                                                                  | обрада     |
|                                                                  | 25. | Електролитичка дисоцијација, рН вредност раствора –<br>комбиновани задаци                         | утврђивање |
| УВОД У ОРГАНСКУ<br>ХЕМИЈУ                                        | 26. | Својства атома угљеника и органских једињења                                                      | обрада     |
| УГЉОВОДОНИЦИ                                                     | 27. | Класификација угљоводоника и физичка својства<br>угљоводоника                                     | обрада     |
|                                                                  | 28. | Елементарни састав, подела и физичка својства<br>угљоводоника                                     | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                    |     |                                                                |            |
|------------------------------------|-----|----------------------------------------------------------------|------------|
|                                    | 29. | Алкани – номенклатура, изометрија                              | обрада     |
|                                    | 30. | Засићени угљоводоници                                          | утврђивање |
|                                    | 31. | Алкени и алкини – номенклатура, изометрија                     | обрада     |
|                                    | 32. | Незасићени угљоводоници                                        | утврђивање |
|                                    | 33. | Хемијска својства засићених и незасићених угљоводоника – 1 део | обрада     |
|                                    | 34. | Хемијска својства засићених и незасићених угљоводоника – 2 део | обрада     |
|                                    | 35. | Алкани, алкени и алкини                                        | утврђивање |
|                                    | 36. | Угљоводоници – комбиновани задаци                              | утврђивање |
|                                    | 37. | Ароматични угљоводоници                                        | обрада     |
|                                    | 38. | Нафта и земни гас. Полимери                                    | обрада     |
|                                    | 39. | Карактеристичне реакције угљоводоника                          | утврђивање |
|                                    | 40. | Угљоводоници – комбиновани задаци                              | утврђивање |
| ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА<br>СА КИСЕОНИКОМ | 41. | Алкохоли – номенклатура, добијање, примена                     | обрада     |
|                                    | 42. | Алкохоли                                                       | утврђивање |
|                                    | 43. | Хемијска својства алкохола                                     | обрада     |
|                                    | 44. | Утврђивање градива – алкохоли                                  | утврђивање |
|                                    | 45. | Карбоксилне киселине – номенклатура, добијање                  | обрада     |
|                                    | 46. | Хемијска својства карбоксилних киселина                        | обрада     |
|                                    | 47. | Физичка и хемијска својства органских једињења са кисеоником   | утврђивање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                     |     |                                                      |                                                           |
|-------------------------------------|-----|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|
|                                     | 48. | Естри                                                | обрада                                                    |
|                                     | 49. | Карбоксилне киселине и естри                         | утврђивање                                                |
|                                     | 50. | Алкохоли и карбоксилне киселине – комбиновани задаци | утврђивање                                                |
| БИОЛОШКИ ВАЖНА<br>ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА | 51. | Биолошки важна органска једињења                     | обрада                                                    |
|                                     | 52. | Масти и уља                                          | обрада                                                    |
|                                     | 53. | Масти и уља                                          | утврђивање                                                |
|                                     | 54. | Угљени хидрати                                       | обрада                                                    |
|                                     | 55. | Моносахариди                                         | обрада                                                    |
|                                     | 56. | Дисахариди и полисахариди                            | обрада                                                    |
|                                     | 57. | Угљени хидрати                                       | утврђивање                                                |
|                                     | 58. | Аминокиселине и протеини                             | обрада                                                    |
|                                     | 59. | Аминокиселине и протеини                             | утврђивање                                                |
|                                     | 60. | Витамини                                             | обрада                                                    |
|                                     | 61. | Протеини, витамини, угљени хидрати, масти и уља      | утврђивање                                                |
| ХЕМИЈА ЖИВОТНЕ<br>СРЕДИНЕ           | 62. | Загађивачи ваздуха, воде и земљишта                  | обрада                                                    |
|                                     | 63. | Мере заштите животне средине                         | утврђивање                                                |
|                                     | 64. | Комбиновани задаци 1                                 | утврђивање/<br>припрема за<br>полагање завршног<br>испита |
|                                     | 65. | Комбиновани задаци 2                                 | утврђивање/                                               |

|  |     |                      |                                                     |
|--|-----|----------------------|-----------------------------------------------------|
|  |     |                      | припрема за полагање завршног испита                |
|  | 66. | Комбиновани задаци 3 | утврђивање/<br>припрема за полагање завршног испита |
|  | 67. | Комбиновани задаци 4 | утврђивање/<br>припрема за полагање завршног испита |
|  | 68. | Комбиновани задаци 5 | утврђивање/припрема за полагање завршног испита     |

#### ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

| Тема                     | Број часа | Наставна јединица                                                                            | Тип часа     |
|--------------------------|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ | 1–2.      | Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику                                             | увод/обрада  |
|                          | 3–4.      | Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност | обрада/вежба |
|                          | 5.        | Електрична инсталација – опасност и мере заштите                                             | обрада       |
|                          | 6.        | Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике                                  | обрада       |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                                      |        |                                                            |                  |
|--------------------------------------|--------|------------------------------------------------------------|------------------|
| САОБРАЋАЈ                            | 7–8.   | Саобраћајна средства на електрични погон и хибридна возила | обрада           |
|                                      | 9–10.  | Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима | обрада           |
|                                      | 11–12. | Основи телекомуникација                                    | обрада/вежба     |
| ТЕХНИЧКА И<br>ДИГИТАЛНА<br>ПИСМЕНОСТ | 13–14. | Основне компоненте ИКТ уређаја                             | обрада/вежба     |
|                                      | 15–16. | Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ        | обрада/вежба     |
|                                      | 17–18. | Основни симболи у електротехници                           | обрада/вежба     |
|                                      | 19–20. | Основни симболи у електротехници                           | вежба            |
|                                      | 21–22. | Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола    | обрада/вежба     |
|                                      | 23–24. | Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола    | вежба            |
|                                      | 25–26. | Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола    | обрада/вежба     |
|                                      | 27–28. | Израда и управљање електромеханичким моделом               | обрада/вежба     |
|                                      | 29–30. | Израда и управљање електромеханичким моделом               | вежба/утврђивање |
| РЕСУРСИ И<br>ПРОИЗВОДЊА              | 31.    | Електроенергетски систем                                   | обрада           |
|                                      | 32.    | Производња, трансформација и пренос електричне енергије    | обрада           |
|                                      | 33.    | Производња, трансформација и пренос електричне енергије    | обрада           |



Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|                       |        |                                                                                                    |              |
|-----------------------|--------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
|                       | 34.    | Обновљиви извори електричне енергије                                                               | обрада       |
|                       | 35–36. | Електроинсталациони материјал и прибор                                                             | обрада       |
|                       | 37–38. | Кућне електричне инсталације                                                                       | обрада       |
|                       | 39–40. | Састављање електричних кола                                                                        | обрада/вежба |
|                       | 41–42. | Састављање електричних кола. Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром | обрада/вежба |
|                       | 43–44. | Електричне машине                                                                                  | обрада       |
|                       | 45–46. | Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству                                                    | обрада       |
|                       | 47–48. | Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству                                                    | обрада/вежба |
|                       | 49–50. | Основни електронике. Рециклажа електронских компоненти                                             | обрада       |
|                       | 51–52. | Моделовање електричних машина и уређаја                                                            | обрада/вежба |
| КОНСТР.<br>МОДЕЛОВАЊЕ | 53–54. | Огледи са електропанелима                                                                          | вежба        |
|                       | 55–56. | Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара                                                  | вежба        |
|                       | 57–58. | Израда једноставног школског робота сопствене конструкције или из конструкторског комплета         | вежба        |
|                       | 59–60. | Рад на пројекту: израда производа/модела                                                           | вежба        |
|                       | 61–62. | Рад на пројекту: израда производа/модела                                                           | вежба        |
|                       | 63–64. | Рад на пројекту: управљање моделом                                                                 | вежба        |

|        |                                    |                  |
|--------|------------------------------------|------------------|
| 65–66. | Рад на пројекту: управљање моделом | вежба            |
| 67–68. | Рад на пројекту: управљање моделом | вежба/утврђивање |

### ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

| Број часа | Наставна област                        | Наставна јединица                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Тип часа       |
|-----------|----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| 1.        | ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНА ТЕХНОЛОГИЈА | <p>Радно окружење програма за табеларне прорачуне</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Прикупљање, обрада и анализа података</li> <li>– Радно окружење програма за табеларне прорачуне</li> <li>– Радна свеска, радни лист и радна табела</li> <li>– Ћелија (поље), ред (врста), колона и опсег (распон) ћелија</li> </ul>                                                              | обрада         |
| 2.        |                                        | <p>Креирање радне табеле и унос података</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Унос података у ћелије радне табеле</li> <li>– Формати података у ћелијама</li> <li>– Руковање радним листовима (промена назива, брисање радног листа)</li> <li>– Чување радне свеске и отварање постојеће</li> </ul>                                                                                     | вежбање        |
| 3.        |                                        | <p>Форматирање табеле</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Опсег или распон ћелија</li> <li>– Промена ширине колоне и висине реда</li> <li>– Преламање текста у ћелији</li> <li>– Форматирање података и ћелија</li> <li>– Уметање и уклањање редова и колоне из радне табеле</li> <li>– Замрзавање редова и колоне</li> <li>– Премештање и копирање редова, колоне и ћелија</li> </ul> | обрада/вежбање |

|     |                                        |                                                                                                                                                                           |                |
|-----|----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| 4.  |                                        | Форматирање табеле                                                                                                                                                        | вежбање        |
| 5.  | ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНА ТЕХНОЛОГИЈА | Сортирање и филтрирање података<br>– Сортирање података<br>– Филтрирање података<br>– Условно форматирање                                                                 | обрада/вежбање |
| 6.  |                                        | Елементарне статистике, формуле, функције<br>– Уграђене функције<br>– Употреба основних функција<br>– Условна статистика<br>– Употреба формула, адресе ћелија у формулама | обрада/вежбање |
| 7.  |                                        | Сортирање и филтрирање, елементарне статистике                                                                                                                            | вежбање        |
| 8.  |                                        | Груписање података и групна статистика<br>– Функција SUBTOTAL<br>– Уметање међувредности                                                                                  | обрада/вежбање |
| 9.  |                                        | Изведене табеле<br>– Пивот табеле                                                                                                                                         | обрада/вежбање |
| 10. |                                        | Визуелизација података<br>– Израда графика<br>Уређивање графика                                                                                                           | обрада/вежбање |
| 11. |                                        | Штампање документа<br>– Област за штампу<br>– Маргине                                                                                                                     | обрада/вежбање |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                        |                                                                                                                                                                                                               |                |
|-----|------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
|     |                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Формат папира</li> <li>– Извоз документа у друге формате</li> </ul> CSV и други формати                                                                              |                |
| 12. |                        | Визуелизација података                                                                                                                                                                                        | вежбање        |
| 13. |                        | Тест 1                                                                                                                                                                                                        | провера знања  |
| 14. | ДИГИТАЛНА<br>ПИСМЕНОСТ | Табеле у облаку <ul style="list-style-type: none"> <li>– Рачунарство у облаку</li> <li>– Онлајн складиште</li> <li>– Сараднички рад</li> <li>– Инфографик</li> </ul>                                          | вежбање        |
| 15. |                        | Отворени подаци <ul style="list-style-type: none"> <li>– Веб портали</li> <li>– Отворени подаци</li> </ul>                                                                                                    | обрада/вежбање |
| 16. |                        | Заштита личних података <ul style="list-style-type: none"> <li>– Услови коришћења</li> <li>– Дигитални трагови</li> <li>– Безбедност деце у дигиталном добу</li> <li>– Конвенција о правима детета</li> </ul> | обрада         |
| 17. |                        | Тест 2                                                                                                                                                                                                        | провера знања  |
| 18. | РАЧУНАРСТВО            | Анализа података у Пајтону <ul style="list-style-type: none"> <li>– Jupyter Notebook</li> <li>– Радно окружење</li> </ul>                                                                                     | обрада         |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|     |                                                                                                                                                           |                |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| 19. | Радна свеска<br>– Креирање радне свеске<br>– Затварање и отварање свезака<br>– Унос кода у ћелије и кретање кроз свеску                                   | обрада/вежбање |
| 20. | Серије података, листе у Jupyter – у<br>– Основне статистичке функције<br>– Сортирање<br>– Филтрирање<br>– Пресликавање серије<br>– Фреквенцијска анализа | обрада/вежбање |
| 21. | Задаци са листама                                                                                                                                         | вежбање        |
| 22. | Табеларни подаци у Jupyter – у<br>– Угњежђене листе<br>– Data Frame<br>– Учитавање табеле из докумената с рачунара                                        | обрада/вежбање |
| 23. | Сортирање и филтрирање табеле<br>– Сортирање<br>– Филтрирање                                                                                              | обрада/вежбање |
| 24. | Задаци са табеларним подацима                                                                                                                             | вежбање        |
| 25. | Статистичке анализе табеларних података<br>– Основне статистичке функције<br>– Фреквенцијска анализа                                                      | вежбање        |

|     |                       |                                                                                                                                                                                                                                                                       |                      |
|-----|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| 26. |                       | <p>Групна статистика</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Примена функција на опсеге колона</li> <li>– Истовремена анализа података из више табела</li> <li>– Примена функција на податке по редовима</li> <li>– Брисање редова и колона из табела</li> </ul> | обрада/вежбање       |
| 27. |                       | Групна статистика                                                                                                                                                                                                                                                     | вежбање              |
| 28. |                       | <p>Визуелизација података</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Библиотека <i>matplotlib</i></li> <li>– Уређивање графикона</li> </ul>                                                                                                                         | обрада/вежбање       |
| 29. |                       | <p>Визуелизација података</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Израда графикона од табеларних података</li> <li>– Чување ликова, позадина, звукова</li> </ul>                                                                                                 | обрада/вежбање       |
| 30. |                       | Визуелизација података                                                                                                                                                                                                                                                | вежбање              |
| 31. |                       | <p>Визуелна презентација свеске</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Унос и форматирање текста</li> <li>– Уметање слика</li> <li>– Форматирање табеле</li> </ul>                                                                                              | обрада/вежбање       |
| 32. |                       | Визуелна презентација свеске                                                                                                                                                                                                                                          | вежбање              |
| 33. |                       | Тест 3                                                                                                                                                                                                                                                                | провера знања        |
| 34. | ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКАТ | <p>ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКАТ</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Бирање теме пројекта</li> <li>– Подела на тимове</li> </ul>                                                                                                                                     | пројектне активности |

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

|  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|  |  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Дефинисање истраживачког задатка</li> <li>– Подела улога и дужности унутар сваког тима</li> <li>– Пројектне активности</li> <li>– Упознавање са тренутним</li> <li>– Дискусија и процена успешности пројекта</li> <li>– Објава најуспешнијег пројекта</li> </ul> |  |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

## ПРИЛОГ 6

### ПРАВИЛНИК

**о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновање наставе на даљину у основној школи**

"Службени гласник РС", број 109 од 21. августа 2020.

**Предмет Правилника**

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

Члан 1.

Овим правилником утврђују се ближи услови за остваривање наставе на даљину у основној школи, и то: циљеви, задаци, услови за остваривање, организација и начин остваривања образовно-васпитног рада, начин осигурања квалитета и вредновање постигнућа ученика који стичу основно образовање наставом на даљину.

Члан 2.

Основна школа (у даљем тексту: школа) може да организује наставу на даљину као посебан облик рада, на начин и под условима утврђеним овим правилником.

Члан 3.

Настава на даљину, у смислу овог правилника, јесте посебан облик образовно-васпитног рада којим ученици стичу основно образовање и васпитање на начин који обезбеђује остваривање прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа, тако што један део прописаног плана и програма наставе и учења усвајају путем наставе коју установа основног образовања и васпитања организује користећи савремене информационо-комуникационе технологије за учење, и то у ситуацијама у којима ученик није у могућности да похађа редовну наставу, непосредно у простору школе.

Настава на даљину организује се за ученика школе и обухвата наставу и друге облике организованог рада индивидуално, у групи или одељењу.

Други облици организованог рада из става 2. овог члана су: допунска настава, додатна настава и припремна настава.

Настава на даљину може да се остварује и у складу са индивидуалним образовним планом, у складу са законом.

Члан 4.

Школа у случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних ситуација и околности, може да организује образовно-васпитни рад путем наставе на даљину и за све ученике школе у складу са посебним програмом и ресурсима школе.

**Посебан програм**

Члан 5.

Посебан програм из члана 4. овог правилника припрема Завод за унапређивање образовања и васпитања, на основу иницијативе министарства надлежног за послове образовања и васпитања (у даљем тексту: Министарство), а у складу са законом којим се уређују основи система образовања и васпитања (у даљем тексту: Закон).

Посебан програм садржи:



- дужину трајања часа;
- препоруке за организацију наставе;
- неопходне садржаје у складу са планом наставе и учења, који обезбеђују остваривање прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа;
- дидактичко-методичко упутство за остваривање садржаја;
- период остваривања прописаних садржаја.

### **Циљ и задаци организовања наставе на даљину**

#### **Члан 6.**

Циљ организације наставе на даљину је повећање обухвата деце и ученика основним образовањем и васпитањем и повећање доступности и квалитета основног образовања и васпитања.

Задаци организовања наставе на даљину су:

- обезбеђивање образовно-васпитног рада организацијом наставе на даљину;
- пружање додатне образовне подршке ученицима и родитељима, односно другим законским заступницима (у даљем тексту: родитељ) у складу са њиховим потребама;
- превазилажење просторних, временских, социјалних, економских и других ограничавајућих фактора у образовно-васпитном процесу;
- развој мотивације за учење и оспособљавање ученика за самостално учење и примену знања;
- примена различитих метода и техника учења које одговарају индивидуалним карактеристикама и потенцијалима сваког појединог ученика;
- укључивање стручњака различитих профила у образовно-васпитни процес, који могу својим радом да допринесу свестраном и квалитетном образовању и васпитању ученика;
- коришћење разноврсних облика и метода наставе и учења усмерених на активно учење и ученика;
- примена различитих метода рада у сврху омогућавања веће индивидуализације наставе, било да је реч о талентованим и обдареним ученицима или о ученицима који имају сметње у развоју и тешкоће у раду;
- коришћење система за управљање учењем и других алата из спектра информационо-комуникационих технологија.

### **Право на наставу на даљину**

Члан 7.

Родитељ има право да свом детету омогући стицање основног образовања и васпитања наставом на даљину.

Члан 8.

Право на стицање образовања наставом на даљину има ученик основне школе, који из оправданих разлога није у могућности да непосредно стиче образовање присуством у школи у коју је уписан.

Право на стицање образовања наставом на даљину има ученик који:

- је активан спортиста;
- је ученик музичке и/или балетске школе;
- живи у месту где је лоша инфраструктура, што отежава долазак у школу (нарочито у зимском периоду);
- због пословних обавеза родитеља привремено одлази у иностранство.

Настава на даљину организује се за ученика који није у могућности да непосредно стиче образовање присуством у школи по правилу за целу школску годину.

Настава на даљину може да се организује и у току школске године за период који није краћи од три недеље, у складу са потребама ученика.

У случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних ситуација и околности образовно-васпитни рад путем наставе на даљину може да се организује за све ученике школе у периоду у којем не постоје услови за непосредно стицање образовања у простору школе.

Члан 9.

Родитељ је дужан да писмено обавести школу у којој дете стиче основно образовање и васпитање, до краја текуће наставне године, о намери да се за његово дете следеће школске године организује настава на даљину, односно да школи поднесе захтев за одобрење стицања образовања/наставе на даљину.

Родитељ у захтеву, поред осталог наводи и дужину трајања организације наставе на даљину.

Уз захтев родитељ, доставља документацију којом се доказује потреба организовања наставе на даљину:

- 1) копију документације којом доказује да је дете активан спортиста;
- 2) копију документације којом доказује да је дете ученик музичке и/или балетске школе;

- 3) копију документације којом доказује да је услед неадекватне инфраструктуре у месту где живе угрожена безбедност детета на путу до школе (нарочито у зимском периоду);
- 4) копију документације којом доказује да дете због пословних обавеза родитеља привремено одлази у иностранство;
- 5) осталу документацију којом се доказује оправданост поднетог захтева, као и доказе о постојању услова за остваривање наставе на даљину (расположиви ресурси – рачунар, лаптоп и друго).

#### Члан 10.

Директор школе после поднетог захтева родитеља, прибавља мишљење стручне комисије (у даљем тексту: комисија).

Чланове комисије именује директор школе. Комисија се састоји од три члана и по правилу је чине: одељењски старешина, стручни сарадник и секретар.

Подршку раду комисије, нарочито у процени расположивих ресурса, пружа лице које поседује одговарајуће образовање, знања и вештине у области информационо-комуникационих технологија.

Комисија, након увида у захтев, даје мишљење о оправданости захтева, имајући у виду најбољи интерес ученика.

Комисија доставља своје мишљење о оправданости захтева родитеља за стицање наставе на даљину, у року од седам дана од дана подношења захтева.

Директор школе доноси одлуку о стицању основног образовања и васпитања наставом на даљину.

Одлуком о стицању основног образовања и васпитања наставом на даљину утврђује се који разред ученик завршава, као и време и начин полагања испита у складу са планом и програмом наставе и учења.

Одлука из става 6. овог члана доставља се у писменом облику родитељу ученика у року од три дана од њеног доношења.

#### Члан 11.

Одељењски старешина у сарадњи са члановима стручног већа за разредну наставу, односно одељењски старешина у сарадњи са члановима стручног већа за области предмета припрема план активности за остваривање наставе на даљину за ученика.

План активности садржи:

- план наставе и учења;
- преглед расположивих ресурса;
- распоред образовно-васпитних активности на недељном нивоу;

- начин праћења и вредновања постигнућа ученика;
- начин праћења остваривања плана активности.

Одељењски старешина/наставник разредне наставе на основу праћења и вредновања постигнућа ученика сачињава извештај о чему обавештава одељењско веће на крају класификационог периода.

#### Члан 12.

У случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних ситуација и околности одлуку о остваривању образовно-васпитног рада путем наставе на даљину доноси министар надлежан за послове образовања и васпитања.

Школа у складу са одлуком из става 1. овог члана и чланом 5. овог правилника припрема план активности.

#### Члан 13.

Приликом израде плана активности школа посебно узима у обзир, сопствене ресурсе и ресурсе ученика.

План активности у случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних ситуација и околности је саставни део Годишњег плана рада школе.

План активности садржи:

- план наставе и учења;
- преглед расположивих ресурса;
- распоред образовно-васпитних активности на недељном нивоу;
- начин праћења и вредновања постигнућа ученика;
- начин праћења остваривања плана активности.

Саставни део плана активности из става 3. овог члана је и начин остваривања наставе путем учења на даљину за ученике који не располажу потребним материјалним ресурсима.

Саставни део плана активности из става 3. овог члана је и начин пружања додатне подршке за ученике којима је то потребно.

#### Члан 14.

Начин остваривања и организовања образовања/наставе на даљину обезбеђује школа у сарадњи са родитељем.

Наставу на даљину изводи наставник школе у коју је ученик уписан.

Основна школа „ Данило Зеленовић“, Сириг

Наставник из става 2. овог члана који изводи наставу дужан је да води евиденцију у складу са Правилником којим се уређује садржај и начин вођења евиденције и издавање јавних исправа.

Члан 15.

Ученик који стиче образовање наставом на даљину може да се укључи повремено и у непосредни рад одељења чији је ученик, а на основу одлуке директора школе.

**Праћење и вредновање постигнућа и напредовања ученика који остварује образовно-васпитни наставом на даљину**

Члан 16.

Праћење и вредновање постигнућа и напредовања ученика који стиче образовање на даљину остварује се у складу са прописима којима се уређује оцењивање ученика у основном образовању и васпитању.

**Евиденција**

Члан 17.

Школа води евиденцију образовно-васпитног рада са ученицима који остварују образовно-васпитни рад путем наставе на даљину у складу са законом.

**Завршна одредба**

Члан 18.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се почев од школске 2020/2021. године.

Број 110-00-203/2020-07

У Београду, 3. августа 2020. године

Министар,

**Младен Шарчевић, с.р.**

## ПРИЛОГ 7

### ПРАВИЛНИК

#### о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање

"Службени гласник РС", бр. 46 од 26. јуна 2019, 104 од 31. јула 2020.

##### Члан 1.

Овим правилником утврђује се Протокол поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање.

Протокол из става 1. овог члана одштампан је уз овај правилник и чини његов саставни део.

##### Члан 2.

Ступањем на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о Протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС”, број 30/10).

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-00086/2019-04

У Београду, 2. априла 2019. године

Министар,

**Младен Шарчевић, с.р.**

### ПРОТОКОЛ

#### ПОСТУПАЊА У УСТАНОВИ У ОДГОВОРУ НА НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ И ЗАНЕМАРИВАЊЕ

##### УВОД

Права детета и ученика у Републици Србији остварују се у складу са Уставом Републике Србије, ратификованим међународним уговорима, Кривичним закоником („Службени гласник РС”, бр. 85/05, 88/05 – исправка, 107/05 – исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19), Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Службени гласник РС”, број 85/05), Закоником о кривичном поступку („Службени гласник РС”, бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14 и 35/19), Законом о прекршајима („Службени гласник РС”, бр. 65/13, 13/16 и 98/16 – УС), Породичним законом („Службени гласник РС”, бр. 18/05, 72/11 – др. закон и 6/15), Законом о општем управном поступку („Службени гласник РС”, бр. 18/16 и 95/18 – аутентично тумачење), Законом о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, број 22/09), Законом о спречавању насиља у породици („Службени гласник РС”, број 94/16), Законом о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима („Службени гласник РС”, број 32/13), **Законом о основама система образовања и васпитања („Службени**

гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19 и 6/20), Закон о ученичком и студентском стандарду („Службени гласник РС”, бр. 18/17, 55/13, 27/18 – др. закон и 10/19 – др. закон)\*, (у даљем тексту: Закон) и другим прописима којима се регулишу права детета и ученика као и релевантним међународним актима које је ратификовала Република Србија, а којима се регулишу права детета и ученика.\*

Република Србија се ратификацијом Конвенције о правима детета Уједињених нација („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 15/90 и „Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, бр. 4/96 и 2/97 – у даљем тексту: Конвенција), обавезала да обезбеди остваривање свих права детета, а нарочито, на заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања, потпуну информисаност, на правично поступање и заштиту приватности, као и да детету које је било изложено насиљу обезбеди подршку за физички и психички опоравак и његову социјалну реинтеграцију.

Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (у даљем тексту: Правилник о протоколу) прописују се садржаји и начини спровођења превентивних и интервентних активности, услови и начини за процену ризика, начини заштите од насиља, злостављања и занемаривања, праћење ефеката предузетих мера и активности.

Установа, у смислу Правилника о протоколу, је предшколска установа, основна и средња школа и дом ученика. Под простором установе подразумева се простор у седишту и ван седишта установе у ком се остварује васпитно-образовни, образовно-васпитни и васпитни рад, као и друге активности установе (у даљем тексту: образовно-васпитни рад).

У примени Правилника о протоколу установа је дужна да обезбеди услове за сигурно и подстицајно одрастање и развој детета и ученика, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију детета и ученика које је извршило, односно било изложено насиљу, злостављању или занемаривању. **У свим поступцима који се тичу детета приоритетни принцип поступања је најбољи интерес детета.\***

Забрана насиља, злостављања и занемаривања у установи односи се на сваког – децу, ученике, запослене, родитеље, односно друге законске заступнике (у даљем тексту: родитељ) и трећа лица.

\*Службени гласник РС, број 104/2020

## ОБЛИЦИ НАСИЉА И ЗЛОСТАВЉАЊА

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

**Насиље и злостављање сматра се насиље запосленог према детету, ученику, другом запосленом, родитељу, односно другом законском заступнику (у даљем тексту: родитељ); ученика према другом детету, ученику или запосленом; родитеља према свом детету, другом детету и ученику, запосленом као и према трећем лицу.\***

Насиље и злостављање може да јави као физичко, психичко (емоционално), социјално и дигитално\*.

Физичко насиље и злостављање је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа.

Психичко насиље и злостављање је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује дете и ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

**Дигитално насиље\*** и злостављање је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта (web site), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и сл.

Осим наведених облика, насиље и злостављање препознаје се и кроз: злоупотребу, сексуално насиље, насилни екстремизам, трговину људима, експлоатацију детета и ученика и др.

Злоупотреба детета и ученика је све оно што појединац, односно установа чини или не чини, што негативно утиче, наноси штету, ускраћује или смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи га у немоћан положај према појединцу или установи (злоупотреба у спорту, у политичке, верске, комерцијалне и друге сврхе). Злоупотреба подразумева и прекомерно подстицање, односно психолошки притисак на дете и ученика од стране родитеља или наставника ради постигнућа која могу да имају за последицу угрожавање нормалног психофизичког и социјалног развоја и најбољег интереса детета.

Сексуално насиље и злостављање је понашање којим се дете и ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Насилни екстремизам је промовисање, заговарање, подржавање, припремање и учествовање у идеолошки мотивисаном насиљу за остваривање друштвених, економских, верских, политичких и других циљева.

Трговина људима је врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем у циљу експлоатације.

Експлоатација је рад који није у најбољем интересу детета и ученика, а у корист је другог лица, установе или организације. Ове активности могу да имају за последицу угрожавање физичког или менталног здравља, моралног, социјалног и емоционалног развоја детета и ученика, његову економску зависност, ускраћивање права на образовање и слободу избора.



Занемаривање и немарно поступање је пропуштање родитеља, друге особе која је преузела бригу о детету и ученику, установе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбеди услове за правилан развој детета и ученика у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој.

Занемаривање у установи обухвата: ускраћивање појединих облика образовно-васпитног рада неопходних детету и ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите детета и ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

\*Службени гласник РС, број 104/2020

### ПРЕВЕНЦИЈА НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Превенцију насиља, злостављања и занемаривања чине мере и активности којима се у установи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације.

Превентивним активностима се:

- 1) подиже ниво свести и осетљивости детета и ученика, родитеља и свих запослених за препознавање свих облика насиља, злостављања и занемаривања;
- 2) негује атмосфера сарадње и толеранције, уважавања и конструктивне комуникације у којој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) истичу и унапређују знања, вештине и ставови потребни за креирање безбедног и подстицајног окружења и конструктивно реаговање на насиље;\***
- 4) унапређује познавање процедура за пријављивање и поступање код детета и ученика, родитеља и свих запослених у случају сумње или сазнања о свим облицима насиља, злостављања и занемаривања\*** обезбеђује заштита детета и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања;\*
- 5) подстиче усвајање позитивних норми и облика понашања, учење вештина конструктивне комуникације и развијање емпатије.\***
- 6) остварује упознавање са видовима и стратегијама пружања одговарајуће подршке и разумевања различитих облика комуникација и понашања ученика са тешкоћама и сметњама у развоју и инвалидитетом.\***
- 7) развијају социоемоционалне компетенције деце и ученика, родитеља и запослених (свест о себи, свест о другима, саморегулација, одговорно доношење одлука и др.).\***

Деца и ученици, родитељи и запослени заједнички планирају, осмишљавају и спроводе превентивне активности, начине информисања о садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од насиља, злостављања и занемаривања.

У оквиру превенције насиља и злостављања установа остварује васпитни рад, појачан васпитни рад и васпитни рад који је у интензитету примерен потребама **специфичностима установе и најбољем интересу детета\***, самостално или у сарадњи са другим надлежним органима, организацијама и службама.

\*Службени гласник РС, број 104/2020

### **Права, обавезе и одговорности свих у установи у превенцији насиља, злостављања и занемаривања**

Ради превенције насиља, злостављања и занемаривања установа је дужна да упозна све запослене, децу, ученике и родитеље са њиховим правима, обавезама и одговорностима, прописаним законом, Правилником о протоколу и другим подзаконским и општим актима.

Запослени својим квалитетним радом (васпитно-образовним, образовно-васпитним, васпитним, стручним и другим радом) и применом различитих метода, облика рада и активности обезбеђују подстицајну и безбедну средину.

У установи одељењски старешина, васпитач, наставник и стручни сарадник избором одговарајућих садржаја и начина рада доприносе стицању квалитетних знања и вештина и формирању вредносних ставова за узајамно разумевање, уважавање различитости, конструктивно превазилажење сукоба и др.

**У израду ИОП а се, уколико постоји потреба, укључује се представник Тима за заштиту ради планирања активности у оквиру ИОПа, а у вези са заштитом од насиља.\***

Одељењски старешина, васпитач, наставник и стручни сарадник је дужан да обезбеди заштиту детета и ученика од произвољног или незаконитог мешања у његову приватност, породицу, дом или преписку, као и заштиту од незаконитих напада на његову част и углед.

Запослени не сме својим понашањем да изазове или допринесе насиљу, злостављању и занемаривању (на пример: непоштовање личности и права детета и ученика, недоследност у поступању, необјективно оцењивање и др.).

Ученици, као одговорни учесници у образовању и васпитању, ради превенције насиља, злостављања и занемаривања, обавезни су да: уважавају и поштују личност других – деце, ученика, запослених, родитеља и трећих лица; поштују правила установе и све оне акте којима се уређују њихова права, обавезе и одговорности; активно учествују у раду одељењске заједнице; **пружају вршњачку подршку;**\* као чланови ученичког парламента и школског одбора, посебно доприносе и учествују у превентивним активностима; својим понашањем не изазивају, доприносе или учествују у насиљу и злостављању.

Родитељ је дужан да, у најбољем интересу детета и ученика: сарађује са установом; учествује у превентивним мерама и активностима; уважава и поштује личност свог детета, друге деце и ученика, запослених **других родитеља и трећих лица\*.**

**Родитељ не сме својим понашањем у установи да изазове или допринесе појави насиља, злостављања и занемаривања према детету, ученику, запосленом, другом родитељу и трећим лицима, а када то учини директор је дужан да одмах о томе обавести јавног тужиоца и полицију, а након тога електронским путем надлежну школску управу.\***

**Родитељ има обавезу и одговорност, у складу са законом којим се уређују основане система образовања и васпитања, да на позив школе узме активно учешће у свим облицима васпитног рада са учеником, односно да сарађује са школом у поступку заштите ученика од насиља. Ако се родитељ не одазове на позив школе, у складу са законом школа подноси прекршајну, односно кривичну пријаву за утврђивање одговорности родитеља и обраћа се надлежном центру за социјални рад да против родитеља предузме мере из своје надлежности.\***

\*Службени гласник РС, број 104/2020

### **Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања**

Превенција насиља, злостављања и занемаривања, као један од приоритета у остваривању образовно-васпитног рада планира се развојним планом и саставни је део годишњег плана рада. Установа програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања одређује мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење (у даљем тексту: програм заштите).

Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, **односно свих аспеката школске средине,\*** присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања \*, специфичности установе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе. Програмом заштите дефинишу се превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика њиховог остваривања.

Програм заштите садржи:

- 1) начине на који се превентивне мере и активности уграђују у свакодневни живот и рад установе (васпитне, наставне и ваннаставне активности), на свим нивоима (појединац, васпитна група, одељењска заједница, ученички парламент, стручни органи, тела и тимови, родитељски састанци, родитељи – индивидуално и групно, савет родитеља);
- 2) стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција запослених за превентивни рад, благовремено уочавање, препознавање, реаговање на насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) начине информисања о обавезама и одговорностима у области заштите од насиља, злостављања и занемаривања;
- 4) подстицање и оспособљавање ученика за активно учествовање у раду одељењске заједнице, ученичког парламента, школског одбора и стручних органа установе;
- 5) садржаје и начине за појачан васпитни рад ради развијања самоодговорног и друштвено одговорног понашања;
- 6) поступке за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања;
- 7) начине реаговања на насиље, злостављање и занемаривање, улоге и одговорности и поступање у интервенцији када постоји сумња или се оно догађа;

8) облике и садржаје рада са свом децом и ученицима, односно онима који трпе, чине или су сведоци насиља, злостављања и занемаривања;

9) начине, облике и садржаје сарадње са породицом, јединицом локалне самоуправе, надлежном организационом јединицом полиције (у даљем тексту: полиција), центром за социјални рад, здравственом службом, правосудним органима и др.;

10) начине праћења, вредновања и извештавања органа установе о остваривању и ефектима програма заштите, а нарочито, у односу на:

(1) учесталост инцидентних ситуација и број пријава;

(2) заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања;

(3) број повреда;

(4) учесталост и број васпитно-дисциплинских поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених;

**(4а) број и ефекте оперативних планова заштите;\***

(5) остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег усавршавања;

(6) број и ефекте акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака;

(7) степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе;

(8) друге параметре.

\*Службени гласник РС, број 104/2020

#### **Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања**

Установа има посебан тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: тим за заштиту).

Чланове и руководиоца тима за заштиту одређује директор установе из реда запослених (наставник, васпитач, стручни сарадник, секретар и др.). Број и састав чланова тима за заштиту зависе од специфичности установе (врста и величина установе, организација рада, издвојена одељења, присуство деце и ученика из мањинских и маргинализованих група и др.). Директор одређује, психолога, педагога или, изузетно, другог запосленог – члана тима за заштиту, као одговорног за вођење и чување документације о свим ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања у којима тим за заштиту учествује. Установа може да укључи у тим за заштиту представнике родитеља и локалне заједнице, ученичког парламента и по потреби одговарајуће стручњаке (социјални радник, специјални педагог, лекар, представник полиције и др.). **Када тим разматра конкретне ситуације насиља у обавези је да поступа у складу са законом којим се уређује заштита података о личности.\***

Задаци тима за заштиту јесу, нарочито, да:

**1) припрема програм заштите у складу са специфичностима установе и утврђеним мерама за унапређивање на основу анализе стања;\***

2) информиса децу и ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од тима за заштиту;

3) учествује у обукама и пројектима за развијање компетенција запослених потребних за превенцију и интервенцију у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања;

4) предлаже мере за превенцију и заштиту, организује консултације и учествује у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања;

5) укључује родитеље у превентивне и интервентне мере и активности;

6) прати и процењује ефекте предузетих мера за заштиту деце и ученика и даје одговарајуће предлоге директору;

7) сарађује са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;

8) води и чува документацију;

9) извештава стручна тела и орган управљања.

\*Службени гласник РС, број 104/2020

## ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

Интервенцију у одговору на насиље, злостављање и занемаривање чине мере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност учесника (оних који трпе, чине или сведоче), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

У установи се интервенише на насиље, злостављање и занемаривање, када се оно дешава или се догодило између: деце или ученика (вршњачко насиље); запосленог и детета, односно ученика; родитеља и детета, односно ученика; родитеља и запосленог; **ученика и запосленог,\*** као и када насиље, злостављање и занемаривање чини треће лице у односу на дете, ученика, запосленог или родитеља.

Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

## Заштита запослених\*

Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпи насиље од стране ученика, родитеља или трећег лица у установи или за време организовања активности установе.\*

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да одмах обавести родитеља и центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак, и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са законом, а ако постоје елементи кривичног дела или прекршаја, пријаву поднесе надлежном јавном тужилаштву односно прекршајном суду.\*

Када је родитељ или треће лице починилац насиља према запосленом директор је дужан да одмах обавести јавног тужиоца и полицију.\*

\*Службени гласник РС, број 104/2020

### **Разврставање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима**

Разврставање насиља, злостављања и занемаривања на нивое има за циљ обезбеђивање уједињеног поступања (интервенисања) установа у ситуацијама насиља и злостављања када су актери деца, односно ученици (**ученик–ученик, ученик–дете**)\*. Исти облици насиља, злостављања и занемаривања могу да се појаве на више нивоа, али се разликују у интензитету, степену ризика, учесталости, последицама и учесницима. **Процена нивоа насиља се доноси на основу анализе интензитета, степена ризика, трајања и учесталости понашања, последица, броја учесника, узраста и карактеристика развојног периода детета, односно ученика.\***

На предшколском узрасту у складу са развојним карактеристикама узраста говоримо о сукобима међу децом и агресивном понашању. Тим за заштиту детета у предшколској установи приликом анализе ситуације и доношења плана активности у раду са дететом и породицом узима у обзир учесталост понашања, трајање, интензитет, последице, степен ризика по учеснике ситуације, карактеристике развојног периода и индивидуалне карактеристике детета.\*

У реализацију плана активности укључује се родитељ детета. Уколико укључивање породице није у најбољем интересу детета, установа на основу стручног мишљења Тима за заштиту укључује надлежни центар за социјални рад. У складу са проценом ризика и потребама детета укључују се и други системи из спољашње мреже заштите у складу са својом надлежностима (систем социјалне заштите, систем здравствене заштите).\*

#### **Први ниво:**

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање”.

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: добацивање, подсмевање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито, неумесно, са сексуалном поруком: добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално недвосмислена гестикулација.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија и других комуникационих програма су, нарочито: узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом.

**Други ниво:**

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: шамарање, ударање, гажење, цепање одела, „шутке“, затварање, плување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање.

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито: сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија су, нарочито: оглашавање, снимање и слање видео записа, злоупотреба блогова, форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика.

**Трећи ниво:**

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: застрашивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење наркотичких средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације.

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: претње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за последицу повређивање других.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито: завођење од стране ученика и одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија су, нарочито: снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија.

Ради уједначеног и примереног поступања, установа у превенцији и интервенцији на насиље, злостављање и занемаривање, општим актом утврђује као лакше повреде обавеза ученика:

- понављање насилног понашања са првог нивоа када васпитни рад није делотворан;
- насилно понашање са другог нивоа када појачани васпитни рад није делотворан.

Насилно понашање са трећег нивоа може да буде третирано као тежа повреда обавеза и као повреда забране утврђене законом, у зависности од околности (последице, интензитет, учесталост, учесници, време, место, начин и др.), што процењују тим за заштиту и директор.

**У дому ученика понављање лакших повреда обавеза третира се као тежа повреда обавеза у складу са законом којим је уређен ученички и студентски стандард. У дому ученика васпитно-дисциплински поступак се води у складу са законом којим је уређен ученички и студентски стандард.\***

\*Службени гласник РС, број 104/2020

### **Интервенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања**

Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мера и активности.

**На првом нивоу**, по правилу, активности предузима самостално одељењски старешина, наставник, односно васпитач, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално.

Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање за ситуације првог нивоа, установа интервенише активностима предвиђеним за други, односно трећи ниво.

**На другом нивоу**, по правилу, активности предузима одељењски старешина, односно **главни васпитач у дому\***, у сарадњи са педагогом, психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са законом.

**На трећем нивоу**, активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). **Када су извршиоци насиља ученици старости до 14 година против којих се не може поднети прекршајна или кривична пријава, нити покренути прекршајни и кривични поступак, на овом узрасту се искључиво примењују мере из надлежности образовно-васпитног система, здравственог система и система социјалне заштите. У раду са учеником до 14 година родитељ има обавезу да се укључи у појачан, односно по интензитету примерен потребама ученика васпитни рад.\*** Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца.

На овом нивоу обавезни су васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и међусобно усклађују активности.



**Када дете предшколског узраста испољава агресивно понашање које је део развојне фазе или последица сметње у развоју детета васпитач у сарадњи са Тимом за заштиту планира мере подршке уз обавезно укључивање родитеља. Тим за заштиту процењује да ли је потребно укључивање других институција за подршку детету и породици (центра за социјални рад, здравствене службе и др.).\***

**Када родитељ чини насиље или злостављање детета и када његово укључивање у поступак није у најбољем интересу детета Тим за заштиту обавезно укључује надлежни центар за социјални рад.\***

**Информације о насиљу, злостављању и занемаривању прикупља, по правилу, психолог, педагог, односно друго задужено лице у установи – одељењски старешина, наставник, васпитач или члан тима за заштиту, непосредно по сазнању или сумњи на насиље, злостављање и занемаривање. Начин прикупљања информација одређује се у складу са специфичностима ситуације. Изјава од малолетних ученика се узима у складу са одредбама закона који уређује основе система образовања и васпитања, а којима је прописан васпитно-дисциплински поступак у установи.\***

Ако постоји сумња или сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању детета и ученика у породици, директор без одлагања обавештава полицију или јавног тужиоца, који предузимају даље мере у складу са законом.

Уколико се ради о догађају који захтева предузимање неодложних интервентних мера и активности, директор обавештава родитеља и центар за социјални рад, који даље координира активностима са свим учесницима у процесу заштите детета и ученика.

Ако постоји сумња да насилни догађај може да има елементе кривичног дела или прекршаја, директор обавештава родитеља и подноси кривичну пријаву надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

Уколико постоји сумња или сазнање да је ученик укључен у промовисање, заговарање и подржавање идеолошки мотивисаног насиља, односно у насилни екстремизам, директор школе сазива тим за заштиту који разматра ситуацију и на основу прикупљених информација одлучује о даљем поступању.

Уколико постоји сумња или сазнање да ученик припрема и/или учествује у идеолошки мотивисаном насиљу, односно у насилном екстремизму које има елементе кривичног дела и када тај догађај очигледно захтева неодложно поступање, директор одмах обавештава родитеља, јавног тужиоца и полицију.

Уколико постоји сумња или сазнање да је дете, односно ученик укључен у било који облик трговине људима, директор се обраћа служби надлежној за идентификацију и подршку жртава трговине људима, односно Центру за заштиту жртава трговине, надлежном центру за социјални рад и полицији.

Увек када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према детету и ученику у установи, директор предузима мере према запосленом, у складу са законом, а према детету и ученику мере за заштиту и подршку (план заштите) на основу Правилника о протоколу.

**Када је родитељ починилац насиља и злостављања према запосленом, свом детету, детету/ученику или трећем лицу директор је дужан да одмах обавести полицију или јавног тужиоца.\***

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да обавести родитеља и центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак, и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са Законом, а ако постоје елементи кривичног дела или прекршаја, пријаву поднесе надлежном јавном тужилаштву односно прекршајном суду.

Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће одрасло лице (укључујући пунолетног ученика) према детету и ученику, директор је обавезан да истовремено обавести родитеља детета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни центар за социјални рад и поднесе кривичну пријаву надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

Када се насиље и злостављање дешава у установи између одраслих лица (запослени – запослени; запослени – родитељ; запослени, родитељ – треће лице), директор предузима мере, у складу са законом.

**Уколико установа има сазнање да се насиље у које су укључени ученици догодило ван установе, дужна је да појача васпитни рад са ученицима уз обавезно укључивање родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад.\***

**Уколико се насилно понашање догоди у простору установе и/или у време образовно-васпитног рада и других активности установе предузимају се мере појачаног васпитног рада, а у складу са проценом нивоа води и окончава васпитно-дисциплински поступак у роковима и на начин утврђен законом. Установа обавештава друге институције у зависности од процењеног нивоа насиља.\***

У поступку заштите детета и ученика од насиља, злостављања и занемаривања установа је дужна да: поступак води ефикасно и економично; обезбеди заштиту и поверљивост података до којих дође пре и у току поступка; да дете, односно ученика не излаже поновном и непотребном давању изјава.

\*Службени гласник РС, број 104/2020

### **Редослед поступања у интервенцији**

**1) Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања** обавља се прикупљањем информација – директно или индиректно.

Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање. Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице – дете и ученик.

Установа проверава сваку информацију о могућем насиљу, злостављању и занемаривању и врши преглед видео записа уколико установа има електронски надзор над простором. Када родитељ пријави директору непримерено понашање запосленог према његовом детету, директор поступа у складу са законом.

У случају неосноване сумње појачава се васпитни рад и прати понашање учесника. Када се потврди сумња, директор и тим за заштиту предузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање.

**2) Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника** је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника, односно васпитача да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.

**3) Обавештавање родитеља** и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад.

**4) Консултације** у установи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције, односно ради успостављања и развијања усклађеног, уједначеног и ефикасног поступања. у консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, васпитач, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.

Уколико у току консултација у установи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: министарство надлежно за послове образовања и васпитања (у даљем тексту: Министарство) – надлежну школску управу, центар за социјални рад, полицију, правосудне органе, **здравствену службу, а по потреби одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда\***.

**5) Мере и активности** предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите (у даљем тексту: план заштите) сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву децу и ученике – учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).

**План заштите зависи од: врсте и тежине насилног понашања, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл. Мере и активности се планирају на основу сагледавања карактеристика детета/ученика, потреба за подршком и уз учешће детета/ученика и родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад.\***

План заштите садржи: активности усмерене на промену понашања – појачан васпитни рад, рад са родитељем, рад са одељењском заједницом, укључивање ученичког парламента и савета родитеља, а по потреби и органа управљања; носиоце тих активности временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у ширу друштвену заједницу. Мере и активности треба да буду предузете уз учешће детета и ученика и да буду у складу са његовим развојним

могућностима. Када тим за заштиту процени да постоји потреба да се, осим појачаног васпитног рада или васпитног рада који у интензитету одговара потребама детета, односно ученика, прилагоди и образовни рад, предложиће тиму за пружање додатне подршке ученицима припрему индивидуалног образовног плана.

**План заштите сачињава тим за заштиту заједно са одељенским старешином, односно васпитачем, психологом, педагогом, секретаром директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. За ученика који се образује у складу са чланом 76. став 6, тач. 1) и 2) Закона о основама система образовања и васпитања у изразу плана заштите се укључује Тим за инклузивно образовање. У припрему плана заштите и реализацију, када год је могуће, установа ће укључити представнике одељенске заједнице, односно групе, ученичког парламента, као и децу, односно ученике – учеснике у насиљу и злостављању.\***

План заштите садржи и информације о мерама и активностима које установа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извештавања.

**План заштите треба да садржи и евалуацију плана.\***

**За трећи ниво насиља и злостављања директор установе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство, односно надлежну школску управу, у року од 24 сата. Процена нивоа насиља у року од 24 сата утврђује се на састанку тима за заштиту. Уколико ученици бораве у дому, обавештава се и одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту процени да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика, о чему обавештава полицију или надлежног јавног тужиоца и надлежни центар за социјални рад.\***

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако је директор учесник насиља, злостављања или занемаривања. У том случају комуникацију са медијима остварује председник органа управљања. **О комуникацији са медијима поводом конкретних ситуација насилног и ризичног понашања када се од установе тражи изјава, установа је дужна да одмах обавести надлежну школску управу и службу надлежну за односе са јавношћу Министарства.\***

**Ако се утврди одговорност директора за непредузимање или неблаговремено предузимање одговарајућих мера, прописаних овим правилником, у случајевима повреде забране насиља, у складу са законом који уређује основе система образовања и васпитања стичу се услови за престанак дужности директора. Директор установе је прекршајно одговоран уколико одмах по сазнању не пријави насиље у породици или непосредну опасност од насиља, омета пријављивање или не реагује на њега.\***

**б) Ефекте предузетих мера и активности прати установа (одељењски старешина, васпитач, тим за заштиту, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Установа прати понашање детета и ученика које је трпело и које је извршило насиље и злостављање, али и деце и ученика који су индиректно били укључени (сведоци).**

Прати се и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства.

\*Службени гласник РС, број 104/2020

### **Документација, анализа и извештавање**

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности установа:

- 1) прати остваривање програма заштите установе;
- 2) евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог и трећег нивоа;
- 3) прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа;
- 4) укључује родитеља у васпитни рад у складу са врстом и нивоом насиља и праћење ефеката предузетих мера и активности;
- 5) анализира стање и извештава.

**Одељењски старешина, односно васпитач бележи насиље на првом нивоу; прати и процењује делотворност предузетих мера и активности и евидентира у педагошкој документацији.\***

О случајевима који захтевају укључивање тима за заштиту (други и трећи ниво) документацију (службене белешке и сви други облици евидентирања података о лицу, догађају, предузетим радњама и др.) води, чува и анализира за потребе установе психолог или педагог, а изузетно, други члан тима за заштиту кога је одредио директор. Тим подноси извештај директору два пута годишње. Директор извештава орган управљања, савет родитеља и ученички парламент.

Извештај о остваривању програма заштите је саставни део годишњег извештаја о раду установе и доставља се Министарству, односно надлежној школској управи. Извештај садржи, нарочито: анализу ефеката превентивних мера и активности и резултате самовредновања у овој области, број и врсту случајева насиља, злостављања и занемаривања, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте.

Директор одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите детета и ученика, осим ако је на основу закона, а на захтев суда, односно другог надлежног органа обавезан да их достави. Коришћење документације у јавне сврхе и руковање подацима мора бити у складу са законом.

На основу анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције, установа дефинише даљу политику заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања.

\*Службени гласник РС, број 104/2020

Сириг, 8.09.2020

Директор

Даниела Костић

Председник Школског одбора

Наташа Томић